GAZI HUSREV-BEGOVA BIBLIOTEKA
U SARAJEVU

KATALOG
ARAPSKIH, TURSKIH, PERZIJSKIH I BOSANSKIH RUKOPISA

SVEZAK SEDMI

Obradili
HASO POPARA
ZEJNIL FAJIĆ

Al-Furqān
Fondacija za islamsko naslijeđe
London

Rijaset
Islamske zajednice u BiH
Sarajevo

LONDON - SARAJEVO
1420/2000.

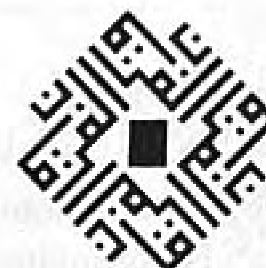
GAZI HUSREV-BEGOVA BIBLIOTEKA
U SARAJEVU

KATALOG
ARAPSKIH, TURSKIH, PERZIJSKIH I BOSANSKIH RUKOPISA

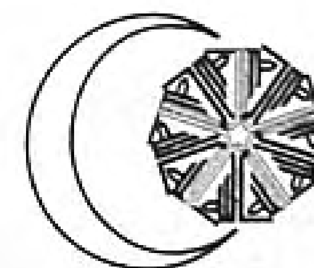
SVEZAK SEDMI

Obradili
HASO POPARA
ZEJNIL FAJIĆ

Al-Furqān
Fondacija za islamsko naslijeđe
London

Rijaset
Islamske zajednice u BiH
Sarajevo

LONDON - SARAJEVO
1420/2000.

Recenzenti:

Dr. Mahmoud El-Saied El-Doghim
Mr. Lejla Gazić

مراجعة:

الدكتور محمود السيد الدغيم
الماجستير ليلى غازيتش

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

017: 091.1=411.21 (497.6) (0.032)
017: 091.1=512.1 (497.6) (0.032)
017: 091.1=222.1 (497.6) (0.032)
026: 297 (497.6)

GAZI Husrev-begova biblioteka (Sarajevo)

Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa. - London: Al-Furqān Islamic Heritage Foundation Publication; Sarajevo: Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, El-Kalem, 1963 - <2000>. - Sv. <7> ; 25 cm

Tekst na bos., arap., tur., perz. i engl. jeziku. - Na vrhu nasl. str.: Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu. - Na spor. nasl. str.: Catalogue of the Arabic, Turkish, Persian and Bosnian manuscripts

Sv. 7 / obradili Haso Popara i Zejnil Fajić. 2000. 624

ISBN 1-873992- 51-3 (Al-Furqān Islamic Heritage Foundation)

ISBN 9958-23-036-4 (El-Kalem)

1. Gl. stv. nasl. 2. Stv. nasl. na uspor. nasl. str. 3. Popara, Haso 4. Fajić, Zejnil

COBISS/BIH-ID 5778950

Izdavači: Al-Furqan Fondacija za islamsko naslijeđe.
Eagle House, High Street, Wimbledon, London. SW 19 5EF, UK
Rijaset Islamske zajednice u BiH. Gazi Husrev-begova biblioteka.
Hamdije Kreševljakovića 58 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

THE GHAZI HUSREV-BEY LIBRARY
IN SARAJEVO

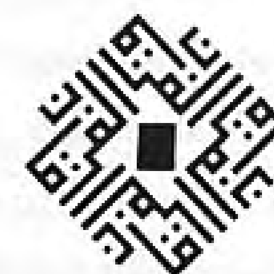
Al-Furqan Islamic Heritage Foundation
Catalogues of Islamic Manuscript Series: No 31

CATALOGUE
OF
THE ARABIC, TURKISH, PERSIAN AND BOSNIAN MANUSCRIPTS

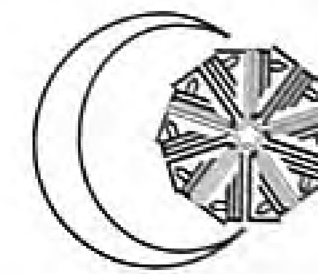
TOME VII

Prepared by
HASO POPARA
ZEJNIL FAJIĆ

Al-Furqān
Islamic Heritage Foundation
London

Riasat
of Islamic Community in B&H
Sarajevo

LONDON - SARAJEVO
1420/2000

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ

Navršava se deset godina otkako, zahvaljujući Uzvišenom Allahu i Njegovoj pomoći, fondacija al-Furqan putem organiziranja raznih simpozija, seminara i izložbi, publiciranja knjiga i kataloga, te snimanja rukopisa, historijskih dokumenata, vakufnama i sidžila šerijatskih sudova, svestrano radi na zaštiti i očuvanju islamske baštine i kulture.

Ona je, isključivo u ime Allaha, uložila i još uvijek ulaže ogromne napore na očuvanju i zaštiti, kako rukopisne građe, tako i štampanih knjiga koje se nalaze u fondovima Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu, i time dala svoj doprinos u njihovu spašavanju od propadanja tokom posljednjih previranja na ovim prostorima.

U tu svrhu, ova fondacija opremila je spomenutu biblioteku sa svim što je potrebno; modernim policama i ormarima za čuvanje rukopisa i štampanih knjiga, savremenom elektronskom opremom za skeniranje rukopisa i dokumenata i njihovo pohranjivanje na CD ROM. Pored navedenog, ona svestrano pomaže i projekat mikrofilmovanja rukopisa i arhivske građe, tako da je do sada snimljeno na mikrofilm polovina spomenutih fondova u ovoj biblioteci. Poslovi na ovom projektu se i dalje nastavljaju, kako bi se, uz Božiju pomoć, mikrofilmovanje rukopisa, u najskorije moguće vrijeme, moglo završiti.

Što se tiče kataloške obrade rukopisa, ona se odvija kako se samo može poželjeti, budući da al-Furqan u saradnji sa Rijasetom Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, odmah po njihovoj obradi, osigurava štampanje kataloga. Tako su u okviru ovog projekta u 1419/1998. štampani četvrti, u 1420/1999. peti i šesti, a evo sada, na zadovoljstvo ljubitelja naše pisane baštine, predajemo u štampu i sedmi svezak Kataloga arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa u Gazi Husrevbegovoj biblioteci.

U prethodnih šest svezaka Kataloga rukopisa Gazi Husrev-begove biblioteke obrađeno je ukupno 4 206 rukopisa, od kojih su neki zbirke koje sadržavaju po više djela. Sedmi svezak Kataloga sadrži rukopise od br. 4 207 do 4 754 sa ukupno 873 pisana djela. U prvom dijelu ovog sveska Kataloga obrađeni su rukopisi iz oblasti stilistike i metrike, a u drugom dijelu višejezični rječnici. Zato će izdavanje ovog sveska Kataloga biti od svestrane koristi za istraživače, kako u oblasti stilistike tako i lingvistike uopće.

Molim Uzvišenog Allaha da nam podari uspjeh i Svoju pomoć u ostvarenju ciljeva koje, na polju očuvanja tekovina čovječanstva sa svim

svojim vrijednostima, poduzima al-Furqan Fondacija za islamsko naslijeđe.

Upućujem riječi zahvalnosti dr. Mustafi Ceriću, reisu-l-ulemi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, mr. Mustafi Jahiću, direktoru Gazi Husrev-begove biblioteke i gosp. Hasu Popari i Zejnilu Fajiću koji su obradili ovaj svezak Kataloga. Želim im uspjeh i sve najbolje u njihovim budućim poslovima!

London, 1420/1999. god.

Aḥmad Zakī Yamānī
Predsjednik Fondacije za islamsko naslijeđe al-Furqan

PREDGOVOR

Objavljivanje sedmoga toma Kataloga Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu predstavlja veliku pomoć naučnim istraživačima islamske rukopisne kulturne baštine. To se posebno odnosi na rukopise iz retorike i metrike. Za objavljivanje ovog Kataloga, kao i prethodna tri, dugujemo veliku zahvalnost Njegovoj ekselenciji Šejh-Ahmedu Zeki Jemaniju, osnivaču i predsjedniku al-Furkan Fondacije za islamsko kulturno naslijeđe u Londonu. Molimo Uzvišenog Allaha da ga za to nagradi i da se ova saradnja nastavi do objavljivanja preostalih kataloga rukopisa naše biblioteke.

Mustafa Jahić
Direktor
Gazi Husrev-begove biblioteke

UVOD

Sedmi svezak Kataloga arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu izrađen je po istom sistemu i principima kao i prethodnih šest svezaka i kao takav predstavlja nastavak katalogizacije rukopisa ove biblioteke.

U ovom svesku obrađeni su rukopisi iz stilistike, metrike i rječnici prema principu prvog djela, tako da je u njemu obrađen i znatan broj djela koji ne pripadaju ovim disciplinama, a našla su se kao druga djela u zbirci.

Ovaj svezak su izradila dvojica autora: Haso Popara i Zejnil Fajić. Prvi je je obradio rukopise iz stilistike i metrike, a drugi rječnike.

Ovaj svezak sadrži ukupno 548 kodeksa, odnosno 873 djela. Od ovog broja 240 kodeksa, odnosno 416 djela odnosi se na prvi dio, u kome su obrađene stilistika i metrika, a 308 kodeksa, odnosno 457 djela na drugi dio, u kome su obrađeni rječnici.

Što se tiče djela iz stilistike i metrike, preko četiri petine njihovog ukupnog broja, napisano je na arapskom, a ostala na turskom, perzijskom i bosanskom jeziku. Najstarije djelo iz stilistike obrađeno u ovom katalogu je treći dio enciklopedije *Miftāḥ al-'ulūm* od *Yūsuf b. Abū Bakr as-Sakkākī-ja* (555/1160 - 626/1564) u kome je dat pregled triju najvažnijih disciplina arapske stilistike: *al-ma'ānī, al-bayān* i *al-badī'*. Najstariji primjerak ovog djela prepisan je 972/1564. god.

Odmah iza njega, po starini, je kompendij spomenutog as-Sakkākī-jeva djela, *Talḫīṣ al-Miftāḥ* koji je priredio Muḥammad b. 'Abdurraḥmān al-Qazwīnī (666/1268 - 739/1338). Najstariji primjerak ovog djela prepisan je 773/1372. god.

Tu su, zatim, dva komentara na spomenuto al-Qazwīnī-jevo djelo: *al-Muṭawwal* i *al-Muḫtaṣar* koje je napisao Mas'ūd b. 'Umar b. 'Abdullāh at-Taftāzānī (712/1312 - 792/1389) s kojim je sistematsko izlaganje stilistike arapskog jezika bilo dostiglo svoj vrhunac. Najstariji primjerak *al-Muṭawwala* prepisan je 828/1424. god., a *al-Muḫtaṣara* 978/1570. god.

Ostala djela iz oblasti stilistike uglavnom čine desetine manje-višr uspjelih prerada, komentara, glosa i superglosa na gore spomenuta originalna djela, od kojih se neka, zasigurno, mogu ubrojati među najstarije sačuvanje primjerke na svijetu, jer su prepisana još za vrijeme njihovih autora ili neposredno nakon njihove smrti. U takve primjere spadaju primjerak al-Qazwīnī-jeva komentara *al-Īḍāḥ fī 'ilm al-ma'ānī wa al-bayān*, prepisan u Havarizmu u Perziji 751/1350. god., svega dvanaest godina poslije autorove

smrti i al-Ǧurǧānī-jeva glosa na at-Taftāzānī-jev komentar al-Muṭawwal, prepisana 814/1411. god., dvije godine poslije autorove smrti.

Od bosanskih autora koji su pisali djela iz oblasti arapske stilistike i metrike ovdje treba istaći Hasana Kafiju Pruščaka (951/1544 - 1025/1616) koji je, po uzoru na at-Taftāzānī-ja, na al-Qazwīnī-jev kompendij *Talḫīṣ al-Miftāḥ* prvo napisao skraćenu preradu *Tamḫīṣ at-Talḫīṣ*, a onda na isto djelo napisao komentar pod nazivom *Šarḥ Tamḫīṣ at-Talḫīṣ*, zatim Husejn efendiju Isbeija iz Sarajeva (čija nam godina smrti nije poznata) koji je napisao komentar na as-Samarqandī-jevu risalu o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju pod nazivom *Šarḥ Farā'id al-fawā'id li taḥqīq ma'ānī al-isti'āra*, te Maḥmūda b. Ḫalīla iz Mostara, poznatog pod nadimcima Bejazi-zade i Damad (um. 1099/1688. god), koji je na al-Andalusī-jevu risalu o arapskoj metrici napisao jedan od najoriginalnijih i najuspjelijih komentara pod nazivom *al-Fahm al-alma'ī - Šarḥ 'Arūḍ al-Andalusī*. U indeksu autora autori Bošnjaci označeni su italik pismom.

Zbirka rječnika Gazi Husrev-begove biblioteke karakteristična je po tome što pored arapskih, arapsko-turskih, arapsko-perzijskih, arapsko-perzijsko-turskih i perzijsko-turskih, obuhvata i tursko-bosanske i bosansko-turske rječnike, te po jedan rukopis bosansko-arapsko-turskog i bosansko-tursko-perzijskog rječnika, što druge biblioteke u svijetu ne posjeduju.

Značajan broj prepisivača je iz Bosne i Hercegovine, pa su i oni u indeksima istaknuti italik pismom.

Pored nama pristupačnih izvora i literature, za neke rukopise nismo mogli ustanoviti pravi naslov niti ime autora. To se naročito odnosi na rukopise koji su nepotpuni na početku ili na kraju, odnosno koji su samo manji fragmenti. Takvih je priličan broj, naročito rječnika. Za takve rukopise davali smo u zagradi naslov prema sadržaju.

Djela koja se samo spominju u ovom svesku Kataloga, a u njemu nisu obrađena, u indeksu su pored broja označena zvjezdicom. To isto važi i za autore.

U indeksima pisaca, prepisivača, vakifa i bivših vlasnika redoslijed je prema prvom imenu.

Kod transkripcije naslova, imena pisaca, prepisivača, vakifa i bivših vlasnika, korisnici će zapaziti da nismo uvijek bili dosljedni standardnoj transkripciji, naročito kada se radi o turskim i bosanskim imenima.

Sarajevo, 16. septembra 1999. god.

Haso Popara
Zejnil Fajić

FOREWORD

Al-Furqān Foundation has now been working for ten years to serve and preserve the cultural heritage of Islam. It has convened conferences, held symposia and set up exhibitions. It has published catalogues of libraries and new critical editions of important manuscripts. It has preserved the images of manuscripts and documents on microfilm and CDRom. It has made great efforts to save the Ghazi-Husrev-Bey Library in Sarajevo, and so contributed to the efforts to safe-guard the identity of Bosnia-Herzegovina by preserving the country's cultural heritage. The Library has been furnished with its requirements of shelving and equipped with the electronic aparatus needed to digitize its manuscripts on CDRom. Half the Library's collection of manuscripts has now been microfilmed and work continues apace to complete the project.

Al-Furqān Foundation has co-operated with the Presidency of the Riasat of Islamic Community in Bosnia-Herzegovina in Sarajevo to publish this catalogue. Volume IV of the catalogue was published in 1419 AH / 1998 AD; volumes V and VI were published in 1420 AH / 1999 AD, and now we are happy to present volume VII of the Catalogue of Arabic, Turkish, Persian and Bosnian Manuscripts in the Library.

The previous 6 volumes listed entries for 4,206 manuscripts, some of which contained more than one title. Volume VII contains the entries for manuscripts numbers 4,207 to 4,754. These manuscripts represent 873 texts mainly dealing with bayān (rhetoric), badī' (figurative speech), ma'ānī (semantics) and 'urūd (poetic metre), followed by dictionaries in many languages. This catalogue should, therefore, prove of particular use to researchers in rhetoric and linguistics.

We pray for the Almighty's aid and support in achieving al-Furqān Foundation's objectives in the human cultural and scientific heritage and I thank particularly Fadīlat Dr Mustapha Tsiric, the President of the 'Ulama of Bosnia-Herzegovina, Mr Mustapha Jahic, the Director of the Ghazi-Husrev-Bey Library, Mr Haso Popara and Mr Zejnil Fajic who both co-operated in compiling this volume. May their efforts all be crowned with success.

Ahmed Zaki Yamani
Chairman
Al-Furqān Islamic Heritage Foundation
October 1999

PREFACE

The publication of Volume VII of the Catalogue of the Ghazi Husrev-Bey Library in Sarajevo is a great service to scholars working in the field of the MSS heritage of Islam. It presents new information on Rhetoric and Metre. This work has been completed through the grace of God and through the generosity and vision of His Excellency Sheikh Ahmed Zaki Yamani, Chairman of al-Furqan Islamic Heritage Foundation who has already been the patron of Volumes IV, V and VI of this Catalogue. May he find his just reward and may this cooperation continue unthil the Catalogue is completed.

Mustafa Jahic
Director
Ghazi Husrev-Bey Library

INTRODUCTION

By the Grace of God volume VII in the continuing work of cataloguing the Arabic, Turkish, Persian and Bosnian manuscripts in the Ghazi Husrev-Bey Library has been completed. It has been based - like volumes III, IV, V and VI - on the cataloguing principles used by the late Kasim Dobraca in volumes I and II.

This volume deals with MSS in the fields of Rhetoric, Poetic Metre and Lexicography. But since this classification is based on the titles of MSS, and since many MSS are actually compendiums which contain work on more than one subject, this volume actually contains descriptions of a large number of MSS that do not fall within these fields at all.

This volume was compiled by Mr Haso Popara (the MSS of Rhetoric and Poetic Metre: 416 MSS in 240 volumes) and Mr Zejnil Fajic (the MSS of Lexicography: 457 MSS in 308 volumes). The book, therefore, contains catalogue entries for 548 volumes holding 873 MSS.

More than 80% f the MSS of Rhetoric and Poetic Metre are in Arabic. The remaining 20% are in Turkish, Persian and Bosnian. The oldest MS in rhetoric catalogued in this volume is Miftāḥ al-'Ulūm - Part III by Yūsuf ibn Abī Bakr al-Sakkākī (555-626 AH / 1160-1228 AD) in which he deals with Ma'ānī, Bayān and Badī'. This MS was copied in 972 AH / 1564 AD.

There is also an abridged version of Sakkākī's book, Talkhīṣ al-Miftāḥ by Muḥammad ibn 'Abd al-Raḥmān al-Qizwīnī (666-739 AH / 1268-1338AD). The oldest MS of this book goes back to 773 AH / 1372 AD.

This volume also contains entries for two explications of al-Qizwīnī's Talkhīṣ al-Miftāḥ : The extended explication, al-Muṭawwal, and the abridged explication al-Mukhtaṣar, both by Mas'ūd ibn 'Umar ibn 'Abd-Allah al-Taftāzānī (712-791 AH / 1312-1389 AD). These books represent the science of Arabic rhetoric in its most developed form. The oldest copy of al-Muṭawwal goes back to 828AH / 1424AD, while the oldest copy of al-Mukhtaṣar goes back to 978AH / 1570AD.

There are many other MSS in rhetoric which are commentaries, explications and notes, and notes on notes. Their value in illuminating the original texts they deal with varies.

It should be noted that some of the MSS catalogued in this volume are among the oldest copies in the world's libraries. Some were copied during

the lifetime of their authors; others shortly after their deaths. An example is the al-Qizwīnī MS al-Īḍāḥ fī 'Ilm al-Ma'ānī wa al-Bayān copied in Khuwarizm in 751 AH / 1350 AD, ie. only 12 years after the author's death. Another is al-Jurjānī's Ḥāshiyah 'alā al-Muṭawwal li al-Taftāzānī, copied in 814 AH / 1411 AD, ie. 2 years before the death of its author.

Many Bosnians were interested in the Arab and Islamic Sciences; they studied them and wrote on them. A number of Bosnian authors were noted for their work on Rhetoric and Metre. One of the most important was Ḥasan Kāfī al-Āqḥaṣārī (951-1025 AH / 1544-1616 AD) who followed the example of al-Taftāzānī in explicating al-Qizwīnī's Talkhīṣ al-Miftāḥ. He abridged it first under the title Tamḥīṣ al-Talkhīṣ , then explained it under the title Sharḥ Tamḥīṣ al-Talkhīṣ. Ḥusayn Efendi al-Iṣbahī al-Sarrā'ī (date of death unknown) also became known for his explication of the metaphors of Samarqand: Sharḥ Farā'id al-Fawā'id li-Taḥqīq Ma'nā al-Isti'ārah. Maḥmūd ibn Khalīl al-Mostārī (known as Bayāḍī-Zādeh. d.1099 AH / 1688 AD) wrote an explication of al-Andalusī's treatise on metre: al-Fahm al-Alma'ī Sharḥ 'Urūḍ al-Andalusī, which is considered one of the clearest and most original explanations of that text. Bosnian authors are given a distinctive script in the Index of Authors.

The dictionaries in the holdings of the Ghazi Husrev-Bey Library are unique among those held by the world's libraries. They are Arabic, Arabic-Turkish, Arabic-Turkish-Persian, Persian-Turkish, Turkish-Bosnian and Bosnian-Turkish. They were written down by numerous Bosnian copyists whose names occur in distinctive script in the Index of Copyists.

Although we searched extensively in the available sources and reference books we were unable to determine the exact titles of some MSS. Sometimes we were unable to identify authors. This is particularly so in the case of MSS which are missing both a beginning and an end. There were many unidentifiable fragments - especially fragments of dictionaries.

With regard to works that are mentioned in this catalogue but are not described, their numbers have been marked with an asterisk in the Index. We have followed the same principle in the Index of Authors. We have also compiled indices with the names of Owners and Endowers of Trusts. All index entries are arranged alphabetically. When names were written in Latin characters we have not always used the same form of writing, particularly in the case of Bosnian and Turkish names.

Sarajevo, 16 September 1999

Haso Popara and Zejnil Fajic

IZVORI I LITERATURA

Ahlwardt — -Ahlwardt, Wilhelm: *Verzeichniss der arabischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin.* Bd I-X. Berlin 1887-99. (Die Handschriften-verzeichnisse der Königlichen Bibliothek zu Berlin)

A.M. — -al-Bagdādī, Ismā'īl-paša: *Hadiyya al-'ārifīn, asmā' al-mu'allifīn wa āṯār al-muṣannifīn.* I-II. Istanbul, 1951/1955.

Badiriyya — -Ḫiḍr b. Ibrāhīm Salāma: *Fihris maḫṭūṭāt al-Maktaba al-Badiriyya* (Maktaba aš-Šayḫ Muḥammad b. Ḥabīš) I-II. al-Quds, 1407/1987.

Bagdad, Awqāf — -al-Ğibūrī, 'Abdullāh: *Fahras al-maḫṭūṭāt al-'arabiyya fī Maktaba al-awqāf al-'āmma fī Baġdād.* Ğuz' III. Baġdād, 1394/1974.

Bagdad, Waqf — -al-Ğibūrī, 'Abdullāh: *Al-Mustadrak 'alā al-Kaššāf 'an maḫṭūṭāt Ḫazā'in kutub al-awqāf.* Baġdād, 1385/1965.

Bašagić — -Bašagić, Safvet-beg: *Bošnjaci i Hercegovci u Islamskoj književnosti.* Sarajevo, 1912.
-*Popis orijentalnih rukopisa moje biblioteke.* Sarajevo, 1917.
-*Znameniti Hrvati, Bošnjaci i Hercegovci u Turskoj Carevini.* Zagreb, 1931.

Behlilović — -Behlilović, H. M.: *Arapska metrika za VI razred bos.-herceg. gimnazija.* Sarajevo, 1915

Blochet — -E. Blochet: *Cataloque des manuschrits turcs.* Bibliotheque Nationale. Tome I. Paris, 1932.

Boškov — -Vančo, Boškov: *Katalog turskih rukopisa franjevačkih samostana u Bosni i Hercegovini.* Orijentalni institut u Sarajevu. Posebna izdanja XV. Sarajevo, 1988.

Bratislava	-Petraček, Karel; Blaškovič, Jozef; Vesely, Rudolf: *Arabische, türkische und persische Handschriften der Universitäts bibilothek in Bratislava.* Bratislava, 1961.
Dobrača	-Dobrača, Kasim: *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa.* Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu. Svezak I-II. Sarajevo, 1963. i 1979.
Fajić III	-Fajić, Zejnil: *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa.* Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu. Svezak III. Sarajevo, 1991.
Fajić V	-Fajić, Zejnil: *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa.* Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu. Svezak V. London - Sarajevo, 1999.
Fajić	-Fajić, Zejnil: *Tabelarni pregled hidžretskih godina preračunatih u godine nove ere.* Sarajevo, 1982.
Farrūḫ	-Farrūḫ, 'Umar: *Tārīḫ al-fikr al-'arabī ilā ayyām Ibn Ḫaldūn.* Dār al-'ilm li-al-malāyīn - Bayrūt. aṭ-Ṭab'a aṭ-ṭāliṯa. Bayrūt, 1981.
Farrūḫ	-Farrūḫ, 'Umar: *Tārīḫ al-adab al-'arabī, al-adab al-qadīm.* al-Ǧuz' al-awwal. Dār al-'ilm li-al-malāyīn - Bayrūt. aṭ-Ṭab'a aṯ-ṯāniya. Bayrūt, 1388/1969.
Flemming	-Flemming, Barbara: *Türkische Handschriften.* T. 1. Viesbaden 1968. (Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Deutschland. Bd. XIII, 1).
Flügel	-Flügel, Gustav: *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek zu Wien.* Bd. I-III. Wien, 1865-67.
Gacek	-Gacek, Adam: *Catalogue of the Arabic manuscripts in the library of the School of Oriental and African Studies Universiti of London.* London, 1981.
GAL G	-Brockelmann, Carl: *Geschichte der arabischen Litteratur.* Supplementband I-III. Leiden, 1943. i 1949.
GAL S	-Brockelmann, Carl: *Geschichte der arabischen Litteratur.* Grundband I-II. Leiden, 1937., 1938. i 1942.

Götz	-Götz, Manfred: *Turkische Handschriften.* Wiesbaden 1979. (Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Detschland).
Handžić	-Al-Ḥānǧī al-Būsnawī, Meḥmed b. Muḥammad: *al-Ǧawhar al-asnā' fī tarāǧim 'ulamā' wa šu'arā' Būsna,* al-Qāhira, 1349/1930.
Handžić	-Mehmed, Handžić: Džumhur Osman... *El-Hidaje,* IV/ 1940/41; br.12
Hasandedić	-Hasandedić, Hivzija: *Katalog arapskih, turskih i perzijskih rukopisa.* Izdanje Arhiva Hercegovine Mostar. Svezak 2. Mostar 1977.
Ḥ.Ḫ.	-Ḥāǧǧī Ḫalīfa, Muṣṭafā b. 'Abdullāh Kātib Čelebī: *Kašf aẓ-ẓunūn 'an asāmī al kutub wa al-funūn.* al-Muǧallad I-II. Istanbul 1360/1941 - 1362/1943.
Ḥ.Ḫ., Ḏayl	-al-Bagdādī, Ismā'īl-paša: *Īḍāḥ al-maknūn fī aḏ-Ḏayl 'alā Kašf aẓunūn 'an asāmī al-kutub wa al-funūn.* Cilt I-II. Istanbul 1945-47.
Jahić	-Jahić, Mustafa: *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa.* Gazi Husrev-begova biblioteka U Sarajevu. Svezak VI. London-Sarajevo, 1999.
Kadić	-Kadić, A.: *Izbor iz arapskog pjesništva.* Sarajevo, 1913.
Kaḥḥāla	-Kaḥḥāla, 'Umar Riḍā: *Mu'ǧam al-mu'allifīn. Tarāǧim muṣannifī al-kutub al'Arabiyya.* Ǧuz' I - XV. Bayrūt.
Kairo A	-*Fihris al-kutub al-'arabiyya al-mawǧūda bi ad-Dār 1921-1937.* al-Ǧuz' I-VIII. Dār al-kutub al-Miṣriya. al-Qāhira, 1924 - 42.
Kairo F	-*Fihris al-maḫṭūṭāt al-'fārisiyya "allatī taqtanīhā ad-Dār al-kutub ḥattā 'ām 1963"*, al-qism I-II. al-Qāhira, 1966 - 67.
Kairo M	-Sayyid, Fu'ād: Dār al-Kutub. *Fihris al-maḫṭūṭāt. Našra bi al-maḫṭūṭāt allatī iqtanathā ad-Dār min sana 1936 - 1955.* al-Qism I-III. Al-Ǧumhūriyya al-'Arabiyya al-Muttaḥida. al-Qāhira, 1380/1961 - 1383/1963.

Karatay A -Karatay, Fehmi Edhem: *Arapača Yazmalar Kataloğu*. C. I-IV. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi. Istanbul, 1962-69.

Karatay T -Karatay, Fehmi Edhem: *Türkče Yazmalar Kataloğu*. C. I-II.Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi. Istanbul, 1961.

Karatay F -Karatay, Fehmi Edhem: *Farsča Yazmalar Kataloğu*. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi. Istanbul, 1961.

Kenderova -Kenderova, Stoyanka: *Catalogue of Arabic Manuscripts in SS Cyril and Methodius National Library Sofia Bulgaria*. London, 1995.

Kıbrıs -Şeşen, Ramazan; Altan, Mustafa Haşim; Izgi, Cevat: *Kıbrıs Islam yazmaları kataloğu*. Islâm Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı (ISAR). Istanbul, 1515/1995.

Köprülü -Şeşen, dr. Ramazan; Izgi, Cevat; Akpınar, Cemil: *Fihris maḫṭūṭāt Maktaba Köprülü*. Research Centre for Islamic History, Art and Culture (IRCICA). al-Muğallad I-III. Istanbul, 1986.

Kut -Kut, Günay: *Türkçe yazmalar kataloğu*. Cilt I. Istanbul, 1989.

Ljubović -Ljubović, Amir: *Logička djela Bošnjaka na arapskom jeziku*. Orijentalni institut u Sarajevu. Posebna izdanja XVIII. Sarajevo, 1996.

Ljubović-Grozdanić -Ljubović, Amir-Grozdanić, Sulejman: *Prozna književnost Bosne i Hercegovine na orijentalnim jezicima*. Orijentalni institut u Sarajevu. Sarajevo, 1995.

Loebenstein -Loebenstein, Helene: *Katalog der arabischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibiliothek. Neuerwebungen 1868-1968*. Teil I. Wien, 1970.

Mošin-Traljić -Mošin, Vladimir-Traljić, Seid: *Vodeni znakovi XIII i XIV vijeka* I-II. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti - Historijski institut. Zagreb, 1957.

Sarkīs Sarkīs, Yūsuf Ilyān: *Mu'ğam al-maṭbū'āt al-'arabitta wa al-mu'arraba I-III*. Kairo, 1346/1928.

Muftić -Muftić, Teufik: *Arapsko-bosanski rječnik*. Sarajevo, 1997.

Muftić -Muftić, Teufik: *Klasična arapska stilistika*. Sarajevo, 1995.

al-Munğid -*al-Munğid fī al-luġa wa al-adab wa al-'ulūm*. al-Maṭba'a al-kāṯūlīkiyya - Bayrūt. aṭ-Tab'a al-ğadīda.

an-Naqšibandī an-Naqšibandī, Usāma Naṣir: *Maḫṭūṭāt al-adab fī al-mathaf al-'irāqī*. al-Kuwayt, 1406/1985.

Nametak -Nametak, Fehim: *Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa*. Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu. Svezak IV. London-Sarajevo, 1998.

OALT -*Osmanlı astronomi literatürü tarihi*. Cilt I-II. Islâm tarih, sanat ve kültür araştırma merkezi (IRCICA). Istanbul, 1997.

OM -Ṭāhir, Bursalī Meḥmed: *'Oṯmanlı mü'ellifleri*. I-III. Istanbul, 1333-1342/1914-1923.

Pertsch Pertsch, Wilhelm: *Verzeichnis der persischen Handschriften der königlichen Bibliothek zu Berlin*. Berlin, 1888.

POF -*Prilozi za orijentalnu filologiju*, X-XI/1960-61. Orijentalni institut u Sarajevu. Sarajevo, 1961.

POF -*Prilozi za orijentalnu filologiju i istoriju jugoslovenskih naroda pod turskom vladavinom*, VI-VII/1956-57. Orijentalni institut u Sarajevu. Sarajevo, 1958.

QA -Sāmi, Şamsuddīn: *Qāmūs al-a'lām*, I-VI. Istanbul 1306-1216/1888-1896.

Qādiriyya -Ra'ūf, 'Imād 'Abdussalām: *al-Āṯār al-ḫaṭṭiyya fī al-Maktaba al-Qādiriyya*. Fī Ğāmi' aš-šayḫ 'Abdulqādir al-Ğīlānī. Bağdād, 1980.

Rieu -Rieu, Charles: *Cataloque of the turkish manuscripts in the British Museum*. London, 1888.

Riyad -Saleh S. al-Hidzzi: *Catalogue of the manuscripts in the University of Riyad*. 3. Riyad, 1979.

Sellheim	-Sellheim, Rudolf: *Arabische Handschriften.* Materialien zur arabischen literaturgeschichte. T. 1. Wiesbaden 1976. (Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Deutschland. Bd. XVII, A1.)
Spaho	-Spaho, Fehim: *Arapski, perzijski i turski rukopisi Hrvatskih zemaljskih muzeja u Sarajevu.* Sarajevo, 1942.
Šabanović	-Šabanović, Hazim: *Književnost Muslimana Bosne i Hercegovine na orijentalnim jezicima.* Sarajevo, 1973.
Şeşen	-Şeşen, Ramazan: *Muḫtārāt min al-maḫṭūṭāt al-ʻarabiyya an-nādira fī maktabāt Turkiya.* Islâm Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı (ISAR). Istanbul, 1997.
Ṭāhā	-Ṭāhā, Ḥusayn: Min tāriḫ al-adab al-ʻarabī I-III. Dār al-ʻilm li-al-malāyīn - Bayrūt. aṭ-Ṭabʻa aṭāliṭa. Bayrūt, 1978.
Trako	-Trako, Salih: *Katalog perzijskih rukopisa Orijentalnog instituta u Sarajevu.* Posebna izdanja XII, Sarajevo, 1986.
Trako-Gazić	Trako, Salih-Gazić, Lejla: *Katalog rukopisa Orijentalnog instituta u Sarajevu.* Posebna izdanja XX, Sarajevo, 1997.
TÜYATOK	-*Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu* (The Union Catalogue of Manuscripts in Turkey) 07 I-V, Istanbul, 1982-84.
Wagner	-Wagner, Ewald: *Arabische Handschriften.* T. 1. Wiesbaden 1976. (Verzeichnis der orientalischen Handschriften in Deutschland. Bd. XVII, B1).
aẓ-Ẓāhiriyya	-al-Ḥimṣī, Asmā': *Fihris maḫṭūṭāt Dār al-Kutub aẓ-Ẓāhiriyya. ʻUlūm al-luġa al-ʻarabiyya, an-naḥw.* Dimašq, 1393/1973.
Zürich	-Nametak, Fehim-Trako, Salih: *Katalog arapskih, perzijskih, turskih i bosanskih rukopisa iz Zbirke Bošnjačkog instituta.* Svezak I. Bošnjački institut. Zürich, 1997.
Ždralović	-Ždralović, Muhamed: *Bosansko-hercegovački prepisivači djela u arabičkim rukoipisima,* I-II. Sarajevo,1988.

TRANSKRIPCIJA

I Konsonanti

ا (ء)	'	ض	ḍ (z)
ب	b	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʻ
ث	ṯ (s)	غ	ġ (g)
ج	ǧ (c, dž)	ف	f
چ	č	ق	q (k)
ح	ḥ	ك	k (ć)
خ	ḫ	ك (ڭ)	n, y
د	d	گ	g
ذ	ḏ (z)	ل	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n
ژ	ž	و	w (v)
س	s	ه	h
ش	š	ى	y, i
ص	ṣ		

II Vokali

ـَ	a (e)	ـَا (آ)	ā
ـُ	u (o, ü, ö)	ـُو	ū
ـِ	i (ı)	ـِى	ī

1. STILISTIKA

علم البلاغة

a) Arapski

أ: المخطوطات العربية

4207. R-6309

مفتاح العلوم القسم الثالث

MIFTĀḤ AL-'ULŪM AL-QISM AṮ-ṮĀLIṮ

Treći dio djela مفتاح العلوم, jednog od najstarijih i najopširnijih djela koje obrađuje arapsku gramatiku, sintaksu, retoriku, stilistiku i poetiku. Ovo je zapravo samo treći dio pomenutog djela. Sastoji se iz uvoda (مقدّمة) i dva poglavlja (فصلين) u kojima se opširno govori o disciplinama arapske retorike (المعاني، البيان، البديع). Napisao Yūsuf b. Abū Bakr b. Muḥammad b. 'Alī as-Sakkākī al-Ḫawārizmī, poznat još i pod nadimcima Sirāğuddīn i Abū Ya'qūb, rođen 555/1160. god., umro 626/1229. god.

Ahlwardt VI, 7186; Köprülü II, 1439; Ḥ.Ḫ. II, 1762; Kaḥḥāla XII, 282; Brockelmann GI, 294 i S I, 515; aẓ-Ẓāhiriyya 'UL'A, 368; al-Ğibūrī III, 6024, str. 438; Sarkīs II, 1033-1034; Kairo I/IV, 154; Dobrača II, 1807/2; Fajić III, 1973/3 i V, 3339/2; Ljubović-Grozdanić, str. 12;

Početak (l. 1b):

أوّله: القسم الثالث من الكتاب فى علمي المعاني و البيان و فيه مقدّمة لبيان حدّيْ العلمين و الغرض منهما، و فصلان لضبط معاقدهما و الكلام فيهما. المقدّمة: إعلم أنّ علم المعانى هو تتبُّع خواصّ تراكيب الكلام فى الإفادة و ما يتّصل بهما من الإستحسان و غيره ليُحترز بالوقوف عليهما عن الخطأ فى تطبيق الكلام على ما يقتضى الحال ...

Završetak (l. 200a):

آخره: علمت أنّ تتبُّعَ تراكيب الكلام إستدلاليٌّ، و معرفة خواصّها ممّا يلزم صاحب علميْ المعانى والبيان، و حين انتصبنا لإفادته لزمنا أن لا نضنّ بشئ هو من جملته، و أن نستمدّ الله التّوفيق فى تكملته، و الحمد لله و الصّلوة على رسوله.

L.155; 18,5 x 11 (11 x 5,7); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan oštrim perom i veoma vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani krupnijim slovima i crvenim mastilom. Papir tanak, glat, žutobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Na početku, u obliku kupole, lijepo urađen unvan sa floralnim motivima, bogato ukrašen plavom, zlatnom, žutom i crvenom bojom. Tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, originalan, sa lijepo, u zlatu urađenim rozetama na koricama i preklopu, dobro očuvan.

Rukopis se završava kolofonom u kome je data bilješka da je prepis završen krajem mjeseca ramazana 972/1564. god. Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

Na listu 1a bilješke o dvojici ranijih vlasnika: 'Abdullāh b. Maḥmūd i 'Abdullāh, a na prvom zaštitnom listu podatak da je vlasnik ovog rukopisa al-Ḥāǧǧ Ḥasan al-Bosnawī b. al-Ḥāǧǧ ...(nečitko).

Iz biblioteke Osmana Asafa Sokolovića iz Sarajeva.

4208. R-854.

مفتاح العلوم القسم الثالث

MIFTĀḤ AL-'ULŪM AL-QISM AṬ-ṬĀLIṬ

Isto kao br. 4207.

L. 142; 18,5 x 11,5 (11,5 x 5,7); 19 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crne boje, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i značajnije riječi pisane crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene linijom crvene boje. Papir tanak, glat, tamnobijele i tamnožute boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Na pojedinim listovima vidljive tamne fleke, kao posljedica oboljenja papira usljed dodira sa vlagom. U prvoj polovini rukopisa ima dosta komentara pisanih sitno, oštrim perom i rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom i lijepo urađenim rozetama na koricama i preklopu. Oštećen dužinom hrbata i preklopa.

Prepis, kako se vidi iz bilješke na kraju rukopisa, na l. 142a, završen u posljednjoj dekadi mjeseca rebiul-ahira 1036/1626. god.

و كان الفراغ من تعليق هذا الكتاب المستطاب فى آخر ربيع الآخر لسنة ستّ و ثلثين و الف.

Sudeći po rukopisu, prepisivač je najvjerovatnije Sa'dī Muḥammad Qara Čelebi-zāde čije ime nalazimo u bilješci na listu 1a:

كتبه العبد الفقير الى فضل ربّه الصّمد سعدى محمّد الشّهير بقَرَه چلبي زاده جعل الله التُّقى زاده.

Na istoj stranici i ime bivšeg vlasnika as-Sayyid Aḥmad b. Sayyid Muḥammad al-Kafawī-zāde iz 1180/1766. god. Ime drugog vlasnika na istoj stranici namjerno izbrisano.

Vakuf Sim-zadine (Đumišića) medrese.

4209. R-3638.

مفتاح العلوم القسم الثالث

MIFTĀḤ AL-'ULŪM AL-QISM AṬ-ṬĀLIṬ

Isto kao br. 4207.

Nedostaje nekoliko lista na početku rukopisa.

Početak ovdje:

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: كقولك زيد جاء، و عمرو ذهب و خالد فى الدّار، و قوله أنجحُ ما طلبتَ به و البرّ حقيبة الرّجل و قوله: [النّفس راغبة إذا رغّبتَها و إذا تُرَدُّ إلى قليلٍ تقنع] أو يذكر إحتياطا فى إحضاره فى ذهن السّامع لقلّة الإعتماد بالقراين...

L. 131; 21,5 x 11 (15 x 6,5); 19 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima dosta komentara pisanih rukom istog prepisivača. Dužinom hrbata listovi dohvaćeni vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata. Korice i preklop sa vanjske strane presvučene ukrasnim ebro papirom.

Prepisao, kako se vidi iz bilješke na kraju rukopisa na listu 131a, Ḥasan b. Bālī, mujezin u Carevoj džamiji u Mostaru, u srijedu, u drugoj dekadi mjeseca ramazana 1052/1642. god.

قد وقع الفراغ من تحرير هذا الكتاب المستطاب بأوفر عناية الملك العزيز الوهّاب على يد العبد الحقير حسن بن بالى، المؤذّن بجامع عتيق الموستارى عفا عنهما الخالق البارى فى يوم چهار شنبة من شهر رمضان فى أواسط سنة إثنى و خمسين بعد الألف.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4210. R-2554.

مفتاح العلوم القسم الثالث

MIFTĀḤ AL-'ULŪM AL-QISM AṬ-ṬĀLIṬ

Isto kao br. 4207.

L. 200; 19,5 x 12 (13 x 5,5); 15 redaka. *Ta'līq* sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Na početku lijepo urađen unvan, bogato ukrašen zlatnom, plavom, crvenom i sivom bojom. Papir tanak, glat, bijele i tamnožute boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pojedini listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Na naslovnom listu tekst uokviren debelom, zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije crne i jednom crvenom, a sa unutrašnje strane sa jednom crnom, tankom linijom. Na ostalim stranicama tekst uokviren tankom, crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa lijepo urađenim rozetama na koricama. Preklop otkinut i zagubljen.

Rukopis se završava kolofonom sa bilješkom iz koje se vidi da je prijepis završen u mjesecu džumadel-ahiru 1132/1720. god.

تمّ الكتاب بعون الله الوهّاب فى شهر جماد الآخر من شهور سنة إثنى و ثلثين و مائة و ألف بعد هجرة من له الشّرف و الله أعلم بالصّواب و إليه المرجع و المآب.

U drugoj bilješci, na prvom zaštitnom listu, se kaže da je djelo za svoje potrebe prepisao 'Abdullāh b. Aḥmad (Kantamiri-zade).

نلت تمليكه (!) بالتّحرير بعون الله الملك القدير و أنا الفقير الحقير كثير الذّنب و التّقصير عبد الله بن أحمد عفى (!) عنهما الصّمد.

Ispod bilješke je i njegov lični pečat, ovalnog oblika, na kome se može pročitati 'Abdullāh Qantamirī.

Iz kolekcije Muhameda Enverije Kadića.

4211. R-2356.

مفتاح العلوم القسم الثالث

MIFTĀḤ AL-'ULŪM AL-QISM AṮ-ṮĀLIṮ

Isto kao br. 4207.

L.198; 20 x 14 (13 x 5,5); 16 redaka. *Nasta'līq* sitan, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno, visokog kvaliteta, neporozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, usljed čeka su se, po rubovima, naročito na prvih dvadesetak lista, kao znak oboljenja pojavile tamne fleke. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom. Prepukao dužinom hrbata i znatno oštećen usljed predugog izlaganja jakoj svjetlosti ili blizini vatre.

Na kraju rukopisa, na listu 198a, bilješka u kojoj se kaže da je rukopis prepisan posljednjeg dana mjeseca muharrema 1183/1769. god.

تمّ الكتاب بعون الله الوهّاب في سلخ محرّم الحرام من شهور سنة ثلث و ثمانين و مائة و ألف بعد هجرة من له الشّرف و الله أعلم بالصّواب.

Na listu 1a bilješka da je rukopis za svoje potrebe prepisao 'Abdullāh b. Aḥmad (Kantamiri-zade).

نلت تمليكه (!) بالتّحرير بعون الله الملك القدير و أنا الفقير الحقير كثير الذّنب و التّقصير عبد الله بن أحمد عفى (!) عنهما الصّمد.

Na listu 1a bilješka da je ovaj rukopis 1206/1791. god., za potrebe profesora i učenika Sim-zadine (Đumišića) medrese, pod uslovom da se iz nje ne iznosi, uvakufio Muẓaffari-zāde al-Ḥāğğ 'Abdulqādir ef. Ispod bilješke njegov lični pečat.

قد وقف هذا الكتاب مظفّرى زاده الحاجّ عبد القادر أفندي في مدرسة سيم زاده لمدرّسيها و الطّلبة السّاكنين فيها بشرط أن لا يخرج منها. في سنة ستّ و مائتين و ألف.

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu.

4212. R-831.

مفتاح العلوم القسم الثالث

MIFTĀḤ AL-'ULŪM AL-QISM AṮ-ṮĀLIṮ

Isto kao pod br. 4207.

L.107; 19 x 12 (14,8 x 7,3); 21 redak. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnožute boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa prijeklopom. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

Na prvom zaštitnom listu na strani a nalazimo imena trojice bivših vlasnika: al-Ḥāğğ 'Ablulqādir, Darwiš Salīm b. Muḥammad i Muṣṭafā b. Ḥasan. Ispod bilješke o trećem vlasniku, otisnut i njegov lični pečat.

Na listu 1a bilješka da je ovaj rukopis 1206/1791. god. za potrebe profesora i učenike Sim-zadine (Đumišića) medrese, pod uslovom da se iz nje ne iznosi, uvakufio Muẓaffarī-zāde al-Ḥāğğ 'Abdulqādir ef. Ispod bilješke njegov lični pečat:

قد وقف هذا الكتاب مظفّرى زاده الحاجّ عبد القادر أفندي في مدرسة سيم زاده لمدرّسيها و الطّلبة السّاكنين فيها بشرط أن لا يخرج منها. في سنة ستّ و مائتين و ألف.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti datumu prepisa. Sudeći po pismu i papiru, prepis, najvjerovatnije, potiče iz XVIII stoljeća.

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu.

4213. R-7427.

مفتاح العلوم القسم الثالث

MIFTĀḤ AL-'ULŪM AL-QISM AṮ-ṮĀLIṮ

Isto kao br. 4207.

L. 150; 20,5 x 12,5 (15,5 x 6,5); 19 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crno. Papir hrapav, debeo, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, po lagama odvojeni jedni od drugih i od poveza, po rubovima mjestimično dohvaćeni vlagom. Između listova ima dosta prljavštine, tragova crvotočine i ostataka od uginulih insekata. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata i preklopa. Koža deformisana, a ukrasni ebro papir kojim su presvučene korice izblijedio.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti datumu prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4214. R-2867.

مفتاح العلوم القسم الثالث
MIFTĀḤ AL-'ULŪM AL-QISM AṮ-ṮĀLIṮ

Isto kao br. 4207.

L. 153; 15,3 x 9,5 (12 x 6,5); 17 redaka. *Nasta'līq*. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani krupnijim slovima i crvenim mastilom. Crvenim mastilom pisana i većina interlinearnih bilješki. Papir glat, srednje debljine, tamnobijele i tamnožute boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, od kojih je većina pisana rukom istog prepisivača. Na prvom i drugom zaštitnom listu dat sadržaj po poglavljima. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni. Vanjske strane korica presvučene ukrasnim ebro papirom. Preklop otkinut i zagubljen.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Prepis je najvjerovatnije iz XVIII stoljeća.

4215. R-5441.

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Skraćena prerada (kompendij) gore pomenutog as-Sakkāki-jeva djela مفتاح العلوم القسم الثالث koju je napisao Muḥammad b. 'Abdurraḥmān al-Qazwīnī, poznat pod nadimcima Abū 'Abdullāh, Ǧalāluddīn i Ḫaṭīb Dimašq, rođ. 666/1268., umro 739/1338. god. Ovo djelo, napisano jednostavnim stilom, vremenom je postalo najpopularnijim priručnikom

arapskog govorništva. Sastoji se od uvoda (المقدمة) i tri poglavlja (الفن), od kojih prvo obrađuje stilistiku (المعاني), drugo poređenje, metaforu i metonimiju (البيان), a treće trope i figure (البديع).

Dobrača II, 1807/2; Ahlwardt VI, 7187; H.Ḫ. I, 473; Kaḥḥāla X, 145; Köprülü II, 1412-1414; Brockelmann S I, 516; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, 218.; al-Badīriyya II, str. 454-455; al-Ǧibūrī III, 5836-5842, str. 390-392; Hasandedić, 427; Bratislava, 362, str. 258; Fajić III, 1973/3 i V, 3400/4;

Početak (l. 1b):

أوله: الحمد لله على ماأنعم، و علّم من البيان ما لم نعلم... أمّا بعد فلمّا كان علم البلاغة و توابعها من أجلّ العلوم قدرًا و أدقّها سرًّا إذ به يعرف دقايق العربيّة و أسرارها، و يكشف عن وجوه الإعجاز في نظم القرآن أستارها ...

Završetak (l. 79b):

آخره: [فإن تولني منك الجميل فأهله و إلاّ فإنّي عاذر و شكور] و أحسنه ما آذن بإنتهاء الكلام كقوله: [بقيت بقاء الدّهر يا كهف أهله وهذا دعاء للبريّة شامل] و جميع فواتح السّور و خواتمها واردة على أحسن الوجوه و أكملها، يظهر ذلك بالتأمّل مع التّذكّر لما تقدّم.

L. 80; 17 x 13,5 (11,5 x 8); 11 redaka. *Nasḫ*, krupniji, djelimično vokalizovan. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vodom. Naslovi poglavlja, značajnije riječi, interpunkcijski znakovi i pojedine interlinearne bilješke pisane crvenim mastilom. Papir debeo, tamnoroze boje, istočnog porijekla, izuzev prva dva, naknadno uvezana zaštitna lista. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama i između redaka ima dosta, sitno pisanih, komentara. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, novijeg datuma. Sa vanjske strane zadnje korice nalijepljen ostatak nekadašnjeg kožnog poveza sa lijepo urađenom rozetom u floralnim motivima.

Na prvom i drugom zaštitnom listu više bilješki na arapskom jeziku u kojima se daju definicije pojedinih disciplina arapske retorike i opisuju vrste duše. Tu je i šest stihova na arapskom jeziku u kojima se veoma slobodno govori o ljubavi.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti datumu prepisa. Međutim, sa sigurnošću se može ustanoviti da je rukopis prepisan prije 773/1372. god., jer na listu 80b nalazimo bilješku nepoznatog čitaoca koji kaže da je ovo djelo počeo čitati u subotu 5. ševvala 773/1372. god:

إبتدأت قراءة هذا الكتاب المبارك في وقت العصر يوم السّبت الخامس من شهر شوّال لسنة ثلث و سبعين و سبعمائة .

Na listu 80a na strani a nalazimo ime još jednog vlasnika koji se potpisao kao Ahmad b. Ḥusayn.

4216. R-6315.

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 137; 15,5 x 11 (8,5 x 4,5); 7 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom sa velikim proredom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i pojedine bilješke po marginama pisane crvenim mastilom. Papir debeo, glat, bijele i tamnobijele boje, istočnog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, od kojih je većina pisana rukom istog prepisivača. Na početku rukopis ima sedam, a na kraju četiri zaštitna lista na kojima su ispisane razne bilješke, stihovi i izreke, pretežno na arapskom jeziku. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata i preklopa. Na vanjskim stranama korica po jedna mala rozeta, izlizana rubom vremena i dugotrajnom upotrebom rukopisa.

Prepisao, kako se vidi iz bilješke na kraju djela, (l. 137a) 'Abdullāh b. Faḍlullāh, 952/1545. god:

تمّ تلخيص المفتاح بعون الله الفتّاح على يد أضعف عباد الله عبد الله بن فضل الله في تاريخ سنة إثنى و خمسين و تسعمائة.

Na istom listu bilješka sa imenom kasnijeg vlasnika: 'Abdullah b. Ahmed ef. Qara-zāde iz Gornjeg Vakufa.

صاحب عبد الله بن أحمد أفندي قره زاده قصبه، وقف بالا

Na drugom zaštitnom listu na strani *a* ime vlasnika Muḥammad b. 'Abdullāh aṣ-Ṣiddīqī, a na listu 1a Ḥusayn b. Maḥmūd.

Iz kolekcije Besima ef. Korkuta.

4217. R-2608.

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 100; 18,7 x 11,5 (10,5 x 5); 11 redaka. *Nasḫ*, sitan, mjestimično vokalizovan, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno, visokog kvaliteta, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani krupnim slovima i crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren linijom plave boje. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, a u početku i interlinearnih bilješki, pisanih pretežno rukom istog prepisivača. Desetak zadnjih listova po rubovima dohvaćeno vlagom. Prvi list po rubovima oštećen i popravljan. Listovi sa kustodama.

Nekadašnji kožni povez, izuzev dijela hrbata, otkinut i zagubljen.

Prepis, kako se iz bilješke na kraju rukopisa (l. 100b) vidi, iz zadnje dekade mjeseca ševvala 954/1547. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

Na listu 1a bilješka bez datuma iz koje se vidi da je nekadašnji vlasnik ovoga rukopisa bio Muḥammad b. 'Umar Ḥarāč-zāde.

4218. R-1896.

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 96; 19,5 x 13 (11 x 5,5); 9 redaka. *Ta'līq*, složen, pisan vještom rukom, sa velikim proredom. Mastilo crno, visokog kvaliteta, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele i žutobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi u drugoj polovini rukopisa u donjem dijelu dohvaćeni vlagom i mjestimično crvotočinom. Po marginama, naročito u prvom dijelu rukopisa, ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom i lijepo urađenim rozetama na koricama i preklopu. Koža preklopa dohvaćena crvotočinom. Rukopis se čuva u polukožnoj futroli presvučenoj ukrasnim ebro papirom.

Na listu 1a nekoliko sitno pisanih bilješki iz jezika na arapskom jeziku, veliki okrugli pečat vakifa Osmana Šehdije iz 1173/1745. god. i pečat ovalnog oblika ranijeg vlasnika Aḥmada b. Muḥammada na kome piše الواثق بالله الصّمد الفقير أحمد بن محمّد

Prepisao, kako se iz bilješke na kraju rukopisa na listu 96b, vidi Muṣṭafā b. Maḥmūd al-Qāḍī Ḥurram-zāde 26. džumadel-ula 963/1556. god.

تمّ الكتاب بعون الله الملك الوهّاب في ٢٦ جمادى الأولى سنة ٩٦٣ عن يد الفقير الحقير مصطفى بن محمود القاضي الشهير بحرم زاده.

4219. R-2993.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 103; 15 x 8,5 (9,7 x 4,2); 11 redaka. *Ta'līq*, pisan oštrim perom, vještom rukom i sa velikim proredom. Mastilo crno, visokog kvaliteta, neporozno na dodir sa vlagom. Na početku lijepo urađen unvan u zlatnoj i plavoj boji sa upisanim naslovom u sredini تلخيص المفتاح. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i tamnožute boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Na naslovnom listu tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa po dvije linije crne boje, a na ostalim listovima crvenom linijom. Po marginama ima dosta sitno pisanih komentara, pretežno rukom istog prepisivača. U drugoj polovini rukopisa listovi, gotovo cijelom površinom, dohvaćeni vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa lijepo urađenim rozetama na koricama, izlizan dugotrajnom upotrebom, prepukao dužinom hrbata.

Rukopis se završava kolofonom (l. 103b) u kome je data bilješka da ga je u mjesecu džumadel-ahiru 984/1576. god. prepisao Muḥammad b. Qāsim:

قد وقع الفراغ من تنميق تلخيص المفتاح بعون الله الملك الفتّاح في شهر جمادى الآخر من شهور سنة أربع و ثمانين و تسعمائة على يد (ال) عبد الفقير الحقير محمّد بن قاسم غفر الله لهما و لكلّ الخلايق أجمعين.

Na unutrašnjoj strani prve korice bilješka u kojoj se kaže da je ovaj rukopis 1206/1791. god., za potrebe profesora i učenika Sim-zādine (Đumišića) medrese, pod uslovom da se iz nje ne iznosi, uvakufio Muẓaffarī-zāde al-Ḥāǧǧ ʻAbdulqādir ef.

قد وقف هذا الكتاب مظفّرى زاده الحاجّ عبد القادر أفندي في مدرسة سيم زاده لمدرّسيها و الطّلبة السّاكنين فيها بشرط أن لا يخرج منها. في سنة ستّ و مائتين و الف.

Na listu 1b njegov pečat na kome piše:

وقف هذا الكتاب الحاجّ عبد القادر مظفّري زاده

4220. R-1769.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 102; 20 x 13 (10 x 5); 9 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom, sa velikim proredom i veoma vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, bijele i tamnobijele boje, istočnog porijekla. Tekst uokviren crvenom tankom linijom. Po marginama, naročito u prvom dijelu rukopisa, ima dosta sitno pisanih komentara i interlinearnih bilješki, od kojih je većina pisana rukom istog prepisivača. Na početku tri, a na kraju četiri zaštitna lista, ispisana raznim bilješkama i primjerima iz arapske stilistike. Prvi i zadnji zaštitni list crvene boje, novijeg datuma, naknadno ubačeni. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa preklopom.

Na kraju rukopisa (l. 102b) bilješka u kojoj se kaže da je ovaj primjerak u prvoj dekadi mjeseca džumadel-ahira 995/1587. god. prepisao Muḥammad b. ʻAlī b. Muḥammad b. Ḥasan u sandžaku Trabuzanu, u kadiluku Kirason:

كتبه في أوائل شهر جماذى الآخر من (!) يد(ال) عبد الضعيف المذنب المحتاج الى رحمة ربّه و شفاعة نبيّه غفر الله له و لوالديه و أحسن إليهما و إليه محمّد بن علي بن محمّد بن حسن في سنجاغي طرابوزان عن قضاء كره سون...سنة ٩٩٥

Uvakufio ʻAbdullāh b. Ahmad Qanṭamīrī-zāde (v. bilješku na l. 2a).

4221. R-7031.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 89; 19 x 10 (12,6 x 5,4); 11 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom sa velikim proredom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom evropskog porijekla. U gornjem lijevom uglu, do 5 cm dubine, sve listove, zajedno sa povezom, oštetili glodari (miševi). Na prve dvije stranice tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane tankom linijom crne boje. Po marginama ima dosta komentara pisanih rukom istog prepisivača. U prvoj polovini rukopisa ima i dosta interlinearnih bilješki. List 9 zagubljen i naknadno dopisan. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa oštećenim hrbatom i preklopom. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

Na tri prva zaštitna lista naknadno ispisane razne bilješke, stihovi, dove i izreke, uglavnom na arapskom jeziku. Na drugom zaštitnom listu na strani *a* namjerno izbrisano ime ranijeg vlasnika. Ispod toga pečat na kome se može pročitati ime: Maḥmūd.

Rukopis se završava kolofonom (l. 89b) u kojem nalazimo bilješku da je rukopis pročitan pred muderrisom Yūsuf efendijom iz Sarajeva, u posljednjoj dekadi rebiul-evvela 1046/1636. god., što je vjerovatno i godina prepisa:

قد وقع الفراغ من قراءة هذا المختصر الشّريف الميمون بالدّرس عند فخر المدرّسين يوسف أفندي السّرائي أطال الله عمره و ختم عمره بحسن العاقبة و أدخله بفضله و كرمه الى الجنان العلّيين عند جوار فخر المرسلين لسنة ستّ و أربعين و ألف من هجرة من له العزّ و الشّرف في أواخر ربيع الأوّل.

4222. R-2633.

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 95; 21 x 13,5 (16 x 6); 13 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom, tupim perom i sa velikim proredom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren tankom crvenom linijom. Između redova i po marginama ima dosta bilješki i komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi razasuti i po rubovima dohvaćeni vlagom. Nedostaje drugi, osmi i deveti list prvobitnog prepisa. Umjesto njih ubačeni su, naknadno, drugom rukom, dopisani listovi. Nekoliko zadnjih listova, mjestimično, dohvaćeni crvotočinom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom i lijepo urađenim rozetama na koricama i preklopu. Unutrašnja strana preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

Prepisao, kako se vidi iz bilješke na kraju rukopisa (l. 95a), u četvrtak u mjesecu šabanu 1050/1640. god. u medresi Mehmed-paše, nama nepoznati prepisivač.

وقع الفراغ من كتابة هذه النسخة في شهر شعبان في يوم الخميس في تاريخ خمسون (١) و ألف في مدرسة محمد باشا.

Prema bilješci na prvom zaštitnom listu, rukopis je 1931. god. uvakufio Svrzo Muhamed ef., sin Mehmed-agin.

4223. R-5198.

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 85; 19 x 11 (13 x 5,5); 11 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom i sa velikim proredom. Mastilo crno, lošeg kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren tankom crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih, pretežno rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni bez preklopa.

Na kraju rukopisa (l. 85a) bilješka u kojoj se kaže da je ovaj primjerak prepisao Muṣlī b. Murād u Husejn-pašinom hanikahu u Banjoj Luci u mjesecu saferu 1053/1643. god.

تمّ تمام على يد أفقر العباد مصلي بن مراد غفر الله له و لوالديه في خانقاه حسين باشا بمدينة بانه لوقه في صفر من شهور سنة ثلث و خمسين بعد الألف.

Ispod toga bilješka krupnim slovima u kojoj se kaže da je ovaj primjerak uvakufio namjesnik Bosne, Elči Ibrahim-paša.

وقفت هذه النسخة لله العليّ الأعلى، و أنا الحقير ايلچي الحاجي إبراهيم باشا محافظ بوسنه.

Ista ova bilješka napisana krupnim slovima nalazi se i na zadnjem zaštitnom listu, samo što je ispod nje data i godina 1053/1643 سنة ثلث و خمسين بعد الألف, što ne može biti godina uvakufljenja, jer Elči Ibrahim-pašin pečat datira iz 1102/1691. god. i jer je njegova biblioteka u Travniku osnovana tek 1118/1706. god. (Vidjeti: Muhamed Ždralović, *Prepisivači djela u arabičkim rukopisima I, str. 59-60*).

Dakle, sa sigurnošću se može utvrditi da ova druga, naknadno napisana bilješka, nije Elči Ibrahim-pašina, nego je tu (greškom) upisana godina prepisa (kao godina uvakufljenja).

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4224. R-2399.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 149; 19 x 14, 5. Dimenzije teksta i broj redaka različiti od jednog do drugog djela. *Nasḫ*, pisan oštrim perom i veoma vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani

crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa kartonskom futrolom, dobro očuvan. Vanjske korice presvučene ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-96b

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Dimenzije teksta na listovima od 1b-27b: 8,5 x 5,5, a na listovima od 28a-96b: 11 x 6.

Prema bilješci na kraju djela (l. 96a), prepisao Ḥusayn b. Muḥammad b. Aḥmad b. Nūrullāh u Sinān-pašinoj medresi, u kasabi Beširktaš, 1056/1646. god.

تمّت الكتاب بعون الله الملك الوهّاب عن يد (ال) عبد الضّعيف المحتاج الى رحمة ربّه حسين بن محمّد بن أحمد بن نور الله في مدرسه، سنان پاشا في قصبه، بشكطاش لسنة ستّ و خمسين و الف.

2. L. 99b-149b

رسالة عون الوافية في شرح كتاب الكافية

RISĀLA ʻAWN AL-WĀFIYA FĪ ŠARḤ KITĀB AL-KĀFIYA

Komentar na Ibn al-Ḥāǧib-ovo djelo iz sintakse الكافية في النحو (v. Jahić VI, 3991/2). Napisao Kamāl b. ʻAlī b. Isḥāq čija nam je biografija nepoznata. Od nama dostupnih izvora jedino ga šturo spominje katalog TÜYATOK (v. 07/V, br. 3521). U podužem uvodu djela autor kaže da je prvo bio napisao komentar na stihove drugog Ibn al-Ḥāǧib-ova djela *al-Wāfiya*, nakon čega su ga prijatelji zamolili da ovaj komentar još jednom preradi i njime pojasni teže odlomke u djelu *al-Kāfiya*, što je on i učinio i komentar nazvao *Risāla ʻawn al-wāfiya fī šarḥ kitab al-kāfiya*.

Početak (l. 99b):

أوّله: الحمد لله الّذي شرح صدورنا بكشف المعاني و البيان، و صرف قلوبنا نحو بدايع العلوم و التّبيان... و بعد فيقول ... كمال بن علي بن اسحاق ... إنّي كنت شرحت أبيات الوافية أوّلا فيما مضى مقتصرا على حلّ مشكلاتها ... ثمّ رأيت أكثر الإخوان ... يسئلونني أن أشرحها ثانيا شرحاً وافيًا في شرح معانيها... فشرعت بها على وفق سؤالهم شافيًا ... و سمّيته برسالة عون الوافية في شرح كتاب الكافية ...

Završetak (l.149b):

آخره: فإختيار الحذف مع الثّقيل أولى من إختياره مع الخفيف، هذا آخر الكلام من هذا الكتاب و اللّه مفيض الخير و ملهم الصّواب ختم الله لنا بالفضل و الإحسان بحقّ نبيّه سيّد بني عدنان ...

Prepisao, kako se vidi iz bilješke na kraju rukopisa (l. 149b), Ḥusayn b. Muḥammad b. Aḥmad b. Nūrullāh, uoči Kurban bajrama 10. zul-hidždžeta 1055/1645. god.

قد وقع الفراغ من تنميق هذه الأوراق في ماه ذي الحجّة الشّريفة في يوم ١٠ في ليلة عيد الأضحى من شهور سنة خمس و خمسين و الف ... بيد أضعف عباد الله و أحوج خلق الله حسين بن محمّد بن أحمد نور الله رحمهم الله رحمة واسعة.

Na listovima 1a, 2a, 131a i 149b veliki okrugli pečat vakifa, Osmana ef. Šehdije iz 1173/1759. god.

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu.

4225. R-1202.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 81; 20,5 x 14 (13 x 5,5); 11-13 redaka. *Nasḫ*, pisan vještom rukom sa velikim proredom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani krupnijim slovima i crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Po rubovima listova povučena još po jedna linija crvene boje. U prvoj polovini rukopisa po marginama ima dosta komentara pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni bez preklopa, originalan, dobro očuvan.

Na prvom listu jedan, a na zadnjem dva pečata ranijih vlasnika. Dva su nečitljiva, a na trećem se može pročitati samo ime ʻAbduhū Muḥammad. Imena ranijih vlasnika namjerno izbrisana. Na listu 1a bilješka krupnim slovima da je rukopis vakuf Sim-zāde (Ðumišića) medrese u Sarajevu.

Rukopis se završava kolofonom u kome je dat podatak da je prepisan 1064/1654. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

4226. R-5482.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 79; 18 x 10,5 (13 x 6); 13 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnožute boje. Listovi sa kustodama, razasuti i po lagama odvojeni jedni od drugih. Tekst uokviren crvenom tankom linijom. Po rubovima listova povučena još jedna crvena linija. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata i nevješto popravljan.

1. L. 1a-61b

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Djelo je nepotpuno na početku.

Početak ovdje (l. 1a) :

ناقص في أوّله. أوّله الموجود: في الذّهن كقولك أدخل السّوق حيث لا عهد و هذا في المعنى كالنّكرة، و قد يفيد الإستغراق، نحو: ﴿إنّ الإنسان لفي خسر﴾ وهو ضربان حقيقيّ نحو ﴿عالم الغيب و الشّهادة﴾ أي كلّ غيب و شهادة، و عرفيّ نحو قولنا جمع الصّاغة أي صاغته بلده أو مملكته ...

2. L. 62b-79a

قواعد الفرس

QAWĀ'ID AL-FURS

Gramatika perzijskog jezikog na arapskom. Napisao Aḥmad b. Sulaymān b. Kamāl-paša (Šamsuddīn), poznat kao Ibn Kamāl-paša, umro 940/1533. god. Gramatika je podijeljena na tri poglavlja (*bāb*):

الباب الأوّل : في أحوال الإسم ،

الباب الثّاني: في أحوال الفعل،

الباب الثّالث: في أحوال الحرف.

Ahlwardt VI, 6848; Kaḥḥāla I, 238; Flügel I, 216; Loebenstein I, 2457; Brockelmann S II, 671; Kairo P, 1752; Hasandedić, 634/26; Trako, 57-59; Jahić VI, 4206/1;

Početak:

أوّله: الحمد لله الّذي منحني من تواتر نعمائه تدوين قواعد الفرس بكرامته و ألطافه ... و بعد فهذه رسالة مشتملة على القواعد الفرسية، و مكتفية لمن حفظها بمعرفة لسان الفارسية قد سلكت في سلك بيانها فرايد من قواعدنا لها أدنى مستمعاً من كلام البلغاء ، ...

Završetak:

آخره: و اعلم أنّ قا، و وا، لا تدخلان إلاّ على المصدر و الفعل لأنهما بمعنى الحدوث، و الله أعلم بالصّواب، و إليه المرجع و المآب، و صلّى الله على سيّدنا محمّد و آله أجمعين.

Cijelu zbirku, kako se vidi iz bilješke na kraju rukopisa (l. 79a), prepisao je 1072/1661. god. Ṣiddīq, učenik Nove medrese u Sarajevu.

حرّره الحقير صدّيق السّرختة في شهر سراى في المدرسة الجديدة لسنة إثنى (!) و سبعين و ألف عفى (!) الله عنه.

Na unutrašnjoj strani prve korice bilješka da je kupovinom vlasnik ovog rukopisa postao Ibrahim b. Sunbul, a na prvom zaštitnom listu da je 1. zul-hidždžeta 1159/1746. god. zaključen brak između Ibrāhīma b. Muḥammada i udovice Raḥīme, kćeri Yūsufove. U bilješci se navode i imena svjedoka: Muṣṭāf b. Sulaymān, Aḥmad b. Ḥusayn, Ḥusayn b. Ḥasan, Ḥusayn b. Muṣṭafā, 'Uṯmān b. Muṣṭafā i Aḥmad b. Ibrāhīm.

Iz biblioteke Osmana Asafa Sokolovića iz Sarajeva.

4227. R-3462.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 67; 20,5 x 10,4 (15,5 x 9,2); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan krupnim slovima, debelim perom i vještom rukom, djelimično vokalizovan. Mastilo crno, slabog kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Na listovima 1a i 46a-48a više stihova na arapskom jeziku, hadisa i rasprava iz fikha i jezika. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-45a

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Djelo se završava kolofonom (l. 45a) u kome je data bilješka da ga je prepisao sohta Ḥasan b. Muḥammad u subotu, u drugoj dekadi mjeseca šabana 1081/1671. god.

تمّ هذا الكتاب بعون الله الملك المنّان العزيز الغفّار. قد وقع الفراغ من تحرير هذه النّسخة الشريفة الجميلة المباركة عن يد أضعف عبد (!) الله الفقير حسن بن محمّد السّوخته ... في أواسط شعبان يوم السبت في تاريخ سنة إحدى و ثمانين و ألف ١٠٨١

2. 48b-52a

رسالة الإستعارات للقوشجي

RISĀLA AL-ISTI'ĀRĀT LI'L-QAWŠAĞĪ

Kratka rasprava o vrstama stilskih figura: metafore, metonimije i alegorije *(al-isti'āra wa al-mağāz wa al-kināya)* u arapskom jeziku. Napisao 'Alī b. Muḥammad al-Qawšağī, (u nekim izvorima al-Qūšğī) 'Alā'uddīn, umro 879/1474. god.

Kaḥḥāla VII, 227; Ahlwardt VI, 7319; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 300;

Početak:

أوله: الحمد لله ذي المنّ و الإحسان و الصّلوة على رسوله المؤيّد ببراعة المعاني و فصاحة البيان... إعلم أنّ اللّفظ الموضوع المستعمل مفرداً كان أو مركّباً إن استعمل فيما وضع له فحقيقة في الفرد كالأسد في الحيوان المفترس ...

Završetak:

آخره: و في الشّرع بالعكس أى حقيقة شرعيّة في العبادة مجاز شرعيّ في الدّعاء، لأنّ وضعه في اللّغة للدّعاء، و في الشّرع للعبادة. تمّ الكلام بعون الله الملك المنّان.

3. L. 52b-53b

رسالة في طبقات المجتهدين

RISALA FĪ ṬABAQĀT AL-MUĞTAHIDĪN

Kratka rasprava u kojoj su date kategorije šerijatskih pravnika. Napisao Aḥmad b. Sulaymān b. Kamāl-paša (Šamsuddīn), poznat kao Ibn Kamāl-paša, umro 940/1533. god.

Dobrača I, 399/7, str. 248; Ahlwardt IX, 10025; Brockelmann G II, 453/124; Köprülü II, 1602/48; Kaḥḥāla I, 238 i XIII, 35; Ḥ.Ḫ. II, 1106; Bratislava 76, str. 97;

Početak:

أوله: إعلم أنّ الفقهاء على سبع طبقات، الأولى: طبقة المجتهدين في الشّرع كالأئمّة الأربعة و من سلك سلكهم في تأسيس قواعد الأصول و استنباط أحكامها...

Završetak:

آخره: السّابعة طبقة المجتهدين الّذين لا يقدرون على ما ذكر، و لا يفرّقون بين الغثّ و السّمين و لا يميّزون الشّمال عن اليمين بل يجمعون ما يجدون كحاطب اللّيل فالويل لهم و لمن قلّدهم كلّ الويل.

Na listovima od 53b-57b su razne rasprave iz jezika, hadisi i mudre izreke na arapskom i turskom jeziku. Na listu 56a bilješka u kojoj se kaže da ih je sakupio Šejh Hasan b. Muslihuddīn el-Užičevi (أخرجه الشّيخ حسن بن مصلح الدّين الأوزيچوي).

Cijelu zbirku prepisao je sohta Ḥasan b. Muḥammad u subotu, u drugoj dekadi mjeseca šabana 1081/1671. god. (Bilješkuana listu 45a) :

تمّ هذا الكتاب بعون الله الملك المنّان العزيز الغفّار. قد وقع الفراغ من تحرير هذه النّسخة الشريفة الجميلة المباركة عن يد أضعف عبد الله الفقير حسن بن محمّد السّوخته ... في أواسط شعبان يوم السبت في تاريخ سنة إحدى و ثمانين و ألف ١٠٨١

Vakuf Izzete-hanume, kćerke Salih-agine. (Bilješka na listu 1a):

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4228. R-1766.

Zbirka (مجموع), 7

L. 86; 20,5 x 14. Dimenzije teksta i broj redaka različiti, od jednog do drugog djela. *Ta'līq,* pisan vještom rukom, osim na listovimaa 58a-67a gdje je *nasḫ*. Mastilo crno, lošeg kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama, naročito u početku, ima dosta komentara. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni obložen ukrasnim ebro papirom, dobro očuvan.

1. L. 1b-44a

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

2. L. 46b-57a

الإعراب عن قواعد الإعراب

AL-I'RĀB 'AN QAWĀ'ID AL-I'RĀB

Djelo o pravilima fleksije u arapskom jeziku, poznato još i pod nazivom كتاب قواعد الإعراب. Napisao 'Abdullāh b. Yūsuf b. Aḥmad b. 'Abdullāh b. Hišām al-Anṣārī (Ǧamāluddīn), rođ. 708/1308., um. 761/1360. god.

Ahlwardt VI, 6705; Kaḥḥāla VI, 163; Köprülü III, 278/2; Brockelmann G II, 24; Dobrača I, 602/3, str. 395; Jahić VI, 3723/2; H.Ḫ. I, 124; Flügel P, 177;

Početak (l. 46b):

أوّله: قال الشّيخ الإمام العالم العامل جمال الدّين بن هشام - نفع الله المسلمين ببركته - فهذه فوايد جليلة في قواعد الإعراب يقتفي متأمّلها جادّة الصّواب، وتطلعه في الأمد القصير على نُكت كثيرة من الإعراب عملتها من طبّ لمن حبّ و سمّيتها بالإعراب عن قواعد الإعراب...

Završetak (l. 57a):

آخره: و لا تعطف عليه عطف البيان، كالمضمرات و كثير من المتقدّمين يسمّون الزّائد صلة، و بعضهم يسمّيه مؤكّداً و في هذا القدر كفاية لمن تأمّله إن شاء الله تعالى و بالله التّوفيق.

Prepis, kako se vidi iz bilješke na kraju djela (l. 57a), iz 1088/1677. god. Ime prepisivača i mjesto prepisa nisu navedeni.

3. L. 58b-67a

شرح العوامل المائة

ŠARḤ AL-'AWĀMIL AL-MI'A

Komentar kraćeg gramatičkog djela العوامل المائة o agensima u arapskom jeziku. Osnovno djelo napisao je Abū Bakr 'Abdulqāhir b. 'Abdurraḥmān al-Ǧurǧānī, um. 471/1078. god. (v. Köprülü III, 590/3), a ovaj komentar nama nepoznati autor.

Početak (l. 58b):

أوّله: الحمد لمن أسلكني في سلك طلبة العلوم العربيّة، ووفّقني بتحصيل العلوم الأدبيّة التي من جملتها قواعد الإعرابيّة ... و بعد فلمّا اختلج في خاطري أن أخرج ما في صدري من القواعد الإعرابية، و مع هذا التمس منّي بعض الأحبة ... فشرعت في إخراج ما في الصّدور الى السّطور مع قلّة البضاعة...

Završetak (l. 67a):

آخره: قلت: لا عامل لها لأنّها جملة اسميّة معطوفة على جملة لا عامل لها، و باقي التّقرير معلوم، و ما العامل في الجملة من العوامل المعنويّة معنى الإبتداء، و ما العامل في مائة من المعنويّة معنى الإبتداء، في جملة الجملة مع خبرها قلت لا عامل لها لأنّها جملة تفريعيّة تم.

Dimenzije teksta 14,5 x 10; 21 redak. *Ta'līq* sa mješavinom *nasḫa*. Tekst osnovnog djela pisan crvenim mastilom. U početku crvenim mastilom pisane i riječi فـــإن قلت i قلت. Djelo je prepisano rugom drugog prepisivača i naknadno, vjerovatno prilikom koričenja, uvršteno u ovu zbirku.

4. L. 68b-69a

رسالة في آداب البحث و المناظرة

RISĀLA FĪ ĀDĀB AL-BAḤT WA AL-MUNĀẒARA

Kratka uputa o pravilima disputacije. Napisao Aḥmad b. Muṣṭafā b. Ḫalīl, poznat kao Ṭāšköprü-zāde, rođ. 901/1495., um. 968/1561. god.

Ahlwardt IV, 5323; Kaḥḥāla II, 177; Köprülü III, 332/11; Brockelmann G II, 426; Ḥ.Ḫ. I, 41; Dobrača II, 884/5; Fajić V, 3314/14;

Početak (l. 68b).

أوّله: أحمدك اللّهمّ يا مجيب كلّ سائل و أصلّي على نبيّك المبعوث ... و بعد فهذه رسالة لخّصتها في علم الأدب مجتنبًا عن طرفي الإقتضاب و الاخلال و الإطناب ... إعلم أنّ المناظرة هي النّظر بالبصيرة من الجانبين في النّسبة بين الشّيئين إظهاراً للصّواب...

Završetak (l. 69a):

آخره: و عن الضّحك و رفع الصّوت في أثناء المناظرة و أمثالها، و عن المناظرة مع أهل المهابة و أن لا يحسب المناظر الخصم حقيراً... هذا الّذي ذكرناه غاية ما يراد في هذا الباب إذ لا مزيد عليها في تقرير القواعد و الأصول. تمّت هذه الرّسالة بعون الله الملك العلاّم.

Dimenzije teksta 17 x 8; 16 redaka. Zaglavlje ukrašeno sitnim cvjetovima crvene boje. Naslovi poglavlja i značajnije riječi pisane crvenim mastilom. Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti datumu prepisa.

5. L. 69b-75a

شرح الرّسالة في آداب البحث و المناظرة

ŠARḤ AR-RISĀLA FĪ ĀDĀB AL-BAḤT WA AL-MUNĀẒARA

Komentar na gore navedenu uputu o pravilima disputacije (v. br. 4228,4). I osnovno djelo i ovaj komentar, kako se vidi iz uvodnog dijela, napisao isti autor, Aḥmad b. Muṣṭafā b. Ḫalīl, poznat kao Ṭāšköprü-zāde, rođ. 901/1495., um. 968/1561. god.

Ahlwardt IV, 5323; Kaḥḥāla II, 177; Köprülü III, 332/12; Brockelmann G II, 426; Ḥ.Ḫ. I, 41; Dobrača I, 3/2, str. 7; Fajić V, 3331/6;

Početak (l. 69b):

أوله: الحمد لله الذي لا مانع لعطائه و لا مُعارض لقضائه و لا مناقض لإنشائه ... و بعد فقد كنت كتبت عدّة من السّطور مع قلّة البضاعة و كثرة الفتور في علم المناظرة و الآداب، و قد قصدت الى أن أشرحها بعون الله الملك الوهّاب ... أحمدك اللّهمّ يا مجيب كلّ سائل آثر صيغة المضارع لتدلّ على الإستمرار التّجدّدى ...

Završetak (l. 75a):

آخره: أى باب آداب البحث إذ لا مزيد عليها في تقرير القواعد و الأصول... و الحمد لله على التّمام و على رسوله أفضل الصّلوة و السّلام .

Dimenzije teksta 16 x 9; 17 redaka. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Prepisivač isti kao i u prethodna dva djela. Nema podataka o mjestu niti datumu prepisa.

6. L. 75b-76a

رسالة في آداب البحث

RISĀLA FĪ ĀDĀB AL-BAḤT

Kratka uputa o pravilima disputacije. Sastoji se od uvoda (المقدّمة) i dva članka (المقالتان). Napisao Muṣṭafā b. Yūsuf b. Murād al-Mūstārī, Šayḫ Yūyō, rođ. 1061/1651., um. 1119/1707. god.

Šabanović, str. 406; Anali GHB XI-XII, 1985., str. 47; O.M. I, str. 30-31; Bratislava, str. 269

Početak (l. 75b):

أوله: الحمد لوليّه و الصّلوة على نبيّه و على آله و صحبه، و بعد فهذه رسالة في آداب البحث مرتّبة على مقدّمة، و مقالتين، المقدّمة: المناظرة هى النّظر بالبصيرة من الجانبين في النّسبة بين الشّيئين إظهارا للصّواب، و قيل لمدافعة الكلام ...

Završetak (l. 76a):

آخره: و منها: أنّه لا بدّ للمانع في المناقضة و النقض من العلم بمقدّمات الدّليل بخلاف المعارضة: و منها أنّ المناقضة تتحقّق قبل إتمام الدّليل و بعده، و منها أنّ المعارضة في العقليّات الصّرفة كالنّقض فيها بخلافها في النّقليّات.

7. L.76b-86b

شرح آداب البحث لعضد الدّين الإيجي

ŠARḤ ĀDĀB AL-BAḤT LI-'AḌUDUDDĪN AL-ĪĞĪ

Komentar na kratku uputu o pravilima disputacije. Osnovno djelo napisao je 'Abdurraḥmān b. Aḥmad b. 'Abdulġaffār b. Aḥmad al-Īğī, 'Aḍududdīn, rođ. 708/1308.god., um. 756/1355. god., a ovaj komentar Ibrāhīm b. Muḥammad b. 'Arab-Šāh al-Isfarā'inī, 'Iṣāmuddīn, um. 944/1537. god.

Kaḥḥāla I, 119; Ahlwardt IV, 5305; Bratislava, 263, str. 326; Ḥ.Ḫ. I, 41; A.M. I, 26; Brockelmann G II, 208 i S II, 288/3

Početak (l. 76b):

أوله: نحمدك يا من لا ناقض لما أعطيت، و لا معارض لما قضيت، و لا شاهد ثبوت لما نفيت ... و بعد فيقول العبد المفتقر الى الله الغنىّ إبراهيم بن محمّد عربشاه الإسفرائني إنّي طالعت فى ساعة أو بعض ساعة مع كمال قلّة البضاعة...

Završetak (l. 86b):

آخره: لأنّه بمعنى آخر فلا يصحّ الضّمير بحسب الظّاهر، و الله تعالى أعلم بحقيقة الحال، و نرجو منه خير مآب و مآل و نطلب منه الأجر على الصّحيح من الأعمال، و نعوذ به من الإثم و الوبال، فيما فيه اختلاف إنّه البرّ الكريم المتعال. تمّت.

Dimenzije teksta 14 x 9; 15 redaka. *Ta'līq*. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom.

Na listu 1a bilješka u kojoj se kaže da je ovaj rukopis, dok je predavao u Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu, nabavio Aḥmad b. Muṣṭafā.

إستصحب هذا الكتاب أحمد بن مصطفى عفى عنه و عن أبويه الرّبّ الصّمد الّذى شرّف الكعبة و الصّفا أوان تدريسه في سراى بوسنه في مدرسه، خسرويك

a na listu 1b bilješka da je ovaj rukopis vakuf Gazi Husrev-begove medrese. Ispod toga stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

4229. R-3982.

Zbirka (مجموع), 3

L. 82; 20,5 x 13 (14,5 x 6,5); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir glat, srednje debljine, bijele i bijeložute boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom dobro očuvan. Vanjska strana korica i preklopa obložena ukrasnim ebro papirom

1. L. 1b-59a

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Prepis, kako se vidi iz bilješke na listu 59a, iz rebiul-ahira 1089/1679. god.

تمت بعون الملك الوهّاب في سنة ١٠٨٩ في شهر ربيع الآخر.

2. L. 60b-76b

الإعراب عن قواعد الإعراب

AL-I'RAB 'AN QAWĀ'ID AL-I'RĀB

Isto kao br. 4228,2.

Prepisao, kako se vidi iz bilješke na listu 76b, 'Uṯmān b. Ḥasan.

تمّ بعون الله الملك المعين على يد الفقير اليه عثمان بن حسن غفر الله له و لوالديهما.

3. L. 78b-82a

ايساغوجي في المنطق

ĪSĀĠŪĠĪ FI AL-MANṬIQ

Na Istoku veoma poznato i često komentarisano djelo iz logike. Napisao ga je al-Mufaḍḍal b. 'Umar b. al-Mufaḍḍal al-Abharī, poznat još i pod nadimkom Aṯīruddīn, um. 663/1264. god.

Kaḥḥāla XII, 315; Ahlwardt IV, 5228; Ḥ.Ḫ. I, 206; Brockelmann G I, 464-465 i S I, 839-844; Köprülü III, 277/1; Fajić V, 3302/1; Ljubović, str. 44; Zürich I, 245-249; TÜYATOK 07/II, 593; Jahić VI, 3711/2; Dobrača II, 894/3; al-Badīriyya II, str. 555-556;

Početak (l. 78b):

أوّله: قال الشّيخ الإمام العلاّمة أفضل المتقدّمين و المتأخّرين قدوة العلماء الرّاسخين أثير الدّين الأبهري طيّب الله ثراه و جعل الجنّة مثواه... أمّا بعد فهذه رسالة في المنطق أوردنا فيها ما يجب استحضاره لمن يبتدئ في شئ من العلوم ... إيساغوجي، اللّفظ الدّالّ بالوضع يدلّ على تمام ما وضع بالمطابقة ...

Završetak (l. 82a):

آخره: و المطالعة هى قياس مؤلّف من مقدّمات كاذبة شبيهة بالحقّ أو بالمشهور أو من مقدّمات وهميّة كاذبة و العمدة في استنتاج المطلوب هى البرهان لا غير وليكن هذا آخر الرّسالة في المنطق . تمّت بعون الله الملك المعين.

Sudeći po rukopisu, cijelu zbirku je prepisao 'Uṯmān b. Ḥasan 1089/1679. god. (v. bilješku na listu 59a).

Na listu 1a bilješka da je vlasnik rukopisa Ibrāhīm b. al-Ḥāǧǧ Maḥmūd b. al-Ḥāǧǧ Ibrāhīm i ispod toga njegov lični pečat, ovalnog oblika. Na prvom zaštitnom listu ime još jednog ranijeg vlasnika Spahić Mula Muhamed.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4230. R-2534.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 93; 20 x 14. Dimenzije teksta i broj redaka različiti od jednog do drugog djela. *Ta'līq.* Mastilo crno, slabog kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i značajnije riječi pisane crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara i interlinearnih bilješki. Na prvih desetak lista tekst djelimično vokalizovan. Značajnije riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan, naknadno popravljan dužinom hrbata i preklopa. Hrbat obložen ukrasnim ebro papirom.

Na prvom zaštitnom listu, na strani *b* naknadno dat sadržaj zbirke, a na strani *a* nekoliko stihova i izreka od poznatog islamskog mistika Muḥyiddīna i jedan hadis.

1. L. 1b-63a

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Dimenzije teksta: 14 x 7,5; 13 redaka. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Na prve dvije stranice tekst uokviren crvenom linijom. U početku ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom.

Rukopis prepisivača dosta neujednačen, pisan naizmjenično tankim i debelim perom. Listovi sa kustodama.

Prepisao, kako se iz bilješke na kraju djela (l. 63a) vidi, izvjesni *Ḥasan*, u prvoj dekadi mjeseca zul-kadeta 1094/1683. god. To je ujedno i jedino mjesto u cijeloj zbirci gdje se spominje ime prepisivača i datum prepisa. Nama podataka o mjestu prepisa.

2. L. 64a-66a

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Kratka rasprava o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju, poznata još i pod nazivima: رسالة الإستعارات، الرّسالة السّمرقنديّة i الرّسالة التّرشيحيّة. Napisao Abū al-Qāsim as-Samarqandī al-Layṯī, um. poslije 888/1483. god.

Dobrača I, 388/4, str. 238; Kaḥḥāla, VIII, 103; Ahlwardt VI, 7197; Brockelmann S II, 259/1; Köprülü I, 854 i III, 555/3; Fajić V, 3305/2; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 285-289; al-Ğibūrī III, 4995-4999, str. 185; Zürich I, 338, str. 231; al-Badīriyya II, str. 474-477;

Početak (l. 64a):

أوّله: الحمد لواهب العطيّة، و الصّلوة على خير البريّة، و على آله ذوي النّفوس الزّكيّة. و بعد فإنّ معاني الإستعارات و ما يتعلّق بها قد ذكرت في الكتب مفصّلة عسيرة الضّبط، فأردت ذكرها مجملة مضبوطة على وجه نطقت به كتب المتقدّمين و دلت عليه زبُر المتأخّرين ...

Djelo je nepotpuno na kraju. Ovdje (l. 66a) se završava sa:

ناقص في آخره و آخر الموجود: إنّ اللّفظ المشبّه لم يُستعمل إلاّ في معناه فلا يكون إستعارة و هو قد صرّح بأن نطقت مستعارة للأم الوهميّ فتكون إستعارة و الإستعارة فى الفعل لا تكون إلاّ تبعيّة، فيلزم القول بالإستعارة بالتّبعيّة. الفريدة الثّانية ...

Dimenzije teksta 15 x 6,5, 15 redaka. Naslovi poglavlja pisani krupnim slovima, crvenim mastilom.

3. L. 67b-83a

شرح ايساغوجي في المنطق

ŠARḤ ĪSĀĠŪĠĪ FĪ AL-MANṬIQ

Komentar na poznato al-Abharī-jevo djelo iz logike إيساغوجي في المنطق (v. br. 4229,3). Napisao Ḥasan al-Kātī, Ḥusāmuddīn, um. 760/1359. god.

Kaḥḥāla III, 272; Dobrača II, 894/2; Ahlwardt IV, 5230; Ḥ.Ḫ. I, 206; A.M. I, 286; Fajić V, 3303/2; Brockelman G I, 464 i S I, 841, Köprülü I, 920/2 i III, 316/3; Jahić VI, 4202/6;

Početak (l. 67b):

أوّله: الحمد لله الواجب وجوده، الممتنع نظيره، الممكن سواه و غيره(!)، الصّادر باختياره و شرّه و خيره.... و بعد فإنّ كتاب الشّيخ الإمام قدوة الحكماء أثير الدّين الأبهري طيّب الله ثراه، و جعل الجنّة مثواه، المشهور بايساغوجي لمّا كان على بعض الإخوان متعسّرًا، و على بعضهم متيسّرًا أردت أن أكتب بالتماسهم أوراقًا لتزيل تعسّره و تعمّ تيسّره ...

Završetak (l. 83a):

آخره: واعلم أنّ ما عليه الإعتماد و التّعويل من هذه القياسات إنّما هو البرهان لكونه مركّبا من مقدّمات اليقينيّة، وليكن هذا آخر ما كتبناه من الأوراق لايضاح ما في كتاب ايساغوجي.

Dimenzije teksta 13,5 x 7; 21 redak. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst osnovnog djela citiran sa riječima قال ili nadvučen crvenom linijom.

4. L. 85b - 93a

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Kratak repetitorij arapske metrike, poznat još i pod imenima عروض الأندلسي i عروض أبي الجيش. Napisao Muḥammad b. Abū al-Ğayš al-Anṣārī al-Andalusī, um. 549/1154. god. Ovo djelo je postalo popularno zbog toga što je za svih šesnaest metrova naveo svoje stihove tako da je svaki stih počeo sa riječju koja direktno ili indirektno kazuje ime tog metra.

Kaḥḥāla IX, 176; Ahlwardt VI, 7141; Ḥ.Ḫ. II, 1135; A.M. II, 92; Brockelmann S I, 544/1; Dobrača I, 390/3, str. 241; Fajić V, 3517/9; Köprülü II, 341/2 i III, 702/5; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 291-293; TÜYATOK 07/II, 1603; Jahić VI, 4182/5; Bratislava, 354-355, str. 253; az-Ziriklī VI, 230;

Početak (l. 85b):

أوّله: قال الفقير الى الله الغنىّ أبو عبد الله محمّد المعروف بأبي الجيش الأنصاري الأندلسي رحمه الله تعالى أحمد الله و أتوكّل عليه، و أصلي على نبيّه محمّد ... و بعد فقد قصدت في هذا المختصر أن أذكر علل الأعاريض الأربع و الثّلاثين ...

Završetak (l. 93a):

آخره: المتدارك أصله: فاعلن فاعلن ثماني مرات [دارك القوم تطفئ غراما و ضناء إذ درير الهوى بالمعنىّ جمع]... [شأنه أنّه منجز وعده جانب من إلحاحي] [شأنه أنّه منجز وعده جانب من عنادي]. [سهلاً أتاها أحاديث قلبي سهلاً دعوت ذات عقد و قلب].

Sudeći po rukopisu, prepisivač pod br. 2, 3, i 4 je isti kao i pod br. 1.

Na listu 1a ime ranijeg vlasnika Munla Muṣṭafa i stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

4231. 5016.

Zbirka (مجموع), 2

L. 94; 16,5 x 11 (9,5 x 5); 13 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, lošeg kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, dužinom hrbata dohvaćeni vlagom i po lagama odvojeni od poveza. Na pojedinim listovima, usljed dodira sa vlagom, tekst oštećen i izlizan. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen crvotočinom i dugotrajnom upotrebom. Preklop obložen ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-68b

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

2. L. 69b-94b

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Komentar na as-Samarqandī-jevu risalu (v. br. 4230,2) o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju. Napisao Ibrāhīm b. Muḥammad b. 'Arab-Šāh al-Isfarā'inī, 'Iṣāmuddīn, um. 944/1537. god.

Kaḥḥāla I, 101-102; Ahlwardt VI, 7299; Köprülü II, 1452/1 i III, 540/3; Brockelman G II, 194/1 i S II, 259; H.Ḫ. I, 845; Dobrača I, 338/5, str. 238; Fajić V, 3335/5; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 308-312; Zürich I, 386; al-Badīriyya II, str. 478;

Početak (l. 69b):

أوّله: يقول العبد المفتقر الى ألطاف ربّه الخفيّة عصام الدّين بن محمّد حفّهما الله بمغفرته الجليّة إنّ أحسن ما يزاد به النّعم الوفيّة و تدفع به البليّة في البكرة و العشيّة ...الحمد لواهب العطيّة أى كلّ عطيّة ...

Završetak (l. 94b):

آخره: و ما سواه ترشيح، و ذلك أن تجعل الجميع قرينة في مقام شدّة الإهتمام بالإيضاح الحمد لله على تمام الإصباح بعد الظّلام ...

Cijelu zbirku prepisao je Muṣṭafā b. Aḥmad (v. bilješku na l. 94b). Godina i mjesto prepisa nisu navedeni. Sudeći po pismu i papiru, prepis je najvjerovatnije iz XVII stoljeća.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4232. R-2882.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 95; 17 x 11 (12 x 7); 11 redaka. *Nasḫ*, pisan tupim perom, krupnim slovima, veoma vještom rukom i sa velikim proredom. Mastilo crno, lošeg kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani krupnim slovima i crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnožute boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Tačke krupne, pisane zlatnom bojom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Po marginama i između redova ima dosta naknadno dopisanih komentara i bilješki. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa kartonskim preklopom, obložen ukrasnim ebro papirom, oštećen dužinom hrbata i preklopa. Prva korica otkinuta i zagubljena.

Nema podataka o prepisivaču, godini niti mjestu prepisa, ali se na osnovu jedne bilješke na listu 1a, u kojoj se kaže da je ovaj rukopis izvjesnom Muhamedu 1114/1702. god., poklonio jedan čestiti čovjek, sa sigurnošću može tvrditi da je prepis stariji od navedene godine.

Rukopis se završava kolofonom u kome je data bilješka da su komentari po marginama uzeti iz iz dvaju at-Taftāzānī-jevih komentara (al-Muṭawwal i al-Muḫtaṣar) navedenog djela koje je preradio, koliko je mogao ispravio i naknadno prepisao izvjesni Ḥafiẓ Ḥusayn 15. džumadel-ula, 1182/1768. god.

ما فيه من الحواشي بخطّ كاتبه الفقير منقول من الشّرحين المنسوبين للعلاّمة التّفتازاني، تغمّده الله بغفرانه. كتبه و صحّحه بقدر الوسع و الإمكان العبد الفقير الى الله تعالى حسين حافظ القرآن... حامداً لله تعالى و مصلّيا و مسلّما في ١٥ جمادى الأولى لسنة إثنا (!) و ثمانين و مائة و ألف.

Vakuf izvjesnog Ṣāliḥ efendije (v. bilješku na listu 1a).

4233. R-3733.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 60; 17,5 x 10 (12,5 x 5,5); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Ima dosta interlinearnih bilješki i komentara po marginama, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez otkinut i zagubljen.

Na kraju rukopisa (l. 60b) bilješka da ga je u srijedu, 20. zul-hidždžeta 1127/1715. god. repisao Muḥammad b. Muṣṭafā al-Mūstārī iz Roznamedžijine mahale u Mostaru.

تمّت هذه النّسخة يوم ٢٠ الأربعاء، في وقت الصّبح في شهر ذي الحجّة لسنة ١١٢٧ حرّره محمّد بن مصطفى الموستاري عن محلّه، روزنامجي غفر الله له و لوالديهما و لأستاذي.

Na listu 2a pečat ranijeg vlasnika na kome se može pročitati ime Ṭālib Luṭfī Ṣabāḥ.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4234. R-6571.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 266; 21 x 15, Broj redaka i vrsta pisma različiti, u zavisnosti od prepisivača. Mastilo crno, lošeg kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. U drugom djelu naslovi poglavlja i tekst osnovnog djela pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta naknadno pisanih komentara. Pojedini komentari pisani na listićima koji su uvezani zajedno sa osnovnim listovima rukopisa. Dva lista sa sadržajem zbirke, umjesto na početku, pogrešno uvezani nakon prvog djela. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom, dotrajao i prepukao dužinom hrbata.

1. L. 1b-58b

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Dimenzije teksta 13 x 8; 15 redaka. *Nasḫ*, pisan vještom rukom.

Na listovima 59 i 60 fragment iz al-Bayḍāwī-jeva komentara tridesetog ajeta iz poglavlja al-Baqara ﴿ و إذ قال ربك للملائكة إني جاعل في الأرض خليفة ... ﴾

2. L. 62b-266b

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

Al-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Komentar na djelo تلخيص المفتاح iz arapske stilistike. Osnovno djelo napisao je Muḥammad b. 'Abdurraḥmān al-Qazwīnī, poznat pod nadimcima Abū 'Abdullāh, Ǧalāluddīn i Ḫaṭīb Dimašq, rođ. 666/1268., umro 739/1338. god. (v. br. 4215), a ovaj komentar Mas'ūd b. 'Umar b. 'Abdullāh at-Taftāzānī, Sa'duddīn, rođ. 712/1312. , um. 791/1389. god. Autor je, kako sam u uvodu kaže, prvo napisao opširan komentar *al-Muṭawwal* na navedeno al-Qazwīni-jevo djelo, pa ga je naknadno, uvidjevši da je za običnog čitaoca preopširno i preteško, skratio u obliku ovog kompendija i posvetio sultanu Ǧalāluddīnu Abū al-Muẓaffaru Maḥmūd Ǧānī-beg Ḫānu.

Kaḥḥāla XII, 228; Ahlwardt VI, 7206; Ḥ.Ḫ. I. 473-474; Brockelmann G I. 295 i S I, 516; Köprülü III, 507; Dobrača II, 1324/2; Nametak IV, 2634/7; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 339-345; Bratislava, 368, str. 261; TÜYATOK 07/V, 3897-3907; Zürich I, 384; al-Badīriyya II, str. 506;

Početak (l. 62b):

أوله: نحمدك يا من شرح صدورنا لتلخيص البيان في ايضاح المعاني، و نوّر قلوبنا بلوامع التّبيان من مطالع المثاني ... و بعد فيقول العبد الفقير إلى الله الغني مسعود بن عمر المدعوّ بسعد التّفتازاني ...

Završetak (l. 266b):

آخره: فإنّه يظهر بتذكّرها أنّ كلاً من ذلك وقع موقعه بالنّظر إلى مقتضيات الأحوال، و أنّ كلاً من السّور بالنّسبة إلى المعنى الّذي يتضمّنه مشتملة على لطف الفاتحة، و منطوية على حسن الخاتمة. ختم الله لنا بالحسنى و يسّر لنا الفوز بالذّخر الأسنى بحقّ النّبي و آله الأكرمين، و صلّى الله على سيّدنا محمّد و آله و سلّم.

Djelo se završava kolofonom ispod koga je rukom istog prepisivača napisano هذا تاريخ من الكتاب الف و مائتين ناقص ستّون من المائتين من الهجرة *Ovo je datum knjige hiljadu i dvije stotine manje šezdeset od dvije stotine po Hidžri*, što odgovara 1140/1727. god. Ime prepisivača i mjesto prepisa nisu navedeni.

Na listu 1a bilješka da je 1232/1816 god. ovaj rukopis uvakufio Maḥmūd b. Ḥasan, a na listu 266b podatak da su 1296/1878. god., na marginama rukopisa kao komentari, naknadno, ispisani fragmenti iz glose koju je na ovaj komentar napisao Muḥammad b. Aḥmad ad-Dusūqī, um. 1230/1815. god. (v. *Kaḥḥāla VIII, 292* i Ismā'īl-paša, *Ḏayl I, 319)*.

Iz Odbora IZ Gradačac.

4235. R-3438.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 80; 21,2 x 15,8 (14,5 x 8); 9 redaka. *Ta'līq,* pisan tupim perom sa velikim proredom, djelimično vokalizovan. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir hrapav, srednje debljine, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Naslovi poglavlja, tačke, zarezi i ukrasni znaci pisani crvenim mastilom. Ima dosta interlinearnih bilješki i komentara po marginama, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom dobro očuvan. Preklop obložen ukrasnim ebro papirom.

Na listu 1a podatak da je prepisivanje započeto u srijedu, 4. rebiul-evvela 1158/1745. god.

بدأت كتابة هذه النّسخة الشّريفة فى (ال) يوم الرّابع من شهر ربيع الأوّل. فى يوم الأربعاء من شهور سنة ثمان و خمسين و مائة و ألف مِنْ هجرة مَنْ له العزّ و الشّرف. اللهمّ يسّر إتمامه بالخير و الإحسان برحمتك يا أرحم الرّاحمين سنة ١١٥٨

Na listu 80a bilješka da je prepis završen u utorak u mjesecu saferu 1160/1747. god.,

قد وافق إتمامه يوم الثّلثاء الواقع في شهر صفر الخير من شهور سنة ستّين و مائة و الف سنة ١١٦٠.

Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

Na kraju se nalazi 12 slobodnih listova. Na prvom i posljednjem su dati podaci o autoru ovog djela, nekoliko pitanja iz arapskog jezika, jedan ajet iz poglavlja *al-An'ām* i nekoliko stihova na turskom jeziku. Tu su i bilješke o dvojici ranijih vlasnika Maḥmūd ef. i Ṣāliḥ ef.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4236. R-1731.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 35; 22 x 14,5 (15,5 x 8,5); 19 redaka. *Nasḫ,* pisan vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnožute boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, obložen ukrasnim ebro papirom i dobro očuvan.

Na kraju rukopisa (l. 35a) bilješka u kojoj se kaže da je ovaj primjerak prepisao 'Uṯmān b. Ḥasan u Carevoj medresi u Beogradu, u nedjelju, 5. džumadel-ula 1163/1750. god.

قد وقع الفراغ من يد الفقير... عثمان بن حسن غفر الله له و لوالديه ... في بلدة بلغراد في مدرسة هنكار في شهر جماد الأولى يوم خمسة يوم الأحد وقت الضّحى تاريخ سنة ثلث و ستّون و مائة و الف.

Uvakufio Memiš-aga Kasumagić. Okrugli pečat vakifa iz 1284/1867. god. otisnut na prvom i zadnjem listu rukopisa.

4237. R-1674.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 61; 20,5 x 14,5 (13,5 x 7,5); 15 redaka. *Nasḫ,* pisan vještom rukom, djelimično vokalizovan. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnožute i bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na pojedinim listovima pojavile tamne fleke i znaci oboljenja rukopisa. Ima nešto interlinearnih bilješki i komentara po marginama. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, obložen ukrasnim ebro papirom, dohvaćen vlagom i oštećen, naročito dužinom hrbata i preklopa.

Rukopis se završava kolofonom u kome je dat i podatak (l. 61b) da ga je u mjesecu džumadel-ula 1163/1750. god. prepisao Mūsa ef.. Nema podataka o mjestu prepisa. Stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god. otisnut na listovima 1a, 2a i 61b.

Vakuf Gazi Husrev-begove biblioteke.

4238. R-7760.

Zbirka (مجموع), 4

L. 113; 21 x 16. Dimenzije teksta i broj redaka različiti od jednog do drugog djela. *Nasḫ* sa mješavinom *ta'līqa*. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnožute, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakovima, evropskog porijekla. Interlinearnih bilješki i komentara po marginama ima samo u posljednjem djelu. Listovi su kustodama.

Povez i po jedan zaštitni list na početku i kraju zbirke novijeg datuma.

1. L. 1b-64b

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Na početku naslov krupnim crvenim slovima هذا كتاب تلخيص .

Dimenzije teksta: 14 x 7,5. Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti datumu prepisa.

Prepis je, najvjerovatnije, iz 1164/1750. god., kada je prepisano i drugo djelo iz zbirke (v. bilješku na listu 78a).

2. L. 66b-78a

رسالة في فنّ المناظرة
RISALA FĪ FANN AL-MUNĀẒARA

Kratka uputa za početnike o pravilima disputacije, poznata još i pod nazivom الرّسالة الولديّة. Napisao Muḥammad b. Abū Bakr al-Mar'ašī, poznat pod nadimkom Sāčaqlī-zāde, um. 1150/1727. god.

Kaḥḥāla XII, 14; Ahlwardt IV, 5329-5332; Köprülü III, 535; A.M. II, 322; Brockelmann G II, 370 i S II, 498/5; Fajić V, 3315/12; Dobrača I, 300/3, str. 186

Početak (l. 66b):

أوّله: بسم الله و بحمده و صلوة و سلام على رسوله. يقول البائس الفقير محمّد المرعشي المدعوّ بساچقلى زاده أكرمه الله سبحانه بالفلاح و السّعادة هذه رسالة في فنّ المناظرة عملتها لك يا ولدي و لأمثالك المبتدئين...

Završetak (l. 78a):

آخره: و من أراد الإستقصاء في فنّ المناظرة فعليه برسالتنا المعمولة لتقرير قوانين المناظرة و على المستفيدين أحسن الله إرشادهم ... و من لا يشكر النّاس لا يشكر الله، و الحمد لله الّذي بعزّته و جلاله تتمّ الصّالحات.

Dimenzije naknadno dopisanih listova 66-68 i 74-77 18 x 10,5 za razliku od osnovnih listova čija je dimenzija 21 x 16. Dimenzije teksta na osnovnim listovima 14 x 8,5, a na naknadno dopisanim listovima 12 x 7 . Broj redaka 13-15. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom.

Prepis iz 1164/1750. god. Ime prepisivača i mjesto prepisa nisu navedeni.

3. L. 79b - 107b

الرّسالة الشّمسيّة في القواعد المنطقيّة
AR-RISĀLA AŠ-ŠAMSIYYA FĪ AL-QAWĀ'ID AL-MANṬIQIYYA

Djelo iz logike na arapskom jeziku. Napisao 'Alī b. 'Umar b. 'Alī al-Kātibī al-Qazwīnī, Naǧmuddīn, rođ. 600/1204., um. 675/1277. god. Djelo je posvećeno Šamsuddīn Muḥammad b. Bahā'uddīn Muḥammadu al-Ǧuwayniju po kome je i dobilo ime.

Kaḥḥāla VII, 159; Dobrača II, 844/9; Fajić V, 3302/3; Köprülü III, 318; Ḥ.Ḫ. I, 206; Brockelmann G I, 466 i S I, 845; Ahlwardt IV, 5219/4; Bratislava, 245, str. 195; Zürich I, 254;

Početak (l. 79b):

أوّله: الحمد لله الّذي أبدع نظام الوجود، و اخترع ماهيّات الأشياء بمقتضى الوجود، و أنشأ بقدرته الجواهر العقليّة، و أفاض برحمته محركات الأجرام الفلكيّة، و الصّلوة على ذوات الأنفس القدسيّة ...و بعد فلمّا كان باتّفاق أهل العقل و اطباق ذوي الفضل أنّ العلوم...

Završetak (l. 107b):

آخره: و قد يكون عرضا ذاتيًا له كقولنا كلّ مثلث فإنّ زواياه مثل قائمتين، و أمّا محمولاتها فخارجة عن موضوعاتها لإمتناع أن يكون جزء الشّئ، مطلوبًا لثبوته بالبرهان و ليكن هذا آخر الكلام في هذه الرّسالة. تمّت.

Dimenzije teksta 14 x 7; 15 redaka. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom.

Prepisao isti nepoznati prepisivač kao i pod br. 1 i 2 u mjesecu ramazanu 1164/1751. god. (v. bilješku na listu 107b).

4. L. 109b-113a

ايساغوجي في المنطق

ISĀĠŪĠĪ FI AL-MANṬIQ

Isto kao br. 4229,3

Dimenzije teksta: 15,5 x 8,5; 17 redaka. Papir tamnije boje i stariji nego u ostalom dijelu zbirke. Slova sitnija i rukopis drugačiji, što znači da je ovo djelo prepisao drugi prepisivač. Nema podataka o njegovu imeni, niti mjestu i vremenu prepisa. Po svoj prilici, ovaj prepis je stariji od prethodna tri djela i vjerovatno potiče iz XVII stoljeća. Za razliku od prethodnih djela u ovoj zbirci, u ovome ima dosta interlinearnih bilješki i komentara po marginama. Rubovi oštećenih listova popravljani i nevješto lijepljeni.

U rukopisu se nalazi listić na kome je površnu identifikaciju rukopisa 1975. god. dao hfz. Mehmed Zahirović iz Banje Luke.

Iz Odbora IZ Banja Luka.

4239. R-2595.

Zbirka (مجموع), *5*

L. 100; 20,8 x 14,2. Dimenzije teksta, broj redaka i vrsta pisma različiti, u zavisnosti od jednog do drugog djela. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani krupnijim slovima i crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele, tamnobijele i bijeložute boje, sa vodenim znakovima, evropskog porijekla. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, novijeg datuma.

Zbirku je prepisalo više prepisivača. Neka od djela su, najvjerovatnije, bila prepisana zasebno, pa su naknadno sastavljena i zajedno uvezana u jednu zbirku.

1. L.1b-48a

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Dimenzije teksta: 15 x 7; 17 redaka. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom, djelimično vokalizovan. Tekst uokviren crvenom linijom. Po rubovima listova povučena još jedna linija crvene boje. Ima dosta interlinearnih bilješki i komentara po marginama, pisanih rukom istog prepisivača.

Djelo se završava kolofonom u kome je data bilješka da ga je u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu, u ponedjeljak, 4. džumadel-ula 1186/1772. god., prepisao 'Uṯmān b. Nazīr

قد وقع فراغ هذه النّسخة الشّريفة في شهر سراى في المدرسة الخسرويّة ماه جماد الأولى يوم رابع في وقت الضّحى يوم إثنين عن يد عثمان بن نزير (!) سنة ستّ و ثمانين و مائة و الف.

2. L. 49a-51b

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2.

Na početku naslov crvenim krupnim slovima هذا متن إستعارة.

Dimenzije teksta: 15 x 7; 15-17 redaka. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom, djelimično vokalizovan. Tekst uokviren crvenom linijom. Po rubovima listova povučena još jedna linija crvene boje.

Iako nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa, na osnovu iste vrste papira, mastila i rukopisa kao i u prethodnom djelu da se zaključiti da je i ovo djelo prepisao 'Uṯmān b. Nazīr u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu, najvjerovatnije tokom 1186/1772. god.

3. L. 53b-71a

الجوهرة المنيفة في شرح وصيّة الإمام أبي حنيفة

AL-ĞAWHARA AL-MUNĪFA FĪ ŠARḤ
WAṢIYYA AL-IMĀM ABŪ ḤANĪFA

Komentar na djelo o sunijskom učenju وصيّة الإمام الأعظم أبي حنيفة koje se pripisuje Abū Ḥanīfi, um. 150/767. god. (v. Dobrača I, 578/3, str. 364 i H.H. I, 368). Ovaj komentar napisao je Ḥusayn b. Iskandar al-Ḥanafī, poznat još i pod nadimcima Munla Ḥusayn i Ibn Iskandar, um. 1084/1673. god.

Kaḥḥāla III, 314, A.M. I, 323; Köprülü III, 247/2 i 258/2; Ismā'il-paša, Ḏayl I, 286; Brockelmann S I, 286;

Početak (l. 52b):

أوّله: الحمد لله المتوحّد بوجوب الوجود و البقاء، المتفرّد بالقدرة الكاملة و العزّ و الكبرياء، ... يقول العبد الفقير ... ملا حسين بن اسكندر الحنفي: و بعد فإنّي استخرت الله تعالى في

وضع شرح مختصر على كتاب الوصيّة المنسوب الى الإمام الأعظم أبي حنيفة ... و سمّيته الجوهرة المنيفة في شرح وصيّة أبي حنيفة ...

Završetak (l. 71a):

آخره: قال: كنت آمر دابّة من دوابّي فتبلعها قالوا: يا ربّ و أين تلك الدابّة؟ قال: في مرح من مروحي. قالوا: يا ربّ و أين تلك المرح؟ قال: في علم من علومي كذا في قصص الأنبياء صلوات الله تعالى و سلامه عليهم أجمعين...

Dimenzije teksta 15 x 7; 19 redaka. *Nasḫ*, pisan veoma vještom rukom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Na kraju je prepisivač dodao da je autor ovo djelo završio 12. šabana 1084/1673. god.

وقع الفراغ من تأليف شرح الوصيّة للمنلا المبارك ثاني عشر شعبان الخير لسنة أربع و ثمانين و الف من الهجرة النّبويّة.

4. L. 72a-78a

رسالة في حقّ البسملة
RISĀLA FĪ ḤAQQ AL-BASMALA

Šira gramatička analiza besmele od nama nepoznatog autora, nepotpuna na početku. (v. Jahić VI, 4182,4)

Početak ovdje (l. 72a):

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: لا يمكن إنكارهما مع أنّ الحديث في الأوّل بمنطوقه بمفهومه ذكره الأستاذ الكرماني، الباء: للإستعانة أو للمصاحبة، و الأوّل مختار الإمام البيضاوي لأنّه مشعر بأنّ الفعل لا يتمّ ما لم يصدر باسم الله تعالى، و الثّاني مختار الزّمخشري لأنّه أدخله في التّعظيم حيث لم يجعل اسم الله تعالى آلة مبتذلة غير مقصود بذاتها...

Završetak (l. 78a):

آخره: و المعنى الصّحيح ههنا: هو الإحسان من قبيل ذكر الملزوم و إرادة اللاّزم مجازاً مرسلاً لأنّ الرّحمة رقّة القلب ملازمة للإحسان و التّفضّل، و إنّما خصّ التّسمية بهذه الأسماء ليعلم العارف أنّ المستحقّ ... ثمّ الرّحمن: مجرور لكونه صفة جلالة أو بدل منها، و الرّحيم: ... و يجوز أن يكونا مرفوعين أو منصوبين على المدح كما لا يخفى لأولي الافهام و الأذكياء. تمّ الكلام في حقّ البسملة.

Dimenzije teksta 14,5 x 7,5; 19 redaka. Pojedine riječi nadvučene crnom linijom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po rukopisu, prepisivač je isti kao i u prethodnom djelu

5. L. 80b-100b

رساله عروض
RISĀLA-I ʻARŪḌ

Kratko djelo iz metrike na perzijskom jeziku, poznato još i pod nazivima الرّسالة الوافية في علم القوافية i مختصر وافي بقواعد قوافي. Napisao ʻAbdurraḥmān b. Aḥmad b. Muḥammad aš-Šīrāzī, al-Ğāmī, poznat još i pod nadimcima Nūruddīn i Abū al-Barakāt, rođ. 817/1414. god. u Hargirdu u provinciji Džam u Iranu; um. 898/1492. god. u Heratu.

Kaḥḥāla V, 122; Köprülü III, 436/1, str. 198; Trako, 73-74, str. 55; Flügel III, 2010/6, str. 543; Pertsch, VPH 96, 186; Semenov V, 175; Ḥ.Ḫ. I, 877;

Početak (l. 80b):

أوّله: سپاس وافر قادر يرا كه حركه سريع دوائر افلاك را سبب ازدواج اصول امتزاج اركان كردا بند ...

Završetak (l. 100b):

آخره: مقطوع هردم آيم سويت باشد بينم رويت فعلن فعلن فعلن تمت.

Dimenzije teksta 14 x 7; 16 redaka. Paradigme metrova date u obliku kružnica. Imena i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po rukopisu prepisivač nije isti kao u prethodnim djelima.

4240. R-2147.

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 64; 20,2 x 13 (15 x 6,5); 13 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pri kraju rukopisa listovi dohvaćeni vlagom. Komentara na marginama i interlinearnih bilješki ima samo na prva tri lista. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan.

Na kraju rukopisa (l. 64a) bilješka u kojoj se kaže da je ovaj primjerak prepisan u Sultan Mehmedovoj medresi u Istanbulu u mjesecu zul-kadetu. Godina prepisa i ime prepisivača nisu navedeni. Međutim, sa sigurnošću se može ustanoviti da je to bilo prije 1193/1779. god. jer na listu 1a nalazimo okrugli pečet ranijeg vlasnika na kome se može pročitati 'Abduhū 'Umar 1193. Na istom listu pečati još dvojice bivših vlasnika: Muhameda Šakira b. Muhameda Muidovića i Muhamed-age Aganagića iz Sarajeva.

4241. R-2453.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 43; 18 x 11 (13 x 6); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Na početku veoma lijepo urađen unvan u obliku kupole, bogato ukrašen zlatnom, crvenom i plavom bojom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, zbog dodira sa vlagom razliveno po većini listova, naročito u njihovom gornjem dijelu. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst na svim listovima uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa po dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa platnenim hrbatom. Korice obložene ukrasnim ebro papirom, sa preovlađujućom plavom bojom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti datumu prepisa. Međutim, sa sigurnošću se može tvrditi da je rukopis prepisan prije 1198/1784. god., jer na prvom zaštitnom listu nalazimo podatak da je te godine rukopis postao vlasništvo al-Ḥāǧǧ Nu'māna, kadije iz grada Mensure u Egiptu. Na listovima 1a, 2a i 43a nalazi se pečat ovalnog oblika, vakifa Hromo-zade (Hromića) Salih ef. iz 1284/1876. god. Na listu 1a spominje se ime još jednog ranijeg vlasnika as-Sayyid 'Abdullāh.

4242. R-3432.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 112; 21,5 x 13,5 (14,5 x 8); u prva dva djela 11, a u trećem djelu 12 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom, sa velikim proredom. Tekst

djelimično vokalizovan. Mastilo crno. Naslovi poglavlja, imena i paradigme metrova, te ukrasni znakovi pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. U prvoj polovini rukopisa ima dosta interlinearnih bilješki i komentara po marginama, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Tekst na naslovnim stranicama kod prva dva djela uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa po dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom dobro očuvan. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-64b

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.
Listovi od 65-70 slobodni.

2. L. 71b-104a

الكافية في النّحو

AL-KĀFIYA FĪ AN-NAḤW

Poznata i mnogo komentarisana gramatika arapskog jezika. Napisao 'Uṯmān b. 'Umar b. Abū Bakr b. Yūnus, poznat još i pod nadimcima Ibn al-Ḥāǧib i Ǧamāluddīn, rođ. 570/1174. god., um. 646/1249. god.

Kaḥḥāla VI, 265; Ahlwardt VI, 6557; Ḥ.Ḫ. II, 1370; Fajić V, 3308/2; Bratislava, 324, str. 240; Brockelmann G I, 304 i S I, 531; Köprülü II, 1414/2 i III, 99/8, 597/1; az-Ẓāhiriyya N, str. 417-422; Flügel I, 162; Zürich I, 328; Jahić VI, 3791/2; al-Badiriyya II, str. 436;

Početak (l. 71b):

أوله: الكلمة لفظ وضع لمعنى مفرد، و هى اسم و فعل و حرف، لأنّها إمّا أن تدلّ على معنى في نفسها أوْ لا الثّاني: الحرف و الأوّل: إمّا أن يقترن بأحد الأزمنة الثّلثة...

Završetak (l. 104a):

آخره: و تقول في التّثنية و جمع المؤنّث ... و لا يدخلهما الخفيفة خلافًا ليونس، و هما في غيرهما مع الضّمير البارز كالمنفصل ... و الخفيفة تحذف للسّاكن، و في الوقف فيردّ ما حذف، و المفتوح ما قبلها تقلب ألفًا. تمّ.

3. L. 107b - 112a

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4243. R-4309.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Nedostaje veći dio rukopisa na kraju.

Završetak ovdje (l. 42b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: ثمّ قال السّكاكي و التّعويض قد يكون مجازاً كقولك آذيتني و أنت تريد إنسانا مع المخاطب دونه...

L. 42; 17,5 x 12 (13,5 x 6); 13 redaka. *Tā'līq*, pisan vještom rukom, sa velikim proredom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i tamnožute boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Cio rukopis dohvaćen vlagom i cijelom dužinom donjeg prereza, do 3 cm. dubine, oštećen. Listovi razasuti i po lagama odvojeni jedni od drugih. Po marginama ima dosta komentara pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Ima dosta i interlinearnih bilješki. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, oštećen i odvojen od listova.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći prema papiru i rukopisu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu više bilješki o ranijim vlasnicima. Nažalost, sve su namjerno izbrisane i precrtane, tako da je čitljivo ime samo jednog vlasnika: Ṣāliḥ b. 'Uṯmān al-Mūstārī. Na istom listu i jedan mali pečat na kome se može pročitati ime 'Abduhū Muṣṭafā.

4244. R-6575.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 34; 22 x 16 (14 x 6,5); 14 redaka. *Nasḫ*, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, hrapav, žutobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, razasuti i po lagama odvojeni jedni od drugih. Kustode.

Povez kartonski, oštećen dužinom hrbata i po rubovima, odvojen od listova.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i rukopisu, prepis je, najvjerovatnije iz XVIII stoljeća.

Iz povjerenstva Udruženja ilmije u Tešnju.

4245. R-7762.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Nedostaje veći dio rukopisa na kraju.

Završetak ovdje (l. 13b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: نحو: ﴿و جئتك من سبأ بنبأ يقين﴾ ... أحدهما أن يجمع اللّفظين الإشتقاق نحو ﴿فَأَقِمْ وجهك للدّين القيّم﴾ و الثّاني أن تجمعهما المشابهة و هى ما يشبه الإشتقاق نحو قال ﴿إنّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ القَالِين﴾ و منه ردّ العجز على الصّدر ...

L. 13; 17,5 x 12,5 (12 x 5,5); 11 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom i odvojeni od poveza. Tekst, izuzev na tri zadnja lista, uokviren linijom crvene boje. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, sa kožnim hrbatom, oštećen. Nekadašnji preklop otkinut i zagubljen.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i rukopisu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4246. R-7766.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Nedostaje veći dio rukopisa i na početku i na kraju.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: أو التّبرّك بذكره أو استلذاذه أو بسط الكلام حيث الإصغاء مطلوب نحو: ﴿هي عصاي﴾ و امّا تعريفه فبالإضمار لأنّ المقام للمتكلّم، أو الخطاب، أو الغيبة، و أصل الخطاب أن يكون لمعيّن و قد يترك الى غيره ...

Završetak ovdje (l. 17b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: القصر حقيقي، و غير حقيقي، و كلّ منهما نوعان: قصر الموصوف على الصّفة، و قصر الصّفة على الموصوف، و المراد المعنويّة النّعت أو الأوّل من الحقيقي نحو ما زيد إلاّ كاتب إذا أريد أنّه...

L. 17; 20,5 x 14,5 (14,5 x 7,5); 9 redaka. *Nasḫ*, djelimično vokalizovan, pisan tupim perom, krupnim slovima i vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi po rubovima dohvaćeni vlagom, razasuti i po lagama odvojeni jedni od drugih. Listovi sa kustodama.

Originalni povez otkinut i zagubljen. Rukopis je naknadno umotan u obični deblji papir.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru i rukopisu, prepis je najvjerovatnije iz XVIII stoljeća.

4247. R-4769.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Rukopis je nepotpun na početku.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: له غير ما هو له بتأوّل، و له ملابسات شتّى يلابس الفاعل و المفعول به و المصدر و الزّمان و المكان و السّبب فإسناده الى الفاعل و إلى المفعول به إذا كان مبنيًا له حقيقة ...

L. 123; 15 x 10 (10 x 5); 7 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom, sa velikim proredom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Desetak prvih listova dohvaćeni vlagom.

Tekst, izuzev na prvih 11 lista, uokviren crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Originalni povez otkinut i zagubljen. Od njega je sačuvan jedino kožni dio hrbata.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Iz Odbora IZ Mostar.

4248. R-6523.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 72; 20 x 12 (12 x 5,5); 15 redaka. *Nasḫ*. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, glat, tamnobijele i tamnožute boje, sa vodenim znakom evropskog porijekla. Listovi po rubovima dohvaćeni vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, obložen platnom crne boje, iz 1988. god. Od originalnog poveza sačuvan je jedino kartonski preklop, obložen ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4249. R-2468.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 63; 19 x 11 (13 x 6); 13 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir glat, srednje debljine, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na prvih deset listova tekst uokviren crvenom linijom. U početku ima nešto komentara po marginama i interlinearnih bilješki, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa platnenim hrbatom. Korice obložene ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listovima 1a, 7a, 38a, 44a, 53a i 61a stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

Vakuf Gazi Husrev-begove biblioteke.

4250. R-3324.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 71; 20 x 14 (11 x 6); 11 redaka. *Nasḫ*, pisan oštrim perom i sitnim slovima, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir glat, srednje debljine, tamnobijele i bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. U početku ima nešto sitno pisanih komentara po marginama i interlinearnih bilješki. Zadnjih devet listova naknadno dopisano, rukom drugog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa platnenim hrbatom, novijeg datuma.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na više mjesta bilješka da je rukopis vakuf al-Ḥāǧǧ Ḫalil ef. Gradčaničawi-ja (iz Gračanice).

4251. R-1768.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 57; 20,5 x 14 (15 x 7); 15 redaka. *Nasḫ* , mjestimično vokalizovan, pisan vještom rukom i tupim perom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. U prvom dijelu rukopisa ima dosta komentara po marginama i interlinearnih bilješki, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom. Vanjske strane korica i preklopa obložene ukrasnim ebro papirom.

Na kraju rukopisa (l. 57a) bilješka da je prepis završen 1212/1797. god. Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

Na prvom i zadnjem listu otisnut stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

Vakuf Gazi Husrev-begove biblioteke.

4252. R-2363.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 60; 20,5 x 13 (12 x 6); 18 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi dohvaćeni vlagom, zgužvani i na njima tekst mjestimično oštećen. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, sa kožnim hrbatom. Korice s vanjske strane obložene ukrasnim ebro papirom.

Na kraju rukopisa (l. 60a) bilješka da je ovaj primjerak prepisao Muḥammad Bāqī b. al-Ḥāǧǧ Muḥammad-aga u mjesecu zul-kadetu 1216/1802. god., u Sarajevu.

تمّت الكتاب بعون الله الملك الوهّاب عن يد (ال) عبد الضّعيف المحتاج إلى رحمة ربّه القدير محمّد باقي بن الحاجّ محمّد آغا عن مدينة سراى بوسنه لسنة ستّ عشرة و مائتان و ألف من شهر ذي القعدة .

Na listu 1a bilješka u kojoj se kaže da je ovaj rukopis za svoju djecu uvakufio Muḥammad Bāqī Ǧino-zāde. Ispod toga pečat sa njegovim imenom iz 1226/ 1811. god.

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu.

4253. R-2470.

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Na početku naslov هذا كتاب تلخيص المفتاح napisan krupnim crvenim slovima.

L. 55; 18,5 x 12,4 (13 x 7); 15 redaka. *Nasẖ*, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani krupnim crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Papir glat, srednje debljine, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom.

Rukopis se završava kolofonom u kome je data bilješka da ga je prepisao Ḥasan b. Munlā 'Uṯmān iz Gornje Tuzle, 1. muharrema 1226/1811. god.

تمّت تمام بعون الله الملك الغفّار. كتبه الحقير الفقير المحتاج إلى ربّه الغني حسن بن منلا عثمان السّاكنان بملحه، بالا غفر الله لهما و لوالديهما في اليوم الأوّل من المحرّم الحرام في سنة ١٢٢٦

Na više listova stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke, a na listu 55a i pečat ranijeg vlasnika: Ḥasan b. Muḥammad.

Vakuf Gazi Husrev-begove biblioteke.

4254. R-4735.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 65; 18 x 12 (13 x 5,3); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren, na prva dva lista debelom, a na ostalim listovima tankom crvenom linijom. Na prvih desetak listova ima dosta sitno pisanih komentara, pretežno rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, u dobrom stanju. Korice i preklop obloženi ukrasnim ebro papirom i sa vanjske i sa unutrašnje strane.

Na listu 1a bilješka da je vlasnik rukopisa bio Faḍlī b. Aḥmad al-Mūstārī, muderris u Travniku. Ispod bilješke njegov lični pečat.

1. L. 1b-64a

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Naslov na listu 1a هذا كتاب تلخيص المعاني.

Prepisao as-Sayyid 'Abdullāh b. Ḥusayn ad-Darbandī (Dervenćanin) Ḫawāğe-zāde, nastanjen u gradu Džurm (u Turskoj), u nedjelju 1. rebiul-evvela, 1253/1837. god. (v. bilješku na listu 64a)

قد فرغ النّسخة الشّريفة في أوّل ربيع الأوّل من يوم الأحد لسنة ثلثة (!) و خمسين و مائتين و ألف و كتبه الفقير الداعي السّيد عبد الله بن حسين الدّربندي خواجه زاده ساكن بمدينة چورم عفى (!) عنه ربّه.

2. L. 64b-65a

رسالة في آداب البحث و المناظرة لعضد الدّين
RISĀLA FĪ ĀDĀB AL-BAḤṮ WA AL-MUNĀẒARA LI-'AḌUDUDDĪN

Kratka rasprava o disputaciji, poznata još i pod nazivom الرّسالة العضديّة من الآداب Napisao 'Abdurraḥmān b. Aḥmad b. 'Abdulġaffār b. Aḥmad al-Īğī. 'Aḍududdīn, rođ. 708/1308., um. 756/1355. god.

Kaḥḥāla V, 119-120; Ahlwardt IV, 5293; Brockelmann G II, 208; Köprülü III, 332/13; Ḥ.Ḫ. I, 43; Fajić V, 3335/3;

Početak (l. 64b):

أوله: لك الحمد و المنّة، و على نبيّك الصّلوة و التّحيّة، إذا قلت بكلام تامّ إن كنت ناقلاً فيطلب منك ...

Završetak (l. 65a):

آخره: فيمنع بأن يُقال لا نُسلّم أنّ الكلام مركّب من الحروف [إنّ الكلام لفي الفؤاد و إنّما جُعل الكلامُ على الفؤاد دليلا].

Prepisivač, mjesto i godina prepisa isti kao pod br. 1.

4255. R-7234.

تلخيص المفتاح
TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

L. 28; 23 x 15,5 (16,5 x 9); 25 redaka. *Nasẖ*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani krupnim slovima. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi sa kustodama.

Bez poveza.

Prepis iz 1288/1871. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

4256. R-3180.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح
AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Komentar na djelo تلخيص المفتاح iz arapske stilistike. Osnovno djelo napisao je Muḥammad b. 'Abdurraḥmān al-Qazwīnī, poznat pod nadimcima Abū 'Abdullāh, Ǧalāluddīn i Ḫaṭīb Dimašq, rođ. 666/1268., umro 739/1338. god. (v. br. 4215), a ovaj komentar Mas'ūd b. 'Umar b. 'Abdullāh at-Taftāzānī, Sa'duddīn, rođ. 712/1312., um. 791/1389. god. Kako sam u uvodu kaže, on je, uvidjevši da je pomenuto al-Qazwīni-jevo djelo prekratko i na momente nedovoljno jasno, na molbu svojih prijatelja, uzeo i na njega napisao ovaj opširni komentar. Na kraju komentara on kaže da ga je počeo pisati u ponedjeljak, 8. ramazana 742/1341. god. u gradu Havarizmu, a završio u četvrtak, 11. safera 748/1347. god. u gradu Heratu. Posvetio ga je tadašnjem sultanu u Heratu, Abū al-Ḥusaynu Muḥammadu Kurtu za koga kaže da je pravedan vladar i mecena učenjaka.

Kaḥḥāla XII, 228; Ahlwardt VI, 7191; Brockelmann G I, 294 i S I, 516; Köprülü II, 1424 i III, 506; H.Ḫ. I, 473-474; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 357-365; AM II, 429-430; al-Munǧid (Mulḥaq), str. 189;

Početak (l. 1a):

أوّله: الحمد لله الذي ألهمنا حقائق المعاني، و دقائق البيان، و خصّصنا ببدائع الأيادي و روائع الإحسان ... و بعد فإنّ أحقّ الفضائل بالتّقديم و اسبقها في استيجاب التّعظيم هو التّحلي بحقائق العلوم و المعارف ...

Završetak (l. 214a):

آخره: و هذا معنى قوله: يظهر ذلك بالتّأمّل مع التّذكّر لما تقدّم من الأصول المذكورة في الفنون الثلاثة، و تفاصيل ذلك مما لا تفي به الدّفاتر، بل لا يمكن الإطلاع على كُنهها إلا لعلاّم الغيوب. هذا آخر ما أردنا جمعه من الفوائد، و نظمه من الفرائد، على توزّع البال و تشتّت الأحوال، و تفاقم الأحزان و تكاثر الأفزاع و الفتن، و تواتر حوادث أورثت الطبع ملالا، و الخاطر كلالا، لكن الله جلّت حكمته وفّقنا للإتمام، و حقّق لنا الفوز بهذا المرام.

L. 214; 17.5 x 13 (14 x 9); 25 redaka. *Nasḫ* sa primjesom *ta'līqa*. Mastilo crno, izuzetnog kvaliteta, neporozno na dodir sa vlagom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Na donjem presjeku listova krupnim slovima naslov مطول تلخيص المفتاح. Po marginama ima nešto komentara, pisanih, pretežno rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama. Listovi 12-18 prvobitnog prepisa zagubljeni i naknadno dopisani.

Povez kožni sa preklopom i lijepo urađenim rozetama na koricama i preklopu.

Nema podataka o prepisivaču, godini niti mjestu prepisa. Sudeći po papiru, pismu i mastilu, ovo je najstariji primjerak ovog djela u Gazi Husrev-begovoj biblioteci. Prepis je, najvjerovatnije, sa početka XV stoljeća.

Na prvom i zadnjem listu stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god., a na prvom zaštitnom listu bilješka da je rukopis vakuf Gazi Husrev-begove medrese.

4257. R-4787.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح
AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

L. 186; 26 x 17 (19 x 14); 23 retka. *Ta'līq*, pisan tupim perom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno i crveno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Tekst osnovnog djela pisan crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla. Listovi, usljed dugotrajne upotrebe po rubovima izlizani. Pojedini listovi odvojeni od poveza i nevješto popravljani. Po marginama ima dosta komentara, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Naknadno ubacivane interlinearne bilješke, pisane sitnim slovima i oštrim perom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, oštećen. Na koricama lijepo urađene rozete.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je iz prve polovine XV stoljeća.

Na listu 1a ovalni pečat ranijeg vlasnika na kome se može pročitati ime Aḥmad Ḫulūṣī.

4258. R-5087.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح
AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Naslov na listu 1a مطوّل مولانا سعد الدّين.

L. 267; 23 x 13 (16 x 7,5); 27 redaka. *Nasḫ* sa primjesama *ta'līqa*, pisan sitno, oštrim perom, veoma vještom rukom. Mastilo crno, visokog kvaliteta, neporozno na dodir sa vlagom, sa većom primjesom željeza, usljed čega se na pojedinim listovima primjećuju znaci korozije. Uvodna besmela napisana krupnim slovima, *ṯuluṯ* pismom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Papir srednje debljine, grub, hrapav, tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla. Na pojedinim listovima vidljive tamne fleke kao znak oboljenja papira. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom istog prepisivača. Originalni listovi 216-225 i 243-252 zagubljeni i naknadno dopisani na mlađem papiru sa vodenim znakom. Dvadesetak zadnjih listova dohvaćeni vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, dobro očuvan. Na koricama po jedna lijepo urađena rozeta. Unutrašnja strana preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

Na kraju (l. 267b), bilješka da je rukopis prepisan 10. ramazana 828/1424. god.

تمّت كتابة المطوّل في العاشر من رمضان سنة ثمان و عشرين و ثمانمائة من الهجرة.

Nema podataka o prepisivaču i mjestu prepisa.

Na prvom i zadnjem zaštitnom listu nekoliko ajeta ispisanih lijepim kaligrafskim pismom.

Na listu 1a namjerno izbrisana bilješka o ranijem vlasniku. Ispod toga tri pečata, od kojih se samo na jednom može pročitati ime 'Abdullāh.

4259. R-4851.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Nedostaje nekoliko lista na početku.

Početak ovdje (l. 1a) je:

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: في حكمها و إيصاله مع المسند السّببي مقام و مع العقلي مقام آخر الى غير ذلك ... هذا المقام يجمع ما ذكر من التّقديم و التّأخير و الإطلاق و غير ذلك عبارات ...

L. 182; 22 x 15 (13 x 9); 21 redak. Prvih deset lista originalnog prepisa zagubljeno i naknadno dopisano na papiru novijeg datuma sa vodenim

znakom, evropskog porijekla, *ta'līq* pismom, mastilom lošeg kvaliteta. Ostali dio rukopisa pisan sitnim *nasḫom*. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Tekst osnovnog djela pisan crvenim mastilom, a naslovi poglavlja krupnim crnim slovima. Papir srednje debljine, glat, tamnožute i tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla. Po marginama ima dosta sitno pisanih komentara, rukom istog prepisivača. Na pojedinim listovima ima i dosta interlinearnih bilješki. Listovi dohvaćeni vlagom i crvotočinom, a po rubovima, usljed dugotrajne upotrebe, izlizani. Listovi sa kustodama. Povez kartonski, obložen crnim platnom, novijeg datuma. Prilikom koričenja dodat po jedan zaštitni list, bijele boje.

Na kraju (l. 182b) bilješka da je rukopis prepisao Muḥammad b. Muḥammad b. Muḥammad u četvrtak 2. zul-kadeta 832/1429 god.

وقع الفراغ بحمد الله تعالى و بحسن توفيقه من تنميقه وقت الضّحى من يوم الخميس الثّاني من شهر المبارك ذو القعدة لسنة إثنى و ثلاثين و ثمانمائة على يد أضعف عباد الله ... محمّد بن محمّد بن محمّد ..

4260. R-6068.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Naslov na prvom zaštitnom listu المطوّل شرح تلخيص المفتاح.

L. 230; 24,5 x 17 (18 x 9,7); 25 redaka. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla, izuzev šest listova u sredini i četiri lista na kraju koji su zagubljeni i umjesto njih ubačeni listovi novijeg datuma sa vodenim znakom. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom drugog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi na početku i kraju rukopisa dohvaćeni vlagom i usljed dugotrajne upotrebe po rubovima izlizani. Dva zadnja lista odvojena od poveza. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, sa naknadno popravljanim hrbatom. Na koricama utisnute rozete sa floralnim motivima.

Rukopis se završava kolofonom (l. 230a) u kome nalazimo bilješku da su naknadno ubačeni listovi prepisani u ponedjeljak u mjesecu rebiul-ahiru,

1050/1640. god. u Iznikmidu (Izmitu) u Turskoj. Međutim, nije nam poznato ime, godina, niti mjesto prepisa osnovnog dijela rukopisa. U svakom slučaju, to je moralo biti prije 844/1440. god., kada se, prema bilješci na listu 1a, kao vlasnik rukopisa spominje Ḥusayn b. ʻAlī b. Muḥammad b. Muḥammad Abū Riḍā. Na istom listu nečitljiva bilješka o još jednom vlasniku iz 922/1516. god. Tu su i imena još dvojice kasnijih vlasnika, kadije Muḥammada b. Islāma i Ṣāliḥa b. Muṣṭafe, a na prvom zaštitnom listu i ime Ismāʻīla b. ʻAbdullāha koji kaže da je rukopis nabavio u mjesecu rebiul-ahiru 1227/1812. god.

Iz kolekcije Osmana Asafa Sokolovića iz Sarajeva.

4261. R-6320.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Naslov na listu 1a كتاب مطوّل للسّعد التّفتازاني.

L. 201; 17 x 12 (11 x 6,7); 21 redak. *Nasḫ* sa mješavinom *iğāze*, pisan sitno, oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani krupnim slovima i crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla. Tekst uokviren tankom crvenom linijom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, dobro očuvan. Na koricama lijepo urađene rozete sa floralnim motivima.

Rukopis se završava kolofonom u kome je data bilješka da ga je u Istanbulu, u ponedjeljak, 16. džumadel-ahira 880/1475. god., prepisao Aḥmad b. Ḥabīb.

وقع الفراغ من تنميقه بعون الغنيّ و توفيقه يوم الإثنين في السّادس عشر من جمادي الأخرى سنة ثمانين و ثمانمائة على يد أحقر العباد و أحوجهم أحمد بن حبيب ... في مدينة دار الملك و السّلطنة قسطنطينيّة.

Na listu 1a tri bilješke o ranijim vlasnicima: Prvi je as-Sayyid Muḥammad iz Istanbula, drugi Muṣṭafā b. Aḥmad Manṣūr-zade, a treći aš-Šayḫ Muḥammad, muftija u gradu Travniku koji je ovaj rukopis i donio sa sobom u Bosnu. Ispod toga njegov lični pečat.

Iz biblioteke Besima ef. Korkuta.

4262. R-656.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Naslov na prvom zaštitnom listu كتاب مطوّل من المعاني.

L. 221; 25,5 x 15,5 (19 x 9,5); 25 redaka. *Nastaʻlīq*, pisan tupim perom i veoma vještom rukom. Na početku lijepo urađen unvan, bogato ukrašen zlatnom bojom i krupnim slovima, *iğāza* pismom ispisana besmela. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani krupnim slovima i crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla. Tekst na prvoj strani uokviren sa dvije debele crvene i jednom tankom crnom linijom, a na ostalim listovima tankom crvenom linijom. Tekst osnovnog djela nadvučen tankom linijom crvene boje. Dvadesetak zadnjih listova dužinom gornjeg prereza, do 5 cm. dubine, dohvaćeni vlagom i crvotočinom. Na pet zadnjih listova tamne fleke, kao znak oboljenja papira. Po marginama ima dosta sitno pisanih komentara, rukom istog prepisivača. Na pojedinim listovima ima i sitno pisanih interlinearnih bilješki. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, dobro očuvan. Na koricama lijepo urađene rozete, ukrašene zlatnom bojom.

Rukopis se završava kolofonom u kome je data bilješka da ga je prepisao ʻAbdullāh b. ʻAlī b. Ḥāğī Ḥamza al-Barʻamawī, uoči srijede, u drugoj dekadi mjeseca zul-hidždžeta 895/1490. god.

وقع الفراغ من تحرير هذا الكتاب بعون الله الملك الوهّاب على يد أضعف العباد عبد الله علي بن حاجي حمزه البرعموي في ليلة الأربعا، من أواسط شهر ذي الحجّة من تاريخ الهجرة النّبويّة سنة خمس و تسعين و ثمانمائة و الحمد لله على التّمام.

Na listu 1a bilješka bez datuma o ranijem vlasniku: aš-Šayḫ ʻUṯmān, vaiz u džamiji Aja Sofiji u Istanbulu i dva okrugla pečata biblioteke Osmana ef. Šehdije iz Sarajeva, jedan iz 1173/1759., a drugi iz 1271/1854. god.

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu.

4263. R-7016.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL- ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao pod br. 4256.

L. 245; 25 x 15,5 (18,5 x 9); 23 retka. *Nasḫ*, sitan, djelimično vokalizovan, pisan veoma vještom rukom. Prva tri lista zagubljena i naknadno dopisana rukom drugog prepisivača. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla. Usljed dugotrajne upotrebe, listovi po rubovima izlizani i nevješto popravljani. Tekst osnovnog djela pisan crvenim mastilom. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Tekst uokviren sa po dvije crvene linije, ojačane sa vanjske strane sa jednom linijom plave boje. Pri kraju rukopis dohvaćen vlagom, usljed čega su se, kao znak oboljenja, na pojedinim listovima pojavile tamne fleke. Zadnja dva lista dohvaćena crvotočinom i odvojena od poveza. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, obložen platnom crvene boje.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, s kraja XV ili početka XVI stoljeća.

Iz Odbora IZ Trebinje.

4264. R-439.

المطول - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Naslov na prvom zaštitnom listu مطوّل من المعاني.

L. 146; 27 x 18 (19 x 12); 25 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani krupnim crvenim slovima. Papir srednje debljine, tamnobijele i tamnožute boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen linijom crvene boje. Prvih nekoliko listova dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na njima, kao znak oboljenja, pojavile tamne fleke. Po marginama ima dosta komentara pisanih oštrim perom, sitnim slovima i rukom istog prepisivača. Pojedini komentari pisani na listićima koji su uvezani zajedno sa osnovnim listovima rukopisa. U početku ima i dosta interlinearnih bilješki. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa lijepo urađenim rozetama floralnih motiva na koricama ukrašenim zlatnom bojom.

Na kraju (l. 146a), bilješka da je rukopis prepisao Aḥmad b. Yaḥyā b. 'Alī b. Ibrāhīm b. 'Imrān. Nema podataka o mjestu i godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i mastilu, prepis je, najvjerovatnije, s kraja XV, ili početka XVI stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu na strani a ime ranijeg vlasnika as-Sayyid al-Amīn 'Āmīr-aga-zada, a iznad toga pečat drugog vlasnika po imenu Ṣāliḥ.

Uvakufio Hrōmo-zāde Ṣāliḥ efendija.(v. pečat na listovima 1a i 146a)

4265. R-581.

المطول - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

L. 196; 27 x 18 (19,5 x 10); 25 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, glat, tamnobijele boje, istočnog porijekla. Listovi razasuti i po marginama dohvaćeni vlagom. Tekst na naslovnoj strani uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa jednom tankom linijom sa vanjske, a drugom sa unutrašnje strane. Na ostalim listovima tekst uokviren linijom crvene boje. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom tankom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata i odvojen od listova. Na koricama i preklopu utisnute rozete sa floralnim motivima.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz prve polovine XVI stoljeća.

Na početku i kraju rukopisa bilješka krupnim slovima da je rukopis uvakufio al-Ḥāǧǧ Muṣṭafā ef.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku. (v. pečat na listovima 1a i 196b)

4266. R-3884.

المطول - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Rukopis je nepotpun na kraju.

Završetak ovdje (l. 165b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: و الشّعفة رأس الجبل، و المعنى خير النّاس رجل أخذ بعناق فرسه و استعدّ للجهاد في سبيل الله، أو رجل اعتزل النّاس و سكن في بعض ...

L. 165; 23,8 x 14,8 (16,5 x 8,5); 25 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla. Listovi razasuti, oštećeni po rubovima i odvojeni od poveza. Na prvih desetak listova velike tamne fleke usljed dodira sa vlagom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, oštećen crvotočinom i rubom vremena. Korice presvučene ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Međutim, sa sigurnošću se može utvrditi da je rukopis prepisan prije 959/1551-1552. god., jer tu godinu nalazimo napisanu ispod jedne nečitke bilješke o bivšem vlasniku rukopisa.

Na prvom zaštitnom listu bilješka da je vlasnik rukopisa, 15. muharrema 1167/1753. god., postao 'Abdulwahhāb b. Ḥasan ef. Ṭūzlawī (iz Tuzle) te da je vrijednost rukopisa bila sedam groša.

دخل هذا الكتاب في يد الضّعيف عبد الوهّاب بن حسن أفندي طوزلوي ١٥ محرّم الحرام سنة ١١٦٧ قيمته ٧ غروش.

Ispod bilješke četiri puta otisnut pečat sa njegovim imenom.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4267. R-2940.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

L. 240; 17,5 x 12,5 (12 x 7,5); 21 redak. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani krupnim crvenim slovima. Papir od 1.-205. lista srednje debljine, glat, tamnobijele boje, bez vodenih znakova, istočnog porijekla, a od 206.-240. lista sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Posljednjih 35 lista, izgleda, naknadno dopisano, rukom drugog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta sitno pisanih komentara, pretežno rukom istog prepisivača. Usljed dugotrajne upotrebe, listovi po rubovima izlizani i nevješto popravljani. Pojedini komentari pisani na listićima i uvezani zajedno sa osnovnim listovima rukopisa. Listovi sa kustodama. Povez kožni sa preklopom dobro očuvan. Na koricama i preklopu lijepo urađene i dobro očuvane rozete sa floralnim motivima

Na posljednjem, naknadno dopisanom listu, (l. 140b) bilješka da je prepis završen u prvoj dekadi rebiul-ahira 1045/1635. god. Ostali dio rukopisa prepisan je ranije, najvjerovatnije, u XVI stoljeću. Nema podataka o prepisivaču, mjestu prepisa niti ranijim vlasnicima.

4268. R-7024.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

L. 246; 21,5 x 15,5 (17 x 9,5); 23 retka. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Na početku naknadno ubačena dva lista sa sadržajem rukopisa. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Tekst uokviren sa po dvije debele crvene linije. Treća crvena linija povučena po rubovima listova. Tekst osnovnog djela nadvučen tankom crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama. Povez kožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata i odvojen od listova. Na koricama i preklopu utisnute rozete sa floralnim motivima, bogato ukrašene zlatnom bojom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 246b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Muḥammad b. Ḥasan as-Sarāyī (iz Sarajeva) u zaviji (tekiji) muderrisa Aḥmad ef., posljednjeg dana mjeseca redžeba, ali se ne navodi koje godine.

قد وقع الفراغ من تنميقه بعون الله و توفيقه حامدا لله تعالى، و مصلّيا على نبيّه المصطفى و رسوله المرتضى في زاوية أحمد أفندي المدرّس في آخر رجب، و انا الفقير الغريق في بحر الذّنوب و الآثام راجيًا رحمة ربّي الرّحيم، و شفاعة حبيبه الوسيم، خائفًا من دركات الجحيم، و عقوبات العذاب الأليم، محمّد بن حسن السّرايي.

Budući da je pomenuti prepisivač živio u XVI stoljeću (v. Muhamed Ždralović; *Prepisivači djela u arabičkim rukopisima* II, 40, str. 21), i ovaj rukopis je prepisan u drugoj polovini XVI stoljeća.

4269. R-3935.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

L. 297; 20,5 x 15 (14 x 9,5); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno, kvalitetno. Papir debeo, grub, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara i interlinearnih bilješki, pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, obložen zelenim platnom.

Na kraju (l. 297b) bilješka u kojoj se kaže da je prepis završio Ḥusayn, u četvrtak, u mjesecu ševvalu 1050/1641. god.

وقع الفراغ عن تسويده في الشهر المبارك شوّال في يوم الخميس بعد الظّهر من شهور سنة خمسين و الف على يد العبد الضّعيف الّذي اسمه حسين المحتاج الى ربّه المعين ...

Na prvom zaštitnom listu bilješka da je rukopis za biblioteku svoje tekije u Mostaru 1257/1841. god. uvakufio Ġālib 'Alī-paša Stočević. Ispod bilješke njegov pečat iz 1248/1832. god.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4270. R-302.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 147; 28 x 19,5 (22,5 x 11); 25 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen, u početku crvenom, a kasnije crnom linijom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Po marginama ima dosta komentara pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom. Vanjske korice obložene ukrasnim ebro papirom. Na preklopu utisnuta rozeta sa floralnim motivima.

1. L. 1b-80b

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL- ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Naslov na listu 1a i donjem presjeku listova هذا مطوّل من المعاني . Djelo je nepotpuno na kraju.

Završetak ovdje (l. 80b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: قلنا هذا أيضًا غير صحيح لأنّ الكتابة لم تستعمل في الموضوع، بل إنّما استعملت في لازم الموضوع له مع جواز إرادة الملزوم، و مجرّد جواز إرادة الملزوم لا يوجب كون اللّفظ مستعملاً فيه، و سيجئ لهذا زيادة في باب الكناية إن شاء الله، و القول بدلالة اللّفظ لذاته ظاهر فاسد من العجائب في هذا المقام ما وقع لبعض مشاهير الأئمّة ...

Na zadnjem listu tamne fleke kao znak oboljenja, usljed dodira sa vlagom i neadekvatnog čuvanja.

2. L. 81a-147a

أنوار التّنزيل و أسرار التّأويل

ANWĀR AT-TANZĪL WA ASRĀR AT-TA'WĪL

Komentar Kur'ana od početka poglavlja *al-Fatḥ* do kraja Kur'ana iz tefsira أنوار التّنزيل و أسرار التّأويل koji je napisao 'Abdullāh b. 'Umar b. Muḥammad b. 'Alī al-Bayḍāwī aš-Šīrāzī, Nāṣiruddīn, Abū Sa'īd, umro 685/1286. god.

Kaḥḥāla VI, 97; Ahlwardt I, 817; Brockelmann G I, 290 i S I, 507-509; H.Ḫ. II, 1475; Köprülü I, 73-81; Dobrača I, 119-235, str. 156-171; Fajić III, 2018/2; Zürich I, 31-32; al-Badīriyya, I, str. 20-23;

Početak (l. 81a):

أوّله: سورة الفتح مدنيّة ... ﴿إنّا فتحنا لك فتحا مبينا﴾ وعد بفتح مكّة و التّعبير بالماضي لتحقّقه، و بما اتّفق له في تلك السّنة... و إنّما سمّاه فتحا لأنّه كان بعد ظهوره على المشركين حتّى سئلوا (!) الصّلحَ...

Završetak (l. 147a):

آخره: و مَنْ قرأ المعوّذتين فكأنّما قرأ الكتب الّتي أنزلها الله تعالى. تمّ تحرير الكتاب المسمّى بأنوار التّنزيل و أسرار التّأويل بحمد الله و حسن توفيقه ...

Imena poglavlja, mjesta objave i brojevi ajeta pisani crvenim mastilom. Tekst ajeta, u početku nadvlačen crvenom, a kasnije crnom linijom. Od početka poglavlja *al-Mulk* pa do kraja ima dosta komentara po marginama i interlinearnih bilješki.

Rukopis se završava kolofonom u kome je prepisivač i vlasnik Ilyās Sayyid b. Ġalāl Sayyid b. Ḥusayn Sayyid naveo i podatak da je prepis završio u petak u mjesecu rebiul-ahiru 1099/1688. god., u Sultan Ahmedovoj medresi u Istanbulu.

Uvakufio Hrōmo-zāde Ṣāliḥ ef. (v. pečat iz 1284/1667. god., na listovima 1a, 2a i 147a)

4271. R-3670.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح
AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

L. 270; 20 x 13 (14,5 x 6,5); 23 retka. *Ta'līq*, sitan, mjestimično vokalizovan, pisan veoma vještom rukom. Na početku lijepo urađen unvan u obliku kupole, bogato ukrašene floralnim motivima u plavoj, zlatnoj i zelenoj boji. Mastilo crno. Crvenim mastilom pisani naslovi poglavlja i ukrasni elementi u obliku krupnih tački i zareza. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na naslovnoj strani tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane, sa jednom tankom linijom crne boje. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pretežno pisanih, naknadno, rukom drugog prepisivača. U zadnjoj polovini rukopisa, pri gornjem prerezu, listovi do 5 cm. dubine dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na pojedinim listovima pojavile tamne fleke kao znak oboljenja. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, novijeg datuma, sa hrbatom od impregniranog platna crne boje.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVII stoljeća.

Na kraju rukopisa (l. 270b), neko od ranijih vlasnika je zabilježio da je od 742. god., kada je at-Taftāzānī počeo pisati ovo svoje djelo, do godine pisanja bilješke 1218., prošlo 476 godina.

Na listu 1a bilješka na turskom jeziku da je za potrebe biblioteke svoje tekije u Mostaru, ovaj rukopis 1258/1841. god. uvakufio Ġālib 'Alī-paša Stočević. Ispod bilješke njegov lični pečat, ovalnog oblika, iz 1248/1832. god.

4272. R-2137.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح
AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao pod br. 4256.

Naslov na listu 1a هذا كتاب مطوّل.

L. 223; 21 x 14 (16 x 9); 21 redak. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren sa po dvije crvene linije. Još po jedna linija crvene boje povučena po rubovima listova. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. U početku po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan. Vanjske korice i preklop obloženi ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 223a) u kome je data bilješka da ga je prepisao 'Umar aṣ-Ṣidqī b. Muḥammad 'Alī u gradu Ajntabu, u nedjelju, 13. džumadel-ahira 1126/1714. god.

قد وقع الفراغ في بلدة عينتاب ... في الثّالث عشر من شهر جماذى (!) الآخر (!) في يوم الأحد في وقت الضّحوة الكبرى من يد (ال) عبد الضّعيف المفتقر الى رحمة ربّه الغنيّ عمر الصّدقي بن محمد علي سنة تاريخ ستّة و عشرين و مائة و الف ١١٢٦

4273. R-571.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح
AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

L. 199; 29 x 18 (23 x 11,5); 17-27 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Prva tri lista dohvaćena vlagom i tekst oštećen, toliko da se jedva može čitati. Na većini listova tekst uokviren crvenom linijom, a tekst osnovnog djela nadvučen, također, crvenom linijom. U prvoj polovini rukopisa ima dosta sitno pisanih komentara, kako po marginama, tako i između redaka.

Povez kartonski, obložen impregniranim platnom crne boje iz 1987. god. Od originalnog poveza sačuvan je jedino kartonski preklop.

Od prvog do 138. lista, prepisao jedan, a od 139. lista do kraja, drugi prepisivač. Nema podataka o njihovim imenima niti mjestu prepisa.

Na kraju rukopisa (l. 199b) bilješka da je prepis završen 1131/1718. god.

تمّت الحروف بعون الله الملك الرّؤوف سنة ١١٣١

Na prvom i zadnjem listu bilješke da je rukopis uvakufio aš-Šayḫ al-Ḥāǧǧ Ḫalīl ef. Gradčaničawī (iz Gračanice), a na listu 1b i njegov lični pečat na kome piše al-Ḥāǧǧ Ḫalīl.

4274. R-1952.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح
AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

L. 334; 22 x 15 (15,5 x 8); 21 redak. *Nasḫ* sa primjesama *ta'līqa*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom drugog prepisivača. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Treći i četvrti list naknadno dopisani. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata i preklopa. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete sa floralnim motivima, bogato ukrašene zlatnom bojom.

Prepisao Muṣṭafā b. al-Ḥāǧǧī 'Alī iz sela Yekredže, u posljednjoj dekadi mjeseca rebiul-evvela 1134/1721. god., u gradu Amasiju u pokrajini Bazazastan. (v. bilješku na l. 334b)

4275. R-4644.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح
AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Naslov na listu 1a كتاب مطول.

L. 202; 20 x 14 (15 x 7,5); 23 retka. *Ta'līq*, sitan, pisan oštrim perom i veoma vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, odvojeni od poveza, a u zadnjih šest laga, dužinom hrbata i gornjeg prereza, dohvaćeni vlagom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen i odvojen od poveza. Vanjske korice i preklop obložene ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 202b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Muḥammad b. Muṣṭafā al-Mūstārī, 18. šabana 1143/1731. god.

قد وفّق لختم كتابة هذا الكتاب الشّريف بعون الله الملك اللّطيف ليلة الثّامن عشر من شعبان سنة ثلث و أربعين و مائة و الف محمّد بن مصطفى الموستارى عفى عنهما الباري.

Na prvom zaštitnom listu na strani *a* nalaze se tri bilješke iz kojih se vidi da je ovaj rukopis otkupio Ṣaliḥ b. aš-Šayḫ 'Uṯmān al-Mūstārī iz zaostavštine al-Ḥāǧǧ Muḥammada koji je na putu za hadž umro u Brusi. Rukopis su, zatim, naslijedili sinovi gore pomenutog Ṣāliḥa: 'Abdulwahhāb i Muṣṭafā. Potom je rukopis prešao u vlasništvo al-Ḥāǧǧ Šākir-a b. 'Alī efendije, zvanog Ǧābī-zāde (Džabić). Ispod bilješki prvog i trećeg vlasnika otisnuti i lični pečati:

ـ تملّكه العبد الضّعيف الفقير الى الله القويّ القدير بطريق الشّراء من ممتلكات المتروكات الحاجي محمّد في طريق الحجّ بمحروسة بروسه صالح بن الشّيخ عثمان الموستاري عفى عنهما الباري.

ـ ثمّ انتقل اليّ و أخي منلا عبد الوهّاب ثمّ اشتريت حصّة أخي من ورثته و انا الفقير مصطفى بن صالح الموستاري عفى عنهما الباري.

ـ ثمّ انتقل إلى ملك الفقير الحاجّ شاكر بن علي أفندي المدعوّ بجابي زاده.

4276. R-7137.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح
AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Naslov na listu 1a مطوّل شرح تلخيص معاني.

L. 262; 19,5 x 14,5 (15,5 x 8,5); 21 redak. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno. Naslovi poglavlja i pojedine bilješke na marginama pisane crvenim mastilom. Papir srednje debljine, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, oštećen neadekvatnim čuvanjem i pretjeranom izloženosti svjetlosti.

Rukopis se završava kolofonom u kome je data bilješka da ga je prepisao Ḥasan b. 'Alī al-Āḫurawī (iz sela Aḫur u pokrajini Džurdžan u Perziji), u utorak, u posljednjoj dekadi mjeseca ševvala 1158/1745. god.

قد فرغ من كتابة هذه النّسخة العبد الضّعيف المحتاج الى الله تعالى حسن بن علي الآخرَوي في يوم الثلثاء من أواخر شوّال المبارك سنة ثمان و خمسين و مائة و الف.

Poklon Emina Islamovskog iz Struge u Makedoniji.

4277. R-7759.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao pod br. 4256.

L. 173; 23 x 16,5 (18,5 x 10); 29 redaka. *Ta'līq*, sitan, mjestimično vokalizovan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, jako porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Na početku dva lista sa sadržajem djela.

Po marginama ima puno komentara i interlinearnih bilješki, pisanih sitno, oštrim perom, pretežno rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, znatno oštećen cijelom dužinom hrbata. Oštećenja naknadno nevješto popravljana ukrasnim papirom i svilenim platnom crvene boje.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na kraju (l. 174a-180b) se nalazi veći fragment iz djela *Talḫīṣ al-Miftāḥ* od al-Qazwīnija. (v. br. 4215)

4278. R-7023.

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Nedostaje nekoliko listova na početku i veći dio na kraju.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوّله: أوّل الموجود: نظري بعثني صدق الهمّة في الإرتقاء إلى مدارج الكمال و فرط الشّغف بأخذ العلم من أفواه الرّجال على التّرحّل إلى جرجانيّة خوارزم محطّ رحال الأفاضل و مخيّم أرباب الفضائل صرف الله عنها بوائق الزّمان و حرسها عن طوارق الحدثان ...

Završetak (l. 98b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: قوله و كقول أبي الفرج ... و ما بعد البيت المذكور و لا يغرركم حسن أبياتي فقول مضحك و الفعل بفخر الدّولة اعتبروا فإنّي أخذت ...

L. 98; 20 x 14 (14 x 7,5); 23 retka. *Ta'līq*, sitan, pisan oštrim perom, veoma vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Tekst osnovnog djela citiran riječima قوله pisanim crvenim mastilom. Zadnjih

dvadesetak lista dohvaćeno vlagom i oštećeno. Po marginama ima nešto komentara pisanih, naknadno, rukom drugog prepisivača. Pojedine riječi nadvučene crvenom, tankom linijom. Listovi sa kustodama.

Bez poveza.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4279. R-3381.

Zbirka (مجموع), *10*

L. 186; 21 x 14. Dimenzije teksta i broj redaka različiti od jednog do drugog djela. *Nasta'līq*. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na početku rukopisa listovi oštećeni, po rubovima dohvaćeni vlagom i odvojeni od poveza. Tekst uokviren crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen crvotočinom i predugim izlaganjem direktnom sunčevom svjetlu.

1. L. 1a-49a

المطوّل - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUṬAWWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4256.

Na početku nedostaje veći dio djela (oko dvije trećine).

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوّله: أوّل الموجود: المعرّف ثمّ قال وشرطه أن لا يمنع من التّخصيص مانع كقولنا: رجل جاء ني ... كقولهم: شرّ أمرّ ذا ناب، إمّا على التّقدير الأوّل فللإمتناع أن يراد الهمّ شرّ لا خير، و إمّا على الثّاني فلنبوّه عن مظانّ استعماله، و إذا قد صرّح الأئمّة بتخصيصه حيث تأوّلوه...

Dimenzije teksta: 14,5 x 6,7; 13 redaka. Tekst uokviren crvenom linijom.

2. L. 49b-52b

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

Dimenzije teksta: 14 x 7,8; 19 redaka. Paradigme i imena metrova pisani crvenim mastilom.

3. L. 53b-54a

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2.

Sačuvan samo prvi i zadnji list.

Nedostaje veći dio djela iz sredine rukopisa.

Dimenzije teksta: 10,5 x 5,5; 7 redaka. Na naslovnom listu ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača.

Djelo se završava kolofonom (l. 54a) u kome je data bilješka da je prepisano 20. rebiul-ahira 1202/1788. god.

4. L. 55b-66b

شرح الرّسالة الولديّة

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-WALADIYYA

Komentar na kratku uputu o pravilima disputacije za početnike, poznatu još i pod nazivom رسالة في فنّ المناظرة, što ju je napisao Muḥammad b. Abū Bakr al-Mar'aši, poznat pod nadimkom Sāčaqlī-zāde, um. 1150/1727. god.

(v. Kaḥḥāla XII, 14; Ahlwardt IV, 5329-5332; Köprülü III, 535; AM II, 322; Brockelmann G II, 370 i S II, 498/5; Fajić V, 3315/12; Dobrača I, 300/3, str. 186)

Komentar je, kako se u uvodu kaže, napisao isti autor. U nama dostupnim izvorima ga nismo mogli pronaći.

Početak (l. 55b):

أوّله: الحمد لله و سلام على عباده الّذين اصطفى و بعد، فيقول البائس الفقير محمد المرعشي المدعوّ بساچقلي زاده أكرمه الله بالفلاح و السّعادة: لمّا ألفت الرّسالة الولديّة في المناظرة، و علّقت على أطراف الرّسالة حواشي جمعت هذه الحواشي مع زيادة ما عسى أن يدرسها من درس الرّسالة و أرجو من الله لطالبهما اليمن و البركة...

Završetak (l. 66b):

آخره: يقول إنّ دليلي أبطل دعواك، و دليلك، لأنّ اللاّزم يدلّ على بطلان الملزوم ... قوله فيبقى مدّعي المعلّل بلا دليل و كذا يبقى مدّعي المعارض. تمّت.

Dimenzije teksta: 13 x 5,6; 13 redaka. Tekst uokviren crvenom linijom. Tekst osnovnog djela citiran sa riječima قوله pisanim crvenim mastilom.

5. L. 67b-78b

رسالة في فنّ المناظرة

RISALA FĪ FANN AL-MUNĀẒARA

Isto kao br. 4238,2.

Na početku naslov رسالة في فن المناظرة.

Dimenzije teksta: 13,5 x 6; 13 redaka. Tekst uokviren crvenom linijom Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Djelo se završava kolofonom.

6. L. 79b-85a

الرّسالة الحسينيّة في آداب البحث

AR-RISALA AL-ḤUSAYNIYYA FĪ ĀDĀB AL-BAḤṮ

Traktat na arapskom jeziku o pravilima disputacije. Napisao Šayḫ Ḥusayn b. 'Abdullāh al-Anṭākī, umro 1130/1718. god.

Kaḥḥāla IV, 19; Bratislava, 265, str. 205; Brockelmann G II, 203; Fajić V, 3315/11

Napomena: Katalog Köprülü ovaj traktat pogrešno pripisuje Šah Ḥusaynu Čalabī al-Amāsī-ju. (v. Köprülü III, 546)

U ovom primjerku nedostaje uvodni dio, od oko jedne stranice.

Početak ovdje (l. 79b):

ناقص في أوله. أوّل الموجود:إذا قلت بكلام إن كنت ناقلاً فيه أو مدّعيًا فالوضائف(!) الموجّهة من الخصم المناقضة مجازًا لغويًا، و النّقض الشّبيهيّ بخصوص الفساد، و المعارضة التّقديريّة بإثبات خلاف المراد، و أمّا المعارضة الحقيقيّة و النّقض التّحقيقى و المنع المجاز ... فلا يتعلّق بنقول أصلا ...

Završetak (l. 85a):

آخره: و أمّا كونهما من التّصديقيّة صورة أو حقيقيّة و هى كالأوّل جميع الأحوال مع معنى المجازى لا اللغويّ و المعارضة التّقديريّة الى اعتبار الدّعوي الضّمنيّة و لعلّ الصّواب السّابقة بعض الضّلاء (!)جاز ههنا بلا استثناء ... عليه التّقديرات و التّحصينات الواقعة التّحريرات...

Dimenzije teksta 12,5 x 5,5; 12 redaka. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst uokviren crvenom linijom. Pojedine riječi nadvučene.

7. L. 85b-88a

رسالة في آداب البحث و المناظرة

RISĀLA FĪ ĀDĀB AL-BAḤT WA AL-MUNĀẒARA

Isto kao br. 4228,4.

Na početku naslov crvenim slovima هذا كتاب متن طاشكوبري.

Dimenzije teksta: 12,5 x 6; 12-13 redaka. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara pisanih oštrim perom, sitnim slovima i rukom istog prepisivača.

8. L. 89b-100a

شرح الرّسالة في آداب البحث و المناظرة

ŠARḤ AR-RISĀLA FĪ ĀDĀB AL-BAḤT WA AL-MUNĀẒARA

Isto kao br. 4228,5.

Na početku naslov crvenim slovima هذا كتاب طاشكوبري.

Dimenzije teksta 13 x 6; 13 redaka. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Listovi sa kustodama. Djelo se završava kolofonom u kome je data bilješka da je prepisano 1202/1788. god.

9. L. 101b-158a

الرّسالة الشّمسيّة في القواعد المنطقيّة

AR-RISĀLA AŠ-ŠAMSIYYA FĪ
AL-QAWĀ'ID AL-MANṬIQIYYA

Isto kao br. 4238,3.

Na početku naslov crvenim slovima هذا كتاب شمسيّتين.

Dimenzije teksta: 13 x 5,5; 13 redaka. Tekst uokviren crvenom linijom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Djelo se završava kolofonom (l. 158a) u kome nalazimo bilješku da je prepisano 1201/1787. god.

10. L. 160b-168a

ايساغوجي في المنطق

ĪSĀĠŪĠĪ FI AL-MANṬIQ

Isto kao br. 4229,3.

Na početku naslov crvenim slovima هذا كتاب ايساغوجي.

Dimenzije teksta: 14,5 x 5,5; 13 redaka. Tekst uokviren crvenom linijom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom.

Na unutrašnjoj strani prve korice spominju se imena trojice ranijih vlasnika: Aḥmad ef., Sayyid 'Alī i Mūsā-zāde.

4280. R-5866.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Komentar na djelo تلخيص المفتاح iz arapske stilistike. Osnovno djelo napisao je Muḥammad b. 'Abdurraḥmān al-Qazwīnī, poznat pod nadimcima Abū 'Abdullāh, Ǧalāluddīn i Ḫaṭīb Dimašq, rođ. 666/1268., umro 739/1338. god. (v. br. 4215), a ovaj komentar Mas'ūd b. 'Umar b. 'Abdullāh at-Taftāzānī, Sa'duddīn, rođ. 712/1312., um. 791/1389. god. On je, kako sam u uvodu kaže, prvo napisao opširan komentar المطول na navedeno al-Qazwini-jevo djelo, pa ga je naknadno, uvidjevši da je za običnog čitaoca preopširno i preteško, skratio u obliku ovog kompendija i posvetio sultanu Ǧalāluddīnu Abū el-Muẓaffaru Maḥmūd Ǧānī-beg Ḫānu.

Kaḥḥāla XII, 228; Ahlwardt VI, 7206; Ḥ.Ḫ. I, 473-474; Brockelmann G I, 295 i S I, 516; Köprülü III, 507; Dobrača II, 1324/2; Nametak IV, 2634/7; aẓ-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 339-345; Bratislava, 368, str. 261; TÜYATOK 07/V, 3897-3907; Zürich I, 348; Hasandedić, 592, str. 229;

Početak (l. 1b):

أوّله: نحمدك يا من شرح صدورنا لتلخيص البيان في إيضاح المعاني، و نوّر قلوبنا بلوامع التّبيان من مطالع المثاني ... و بعد فيقول العبد الفقير إلى اللّه الغني مسعود بن عمر المدعوّ بسعد الدين التّفتازاني ...

Završetak (l. 163b):

آخره: فإنّه يظهر بتذكّرها أنّ كلاّ من ذلك وقع موقعه بالنّظر إلى مقتضيات الأحوال، و أنّ كلاّ من السّور بالنّسبة إلى المعنى الّذي يتضمّنه مشتملة على لطف الفاتحة، و منطوية على حسن الخاتمة. ختم اللّه لنا بالحسنى و يسّر لنا الفوز بالذّخر الأسنى بحقّ النّبي و آله الأكرمين، و صلى اللّه على سيّدنا محمّد و آله و سلّم.

L. 163; 20,5 x 13,5 (15 x 6,5); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno. Crvenim mastilom pisani naslovi poglavlja i značajnije bilješke po marginama. Papir od 1.-156. lista debeo, hrapav, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla, a od

157.-163. lista tanak, glat, sa vodenim znakom evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Nekoliko listova na početku rukopisa dohvaćeno vlagom i nevješto popravljano. Na pojedinim listovima sitne tamne fleke kao znak oboljenja. Listovi sa kustodama. Povez polukožni sa preklopom. Korice i preklop sa vanjske strane obložene ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 163b), u kome je data bilješka da je prepis završen 978/1570. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

Na početku dva, a na kraju pet zaštitnih lista sa raznim bilješkama i citatima i komentarima pojedinih kur'anskih ajeta, hadisa, stihova i mudrih izreka. Na prvom zaštitnom listu, na str. a bilješke o četvorici ranijih vlasnika. Iz njih se vidi da je rukopis prvo pripadao izvjesnom Munlā al-Ḥāǧǧ Ibrāhīmu. Zatim je, 1112/1700. god., prešao u vlasništvo Ǧa'fara b. Ṣāliḥa b. 'Umara, a 1180/1766. god. u vlasništvo 'Alī b. Ibrāhīma. U posljednjoj bilješci se kaže da je prilikom obavljanja hadždža 1211/1796. god. rukopis nabavio i sa sobom donio Ṣāliḥ b. Ša'bān Nikšiklī (Nikšić) iz Sarajeva. Ispod toga njegov lični pečat. Na istoj strani nalaze se još dva nečitka pečata.

- صاحب و مالك منلا الحاجّ ابراهيم

- في ساقة التّقدير في سلك ملك الفقيرالمحتاج الى رحمة ربّه القدير جعفر بن صالح بن عمر غفر الله لهم سنة ١١١٢

- ثمّ انتقل إلى ملك الفقير المحتاج إلى رحمة ربّه القدير علي بن ابراهيم سنة ١١٨٠

- استصحبه صالح بن شعبان نكشكلي المتمكّن بمدينة سراى بوسنه عفى عنه و عن أبويه الرّبّ الصّمد الّذي شرّف الكعبة و الصّفا سنة ١٢١١

Iz kolekcije Osmana Asafa Sokolovića iz Sarajeva.

4281. R-5859.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Nedostaje veći dio rukopisa na početku.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: أمّا بالفاعل فمن جهة وقوعه عنه، و أمّا بالمفعول فمن جهة الوقوع عليه. الإفادة وقوعه مطلقًا أى ليس الغرض من ذكره ... وقوع الفعل و ثبوته في نفس الأمر من غير إرادة أن يعلم ممّن وقع و على من وقع، إذ لو أريد ذلك لقيل: وقع الضّرب، أو وجد، أو ثبت من غير ذلك الفاعل و المفعول .

L. 20; 19,5 x 14 (15 x 9); 23 retka. *Nasḫ*. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, grub, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla.

Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi razasuti, usljed dugotrajne upotrebe izlizani po rubovima i dohvaćeni vlagom i crvotočinom. Na pojedinim listovima tamne fleke kao znak oboljenja. Listovi sa kustodama.

Povez zagubljen.

Na kraju rukopisa (l. 20b), bilješka da ga je prepisao Sayyid Aḥmad b. Aḥmad b. Nūruddīn, 1. rebiul-ahira, ..11 god.

تمّ الكتاب بعون الله الملك الوهّاب على يد ... سيّد أحمد بن أحمد بن نور الدّين ... في أوّل شهر المبارك ربيع الآخر سنة ١١(؟)

Na mjestu gdje je upisana godina oštećen je papir tako da se može pročitati samo godina 11.

Sudeći po papiru, mastilu i pismu, najvjerovatnije se radi o: ili 811/1408., ili 911/1505. god.

Iz kolekcije Osmana Asafa Sokolovića iz Sarajeva.

4282. R-2311.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Nedostaje po nekoliko lista na početku i kraju.

Početak (l. 1a):

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: دونه لأنّ منشأ النّقل في الأوّل نفس إجتماع الكلمات و في الثّاني حروف منها في تكرير مدحه دون مجرّد، و الجمع بين الحاء و الهاء من حروف الحلق لوقوعه في التّنزيل نحو: فَسَبِّحْهُ (!) فلا يصحّ القول بأنّ مثل هذا النّقل مُخلّ بالفصاحة، و ذكر الصّاحب إسماعيل بن عبّاد أنّه أنشد هذه القصيدة بحضرة الأستاذ ابن العميد فلمّا بلغ هذا البيت قال له...

Završetak (l. 221b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: فقال كلّ يوم تبدى أى تظهر صروف الليالي خلقًا من أبي سعيد غريبًا بكون الإقتضاب مذهب العرب و المخضرمين أى دأبهم و طرائقهم لا ينافي ان سلكهم الإسلاميّون و يتّبعونهم في ذلك فإنّ البيتين المذكورين لأبي تمّام و هو من الشّعراء الإسلاميّين في الدّولة العبّاسيّة، و هذا المعنى مع وضوحه قد خفى على بعضهم حتّى اعترض على المص (!) بأنّ أبا تمّام لم يكن في الجاهليّة فكيف يكون من المخضرمين و منه أى من الإقتضاب ما يقرب من التّخلص ...

L. 221; 21 x 13 (14 x 6,5); 15 redaka. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, grub, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Na početku i kraju rukopisa listovi dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na pojedinim listovima pojavile tamne mrlje kao znak oboljenja. Pojedini listovi dužinom hrbata i donjeg prereza dohvaćeni crvotočinom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Originalni povez zagubljen i rukopis ponovo ukoričen 1987. god. u tvrdi kartonski povez presvučen impregniranim platnom crne boje.

Na zadnjem zaštitnom listu bilješka da je rukopis prepisan 960/1552. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

4283. R-2619.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

L. 165; 20 x 14,5 (14 x 7); 21 redak. *Nasḫ*, mjestimično vokalizovan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, veoma kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na početku i kraju rukopisa po nekoliko lista dohvaćeno vlagom. Pojedini listovi odvojeni od poveza. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih oštrim perom, sitnim slovima, pretežno rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen tankom linijom crvene boje. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, originalan, dobro očuvan. Vanjske korice i preklop obložene ukrasnim ebro papirom sa floralnim motivima.

Rukopis se završava kolofonom (l. 165a) u kome je data bilješka da ga je prepisao Abū Ḏarr b. Muḥammad b. Nabī Ḥāğī b. Isḥāq Faqīh b. Maḥmūd Faqīh b. Yūsuf Faqīh u medresi Sulṭān Muḥammad al-Ġāzī, pored (turbeta) Abū Ayyūb al-Anṣārī-je, u prvoj dekadi mjeseca džumadel-ahira 995/1587. god.

قد وقع الفراغ من استنساخ هذه النّسخة الشّريفة في مدرسة سلطان محمّد الغازي في جوار أبي أيّوب الأنصاري... على يد الضّعيف النّحيف أبو ذرّ بن محمّد بن نبي حاجي بن اسحق فقيه بن محمود فقيه بن يوسف فقيه ... في أوائل شهر جماذى (!) الآخر (!) من شهور سنة خمس و تسعين و تسعمائة...

Ispod toga bilješka bez imena vlasnika u kojoj se kaže da je ovaj rukopis kupio 1180/1767. god.

Na listu 1a i 167b pečat na kome piše "*Vakuf Merhum Salim ef. Muftića (1357.-1938.)*"

4284. R-1526.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao pod br. 4280.

Naslov na donjem prerezu listova مختصر شرح تلخيص المفتاح.

L. 166; 20,5 x 12 (16 x 7); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Više vrsta papira, različite debljine i boje, sa različitim vodenim znakovima, evropskog porijekla. Većina listova je bijele i tamnobijele boje, mada ima nekoliko laga žućkaste i roza boje. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Na prvom i zadnjem zaštitnom listu razne bilješke iz tesavvufa, stihovi na arapskom i perzijskom jeziku i jedna kraća rasprava o vrijednosti molitve u prvoj noći mjeseca šabana. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan. Vanjske strane korica i preklopa obložene ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 166b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Yūsuf b. Ḥasan, u posljednjoj dekadi mjeseca zul-kadeta, 988/1580. god.

قد وقع الفراغ عن يد (ال)عبد المذنب يوسف بن حسن في أواخر ذي القعدة تاريخ سنة ٩٨٨

Na listovima 1a, 2a, 11a i 166b ovalni pečat vakifa Ḥasan ef. Bōjo-zāde.

4285. R-5153.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Nedostaje nekoliko lista na početku.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوله. أول الموجود: الدّموع لتجمدا ، جعل سكب الدّموع كناية للبكا ، و الحزن، و أصاب لكنّه أخطأ في جعل جمود العين كناية عمّا يوجبه دوام البكا ... فإنّ الإنتعال من جمود العين إلى ... بالدّموع حال إرادة البكا ، و هى حالة بالتّحزّن لا إلى ما قصده بالسّرور الحاصل بالملاقاة و معنى البيت إنّي اليوم ...

L. 140; 22 x 14 (14 x 8,5); 21 redak. *Ta'līq*, sitan, mjestimično vikalizovan, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno, veoma kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i pojedine interlinearne bilješke pisane crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Većina laga na početku i kraju rukopisa odvojena od poveza. Listovi zbog dugotrajne upotrebe, izlizani po rubovima. Zadnjih tridesetak listova dohvaćeno vlagom. Na pojedinim listovima tamne fleke kao znak oboljenja. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama, popravljani i nevješto lijepljeni.

Povez kožni, oštećen dužinom hrbata i po rubovima korica. Preklop otkinut i zagubljen. Koža korica cijelom površinom oštećena crvotočinom. Na koricama lijepo urađene rozete sa floralnim motivima.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVI stoljeća.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4286. R-7618.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

L. 175; 21,5 x 13,5 (16 x 8,5); 21 redak. *Ta'līq*, pisan tupim perom, vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele

boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla, izuzev sedam, naknadno dopisanih lista, novijeg datuma, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata i preklopa. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete sa floralnim motivima.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i mastilu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVI stoljeća, izuzev sedam naknadno dopisanih lista.

Iz kolekcije Muhameda Čaršimamovića iz Sarajeva.

4287. R-7761.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Naslov na listu 1a مختصر شرح تلخيص المفتاح في المعاني .

L. 154; 19,5 x 12,5 (14 x 6,2); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Na prva dva zaštitna lista dat sadržaj po poglavljima. Na početku besmela pisana krupnim kaligrafskim slovima *ṯuluṯ* pismom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Papir debeo, grub, hrapav, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom, usljed čega su na njima ostale velike tamne fleke. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, novijeg datuma.

Prilikom uvezivanje nije vođeno računa o kustodama pa su listovi ispreturani, tako da je posljednji list sa završetkom i podacima o prepisu u novom povezu došao u sredini (l. 116b).

Na njemu nalazimo bilješku da je rukopis prepisao al-Ḥāǧǧ Muṣṭafā b. Muḥammad Ġlāmōčī (iz Glamoča), u Klisu, u prvoj dekadi mjeseca safera 1030/1620. god.

نحمدك يا من وفّق كاتبه على الإتمام، و نصلّي على نبيّك محمّد و آله و أصحابه العظام، و أنا الفقير الحاجّ مصطفى بن محمّد غلاموجي في لواء كليس ... و كان ذلك في أوائل شهر صفر المظفّر المبارك لسنة ثلاثين و ألف من الهجرة النبويّة.

Na prvom zaštitnom listu na strani a, otisnut pečat izvjesnog 'Uṯmāna, najvjerovatnije, ranijeg vlasnika. Na pečatu je godina 1288/1871.

U rukopisu se nalazi ceduljica na kojoj je hfz. Mehmed Zahirović 1975. god. dao identifikaciju i površni opis rukopisa.

Iz Odbora IZ Banja Luka.

4288. R-1438.

المختصر. شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao pod br. 4280.

Naslov na listu 1a هذا كتاب مختصر في بحث علم المعاني .

L. 217; 20 x 12,5 (14 x 6,5); 17 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Crvenim mastilom pisani naslovi poglavlja i pojedine bilješke na marginama. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na naslovnoj strani tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje sa jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Pojedini listovi na početku i kraju rukopisa dohvaćeni vlagom. Na drugom i trećem zaštitnom listu dat sadržaj rukopisa po naslovima poglavlja. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, novijeg datuma. Prilikom koričenja, na početku i kraju, dodat po jedan zaštitni list.

Rukopis se završava kolofonom (l. 217a), u kome je data bilješka da ga je prepisao Muḥammad b. 'Alī, u Musafinoj medresi (v. Muhamed Ždralović, *Prepisivači djela u arabičkim rukopisima* II, 221, str. 47), u Banjoj Luci, 1033/1623. god.

كتبه الحقير محمّد بن علي في بلدة بانا لوقه في مدرسه، مصافي في تاريخ سنة ثلث و ثلثين و ألف من هجرة النّبيّ عليه الصّلوة و السّلام.

4289. R-6176.

المختصر. شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao pod br. 4280.

Na početku nedostaje oko 15 lista.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوله. أوّل الموجود: البحث فيه عن أحوال اللّفظ من هذه الحيثيّة، و المراد بأحوال اللّفظ الأمور العارضة له من التّقديم و التّأخير، و الإثبات و الحذف، و غير ذلك، و مقتضى الحال في تحقيق هذا الكلام الكلّيّ المتكيّف بكيفيّة ... على ما أشير إليه في المفتاح و صرّح به في شرحه ...

L. 204; 19,5 x 12 (14 x 6); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan nevještom rukom, sa dosta grešaka, naročito pri kraju rukopisa. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, glat, bijele, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakovima, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Listovi, naročito pri kraju rukopisa, dohvaćeni vlagom i crvotočinom. Na pojedinim listovima tamne fleke kao znak oboljenja. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Na početku ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni bez preklopa, oštećen dužinom hrbata, nevješto popravljan i lijepljen ljepljivom trakom.

Rukopis se završava kolofonom u kome je dat podatak da je prepisan u prvoj dekadi mjeseca safera 1052/1642. god.

Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

4290. R-5157.

Zbirka* (مجموع), *2

L. 94; 20,5 x 14,5 (14 x 8); 13-15 redaka. *Ta'līq*, mjestimično vokalizovan, pisan tupim perom, krupnim slovima i sa velikim proredom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Od nekadašnjeg kartonskog poveza sačuvana samo zadnja korica. Prva korica i preklop otkinuti i zagubljeni.

1. L. 1a-86b

المختصر. شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Na početku nedostaje veći dio rukopisa.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوله. أوّل الموجود: من المشبّه الى المشبّه به، فيصير وجه الشّبه كأنّه أمر جُمَلِيٌّ لا تفصيل فيه، فيصير سببًا للإبتذال، و امّا بعيد غريب عطف على امّا قريب مبتذل، و هو بخلافه أى ما لا ينتقل فيها المشبّه إلى المشبّه به إلاّ بعد فكر و تدقيق ...

Na kraju djela (l. 86b), bilješka da ga je prepisao Muḥammad b. Riḍwān u Istanbulu, u mjesecu rebiul-ahiru, 1055/1645. god.

و قد وقع الفراغ عن يد العبد الفقير إلى رحمة ربّه القدير محمّد بن رضوان غفر الله ذنوبهما، و ستر عيوبهما في الدّنيا و الآخرة، و قد وقع الإتمام في القسطنطينيّة المحروسة في شهر ربيع الآخر، وقت الضّحى في تاريخ سنة خمس و خمسين و ألف.

2. L.87b-94a

عقود الدُّرر على شرح ديباجة المختصر

'UQŪD AD-DURAR 'ALĀ ŠARḤ DĪBĀĞA AL-MUḪTAṢAR

Glosa na uvodni dio at-Taftāzānī-jeva komentara المختصر شرح تلخيص المفتاح (v. br. 4280). Napisao Aḥmad b. 'Abdulfattāḥ b. Yūsuf al-Muġīrī, poznat još i pod nadimkom al-Mulawī, rođ. 1088/1671. god., um. 1181/1767. god. Glosa je poznata i pod nazivom شرح ديباجة المختصر للسعد التّفتازاني.

Kaḥḥāla, I, 278; Kairo 1/IV, 138 i VII, 460; Ismā'īl-paša, Ḍayl II, 113; AM I, 178; Kairo 1/ II, 205

Početak (l. 87b):

أوّله: نحمدك يا من شرح صدورنا لتلخيص البيان في إيضاح المعاني، آثر في تأدية الحمد ما يدلّ على التّجدّد و الحدوث إشعاراً بأنّ نِعَمَ الله تعالى متعاقبة الحصول، متلاصقة الوصول كأنّه في مقابلة كلّ نعمة ينشأ الحمد ساعة فساعة، و اختار جماعة المتكلّم إشارة إلى أنّ كلّ أحد لا يقدر على أن يحمده حقّ حمده ...

Završetak (l. 94a):

آخره: و هو جعل الأسباب متوافقة متعاونة في تحصيل المرام و عليه لا على غيره التّوكّل، و هو تفويض الأمر إليه تعالى في البداية أى مبادى الأمور و النّهاية أى غاياتها هو أى الله حسبي ... فمن يتوكّل على الله فهو حسبه و نعم الوكيل هو أى الله. و الحمد لله وحده و صلّى الله على سيّدنا محمّد و آله و صحبه و سلّم تسليمًا كثيرًا.

Sudeći po rukopisu, prepisivač je isti kao i pod br.1, a vjerovatno i mjesto i godina prepisa.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4291. R-2344.

المختصر. شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Naslov na drugom zaštitnom listu na strani *a* مختصر معاني , a na preklopu futrole هذا كتاب مختصر معاني و البيان.

L. 217; 20 x 13 (14,5 x 6,3); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi na početku i kraju rukopisa dohvaćeni vlagom. Na pojedinim listovima tamne fleke. Tekst uokviren crvenom linijom. U prvoj polovini rukopisa po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen crvotočinom i prepukao dužinom hrbata i preklopa. Rukopis se nalazi u polukožnoj futroli, obloženoj sa vanjske strane ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 217a) u kome je data bilješka da ga je prepisao 'Alī b. Ḫalīl al-Qaraḥiṣārī u medresi Sultan Mehmed Gazi. Prepisivanje je započeo u mjesecu zul-kadetu, 1056/1646. god., a završio posljednjoj dekadi mjeseca redžeba 1057/1647. god.

لمّا تمّ هذا الكتاب في الرّقم أردت أن أكتب التّاريخ ليعلم أنّ إبتداء الرّقم في ذي القعدة الشّريف، و انتهاؤه في أواخر رجب المرجب في مدرسة سلطان محمد غازي رضى عنه الواسع الجليل (على يد) علي بن خليل القره حصاري غفر الله له و لوالديه و أحسن إليهما و إليه لسنة سبع و خمسين و ألف.

Na listovima 1a, 22a, 81a i 216b veliki okrugli pečat ranijeg vlasnika i vakifa Osmana ef. Šehdije iz 1173/1759. god.

4292. R-6535.

المختصر. شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

L. 162; 20,5 x 14 (13 x 8); 21 redak. Ta'līq, sitan, mjestimično vokalizovan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Na prvih dvadeset lista mastilo sa velikom primjesom željeza, usljed čega su, između redaka, vidljivi znakovi korozije. Naslovi

poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, po rubovima dohvaćeni vlagom i po lagama odvojeni od poveza. Između listova ima dosta crvotočine i ostataka od uginulih insekata. Na pojedinim listovima nalaze se i tamne fleke, kao znak oboljenja. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, oštećen. Preklop otkinut i zagubljen. Na koricama lijepo urađene rozete sa floralnim motivima.

Na kraju rukopisa (l. 162a), bilješka da je njegov prepis završen u srijedu,18. džumadel-ula 1058/1648. god. i da je uvakufljen 1083/1672. god.

وقع الفراغ من هذه النّسخة الشّريفة في ١٨ شهر جمادى الأولى في يوم چهار شنبه بين الظهر و العصر سنة ثمان و خمسين. وقف سنة ح ء ع

Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

Iz kolekcije Ismaila ef. Selimovića, imama iz Zvornika.

4293. R-3436.

المختصر ـ شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

L. 204; 20 x 12,5 (15 x 7); 17-19 redaka. Prvih osamnaest listova pisani *nasḫom*, a ostali listovi *ta'līqom*. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Više vrsta papira tamnobijele boje, različite debljine i sa različitim vodenim znakovima, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Na prvih osamnaest lista, pisanih *nasḫom*, očito rukom drugog prepisivača, ima dosta komentara po marginama i interlinearnih bilješki. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom i oštećeni crvotočinom, pa ih je neko naknadno, nevješto, lijepio i popravljao. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, oštećen. Preklop otkinut i zagubljen.

Rukopis se završava kolofonom u kome je dat podatak da je prepisan 1061/1651. god. Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

Na zadnjem zaštitnom listu na strani *b* bilješka ranijeg vlasnika Sulaymāna Qāḍī-zade (Kadića), muftije u Foči, a na listu 2a veliki ovalni pečat drugog vlasnika na kome je čitljivo samo ime Ǧalāluddīn.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku. (v. pečat na listovima 1a i 204b)

4294. R-7110.

المختصر ـ شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Nedostaje uvodni dio od oko tri lista.

Početak ovdje (l. 1b):

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: الحمد هو الثّناء باللّسان على قصد التّعظيم سواء تعلّق بالنّعمة أو بغيرها، و الشّكر فعل ينبئ عن تعظيم المنعم لكونه منعمًا سواء كان باللّسان أو بالجنان أو بالأركان ... و الحمد لا يكون الاّ باللّسان ...

L. 157; 20,2 x 12,7 (15 x 7,3); 19 redaka. *Ta'līq*, mjestimično vokalizovan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Pojedine lage listova razasute i odvojene od poveza. U prvom dijelu rukopisa usljed dodira sa vlagom ima više listova sa tamnim flekama. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa lijepo urađenim rozetama na koricama. Preklop otkinut i zagubljen.

Na kraju rukopisa (l. 157a) bilješka da ge prepisao Bilāl b. Sinān u četvrtak, u posljednjoj dekadi mjeseca džumadel-ula, 1061/1650. god., iz primjerka koji je prepisan 983/1575. god.

قد وجد القلم عن سبك العبرات على وجوه الصّفحات، و ايلاغا إلى ختم ما يتمنّاه لسريع الحركات من إتمام شرح تلخيص المفتاح، بعناية الملك الفتّاح، وقت الظّهر من يوم الثّلثاء من شهر صفر المظفّر، من سنة ثلاث و ثمانين و تسعمائة. تمّ هذا الكتاب. الحمد لله على التّمام و للرّسول أفضل السّلام تمّ هذه الرّسالة الشّريفة عن يد الفقير إلى رحمة ربّه القدير بلال بن سنان ... يوم الخميس في العشر الأواخر من جماذي (!) الأولى سنة ١٠٦١

Na listu 1a bilješke o dvojici ranijih vlasnika. U prvoj se kaže da je vlasnik rukopisa Manjo Muhamed ef., u medresi Ruščuk (Rousthouk u Bugarskoj), a u drugoj da je njegov vlasnik as-Sayyid Muṣṭafā ef. b. Muḥammad ef., glavni imam u džamiji Fatḥ al-islām. Ispod bilješke prvog vlasnika otisnut je i njegov lični pečat.

Na drugom zaštitnom listu na strani *a* nalazimo ime još jednog vlasnika, izvjesnog Sayyida Salīma.

4295. R-7750.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

L. 170; 20 x 12 (14,7 x 6,7); 21 redak. *Ta'līq*, pisan tupim perom, sitnim slovima i veoma vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih naknadno, sitnim slovima, oštrim perom, rukom drugog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom. Između listova tragovi crvotočine i ostataka od uginulih insekata. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, oštećen crvotočinom cijelom dužinom kožnog hrbata i odvojen od listova. Preklop otkinut i zagubljen.

Rukopis se završava kolofonom (l. 170a) u kome je data bilješka da je prepisan u mjesecu muharremu 1065/1654. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

Na listu 1a dvije bilješke o ranijim vlasnicima: Mawlānā Muḥammad efendi iz 1103/1691. god. i Muṣṭafā b. Yūsuf iz Varcar Vakufa, iz 1180/1767. god.

Iz Odbora IZ Varcar Vakuf (Mrkonjić Grad)

4296. R-4086.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao pod br. 4280.

Na drugom zaštitnom listu na strani a naslov مختصر معاني.

L. 195; 20,5 x 11,5 (13,5 x 6); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i veoma vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren tankom crvenom linijom. Po rubovima listova povučena još jedna linija crvene boje. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Prva tri lista dohvaćena vlagom. Po marginama ima dosta komentara, od kojih je većina

pisana naknadno, rukom drugog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom tankom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen i odvojen od listova.

Rukopis se završava kolofonom (l. 195b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Yūsuf b. Waliyyuddīn al-Mūstārī, u utorak, u prvoj dekadi mjeseca džumadel-ula, 1077/1666. god.

قد وقع الفراغ من تحرير هذه النّسخة الشّريفة الطّيّبة على يد العبد الضّعيف المذنب المحتاج إلى رحمة الله تعالى يوسف بن وليّ الدّين الموستاري غفر الله له و لوالديه، و أحسن إليهما و إليه، و لجميع المؤمنين و المؤمنات برحمتك يا أرحم الرّاحمين، في أوائل شهر جماذى (!) الأولى في سه شنبه وقت العصر، سنة سبع و سبعين و ألف.

Na kraju rukopisa sedam slobodnih listova.

Na prvom zaštitnom listu, na strani *a* nalaze se tri bilješke ranijih vlasnika. U prvoj se kaže da je vlasnik rukopisa Ṣāliḥ b. aš-Šayḫ 'Uṯmān al-Mūstārī, u drugoj da su rukopis od svog oca, Ṣāliḥ ef. b. aš-Šayḫ 'Uṯmāna, naslijedili njegovi sinovi Muṣṭafā i Munla 'Abdulwahhāb, a u trećoj da je vlasnik rukopisa Muṣṭafā b. Ṣāliḥ. Ispod svake od bilješki nalaze se lični pečati vlasnika:

- تملّكه العبد الضّعيف الفقير إلى الله القويّ القدير صالح بن الشّيخ عثمان الموستاري عفى عنهما الباري.

- قد إنتقلت هذه النّسخة الشّريفة إليّ و أخي منلا عبد الوهّاب من أبينا المرحوم صالح أفندي بن الشّيخ عثمان و أنا الفقير إلى الله الباري مصطفى.

- ثمّ انتقل إلى يد العبد الضّعيف مصطفى بن صالح بموستار عفى عنهما السّتّار.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4297. R-7751.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Naslov krupnim slovima na unutrašnjoj strani prve korice مختصر المعاني.

L. 208; 20 x 13 (14,5 x 7); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom i crvotočinom. Između listova tragovi crvotočine i ostaci od uginulih insekata. Tekst

uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, naročito u prvoj polovini rukopisa. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, odvojen od listova, oštećen crvotočinom, glodarima i predugom izloženošću jakoj svjetlosti. Vanjska strana preklopa obložena ukrasnim ebro papirom sa preovlađujućom crvenom bojom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 208a) u kome je data bilješka da je prepis završen 25. ševvala 1096/1685. god.

قد وقع الفراغ من الإتمام بعون الله الملك العزيز العلاّم في الخامس و العشرين من شوّال المكرّم لسنة ستّ و تسعين و ألف من الهجرة من له العزّ و الشّرف.

Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

Na listu 1a namjerno brisana bilješka ranijeg vlasnika iz koje se može pročitati ime 'Alī b. al-Ḥāǧǧ 'Abbās. Ispod bilješke otisnut njegov lični pečat.

Iz kolekcije Sakiba Spahića iz sela Pojske kod Zenice.

4298. R-7754.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Nedostaje veći dio rukopisa na završetku.

Završetak ovdje (l. 9b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: منصوب لتقدّمه على المستثنى منه. قيل: ذكر ضعف التّأليف يغني عن ذكر التّعقيد اللّفظي، و فيه نظر لجواز أن يحصل التّعقيد اللّفظي باجتماع عدّة أمور موجبة لصعوبة فهم المراد إن كان كلّ منها جاريًا على قانون النّحو و بهذا ...

L. 9; 19,5 x 13,5 (12,5 x 7); 15 redaka. *Nasḫ*, sitan, mjestimično vokalizovan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen tankom crvenom linijom. Listovi sa kustodama, razasuti i odvojeni jedni od drugih.

Bez poveza.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu, na strani *b* tri bilješke u kojima se navodi da je Esmā', kći 'Alī efendije rođena 27. zul-kadeta 1134/1721. god., sin Muḥammad 13. zul-hidždžeta 1127/1715. god., a sin 'Umar 6. zul-hidždžeta 1130/1717. god.

Iz Odbora IZ Travnik.

4299. R-4810.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Naslov na prvom zaštitnom listu مختصر معاني.

L. 184; 18,5 x 13 (13 x 6,5); 17 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi cijelom dužinom gornjeg prereza dohvaćeni vlagom, a pri hrbatu donjeg prereza, do 5 cm. dubine oštećeni zubima glodara. Prve tri lage listova odvojene od poveza. Tekst osnovnog djela nadvučen tankom linijom crvene boje. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom istog prepisivača. Na pojedinim listovima tamne fleke kao znak oboljenja. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen glodarima, crvotočinom i pretjeranom izloženošću direktnoj sunčevoj svjetlosti. Na koricama lijepo urađene rozete sa floralnim motivima. Unutrašnja strana preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVII stoljeća.

4300. R-6625.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

L. 185; 19,5 x 12,5 (14 x 6,5); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i pojedine bilješke na marginama pisane crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza.

Originalna paginacija listova. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara i interlinearnih bilješki, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen vlagom i odvojen od listova. Prva korica otkinuta i zagubljena.

Djelo se završava kolofonom (l. 185a) u kome su namjerno izbrisane neke bilješke, vjerovatno o prepisivaču ili vlasniku.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVII stoljeća.

Poklon Emina Islamovskog iz Struge u Makedoniji.

4301. R-7811.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Na početku rukopisa nedostaje nekoliko lista.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوله. أوّل الموجود: أمّا بعد فهو من الظروف المبنيّة المنقطعة عن الإضافة... فلمّا: ظرف بمعنى إذا يستعمل إستعمال الشّرط يليه فعل ماض لفظا أو معنى كان، علم البلاغة هو المعاني و البيان، و علم توابعهما هو البديع من أجلّ العلوم قدرا و أدقّها سرّا إذ به أى: علم البلاغة ...

L. 196; 20,5 x 15,5 (12 x 6,5); 15-19 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Više vrsta papira, različite debljine, bijele, tamnobijele i žućkaste boja, sa različitim vodenim znakovima, evropskog porijekla. Listovi oštećeni vlagom, naročito na početku rukopisa. Prvih desetak listova je toliko oštećeno da su u stanju raspadanja. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara. Listovi sa kustodama.

Od prvobitnog polukožnog poveza, sačuvana je samo zadnja korica, presvučena ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o mjestu niti godini prepisa. Sudeći po više vrsta papira i rukopisa, izgleda da su pojedine lage naknadno dopisivane od strane više prepisivača. Nema podataka ni o jednom od njih. Prepis najstarijih dijelova rukopisa je, najvjerovatnije, iz XVII stoljeća.

Poklon Emina Islamovskog iz Struge u Makedoniji.

4302. R-3034.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Naslov na prvom zaštitnom listu na strani a مختصر معاني لسعد الدين التفتازاني .

L. 164; 18,8 x 11,5 (13,5 x 7); 17 redaka. *Ta'līq* sitan, pisan oštrim perom i veoma vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla.Tekst osnovnog djela nadvučen tankom linijom crvene boje. Po marginama ima dosta komentara pisanih rukom istog prepisivača. Pojedini listovi po lagama odvojeni od poveza. Zadnjih dvadesetak listova, dužinom gornjeg prereza dohvaćeno vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen vlagom. Korice i preklop sa vanjske strane obložene ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 164b) u kome je data bilješka da ga je prepisao 'Abdullāh b. Aḥmad Ḥarqī-zāde (!), u prvoj dekadi mjeseca rebiul-ahira, 1115/1703. god.

تمّ انتساخ هذه النّسخة الشّريفة ... على يد العبد الضّعيف الرّاجي رحمة ربّه اللّطيف عبد الله بن أحمد المدعوّ بحرقي زاده... في العشر الأوّل من شهر ربيع الآخر لسنة خمس عشرة و مائة و ألف من هجرة من له العزّ و الشّرف.

Na prva dva zaštitna lista i unutrašnjoj strani prve korice bilješke o trojici ranijih vlasnika: Husayn efendi iz kasabe Fojnica, 1194/1780. god., njegov sin Ḥusayn b. Ḥusayn iz Fojnice i Aḥmad b. Ibrāhīm b. Aḥmad, također iz Fojnice. Ispod bilješke trećeg vlasnika nalazi se i njegov lični pečat.

Iz kolekcije Enisa Muftića iz Banje Luke.

4303. R-5123.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

L. 261; 19 x 11,5 (14 x 6); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom, vještom rukom i sa velikim proredom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, ukrasni znaci i pojedine interlinearne bilješke pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren

crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara i interlinearnih bilješki, pisanih, pretežno, rukom drugog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen vlagom i crvotočinom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 261b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Sulaymān b. Muḥammad b. Ḥasan, u četvrtak, u drugoj dekadi mjeseca rebiul-ahira, 1171/1757. god.

تمّ الكتاب بعون الله الملك الوهّاب في أواسط شهر ربيع الآخر يوم الخميس في وقت الظّهر من يد (ال) عبد الضّعيف سليمان بن محمّد بن حسن... سنة إحدى و سبعين و مائة و ألف.

Na unutrašnjoj strani prve korice bilješka da je Mu'min ef. Ḥāfiẓ-zāde (Hafizović), najvjerovatnije i vlasnik rukopisa, ovo djelo počeo čitati 1179/1765. god.

Na prvom zaštitnom listu, na strani *a* nekoliko lijepih stihova na arapskom jeziku:

إذا كنت ذا مال فأنت معزّز　　كلامك مسموع و حكمك نافذ

إذا كنت ذا فقر فأنت مذلّل　　كلامك مردود و حكمك عاجز

* * *

رأيت العلم نوراً في الأنام　　كضوء الشّمس بلا غمام

و ضوء الشّمس يذهب كلّ يوم　　و نور العلم يبقى على الدّوام

Ispod stihova je bilješka da ih je napisao izvjesni as-Sayyid Maḥmūd i pečat na kome je čitljivo ime 'Uṯmān.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4304. R-1538.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Naslov na listu 1a مختصر المعاني.

L. 192; 20 x 11 (13 x 6); 19 redaka. *Ta'līq*, mjestimično vokalizovan, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i ukrasni znaci pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na naslovnoj strani tekst uokviren sa dvije, a na ostalim listovima sa jednom linijom crvene boje. Po rubovima listova povučena još jedna linija crvene boje. Originalna paginacija listova. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta

komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a ime i lični pečat ranijeg vlasnika Muḥammad b. Waliyyuddīn ar-Rāzī-ja.

Na zadnjem zaštitnom listu spominje se ime još jednog vlasnika al-Ḥāǧǧ 'Īsā Ḥāfiẓ Ḥasan koji kaže da je ovu knjigu čitao pred svojim učiteljem Fawzī efendijom.

Na listovima 1a, 2a, 11a i 192b pečat ranijeg vlasnika i vakifa Asima Mutevelića iz 1284/1867. god.

4305. R-1412.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Na početku naslov مختصر المعاني.

L. 113; 21 x 15,5 (14 x 9); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Tekst uokviren crvenom linijom, osim na prvih devet, naknadno dopisanih listova. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom drugog prepisivača.Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, odvojen od listova i oštećen dužinom hrbata. Vanjska strana preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 113a) u kome je data bilješka da ga je prepisao Darwīš Muḥammad. Nema podataka o mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a bilješka da je ovaj rukopis uvakufio kapetan Murād, sin kapetana 'Uṯmāna (Gradaščevića) pod uslovom da se ne može prodati, davati u zalog niti pozajmljivati. Ispod bilješke je upisana 1232/1816. god.

قد وقف هذا الكتاب وقفًا شرعيًا طلبًا لمرضاة الله تعالى مراد قبودان بن عثمان قبودان. لا يباع و لا يرهن و لا يعار. سنة ١٢٣٢

4306. R-2302.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUHTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

L. 183; 21 x 15 (13 x 9,5); 15 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Prve tri lage listova cijelom dužinom gornjeg presjeka oštećene vlagom i do pet cm. dubine, zajedno sa povezom, dohvaćene zubima glodara. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Između listova ima dosta prljavštine, crvotočine i ostataka od uginulih insekata. Pojedini komentari pisani na listićima i ubačeni između listova. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, oštećen vlagom i glodarima. Preklop otkinut i zagubljen.

Sudeći po rukopisu djelo su prepisala trojica prepisivača: prvi od početka do 108. lista, drugi od 109.-145 i 157-183., a treći od 146.-156. Nema podataka ni o jednom prepisivaču niti mjestu i godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4307. R-7765.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUHTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Na početku nedostaje veći dio rukopisa, a na kraju nije ni završen.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوله. أوّل الموجود: على أنّه أى المسند خبر لا نعت، إذ النّعت لا يتقدّم على المنعوت، و إنّما قال من أوّل الأمر لأنّه ربّما يعلم أنّه خبر لا نعت بالتّأمّل في المعنى و النّظر إلى أنّه لم يرد في الكلام خبر للمبتدأ...

Završetak ovdje(l. 45a):

ناقص في آخره. آخر الموجود: هذه، و قد جوّز الرّواية بجميع ذلك سوى المجهول ما لم يتبيّن المراد من الخطيب، و حكاه عن جماعة من مشايخه ... و من القدماء أبو بكر بن أبي داود، و أبو عبد الله ... بعض الحفّاظ في كتاب رتّبهم على حروف المعجم لكثرتهم ...

L. 45; 21,5 x 15,5 (14,5 x 7); 17 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, jako porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, hrapav, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, po rubovima dohvaćeni vlagom i usljed dugotrajne upotrebe izlizani. Tekst osnovnog djela nadvučen tankom linijom crvene boje. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Bez poveza.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4308. R-7195.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUHTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Na početku naslov krupnim crvenim slovima مختصر المعاني.

Na kraju nedostaje veći dio rukopisa.

Završetak ovdje (l. 16b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: هذه الأحوال من حيث أنّها يطابق بها اللّفظ مقتضى الحال لظهور أن ليس علم المعاني عبارة عن تصوّر معاني التّعريف و التّنكير، و التّقديم و التّأخير، و الإثبات و الحذف و غير ذلك و بهذا يخرج عن التّعريف علم البيان إذ ليس ...

L. 16; 19,5 x 11,7 (16 x 5); 21 redak. *Nasḫ*, pisan nevještom rukom, sa puno grešaka. Mastilo crne boje. Papir srednje debljine, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Tekst osnovnog djela nadvučen tankom linijom i stavljen u zagradu.

Listovi bez kustoda i poveza.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4309. R-2368.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUHTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Naslov na prvoj korici sa unutrašnje strane شرح تلخيص.

L. 244; 20 x 12,5 (14,5 x 6,5); 17 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom, sa velikim proredom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani krupnim slovima i crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Svi listovi cijelom dužinom gornjeg prereza do 8 cm. dubine dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na većini listova pojavile tamne fleke. Po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Pojedini komentari pisani na ceduljicama i ubačeni između listova.

Povez polukožni, oštećen vlagom.

Na kraju rukopisa (l. 244b) rukom prepisivača napisano da je rukopis vlasništvo 'Abdullāha b. Muḥammada, što znači da je ovo djelo prepisao za svoje potrebe. Nema podataka o mjestu niti godini prepisa. Sa sigurnošću se može tvditi da je prepis stariji od 1223/1808. god., jer se u drugoj bilješci na listu 244b kaže da je te godine vlasnik rukopisa bio Ḫalīl b. Ṣāliḥ. Na gotovo svakom listu krupnim slovima napisano da je rukopis vakuf. Nije nam poznato ko ga je uvakufio. Moguće je da je to zadnji nama poznati vlasnik Ḫalīl b. Ṣāliḥ.

Iz Šehdijine biblioteke iz Sarajeva.

4310. R-323.

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Naslov na početku i donjem presjeku listova مختصر من علم المعاني.

L. 215; 24,5 x 14 (17 x 7); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom, vještom rukom. Mastilo crno, loša kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan, obložen ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 215b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Muḥammad Bāqī b. al-Ḥāǧǧ Muḥammad, u Sarajevu, u prvoj dekadi rebiul-evvela 1217/1802. god.

و راقمه أضعف عباد الله محمّد باقي بن الحاجّ محمّد في أوائل ربيع الأوّل لسنة سبع عشرة و مائتين و ألف من هجرة من له العزّ و الشّرف في سراى بوسنه.

Na listu 1a bilješka da je ovaj primjerak uvakufio Muḥammad Bāqī Džino-zade

وقف هذا المختصر ... خالصاً لوجه الله و طلبًا لمرضاته على وجه المشروطية و كان المتولّي أعظم و أرشد لأولادي و أنا الفقير محمّد باقي جينو زاده غفر الله له.

Ispod bilješke dva pečata ovalnog oblika. Na prvom piše حسبي الله عبده محمّد باقي iz 1216/1801. god., a na drugom وقف عبد الباقي أفندي جينو زاده iz 1284/1868. god.

Drugi pečat nalazi se još i na listovima 2a, 43a, 92a, 119a, 144a, 187a i 215b.

4311. R-7034.

حاشية الجرجاني على المطوّل

ḤĀŠIYA AL-ĞURĞĀNĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL

Glosa na at-Taftāzānī-jev komentar المطوّل شرح تلخيص المفتاح (v. br. 4256) Napisao 'Alī b. Muḥammad b. 'Alī al-Ğurğānī al-Ḥusaynī, poznat još i pod nadimcima as-Sayyid aš-Šarīf i Abū al-Ḥasan, rođ. u Džurdžanu u Perziji, 740/1339. god., um. u Širazu 816/1413. god. Autor u uvodu kaže da je čitajući at-Taftāzānī-jev komentar, المطوّل شرح تلخيص المفتاح napisao kraće bilješke i pojašnjenja, nakon čega su ga njegovi učenici zamolili da ih opširno prokomentariše, pa je to, pišući ovu glosu, i učinio.

Kaḥḥāla VII, 216; Ahlwardt VI, 7205; Ḥ.Ḫ. I, 474; Köprülü III, 492 i 500; Brockelmann G I, 295 i S I, 516; az-Ẓāhiriyya 'AL'A, str. 259-263; Bratislava 363, str. 258; al-Ğibūrī III, 5889-5899, str. 404-406; al-Badiriyya II, str. 460;

U ovom primjerku je zostavljen uvod od oko jedne stranice.

Početak (l. 1b):

بدون مقدّمة. أوّله: و بهذا يظهر أنّ ما ذهب إليه من أنّ اللاّم في الحمد لتعريف الجنس دون الإستغراق الخ. أقول: يريد أنّ اختصاص جنس الحمد بالله تعالى إستلزم اختصاص جميع المحامد به على ذلك التّقدير استلزامًا ظاهرًا إذ لو ثبت فرد من الحمد لغيره تعالى لكان جنسه ثابتًا له في ضمنه فلا يكون الجنس مختصًا به و المقدّر خلافه ...

Završetak (l. 119b):

آخره: قال و مثل الخيفاء يقال فرس أخيف بيّن الخيف إذا كان إحدى عينيه زرقاء و الأخرى سوداء قال: مثل الرّقطاء ،أقول: الرّقطة سواد يشوبه نقط بياض ، يقال دجّاجة رقطاء.

L. 119; 18 x 13,5 (14 x 9,5); 21 redak. *Nasḫ*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, veoma kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Papir debeo, grub, hrapav, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Listovi razasuti, odvojeni od poveza, mjestimično dohvaćeni crvotočinom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih naknadno, rukom drugog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima

قال, a tekst komentara započinje riječima أقول, pisanim krupnijim slovima i crvenim mastilom. Oštećeni listovi dužinom hrbata naknadno popravljani i lijepljeni. Listovi sa kustodama.

Povez originalan, kožni, sa preklopom, oštećen dužinom hrbata. Korice izlizane i oštećene crvotočinom. Na prvoj korici lijepo urađena rozeta sa floralnim motivima. Unutrašnja strana korica obložena ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom u kome je data bilješka da ga je prepisao 'Iwaḍ b. Ḫawāğa b. Kamāl u četvrtak, u posljednjoj dekadi mjeseca rebiul-evvela, 814/1411. god., što znači dvije godine prije smrti autora:

تمّت بحمد الله و توفيقه حواشي المطوّل للشّريف يوم الأربعا، في العشر الأخير من ربيع الأوّل في سنة ٨١٤ على يد العبد الضّعيف المحتاج إلى عفو ربّه اللطيف عوض بن خواجه بن كمال رحمهم الله.

Na prvom zaštitnom listu na strani *b* bilješka da je ovaj rukopis za biblioteku svoje tekije u Mostaru uvakufio Ġālib 'Alī-paša Stočević 1257/1841. god. Ispod bilješke njegov lični pečat iz 1248/1833. god., sa tekstom 'Abduhū Ġālib 'Alī.

4312. R-601.

Zbirka (مجموع), 2

L. 59; 26 x 17,5 (21 x 14); 31 redak, osim na zadnjem listu gdje je 55 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom, u zbijenim redovima. Mastilo crno, izuzetno kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Papir debeo, hrapav, grub, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Komentarisani tekst citiran riječima قال i قوله, a tekst komentara riječi أقول, pisanim crvenim mastilom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih naknadno, rukom drugog prepisivača. Listovi mjestimično dohvaćeni crvotočinom, a prva laga i vlagom. Dužinom hrbata pojedini listovi popravljani i naknadno lijepljeni.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen. Korice i preklop sa vanjske strane obložene ukrasnim ebro papirom, a sa unutrašnje strane papirom žute boje.

1. L. 1b-59a

حاشية الجرجاني على المطوّل

ḤĀŠIYA AL-ĠURĞĀNĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL

Isto kao br. 4311.

Na listu 1a naslov krupnim slovima كتاب حاشية المطوّل للسيّد الشّريف.

Na kraju djela (l. 59a) bilješka da je prepis završen u mjesecu muharremu 850/1446. god. Prepisivač je, izgleda, namjerno izostavio svoje ime i umjesto imena napisao stih:

الخطّ يبقى زمانًا في الكتاب و صاحب الخطّ رميم في التّراب.

Rukopis će dugo ostati u ovoj knjizi,
a njegov će vlasnik istruhnuti u zemlji.

Nema podataka ni o mjestu prepisa.

2. L. 59a-59b

رسالة في تحقيق الكلّيّات

RISĀLA FĪ TAḤQĪQ AL-KULLIYYĀT

Traktat o dogmatici koji je na arapskom jeziku napisao 'Alī b. Muḥammad b. 'Alī al-Ğurğānī al-Ḥusaynī, poznat još i pod nadimcima as-Sayyid aš-Šarīf i Abū al-Ḥasan, rođ. u Džurdžanu u Perziji, 740/1339. god., um. u Širazu 816/1413. god. Traktat se sastoji od uvoda, sedam poglavlja i zaključka. Ovdje je samo fragment uvodnog dijela.

Ahlwardt IV, 5134; A.M. I, 729; Kaḥḥāla VII, 216

Međutim, za ovaj traktat sa istim naslovom, početkom, poglavljima i završetkom, neki drugi izvori (v. Ḥ.Ḫ. I, 886; Brockelmann G II, 209 i S II, 294; Köprülü III, 233/3) kažu da ga je napisao Quṭbuddīn Muḥammad b. Muḥammad ar-Rāzī at-Taḥtānī, umro 766/1364. god.

Početak (l. 59a):

أوّله: الحمد لله مخترع ماهيّات الأشيا،، و هويّاتها المطّلع على كلّيّات الأمور و جزئيّاتها، ... و بعد فهذه رسالة في تحقيق الكلّيّات المرتّبة على قواعد و خاتمة ... القاعدة الأولى في تحقيق مفهوم اشتراك الكلّيّ بين كثير من الجزئيّات ...

Završetak ovdje (l. 59b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: هذان الحكمان لا يجتمعان لأنّهما إن كانا بالقياس الى الخارج فالجنس و الفصل كالنّوع نفس الشّخص مسعى الحكم الثّاني، و إن كان بالقياس إلى العقل فالنّوع كالجنس و الفصل جزء الشّخص مسعى الحكم الأوّل...

Za razliku od prvog djela, drugo djelo u ovoj zbirci pisano je sitnim slovima i u zbijenim redovima. Na listu 59b je čak 55 redaka, pa je tekst zbog gustine jedva čitljiv. Sudeći po rukopisu, drugo djelo je, naknadno, prepisao neki drugi prepisivač.

Na listovima 1a, 2a, 23a i 58b veliki okrugli pečat vakifa, Osmana ef. Šehdije iz 1173/1759. god.

4313. R-3701.

حاشية الجرجاني على المطوّل

ḤĀŠIYA AL-ĞURĞĀNĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL

Isto kao br. 4311.

Naslov na prvom zaštitnom listu حاشية المطوّل للسيّد الشّريف.

Početak ovdje (l. 1b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و الصّلوة و السّلام على سيّد المرسلين و آله و صحبه أجمعين، و بعد فهذه حواش على الشّرح المشهور بتلخيص المفتاح كنت قد قيّدتها عليه مجملة حال ما قرأه عليّ بعض أحبّتي، فسألوني بعد أمد أن أفصّلها لهم و أنقدها ففعلت ذلك ... قوله و بهذا يظهر أنّ ما ذهب إليه من أنّ اللاّم ..

L. 107; 18 x 13 (13,5 x 10,5); 21 redak. *Ta'līq*, pisan tupim perom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, grub, bijele i tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla, osim listova 19-39 sa vodenim znakom, evropskog porijekla, koji su naknadno dopisani rukom drugog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قــولــه, pisanim crvenim mastilom, a prva riječ komentara nadvučena crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara pisanih, naknadno, rukom drugog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa dva tanka zaštitna lista, evropskog porijekla.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVI stoljeća, izuzev naknadno dopisanih listova.

Na listu 1a namjerno izbrisano više bilješki o ranijim vlasnicima. Čitljivo je jedino ime vlasnika Muḥammad b. Muṣṭafe i bilješka da je rukopis vakuf Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

Iz Karađoz-begove biblioteke.

4314. R-4602.

حاشية الجرجاني على المطوّل

ḤĀŠIYA AL-ĞURĞĀNĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL

Isto kao br. 4311.

Na kraju nedostaje nekoliko lista.

Završetak ovdje (l. 155b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: ربّما يكون التّشبيه فيما بينهما ظاهراً لكن لا يلتفت إليه ... كما في قوله: و كأنّ أجرام النّجوم لوامعاً...

L. 155; 17 x 13 (11 x 9); 17 redaka. *Nasḫ*, osim na naknadno dopisanim listovima 10-28, gdje je *ta'līq*. Mastilo crno, veoma kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani na marginama krupnim slovima crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla, izuzev listova 10-28 koji su naknadno dopisani i na kojima se nalazi vodeni znak, evropskog porijekla. Komentarisani tekst citiran sa riječi قال, a tekst komentara označen riječi أقول pisanim krupnim slovima i crvenim mastilom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih, uglavnom, rukom drugog prepisivača. Većina listova po lagama odvojena od poveza. Pojedini listovi, naročito pri kraju rukopisa, dohvaćeni vlagom i crvotočinom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen vlagom i crvotočinom. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete sa floralnim motivima. Unutrašnja strana korica i preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu prepis je, najvjerovatnije, iz XVI stoljeća.

Na drugom zaštitnom listu, na strani *a* bilješke sa imenima sljedećih vlasnika:

1. Muḥammad b. 'Abdurraḥmān ar-Rūmī al-Makkī,
2. as-Sayyid Aḥmad al-Qāḍī,
3. Muḥammad 'Āšiq b. 'Umar ar-Rūmī al-Makkī,
4. Sulaymān b. Ḥabīb b. al-Ḥāǧǧ Malqoǧ (Malkoč) al-Bosnawī i
5. Munlā 'Abdulwahhāb b. Ḥasan ef. Ṭuzlawī (Tuzlak).

Ispod bilješki o prvom, drugom i petom vlasniku, nalaze se i njihovi lični pečati, a jedino je ispod bilješke posljednjeg vlasnika napisana god. 186., vjerovatno 1186/1772. god.

Iz Odbora Iz Mostar.

4315. R-1498.

حاشية الجرجاني على المطوّل

ḤĀŠIYA AL-ĞURĞĀNĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL

Isto kao br. 4311.

Naslov na listu 1a مطوّل سيّد شريف, a na donjem presjeku listova سيّد شريف مطوّل.

L. 139; 21 x 15 (15,5 x 9); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan krupnim slovima i vještom rukom. Mastilo crno, loša kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Prvih dvadesetak lista dohvaćeni vlagom i tekst oštećen. Komentarisani tekst citiran riječima قال ili قوله, a tekst komentara naznačen sa أقول , pisanim crvenim mastilom.

Povez kožni sa preklopom, dobro očuvan. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete sa floralnim motivima.

Rukopis se završava kolofonom (l. 139a) u kome je data bilješka da ga je prepisao Mawlānā Muḥammad b. 'Abdulqādir, poznat pod nadimkom Qara Nā'ib az-Zuhdī u mjesecu ramazanu 1085/1674. god.

تمّ الكتاب بعون الله و حسن توفيقه، فرغ من تسويد هذه النّسخة اللّطيفة الشّريفة في شهر رمضان المبارك أضعف عباد الله و أحقرهم ... مولانا محمد بن عبد القادر الشّهير بقره نايب الزّهدي ... سنة خمس و ثمانين و ألف.

Na prvom zaštitnom listu, na strani a, dvije bilješke U prvoj se kaže da je ovaj rukopis dok je predavao u Gazi Husrev-begovoj medresi nabavio Aḥmad b. Muṣṭafā.

إستصحب هذا الكتاب أحمد بن مصطفى، عفى عنه و عن أبويه ربّ الكعبة و الصّفا، أوان تدريسه في مدرسة خسرويك.

a u drugoj da ga je za Gazi Husrev-begovu medresu uvakufio muderris al-Ḥāǧǧ Aḥmad efendi

وقف المدرّس الحاج أحمد أفندي في مدرسة غازي خسرويك.

4316. R-1485.

حاشية الجرجاني على المطوّل
ḤĀŠIYA AL-ĞURĞĀNĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL

Isto kao br. 4311.

Naslov na listu 1a سيّد مطول.

L. 136; 20 x 14 (15 x 7); 26 redaka. *Nasḫ*, sitan, pisan oštrim perom, vještom rukom. Mastilo crno, loša kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi pri hrbatu dohvaćeni vlagom. Po marginama ima nešto komentara i interlinearnih bilješki, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran sa riječi قال, a komentar naznačen sa riječi أقول, pisanim crvenim slovima. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom obloženim ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sa sigurnošću se može tvrditi da je djelo prepisano prije 1164/1751. god., jer je, te godine, kako se vidi iz bilješke na listu 1a, rukopis bio u posjedu Ismā'īla b. Sulaymāna b. 'Īsa al-Qāḍī-ja iz Sarajeva. Na istom listu kao drugi vlasnik spominje se i Muḥammad Šākir b. Muḥammad Sa'īd ef. Ispod bilješki otisnuti su i lični pečati pomenutih vlasnika.

U gornjem lijevom uglu, na istom listu, zvijezda petokraka prepoznatljivi znak ranijeg vlasnika 'Abdullāha b. Aḥmada Qanṭamīrī-je.

4317. R-2220.

حاشية الفناري على المطوّل (مع المقدّمة)
ḤĀŠIYA AL-FANĀRĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL (MA' AL-MUQADDIMA)

Glosa na at-Taftazānī-jev komentar المطول al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح iz arapske stilistike (v. br. 4256). Napisao Ḥasan Čalabī b. Muḥammad Šāh b. Ḥamza ar-Rūmī, Badruddīn, poznat pod nadimkom al-Fanārī, rođ. 840/1436.god., um. 886/1481. god.

Kaḥḥāla III, 213-214; Ahlwardt VI, 7502/7; Ḥ.Ḫ. I, 474; Brockelmann S I, 518; Köprülü III, 494-496; az- Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 252-257; Sarkīs I, str. 758; al-Ğibūrī III, 5869-5876, str. 399-401;

Početak (l. 1b):

أوله: الحمد لله الّذي شرح صدور أرباب الأذهان، لإيضاح معاني الكلم ببديع البيان، و نوّر قلوب أصحاب التّحقيق و التّبيان، لتنوير مباني الحكم بأقوى البرهان... إعلموا معاشر طلّاب اليقين سلام عليكم لا تبتغي الجاهلين ...

Završetak (l. 315b):

آخره:قوله و التّذكّر للأحكام المذكورة في علمي المعاني و البيان إنّما لم يتعرّض للبديع لكونه خارجًا عن البلاغة.

L. 315; 20,5 x 15 (17 x 8,5); 27 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, hrapav, grub, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na početku lijepo urađen unvan u obliku kupole, sa floralnim motivima, bogato ukrašen zlatnom bojom. Na naslovnoj strani tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara,

pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, a tekst komentara riječi أقـــول, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, dobro očuvan. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete, ukrašene zlatnom bojom.

Na kraju rukopisa (l. 315b) bilješka iz koje se vidi da ga je prepisao Rağab b. Aḥmad al-Qonawī u medresi al-Barqūqiyya, u Kairu, u nedjelju, 5. rebiul-evvela 1033/1624. god.

تمّ الكتاب بعون القادرالقهّار ... و كان الفراغ من كتابته في يوم الأحد الخامس من شهر ربيع الأوّل من شهور سنة ثلث و ثلثين بعد الألف على يد الفقير الحقير رجب بن أحمد القنوي... بلدة المصر مدرسة البرقوقيّة وقت الظّهر... سنة ١٠٣٣

Na listu 1a ime ranijeg vlasnika Muḥammad Sa'īd aš-Šahrī, poznatog pod nadimkom Mandaliyali-zāde, sa pečatom i upisanom vrijednosti rukopisa od 250 groša.

Na prvom i zadnjem listu pečat vakifa, Salima ef. Muftića iz 1357/1938. god.

4318. R-2133.

حاشية الفنارى على المطوّل (مع المقدّمة)

ḤĀŠIYA AL-FANĀRĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL (MA' AL-MUQADDIMA)

Isto kao br. 4317.

L. 293; 21 x 14,5 (15,5 x 9,3); 22 retka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani krupnim slovima i crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na naslovnoj strani tekst uokviren debelom linijom zlatne boje, ojačanom s vanjske i unutrašnje strane sa po jednom linijom crvene boje. Na ostalim listovima tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom, a tekst komentara označen crvenom linijom iznad prve riječi. Listovi u prve četiri lage razasuti i odvojeni od poveza. Listovi dužinom gornjeg prereza dohvaćeni vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete sa floralnim motivima, bogato ukrašene zlatnom bojom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 293b) u kome je data i bilješka da ga je prepisao izvjesni Ibrahim. Nema podataka o godini niti mjestu prepisa. Međutim, na listu 1a nalazimo bilješku pisanu crvenim slovima u kojoj prepisivač kaže da je prepisivanje ovog djela počeo 13. redžeba 1059/1649. god.

بدأت المطوّل سنة ١٠٥٩ في شهر رجب المرجب يوم ١٣

Na istom listu nalaze se još dvije bilješke o ranijim vlasnicima. U prvoj se kaže da je rukopis sa sobom donio 'Umar b. 'Alī. Ne kaže se koje godine, ali ispod bilješke stoji njegov pečat iz 1199/1779. god. U drugoj bilješci stoji da je vlasnik rukopisa Muhamed Šakir (Muidović), muftija iz Sarajeva. Ispod bilješke se nalazi i pečat sa njegovim imenom.

4319. R-1794.

حاشية الفنازي على المطوّل (مع المقدّمة)

ḤĀŠIYA AL-FANĀRĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL (MA' AL-MUQADDIMA)

Isto kao br. 4317.

Naslov na listu 1a i donjem presjeku listova حاشية مطول حسن چلبي.

L. 341; 20,5 x 15 (15 x 7,5); 25 redaka. *Nasḫ*, sitan, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Komentarisani tekst citiran riječima قـولـه, pisanim crvenim mastilom, a tekst komentara označen crvenom linijom iznad prve riječi. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata i preklopa, obložen ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVII stoljeća.

Na listu 1a tri bilješke o ranijim vlasnicima iz kojih se vidi da je rukopis prvo bio vlasništvo izvjesnog Ḥasan efendije. Zatim je prešao u vlasništvo Aḥmada (Kantamirije), a potom u vlasništvo njegova sina 'Abdullāha, muderrisa u medresi Miṣrī al-Ḥāğğ Ismā'īla. Ispod zadnje bilješke je i lični pečat 'Abdullāha b. Aḥmada.

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu (v. pečat na listovima 1a, 2a i 34a)

4320. R-1413.

حاشية الفناري على المطوّل (بغيرالمقدّمة)

ḤAŠIYA AL-FANĀRĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL
(BIĠAYR AL-MUQADDIMA)

Isto kao br. 4317.

Bez uvodnog dijela.

Naslov na listu 1a i donjem presjeku listova حاشية حسن چلبي على المطوّل.

Početak ovdje (l. 1b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين و الصّلوة على محمّد و آله أجمعين. ألهمنا حقائق المعاني و دقائق البيان الأقرب إلى الفهم أنّ المراد بالإلهام في هذا المقام معناه اللغوىّ هو الإعلام مطلقاً لإحتياج إرادة معناه العرفىّ أعني إلقاء الخير في قلب الغير...

L. 268; 21 x 15 (15 x 9); 21 redak. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. U prvoj polovini rukopisa listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, obložen ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l. 268a) u kome je data bilješka da ga je prepisao Ismā'īl b. Ḥasan as-Sarayī, rodom iz Dobrnje kod Visokog. Nema podataka o mjestu niti godini prepisa. Najvjerovatnije je to bilo u Sarajevu, u prvoj polovini XVIII stoljeća, gdje je isti prepisivač 1139/1727. god. prepisao i jedno drugo djelo. (v. Ždralović Muhamed, *Prepisivači djela u arabičkim rukopisima* II, br. 752, str. 126)

Na prvom zaštitnom listu namjerno izbrisani podaci o ranijem vlasniku.

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu.

4321. R-1564.

حاشية الفناري على المطوّل (بغيرالمقدّمة)

ḤAŠIYA AL-FANĀRĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL
(BIĠAYR AL-MUQADDIMA)

Isto kao br. 4320.

Naslov na donjem presjeku listova حسن چلبي على المطول, a na na prvom zaštitnom listu حسن چلبي كبير على المطول.

L. 455; 20 x 13 (14 x 6,5); 23 retka. *Nasta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na početku lijepo urađen unvan u obliku kupole, sa floralnim motivima, u zelenoj boji. Na naslovnoj strani tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane, sa jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan, obložen ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a bilješka o ranijem vlasniku Muḥammadu Sa'īdu. U bilješci je bila napisana i godina, ali je prilikom koričenja odsječen dio bilješke tako da je ostalo samo napisano: "god. hiljadu stotinu... po Hidžri". Ispod bilješke lični pečat vlasnika na kome se može pročitati as-Sayyid Muḥammad Sa'īd.

Vakuf Memiš-age Kasumagića. Bilješka o uvakufljenju nalazi se na listu 1a, a njegov pečat iz 1284/1867. god. na listovima 1a, 2a, 111a i 455b.

4322. R-7025.

حاشية الفناري على المطوّل (بغيرالمقدّمة)

ḤĀŠIYA AL-FANĀRĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL
(BIĠAYR AL-MUQADDIMA)

Isto kao br. 4320.

Naslov na prvom zaštitnom listu حسن چلبي على المطول.

L. 260; 20,5 x 14,5 (14 x 8); 21 redak. *Ta'līq* . Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, hrapav, grub, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih pretežno rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Zadnjih dvadesetak listova dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamne fleke, sa znakovima oboljenja papira. Između listova ima dosta prljavštine, crvotočine i ostataka od uginulih insekata. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, jako oštećen vlagom i crvotočinom.

Na kraju rukopisa (l. 260a) bilješka da ga je za svoje potrebe prepisao Ḥasan Čalabī b. Munlā Šamsuddīn, muftija u gradu Mar'ašu. Nema podataka o godini prepisa. Međutim, sigurno je da je to bilo prije 1190/1776. god., jer u jednoj bilješci na listu 1a stoji da je te godine rukopis bio vlasništvo Aḥmad b. 'Alī ef. al-Palawī-ja, muderrisa u Hamzaginoj medresi. Na istoj strani još dvije bilješke u kojima stoji da je prije toga rukopis bio u vlasništvu, prvo Muṣṭafe b. Ḥusāma, a potom Muṣṭafe b. Muḥammada.

Na listu 2a bilješka na turskom jeziku da je rukopis za svoju tekiju u izgradnji u Mostaru, uvakufio Ġālib 'Alī-paša Stočević 1258/1842. god.

4323. R-3419.

حاشية الفناري على المطوّل (بغيرالمقدّمة)

ḤĀšIYA AL-FANĀRĪ 'ALĀ AL-MUṬAWWAL (BIĠAYR AL-MUQADDIMA)

Isto kao br. 4320.

Naslov na donjem presjeku listova حسن چلبي على المطوّل.

L. 317; 22 x 12,5 (15,5 x 6,5); 25 redaka. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, odvojeni od poveza, dohvaćeni vlagom i crvotočinom. Na većini listova, naročito u zadnjem dijelu rukopisa, nalaze se tamne fleke, kao znak zaraze. Po marginama ima nešto komentara, pisanih naknadno, rukom drugog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni oštećen cijelom dužinom hrbata i odvojen od listova. Preklop otkinut i zagubljen. Na koricama lijepo urađene rozete sa floralnim motivima.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4324. R-2457.

حاشية الخطائي على المطوّل

ḤĀŠIYA AL-ḪAṬĀ'Ī 'ALĀ AL-MUṬAWWAL

Glosa na at-Taftazānī-jev komentar المطوّل al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح iz arapske stilistike (v. br. 4256). Napisao 'Uṯmān b. 'Abdullāh

al-Ḫaṭā'ī, Niẓāmuddīn, poznat nadimkom Mawlānā-zāde, umro 901/1460. god.

Kaḥḥāla VI, 258; Ahlwardt VI, 7194; Köprülü III, 498; Ḥ.Ḫ. I, 476; Brockelmann S I, 517; al-Badīriyya II, str. 462;

Početak (l. 1b):

أوّله: لك اللّهمّ الحمد و المنّة، و على رسولك و آله و أصحابه الصّلوة و السّلام و التّحيّة، قوله: أفتتح كتابه بعد التّيمّن بالتّسمية بحمد الله سبحانه نسبة الإفتتاح إلى الحمد دون التّسمية مع تأخّره عنها يحتمل وجوهًا...

Završetak (l. 64a):

آخره: بل يجوز أن يكون باعتبار أنّه لمّا تخصّص التّحرير به علم أنّ مطلوبها هو الذكر و ليس مذكوراً صحيحاً.

L. 64; 18,5 x 13,5 (13,5 x 8,5); 25 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Na početku i kraju rukopisa naknadno ubačena po dva zaštitna lista sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVI stoljeća.

Na listu 1a dvije bilješke iz kojih se vidi da je rukopis 1088/1677. god. bio vlasništvo 'Abdulġanī Šayḫ-zāde al-Wardārī-ja. Iz druge bilješke na istom listu vidi se da je poslije njega rukopis prešao u vlasništvo njegova sina Muḥammada.

Na drugom zaštitnom listu, na strani *a* bilješka da je rukopis postao vlasništvo Aḥmada b. Muṣṭafe dok je kao muderris predavao u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu.

تملّك هذا الكتاب أحمد بن مصطفى عفى عنه و عن والديه الرّبّ الصّمد الّذي شرّف الكعبة و الصّفا أوانَ تدريسه في سراى بوسنه في مدرسة خسرويك.

Na prvom zaštitnom listu, na strani *a* bilješka da je rukopis za Gazi Husrev-begovu medresu uvakufio muderris al-Ḥāǧǧ Aḥmad efendi.

وقف المدرّس الحاجّ أحمد أفندي في مدرسة غازي خسرويك. وقف الغازي خسرويك.

4325. R-1049.

المعوّل في شرح أبيات المطوّل

AL-MU'AWWAL FĪ ŠARḤ ABYĀT AL-MUṬAWWAL

Glosa na stihove iz at-Taftāzānī-jeva komentara المطوّل al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح (v. br. 4256). Napisao Waḥdī b. Ibrāhīm b. Muṣṭafā b. Muḥammad al-Farḍī, um. 1126/1714. god. Autor u uvodu svoga djela kaže kako je primijetio da se klasična arapska stilistika sve više zapostavlja, pa se odlučio da napiše ovo djelo i u njemu prokomentariše stihove navedene u at-Taftāzānī-jevu komentaru *al-Muṭawwal*. Djelo je posvetio sultanu Muṣṭafi Ḫānu, sinu sultana Muḥammada Ḫāna, sina sultana Ibrāhīma Ḫāna.

Kaḥḥāla XIII, 161; A.M. I, 37; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 366-368;

Početak (l. 1b):

أوله: الحمد لله الرّحيم الرّحمن، خلق الإنسان، علّمه البيان، شرّفهم بعذوبة فصاحة اللّسان، خصّهم بمعرفة بدائع معاني القرآن ... و بعد فيقول العبد السّقيم وحدي إبراهيم ...

Završetak (l. 115b):

آخره: و الفيلق: الجيش يريد أن وجد البين و الفراق عمل فينا ما تعمله رماح سيف الدّولة في قلب جيوش الأعدا، كما ذكر الإمام الواحدي رحمه الله تعالى،... و نحن نعود في المختتم إلى ما بدأنا به في المفتتح بالحمد في الأوّل و الآخر و الصّلاة على النّبيّ و على آله الطاهرين:

صلى الإله على محمّد الذي | خضع الورى لجنابه تكريما

يا أيّها الرّاجون منه شفاعةً | صلّوا عليه و سلّموا تسليما

L. 115; 21,5 x 14,5 (14,5 x 7); 25 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Na naslovnoj strani tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisane riječi nadvučene crvenom linijom, a ispred svakoga stiha crvenim slovima napisano: أنشد رحمه الله تعالى. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, dobro očuvan. Na koricama lijepo urađene rozete u obliku baklave, bogato ukrašene zlatnom bojom. Po rubovima korica tri linije zlatne boje

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu imena dvojice ranijih vlasnika: muderrisa Waliyyuddīna i Muḥammada Šarīfa b. as-Sayyida 'Alī-ja, a na drugom zaštitnom listu, na strani *a* bilješka da je rukopis vakuf Svrzo Ismeta ef., sina Vejsila ef. iz Sarajeva.

وقف اسورزو عصمت أفندي بن ويسل أفندي السّرائي.

Na više mjesta stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

4326. R-3862.

المعوّل في شرح أبيات المطوّل

AL-MU'AWWAL FĪ ŠARḤ ABYĀT AL-MUṬAWWAL

Isto kao br. 4325.

Naslov na prvoj korici i prvom zaštitnom listu كتاب المعوّل في شرح أبيات المطوّل لمولانا وحدي ابراهيم رحمه الله.

L. 180; 25 x 18, (14,5 x 8,5), 19 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom, mjestimično vokalizovan. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla.Većina listova po rubovima dohvaćena vlagom. Na pojedinim listovima tamne fleke, kao znak oboljenja. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima أنشد رحمه الله تعالى. Kur'anski ajeti pisani crvenim mastilom. Listovi sa kustodama. Povez kožni.

Rukopis se završava kolofonom (l. 180a) u kome je data bilješka da ga je prepisao Muṣṭafā b. Muḥammad al-Mūstārī 1242/1826, god.

و قد وقع الفراغ من تنميقه، بعون الله تعالى و حسن توفيقه، على يد العبد الفقير الحقير مصطفى بن محمّد الموستاري، غفر الله لهما الخالق الباري، في سنة إثنتين و أربعين و مائتين و ألف من هجرة من له العزّ و الشّرف.

Na početku sedam zaštitnih listova sa raznim bilješkama, sadržajem i stihovima na arapskom jeziku.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4327. R-2806.

حاشية الخطائي على المختصر

ḤĀŠIYA AL-ḪAṬĀ'Ī 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Glosa na at-Taftazānī-jev komentar المختصر al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح iz arapske stilistike (v. br. 4280). Napisao 'Uṯmān b. 'Abdullāh

al-Ḫaṭā'ī, Niẓāmuddīn, poznat nadimkom Mawlānā-zāde, umro 901/1460. god.

Kaḥḥāla VI, 258; Ahlwardt VI, 7208; Köprülü II, 1427/2 i III, 498/2; Ḥ.Ḫ. I, 476; Brockelmann S I, 295a; az-ẒāhiriyyaUL'A, str. 249-252; Kairo I/IV, str.130;

Početak (l. 1b):

أوّله: نحمدك اللّهمّ على ما أعطيتنا من سوابغ النّعم، و بوالغ الحكم، و نصلّي على نبيّك الهادي للعرب و العجم، على وجه أكمل و أتمّ. قوله: نحمدك: آثر الحمد على الشّكر لأنّ الحمد يعمّ الفضائل و الفواضل و الشّكر يختصّ بالأخير ...

Završetak (l. 80b):

آخره: فالمناسب أن يرجع الضّمير إليه ثمّ كلام السّكاكي يحتمل وجها آخر لايتوجّه عليه ما ذكره رحمه الله و هو أن يتعلّق قوله مع معيّن يكون لا بالخطاب و كلامه رحمه الله لا يحتمل ذلك هذا والأولى أن يقابل المتروك بالمتروك إليه فيقال ترك المعيّن إلى غير المعيّن أو الخطاب.

L. 80; 17 x 9,3 (19,5 x 4,5); 15 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Po marginama ima dosta komentara pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, očuvan, popravljan i lijepljen dužinom hrbata.

Rukopis se završava kolofonom (l. 80b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Šayḫ Muḥammad b. Darwīš Muḥammad, 2. šabana, 1006/1598. god.

تمّت الحاشية الشّريفة على يد ... شيخ محمّد بن درويش محمّد ... في تاريخ دويم شهر شعبان المعظّم سنة ستّ و ألف ١٠٠٦

Na prvom zaštitnom listu na strani a bilješka da je rukopis 1194/1780. god. bio vlasništvo izvjesnog Nūḥa.

Na više mjesta pečat vakifa Memiš-age Kasumagića iz 1284/1867. god.

4328. R-755.

Zbirka (مجموع), 2

L. 197; 20 x 14 (13 x 6,5). Na prvih pet lista po 27, a na ostalim listovima po 17 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom i tupim perom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi

poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst, izuzev prvih pet listova, uokviren crvenom linijom. Još po jedna linija crvene boje povučena po rubovima listova. Po marginama listova ima dosta komentara, pisanih sitnim slovima, oštrim perom i rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst na prvih pet listova citiran riječima قـوله, pisanim crvenim mastilom i krupnim slovima, a na ostalim listovima nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski novijeg datuma, sa hrbatom od impregniranog platna, zelene boje. Prilikom koričenja, na početku i kraju, ubačen po jedan dodatni, zaštitni list i pojedini listovi ispreturani.

1. L.1b-5b

حاشية الخطائي على المختصر

ḤĀŠIYA AL-ḪAṬĀ'Ī 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Isto kao br. 4327.

Na kraju nedostaje veći dio rukopisa.

Završetak ovdje (l. 5b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: انّ الكتاب قبل الاختتام كان محجوبًا عن أعين الأنام كالشّئ المختوم، و إذا اختتم فقد زال ما يحجبه عن نظر الطّالبين، و تمكّنوا من النّظر إليه فصار ذلك كفضّ الخيام، و وضع القرائد على طرف الثّمام، و هو نبت ضعيف ...

2. L. 7b-197b

المختصر - شرح تلخيص المفتاح

AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Na kraju rukopisa (l. 197b) bilješka da ga je prepisao 'Alī Čelebī 1040/1630. god., a ispod toga bilješka kasnijeg vlasnika, prepisivačeva bratića, po imenu Ya'qūb b. Muḥarram b. Walī b. Ḥasan b. Iskandar, iz 1067/1656. god.

- كتب هذه النّسخة الشّريفة علي چلبي غفر الله له و لوالديه، و لمن نظر إليه، سنة أربعين و ألف.

- كتب هذه النّسخة اللّطيفة عمّي علي چلبي و أنا الفقير الحقير المذنب ... يعقوب بن محرم بن ولي بن حسن بن إسكندر سنة سبع و ستين و ألف.

Na listu 197a bilješka da je rukopis uvakufio al-Ḥāğğ Ḫalīl ef. Grādčānīčawī (iz Gračanice).

وقف الشّيخ الحاجّ خليل أفندي الغرادچانيچوي

4329. R-1838.

حاشية الخطائي على المختصر

ḤAŠIYA AL-ḪAṬĀ'Ī 'ALĀ-MUḪTAṢAR

Isto kao br. 4327.

Naslov na prvoj korici i prvom zaštitnom listu خطائي على مختصر المعاني.

L. 63; 21 x 14 (15,5 x 8); 21 redak. *Ta'līq.* Mastilo crno, kvalitetno, otporno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim slovima. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom i krupnim slovima. Na naslovnoj strani tekst uokviren sa dvije, a na ostalim listovima sa jednom linijom crvene boje. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. U dvije posljednje lage, listovi razasuti i odvojeni od poveza. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, popravljan dužinom hrbata i preklopa. Vanjska strana korica i preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

Rukopis se završava kolofonom (l.63b) u kome se nalazi bilješka da je prepisan u četvrtak 15. redžeba 1055/1645. god.

Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

تمّ الكتاب بعون الله الملك الوهّاب سنة خمس و خمسين و ألف في ١٥ رجب من يوم الخميس في وقت الظّهر.

Na prvom zaštitnom listu, na strani a bilješka da je rukopis za Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu uvakufio muderris Aḥmad efendi, a na listu 1a da ga je nabavio Aḥmad b. Muṣṭafā dok je bio muderris u Gazi Husrev-begovoj medresi.

Na više mjesta stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu iz 1280/1863. god.

4330. R-6361.

حاشية الخطائي على المختصر

ḤAŠIYA AL-ḪAṬĀ'Ī 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Isto kao br. 4327.

Naslov na prvoj korici i prvom zaštitnom listu خطائي على مختصر المعاني.

L. 49; 20 x 14 (14 x 7); 21 redak. *Ta'līq,* pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom i krupnim slovima. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Na pojedinim listovima tamne fleke, usljed dodira sa vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen. Korice odvojene od listova.

Prepisao neki Muḥammad. Nema podataka o mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVII stoljeća.

Na listu 1a bilješka da je ovaj rukopis nabavio i sa sobom donio aš-Šayḫ Muḥammad, muftija u Travniku إستصحبه الفقير الشّيخ محمّد المفتي بمدينة تراونيك.

Ispod bilješke je njegov lični pečat sa imenom Muḥammad.

Iz kolekcije Besima ef. Korkuta.

4331. R-858.

حاشية الهروي على المختصر

ḤAŠIYA AL-HARAWĪ 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Glosa na at-Taftazānī-jev komentar المختصر al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح iz arapske stilistike (v. br. 4280). Napisao Aḥmad b. Yaḥyā b. Muḥammad al-Harawī, Sayfuddīn, poznat još i pod nadimkom Ḥafīd at-Taftāzānī (at-Taftāzānī-jev unuk), umro 916/1510. god. Autor je djelo završio 886/1481. god.

Kaḥḥāla II, 205-206; Ahlwardt VI, 7211-7212; A.M. I, 138; Köprülü III, 498/4; Brockelmann S I, 518/3; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 245-249; Kairo I/IV, str. 129; Ḥ.Ḫ. I, 476;

Početak:

أوّله: قوله نحمدك إنّما إختار الحمد على الشّكر لأنّ المتبادر من العبارة أنّ المحمود عليه هبنا نعمة انشراح الصّدور و تنوير القلب، و قد قال الله سبحانه و تعالى ﴿لئن شكرتم لأزيدنّكم﴾ ...

Završetak:

آخره: هذا آخر ما قصدنا إيراده من الفوائد اللّطيفة، و الفرائد الشّريفة، الّتي أخذت بعضها من مشاهير الأئمّة ... على شرح التّلخيص المسمّى بالمختصر في فنّ المعاني و البيان المنسوب إلى جدّي لا زال كاسمه المسعود سعيداً في الجنان.

L. 107; 19 x 10 (13 x 5,5); 19 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi po lagama odvojeni od poveza i po rubovima i dužinom hrbata dohvaćeni vlagom. Na pojedinim listovima tamne fleke. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom i krupnim slovima. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom. Vanjska strana korica i preklopa obložena ukrasnim ebro papirom sa floralnim motivima.

Na kraju rukopisa (l. 107b) bilješka da je prepis završen u mjesecu redžebu 1091/1680. god. Prepisivač je namjerno izostavio svoje ime i, umjesto imena, napisao:

كتبه شخص إذا حضر لم يعلم،
و لو غاب لم يذكر.

"Prepisala osoba koju, ako je prisutna, niko ne primjećuje,
a ako je odsutna, niko ne spominje."

Na listu 1a, bilješka da je vlasnik rukopisa Muḥammad 'Iṣāmuddīn al-Bosnawī:

قد دخلت هذه النّسخة الشّريفة إلى ملك الفقير الحقير المحتاج إلى رحمة ربّه القدير محمّد عصام الدّين البسنوي عفى عنهما العليّ.

Ispod bilješke, lični pečat vlasnika sa natpisom Muḥammad 'Iṣāmuddīn.

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu (v. pečat na listu 1a)

4332. R-4024.

حاشية الهروي على المختصر
ḤĀŠIYA AL-HARAWĪ 'ALĀ AL-MUḤTAṢAR

Isto kao br. 4331.

Naslov na listu 1a هذه حاشية لحفيد السّعد التّفتازاني على مختصر السّعد على تلخيص المفتاح للخطيب الدّمشقي

L. 71; 20 x 14 (15 x 8,5); 21 redak. *Ta'līq*. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, hrapav, grub, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom i teško oštećeni. Na većini listova, gotovo cijelom površinom, tamne fleke i tragovi zaraze. Na pojedinim listovima, usljed dodira sa vlagom, tekst znatno oštećen. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom i krupnim slovima. Listovi 13-18 i 69-71 naknadno dopisani rukom drugog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, crvene boje.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVII stoljeća.

Na prvom i zadnjem listu bilješka da je rukopis vakuf Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

وقف دار كتب قره كوز الحاجّ محمّد بيك في موستار صينت عن البلايا و الأكدار.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4333. R-1239.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 146; 18,5 x 10,5 (12,5 x 5,6); 19 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Na naslovnim listovima tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom, a tekst komentara označen crvenom linijom iznad prve riječi teksta komentara. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, dobro očuvan. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete sa floralnim motivima.

1. L.1b-80b

حاشية الهروي على المختصر
ḤĀŠIYA AL-HARAWĪ 'ALĀ AL-MUḤTAṢAR

Isto kao br. 4331.

Djelo se završava kolofonom (l. 80b) u kome je data bilješka da je prepisano uoči srijede, u mjesecu zul-kadetu, 1127/1715. god.

حرّر في ليلة الأربعاء من شهر ذي القعدة الشّريفة من شهور سنة سبع و عشرين و مائة و ألف بعد هجرة من له العزّ و الشّرف.

Prepisivač ovdje nije naveo svoje ime, ali je sigurno da je riječ o 'Abdullāhu b. Aḥmadu, Kantamiriji, čije ime nalazimo u bilješci sa ličnim

pečatom na listu 1a, u kojoj kaže da je zbirku prepisao za svoje potrebe: نال تمليكه بالتّحرير عبد الله بن أحمد عفى عنهما الملك الصّمد.

2. L. 81b-146a

حاشية الخطائي على المختصر

ḤAŠIYA AL-ḪAṬĀ'Ī 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Isto kao br. 4327.

Prepisivač i godina prepisi isti kao i u prethodnom djelu.

Iz biblioteke 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamirije iz Sarajeva.

4334. R-5479.

Zbirka (مجموع), 2

L. 143; 17 x 11 (13 x 6); 19 redaka. *Nasta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, otporno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Na naslovnim listovima tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren tankom crvenom linijom. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom. Vanjska strana korica i preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-84b

حاشية الهروي على المختصر

ḤAŠIYA AL-HARAWĪ 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Isto kao br. 4331.

Djelo se završava kolofonom (l. 84b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Aḥmad b. 'Alī, zvani Kasrī-zāde, u utorak, 1. safera 1170/1756. god.

حرّره الفقير اليه عزّ شأنه، أحمد بن علي الشّهير بكسري زاده، زاد الله رشده و فهمه و زاده، و وقع الفراغ في يوم الثّلثا ، في غرّة صفر الخير لسنة سبعين و مائة و ألف بعد هجرة من له العزّ و الشّرف.

2. L. 85b-143b

حاشية الخطائي على المختصر

ḤAŠIYA AL-ḪAṬĀ'Ī 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Isto kao br. 4327.

Prepisao isti pripesivač kao i u prethodnom djelu, u nedjelju, u drugoj dekadi mjeseca džimadel-ula, 1170/1756. god.

Iz biblioteke Osmana Asafa Sokolovića iz Sarajeva.

4335. R-4574.

حاشية الجربي على المختصر

ḤAŠIYA AL-ĞARBĪ 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Glosa na at-Taftazānī-jev komentar المختصر al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح iz arapske stilistike (v. br. 4280). Napisao Sulaymān b. 'Abdurraḥmān b. Sulaymān al-Maġribī al-Ğarbī, umro 936/1529. god. Autor je djelo završio 917/1511. god.

Köprülü III, 498/3; Ahlwardt IV, 5245; Brockelmann G I, 465/4 i S I, 842; al-Badīriyya II, str. 460;

Početak:

أوّله: قوله: نحمدك يا من شرح صدورنا ، للمصنّفين في تلفّظ بالحمد صيغتان، إحديهما: التّعبير بالجملة الاسميّة، نحو: الحمد للّه، و الأخرى: التّعبير بصيغة المضارع، نحو: نحمد اللّه، و لكلٍّ وجه، فمن عبّر بالجملة الاسميّة نظر إلى أنّ نعَمَ اللّه تعالى الموجبة للحمد ثابتة دائمة في كلّ زمان و على كلّ حال، و من عبّر بالمضارع نظر إلى أنّ نِعَمَ اللّه تعالى تتجدّد في كلّ وقت و آوان ...

Završetak:

آخره: و الحمد للّه الّذي جعلنا من المصلّين على أفضل المرسلّين محمّد الأمين . تمّت حواشي المختصر بحمد اللّه، و توفيقه على يد جامعها و مؤلّفها سليمان بن عبد الرّحمن بن سليمان المغربي الجربي عامله اللّه بلطفه الخفي ... سنة سبعة عشر و تسعمائة.

L. 176; 20 x 14,5 (15,5 x 8,7); 23 retka. *Nasta'līq*. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen i odvojen od listova. Na koricama lijepo urađene rozete sa floralnim motivima.

Rukopis se završava kolofonom (l. 176b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Ša'bān Wārādī, u nedjelju, 5. rebiul-evvela 1088/1678. god.

قد وقع الفراغ من هذه النّسخة اللّطيفة في شهر ربيع الأوّل يوم الخامس و هو يوم الأحد وقت (ال) ضحوة الكبرى سنة ثمان و ثمانين و ألف عن يد الضّعيف شعبان وارادي غفر الله له.

Na početku (l. 1a) rukom istog prepisivača napisan je naslov djela i puno ime autora, a ispod toga god. 1084/1673. Vjerovatno je to godina kada je prepisivač počeo prepisivati ovo djelo.

Iz Odbora IZ Mostar.

4336. R-4601.

حاشية الجربي على المختصر

ḤĀŠIYA AL-ĞARBĪ 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Isto kao br. 4335.

Na listu 1a naslov djela i puno ime autora.

L. 193; 20 x 13 (14,4 x 7); 27 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na prvih tridesetak listova tekst uokviren linijom crvene boje. Još jedna linija crvene boje povučena po rubovima listova. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, i ق pisanim crvenim mastilom. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom i na njima tekst toliko oštećen da se jedva može čitati. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen i odvojen od listova.

Rukopis su prepisala dvojica prepisaivača: prvi od početka do 90. lista, a drugi od 91. lista do kraja. O prvom prepisivaču nema nikakvih podataka.

Na kraju rukopisa (l. 193b), bilješka da je prepis završio Muḥammad b. Muṣṭafā b. Maḥmūd b. 'Alī, muftija u gradu Mostaru, u Roznamedžijinom hanikahu uoči ponedjeljka u mjesecu saferu 1135/1722. god.

قد وقع الفراغ من تحرير هذه النّسخة الشّريفة على يد (ال) عبد الضّعيف المفتقر إلى رحمة ربّه العليّ محمّد بن مصطفى بن محمود بن علي المفتي بمدينة موستار المتمكّن في خانقاه روزنامجي غفر(ل) نا السّتّار الغفّار ليلة الإثنين من ماه صفر الخير لسنة خمس و ثلاثين و مائة و ألف مِنْ هجرة مَنْ له العزّ و الشّرف.

Vjerovatno se ovaj podatak odnosi samo na zadnja 103 lista, jer u bilješci na prvom zaštitnom listu, na strani a pomenuti muftija kaže da je rukopis otkupio i sam ga završio.

إستملكه الفقير إلى رحمة ربّه القدير بطريق الإشتراء، و الإتمام، و أنا العبد الضّعيف محمّد بن مصطفى بن محمود بن عليّ المفتي بمدينة موستار غفر(ل) نا الله الملك السّتّار.

Na istom listu bilješka iz koje se vidi da su, kasnije, ovaj rukopis od svoga oca Ṣāliḥ-a b. aš-Šayḫ 'Uṯmān-a, naslijedili njegovi sinovi Muṣṭafā b. Ṣāliḥ efendi, Nā'imī-zāde i Munlā 'Abdulwahhāb, te da je Muṣṭafā, nakon smrti svoga brata, od njegovih nasljednika otkupio njihov dio.

قد إنتقلت هذه النّسخة اللّطيفة إليّ و إلى أخي منلا عبد الوهّاب من أبينا صالح بن الشّيخ عثمان، ثمّ اشتريت حصّة أخي المرحوم من ورثته و أنا الفقير مصطفى بن صالح أفندي نائمي زاده جعل الله زادنا الزّهد و التّقوى. آمين!

Iz Odbora IZ Mostar.

4337. R-3623.

حاشية الجربي على المختصر

ḤĀŠIYA AL-ĞARBĪ 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Isto kao br. 4335.

L. 188; 19,4 x 13 (16 x 8,8); 27 redaka. *Ta'līq*, pisan nevještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i ukrasni znaci (tačke i zarezi) pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Prve tri lage listova odvojene od poveza. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, obložen impregniranim platnom zelene boje.

Rukopis se završava kolofonom (l. 188a) u kome je data bilješka da ga je prepisao 'Abdullāh b. Ṣāliḥ b. 'Abdullāh, 29. ramazana 1256/1840. godine.

وافق الفراغ اليوم التّاسع و العشرين من شهر رمضان سنة ست و خمسين و مائتين و ألف على يد عبد الله بن صالح بن عبد الله غفر الله ذنوبهم يوم التّناد، و ستر عيوبهم يوم يقوم الأشهاد!

Na listu 1a bilješka da je kupovinom vlasnik ovog rukopisa postao Munlā Ṣāliḥ Šamić.

دخل إلى ملك أضعف العباد منلا صالح شاميك بطريق الإشتراء.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4338. R-7027.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 197; 20,5 x 11,5. Dimenzije teksta i broj redaka različiti od jednog do drugog djela u zbirci. *Nash*, sitan, pisan oštrim perom i veoma vještom rukom. Mastilo crno, veoma kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi u prvoj lagi razasuti i odvojeni od poveza. Na naslovnim stranicama drugog djela (7b i 8a) tekst uokviren sa po dvije debele linije zlatne boje, ojačanim sa vanjske i unutrašnje strane sa po jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren crvenom linijom. U prvom djelu komentarisani tekst citiran riječima قـولـه, a tekst komentara počinje sa riječima أقـول, pisanim crvenim mastilom. U drugom djelu tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta sitno pisanih komentara, oštrim perom i rukom istog prepisivača. Druga polovina rukopisa gotovo cijelom površinom listova dohvaćena vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamnožućkaste fleke.

Povez kožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata i preklopa. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete sa floralnim motivima.

1. L. 1b-5a

تعليقات على ديباجة المختصر
TA'LĪQĀT 'ALĀ DĪBAĠA AL-MUḪTAṢAR

Glosa na uvodni dio (dībağa) at-Taftāzānī-jeva komentara المخـتـصـر al-Qazwīnī-jeva djela تلخـيـص المفـتـاح (v. br. 4280). U nama dostupnim izvorima nismo mogli pronaći nikakve podatke o njenom autoru. U našem primjerku na naslovnoj strani napisano je samo ime Ğarbī, pa je moguće da se radi o Sulaymānu b. 'Abdurraḥmānu b. Sulaymānu al-Maġribī al-Ğarbīju, umro 936/1529. god. (v. Köprülü III, 498/3; Ahlawardt IV, 5245; Brockelmann G I, 465/4 i S I, 842; Fajić V, 3362/2; al-Badīriyya II. str. 460)

Početak (l. 1b):

أوله: حمداً يا ذا الجلال و الإكرام، و صلوة على رسلك الكرام، و خصوصًا على أفضل الإنام محمّد عليه الصّلوة و السّلام ... و بعد فهذه تعليقات لشرح ديباجة شرح التّلخيص في المعاني، المسمّى بالمختصر للعلاّمة التّفتازاني، و أنا أسأل من الله تعالى أن ينفع به كما نفع بأصله ...

قال: نحمدك يا من شرح صدورنا أقول: إنّما قال: نحمدك، و لم يقل: نشكرك مع أنّ المتبادر من العبارة انّ المحمود عليه هنا نعمة ...

Završetak (l. 5a):

آخره: أقول: الغوث بالفتح، يقال :إستغاثه فأغاثه، و هذا آخر ما أوردنا على ديباجة المختصر للعلاّمة التّفتازاني عليه رحمة الملك الباري، فالمأمول من الإخوان النّاظرين في هذه الرّسالة إن وقعت زلّة من سهو القلم أن لا يعيبوا عليّ لأنّ الإنسان من النّسيان و الحمد لله

Dimenzije teksta: 13,5 x 6,5; 11 redaka.

2. L. 7b-195

المختصر. شرح تلخيص المفتاح
AL-MUḪTAṢAR - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4280.

Djelo se završava kolofonom (l. 195a) u kome je data bilješka da ga prepisao 'Abdullāh b. Aḥmad b. Ḍulfiqār iz kasabe Žepče, 9. džumadel-ula 1098/1687. god., u medresi Mardi Başar u Sarajevu.

قد وقع الفراغ من تحرير هذه النسخة الشّريفة في سنة ثمان و تسعين و ألف في شهر جمادى الأولى في (ال) يوم التّاسع، ما بين المغرب و العشاء، في مدينة سراى في مدرسة مرد بصر، عن يد الضّعيف النّحيف الفقير إلى رحمة الله تعالى عبد الله بن أحمد بن ذو الفقار عن قصبه، ژيبچه غفر الله له و لوالديه و أحسن إليهما...

Iz kolekcije Ibrahima Pehlivanovića iz Duvna, od koga je rukopis otkupljen 1979. god.

4339. R-3723.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 17; 17,5 x 10 (13 x 6); 19 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Komentarisani tekst citiran riječima قـولـه, pisanim crvenim mastilom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, sa vanjske strane obložen ukrasnim ebro papirom.

1. L.1b-6a

تعليقات على ديباجة المختصر

TA'LĪQĀT 'ALĀ DĪBAĞA AL-MUḪTAṢAR

Isto kao pod br. 4338,1.

2. L. 8b-9a

حكاية الشّيخ العارف أبي يزيد البسطامي

ḤIKĀYA AŠ-ŠAYḪ AL-'ĀRIF ABŪ YAZĪD AL-BISṬĀMĪ

Priča odgojno-mističkog sadržaja od nepoznatog autora. U njoj se govori o snovima Abū Yazīda al-Bisṭāmī-ja, jednog od pobožnih ljudi iz petog stoljeća po Hidžri i dogodovštinama sa njegovog puta na hadždž. Priča je prvobitno napisana na arapskom, a kasnije ju je nepoznati prevodilac preveo na turski jezik. U našem primjerku je prijevod priče na turskom jeziku.

Trako-Gazić, 527; Bratislava, 470; an-Naqšibandī (Bagdād), 325, str. 149

Početak (l. 8b):

أوله: حكايت امامدن قطب ربّاني أبو يزيد بسطاميدن رحمة الله عليه و نفعنا ببركاته في الدّنيا و الآخرة آمين. ايتدي كم ايام سياحتده و أحوال خلوتده ...

Napotpuno na kraju.

Završetak ovdje (l. 9a):

ناقص في آخره. آخر الموجود: جواب رادن بايزيد رهبانرا ...يا يزيد ايتدي بر سواللره جواب و بر رسم الله جلّ ذكره حضرتنه و رسولنه ايمان كتور رمسز ايتديلر نعم يا يزيد ايتدي اللّهمّ ...

Nama podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 8a bilješka da je vlasnik rukopisa bio Ṣāliḥ b. Muṣṭafā Šam'ī-zade (Šemić).

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4340. R-5915.

شرح مشكلات ديباجة المختصر

ŠARḤ MUŠKILĀT DĪBĀĞA AL-MUḪTAṢAR

Glosa na uvodni dio (*dībāğa*) at-Taftāzānī-jeva komentara المختصر al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح (v. br. 4280) od nama nepoznatog

autora, koji u uvodu kaže da ju je napisao na molbu izvjesnog emira 'Abdullāha. U nama dostupnim izvorima nismo mogli pronaći djelo sa ovakvim početkom, niti utvrditi ime autora.

Početak:

أوله: نحمدك يا من أحكم بحكمته كلّ موجود على طبق ما اقتضته الحال، و اضمحلّ دون إحصاء آلائه لسان التّفصيل و الإجمال ... و بعد فلمّا شرع يقرأ علىّ الشّرح المختصر لتلخيص المفتاح المحتوى على قواعد النّجاح بعض الأذكياء من أولاد الأعاظم ذو الشّرف و الذّهن الثّاقب المختصّ بالفهم الصّائب، و هو الممتاز من سائر الأقران بالطّبع و الوقار و الفكر النّقاد، قدوة الأعيان و الأكارم المولى الأمير عبد الله لا زال محفوظًا بعون الملك الإله التمس منّي أن أوضح مشكلات خطبة الكتاب، و أقرّر معانيها و أبيّن بيانيها على وجه لا يفضي إلى الإطناب ...

Završetak:

آخره: و ليكن هذا خاتمة ما قصدنا في هذا الباب من إيضاح خطبة الكتاب، ختمنا الله بحسن العاقبة، و أنعمنا و من هو الباعث لهذا الجمع نعمة العافية، و رزقنا و إيّاه جنّة عالية، و الحمد لله على الإفتتاح و الإختتام.

L.7; 20 x 14 (15,5 x 9,5); 28 redaka. *Ta'liq*, sitan, pisan u zbijenim redovima. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i tekst osnovnog djela pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, hrapav, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski.

Na kraju rukopisa (l. 7a) bilješka da ga je prepisao muderris Muḥammad b. Muḥammad b. Muḥammad b. Muḥammad, Tūfankī-zāde (Tufekčić) iz Livna, nastanjen u Travniku, u nedjelju, 19. rebiul-ahira 1242/1826. god.

كتبه الحقير الفقير المعترف بالعجز و التّقصير، المحتاج إلى رحمة الله الباري محمّد بن محمّد بن محمّد بن محمّد المدرّس متّصفا بلقب توفنكي زاده مولداً و موطنًا بوطن الأصل في قلعة إهلونه، و في هذا الحال مقيما و ساكنا بمدينة تراونيك في يوم الأحد التّاسع عشر من ربيع الآخر من السّنة المباركة إثنى (!) و أربعين و مائتين و ألف من الهجرة النّبويّة.

4341. R-7763.

حاشية اليزدي على حاشية الخطائي على المختصر

ḤĀŠIYA AL-YAZDĪ 'ALĀ ḤĀŠIYA AL-ḪAṬĀ'Ī 'ALĀ AL-MUḪTAṢAR

Glosa na al-Ḫaṭā'ī-jevu glosu na at-Taftāzānī-jev komentar المختصر al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح. (v. br. 4327) Napisao 'Abdullāh b.

Naǧmuddīn Ḥusayn al-Yazdī aš-Šāh Ābādī, Šihābuddīn, umro 1015/1606. god.

Ahlwardt VI, 7210; Kaḥḥāla VI, 49; Köprülü III, 542/1; Brockelmann G II, 588 i S I, 518; Ḥ.Ḫ. I, 476; A.M. I, 474; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 265-267; Jahić VI, 4084/2;

Početak:

أوله: حمداً لمن خلق الإنسان، و علمه البيان، و شكراً لمن علمه بدايع المعاني في روابع التّبيان، و صلوة على نبيّه المبعوث بأكمل الأديان، المنعوت بأفصح اللّسان ... قوله: نحمدك اللّهمّ الخ. الأصل فيه يا الله، حذف حرف النّداء، و عوّض عنه الميم و لا يقاس عليه غيره...

Završetak:

آخره: فلا بدّ من الصّرف إمّا في تفسير الأوّل، أو في تفسير الثاني حتّى لا يفوت مقابلة ذلك الحسن بهذا و المرجوّ من الله تعالى حسن الخاتمة و صلاح العاقبة. إنّه على ما يشاء قدير، و باجابة رجاء الرّاجين جدير، و الحمد لله على توفيق الإتمام و الصّلوة و السّلام على سيّد الأنام و على آله و أصحابه الكرام ذوي القدر و الإحترام...

L. 46; 20,5 x 13 (14,8 x 6,3); 23 retka. *Ta'līq*, siṭan, pisan veoma vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i naknadno ušivani koncem crne boje. Po marginama ima nešto, sitno pisanih komentara, rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom, a tekst komentara označen crvenom linijom iznad prve slijedeće riječi. Listovi sa kustodama.

Povez otkinut i zagubljen.

Prepis, kako se vidi iz bilješke na kraju rukopisa (l. 46b), iz 1083/1672. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

Na listu 1a bilješka da je rukopis bio vlasništvo izvjesnog Ibrahīma b. Musṭafe.

Iz Odbora IZ Travnik.

4342. R-4011.

مفتاح تلخيص المفتاح
MIFTĀḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Komentar na al-Qazwīnī-jevo djelo تلخيص المفتاح (v. br. 4215). Napisao Muḥammad b. Muẓaffaruddīn al-Ḫalḫālī, al-Ḫaṭībī, Šamsuddīn, um. 745/1344. god.

Kaḥḥāla XII, 38; Ahlwardt VI, 7228/1; Brockelmann S I, 516/2; Ḥ.Ḫ. I, 474; Köprülü III, 505, str. 227; al-Ǧibūrī III, 6023, str. 438; Kairo I/ IV, str. 149 i 155; A.M. II, 153;

Početak:

أوله: الحمد لله الّذي أسبغ على الإنسان نعمه ظاهرة و باطنة، و أرشده لذات المعاني و مكّنه من البيان ... أمّا بعد، فإنّ أولى ما يشتغلّ به الهمم الحوالي و أهمّ ما يصرف إليه الأيّام و اللّيالي، من العلوم الأدبيّة هو علم البلاغة ... و ممّا صنّف فيه من الكتب الفاخرة و الزّبر الوافرة كتاب تلخيص المفتاح للإمام... القزويني المعروف بخطيب دمشق... و لخّصت أصوله و هذّبت فروعه و رتّبت أبوابه ترتيباً ... و سمّيته مفتاح تلخيص المفتاح...

Završetak:

ناقص في آخره. آخر الموجود: قوله أضاعوني إلى الآخر، مفعول سأنشد و هذا هو التّنبيه على أنّه من الغير، و أحسن التّضمين ما زاد على الأصل ...

L. 249; 20 x 14 (15 x 9); 19 redaka. *Nasḫ*, pisan tupim perom. Mastilo crno, veoma kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Papir debeo, grub, hrapav, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Većina listova dohvaćena vlagom i crvotočinom. Na pojedinim listovima, naročito na početku i kraju rukopisa, vidljive tamne fleke, kao znak oboljenja papira. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Posljednji list naknadno dopisan.

Listovi sa kustodama.

Povez kožni, obložen ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XIV ili XV stoljeća.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4343. R-2445.

الإيضاح في المعاني و البيان
AL-ĪḌĀḤ FĪ AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN

Komentar na djelo تلخيص المفتاح. I osnovno djelo i ovaj komentar napisao je Muḥammad b.'Abdurraḥmān al-Qazwīnī, poznat još i pod nadimcima Abū 'Abdullāh, Ǧalāluddīn i Ḫaṭīb Dimašq, rođ. 666/1268., umro 739/1338. god., kome se učinilo da je as-Sakākī-jevo djelo مفتاح العلوم (v. br. 4207) preopširno i preteško za običnog čitaoca, pa je uzeo i napisao njegovu skraćenu verziju koju je nazvao تلخيص المفتاح, a zatim na nju napisao ovaj komentar.

Kaḥḥāla X, 145-146; Ḥ.Ḫ. I, 210 i 474; Ahlwardt VI, 7189; Kairo I/IV, str. 123; al-Ǧabūrī, str. 388; az-Ẓāhiriyyā 'UL'A, str. 201-204; Sarkīs II, str. 1509;

Početak:

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين و صلوته على سيّدنا محمّد و آله أجمعين. أمّا بعد: فهذا كتاب في علم البلاغـة و توابعها ترجمتـه بالإيضاح، و جعلته على ترتيب مختصري الّذي سمّيته بتلخيص المفتاح، و بسطت فيه القول ليكون كالشّرح له و أوضحت مواضعه المشكلة، و فصّلت معانيه المجملة، و عمدت إلى ما خلا عنه المختصر ممّا تضمّنه مفتاح العلوم، و إلى ما خلا عنه المفتاح من كلام الشّيخ الإمام عبد القاهر الجرجاني في كتابه دلائل الإعجاز و أسرار البلاغة . . .

Završetak:

آخره: و أحسن الإنتهاءات ما آذن بانتهاء الكلام، كقول الآخر: [بقيت بقاء الدّهر يا كهف أهله و هذا دعاء للبريّة شامل] و قوله: [فلا حطّت لك الهيجاء سرجًا و لا ذاقت لك الدّنيا فراقًا] و جميع فواتح السّور و خواتمها واردة على أحسن وجوه البلاغة و أكملها يظهر ذلك بالتّأمّل فيها مع التّذكّر لما تقدّم من الأصول و الله الموفّق.

L. 271; 17 x 14 (11 x 9,5); 15 redaka. *Nasḫ*, pisan tupim perom. i vještom rukom. Mastilo crno, izuzetno kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Papir debeo, grub, hrapav, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Usljed dugotrajne upotrebe, listovi po rubovima izlizani i mjestimično dohvaćeni vlagom i crvotočinom. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Pojedini komentari pisani na papirićima i uvezani zajedno sa osnovnim listovima rukopisa. Naslovi poglavlja pisani debelim i krupnim slovima. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, a tekst komentara sa riječi قلت, pisanim krupnijim slovima i ojačanim crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa izlizanim koricama zbog dugotrajne upotrebe. Preklop otkinut i zagubljen.

Na listu 257a bilješka da je rukopis prepisao i završio 'Aynuddawla b. Qawāmuddīn, zvani Kamāl al-Māliġī u gradu Ḫawārizmu (Perziji), u petak, 1. džumadel-ahira 751/1350. god.

وفّق للفراغ من تحرير هذا الكتاب أفقر عباد الله و أحوجهم إلى مغفرته، عين الدّولة بن قوام الدّين المدعوّ بين الأصحاب بكمال المالغي أصلح الله في الدّارين شأنه في بلدة خوارزم يوم الجمعة في غرّة جماد الآخر سنة إحدى و خمسين و سبعمائة.

Ovaj primjerak je, ako ne najstariji, onda među najstarijim u svijetu, jer je, kao što se iz navedene bilješke vidi, prepisan svega dvanaest godina poslije smrti autora.

Na početku se nalazi 5, a na kraju 28 listova sa raznim bilješkama na arapskom jeziku. Prva četiri i posljednjih jedanaest listova su naknadno ubačeni.

Na listu 1a bilješka da je u drugoj dekadi mjeseca rebiul-ahira 981/1573. god., u Istanbulu, rukopis kupio i postao njegovim vlasnikom Muṣṭafā b. Sulaymān b. Kamāl b.'Alī

قد صار هذا الكتاب المطبوع بالشّراء المشروع، في نوبة العبد المفتقر إلى رحمة ربّه المقتدر. . . مصطفى بن سليمان بن كمال بن علي عاملهم الله تعالى بلطفه العلي في أواسط ربيع الآخر من شهور سنة ٩٨١ في بلدة قسطنطينيّة حماها الله تعالى من جميع المحن و البليّة، و ساير البلاد الإسلاميّة.

Na istom listu, namjerno izbrisana bilješka o još jednom ranijem vlasniku. Na prvom zaštitnom listu, na strani a nalazi se bilješka ranijeg vlasnika as-Sayyida Aḥmada b. al-Ḥāǧǧ Ḥasana, kadije iz Sarajeva, sa otiskom ličnog pečata:

إستصحبه العبدُ الأوّل من الديات (!) السيّد أحمد بن الحاجّ حسن القاضي السّرائي البوسنوي عفى عنهما الباري

i zvjezdica petokraka, prepoznatljivi znak 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamīrī-je.

Iz biblioteke 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamīrī-je iz Sarajeva.

4344. R-6042.

الإيضاح في المعاني و البيان
AL-ĪḌĀḤ FĪ AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN

Isto kao br. 4343.

Naslov na prvom zaštitnom listu, na strani *a* الإيضاح في المعاني و البيان

L. 102; 27,5 x 18,5 (17 x 11,5); 21 redak. *Ta'līq*. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i pojedini komentari između redaka pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Listovi po rubovima izlizani usljed dugotrajne upotrebe. Većina listova dohvaćena vlagom i crvotočinom, ali tekst zbog izuzetno kvalitetnog mastila nije oštećen. Na prvih dvadesetak listova ima dosta komentara i interlinearnih bilješki, pisanih sitnim slovima, oštrim perom i rukom drugog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, obložen impregniranim platnom crne boje, novijeg datuma.

Rukopis se završava kolofonom (l. 102a), u kome je data bilješka da je prepis završio Muḥammad b. (!) b. Ša'bān, u srijedu, 29. zul-hidždžeta 796/1393. god., u medresi Qaraḥiṣār u doba Sinan-paše.

تمّت كتابة كتاب الإيضاح بعون الله فالق الإصباح، عن يد ... محمد بن ... بن شعبان. وقع الفراغ من تسويده يوم الأربعا، وقت الغروب في التّاسع و العشرين من ذي الحجّة سنة ستّ و تسعين و سبعمائة في مدرسة قره حصار حماها الله عن البلايا و الآفات في زمان سنان باشا سلمه الله في كلّ الأزمان و الأوقات.

Iz kolekcije Osmana Asafa Sokolovića iz Sarajeva.

4345. R-3605.

الإيضاح في المعاني و البيان

AL-ĪḌĀḤ FĪ AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN

Isto kao br. 4343.

Naslov na listu 1a كتاب الإيضاح . شرح تلخيص المفتاح في المعاني و البيان و البديع, a na donjem prerezu listova الإيضاح شرح التّلخيص.

L. 221; 21,5 x 16 (14 x 9,5); 15 redaka. *Nasḫ*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir debeo, glat, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Naslovi poglavlja, ukrasni znaci i pojedine bilješke, kako u osnovnom tekstu, tako i u komentarima po marginama, pisani crvenim mastilom. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Neki od komentara pisani na ceduljicama i uvezani zajedno sa osnovnim listovima rukopisa. Komentarisani tekst citiran riječima قـــوله, pisanim krupnijim slovima i ojačanim crvenim mastilom, a prva riječ komentara nadvučena crvenom linijom. U gornjem dijelu, pri hrbatu, većina listova dohvaćena vlagom, usljed čega su na njima ostale tamne fleke. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, naknadno obložen impregniranim platnom zelene boje.

Djelo se završava kolofonom (l. 219a) u kome je data bilješka da ga je prepisao Muḥammad b. Rūḥullāh b. aš-Šayḫ Amīnuddīn al-Ḫalwatī al-Ḫawārizmī, u Kairu, u nedjelju, 16. džumadel-ahira 798/1396. god.

وقع الفراغ من تحرير هذه النّسخة الشّريفة المباركة المسمّاة بإيضاح تلخيص المعاني، من مصنّفات الشّيخ الإمام العالم العامل الفاضل الكامل الرّبّانيّ، محمّد بن عبد الرّحمن بن عمر القزويني الشّافعي، سقى الله ثراهم، و جعل الجنّة مثواهم، يوم الأحد السّادس عشر من جمادى الآخر بعيد العصر في البلدة المباركة الميمونة، عظيمة الشّأن، و رفيعة القدر و المكان مصر صانها الله تعالى عن حوادث الأيّام و عوارض الأعوام على يد العبد الضّعيف النّحيف الفقير المذنب المحتاج إلى رحمة ربّه الغفور اللّطيف رزقه الله ما تمنّاه و جعل الجنّة مثواه محمّد بن روح الله بن الشّيخ أمين الدّين الخلوتي الخوارزمي غفر الله لهم و لجميع المسلمين و المسلمات الأحياء منهم و الأموات سنة ثمان و تسعين و سبعمائة.

Na listovima 220b-221b nalazi se osnovni tekst kratkog repetitorija arapske metrike متن علم العـــروض koji je napisao Muḥammad b. Ḥusayn Abū al-Ġayš al-Anṣārī al-Andalusī, Abū 'Abdullāh, um. 549/1154. (v. br. 4230,4)

Ime prepisivača, Muḥammad al-Ḫalwati, napisano krupnim slovima u obliku tugre, nalazi se i na listu 1a. Na istoj strani, nalaze se još tri bilješke u kojima se kao vlasnici spominju: Yaḥyā b. Aḥmad, Kairo, iz 819/1416., Ḥasan b. Aḥmad b. 'Iwaḍ al-Ḥanafī Luṭfullāh, koji kaže da je rukopis naslijedio od svoga oca, te Muḥammad b. Ḥasan, iz 1031/1622. šejh mevlevijskog reda. Na više lista bilješka da je rukopis uvakufio Elči Ibrahim-paša za džamiju u kasabi Počitelj.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4346. R-3688.

إيضاح الإيضاح في المعاني و البيان

ĪḌĀḤ AL-ĪḌĀḤ FĪ AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN

Glosa na gore navedeni al-Qazwīnī-jev komentar djela تلخيص المفتاح (v. br. 4343). Napisao Muḥammad b. Muḥammad al-Āqsarā'ī ar-Rūmī, Ǧamāluddīn, um. 791/1389. god. Autor je djelo završio 17. šabana 776/1375. god.

Kaḥḥāla XI, 192; Ḥ.Ḫ. I, 210; A.M. II, 165; O.M. 265-266; Brockelmann G I, 295 i S I, 516; Köprülü II, 1423; al-Ǧibūrī III, 5828, str. 388; Šašan, str. 302;

Početak:

أوّله: الحمد لله على نواله، و الصّلوة على سيّدنا محمّد و آله، و بعد، فلمّا صعب على كثير من الطّلبة فهم كثير من مقاصد الإيضاح، ألّفت هذا الكتاب، و شرحت فيه مشكلاته مستعينا بالله الفتّاح متجنّبا عن التّعرّض لما لا يحتاج منه إلى الإستيضاح ...

Završetak:

آخره: و لمّا تمّ إنصبابه من القلم بعون الله الفتّاح سمّيناه بإيضاح الإيضاح، و الّذي نرجو من النّاظرين فيه تدارك خلله بالإصلاح و رزقنا الله و إيّاهم الخير و الفلاح، و الحمد لله على التّمام و على رسوله أفضل السّلام.

L. 237; 18,5 x 13,5 (11,5 x 7); 23 retka. *Nasḫ*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na većini listova pojavile tamne fleke, a na pojedinim listovima i znakovi oboljenja. Prvih pedesetak listova, u gornjem dijelu, lijepljeni i nevješto popravljani. Po marginama ima nešto komentara pisanih naknadno drugom rukom. Komentarisani tekst citiran riječima قوله i nadvučen tankom linijom crvene boje, a tekst komentara započinje riječima قلت, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, naknadno obložen impregniranim platnom zelene boje.

Rukopis se završava kolofonom (l. 237a), u kome je data bilješka iz koje se vidi da ga je, svega četiri godine poslije smrti autora, prepisao Sa'īd b. Rağab al-Qayyimī, u petak, 11. redžeba 795/1393. god.

قد وقع الفراغ من تنميق هذه النّسخة الشّريفة المسماة بشرح الإيضاح بعون الله الملك الوهّاب ... على يد أضعف العباد و أحقرهم سعيد بن رجب القيّمي في يوم الجمعة في حادي عشر رجب المعظم سنة خمس و تسعين و سبعمائة.

Ispod toga bilješka, pisana rukom istog prepisivača, u kojoj se kaže da je autor ovo djelo završio 17. šabana 776/1375. god., što pobija tvrdnju nekih izvora da je autor umro 771/1370. god.

قال الشّارح رحمه الله: كتبه مؤلّفه محمّد بن محمّد الأقسرائي في السّابع عشر من شعبان سنة ستّ و سبعين و سبعمائة.

Na prva dva zaštitna lista više raznih bilješki, stihova, hadisa, citata iz Kur'ana i jedan šifrovani recept za brz i lahak porođaj žene. Tu nalazimo i ime jednog od ranijih vlasnika Aḥmad b. Muṣṭafā b. Ḥabīb.

Na zadnjem zaštitnom listu, na strani *b* još dvije bilješke o ranijim vlasnicima. Iz prve, pisane crvenim mastilom, vidi se da je vlasnik rukopisa bio Muḥammad b. Aḥmad Šamsuddīn, a iz druge da je njegov vlasnik bio Darwīš b. Muṣṭafā Mu'addinōwīk (Mujezinović) iz 1214/1799.god.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4347. R-2030.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 142; 21 x 13 (15,5 x 7); 19 redaka. *Ta'līq*, od lista 1a-129b, a *nasta'līq* od lista 130b-142b. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na naslovnim listovima 1b, 23b i 130b lijepo urađeni unvani u obliku kupole sa floralnim motivima, bogato ukrašenim zlatnom, plavom, crvenom i bijelom bojom. Tekst na svim listovima uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Prvih petnaest i zadnjih dvanaest listova, dužinom donjeg prereza, dohvaćeni vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, originalan, sa preklopom i lijepo urađenim rozetama u zlatnoj boji, sa floralnim motivima na koricama i preklopu. Dužinom hrbata i preklopa povez oštećen.

1. L. 1b-20a

ملخّص تلخيص المفتاح

MULAḪḪAṢ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Prerađena i skraćena redakcija al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح (v. br. 4215). Napisao Zakariyyā b. Muḥammad b. Aḥmad b. Zakariyyā al-Anṣārī as-Sunaykī, Zaynuddīn, Abū Yaḥyā, rođ. u gradiću Sunajka u Egiptu, 826/1423. god., umro u Kairu 4. zul-hidždžeta 926/1520. god. Djelo je štampano u Egiptu (Būlāq), 1305/1887. god.

U našem rukopisu, na naslovnom listu i na drugom zaštitnom listu, na str. *b* piše da je autor ovog djela Dāwūd ef., tj. Dāwūd b. Muḥammad al-Qārṣī, umro poslije 1169/1756. god., što je pogrešno. Djelo sa istim naslovom, početkom i krajem, katalog TÜYATOK 07/III, pod br. 1947. pogrešno pripisuje 'Abdullaṭīf al-'Alā'ī-ju, um. 1168/1755. god.

Kaḥḥāla IV, 182; Kairo IV, str. 155; Brockelmann G II, 99-100 i S II, 117-118; Sarkīs I, str. 483-487;

Početak (l.1 b):

أوّله: الحمد لله على توالي آلائه و تواتر نعمائه، و الصّلوة على سيّد الأنام محمّد أفضل أنبيائه و على آله و أصحابه. فهذا ملخّص تلخيص المفتاح زدت فيه من زوائد الفوائد ... و هو مرتّب على مقدّمة و ثلثة فنون...

Završetak (l. 20a):

آخره: و منه الموازنة و هى تساوى فاصلتى الفقرتين و المصراعين في الوزن و يسمّى حسن المقطع، و أحسنه ما آذن بالإنتهاء. و الله أعلم. تمّت الرّسالة الشّريفة بعون الله الملك الوهّاب و إليه المرجع و المآب.

2. L. 23b-129b

شرح ملخّص تلخيص المفتاح
ŠARḤ MULAḪḪAṢ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Komentar na prethodno djelo (v. br. 4347,1). Napisao, kako se u naslovu na listu 23a i uvodu na listu 23b kaže Dawūd b. Muḥammad al-Qārṣī, ar-Rūmī, al-Ḥanafī, umro poslije 1169/1756. god. Kako se iz završetka vidi, autor je djelo završio 1162/1749. god.

Kaḥḥāla IV, 142; A.M. I, 363; Sarkis II, str. 1503;

Početak (l. 23b):

أوّله: الحمد لله الّذي علّمنا العربيّة و قوانين البيان، و الصّلوة و السّلام على رسولنا محمّد المؤيّد ببلاغة القرآن ... و بعد فيقول العبد الفقير إلى الله الغنيّ داود بن محمّد القارصي الحنفي عامله الله بلطفه الجليّ الخفيّ، هذا غاية التّحرير و البيان في تلخيص مسائل المعاني و البيان، جعلته تبصرة للإخوان ... قال المصنّف الحمد لله ... على توالي آلائه ... و تواتر نعمائه ... فهذا ملخّص تلخيص المفتاح ...

Završetak (l. 129b):

آخره: و ثالثها الإنتهاء، فينبغي أن يكون بأحسن خاتمة و يسمّى حسن المقطع و براعة المقطع و أحسنه ما آذن، أي: الشّعر ... و قد فرغت من تأليفه سنة ألف و مائة و إثنتين و ستّين . اللهمّ اختمنا بالإيمان و الإسلام بحرمة سيّد الأنام.

3. L. 130b-142b

رسالة في المعاني و البيان و البديع
RISĀLA FĪ AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN WA AL-BADĪ'

Kratka rasprava od nepoznatog autora o osnovnim disciplinama arapske stilistike. Na prvom zaštitnom listu piše da je njen autor izvjesni Ḫādimī ef. Izvori navode više autora sa ovakvim nadimkom (v. Kaḥḥāla II, 178, IV, 213, V, 316, VI, 141, XI, 213, XI, 301 i XII, 31), ali se nijednom od njih ne pripisuje navedena rasprava. Rasprava sa istim naslovom, početkom i krajem navodi se i u katalogu Kairo 1/IV, str. 137, ali se ni u njemu ne navodi ime autora.

Početak (l. 130b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين و الصّلوة و السّلام على محمّد و آله و صحبه أجمعين. أمّا بعد فعلم المعاني علم يبحث فيه عن أحوال التّراكيب العربيّة من حيث النّكات و المزايا بعد فهم المعاني الأصليّة من علم النّحو و أبوابه ثمانية...

Završetak (l. 142b):

آخره: الحادي و العشرون التّعليل فائدته التّقرير و الأبلغيّة فإنّ القبول في الأحكام المعلّلة و حروف اللاّم و إنّ و أنّ ... و من و لعلّ نحو قوله تعالى ﴿فقولا له قولاً ليّناً لعلّه يتذكّر أو يخشى﴾.تم.

Zbirku su prepisala dvojica prepisivača, i to: prvi djela pod br. 1 i 2, a drugi pod br. 3. O prvom, nama nepoznatom prepisivaču, nema nikakvih podataka.

Treće djelo se završava kolofonom (l. 142b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Aḥmad b. Muḥammad al-Aṭwī, nastanjen u Hakim Čelebiju (Turska), 10. šabana 1171/ 1758. god.

حرّره أحمد بن محمّد الأطويّ، بعون الله الملك القويّ السّاكن بحكيم چلبي، سنة إحدى و سبعين و مائة و ألف من الهجرة النّبويّة المصطفويّة في شهر شعبان المعظّم من يوم العاشر غفر الله له و لوالديه و أحسن إليهما و إليه.

4348. R-3872.

الأطول - شرح تلخيص المفتاح
AL-AṬWAL - ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Komentar na al-Qazwīnī-jevo djelo تلخيص المفتاح (v. br. 4215) iz arapske stilistike. Napisao Ibrāhīm b. Muḥammad b. 'Arab Šāh al-Isfarā'inī 'Iṣāmuddīn, umro 944/1537. god. Djelo je, kako se vidi iz završetka, završeno 13. džumadel-ahira 941/1534. god.

Kaḥḥāla I, 101-102; Ḥ.Ḫ. I, 477; Ahlwardt VI, 7205/21; Brockelmann S I, 517; Köprülü II, 297; Kairo IV, str. 122; aẓ-Ẓāhiriyyā 'UL'A, str. 187-199;

Početak:

أوّله: الحمد لله على كلّ حال، كما يستوعب المزايا بالإفضال و يستجلب خواصّ الإقبال... و بعد فيقول المفتقر إلى الله الغنيّ إبراهيم بن محمّد عرب شاه الإسفرائيني إنّ أفضل ما يتمسّك به في تحصيل الكمال و أمثل ما يتوسّل به إلى نيل خير الآمال ... الحمد هو الثّناء على الجميل الصّادر بالإختيار على ما له الأشهاد ...

Završetak:

آخره: و لو تأمّلت فيها سوى ما أبرزت دقايق من الودايع، فلتنظر فيها نظر الإعتبار، و لتطلع على ما لا يحصى من الأسرار، واجتنبت عن التّعصّب و الأنكار ... و الحمد لله الّذي لا يخيب قاصديه، و الصّلوة و السّلام على سيّدنا محمّد و آله و صحبه و تابعيه، و كان الفراغ من تعليقها في ثلث عشر جمادى الآخرة سنة ٩٤١

L. 389; 24,8 x 16 (17 x 9); 25 redaka. *Nasḫ*, pisn sitnim slovima, oštim perom i u zbijenim redovima. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i tekst osnovnog djela pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Listovi u drugoj polovini rukopisa, dužinom gornjeg prereza listova, dohvaćeni vlagom. Pojedini listovi dohvaćeni crvotočinom i dužinom hrbata popravljani i lijepljeni. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, naknadno presvučen impregniranim platnom, zelene boje.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu, mastilu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVI stoljeća.

Na listu 1a bilješka iz koje se se vidi da je rukopis nekada bio vlasništvo izvjesnog 'Abdullāṭīfa. Ispod toga bilješka krupnim slovima da je ovaj rukopis, pod uslovom da se ne iznosi, ne premješta i ne mijenja, za svoju medresu u Mostaru uvakufio Mehmed-beg, poznatiji kao Karađoz-beg .

وقفت لله تعالى بمدرستي الواقعة في قصبة موستار، بشرط أن لا يخرج و لا ينقل و لا يتبدّل، ﴿فمن بدّله بعد ما سمعه فإنّما إثمه على الذين يبدّلونه﴾. إنّ الله سميع عليم.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4349. R-1689.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 86; 20,5 x 14 (14 x 7); 21 redak. *Nasḫ* sa mješavinom *ta'līqa*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Naslovi poglavlja i ukrasni znakovi pisani crvenim mastilom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom. Korice presvučene ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-17b

تمحيص التلخيص
TAMḤĪṢ AT-TALḪĪṢ

Prerađena i skraćena redakcija al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح (v. br. 4215). Napisao Ḥasan b. Ṭurḫān b. Dāwūd b. Yā'qūb al-Kāfī al-Āqḥiṣārī al-Bosnawī (Pruščak), rođ. 951/1544. god., um. 15. šabana 1025/ 28. avgusta 1616. god. Koncept ovoga djela Kafi je, kako kaže u svojoj autobiografiji, napisao prije 1008/1599. god., kada je pristupio njegovoj definitivnoj redakciji i završio je, kako se iz zaključne riječi vidi, 23. redžeba 1010/1602. god.

Šabanović, str. 153-192, Handžić (Al-Ğawhar), 50, str. 50-59; Ljubović, str. 33-36; Ljubović-Grozdanić, str. 72-74; Bašagić, str. 82-90; O.M. I, 227; Kaḥḥāla III, 233; Brockelmann G I, 294 i S I, 519; Köprülü III, 486/1; Muftić, srt. 15-16;

Početak (l. 1b):

أوّله: الحمد لله الّذي خلق الإنسان، علّمه البيان، و الصّلوة و السّلام على حبيبه صحيح البيان، فصيح اللّسان .. و بعد فلمّا كان علم البلاغة من ألذّ العلوم فهماً و أخذاً، و أعزّ الفنون معنى و لفظاً به يكشف أستار حقايق الإيجاز و دقايق الألغاز في جميع العلوم و المعارف...

Završetak (l. 17b):

آخره: التّلميح و هو: أن يُشار في الكلام إلى قصّة أو شعر كقوله: [فوالله ما أدري أ أحلام نائم ألمّت بنا أم كان في الركب يوشع] إشارة إلى قصّة يوشع ... اللّفظ للمعنى لا عكسه، و ينبغي للمتكلّم التّأنّق في الإبتداء، و التّخلّص في الإنتهاء . و هذا آخر التّمحيص، و لله الحمد و إليه المحيص و قد وقع الفراغ من تحرير هذا المختصر في اليوم الثّالث و العشرين من شهر رجب المرجّب من شهور سنة عشر و ألف.

2. L. 21b-86a

شرح تمحيص التلخيص
ŠARḤ TAMḤĪṢ AT-TALḪĪṢ

Komentar prethodnom djelu od istog autora koji je, kako sam autor kaže, napisao na molbu prijatelja po uzoru na at-Taftāzānī-ja (v. br. 4256) koji je na isto djelo (تلخيص المفتاح) napisao dva komentara المطوّل i المختصر.

Šabanović, str. 153-192, Handžić (Al-Ğawhar), 50, str. 50-59; Ljubović, str. 33-36; Ljubović-Grozdanić, str. 72-74; Bašagić, str. 82-90; O.M. I, 227; Kaḥḥāla III, 233; Brockelmann G I, 294 i S I, 519; Muftić, str. 15-16;

Početak (l. 21b):

أوّله: الحمد لله الّذي أنعم على الإنسان بعلم المعاني و البيان بين سائر الأنام ... و بعد فإنّ أفقر البريّة إلى ربّه الباري كافي الأقحصاري وفّقه الله لما يرضاه يقول لمّا وفّقني الله تعالى بانتخاب تمحيص التّلخيص، و خصّصني من بين إخواني بالإنتساب بهذا التّخصيص... بشرح مشكلاته و عويصاته مقتفياً أثر التّفتازاني في شرحيه المشهورين ... فشرحته ... لا بمطوّل فيملّ، و لا بمختصر فيخلّ...

Završetak (l. 86a):

آخره: و الثّالث الإنتها، بأن يأتى بما يؤذن بإنتها، الكلام لأنّه آخر ما يعيه السّمع، و يرتسم في النّفس كقول العربيّ [بقيت بقا، الدّهر يا كهف أهله، و هذا دعا، للبريّة شامل] و هذا آخر التّمحيص و لله الحمد و اليه المحيص من الحيص و هو العدول على جهة الفرار مصدر كالمغيث و قد يكون مكاناً كالمبيت.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a i unutrašnjoj strani prve korice zvijezda petokraka, prepoznatljivi znak ranijeg vlasnika, a sudeći po rukopisu, vjerovatno i prepisivača, 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamirije.

Iz biblioteke 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamirī-je u Sarajevu.

4350. R-4076.

Zbirka (مجموع), 7

L. 116; 20,5 x 14. Dimenzije teksta i broj redaka različiti od jednog do drugog djela u zbirci. *Ta'līq* i *nasḫ*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Tri vrste papira, tamnobijele i žućkaste boje, evropskog porijekla, sa različitim vodenim znakovima. Listovi razasuti, odvojeni od poveza i dohvaćeni vlagom. Na većini listova uočljive tamne fleke i znakovi oboljenja papira. Na zadnjih desetak listova, u gornjem dijelu, do osam cm. dubine, tekst je toliko oštećen da se ne može čitati. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, oštećen i odvojen od listova.

1. L. 1b-20b

المسالك في علم المعاني و البيان و البديع
AL-MASĀLIK FĪ 'ILM AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN WA AL-BADĪ'

Prerađena i skraćena redakcija al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح (v. br. 4215), poznata još i pod nazivom تلخيص تلخيص المفتاح. Napisao u Damasku, na putu na hadž 962/1555. god., Ḥamza b. Ṭūrgūd (u našem primjerku ime autorova oca napisano je sa slovom د Dūrgūd, dok je u većini izvora napisano sa slovom ط Ṭutgūd) Nūruddīn, umro poslije 962/1555. god. Djelo se sastoji od uvoda (المقدّمة), tri poglavlja (المسالك) i zaključka (الخاتمة).

Kaḥḥāla IV, 79; Ahlwardt VI, 7263; H.Ḫ. I, 478; Köprülü III, 510/1, str. 229; Kairo I/IV, str. 145; Brockelmann S I, 519/2; O.M. II, 42; az-Ẓāhiriyya.'UL'A, str. 349-350; Bratislava, 366, str. 260;

Početak (l. 1b):

أوّله: الحمد لمن علّم الإنسان، ما احتواه القرآن، من حقائق المعاني و دقائق البيان، على وجه بديع عجيب و طرز عبقريّ غريب ... أمّا بعد، فلمّا رفع العزيمة من اغتنم باقتباس أنوار شمس العالمين أضعف الخلائق حمزة بن درغود نور الدّين على حجّ بيت الله الحرام... و موسومة بالمسالك...

Završetak (l. 20b):

آخره: [فإن تولني منك الجميلُ فأهله و إلاّ فإنّي عاذر شكور] و أحسنه حسن المقطع و يسمّى براعة المقطع أيضًا و هو ما آذن بانتهاء الكلام نحو: [بقيت باذن الله يا ملجأ الورى بسير مقامات بقا، مسالك].

2. L. 24a-40b

تمحيص التلخيص
TAMḤĪṢ AT-TALḪĪṢ

Isto kao br. 4349,1.

Na početku nedostaje jedan, a na kraju dva lista.

Početak ovdje (l. 24a):

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: فبالتماس بعض الأكياس، الّذين حلّوا منّي ... محلّ العين و الرّأس، استصفيت منه ما هو المقصود من أصول القواعد، و محصول الفوائد، بايراد أساهل الأمثلة و أمائل الشّواهد و جعلته مختصرًا مفيدًا للمبتدئين ...

Završetak ovdje (l. 40b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: التّضمين و هو ذكر شئ في كلامه من آخر بلا ستر فإن كان مصراعًا فما دونه...

3. L. 42b-53b

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام
ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI-L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

4. L. 54a-62a

شرح الإستعارات لقول أحمد

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT LI-QŪL AḤMAD

Komentar na as-Samarqandi-jevu risalu o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju. (v. br. 4230,2). Napisao Qūl Aḥmad b. Muḥammad b. Ḫidr, Ǧamāluddīn al-Kirmāstī, poznatiji pod imenom Qūl Aḥmad, umro 950/1543. god.

Köprülü III, 540/2; Ahlwardt VI, 7311; Ḥ.Ḫ. I, str. 845; Brockelmann G II, 194 i S II, 259/3; Dobrača I, 640, str. 416; A.M. I, str. 115; Fajić V, 3518/4; al-Badīriyya II, str. 481;

Početak (l. 54a):

أوّله: الحمد لله المجّد، و الصّلوة على رسوله محمّد، و على آله و صحبه من الأزل إلى الأبد... الحمد أى جنس الحمد أو جميع افرادها مختصّ و ثابت لواهب العطيّة أى حسن العطيّة أو جميع افرادها الّتي من جملتها توفيقه لتأليف هذه الرّسالة...

Završetak (l. 62a):

آخره: أو إثباته تخييلا، و ما سواه ترشيح للمكنيّة، أو الإستعارة التّخييليّة أو التّحقيقيّه، هذا آخر ما أوردناه في شرح الرّسالة. و الحمد لله أولاً و آخراً كتبناه مع تفرّق البال ... و رعاية لمطابقة مقتضى الحال.

5. L. 63a-91b

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Glosa na 'Iṣāmuddīn-ov komentar as-Samarqandī-jeve risale o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju. (v. br. 4231,2). Napisao Ḥasan b. Muḥammad az-Zībārī al-Kurdī, umro 1040/1630 god.

Ahlwardt VI, 7304; Brockelmann G II, 194 i S II, 259; Köprülü III, 555/1; Kairo 1/ IV, str. 130; al-Ǧibūrī III, 5057-5059, str. 200; Fajić V, 3518/8; Hasandedić, 261/2, str. 121;

Početak (l. 63a):

أوّله: الحمد لله الّذي خلق الإنسان و علّمه البيان... أمّا بعد فهذه حواش على الشّرح المنسوب إلى المولى المكرّم ... عصام الدّين إبراهيم، أدخله الله تعالى جنّة النّعيم على رسالة الإستعارة للمولى المحقّق ... أبي القاسم اللّيثي السّمرقندي...

Završetak (91b):

آخره: و الأظهر ما يحضره أى يتنبّه به السّامع على المراد و ما سواه ترشيح أو تجريد فالإعتبار بالدّلالة على المراد لا بقوّة الإختصاص عند الشّارح ... و لك أن تجعل الجميع أى جميع الملايمات قرينة و لذا قال صاحب التّلخيص القرينة قد تكون واحدة و قد تكون متعدّدة.

6. L. 94a-107b

ايساغوجي في المنطق

ĪSĀĠŪĠĪ FI AL-MANṬIQ

Isto kao br. 4229,3.
Naslov na listu 94a متن ايساغوجي من المنطق

7. L. 108a-116b

الإرشاد الهادي في النّحو

AL-IRŠĀD AL-HĀDĪ FĪ AN-NAḤW

Djelo iz arapske gramatike. Napisao u Havarizmu i posvetio svome sinu al-Mukarramu, 778/1376. god., Mas'ūd b. 'Umar b. 'Abdullāh at-Taftāzānī, Sa'duddīn, rođ. 712/1312. , um. 791/1389. god. Djelo se sastoji od uvoda (المقدّمة) i tri poglavlja (القسم). U uvodu se daje definicija gramatike, u prvom poglavlju se govori o imenima, u drugom o glagolima, a u trećem o česticama. Djelo je dugo vremena bilo popularno i na njega je napisano više komentara.

Kaḥḥāla XII, 228; Ḥ.Ḫ. I, 67; Flügel, 206, str. 189; Brockelmann S II, 301-304; al-Ǧibūrī III, 5275-5276, str. 259; az-Ẓāhiriyyā. N, str. 5-7; Jahić VI, 3816/1;

Početak (l. 108a):

أوّله: الحمد لله الّذي جعل بكلمته علم الإعراب مرفوع البنا، منصوب اللّوا، مجرور ذيل الشّرف ... و بعد فهذا مختصر في علم النّحو سمّيته بالإرشاد، و سألت الله تعالى أن ينفع به الولد الأعزّ، و كلّ من يحاول الرّشاد و ما توفيقي إلاّ بالله ...

Završetak (l. 116b):

آخره: و أمّا للتّفصيل، و يلزمها الفاء، و التّنوين للتّمكّن و التّنكير و العوض، و النّون الثّقيبة و الخفيفة في الفعل للتّأكيد. تمّت تمام.

Sudeći po različitim vrstama papira, pisma, mastila i rukopisa, dijelove zbirke je u različitim periodima prepisivalo više prepisivača, ali nema nigdje

podataka o njihovim imenima, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu najstariji dijelovi zbirke prepisani su, najvjerovatnije, početkom XVII stoljeća.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4351. R-7812.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 176; 15 x 9,5 (9,7 x 4,5); 21 redak. *Ta'līq,* sitan, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na naslovnoj stranici drugog djela (l. 20b) lijepo urađen unvan u obliku kupole u preovlađujućoj plavoj i zlatnoj boji sa floralnim motivima. Na naslovnom listu tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta, oštrim perom, sitno pisanih komentara, pretežno rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Zadnja trećina rukopisa dohvaćena vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamne fleke. Listovi sa kustodama.

Povez otkinut i zagubljen.

1. L. 1a-18b

المسالك في علم المعاني و البيان و البديع

AL-MASĀLIK FĪ 'ILM AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN WA AL-BADĪ'

Isto kao br. 4350,1.

Nedostaje oko deset lista na početku.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: في تشبيه العلم بالنّور، و هو إمّا حقيقتها تامّة أو ناقصة، أو صفتها حقيقيّة كالكيفيّات الجسميّة و النّفسيّة أو إضافيّة ...

Djelo se završava kolofonom (l. 18a) u kome je data bilješka da je prepisano 1021/1612. god. Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

2. L. 20b-176b

الهوادي في شرح المسالك

AL-HAWĀDĪ FĪ ŠARḤ AL-MASĀLIK

Komentar na prethodno djelo. (v. br. 4350,1) Napisao isti autor, Ḥamza b. Ṭūrġūd, (Dūrġūd) Nūruddīn, umro poslije 962/1555. god., koji u uvodu kaže da je na putu na hadž 962/1555. god., u Damasku, napisao skraćenu redakciju al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح, pod nazivom المسالك , a onda, na molbu prijatelja, na njega napisao opširan komentar pod nazivom الهوادي .

Kaḥḥāla IV, 79; Ahlwardt VI, 7263; Ḥ.Ḫ. I, 478 i II, 2047; Köprülü III, 510/2, str. 229; Kairo I/IV, str. 157; Brockelmann S I, 519/2; O.M. II, 42; az-Ẓāhiriyyā 'UL'A, str. 386; A.M. I, 338;

Početak (l. 20b):

أوّله: الحمد للّه الّذي علّق قلائد الألفاظ، مصونة عن تنازل الالحاظ، محجوبة عن عيون أهل عكّاظ... أمّا بعد فلمّا ساقني في إثنتين و ستّين و تسعمائة سائق التّقدير، و قادني عقيب القفول عن الحجّ في دمشق الشّام قائد التّدبير إلى ابتغاء حسن المآب بابتداع المسالك و تداولها الأيدي ثماني حجج في الممالك ... و أثار تراكم الرّاغبين عليها غبار القاعدين ... فبعد ما أوضحنا المسالك بعون الهادي سمّينا طوائف الشّارحات بالهوادي ...

Djelo je nepotpuno na kraju.

Završetak ovdje (l. 176b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: نحو قول أبي تمّام: في البحر الخفيف اقتضب على طريقة الجاهلين، و هو من المحدّثين لو رأى اللّه أنّ في الشّيب خيراً جاور تعالى الأبرار في الخلد شيباً كلّ يوم تبدئ صروفُ اللّيالي خلقًا من أبي سعيد غريبًا الشّيب بياض شعر الرّأس، الأبرار: جمع برّ من برّ خالقه إذا أطاعه و الخلد: دوام ...

Sudeći po rukopisu, prepisivač je isti kao pod br. 1.

4352. R-5606.

المسالك في علم المعاني و البيان و البديع

AL-MASĀLIK FĪ 'ILM AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN WA AL-BADĪ'

Isto kao br. 4350,1.

Naslov na prvoj korici مسالك متن الهوادي في علم المعاني

L. 27; 19,5 x 12 (14 x 6,5); 19 redaka. *Nasḫ* sa mješavinom *ta'līqa.* Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi

poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi cijelom površinom dohvaćeni vlagom, tekst oštećen i maslilo na pojedinim mjestima toliko razljeveno da je tekst teško čitljiv. Na većini listova velike tamne fleke i znakovi oboljenja papira. Dužinom gornjeg presjeka listova, do 1 cm. dubine, rukopis oštećen zubima glodara. Listovi sa kustodama.

Povez od ukrasnog ebro papira.

Rukopis se završava kolofonom (l. 27b) u kome je data bilješka da je prepisan 1176/1762. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa. Iz kolekcije Osmana Asafa Sokolovića iz Sarajeva.

4353. R-1226.

الهوادي في شرح المسالك
AL-HAWĀDĪ FĪ ŠARḤ AL-MASĀLIK

Isto kao br. 4351,2.

Naslov na prvom zaštitnom listu هوادي في علم المعاني

Završetak ovdje (l. 124b):

آخره: نحو قول المؤلف: في أرض تأليفه في البحر الطويل [بقيت باذن الله يا ملجأ الورى بسير مقامات بقاء مسالك]. هذا الدّعاء يحتمل أن يكون لنفسه، أو أن يكون لتأليفه، أو أن يكون لمن تمسّك به، فالخطاب على الأوّل: من باب التّجريد، و على الآخرين من باب التّنزيل ... و مقامات الرّسالة و مسالك يحتمل الرّسالة لأنّها موسومة بالمسالك و مسالكها الثّلثة و السّبل في وجه الأرض.

L. 124; 22 x 15 (14 x 6,7); 19 redaka. *Nasḫ* sa mješavinom *ta'līqa*, složen, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na naslovnom listu lijepo urađen unvan u obliku kupole sa floralnim motivima, bogato ukrašen crvenom, zlatnom, plavom, zelenom i bijelom bojom. Tekst na naslovnom listu uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske i unutrašnje strane sa još po jednom tankom linijom crne boje, a na ostalim listovima sa po dvije linije crvene boje. Po rubovima listova povučena crvena linija. Originalna paginacija listova. Brojevi pisani crvenim mastilom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih pretežno rukom istog prepisivača. Na početku, na tri zaštitna lista, dat sadržaj djela po poglavljima. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, sa preklopom i lijepo urađenim rozetama na koricama i preklopu, sa floralnim motivima.

Djelo se završava kolofonom (l. 124b) u kome je data bilješka da ga je prepisao Muṣṭafā b. 'Alī, u mjestu Nevšeher, kod Konje (Turska), u utorak (!), 17. safera 1052/1642. god. Datum, mjesec i godina prepisa izraženi su u razlomcima.

قد وقع الفراغ من استنساخ هذه النّسخة الشّريفة بعناية الرّبّ اللّطيف عن يد أفقر العباد مصطفى بن علي، عاملهما الله الوليّ بلطفه الخفيّ، في نوشهر في اليوم الثلث، و هو العشر السّابع، من الثّلث الثّاني، من السّدس الثّاني، من النّصف الأوّل، من العشر الثّاني، من العقد السّادس، من العشر، من الألف الثّاني، من الهجرة النّبويّة.

Na naslovnom listu naznaka krupnim slovima da je rukopis vakuf, ali nismo mogli ustanoviti ko ga je uvakufio, jer je bilješka o ranijem vlasniku, na prvom zaštitnom listu, namjerno izbrisana.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4354. R-4046.

الهوادي في شرح المسالك
AL-HAWĀDĪ FĪ ŠARḤ AL-MASĀLIK

Isto kao br. 4351,2.

Naslov na listu 1a شرح الهوادي على المسالك من المعاني , a na donjem prerezu listova هوادي على المسالك.

L. 137; 20 x 13,5 (15 x 6,7); 21 redak. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla.Tekst uokviren crvenom linijom. Po rubovima listova povučena još jedna linija crvene boje i napravljen okvir za komentare i naknadne bilješke. Tekst osnovnog djela pisan krupnijim slovima i crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, obložen impregniranim platnom zelene boje.

Rukopis se završava kolofonom (l. 137a) sa bilješkom da je njegovo prepisivanje završio Aḥmad b. al-Ḥāǧǧ Raǧab al-Mūstārī, 27. rebiul-evvela 1195/1780. god.

قد وقع الفراغ من تحرير هذا الكتاب، بعون الله الملك الوهّاب، على يد أفقر العباد أحمد بن الحاجّ رجب الموستاري عفى عنهما الباري، في اليوم التّاسع و العشرين من شهر ربيع الأوّل، من شهور سنة خمس و تسعين و مائة و ألف.

Na listu 1a bilješka da je vlasnik rukopisa njegov prepisivač Aḥmad b. al-Ḥāǧǧ Raǧab al-Mūstārī (iz Mostara) i ispod bilješke njegov lični pečat.

صاحبه راقمه أحمد بن الحاجّ رجب الموستاري عفى عنهما الباري.

Na prvom i posljednjem listu bilješka da je rukopis vakuf Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4355. R-6403.

Zbirka (مجموع), 4

L. 186; 21 x 14,5 (14 x 8); 17-19 redaka. *Nasḫ*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i brojevi pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa više vrsta vodenih znakova, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela, u početku nadvlačen crvenom, a kasnije crnom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Zadnjih dvadesetak lista, dužinom donjeg prereza listova, dohvaćeno vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, obložen ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-119b

الهوادي في شرح المسالك
AL-HAWĀDĪ FĪ ŠARḤ AL-MASĀLIK

Isto kao br. 4351,2.

Naslov na listu 1a مسالك من المعاني.

2. L. 127b-136b

رسالة في المعاني و البيان و البديع
RISĀLA FĪ AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN WA AL-BADĪ'

Isto kao br. 4347,3.

Nedostaju četiri poglavlja na kraju.

Završetak ovdje (l. 136b) :

ناقص في آخره. آخر الموجود: أمّا تقديم بعض متعلّقاته على بعض فللإهتمام، امّا لأصالته كتقديم المفعول به بلا واسطة، ثمّ بواسطة، ثمّ المفعول فيه الزّماني، ثمّ المكاني، ثمّ المفعول المطلق، ثمّ المفعول له، ثمّ الحال، و امّا لذاته كقوله تعالى ﴿و جعلوا لله شركاء﴾ و امّا لعارض كقوله تعالى ﴿و جاء من أقصى المدينة رجل يسعى﴾ أو لأنّ في التّأخير إخلالاً بالمراد كقوله تعالى ﴿قال رجل مؤمن من آل فرعون يكتم إيمانه﴾...

3. L. 147b-155a

زبدة أعمال العدد الصّحيح في علم الحساب
ZUBDA A'MĀL AL-'ADAD AṢ-ṢAḤĪḤ FĪ 'ILM AL-ḤISĀB

Kratka risala iz matematike od nama nepoznatog autora, nepotpuna na kraju. Autor u uvodu kaže da se rasprava sastoji od uvoda (مقدّمة), sedam poglavlja (باب) i zaključka (الخاتمة). U našem primjerku se nalazi samo uvod i dva poglavlja.

Početak (l. 147b):

أوّله: الحمد لله على التّحقيق، و الشّكر له على التّوفيق، و الصّلوة و السّلام على محمّد الهادي لسواء الطّريق.. أمّا بعد فهذه زبدة أعمال العدد الصّحيح في علم الحساب، جمعتها من كتب هذا الباب، و جعلتها تذكرة للأحباب، و تبصرة للطّلاّب، مرتّبة على مقدّمة و خاتمة و سبعة أبواب...

Završetak ovdje (l. 155a):

ناقص في آخره. آخر الموجود: و الباب الثّالث في التّنصيف و هو أخذ نصف العدد و العمل فيه...

Brojevi pisani crvenim mastilom. Listovi od 156-167 slobodni.

4. L. 167b-186b

الفوائد الفناريّة - شرح الإيساغوجي للفناري
AL-FAWĀ'ID AL-FANARIYYA - ŠARḤ AL-ISĀĠŪĠĪ LI AL-FANĀRĪ

Komentar na poznato al-Abharī-jevo djelo iz logike إيساغوجي. (v. br. 4229,3) Napisao Muḥammad b. Ḥamza b. Muḥammad ar-Rūmī al-Fanārī, Šamsuddīn, rođ. 751/1350. god., um. 834/1431. god.

Kaḥḥāla, IX, 272-273; Ahlwardt IV, 5237; Köprülü III, 333; Ḥ.Ḫ. I, 41; Brockelmann G II, 208 i S II, 278; Sarkīs II, str. 1461; al-Ǧibūrī IV, 6270, str. 63; az-Ẓāhiriyya M, str. 95; Fajić V, 3302/6; Zürich I, 266; TÜYATOK 07/I, 517-527;

Početak (l. 167b):

أوّله: حمداً لك اللّهمّ على ما لخصت لي من منح عوارف الأفاضل، و خلّصتني عن منح عواصف الفضائل ... أمّا بعد فلمّا لم ينفعني التّعلّل بلعلّ و عسى، عن اقتراح أخ لي في كلّ صباح و مساء، أن أكتب فوائد لايقة بمطالعة الإخوان، لفرائد الرّسالة الأثيريّة في الميزان ...

Komentar je nepotpun na kraju.

Završetak ovdje (l. 186b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: وليس كذلك لأنّه يصدقُ، بعضُ الحيوان ليس بإنسان، لا يصدق عكسه أى بعض الإنسان ليس بحيوان، و إنّما قال لزوما لجواز صدق عكسه أحيانا لخصوص ...

Tekst na prvih pet lista uokviren crvenom linijom.

Sudeći po više vrsta različitih rukopisa i papira, zbirku je prepisalo više prepisivača. Nema podataka o njihovim imenima, mjestu, niti vremenu prepisa. Prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Iz kolekcije Besima ef. Korkuta.

4356. R-3792.

شرح القسم الثّالث من مفتاح العلوم

ŠARḤ AL-QISM AṬ-ṬĀLIṬ MIN MIFTĀḤ AL-'ULŪM

Komentar na treći dio as-Sakkākī-jeva djela مفتاح العلوم. (v. br. 4207) Napisao Mas'ūd b. 'Umar b. 'Abdullāh at-Taftāzānī, Sa'duddīn, rođ. 712/1312. , um. 791/1389. god.

Kaḥḥāla XII, 228; Ḥ.Ḫ. II, 1763; Köprülü II, 1436 i 1442; Brockelmann G I, 294/2 i S I, 515; al-Ğibūrī III, 5977-6004, str. 430-432; aẓ-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 304-305; Kairo I/IV, str. 138-139;

Početak:

أوّله: خير خبر يوشح به صدر الكلام، و أحسن حديث يرشح بمقتضى المقام، حمد الله الذي خلق الإنسان، و علّمه البيان، جعل فيه الفصاحة مفتاحًا لفتح باب النّجاح، و الدّراية مصباحًا للمهتدي إلى أسباب الفلاح ...

Završetak:

آخره: و الإستمداد في اللّغة: طلب المدد، يقال: استمددت الأمير، و تعديته إلى المفعولين لتضمين معنى الطّلب و السّؤال و الله المسؤول لتيسير الآمال، و المشكور على ما أفاض من النّوال، و الحمد لله على كلّ حال.

L. 167; 27,5 x 18 (20 x 13,5); 19-27 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, grub, tamnobijele i

žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom. Na njima tamne fleke, kao znak oboljenja. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, obložen impregniranim platnom zelene boje.

Na listu 165b bilješka da je djelo prepisao 'Alī b. Musāwī Maḥmūd. Nema podataka o godini prepisa, ali je ispod navedene bilješke dat podatak, pisan rukom istog prepisivača da je sravnavanje i čitanje ovog djela sa prijateljima završio u četvrtak, 1. rebiul-evvela 809/1406. god., što je, najvjerovatnije, i godina prepisa.

قد تمّ على يد أحقر عباد الله و أحوجهم إلى رحمة ربّه الغفور الودود علي بن مساوي محمود عفى الله عنهم. و قد تمّت مطالعته و مذاكرته مع الأصحاب يوم الخميس الواقع في أوّل شهر ربيع الأوّل سنة تسع و ثمانمائة.

Na listu 1a bilješka da je ovaj primjerak kupio Muḥammad b. Muḥammad b. Sayyid al-Ḥanafī, u utorak, 23. ramazana 847/1443. god. , u Kairu.

Na prvom i posljednjem listu bilješka da je rukopis uvakufio Elči Ibrahim-paša za džamiju u kasabi Počitelj.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4357. R-3656.

شرح القسم الثّالث من مفتاح العلوم

ŠARḤ AL-QISM AṬ-ṬĀLIṬ MIN MIFTĀḤ AL-'ULŪM

Isto kao br. 4356.

Naslov na prvom zaštitnom listu na strani *a* i donjem presjeku listova شرح المفتاح للتّفتازاني.

L. 258; 21,3 x 14 (15 x 9,5); 22 retka. *Nasḫ*, sitan, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Zadnjih dvadesetak listova, dužinom gornjeg prereza listova, dohvaćeno vlagom. Na listu 1a veoma lijepo urađena rozeta u obliku kružnice sa floralnim motivima u osam elemenata, bogato ukrašena plavom, zlatnom, crnom i bijelom bojom. Na početku (l. 1b), lijepo urađen unvan sa floralnim motivima, u preovlađujućoj modroplavoj i zlatnoj boji, sa besmelom u sredini, napisanom *kūfī* pismom. Tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske i unutrašnje

strane sa još po jednom tankom linijom crne boje. Komentarisani tekst citiran riječima قـولـه, pisanim crvenim mastilom. Po marginama ima dosta sitno pisanif komentara, pretežno rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete u zlatnoj boji. Povez je naknadno obložen impregniranim platnom zelene boje.

Rukopis se završava kolofonom (l. 258a) u kome je data bilješka da je njegovo prepisivanje završio 'Alī b. Šayḫ Zarka'b al-Mursalātī (!) u četvrtak, 20. ramazana 816/1413. god.

حرّره العبد الضّعيف ... علي بن شيخ زركعب المرسلاتي أصلح الله أحواله في يوم الخميس العشرين من شهر رمضان المبارك ... لسنة ستّ عشر و ثمانمائة من الهجرة النّبويّة.

Na listu 1a imena dvojice ranijih vlasnika: Šayḫ Muḥammad b. al-Mawlā Ḥasan i Ḥasan b. Qāsim aṣ-Ṣafawī (!) al-Ḥusaynī. Imena još dvojice ranijih vlasnika namjerno izbrisana.

Na listu 257b bilješka krupnim slovima da je rukopis uvakufio Elči Ibrihim-paša za džamiju u kasabi Počitelj.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4358. R-502.

المصباح - شرح المفتاح
AL-MIṢBĀḤ - ŠARḤ AL-MIFTĀḤ

Komentar na as-Sakkākī-jevo djelo مفتاح العلوم (v. br. 4207), zapravo na njegov treći dio. Napisao 'Alī b. Muḥammad b. 'Alī al-Ǧurǧānī al-Ḥusaynī, poznat još i pod nadimcima as-Sayyid aš-Šarīf i Abū al-Ḥasan, rođ. u Džurdžanu u Perziji, 740/1339. god., um. u Širazu 816/1413. god. Autor je, kako na kraju djela kaže, komentar završio u drugoj dekadi mjeseca ševvala 803/1400. god. u Semerkandu.

Kaḥḥāla VII, 216; Ahlwardt VI, 7229; Köprülü II, 1438; Ḥ.Ḫ. II, 1763; Brockelmann G I, 294 i S I, 515; al-Ǧibūrī III, 6017-6018, str. 436; Kairo 1/IV, str. 139; aẓ-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 351-357;

Početak:

أوّله: نحمدك اللّهمّ على ما هديتنا إليه من دقائق المعاني ببدائع البيان، و اطلعتنا عليه من حقائق المعاني بذرائع البرهان، و نصلّي على نبيّك المبعوث بأشرف الأديان، و رسولك المختار من بني عدنان محمّد سيّد الأنام... و بعد فقد طال ما جال في صدري و دار في خلدي أن أرتّب للقسم الثّالث من مفتاح العلوم ما يذلّل صعابه ...

Završetak:

آخره: فلزم صاحب علم المعاني و البيان معرفة الخواصّ الإستدلاليّة و معرفة تأديتها بالطّرق المتفاوتة ... و المصنّف لمّا انتصب لإفادة هذا العلم وجب عليه أن لا يضنّ بشئ من جملته، فوجب أن يورد في كتابه علم الاستدلال المشتمل على علم الحدّ لأنّه جزء من علم البلاغة كما صرّح به فيما مرّ و حقّقه ههنا. و هذا آخر ما يسّره الله تعالى بمنّه و لطفه من كشف فوائد هذا العلم و نظم فرائده ... و قد نجز الفراغ من تأليفه أواسط شوّال من سنة ثلث و ثمانمائة...

L. 218; 26,5 x 18 (19 x 11); 25 redaka. *Nasta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i ukrasni znakovi pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, grub, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Većina listova, naročito u drugoj polovini rukopisa, dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamne fleke. Usljed dugotrajne upotrebe, rubovi listova izlizani. Komentarisani tekst citiran riječima قـال, pisanim crvenim mastilom. Značajnije riječi nadvučene crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Na prvih deset lista tekst uokviren crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom i lijepo urađenim rozetama na koricama i preklopu sa floralnim motivima. Koža korica dohvaćena crvotočinom. Unutrašnja strana preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

Na kraju rukopisa (l. 218b) bilješka da je njegovo prepisivanje završio Ḥasan b. Muḥammad b. 'Īsā al-Bahsanawī, iz Halepa 843/1439. god.

تمّ الكتاب بعون الله و حسن توفيقه ... على يد العبد الضّعيف الرّاجي عفو ربّه و غفرانه حسن بن محمّد بن عيسى البهسنوي من معاملة حلب المحروسة. التّاريخ من إتمامه سنة ثلث و أربعين و ثمانمائة من الهجرة النّبويّة.

Na listu 218a pečat ranijeg vlasnika na kome je čitljivo ime Muḥammad b. 'Alī, a na listu 1a zvijezda petokraka, prepoznatljivi znak vlasnika 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamirije.

Iz biblioteke 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamirī-je iz Sarajeva.

4359. R-247.

المصباح - شرح المفتاح
AL-MIṢBĀḤ - ŠARḤ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4358.

Naslov na donjem presjeku listova شرح مفتاح للسيّد الشّريف الجرجاني.

L. 258; 26,5 x 17 (19 x 10); 25 redaka. *Nasta'līq*, pisan tupim perom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Pojedini listovi, više na početku nego na kraju rukopisa, u gornjem dijelu, do 5 cm. dubine, dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamne fleke. Po marginama i između redova ima nešto komentara, pisanih pretežno rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قال i قوله, pisanim crvenim mastilom. Značajnije riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, sa vanjske strane obložen ukrasnim ebro papirom. Na kraju rukopisa, naknadno ubačeno 11 slobodnih lista sa vodenim znakom.

Na kraju rukopisa (l. 258b) bilješka da je njegovo prepisivanje završeno u posljednjoj dekadi mjeseca džumadel-ahira 855/1451. god.

و قد فرغ من كتابة هذه النّسخة الشّريفة في (ال) عشر الأخير من جمادى الآخر سنة خمس و خمسين و ثمانمائة.

Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

Na prvom zaštitnom listu na strani a bilješka da je vlasnik rukopisa Šayḫ Sayyid Ḫalīl-bābā b. Šayḫ Qāsim-bābā rukopis dobio od potomaka Ḥāğī Bayram Walī-ja.

تملّكه الفقير إليه سبحانه و تعالى عزّ شأنه شيخ سيّد خليل بابا ابن شيخ قاسم بابا من أولاد حاجي بيرام ولى قدّس الله سرّه.

Ispod bilješke je otisnut pečat vlasnika na kome se može pročitati as-Sayyid Ḫalīl bābā.

Na listu 1a druga bilješka u kojoj se kaže da je rukopis nabavio i sa sobom donio Muḥammad b.Muṣṭafā, bivši muderris u Bajazid-pašinoj medresi.

استصحبه العبد الفقير إلى الله القدير محمّد بن مصطفى المدرّس بمدرسة بايزيد پاشا سابقًا.

4360. R-3847.

المصباح - شرح المفتاح

AL-MIṢBĀḤ - ŠARḤ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4358.

Naslov na početku شرح المفتاح للسيّد الشّريف.

L. 257; 27 x 17,5 (18 x 11); 23 retka. *Nasḫ*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom i crvotočinom. Usljed dugotrajne upotrebe listovi po rubovima izlizani. Prva četiri lista lijepljena i nevješto popravljana. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih pretežno rukom drugog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قال ili قوله, a tekst komentara riječi أقول, pisanim crvenim slovima. Značajnije riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, naknadno obložen impregniranim platnom, zelene boje.

Rukopis se završava kolofonom, (l. 257b), u kome je data bilješka da je njegovo prepisivanje završeno u posljednjoj dekadi mjeseca ramazana 864/1460. god.

قد وقع الفراغ من تحرير هذه النّسخة الشّريفة بعناية الله و حسن توفيقه في آخر رمضان المبارك وقت الظّهر من تاريخ سنة أربع و ستّين و ثمانمائة من الهجرة النّبويّة المصطفويّة.

U citiranoj bilješci nema podataka o imenu prepisivača, niti mjestu prepisa. Međutim, u bilješkama, na prvom zaštitnom listu i na listu 1a se kaže da je ovaj primjerak svojom rukom prepisao al-Mawlā 'Abdurraḥmān al-Ğāmī, (tj.'Abdurraḥmān b. Aḥmad b. Muḥammad aš-Šīrāzī, al-Ğāmī rođ. 817/1414., umro 898/1492. god.), što bi značilo da je al-Ğāmī, pored toga što je bio veliki i svestrani pisac, istovremeno bio i prepisivač.

شرح المفتاح للسيّد الشّريف بخطّ المولى عبد الرّحمن الجامي قدّس الله سرّه.

Na istim listovima spominju se i trojica ranijih vlasnika: 'Ārifī Muḥammad Ḥalwānī (ili Ḥalwātī)-zāde, Muṣṭafā Qūtlawī i Muṣṭafā b. Yūsuf al-Mūstārī (Šejh Jujo). Ispod bilješke trećeg vlasnika otisnut je i njegov lični pečat iz 1082/1671. god.

Na prvom i zadnjem listu, bilješka krupnim slovima da je rukopis vakuf Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4361. R-419.

المصباح - شرح المفتاح

AL-MIṢBĀḤ - ŠARḤ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4358.

Naslov na listu 1a شرح المفتاح للشّريف الجرجاني.

L. 173; 28 x 18 (20,5 x 12,5); 27 redaka. *Nasẖ* sa mješavinom *ta'līqa*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, veoma kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Papir debeo, grub, hrapav, žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Zadnjih pedesetak listova dohvaćeno vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamne fleke . Zbog dugotrajne upotrebe rubovi listova izlizani. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki, pisanih naknadno, rukom drugih prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قال ili قوله, pisanim crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni presvučen ukrasnim ebro papirom. Prilikom koričenja ubačen po jedan dodatni zaštitni list na početku i kraju rukopisa.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XV stoljeća, izuzev listova 28-36 koji su zagubljeni i naknadno dopisani.

Na listu 1a dvije bilješke ranijih vlasnika. U prvoj 'Abdullāh b. Ḥusayn, imam Kamber-agine džamije kaže da je ovo djelo po drugi put pročitao pred Mawlānā Yūsufom, muderrisom u Koski džamiji u Mostaru i da je sa čitanjem završio u srijedu 27. džumadel-ahira 1062/1653. god.

قرأته ثانيًا على مولانا يوسف المدرّس في مسجد الجامع القوسقي في بلدة موستار صينت عن الأكدار يوم الأربعاء السّابع و العشرين من ثاني الجمادين لسنة إثنتين و ستّين و ألف. حرّره عبد الله بن حسين إماماً في مسجد قنبرآغا.

U drugoj bilješci njen vlasnik 'Abdullāh b. Aḥmad Kantamīrī-zade kaže da je ovu knjigu kupio od Mawlānā 'Abdulqādira, pred kojim ju je pročitao od početka do kraja, a on pred Ḥusayn-om ef. Iṣba'ī-jem. Ispod bilješke je lični pečat vlasnika 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamīrī-je i njegov prepoznatljivi znak, zvijezda petokraka.

اشتريت هذا الكتاب المستطاب من كتب أستاذنا العالم العامل الفاضل أعلم العلماء المحقّقين، و أفضل الفضلاء المدقّقين، مولانا عبد القادر، و قد قرأته عليه بمتنه من أوّل الكتاب إلى الآخر، و هو قرأه على المولى العالم الكامل حسين أفندي الشّهير باصبعي، و أنا أفقر الفقراء غبار مجالس العلماء عبد الله بن أحمد الشّهير بقنطميري زاده زاد الله زاده.

Iz biblioteke 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamīrī-je iz Sarajeva.

4362. R-3843.

المصباح - شرح المفتاح
AL-MIṢBĀḤ - ŠARḤ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4358.

Naslov na donjem presjeku listova سيد شريف للمفتاح.

L. 285; 26,5 x 16 (19 x 10); 25 redaka. *Nasẖ*, sitan, čitljiv. Mastilo crno, kvalitetno, otporno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih naknadno, rukom drugog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قال ili قوله, a tekst komentara riječima أقول, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, sa preklopom, obložen impregniranim platnom, crne boje, novijeg datuma. Preko platna nalijepljeni sačuvani dijelovi originalnih kožnih korica i preklopa sa lijepo urađenim rozetama u floralnim motivima.

Rukopis se završava kolofonom (l. 285a) u kome je data bilješka da je njegovo prepisivanje završio Salāma b. Sawī (!) b. Ibrāhīm al-Māliki al-Anṣārī, 1. muharrema 1001/1592. god.

قد وافق الفراغ من كتابة هذا الكتاب الشّريف بعناية الملك اللّطيف على يد أفقر العباد إلى الله تعالى و أحوجهم إليه سلامة بن سوى بن ابراهيم المالكى الأنصاري... و ذلك بتاريخ مستهلّ شهر محرّم الحرام إفتتاح عام أحد و ألف.

Na prvom zaštitnom listu, na strani *a* bilješka ranijeg vlasnika, muderrisa Ibrāhīm b. aš-Šayḫ Ismā'īl-a koji kaže da je do rukopisa došao putem nasljeđa.

Na istom listu više bilješki o djelima iz arapske retorike i biografskim podacima o njihovim autorima.

Na prvom i posljednjem listu bilješke krupnim slovima da je rukopis vakuf Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4363. R-2628.

المصباح - شرح المفتاح
AL-MIṢBĀḤ - ŠARḤ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4358.

Naslov na prvom zaštitnom listu المصباح شرح المفتاح للسّيّد الشّريف. Nedostaje nekoliko lista na početku rukopisa. Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: ثمّ أورد النّفى على البقيّة، و إذا انتفى بقيّة الشّئ كان ما عداها أقدم منها في الانتفاء، و كان حاصل المعنى تبعت البقيّة في الانتفاء لما عداها فيظهر المبالغة المقصودة . قال: و إن اختلج أقول ...

L. 280; 21 x 13 (15 x 8,5); 23 retka. *Ta'līq*, pisan tupim perom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamne fleke, a na pojedinim listovima i znakovi oboljenja papira. Na više listova, naročito pri kraju, tekst oštećen toliko da više nije čitljiv. Pojedini listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih pretežno rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قال ili قوله, a tekst komentara riječima أقول, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom i lijepo urađenim rozetama na koricama i preklopu u floralnim motivima. Unutrašnja strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini preklopa. Sudeći po papiru, povezu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVI stoljeća.

Na unutrašnjoj strani prve korice namjerno izbrisana bilješka o ranijem vlasniku, a u bilješci na prvom zaštitnom listu na strani *a* se kaže da je vlasnik rukopisa Ḥasan b. 'Alī.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku. (v. pečat na l. 1a)

4364. R-655.

المصباح - شرح المفتاح
AL-MIṢBĀḤ - ŠARḤ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4358.

Naslov na prvom zaštitnom listu كتاب من علم المعاني و البيان, a na donjem presjeku listiva القسم الثالث كتاب في علم المعاني و البيان.

L. 220; 22,5 x 14,5 (18 x 7,5); 29 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, jako porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnožute boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na prvih dvadesetak lista po marginama ima dosta komentara pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قال ili قوله, a tekst komentara riječima أقول, pisanim crvenim mastilom. Značajnije riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, sa vanjske strane obložen ukrasnim ebro papirom. Preklop otkinut i uložen između zadnjeg lista i korice.

Na kraju (l. 220b) bilješka da je prepis djela završen u mjesecu rebiul-ahiru 1130/1718. god.

قد وقع الخلاص من تحرير شرح المفتاح، بعون الله العليم الفتّاح، ليلة الجمعة المباركة من شهر ربيع الآخر لسنة ثلثين و مائة و ألف بعد هجرة من له العزّ و الشّرف.

Iz bilješke na listu 1a vidi se da je djelo prepisao 'Abdullāh b. Aḥmad Kantamīrī-zade, čiji se prepoznatljivi znak, zvijezda petokraka nalazi i na prvom zaštitnom listu.

تلت تمليكه بالتّحرير، بالقلم الكسير، و التّعب الكثير، و أنا العبد الفقير إلى ربّه القدير عبد الله بن أحمد عفى عنهما الملك الصّمد.

Ispod bilješke se nalazi i otisak njegovog ličnog pečata.

Iz biblioteke 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamīrī-je iz Sarajeva.

4365. R-316.

المصباح - شرح المفتاح
AL-MIṢBĀḤ - ŠARḤ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4358.

Naslov na listu 2a القسم الثالث من الكتاب في علمي المعاني و البيان متن

L. 221; 25 x 15 (17,5 x 8); 27 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom i tupim perom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, hrapav, krut, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Po rubovima listova povučena još jedna linija crvene boje i tako napravljene margine za komentare i bilješke. Po marginama ima dosta sitno pisanih komentara, rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قال ili قوله, a tekst komentara riječima أقول, pisanim crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, sa vanjske strane obložen ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po rukopisu, držimo da je i ovaj, kao i prethodni primjerak, početkom XVIII stoljeća prepisao 'Abdullāh b. Aḥmad Kantamīrī-zāde, čiji prepoznatljivi znak, zvijezdu petokraku, nalazimo na prvom zaštitnom listu.

Iz biblioteke 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamīrī-je iz Sarajeva.

4366. R-853.

حواشي شرح المفتاح للجرجاني
ḤAWĀŠĪ ŠARḤ AL-MIFTĀḤ LI'L-ĞURĞĀNĪ

Glosa na prethodno djelo, od istog autora. (v. br. 4358) Napisao ju je uporedo sa svojim komentarom, a tretira se kao zasebno djelo. Naslov u

našem primjerku je حاشية على المفتاح للسيّد الشّريف الجرجاني (v. prvi zaštitni list i list 1a)

Ahlwardt VI, 7234; Ḥ.Ḫ. II, 1763;

Početak:

أوله: قوله إلى إثنى عشر قسما صرّح بذلك الزّمخشري في كتابه المسمّى بقسطاس العروض، قوله من حيث جواهرها، و موادها يعني: أنّ جواهر الكلم و موادها ملحوظة في مباحث اللّغة... قوله و من حيث انتساب بعضها إلى بعض بالاصالة و الفرعيّة فعلم الاشتقاق ...

Završetak:

آخره: قوله لما ذكره أولاً، يعني: أنّه ذكر أولاً أنّ أصل الحسن في جميع ذلك أن تكون الألفاظ توابع للمعاني دون العكس ... قوله: ثلث قبل ثلث بالتّذكير، مسنداً إلى الجارّ و المجرور المقدّم ... قوله: ليتوصّل به الموجود - في النّسخ المعزية - ليتوصّل على صيغة المبنى للمفعول ... أن يكون على صيغة الخطاب.

L. 72; 18,5 x 13,5 (14 x 10); 22 retka. *Ta'līq*, pisan u zbijenim redovima. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, krut, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru, mastilu i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XV stoljeća.

Na listu 1a ime ranijeg vlasnika Muḥammad Hāšim. Na istom listu i na još nekoliko mjesta pečat vlasnika i vakifa, Osmana ef. Šehdije iz 1173/1759. god.

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu.

4367. R-596.

حاشية مصنّفك على شرح المفتاح للجرجاني
ḤĀŠIYA MUṢANNIFAK 'ALĀ ŠARḤ AL-MIFTĀḤ LI'L-ĞURĞĀNĪ

Glosa na al-Ğurğānī-jev komantar المصباح trećeg dijela as-Sakkākī-jeva djela مفتاح العلوم. (v. br. 4358) Napisao 'Alī b. Maḥmūd b. Muḥammad b. Mas'ūd b. Maḥmūd b. Muḥammad b. Muḥammad b. Muḥammad b. 'Umar aš-Šāhrūdī al-Bisṭāmī al-Harawī, poznat pod nadimkom Muṣannifak, rođ. 803/1401., um. 875/1470. god.

Kaḥḥāla VII, 240; Ḥ.Ḫ. II, 1765; A.M. I, 735; Ahlwardt VI, 7237/1;

Početak:

أوله: نحمدك يا من علت سرادق كبريائه عن أن يحول بيانها العبارات و الإشارات، و انقطعت دون معارج اعتلائه ألسنة الحقائق و المجازات و الكنايات و الإستعارات...

Završetak:

آخره: قوله و العلم إدراك المراد بتعلّقه ... و في كتاب البرهان... كلّ ما يكون إدراكه صعباً نسمّيه علماً و كلّ ما يكون إدراكه سهلاً نسمّيه معرفةً، و ليكن هذا آخر الكتاب و الحمد لله.

L. 123; 27,5 x 18 (18,5 x 11); 23 retka. *Ta'līq*, sitan, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele i žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Većina listova dohvaćena vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamne fleke i znakovi oboljenja. Komentarisani tekst citiran riječima قال ili قوله, pisanim crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Po marginama ima dosta, sitno pisanih komentara, rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, novijeg datuma, sa hrbatom od impregniranog platna, crne boje.

Na kraju rukopisa (l. 123b), bilješka u kojoj se kaže da ga je pune dvije godine prepisivao i završio 4. ševvala 971/1564. god. u kasabi Razgrad (u Bugarskoj) 'Abdurraḥmān as-Sofyawī (iz Sofije) al-Ḫazānī.

الحمد لله ملهم الصّواب، على توفيقه للاستكتاب، في سنتين كاملتين و للفراغ منه ضحوة اليوم الرّابع من شوّال سنة إحدى و سبعين و تسعمائة من الهجرة النّبويّة في قصبة هزارغراد على يد أحوج العباد ... عبد الرّحمن الصوفيوي الملقّب بالخزاني ...

4368. R-7758.

حاشية مصنّفك على - شرح المفتاح للجرجاني
ḤĀŠIYA MUṢANNIFAK 'ALĀ ŠARḤ AL-MIFTĀḤ LI'L-ĞURĞĀNĪ

Isto kao br. 4367.

Naslov na trećem zaštitnom listu كتاب مصنّفك, a na donjem presjeku listova مصنّفك على شرح المفتاح للسيّد الشّريف .

L. 134; 18,5 x 12 (12,5 x 6,3); 19 redaka. *Nasta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Tekst, izuzev na naslovnoj strani, uokviren linijom crvene boje. Po marginama ima nešto komentara, pisanih

rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječima قال ili قوله, a tekst komentara riječima أقول, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVI stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu ime ranijeg vlasnika ʻAbdullāh b. ʻIṣmat, a na trećem podatak da je rukopis 1137/1724. god. bio vlasništvo ʻAbdulḥalīma b. as-Sayyida ʻAbdullāha.

Iz Odbora IZ Travnik.

4369. R-153.

شرح مفتاح العلوم لشيخ زاده
ŠARḤ MIFTĀḤ AL-ʻULŪM LI ŠAYḪ-ZĀDE

Komentar na treći dio as-Sakākī-jeva djela مفتاح العلوم (v. br. 4207). Napisao čuveni muderris tefsira, fikha i nasljednog prava iz Istanbula, Muḥammad b. Muṣṭafā al-Qūğawī al-Ḥanafī, Muṣliḥuddīn, poznat pod nadimkom Šayḫ-zāde, umro 951/1544. god.

Kahhāla XII, 32; Ḥ.Ḫ. II,1764, Ahlwardt VI, 7247/14; A.M. II, 238;

Početak:

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و الصّلوة و السّلام على خير خلقه محمّد و آله و صحبه أجمعين، و به نستعين. قال الأستاذ العلامة سراج الملّة و الدّين أبو يعقوب يوسف بن أبي بكر محمّد بن علي السّكاكي ... القسم الثّالث في علمَي المعاني و البيان و قد رتّب كتابه على ثلاثة أقسام، القسم الأوّل في علم الصّرف، و القسم الثّاني: في علم النّحو، و القسم الثّالث في علم المعاني و البيان ...

Završetak:

آخره: و ذلك أنّ من جملة مقامات الكلام، مقام الإستدلال على المطالب التّصديقيّة المتوقّفة على تصوّرات أطرافها المحتاجة إلى الحدّ فليلزم صاحب علمى المعاني و البيان ... و معرفة تأديتها بالطّرق المتفاوتة في وضوح الاستلزام ... فوجب عليه أن يورد في كتابه علم الإستدلال المشتمل على علم الحدّ لأنّه جزء من علم البلاغة،... و الحمد لله ربّ العالمين.

L. 220; 30,5 x 21 (21 x 13); 33 retka. *Nastaʻlīq*, sitan, pisan vještom rukom, u zbijenim redovima. Mastilo crno, kvalitetno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani krupnim crvenim mastilom. Papir debeo, krut, glat , bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. U zadnjem dijelu rukopisa listovi po rubovima dohvaćeni vlagom, usljed čega su na njima ostale tamne fleke. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom i lijepo urađenim rozetama na koricama i preklopu sa floralnim motivima.

Na kraju rukopisa (l. 220b), bilješka u kojoj se kaže da je njegovo prepisivanje završio Aḥmad b. Muṣṭafā, u drugoj dekadi mjeseca džumadel-ahira 972/1565. god.

قد وقع الفراغ من تحرير هذه النّسخة بعون الله الملك الوهّاب على يد أحوج الطلاّب إلى شفاعة الشّافعين يوم الحشر و الحساب أحمد بن مصطفى... في أواسط جمادى الآخر من شهور سنة إثنى (!) و سبعين و تسعمائة.

Na listu 1a bilješka ranijeg vlasnika Muṣṭafe, muftije iz Mostara. Ispod bilješke je i njegov lični pečat. U drugoj bilješci, na istom listu stoji da je vlasnik rukopisa izvjesni Muḥammad.

4370. R-4859.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 67; 18,5 x 11,5. Dimenzije teksta različite od jednog do drugog djela. 19 redaka. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Tekst uokviren crvenom linijom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom drugog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen rubom vremena i crvotočinom. Na koricama i preklopu lijepo urađene rozete sa floralnim motivima, bogato ukrašene zlatnom bojom.

1\. L. 1b-18b

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام
ŠARḤ AL-ISTIʻĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LIʼL-ʻIṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

2. L. 19b-67a

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

Bilješka o prepisivaču i godini prepisa na listu 67, namjerno izbrisana. Sudeći po pismu, papiru i omotu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a ime vlasnika Aḥmada Kāmila al-Mawridī-je iz 1216/1801. god. Na istom listu je i pečat kasnijeg vlasnika, Hodže Alije Nu'mana, antikvara tepiha iz Zagreba.

4371. R-1272.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 42; 20,5 x 12 (13,5 x 6); 17-19 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Prva i zadnja laga listova razasuta i odvojena od poveza. Po marginama ima dosta komentara pisanih sitnim slovima, oštrim perom i rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom, sa vanjske strane obložen ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-17b

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

2. L. 20b-32a

شرح الإستعارات لقول أحمد

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT LI-QŪL ĀḤMAD

Isto kao br. 4350,4.

3. L. 34b-42

شرح فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة للإصبعي

ŠARḤ FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA LI'L-IṢBA'Ī

Komentar na as-Samarqandī-jevu risalu o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju (v. br. 4230,2). Napisao Ḥusayn ef. al-Iṣba'ī as-Sarāyī (iz Sarajeva), čija nam godina smrti nije poznata. Međutim, na osnovu jedne bilješke u rukopisu R-419 (v. br. 4631, l. 1a) moglo bi se pretpostaviti da je autor živio krajem XVII ili u prvoj polovini XVIII stoljeća. Dobrača (v. I, 388/4, str. 238) neopravdano sumnja da je spomenuti Ḥusayn ef. autor ovog komentara (v. Muhamed Ždralović, *Prepisivači djela u arabičkim rukopisima*, II, br. 574, str. 100)

Početak (l. 34b):

أوّله: الحمد للّه الّذي أذاق نوع الإنسان حلاوة النّطق و البيان، فـفاز منهم من فاز بالتّمييز بين الحقيقة و المجاز، و الصّلوة على منبع البلاغة و الفصاحة، و معدن البسالة و السّماحة... و بعد فلا يخفى أنّ الرّسالة الّتي عملها المولى ... أبو القاسم السّمرقندي ... قال المصنّف الحمد لواهب العطيّة، أي: كلّ فرد من أفراد العطايا كما هو المستفاد من لام الإستغراق...

Završetak (l. 42b):

آخره: فهو قرينة و ما سواه ترشيح، و لك أن تجعل الجميع قرينة في مقام شدّة الإهتمام بالإيضاح، و لذا قال صاحب التّلخيص: القرينة قد تكون واحدة، و قد تكون متعدّدة. و اللّه الهادي.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4372. R-7817.

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

Nepotpuno na početku.

Početak ovdje:

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: عنه كأنّه قيل: كيف يصحّ اخراج الغلط عن تعريف المجاز؟ و هو في افراده لأنّ الغلط المستعمل إمّا ... حقيقة أو مجازاً...

L. 19; 20,5 x 14,2 (15 x 7,5); 21 redak. *Ta'līq* sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i dohvaćeni vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Po marginama ima nešto naknadno pisanih komentara. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Bez poveza.

Prepisao Mūsā b. Nabī u utorak, u zadnjoj dekadi džumadel-ahira 1155/1742. god. (v. bilješku na listu 19b). Na listu 1b i 4b pečat ranijeg vlasnika sa natpisom 'Uṯmān.

4373. R-3923.

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ
AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

L. 64; 23 x 13 (12,5 x 5,5); 17 redaka. *Ta'līq* sa mješavinom *nasḫa*. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Pojedini listovi oštećeni i nevješto popravljani. Listovi sa kustodama.

Povez kožni.

Prepisao Ḫalīl b. Muḥammad Sayyid b. 'Abdullāh 1156/1743. god.

حرّره خليل بن محمّد سيّد بن عبد الله غفر الله لهم أجمعين سنة ١١٥٦

Na prvom i zadnjem listu bilješka krupnim slovima da je rukopis vakuf Karađoz-begove biblioteke.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4374. R-4072.

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ
AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 435,5.

L. 35; 21 x 14,5 (18 x 8,5); 21 redak. *Nasta'līq*, pisan tupim perom, krupnim slovima i vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom.

Povez kartonski, oštećen.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i mastilu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4375. R-7816.

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ
AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

Nepotpuno na kraju.

Završetak ovdje:

ناقص في آخره. آخر الموجود: فالمناسب أن يقال فانّه علاقة بين المستهلّ فيه، و بين الموضوع
له في صورة الغلط، و الجواب: إنّه ليس علّة للاحتراز بها عن الغلط ...

L. 8; dimenzije 20,5 x 14,5 (15 x 8,5); 21 redak. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i dohvaćeni vlagom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Bez poveza.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a ime nekog 'Uṯmāna iz Istanbula, najvjerovatnije ranijeg vlasnika.

4376. R-545.

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ
AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

L. 61; 22,5 x 14,5 (12,5 x 5,5); 13 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom, obložen ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu, mastilu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na više mjesta stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

4377. R-3510.

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ
AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

L. 62; 21 x 15 (14 x 6,5); 15 redaka. *Nasḫ*, pisan krupnim slovima, tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Na početku u obliku kupole, lijepo urađen unvan, sa floralnim motivima, bogato ukrašen zlatnom, plavom i zelenom bojom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir debeo, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Na naslovnoj strani, tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren crvenom linijom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Od nekadašnjeg kožnog poveza sačuvana samo zadnja korica, sa lijepo urađenom rozetom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu ime ranijeg vlasnika 'Abdullāh b. Ḥasan.

4378. R-4847.

Zbirka (مجموع), *5*

L. 98; 20,5 x 15 (15,5 x 8,5); 17-23 retka. *Nasḫ i ta'līq*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, bijele i tamnobijele boje, sa više vrsta vodenih znakova, evropskog porijekla. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst uokviren crvenom

linijom. Tekst osnovnog djela ili nadvučen crvenom linijom, ili u potpunosti pisan crvenim mastilom. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Po marginama ima nešto komentara. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen vlagom i crvotočinom.

1. L. 1b-31b

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ
AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.
Djelo je nepotpuno na kraju.
Završetak ovdje (l. 31b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: و يحتمل أن يكون المعنى. و لك أن تتجاوز من اللّغة إلى الإصطلاح أصلاً، و تكتفى في الإستعارة بالمعنى اللّغوي، كما اكتفيت في الكتابة بالمعنى اللّغوي، و لا حاجة في شيء منها إلى الحمل على المعنى...

2. L. 32b-74a

شرح الرّسالة السمرقنديّة لقره سعيد

ŠARḤ AR-RISĀLA
AS-SAMARQANDIYYA LI QARA SA'ĪD

Komentar na as-Samarqandī-jevu risalu o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju (v. br. 4230,2). Napisao Qara Sa'īd čija nam je biografija nepoznata.

Köprülü III, 539/2 i 540/1; Brockelmann S II, 260/15;

Početak (l. 32b):

أوّله: نحمدك يا من شرح صدورنا لتحقيق معاني الاستعارات، و نوّر قلوبنا بإلهام حقائق المفردات و المركّبات ... أمّا بعد فيقول العبد الفقير ... قره سعيد: إنّ الرّسالة المشهورة بين الأفاضل برسالة الإستعارات من بين الرّسائل للإمام الهمام السّمرقندي، المشهور بين النّاس بأبي القاسم السّمرقندي...

Završetak (l. 74a):

آخره: هذا ما سنح لي من السّوابغ في هذا المقام متعلّقا برسالة الإستعارات المشهورة بين الأنام، و نرجو من الله تعالى أن يختم خواتمنا بأحسن الختام ... و أنا أضعف العباد الرّاجي من ألطاف لطفه العميم سعيد . تمت الرّسالة.

Prepisao Dāwūd b. Muḥammad, 1083/1672. god.

3. L. 75b-89a

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام
ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2.
Prepisao Ḥāfiẓ Muḥammad.

4. L. 90b-94b

وسالة الإستعارات للقوشجي
RISĀLA AL-ISTI'ĀRĀT LI'L-QAWŠAĞĪ

Isto kao br. 4227,2
Prepisao Dāwūd b. Muḥammad 1083/1672. god.

5. L. 95b-98b

شرح إيساغوجي في المنطق (بالتّركيّة)
ŠARḤ ISĀĠŪĠĪ FĪ AL-MANṬIQ BI'T-TURKIYYA

Naslov prema sadržaju.

Komentar na turskom jeziku na poznato al-Abharī-jevo djelo iz logike إيساغوجي (v. br. 4229,3) od nama nepoznatog autora. U njemu autor objašnjava cjeline (كلّيات), predodžbe (تصوّرات) i premise (تصديقات).

Početak (l. 95b):

أوّله: المنطق آلة قانونيّة تعصم مراعاتها الذّهن عن الخطأ في الفكر: منطق إيكى قسم تصوّرات تصديقات، تصوّراتك مباديسي وار مقاصدى وار مباديسي وار، كلّيات خمس مقاصدى قول شارح ... باب أوّل إيساغوجى...

Završetak (l. 98a):

آخره: بشنجى مغالط تعريض قياس مؤلّف من مقدّمات كاذبة شبيهة بالحقّ، أو بالمشهورة أو من مقدّمات وهميّة كاذبة بو صناعتدن مقصود برهاندن زيرا السنه، نادره مستعمل أولان برهاندن غير يسى نادردر تمّ المنطق.

4379. R-4077.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 61; 21 x 12 (14 x 8); 17-27 redaka. *Nasḫ* i *ta'līq*. Mastilo crno. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama prvog djela ima nešto komentara, pisanih oštrim perom, rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni.

1. L. 1b-28b

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة
ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

2. L. 29a-54b

حاشية الأصول و غاشية الفصول على المقدّمات الأربع
ḤĀŠIYA AL-UṢŪL WA ĠĀŠIYA AL-FUṢŪL 'ALĀ AL-MUQADDIMĀT AL-ARBA'

Glosa na poglavlje المقدّمات الأربع iz al-Maḥbūbī-jeva komentara التّوضيح na njegovo djelo تنقيح الأصول iz oblasti usuli fikha. (v. Dobrača II, 856) Glosu je napisao Aḥmad b. Muḥammad b. Isḥāq al-Qāzābādī, Abū Nāfi', umro 1163/1749. god.

Kaḥḥāla II, 81; A.M. I, 175; Köprülü III, 56; Brockelmann G II, 214; O.M. I. 404; Dobrača II, 873/1;

Početak (l. 29a):

أوّله: الحمد لله الّذي علّم ما لم نعلم من بدائع الأصول ... و بعد فيقول أفقر عباد الله ... أبو النّافع أحمد بن محمّد بن إسحق القازابادي ... هذه كلمات شريفة بديعة على المقدّمات الأربع... و سمّيتها حاشية الأصول و غاشية الفصول...

Završetak (l. 54b):

آخره: بل فتح مفتّح الأبواب، و كشف ربّ الأرباب، الحمد لله أوّلاً و آخراً، و الصّلوة على نبيّه باطناً و ظاهراً...

Prepisao, kako se iz završetka djela na listu 54b vidi, Yūsuf b. 'Alī al-'Arbakrī. Nema podataka o mjestu niti godini prepisa.

3. L. 55a-61b

التّهذيب في المنطق و الكلام
AT-TAHḎĪB FI AL-MANṬIQ WA AL-KALĀM

Popularno i često komentarisano djelo iz logike. Napisao Mas'ūd b. 'Umar b. 'Abdullāh at-Taftāzānī, Sa'duddīn, rođ. 712/1312., um. 791/1389. god.

Kaḥḥāla XII, 228-229; Ahlwardt IV, 5174; Ḥ.Ḫ. I, 515; A.M. II, 329-330; Brockelmann G II, 215 i S II, 302; Kairo 1/VI, str. 78; Sarkīs I, str. 636; Fajić V, 3443/1; al-Ǧibūrī IV, 6080-6083, str. 16-17; aẓ-Ẓāhiriyya M, str. 110-112;

Početak (l. 55b):

أوله: الحمد لله الّذي هدانا سواء الطّريق، و جعل لنا التّوفيق خير الرّفيق ... و بعد فهذه غاية تهذيب الكلام، في تحرير المنطق و الكلام، و تقريب المرام، من تقرير عقائد الاسلام، و جعلته تبصرة لمن حاول التّبصّر...

Završetak (l. 61b):

آخره: و البرهان أى الطّريق إلى الوقوف على الحقّ، و العمل به و هذا بالمقاصد أشبه و أبعد. تمت.

Prepis iz 1170/1757. god. Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4380. R-3692.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 71; 19 x 12 (12,5 x 5,5); 25 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i dužinom hrbata dohvaćeni vlagom. Tekst u prvom djelu uokviren crvenom linijom, a tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Komentarisani tekst u drugom djelu citiran riječima قــولــه, pisanim crvenim mastilom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom drugog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, sa vanjske strane obložen ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-40b

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

2. L. 42b-71b

حاشية الحفيد على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AL-ḤAFĪD 'ALĀ ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Glosa na Isfarā'īnī-jev komentar as-Samarqandī-jeve risale o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju. (v. br. 4230,2) Napisao 'Alī b. Ismā'īl b. Ibrāhīm b. Muḥammad b. 'Arab Šāh al-Isfarā'īnī, al-Ḥafīd, umro 1007/1599. god.

Kaḥḥāla VII, 34; Ahlwardt VI, 7301; Ḥ.Ḫ. I, 845; Köprülü III, 532; Brockelmann G II, 194 i S II, 259; aẓ-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 237-238; Hasandedić, 261/2, str. 121; al-Ǧibūrī III, 5046, str. 197;

Početak (l. 42b):

أوله: أحمدك حمد مسترشد بأنوار هدايتك، و مسترفد بآثار جوارك و عنايتك ... أمّا بعد فيقول العبد المفتقر إلى ألطاف ربّ العالمين علي بن صدر الدّين بن عصام الدّين لمّا بلغت سنّ التّمييز، من العمر العزيز، و أدركت أنّ صيت عالم العالم قد ملأ الآفاق ...

Završetak (l. 71b):

آخره: قوله و لك أن تجعل الجميع قرينةً إلخ، و لذا قال صاحب التّلخيص القرينة قد تكون واحدة، و قد تكون متعدّدة، و الله تعالى أعلم في البدء، و الختم قال المؤلف رحمه الله: اتّفق الفراغ من تسويدها ببلدة اسكندريّة، و أنا متوجّه إلى محروسة قسطنطينيّة يوم الأربعاء الثّامن عشر من الشّهر السّابع من العام التّاسع من العقد العاشر من القرن العاشر.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Uvakufio Ǧumhūr Muḥammad ef. (v. bilješku na listu 43a)

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4381. R-2372.

Zbirka (مجموع), *11*

L. 209; 20 x 12,5 (13,5 x 5,5); 19 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na većini listova tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela ili nadvučen crvenom linijom, ili citiran riječima قــولــه, pisanim crvenim mastilom. Listovi pri

donjem prerezu, do 5 cm dubine, dohvaćeni vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-32a

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ ʿALĀ ŠARḤ
AL-ISTIʿĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

2. L. 32b-33b

انواع المجاز

ANWĀʿ AL-MAĞĀZ

Kraći rad o vrstama metafore u arapskom jeziku, od nama nepoznatog autora. Naslov dat prema sadržaju. Ovo je najvjerovatnije fragment iz nekog djela o arapskoj stilistici. U njemu se metafora dijeli na dvadeset i pet vrsta i za svaku vrstu je naveden primjer iz Kur'ana ili hadisa.

Fajić V, 3536/3

Početak (l. 32b):

أوله: إعلم أنّ العلما، حصروا أنواع المجاز في خمسة و عشرين نوعا على الاستقراء ١ إطلاق اسم السّبب على المسبّب كقوله عليه السّلام بلّوا أرحامكم و لو بالسّلام...٢ عكسه كقوله شربت الاثم حتّى زال عقلي...

Završetak (l. 33b):

آخره: ٢٤ - الحذف كقوله تعالى ﴿يبيّن الله لكم أن تضلوا﴾ أى لئلاّ تضلوا ٢٥ - الزّيادة كقوله تعالى ليس كمثله شئ﴾ و الله أعلم بالصّواب.

3. L. 35b-69b

حاشية الحفيد على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AL-ḤAFĪD ʿALĀ ŠARḤ
AL-ISTIʿĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4380,2.

4. L. 70b-91a

حاشية السّيواسي على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AS-SĪWĀSĪ ʿALĀ ŠARḤ
AL-ISTIʿĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Glosa na Isfarā'īnī-jev komentar as-Samarqandī-jeve risale o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju (v. br. 4230,2). Napisao al-Ḥāğğ Ismāʿīl b. al-Ḥāğğ Sinān as-Sīwāsī, umro 1047/1637. god.

Kaḥḥāla II, 271; Köprülü III, 555/7; al-Ğibūrī III, 5042, str. 196;

Početak (l. 70b):

أوّله: الحمد لله ذي العظمة و السّلطان الّذي خلق الإنسان، و علّمه البيان، بأنواع اللّغات ... و بعد فيقول الفقير إلى ربّه الأكرم الحاجّ إسماعيل بن الحاجّ سنان السّيواسي: ليّن الله قلبه القاسي، و أزال قبضه الوسواسي...

Završetak (l. 91a):

آخره: قوله: لأنّه لا التباس بين القرينة و التّرشيح في المصرّحة لأنّ القرينة ممّا يلائم المشبّه، و التّرشيح ممّا لا يلائم المشبّه به، الحمد لله على التّمام و على رسوله أفضل الصّلوة و السّلام.

5. L. 94b-108b

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTIʿĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-ʿIṢĀM

Isto kao br. 4231,2

6. L. 113b-133a

رساله در تحقيق حقيقت و مجاز

RISĀLA DER TAḤQĪQ-I ḤAQĪQAT WA MAĞĀZ

Risala na perzijskom jeziku o stvarnom i prenesenom značenju riječi, od nama nepoznatog autora.

Köprülü III, 224/6, str. 101

Početak (l. 113b):

أوله: حمد بى حد أقدسي رسد كه حقيقة مالكية و ملكية را مدار است... أما بعد اين رساله است در تحقيق حقيقة و مجاز .... مصداق ﴿ولما بلغ اشدّه آتيناه حكما و علما﴾ سلطان عاقبت محمود خان أبو الغازي عبيد الله بهادر خان ...

Završetak (l. 133a):

آخره: بتقوية أو لشكر عدورا هزيمت كرده اند ... و هزم راكه موضوع است براى نسبة هزيمت كردن ...اللّهمّ اجعل عاقبة أمورنا الخير، وارزقنا لقاءك بالخير، و حاسبنا بالخير، و احشرنا بالخير و أسكنّا الجنّة بالخير، .. و صلّ على نبيّك محمّد ... تمّت الرّسالة.

7. L. 136b-169a

شرح الرّسالة السمرقنديّة لقره سعيد

ŠARḤ AR-RISĀLA AS-SAMARQANDIYYA LI QARA SA'ĪD

Isto kao br. 4378,2

8. L. 170b-179b

شرح الإستعارات لقول أحمد

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT LI-QŪL ĀḤMAD

Isto kao br. 4350,4

9. L. 180b-188b

شرح فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة للإصبعي

ŠARḤ FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA LI'L-IṢBA'Ī

Isto kao br. 4371,3

10. L. 190b-199b

ذيل درر العبارات و غرر الاشارات في تحقيق معاني الاستعارات

ḌAYL DURAR AL-'IBĀRĀT WA ĠURAR AL-IŠĀRĀT FĪ TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRĀT

Dodatak djelu درر العبارات و غرر الاشارات iz arapske stilistike. I osnovno djelo i ovaj dodatak napisao je Aḥmad b. Muḥammad al-Ḥusnī al-Ḥamawī al-Ḥanafī, Šihābuddīn, umro 1098/1687. god. Kako se iz završetka vidi, autor je djelo završio 26. redžeba 1070/1660. god.

Kaḥḥāla II, 93; Brockelmann G II, 315; Kairo I/IV, 136

Početak (l. 190b):

أوّله: باسمك اللّهمّ أذهَب فاتحة الكتاب، و بآخر دعوى أهل الجنان، وشيُ بُرودَ الخطاب، يا نور النّور، يا خفيًا من فرط الظّهور ... أمّا بعد فهذا ذيل سابغي (!) لكتابي المسمّى بُدرر العبارات، و غرر الاشارات، في تحقيق معاني الاستعارات، جعلته هديّة لكلّ فاضل متقن... المطلب الأوّل في تقسيم المجاز ...

Završetak (l. 199b):

آخره: فأجاب بأنّه خطأ نشأ من عدم الفرق بين التّرشيح و التّجريد، و لم يتصوّر مراد المورد فتأمّل. وهنا وقع القلم، وجنح القول للسّلم، وخلع القلم، ما اسودّ من بروده، ورفع رأسه من ركوعه وسجوده، في اليوم السّادس والعشرين من شهر رجب المرجّب من شهور سنة سبعين وألف.

11. L. 205b-209b

رسالة الإستعارات للقوشجي

RISĀLA AL-ISTI'ĀRĀT LI'L-QAWŠAĠĪ

Isto kao br. 4227,2

Cijelu zbirku prepisao je 'Abdullāh b. Aḥmad Kantamirī-zāde između 1125/1713. i 1126/1714. god. Na više mjesta u zbirci nalazi se njegov prepoznatljivi znak, zvijezda-petokraka, a na listu 1a i bilješka krupnim slovima da ovo djelo zavještava za medresu Miṣrī al-Ḥāǧǧ Ismā'īla na Atmejdanu u Sarajevu.

4382. R-4624.

حاشية شيخ زاده على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA ŠAYḪ-ZĀDE 'ALĀ ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Glosa na Isfarā'īnī-jev komentar as-Samarqandī-jeve risale o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju. (v. br. 4231,2) Napisao Muḥammad Ṣādiq b. 'Abdurraḥīm b. Sulaymān b. 'Abdullaṭīf al-Arzanǧānī, Šayḫ-zāde, umro 1223/1808. god.

Kaḥḥāla X, 72; A.M. II, 355; Ismā'īl-paša, Ḍayl II, 56; Brockelmann S II, 259; Köprülü III, 529

Početak:

أوّله: حمد مَنْ أحسن جمال البلاغة بمزايا مقتضى المقام بحيث: [يزيدك وجهه حسنًا إذا ما زدته نظرًا] ... فيقول العبد الفقير السّيّد محمّد صادق بن السّيّد عبد الرّحيم المفتي بأرزنجان ... لمّا رأيت الرّسالة المشهورة برسالة الاستعارة و شرحها ...

Završetak:

آخره: الحمد لله على تمام الإيضاح، بعد الإظلام المحتاج إلى المصباح، و لله حقّ الانتظام في سلك دعاء الصّلحاء للطّلبة في الصّباح، و الدّوام لا يخفى ما فيه من الحسنات ... لأدعية الطّلبة الصّلحاء المنوّرين قلوبهم بأنوار المعارف الإلهيّة . تمّت.

L. 118; 23 x 16, (17 x 7,8); 23 retka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno i crveno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

Na kraju rukopisa, na listu 118a, bilješka da ga je prepisao Ramaḍān b. Mūsā 1237/1821. god.

Na zadnjem zaštitnom listu pečat ranijeg vlasnika, Muhameda Emina Muslibegovića iz Mostara.

4383. R-3481.

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231/2.

L. 31; 20 x 12,5 (11 x 5,5); 11 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom, sa velikim proredom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Nedostaje jedna polovina prvog lista. Tekst na prvih deset lista uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4384. R-7815.

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

Nepotpuno na početku.

Početak ovdje:

ناقص في أوله. أوّل الموجود: بالقرينة المانعة ارادة الموضوع له، و ملايم المستعار له القرينة المعيّنة، فالاستعارة باعتبار القرينة المعنية...

L. 8; 22 x 15,2 (17 x 8,5); 21 redak. *Ta'līq* pisan tupim perom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamno bijele boje, sa vodenim znakom, evrposkog porijekla. Listovi razasuti i dohvaćeni vlagom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Bez poveza.

Na listu 8b bilješka da je djelo prepisano 1118/1706. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

4385. R-7764.

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

Nedostaje veći dio rukopisa na početku.

Početak ovdje (l. 1a):

ناقص في أوله. أوّل الموجود: من البيان انّه اختلف في جواز ذكر المشبّه بغير لفظ، و لم تعثر عليه بل قال الشّارح المحقّق في شرح التّلخيص الّذي يموج في كلام القوم في هذه الآية إنّ في لباس الجوع إستعارتين ..

L. 5; 21,5 x 15,5 (16 x 8); 19 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, dohvaćeni vlagom i po rubovima oštećeni. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto naknadno pisanih komentara. Listovi sa kustodama.

Povez otkinut i zagubljen.

Prepis završen u mjesecu džumadel-ahiru 1162/1749. god., u Sultan Mehmedovoj medresi. Nema podataka o prepisivaču.

4386. R-2812.

Zbirka (مجموع), *11*

L. 192; 18 x 10 (13 x 5,5); 21 redak. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani

crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na naslovnim listovima, tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela ili nadvučen crvenom linijom ili citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom.

1. L. 1b-36b

حاشية الحفيد على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AL-ḤAFĪD 'ALĀ ŠARḤ
AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 438,2.

2. L. 38b-48a

شرح الإستعارات لقول أحمد

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT LI-QŪL AḤMAD

Isto kao br. 4350,4

3. L. 48b-49b

انواع المجاز

ANWĀ' AL-MAĞĀZ

Isto kao br. 4381,2.

4. L. 51b-87a

حاشية الزّيباري على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AZ-ZĪBĀRĪ 'ALĀ ŠARḤ
AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4350,5.

5. L. 87b-108b

حاشية السّيواسي على شرح الإستعارات السمرقنديّة

ḤĀŠIYA AS-SĪWĀSĪ 'ALĀ ŠARḤ
AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA

Isto kao br. 4381,4.

6. L. 109b-123a

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

7. L. 123b-130b

شرح فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة للإصبعي

ŠARḤ FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ
MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA LI'L-IṢBA'Ī

Isto kao br. 4371,3.

8. L. 131b-133b

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2.

9. L.134b-138

رسالة الإستعارات للقوشجي

RISĀLA AL-ISTI'ĀRĀT LI'L-QAWŠAĞĪ

Isto kao br. 4227,2.

10. L. 139b-151b

تعليق على بلوغ الأرب من تحقيق إستعارات العرب

TA'LĪQ 'ALĀ BULŪĠ AL-ARAB MIN
TAḤQĪQ ISTI'ĀRĀT AL-'ARAB

Glosa na komentar as-Samarqandī-jeve risale o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju (v. br. 4230,2). I komentar i glosu pod gore

spomenutim naslovom napisao je 'Abdulmalik b. Ğamāluddīn b. Ṣadruddīn b. 'Iṣāmuddīn al-'Iṣāmī, poznat pod nadimkom Munlā 'Iṣām, rođ. 978/1570., um. 1037/1628. god.

Kaḥḥāla VI, 181; Ahlwardt VI, 7316; A.M. I, 628; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 306-307; Brockelmann G II, 194;

Početak (l. 139b):

أوله: الحمد لله ربّ العالمين، و الصّلوة و السّلام على سيّد المرسلين، محمّد و آله و صحبه أجمعين... أمّا بعد فهذا تعليق لطيف قصدت به حلّ مختصري الموسوم ببلوغ الأرب من تحقيق إستعارات العرب ...

Završetak (l. 151b):

آخره: و غيره أي غير الأقوى اختصاصاً من الأمرين الملايمين للمشبّه به في هذه ترشيح للإستعارة المكنيّة و من الملايمين للمشبّه في تلك تجريد للإستعارة المصرّحة و الله أعلم.

11. L. 152b-192a

شرح المنظومة الطّبلاويّة في الإستعارات

ŠARḤ AL-MANẒŪMA AṬ-ṬABLĀWIYYA FĪ AL-ISTI'ĀRĀT

Komentar na spjev o pravilima upotrebe metafore u arapskom jeziku. I spjev i komentar na njega napisao je Manṣūr Sibṭ Naṣiruddīn b. Sālim aṭ-Ṭablāwī, umro 1014/1606. god. Autor je djelo prvo napisao u stihovima, a onda je, radi njegova lakšeg razumijevanja, na njega napisao ovaj komentar.

Kaḥḥāla XIII, 15; Ahlwardt VI, 7317; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 373-374; Brockelmann G II, 321 i S II, 443; al-Badīriyya II, str. 535-536;

Početak (l. 152b):

أوله: الحمد لله الّذي رفع لمن شاء النّقاب عن وجود الإعجاز ببديع بيان المعاني، و الصّلوة و السّلام على من ملّكه مفتاح البلاغة و الفصاحة، و آتاه السّبع المثاني محمّد المخصوص بالكمال ... أمّا بعد فإنّ أنفس ما به النّفوس الكاملة ...

Završetak (l. 192a):

آخره: هذا ختام ما قصدنا نظمه، و الحمد لله وليّ النّعمة، أي: هذا المذكور ما قصدنا نظمه من حاصل ما تضمّنته الرّسالة، و قد تمّ شرحه بهذه العجالة ... رزقنا الله حسن الختام و جعلنا من الفائزين بالقرب في دار السّادة و السّلام و على نبيّه و حبيبه أفضل الصّلوة و السّلام...

Cijelu zbirku prepisao je isti, nama nepoznati prepisivač, u periodu između 1083/1672. i 1085/1674. god. (v. bilješke na listovima 36b, 87a, 108b, 123a, 137b i 151b). Nema podataka o mjestu prepisa.

4387. R-4073.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 83; 21 x 15,5 (15 x 10); 21 redak. *Nasḫ*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Tri vrste različitog papira. Listovi od 1-45 i 64-83 tanki, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla, a od 46-63 debeli, hrapavi, žućkaste boje, bez vodenog znaka, istočnog porijekla. Većina listova dohvaćena vlagom i crvotočinom. Pojedine lage listova razasute i odvojene od poveza. Tekst osnovnog djela ili pisan crvenim slovima, ili nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom dohvaćen vlagom i crvotočinom. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-43b

الشّرح الكبير على الرّسالة السّمرقنديّة للملوي

AŠ-ŠARḤ AL-KABĪR 'ALĀ AR-RISĀLA AS-SAMARQANDIYYA LI'L-MALAWĪ

Komentar na as-Samarqandī-jevu risalu o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju (v. br. 4230,2). Napisao Aḥmad b. 'Abdulfattāḥ b. Yūsuf al-Muğīrī al-Mollawī, Šihābuddīn, umro 1181/1767. Autor je djelo završio u utorak, 15. muharrema 1148/1735. god.

Kaḥḥāla I, 278; Ahlwardt VI, 7313; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 315-316;

Početak (l.1b):

أوله: حمداً لك اللّهمّ على ما أظهرت لنا من أسرار البيان، من طوالع أنوار الفصيح، و أوضحت لنا من التّبيان، من أهداف الكناية و التّلميح، و الصّلوة و السّلام على سيّدنا محمّد المؤيّد بالآيات المحكمات ... و بعد فلمّا امتدّت أعناق المخلصين إلى شرح الرّسالة السّمرقنديّة في الإستعارات...

Završetak (l. 43b):

آخره: و ذلك مشعر بعدم مبالاته بمن يطلب محاربته، و العلاقة بين الأنامل و السّحائب المشابهة في عموم العطايا، و الله تعالى أعلم بالصّواب، و إليه المرجع و المآب .و كان الفراغ من ذلك يوم الثلاثاء المبارك خامس عشر محرم الحرام افتتاح عام ألف و مائة و ثمان و أربعين من الهجرة النّبويّة...

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti mjestu prepisa.

2. L. 46b-63b

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2

Djelo se završava kolofonom u kome je data bilješka da ga je prepisao Aḥmad b. Ḥasan al-Muḥsinī al-Azharī, u četvrtak, 11. šabana 1095/1684. god. na Azharu u Kairu.

و كان الفراغ من نسخه صبيحة يوم الخميس المبارك حادى عشر شعبان من شهور سنة خمسة و تسعين و ألف بالجامع الأزهر. كتبه العبد الفقير المعترف بالعجز و التّقصير أحمد بن حسن المحسني الأزهري عفى الله عنهما .

3. L. 64b-83b

الشّرح الصّغير على الرّسالة السّمرقنديّة للملوي

AŠ-ŠARḤ AṢ-ṢAĠĪR 'ALĀ AR-RISĀLA AS-SAMARQANDIYYA LI'L-MALAWĪ

Skraćena verzija djela pod br.1 iz ove zbirke (v. br. 4384,1). Napisao isti autor, Aḥmad b. 'Abdulfattāḥ b. Yūsuf al-Muǵirī al-Mulawī, Šihābuddīn, umro 1181/1767. Iz bilješke na kraju djela, vidi se da je autor djelo završio u Mekki 11. džumadel-uma 1166/1753. god

Kaḥḥāla I, 278; Ahlwardt VI, 7314; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 315-316;

Početak (l. 64b):

أوّله: الحمد للّه الّذي له الحمد حقيقة، و هو لغيره مجاز، المحيط علمه بأسرار البلاغة و وجوه البراعة و دلائل الإعجاز، و الصّلوة و السّلام على سيّدنا محمّد ... أمّا بعد فقد كنت شرحت رسالة السّمرقندى في الإستعارات، و وشحتها بلطائف الطّرائف، و عوارف المعارف، و نفائس العبارات ... ثمّ سألني بعض الإخوان أن أصرف الهمّة نحو اختصاره ... فأجبته إلى ذلك مستعينًا باللّه تعالى...

Završetak (l. 83b):

آخره: فإذا قلت رأيت أسداً شاكى السّلاح قرينة، و الرّمى تجريد، و اللّه أعلم بالصّواب، و إليه المرجع و المآب، و الحمد للّه ربّ العالمين .تمّ الكتاب، بعون اللّه الملك الوهّاب، بمكّة المشرّفة شرّفها اللّه تعالى فى يوم ١١ جمادى الأوّل سنة ١١٦٦

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4388. R-531.

شرح فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة للإصبعي

ŠARḤ FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA LI'L-IṢBA'Ī

Isto kao br. 4371,3

L. 6; 23,5 x 16 (14,5 x 7,5); 23 retka. *Ta'līq,* sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, sa vanjske strane presvučen ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na više mjesta stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

4389. R-7749.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 99; 19 x 11,5 (14,5 x 5,5); 15-19 redaka. *Ta'līq,* pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa tri vrste vodenih znakova, evropskog porijekla. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Na većini listova tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom.

1. L. 1b-5b

شرح فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة للإصبعي

ŠARḤ FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA LI'L-IṢBA'Ī

Isto kao br. 4371,3.

2. L. 8b-54a

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Na kraju djela (l. 54a) bilješka da ga je prepisao 'Alī b. Isḥāq 1068/1657. god.

3. L. 57b-79b

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

4. L. 83b-99a

شرح إيساغوجي في المنطق

ŠARḤ ĪSĀGŪĠĪ FĪ AL-MANṬIQ

Isto kao br. 4230,3.

Na listu 8a bilješka crvenim slovima da je rukopis vlasništvo Muṣṭafe Kotlevija. Ispod bilješke je i njegov lični pečat. Na predzadnjem zaštitnom listu nalazimo ime još jednog bivšeg vlasnika, Ibrāhīma b. Yūsufa.

Iz Odbora IZ Travnik.

4390. R-2675.

متن العلاقة

MATN AL-'ALĀQA

Kratka risala o pravilima metafore (isti'āra) u arapskoj stilistici, poznata još i pod nazivima: رسالة في البيان i رسالة في الإستعارة ، رسالة في الحقيقة و المجاز و الكناية.
Napisao Maḥmūd b. 'Abdullāh al-Anṭākī, umro 1160/1747. god.

Kaḥḥāla XII, 175; Ahlwardt VI, 7294; Brockelmann S II, 329; Kairo I/ IV, 199 i 204; aẓ-Ẓāhiriyya 'UL'A. str. 293-294; Dobrača II, 884/2; Fajić V, 3315/3; Bratislava, 377, str. 265;

Početak:

أوله: الحمد لله حمد الشّاكرين، و الصّلوة على سيّد الأوّلين و الآخرين، و على آله الطّيّبين الطّاهرين، و بعد فاعلم أنّ طرق أداء المراد ثلاثة حقيقة و مجاز و كناية. فالحقيقة: لفظ مستعمل فيما وضع له ... و المجاز لفظ مستعمل في غير ما وضع له... و الكناية: لفظ مستعمل في لازم ما وضع له بلا قرينة مانعة عنه..

Završetak:

آخره: و أمّا الكناية فلفظ أريد به لازم معناه من غير قرينة مانعة عن إرادته، و المكنى عنه إما ذات نحو: طعن فلان مجمع ضغنك، أو صفة مثل فلان طويل النّجاد، بمعنى: طويل القامة، أو نسبة بينهما انّ الكرم في بيت فلان بمعنى أن الكرم في فلان.

L. 13; 21 x 14 (14 x 6); 9 redaka. *Nasḫ*, pisan krupnim slovima, veoma vještom rukom. Mastilo crno. Papir tanak, glat, bijele boje, evropskog porijekla. Na prvih sedam lista tekst uokviren crnom linijom. Komentari po marginama i interlinearne bilješke samo na tri prva lista. Listovi sa kustodama.

Bez poveza.

Rukopis se završava kolofonom u kome je data bilješka da ga je prepisao 'Abdullāh 'Aynī b. Muṣṭafā al-Birčawī (Bušatlić)) 25. safera 1307/1889. god. u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu:

تمّت الرّسالة المسمّاة بالعلاقة للإمام المحقّق محمود الأنطاكي بعون الله تعالى في اليوم الخامس و العشرين من شهر صفر الخير لسنة سبع و ثلثمائة و ألف. كتبه أضعف العباد عبد الله عيني بن مصطفى البرچه وى في مدينة سراى بوسنه في مدرسة خسرويّة .

Na prvom i zadnjem listu veliki pečat sa koga se može pročitati da je ovo djelo vakuf hafiza Abdullaha Bušatlića. Na pečatu je upisana 1354/1935. god.

4391. R-2727.

متن العلاقة

MATN AL-'ALĀQA

Isto kao br. 4390.

L. 9; 18,5 x 12 (11 x 7); 11 redaka. *Nasḫ*, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Na početku lijepo urađen unvan u obliku kupole sa floralnim motivima, u plavoj i zelenoj boji. Papir tanak, glat, tamnožute boje, evropskog porijekla. Tekst uokviren linijom plave boje. Tačke i ukrasni znakovi pisani plavim mastilom. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom istog prepisivača. Pojedini komentari pisani na listićima koji su uvezani zajedno sa osnovnim listovima rukopisa. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, presvučen ukrasnim ebro papirom.

Na kraju djela (l. 9b) bilješka crvenim slovima da ga je prepisao Qāḍī-zāde (Kadić) Muḥammad Anwarī 1286/1869. god.

بازدى قاضي زاده محمد أنورى اشبو كتاب مصطفى نك هجره تندن تاريخي قويدي حساب سنة ١٢٨٦

4392. R-4018.

Zbirka (مجموع), *11*

L. 94; 20 x 14. Dimenzije teksta i broj redaka različiti od jednog do drugog djela. *Nasḫ* i *ta'līq*. Mastilo crno. Sadržaj zbirke dat na unutrašnjoj strani prve korice. Na pojedinim listovima naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, razasuti i odvojeni od poveza. Tekst osnovnog djela ili nadvučen crvenom linijom, ili citiran riječima قـولـه, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, oštećen po rubovima korica.

1. L. 1b-5a

متن العلاقة
MATN AL-'ALĀQA

Isto kao br. 4390.

2. L. 6b-8b

رسالة في فنّ المناظرة
RISALA FĪ FANN AL-MUNĀẒARA

Isto kao br. 4238,2.

3. L. 16b-20a

شرح البسملة الشّريفة
ŠARḤ AL-BASMALA AŠ-ŠARĪFA

Komentar besmele od nama nepoznatog autora. Naslov na listu 16b. Moguće je da se ovdje radi o fragmentu iz nekog drugog djela.

Početak (l. 16b):

أوّله: يمكن الكلام فيه من جهة الفنون الاثنى عشر. أمّا من جهة اللّغة، فالباء و سائر حروف الجرّ، موضوعة لإنضاء معاني الأفعال إلى مجروراتها ... و أمّا من جهة الوضع فالباء و سائر الحروف و أسماء الإشارات و الموصولات ...

Zavrpetak (l. 20a):

آخره: و نقول المراد ما يلاحظ كونه كذلك، و يقصد الشّرع فيه لذاته ... و نقول: التّسمية تنوب عن نفسها و عن غيرها كشأن الزّكاة فلا تقتضي بسملة أخرى. تمّت.

4. L. 21b-37b

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام
ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2

5. L. 38b-40b

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة
FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2.

6. L. 41a-42a

الرّسالة العضديّة في الوضع
AR-RISĀLA AL-'AḌUDIYYA FĪ AL-WAḌ'

Kratka risala o pojmovima, poznata još i pod nazivima الرّسالة الوضعيّة i الرّسالة في الوضع. Napisao 'Abdurraḥmān b. Aḥmad b. 'Abdulġaffār al-Īğī, 'Aḍududdīn, rođ. 708/1308., um. 756/1355. god.

Kaḥḥāla V, 119; Ahlwardt IV, 5309; Köprülü III, 542/5; H.Ḫ. I, 898; Brockelmann S II, 288; Dobrača I, 388/2, str. 237; Fajić V, 3315/9; Jahić VI, 3745/4;

Početak (l. 41a):

أوّله: هذه فائدة تشتمل على مقدّمة و تقسيم و خاتمة. المقدّمة اللّفظ قد يوضع لشخص بعينه، و قد يوضع له باعتبار عامّ و ذلك بأن يعقل أمر مشترك بين الشّخصيّات ثمّ يقال هذا اللّفظ موضوع لكلّ واحد ...

Završetak (l. 42a):

آخره: الخاتمة تشتمل على تنبيهات... الثّاني عشر لا يريبك تعاور الألفاظ بعضها مكان بعض إذ المعتبر الوضع.

7. L. 44b-63b

شرح رسالة الإستعارة للقازابادي

ŠARḤ RISĀLA AL-ISTI'ĀRA LI-L-QĀZĀBĀDĪ

Komentar na as-Samarqandī-jevu risalu o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju (v. br.4230,2). Napisao Aḥmad b. Muḥammad b. Isḥāq al-Qāzābādī, Abū an-Nāfi' umro 1163/1749. god.

Kaḥḥāla II, 81; Köprülü III, 543, str. 245; A.M. I, 175; Brockelmann S II, 260/10; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 313-314;

Početak (l. 44b):

أوّله: الحمد لله الّذي جعل أسرار البلاغة مفتاحاً لإعجاز نعم القرآن، و صيّر دلائل إعجازه مصباحًا لضوء... أهل القرآن ... و بعد فيقول أفقر عباد الله أبو النّافع أحمد بن محمّد القازابادي ...

Nepotpuno na kraju.

Završetak ovdje (l. 63b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: بناء على ما ذهب إليه السّكّاكي لأنّ التّخيليّة إستعارة مصرحة عنده ...

8. L. 65b-69b

ايساغوجي في المنطق

ĪSĀGŪǦĪ FI AL-MANṬIQ

Isto kao br. 4229,3.

9. L. 71b-80a

العوامل الجديدة

AL-'AWĀMIL AL-ǦADĪDA

Kraće djelo o agensima u sintaksi arapskog jezika, poznato još i pod nazivima العوامل المائة الجديدة i العوامل في النحو. Napisao Muḥammad b. Pīr 'Alī al-Birgiwī, Taqiyyuddīn, rođ. 929/1521., um. 981/1572. god.

Kaḥḥāla X, 123; Ahlwardt VI, 6786; Köprülü III, 557/2; az-Ẓāhiriyya N, str. 360-367; Brockelmann G II, 441; Fajić V, 3308/4; Trako-Gazić, 492; Dobrača I, 143/7, str. 112; Jahić VI, 3773/2;

Početak (l. 71b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و الصّلوة و السّلام على محمّد و آله أجمعين ... و بعد فاعلم أنّه لا بدّ لكلّ طالب معرفة الإعراب من معرفة مائة شئ، ستّون منها تسمّى عاملاً، و ثلاثون منها تسمّى معمولاً، و عشرة منها تسمّى عملاً و إعراباً...

Završetak (l. 80a):

آخره: و إن لم يظهر، و لم يقدّر في آخره، يسمّى محليًا نحو توكّلنا على من لا يأتى الخير إلاّ من جهته ...

10. L. 82b-89b

الصّحاح العجميّة

AṢ-ṢIḤĀḤ AL-'AǦAMIYYA

Treći dio perzijsko-turskog rječnika. Napisao Hindūšāh Nahǧawānī, umro 730/1329 god., po uzoru na rječnik صحاح العرب u kome su riječi poredane po alfabetskom redu prvog i posljednjeg slova u riječi. U ovom dijelu sadržane su, zapravo, samo paradigme, derivacije i konjugacije.

Trako, 92-94, str. 63-64; Ḥ.Ḫ. II, 1074; Ahlwardt VI, 6997; Pertsch, 138; Karatay t II, 2045; Fajić V, 3309/4

Početak (l. 82b):

أوّله: إعلم أنّ الصّرفيّين جعلوا الفعل و ما يشتقّ منه ميزانًا، و وزنوا غيره به. كذلك جعلنا ما يراد فيه في الفارسيّ أعنى كردن، وما يخرج منه ميزانًا، و بيّنّاه في القواعد و الأمثلة ليقاس عليه غيره مهما أمكن إنّما بيّنّاه لأنّ تفسر الفارسيّ لا ينفع لغير العجم كرد كند كردن كننده ...

Završetak (l. 89b):

آخره: فليس لها في الفارسيّ صيغ مخصوصة بل يستعمل في اسم الآلة بالإضافة لفظ الآلة إلى كلّ ما يراد نحو آلت كردن، و آلت نوشتن، و آلت خوردن، أو يذكر اسم كلّ آلة مخصوصة نحو قلم، و قلم تراش و غيرهما..

11. L. 90b-94b

رسالة في تقسيم الميراث

RISALA FĪ TAQSĪM AL-MĪRĀṮ

Kratka risala na turskom jeziku o diobi nasljedstva, poznata još i pod nazivom مفهوم الفرائض. Ovo je zapravo samo uvodni dio koji sadrži teoretsko objašnjenje tabela pod nazivom جريدة الفرائض koje je prema Dobrači (v. II, 1788/3) izradio Mawlā Ṣāliḥ ef. čija nam je biografija nepoznata.

Kairo t, 79; Bratislava, 406, str. 293; Dobrača II, 1788/3; Zürich I, 458;

Početak (l. 90b):

أوّله: ميتك تركه سنه متعلق اولان حقوق مرتبه دورتدر، تجهيز تكفين و قضا ء ديون، و تنفيذ وصايا بالثّلث قسمت تركه بين الورثة ورثه، مرتبة اون أصحاب فرائض عصبه، نسبيه سببيه نك دخي...

Završetak (l. 94b):

آخره: نسبت دوتر سدس ربع الرؤس نسبت طوتر بزده... سدس ربع الرؤس و يره لوم يكرمي دوردك سدسي نه دورت ربع نه برن بزده و برك . تمت.

Zbirku je prepisivalo više prepisivača u periodu između 1225/1810. i 1226/1811. god. Nema podataka o njihovim imenima, niti mjestu prepisa.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4393. R-2432.

شرح متن العلاقة
ŠARḤ MATN AL-'ALĀQA

Komentar na al-Anṭākī-jevu risalu o pravilima metafore u arapskoj stilistici (v. br. 4390). Napisao Ḥusayn b. Muṣṭafā al-Āydīnī, poznat pod nadimkom Qaratepelī, umro 1191/1777. god.

Kaḥḥāla IV, 62; A.M. II, 327; O.M. I, 405; Brockelmann S II, 329; Fajić V, 3466/6;

Početak:

أوله: الحمد لمن أفرد الحقائق، و الصّلوة على من رشّح بأعلى الدّقائق ... و بعد فيقول العبد المفتقر إلى ألطاف ربّه الخفيّة إبن قره دېلي حفّهما مغفرته الجليّة، إنّ رسالة الإستعارة للمولى المحقّق و البحر المدقّق مولانا محمود الأنطاكي ...

Završetak:

آخره: و الكناية أبلغ من الحقيقة و التّصريح لكونهما كدعوى الشّئ ببيّنة، و لنختم الكلام بالحمد لله الّذي بجلالته تتمّ الصّالحات و على رسوله أفضل التّحيّات ...

L. 43; 19,5 x 14 (13 x 8,3); 17 redaka. *Nasḫ* sa mješavinom *ta'līqa*. Mastilo crno i crveno, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Još po jedna crvena linija povučena po rubovima listova i napravljen prostor za komentare po marginama. Tekst osnovnog djela pisan crvenim mastilom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih, uglavnom, rukom istog prepisivača. Neki od komentara pisani naknadno grafitnom olovkom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, sa kraja XVIII stoljeća.

4394. R-2314.

شرح متن العلاقة
ŠARḤ MATN AL-'ALĀQA

Isto kao br. 4393.

Naslov na listu 1a شرح علاقة.

L. 38; 21 x 16 (15,5 x 6,5); 21 redak. *Ta'līq*. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst osnovnog djela nadvučen crnom linijom. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski novijeg datuma, obložen impregniranim platnom crne boje.

Prepisao 'Alī b. 'Alī al-Qayṣarī. Nema podataka o mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, sa kraja XVIII stoljeća.

4395. R-2828.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 39; 18 x 12 (13,5 x 6,5); 21 redak. *Ta'līq* , sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Neki od komentara pisani na papirićima koji su uvezani u zbirku zajedno sa osnovnim listovima. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, presvučen ukrasnim ebro papirom

1. L. 1b-33b

شرح متن العلاقة
ŠARḤ MATN AL-'ALĀQA

Isto kao br. 4393.

Naslov na početku هذا شرح علاقة.

2. L. 34b-37a

متن العلاقة

MATN AL-'ALĀQA

Isto kao br. 4390.

Naslov na početku هذا كتاب متن علاقة

Na listu 34a bilješka da je zbirku prepisao Stočanin Čelić-zade Salih sin Mustafin 1287/1870. god.

كتبه أضعف العباد ستوچه لي كالبك زاده صالح بن مصطفى غفر الله لهما ... في سنة سبع و ثمانين و مائتين و ألف.

4396. R-1857.

Zbirka (مجموع), *12*

L. 156; 22 x 16. Dimenzije teksta i broj redaka različiti od jednog do drugog djela. *Nasḫ* i *ta'līq*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Više vrsta papira, bijele, tamnobijele i žućkaste boje, sa različitim vodenim znakovima, evropskog porijekla. Na prvih pedesetak listova tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara. Neki od komentara pisani na listićima uvezanim zajedno sa osnovnim listovima rukopisa. Tekst osnovnog djela ili nadvučen crvenom linijom, ili pisan crvenim mastilom. Većina listova dohvaćena vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamne fleke. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom.

1. L. 1b-10b

تعليقات على شرح متن العلاقة

TA'LĪQĀT 'ALĀ ŠARḤ MATN AL-'ALĀQA

Glosa na komentar al-Anṭākī-jeve risale (v. br. 4390) o pravilima metafore u arapskoj stilistici. I komentar i glosu napisao isti autor, Ḥusayn b. Muṣṭafā al-Āydīnī, poznat pod nadimkom Qaratepelī, umro 1191/1777. god.

Kabbāla IV, 62; A.M. II, 327; O.M. I, 405; Brockelmann S II, 329; Fajić V, 3466/6;

Početak (l. 1b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و الصّلوة على محمّد و آله أجمعين. أمّا بعد فقد كنت شرحت الرّسالة الإستعاريّة لمحمود الأنطاكي اختصاراً موجزاً، و لمّا كان عسير الفهم للطلّاب أردت أن أبيّن بعض المعلّقات بعون الله تعالى و هو حسبي و نعم الوكيل، قوله: الحمد لمن أفرد الحقائق...

Završetak (l. 10b):

آخره: و هو معناه الحقيقى حقيقةً أو حكمًا فلا يردّ أنّ بعض المجازات مستعمل متروك الحقيقة، و لا يوجد فيه الوضع.

2. L. 13b-39b

شرح متن العلاقة

ŠARḤ MATN AL-'ALĀQA

Isto kao br. 4393.

3. L. 41b-52b

شرح فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة لابن خليل

ŠARḤ FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA LI IBN ḤALĪL

Komentar na as-Samarqandī-jevu risalu o naročitoj upotrebi riječi u prenesenom značenju (v. br. 4230,2). Napisao Ismā'īl b. Ḫalīl, čija nam je biografija nepoznata.

Fajić V, 3315/17;

Početak (l. 41b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و الصّلوة و السّلام على سيّدنا محمّد و آله و صحبه أجمعين. و بعد فيقول العبد الفقير إلى ألطاف ربّه القدير إسماعيل بن خليل ستر عيوبهما الجليل... قال المصنّف خواجه أبو القاسم السّمرقندي صاحب متن الإستعارة بسم الله الرّحمن الرّحيم أقول إنّما قال هكذا للتّيمّن و العمل بموجب الحديث ...

Završetak (l. 52b):

آخره: أي بالمشبّه به تنازع فيه بقوله اختصاصًا و تعلقًا، فهو قرينة و ما سواه ترشيح سواء كان مقدّما أو مؤخّرًا، فإن استويا في القوّة فأسبقهما دلالة على المراد.

4. L. 55b-59a

نخبة الفكر في مصطلح أهل الأثر

NUḪBA AL-FIKR FĪ MUṢṬALAḤ AHL AL-AṮAR

Kratka risala o terminologiji hadisa. Napisao Aḥmad b. 'Alī b. Muḥammad b. Ḥağar al-'Asqalānī, Šihābuddīn, rođ. 772/1372., um. 852/1448. god.

Kaḥḥāla II, 20-21; Ahlwardt II, 1088; Ḥ.Ḫ. II, 1936; Köprülü I, 427/3 i III 718/4; Kenderova, 1, str.3; Dobrača I, 387 i II, 815/2; al-Ğibūrī I, 976-984, str.313-315; Sarkīs I, str. 81; Fajić V, 3274/3; Bratislava 36, str. 78;

Početak (l. 55b):

أوّله: الحمد لله الّذي لم يزل عالمًا قديرًا و صلى الله على سيّدنا محمّد... أمّا بعد فإنّ التّصانيف في مصطلح أهل الأثر قد كثرت فبسطت و أختصرت، فسألني بعض الإخوان أن ألخّص لهم المهمّ من ذلك فأجبته إلى سؤاله ...

Završetak (l. 59a):

آخره: هذه الأنواع هو نقل محض ظاهرة التّعريف مستغنية عن التّمثيل فليراجع مبسوطاتها، و الله الموفّق و الهادي، و الحمد لله أوّلاً و آخرًا و الصّلوة على نبيّه ظاهرًا و باطنًا. تمّت الرّسالة.

5. L. 59b-100b

توضيح نخبة الفكر في مصطلح أهل الأثر

TAWḌĪḤ NUḪBA AL-FIKR FĪ MUṢṬALAḤ AHL AL-AṮAR

Komentar na gore navedeno djelo o terminologiji hadisa (v. br .4396,4), poznat još i pod nazivom نزهة النّظر في توضيح نخبة الفكر . Napisao isti autor, Aḥmad b. 'Alī b. Muḥammad b. Ḥağar al-'Asqalānī, Šihābuddīn, rođ. 772/1372., um. 852/1448. god.

Kaḥḥāla II, 20-21; Ahlwardt II, 1095; Ḥ.Ḫ. II, 1936; Köprülü I, 226 i III 26; Kenderova, 9, str.16; Dobrača I, 63, 237 i 240-242; al-Ğibūrī I, 976-984, str.313-315; Sarkīs I, str. 81; Fajić V, 3274/3; Brockelmann G II, 68-70;

Početak (l. 59b):

أوّله: قال شيخ الإسلام حافظ عصره و وحيد دهره شهاب الدّين أبو الفضل أحمد بن علي بن محمّد بن حجر العسقلاني ... الحمد لله الّذي لم يزل عالمًا قديرًا حيًّا قيّومًا سميعًا بصيرًا و أشهد أن لا إله إلاّ الله... أمّا بعد فإنّ التّصانيف في إصطلاح أهل الحديث قد كثرت للأئمّة في القديم و الحديث ...

Završetak (l. 100b):

آخره: و هي أنّ هذه الأنواع المذكورة في هذه الخاتمة نقل محض ظاهرة التّعريف مستغنية عن التّمثيل، و حصرها مستبعد، فليراجع مبسوطاتها ليحصل الوقوف على حقائقها فالله الموفّق و الهادي لا إله إلاّ هو. تمّت الرّسالة.

6. L. 102b-112b

الأمثلة المختلفة

AL-AMṮILA AL-MUḪTALIFA

Početna arapska gramatika sa paradigmama promjena glagola po vremenima i licima, od nama nepoznatog autora. Obrasci paradigmi su uzeti od glagola نصر - ينصر .

Ahlwardt VI, 6817-6818; Köprülü III, 598/4 i 651/5; al-Ğibūrī III, 5715, str. 361;

Početak (l. 102b):

أوّله: الأمثلة المختلفة من الثّلاثيّ المجرّد: نصر ينصر نصرًا فهو ناصر و ذاك منصور لم ينصر لمّا ينصر ...

Završetak (l. 112b).

آخره: و أنصر بك و أنصر بكما و أنصر بكم، و أنصر بكِ و أنصر بكما و أنصر بكنّ و أنصر بي و أنصر بنا.

7. L. 113b-116b

كشف الألفاظ الّتى لا بدّ للفقيه من معرفتها

KAŠF AL-ALFĀẒ AL-LATĪ LĀ BUDDA LI AL-FAQĪH MIN MA'RIFATIHĀ

Kratka risala o terminologiji hanefijskog fikha. Napisao Maḥmūd b. Zayd al-Lāmišī al-Ḥanafī, al-Maḥāmid, Badruddīn. Risalu je autor završio 813/1410 god.

Brockelmann, S II, 953; Ḥ.Ḫ. II, 1488;

Početak 8l. 113b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و العاقبة للمتّقين، و الصّلوة و السّلام على رسوله محمّد و آله أجمعين. هذا بيان الحدّ. الحدّ: هو المنع لغةً، ومنه يسمّى البوّاب حدّاداً لمنعه النّاس من الدّخول ...

Završetak (l. 117b):

آخره: و لهذا يكون حُجّةً في المسائل الإعتقاديّة، و الله أعلم بالصّواب . تمّ بعون الله و حسن توفيقه و أنا أسأله التّوفيق و العلم مع العمل، و لمن كان محلاً آمين يا معين يا مستعين...

8. L. 119b-131a

تصريف العزّي

TAṢRĪF AL-ʻIZZĪ

Popularno djelo iz arapske gramatike, poznato još i pod nazivima: مبادئ التّصريف, العزّي في التّصريف ili samo العزّي. Napisao ʻAbdulwahhāb b. Ibrāhīm b. ʻAbdulwahhāb b. ʻImāduddīn al-Ḫazraǧī az-Zanǧānī, ʻIzzuddīn, umro poslije 655/1257. god.

Kaḥḥāla I, 57; Ahlwardt VI, 6615; az-Ẓāhiriyya ʻUL'A, str. 459-465; az-Ziriklī, str. 608; Köprülü III, 651/2; Ḥ.Ḫ. II, 1138-1139; Brockelmann G I, 283 i S I, 497-499; Dobrača I, 604/9; Fajić V, 3373/5; Jahić VI, 3805/4;

Početak (l. 119b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و الصّلوة و السّلام على سيّدنا محمّد و آله أجمعين... إعلم أنّ الصّرف في اللغة: التّغيير، و في الصّناعة تحويل الأصل الواحد إلى أمثلة مختلفة لمعان مقصودة لا تحصل إلاّ بها ...

Završetak (l. 131b):

آخره: و ممّا زاد على الثّلاثيّ بزيادة الهاء، كالإعطاءة و الإنطلاقة إلاّ ما فيه تاء التّأنيث منها، فالوصف للواحدة كقولك رحمته رحمةً واحدةً، و دحرجته دحرجةً، فالفعل بالكسر للنّوع من الفعل تقول: حسن الطِّعمة و الجلسة و ذميم البطنة. تمّت.

9. L. 131b-135a

ميزان الصّرف

MĪZĀN AṢ-ṢARF

Kratka risala o arapskoj gramatici, sa paradigmama promjene glagola, od nama nepoznatog autora. Naslov na početku risale.

Početak (l. 131b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و العاقبة للمتّقين، و الصّلوة و السّلام على رسوله محمّد و على آله و صحبه أجمعين، واعلم أسعدك الله تعالى في الدّارين، أنّ الأفعال كلّها على أربعة أقسام: فعلَ فعلاً فعلوا فعلت فعلتا فعلن ...

Završetak (l. 135a):

آخره: بناء الفاعل: فاعل فاعلان فاعلون فاعلة فاعلتان فاعلات مفعول مفعولان مفعولون مفعولة مفعولتان مفعولات. تمّ الكتاب بعون الله الملك الوهّاب.

10. L. 135a-139b

أوزان الصّرف

AWZĀN AṢ-ṢARF

Kratka risala o promjeni glagola sa tri i četiri korjenita suglasnika u arapskom jeziku, od nama nepoznatog autora. Naslov na početku risale. Sudeći prema početku, autor bi mogao biti isti kao i pod br. 4396,9.

Početak (l. 135a):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و العاقبة للمتّقين، و الصّلوة و السّلام على رسوله محمّد و على آله و صحبه أجمعين، و بعد أسعدك الله تعالى في الدّارين، فإنّ الأفعال كلّها نوعان: ثلاثيّ و رباعيّ...

Završetak (l. 139b):

آخره: و معتلّ اللام نحو غزا يغزوا، رمى يرمي، و معتلّ العين و اللام نحو شوى يشوى و قوى يقوى و معتلّ الفاء و اللام نحو وفى يفى و ولى يلى. تمّت.

11. L. 140b-144b

رسالة في التّجويد

RISĀLA FĪ AT-TAĞWĪD

Kratka risala o pravilima učenja Kur'ana, od nama nepoznatog autora. Naslov na početku risale.

Početak (l. 140b):

أوّله: الحمد لله الّذي شرّفنا بالإيمان، و فضّلنا بالقرآن، و الصّلوة على رسوله المنزل عليه الفرقان، صلوةً لا تنقطع في كلّ حين و آوان ...

Završetak (l. 144b):

آخره: وقوف السّجاوندي على خمس مراتب: لازم و مطلق و جائز و مجوّز و مرخّص و ضرورة و وقف لا و وقيفه، و الخمسة من أخواتها...

12. L.146b-156b

العوامل الجديدة بالتركيّة

AL-ʻAWĀMIL AL-ĞADĪDA BI'T-TURKIYYA

Prijevod na turski jezik kratke gramatike arapskog jezika, koju je napisao Muḥammad b. Pīr ʻAlī al-Birgiwī, Taqiyyuddīn, rođ. 929/1521., um. 981/1572. god. (v. Karatay t, 2121)

Kaḥḥāla X, 123; Ahlwardt VI, 6786; Köprülü III, 557/2; az-Ẓāhiriyya N, str. 360-367; Brockelmann G II, 441; Fajić V, 3308/4; Trako-Gazić, 492;

Početak (l. 146b):

أوّله: بسم الله الرّحمن الرّحيم و به نستعين، هر مصنفك دأبندندركه كتابك اولنده يدى شئ ذكر أيليه ...

Završetak (l. 156b):

آخره: توكّلنا على من لا يأتي إلاّ الخير و الأمن من جهته، قولنده واقع اولان. تمت تمام.

Zbirku je u različitim vremenima i mjestima prepisalo više prepisivača. Pojedina djela iz zbirke najvjerovatnije su prepisana zasebno, pa ih je neko naknadno uvezao u jednu zbirku. Najstariji dio zbirke predstavljaju djela pod br. 6 i 7 (l.102-117) koja je nama nepoznati prepisivač prepisao 943/1536. god. (v. bilješku na listu 117b)

Djelo pod br. 1 prepisao Munla Muḥammad b. Ḥusayn Bosnawī, u Istanbulu 1225/1810., pod br. 2, 3 i 12 Ḫalīl b. Ṣāliḥ al-Bosnawī, također u Istanbulu, 1215/1800., pod br. 8, 9 i 10 'Umar b. Muḥammad al-'Iṣāmī 1236/1281. god, dok su prepisivači djela pod br. 4, 5, 6 i 7 nepoznati.

Na listu 28b bilješka da je ovaj rukopis za Ajni-begov mekteb u Sarajevu uvakufio al-Ḥāǧǧ Ibrāhīm-aga b. Islām Ispūžlī iz Travnika i predao ga muteveliji mekteba al-Ḥāǧǧ Ḫalīlu ef. b. Ṣāliḥu Hersenklī-ji.

وقف هذه النّسخة الشّريفة المباركة لمرضاة الله تعالى وقفًا صحيحًا لا يباع و لا يوهب و لا يرهن و لا يخرج من خزينته إلاّ بالرّهن الضّعفين ﴿فمن بدّله بعد ما سمعه فإنّما إثمه على الذين يبدّلونه﴾ الحاجّ إبراهيم آغا بن إسلام إسپوژلي ساكن في تراونيك في المكتب المسمّى بآينيه بك زاده و سلّمه إلى الفقير الحقير الحاجّ خليل أفندى بن صالح الحرسنك لي عفى عنهما العفوّ العلىّ بفضله و كرمه.

Na listu 112b nekoliko namjerno izbrisanih pečata, vjerovatno ranijih vlasnika.

4397. R-4658.

شرح الفوائد الغياثيّة في المعاني و البيان

ŠARḤ AL-FAWĀ'ID AL-ĠIYĀṮIYYA FĪ AL-MA'ĀNĪ WA AL-BAYĀN

Komentar na al-Īǧī-jevo djelo الفوائد الغياثيّة o arapskoj stilistici. (v. az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 430-431). Napisao Aḥmad b. Muṣṭafā b. Ḫalīl, Ṭāšköprü-zāde rođ. 901/1495., um. 968/1561. god.

Kaḥḥāla II, 177; Ahlwardt VI, 7253; Ḥ Ḫ. II, 1299;

Početak:

أوّله: لله الحمد في الأولى و الآخرة على أن خلق الإنسان في أحسن تقويم ... و بعد فإنّ مّا منحنى الله من النّعم و الإحسان فتح فوائد المعاني بمفتاح بدائع البيان ....

Završetak:

آخره: و المسؤول من الملك المنّان الكريم المستعان أن يجعل سعيى سعياً مشكوراً و صنيعى مبروراً ...

L.175; 20,5 x 14 (16,5 x 7,8); *Ta'līq*, sitan, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, grub, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi, naročito u početku, dohvaćeni vlagom, razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Tekst na naslovnom listu uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovim, tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, oštećen dužinom hrbata.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4398. R-2877.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 68; 15 x 8 (11 x 5); 8-17; redaka. *Nasḫ* i *ta'līq*. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst na listovima 1-10 uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, oštećen po rubovima korica.

1. L. 1b-10a

رسالة (معمولة) في تحقيق التّغليب

RISĀLA (MA'MŪLA) FĪ TAḤQĪQ AT-TAĠLĪB

Kratka rasprava s područja arapske stilistike o specifičnom načinu izražavanja zvanog *at-taġlīb*. Napisao Aḥmad b. Sulaymān b. Kamāl-paša, Šamsuddīn, umro 940/1522. gpd.

Kaḥḥāla I, 238; Ahlwardt VI, 6883; Köprülü II, 1580/4; Brockelmann G II, 452/114 i S II, 672; Kairo I /VII, str. 440-445;

Početak (l. 1b):

أوّله: الحمد لوليّه و الصّلوة على نبيّه و بعد فهذه رسالة معمولة في تحقيق التّغليب. إعلم أنّ التّغليب توسّع في الكلام شائع في لسان العرب ...

Završetak (l. 10a):

آخره: و قد ردّه بعضهم على ما اعترف به نفسه في الحاشية الأولى أن يقال الاعلام لكثرة استعمالها، و كون الخفية مطلوبة، و جمعها مجرّد الإشتراك في الإسم بخلاف أسماء الأجناس . تمّت الرّسالة بعون الله.

2. L. 12b-37b

رسالة حالّة لأبيات ضوء المصباح

RISĀLA ḤĀLLA LI-ABYĀT ḌAW' AL-MIṢBĀḤ

Glosa na stihove al-Isfarā'īnī-jeva komentara الضّوء المنير على المصباح في النّحو al-Muṭarrizī-jeve gramatike arapskog jezika pod nazivom المصباح في النّحو . (v. Jahić VI, 3698,2) Glosu je, kako se u njenom uvodu kaže, napisao Ismā'īl b. 'Alī, čija nam je biografija nepoznata. Iz završetka glose da se zaključiti da ju je autor završio u mjesecu ramazanu 697/1297. god.

az-Ẓāhiriyya N, str. 201; TÜYATOK 07/V, 3759; Brockelmann S I, 519; Jahić VI, 3849/2;

Početak (l. 12b):

أوّله: الحمد لله الّذي بسط الأرض و رفع السّماء، و تفرّد بالعظمة و الكبرياء، و الّذي لا يجري في ملكه إلاّ ما يشاء ... أمّا بعد فقال الفقير إلى ربّه الغنىّ إسماعيل بن علي هذه رسالة حالّة لأبيات الضّوء، أمليتها بالإشارة من جانب بعض الأصحاب، مستعينا بالله الملك الوهّاب، و إليه المرجع و المآب. الباب الأوّل قال: [و بعد غد يا لهف نفسي من غد إذا راح أصحابي و لست برائح] أقول...

Završetak (l. 37b):

آخره: و الإستشهاد على أنّ بل قائم مقام ربّ تقديره، و أمثاله كثيرة من أن لا يحصى. تمّت الرّسالة بعون الله الملك الوهّاب، في شهر رمضان المبارك، سنة سبع و تسعين و ستمائة.

3. L. 38a-57b

ديوان التورابشتي

DĪWĀN AT-TŪRĀPUŠTĪ

Divan pjesama pobožnog karaktera. Napisao Faḍlullāh b. al-Ḥusayn at-Tūrapuštī, Šihabuddīn, umro 661/1263. god.

al-Ĝibūrī, III, 4754, str. 113; Kaḥḥāla III, 211; A.M. I, 821; Brockelmann G I, 431/20; Fajić III, 2089/2;

Početak (l. 38a):

أوّله: تبارك ذو العلى و الكبرياء   تفرّد بالجلال و البقاء...

Završetak (l. 57b):

آخره: تلقّ مواعظي بقبول صدق   تفز بالأمن عند حلول لاى (!)

Na kraju rukopisa nalazi se još jedanaest lista sa raznim bilješkama.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti, godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4399. R-4937.

رسالة منتخبيّة من المعاني

RISĀLA MUNTAḪABIYYA NIN AL-MA'ĀNĪ

Kratka risala o upotrebi stilskih figura u arapskom jeziku, od nama nepoznatog autora. Naslov na početku rukopisa.

Početak:

أوّله: الحمد لله الّذي ألهمنا إفهام الحقائق والمجازات، و تنزّه اسمه عن التّشابه و الإستعارات و الكنايات، و الصّلوة على النّبيّ الأمّيّ الّذي علم وضع الحقائق و المحسنات، و على آله الّذين ميّزوا بين اللّفظيّات و المعنويّات، أمّا بعد فهذه رسالة مشتملة على المنتخبين الأوّل في استعمال الألفاظ، إعلم أنّ ما وقع في التّأدية...

Završetak:

آخره: كقوله تعالى ﴿فأمّا اليتيم فلا تقهر و أمّا السّائل فلا تنهر﴾ و المرجوّ أن ينظر بعين الوداد و أن ردّ بعين العناد. تمّت.

L. 7; 19 x 12,5, (15,5 x 8), 19 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Značajnije riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez od ukrasnog ebro papira.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a pečat ranijeg vlasnika as-Sayyid Muḥammad Šāmī.

4400. R-2927.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 14; 19 x 13 (9,5 x 5,5); 9 redaka. *Nasḫ*, pisan krupn slovima, veoma vještom rukom. Mastilo crno. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele i

žućkaste boje, evropskog porijekla. Na naslovnom listu tekst uokviren sa po dvije crvene linije. Na prva dva lista ima dosta komentara pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski novijeg datuma.

1. L. 1a-14a

متن بيان الحقائق

MATN BAYĀN AL-ḤAQĀ'IQ

Kratka risāla o upotrebi riječi u stvarnom i prenesenom značenju u arapskoj stilistici. Napisao Muṣṭafā b. 'Abdullāh al-Widīnī, poznatiji pod nadimkom Šayḫ al-Widīnī (iz Vidina u Bugarskoj), umro 1271/1855. god.

Kaḥḥāla XII, 264; A.M. I, 458;

Početak (l. 1b):

أوّله: باسمه تعالى و بحمده و صلوة على نبيّه و آله. أمّا بعد فاعلم أنّ الوضع جعل اللفظ بازاء المعنى ليدلّ عليه بنفسه...

Završetak (l. 14a):

آخره: فالمنقول ينسب إلى النّاقل، و إن تعدّد اللّفظ دون المعنى ان يتوافقا في المعنى الواحد فهما مترادفان كالإنسان و البشر، و ان اختلفا فمتباينان كالفرس و الإنسان.

2. L. 1b-2a

شرح متن بيان الحقائق

ŠARḤ MATN BAYĀN AL-ḤAQĀ'IQ

Komentar na gore navedeno djelo (v. br. 4400,1). Komentar je, kako u njegovu uvodu stoji, napisao Ṣāliḥ ef. b. al-Fikrī al-Filibawī, iz Plovdiva (u Bugarskoj). U nama dostupnim izvorima nismo mogli pronaći ni autora i navedeni komentar.

Početak na marginama (l.1b):

أوّله: الحمد لمن أفرد الإنسان، بمعرفة أوضاع الكلام و مباينة عن سائر الحيوان، و علمه حقيقة المجاز و الكناية يعبّر عمّا في نفسه ممّا يحتاج إليه بطريق البيان... و بعد فيقول العبد الفقير، إلى توفيق ربّه القدير صالح الفكري الفلبوي عامله الله بلطفه الخفيّ الجليّ. فلمّا رأيت رسالة بيان الحقائق لا تفيد ما أراد الطّالب لإشتمالها على فوائد الفرائد من الدّقائق أردت أن أفصّلها للصّبيان، و سائر الطّلبة من الإخوان...

Komentar autor nije završio do kraja, ili ga prepisivač nije do kraja prepisao.

Završetak ovdje (l. 2a) je:

ناقص في آخره. آخر الموجود: فالوضع غير لفظيّ كالخطوط و العقود، و إن كان لفظًا فهو لفظيّ و هو المراد ههنا و لذلك قال المصنّف رحمه الله: جعل اللّفظ...

Na prvom i zadnjem listu pečat sa naznakom da je rukopis uvakufio hafiz 'Abdullāh Bušatlī-zade (Bušatlić) 1354/1935. god. Ispod bilješke je neko naknadno napisao da je on i prepisivač.

4401. R-2063.

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2

L. 5; 18 x 12 (11 x 5,5); 15 redaka. *Nasḫ*, pisan oštrim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Naslovi poglavlja nadvučeni crnom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, obložen ukrasnim ebro papirom.

Prepis iz 1286/1669. god. (v. bilješku na listu 5b) Ime prepisivača i mjesto prepisa nisu navedeni.

Na listu 1a, na više mjesta bilješke ranijeg vlasnika Ismeta Merhemića.

4402. R-7814.

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2.

Nepotpuno i na početku i na kraju.

Početak ovdje:

ناقص في أوّله. أوّل الموجود: ذكر الميداني في الأمثال، فعلى هذا الأشكال في إطلاقها على الطّبيعة بطريق الاستعارة....

Završetak ovdje:

ناقص في آخره. آخر الموجود: قال: فان قلت .... قلتُ: هي هنا ليس للتّشبيه كما في قولك كان زيد راكب ..

L. 8; 18 x 10 (13 x 5,5); 23 retka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Bez poveza.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, prepis je, najvjerovatnije iz XVIII stoljeća.

4403. R-7748.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 116; 18,4 x 13 (12,5 x 8); 8-11 redaka. *Nasḫ*, pisan nevještom rukom sa puno grešaka. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi po rubovima pocrnili od prevelike izloženosti suncu ili blizini vatre. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenim mastilom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača.

Povez kožni sa preklopom, oštećen. Koža korica deformisana i oštećena.

1. L. 1b-5b

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2.

Prepis iz 1223/1808. god. Ime prepisivača i mjesto prepisa nisu navedeni.

2. L. 7b-14b

ايساغوجي في المنطق

ĪSĀĠŪĠĪ FĪ AL-MANṬIQ

Isto kao br. 4229,3.

Prepis iz 1224/1809. god.

3. L. 17b-77a

تلخيص المفتاح

TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ

Isto kao br. 4215.

Prepis iz 1225/1810. god.

4. L. 71b-104a

الكافية في النّحو

AL-KĀFIYA FĪ AN-NAḤW

Isto kao br. 4242,2.

Prepis iz 1225/1810. god.

4404. R-7753.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 49; 21 x 14 (13 x 7,5); 15-19 redaka. Nasḫ i *ta'līq*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa tri vrste vodenih znakova, evropskog porijekla. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom. Korice obložene ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-5a

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2.

2. L. 7b-14b

أمّ البراهين في العقائد - العقيدة الصغرى

UMM AL-BARĀHĪN FĪ AL-'AQĀ'ID - AL-'AQĪDA AṢ-ṢUĠRĀ

Traktat o osnovnim principima islamskog vjerovanja, poznat još i pod nazivima عقيدة الإمام السنوسي i عقيدة أهل التوحيد. Napisao Muḥammad b. Yūsuf b. 'Umar as-Sanūsī at-Tilimsānī, rođ. 833/1428., um. 895/1490. god.

Dobrača I, 235/3, str. 170; Ahlwardt II, 2006; Kaḥḥāla XII, 132; Köprülü III, 720/22; Ḥ.Ḫ. I, 170; Brockelmann G II, 250 i S II, 353; Sarkīs II, 1057; Nametak IV, 2636; Hasandedić 297/1; al-Badīriyya I, str. 92;

Početak (l. 7b):

أوله: الحمد لله و الصّلوة و السّلام على رسوله إعلم أنّ الحكم العقليّ ينحصر في ثلاثة أقسام: الوجوب و الإستحالة و الجواز. فالواجب: ما لا يتصوّر في العقل عدمه، و المستحيل: ما لا يتصوّر في العقل وجوده، و الجائز: ما يصحّ في العقل وجوده و عدمه...

Završetak (l. 14b):

آخره: نسئله سبحانه و تعالى أن يجعلنا... عند الموت ناطقين بكلمتي الشّهادة عالمين بها و صلّى الله على سيّدنا محمّد ...

3. L. 16b-34b

شرح الرّسالة الحسينيّة في آداب البحث

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ḤUSAYNIYYA FĪ ĀDAB AL-BAḤṮ

Komentar na al-Anṭākī-jevu raspravu o pravilima i umijeću disputacije. (v. br. 4279,6) Napisao ʻAlī b. Muṣṭafā al-Qayṣarī , al-Fardī, umro 1127/1715. god.

Kaḥḥāla VII, 242; Bratislava, 266, str. 205; A.M. I, 767; Ar-Riyāḍ III, str. 56

Početak (l. 16b);

أوله: يا من وفّقنا لوظائف البحث، و كلمة يا مشتركة بين الأحوال الثّلاثة فلا يحتاج إلى توجيه العلأمة، و المراد بها غاية معناها، و هي الإجابة و التّوفيق لغة جعل الأسباب متوافقة ...

Završetak (l. 34b):

آخره: و تاسعها انّ خصمه حقير ضعيف لئلاّ يؤدّى استحقاره إلى صدور كلام سخيف، فيكون مغلوب الخصم الضّعيف بالافحام، انّ مع هذا أشنع وجوه الإلزام، و على الله التّوكّل و الإعتصام. تمّت تمام.

4. L. 36b-49b

الفوائد الفناريّة - شرح الإيساغوجي للفناري

AL-FAWĀ'ID AL-FANARIYYA - ŠARḤ AL-ISĀĠŪĞĪ LI AL-FANĀRĪ

Isto kao br. 4355,4

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu bilješka o ranijem vlasniku: ʻIṣām b. ʻAbdullāh al-Bosnawī.

من كتب عصام بن عبد الله البوسنوى عفا عنهما العلى.

Iz kolekcije Muhammeda ef. Tufe iz Sarajeva.

4405. R-3682.

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-ʻIṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

L. 24; 19 x 10 (12 x 4,5); 15 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, po rubovima izlizani i po lagama odvojeni od poveza. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Tekst uokviren linijom crvene boje. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama. Povez polukožni sa preklopom. Korice obložene ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu dvije bilješke o ranijim vlasnicima: Muṣṭafa b. al-Ḥāğğ Aḥmad b. Ḫurram i Ismā'īl-aga Bušatlī-zāde (Bušatlić). Ispod bilješke prvog vlasnika otisnut je i njegov lični pečat.

4406. R-536.

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-ʻIṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

Naslov na koricama i početku عصام على الفريدة.

L. 17; 23,5 x 15 (15,5 x 6,5); 17 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, obložen ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na više mjesta stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

4407. R-2001.

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2 .

Naslov na listu 1a عصام على الإستعارة.

L. 7; 21 x 14 (15,3 x 7,2); 27 redaka. *Ta'līq* sitan, pisan u zbijenim redovima, veoma vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, hrapav, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi izlizani i po rubovima nevješto lijepljeni i popravljani. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima dosta sitno pisanih komentara, rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski.

Rukopis se završava kolofonom (l. 7b) u kome je data bilješka da ga je prepisao 'Uṯmān b. al-Ḥāğğ Muṣṭafā. Nema podataka o mjestu i godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a bilješka da je rukopis uvakufio al-Ḥāğğ Ḏulfiqār-aga b. Muḥammad Spāhī-zāde iz sela Čumelj iz Hercegovine i predao ga muteveliji Ḫalīl-u b. Ṣāliḥ-u Stočeviću:

وقف هذه النّسخة الحاجّ ذو الفقار آغا بن محمّد سپاهي زاده من حرسنك من قرية چومل و سلّمه إلى المتولّي الفقير خليل بن صالح إستولچوى.

4408. R-1460.

Zbirka (مجموع), 2

L. 133; 20 x 14,5 (15,5 x 9,5); 17 redaka. *Nasḫ*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, hrapav, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evrposkog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom i crvotočinom. Na pojedinim listovima tamne fleke. Na početku lijepo urađeno zaglavlje u obliku kupole sa floralnim motivima. Tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, originalan, oštećen dužinom hrbata.

1. L. 1b-101b

شرح الأرجوزة في علم البلاغة

ŠARḤ AL-URĞŪZA FĪ 'ILM AL-BALĀĠA

Komentar na spjev أرجوزة في علم البلاغة o arapskoj retorici i stilistici. I osnovno djelo i ovaj komentar napisao je al-Ḥāğğ Ismā'īl b. al-Ḥāğğ 'Umar b. al-Ḥāğğ Muhammad al-Āmidī, čija nam je biografija nepoznata. U nama dostupnim izvorima nismo mogli pronaći ni autora, ni navedeno djelo.

Početak (l. 1b):

أوله: الحمد للّه الّذي علّمنا ما احتواه القرآن، من حقائق المعاني و دقائق البيان، على وجه بديع عجيب، و طرز عبقريّ غريب ... و بعد فيقول أفقر الورى إلى اللّه الغنيّ الأعلى الحاجّ إسماعيل بن الحاجّ عمر بن الحاجّ محمّد الآمدي... لمّا كان علم البلاغة و توابعها من أعمّ العلوم العربيّة تناولاً، و متن التّلخيص من أكثر المتون المؤلّفة فيه تداولاً... التمس منّي بعض إخواني أن أنظّمه ... فأجبتهم بعنان جهدي ثانياً مع قلّة بضاعتي و ضنّة صناعتي ... و سمّيته بالأرجوزة...

Završetak (l. 101b);

آخره: يظهر لك الحال من كونها على أحسن وجوه البلاغة بتيسير الحقّ و تسهيله بقول حاجّ إسماعيل بن حاجّ عمر بن حاجّ محمّد الآمدي رحمهم اللّه تعالى في نعاية (!) النّظم ... الحمد للّه على التّمام... ما دام الأفلاك أى السّماوات على القيام و البقاء.

Na kraju djela nama nepoznati prepisivač je naveo da je prepisivanje završio u ponedjeljak, 20. zul-hidždžeta 1183/1770. god. iz primjerka koji je 1104/1692. god. prepisao al-Ḥāğğ Aḥmad b. Muḥammad aṭ-Ṭrabzūnī (iz Trabzona). Prepisivač nije naveo svoje ime.

Datum, mjesec i godina prepisa dati su u razlomcima:

تمّ تنميقه يوم الإثنين، و هو العشر العاشر، من الثّلث الثّاني، من السّدس السّادس، من النّصف الثّاني، من العشر الثّالث، من العشر التّاسع، من المائة بعد المائة، و الألف. فقد كتب هذا الكتاب من أصل نسخة الحاجّ أحمد بن محمّد الطّربزوني مولداً، و الحنفيّ مذهبًا، في أواخر جمادى الأولى لسنة أربع و مائة و ألف بعد هجرة من له العزّ و الشّرف.

2. L. 102b-133a

الأرجوزة في علم البلاغة

AL-URĞŪZA FĪ ʻILM AL-BALĀĞA

Djelo iz arapske retorike i stilistike napisano u metru redžez. Napisao al-Ḥāǧǧ Ismā'īl b. al-Ḥāǧǧ ʻUmar b. al-Ḥāǧǧ Muḥammad al-Āmidī, čija nam je biografija nepoznata.

Početak (l. 102b):

أوّله: حمداً لُمِهِم المعاني تصليه على الّذي وفّى البيان توفيه

و آله و صحبه المبدين في دين الهدى بدائع الجدّ الوفى

Završetak (l. 133a):

آخره: يقول إسماعيل الآمدي في نهاية النّظم بتوفيق وفى

الحمد للّه على التّمام على النّبىّ صلّ بالسّلام

محمّد و آله الكرام ما دام الأفلاك على القيام

Prepisivač i godina prepisa isti kao pod br. 1 iz ove zbirke.

b) Turski

ب: المخطوطات التركية

4409. R-3865.

شرح تلخيص المفتاح بالتّركيّة

ŠARḤ TALḪĪṢ AL-MIFTĀḤ BI'T-TURKIYYA

Komentar na turskom jeziku al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح iz arapske stilistike (v. br. 4215) od nama nepoznatog autora.

Početak:

أوّله: الحمد لله الّذي أنطقنا ببدائع البيان، وألهمنا لطائف جواهر المعاني... قال المؤلّف محمّد بن عبد الرّحمن القزويني الخطيب بجامع دمشق ... الحمد لله على ما أنعم، و علّم من البيان ما لم نعلم، محامد موجودات الله ايچون ثابت در، صفت انعام اوزره خصوصاً جمله انعامدن ...

Završetak:

آخره: و جميع فواتح السّور و خواتمها واردة على أحسن الوجوه و أكملها، و آيت كريمه ده واقعه اولان سورك فواتح و خواتمي أحسن وجوده.

L. 173; 23,5 x 17 i 21,7 x 13,5 (14 x 6); 19 redaka. *Nasḫ* sa mješavinom *ta'līqa*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, po rubovima dohvaćeni vlagom i oštećeni. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama. Povez kartonski, odvojen od listova.

Prepisao Sayyid Muḥammad b. Sayyid Zayn al-'Ābidīn (v. bilješku na kraju rukopisa na listu 173b). Nema podataka o mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4410. R-1089.

علاقه ترجمه سي

'ALĀQA TARĞAMASI

Prijevod na turski jezik al-Anṭākī-jeve risale متن العلاقة (v. br. 4390) od nama nepoznatog prevodioca. U njemu su, pored osnovnog teksta, dati i kraći komentari.

Početak:

أوّله: أما بعد، اولسونكه لفظ مستعمل يا حقيقت در، يا مجاز در، يا تشبيه در، يا كنايه در، حقيقت دخي يا لغويه در ...

Završetak:

آخره: و ما رأيت المجد ألقى رحله   في آل طلحة ثمّ لم يتحوّل ...

L. 26; 21 x 14 (15 x 8,5); 15 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i značajnije riječi pisane crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele boje sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Na početku lijepo urađen unvan u zlatnoj, crvenoj i plavoj boji sa floralnim motivima. Tekst na naslovnoj strani uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Tekst uokviren crvenom linijom. Crvenom linijom nadvučen i tekst osnovnog djela. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, obložen ukrasnim ebro papirom.

Na kraju rukopisa (l. 26a) bilješka da ga je prepisao as-Sayyid Aḥmad b. as-Sayyid 'Abdurraḥmān al-Mar'aši, u četvrtak, u mjesecu zu-l-hidždže 1180/1766. god.

Uvakufio Svrzo Mehmed ef., sin Muhamed-agin.

4411. R-1332.

التّنصيص المنتظر في شرح أبيات التلخيص و المختصر
AT-TANṢĪṢ AL-MUNTAẒAR FĪ ŠARḤ ABYĀT AT-TALḪĪṢ WA AL-MUḪTAṢAR

Komentar na turskom jeziku na stihove iz al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح (v. br. 4215) i at-Taftāzānī-jeva komentara المختصر شرح تلخيص المفتاح (v. br. 4280). Napisao kadija iz Edirne (Jedrena), Muṣṭafā b. 'Abdullāh b. Salim al-Ḥusaynī ar-Rūmī al-Ḥanafī, poznatiji pod nadimkom 'Iṣām al-Üsküdārī, umro 1203/1789. god. U završnoj bilješci autor navodi da je djelo završio u ponedjeljak, 19. redžeba 1184/1770. god. u Üsküdaru u kome je i rođen, a da ga je započeo u ponedjeljak, 11. rebiul-evvela iste godine u Istanbulu. Djelo je štampano u Istanbulu 1258/1842. god.

Kaḥḥāla XII, 262; Ismā'īl-paša, Ḏayl I, 329; A.M. II, 453; Köprülü II, 1421; Brockelmann S I, 518; Karatay II, 2138;

Početak:

أوّله: الحمد للّه الّذي جعل أشعار البلغاء مشرحة لفؤاد بنى آدم، و كمل كلامهم بانزال القرآن العربىّ المحكم، و الصّلوة و السّلام على سيّدنا و رسولنا الّذي به نظام أبيات العالم المبين، أهمّ مشكلات الأمم ... و بعدفيقول الفقير إلى ربّه القوىّ المتين، أبو العصمة مصطفى عصام الدّين ... ثمّ حرّرت ما إقتضاه من الاعراب و اللّغات و الاستعمالات و الضّروب و المزايا و النّكات و الاستعارات، و ممّا يتعلّق ببعض العلوم و الحكايات، لتكميل الارادات، ثمّ زبرت معناه مساساً بألفاظه على قاعدة النّحاة، و سمّيته التّنصيص المنتظر في شرح أبيات التّلخيص و المختصر ...

Završetak:

آخره: و تهيّأ لنا الفراغ من الإتمام، على وفق المرام، في يوم الإثنين العاشر من رجب المرجّب، سنة أربع و ثمانين و مائة و ألف بمدينة اسكدار، الّتي كان مولدي فيها صانها الله عن الآفات و الأكدار و كان الإفتتاح في يوم الإثنين الحادي عشر من شهر ربيع الأوّل، في السّنة المزبورة بمحميّة إسلامبول. و الحمد لله ربّ العالمين.

L. 179; 24 x 17 (15,7 x 7,5); 21 redak. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, originalan, dobro očuvan. Vanjska strana korica obložena ukrasnim papirom.

Rukopis se završava kolofonom u kome je data bilješka da ga je prepisao as-Sayyid Muḥammad Hāšim b. Dāwūd 'Ārif. Prepisivanje je završio u ponedjeljak, 10 redžeba 1266/1843. god.

قد وقع الفراغ من تحرير هذا الكتاب، بعون الله الملك الوهّاب، في يوم الإثنين العاشر رجب المرجّب سنة ستّ و ستّين و مائتين و ألف، على يد الفقير السّيّد محمّد هاشم داود عارف غفر الله لهما و لجميع المؤمنين و المؤمنات، و صلّى الله على سيّدنا محمّد و آله و صحبه أجمعين.

Za Gazi Husrev-begovu biblioteku poklonio Dr. Muidović iz Sarajeva.

c) Bosanski

ج: المخطوطات البوسنوية

4412. R-6742.

الجزء الأوّل من التّرجمة المختصر(المعانى)

AL-ĞUZ' AL-AWWAL MIN AT-TARĞAMA AL-MUḪTAṢAR (AL-MA'ĀNĪ)

Autograf udžbenika o arapskoj stilistici na bosanskom jeziku pisan arebicom. Napisao Mustafa ef. Redžić iz sela Akmadžići kod Ugljevika (općina Šekovići). Prema autorovu naslovu, ovo bi trebao biti prijevod at-Taftāzānī-jeva djela المختصر شرح تلخيص المفتاح (v. br. 4280). Međutim, autor je početak uzeo iz al-Qazwīnī-jeva djela تلخيص المفتاح (v. br. 4215), a u daljem tekstu citate čas iz jednog, a čas iz drugog djela, objašnjavajući ih na bosanskom jeziku, tako da ovo djelo predstavlja više udžbenik o arapskoj stilistici, nego doslovni prijevod navedenih djela sa arapskog originala.

Početak:

أوّله: الحمد لله على ما أنعم و علّم من البيان ما لم نعلم، و الصّلوة على سيّدنا محمّد خير من نطق بالصّواب، و أفضل من أوتيَ الحكمةَ و فصلَ الخطاب، و على آله الأطهار، و صحابته الأخيار. أمّا بعد: عرابى و پوغله دو يهزيقوسلوولا وتيشلى سو تاقو داله قو دا ايح يوش نييه تى يه دان ناروذ و توم پراقتچو دوستيغاو. نيحووا غراماتيقا، نيحووا سينتاقسا، آ ناروچيتو نيحووا ستيليستيقا دوتيه رانه سو تاقو دا ايم سه نه يما نيشتا غوووريتي. قاقو غود غراماتيقا غووورى و پويه دينيم ربيه چيما، سينتاقسا و ساستاوله نيم، ستيليستيقا غووورى و ربيه چيما تى نيحووم زناچهنو...

Završetak:

آخره: (في ذكر المسند) ... ﴿يُخَادعون اللّهَ و هو خادعهم﴾، ووديه نام فعل وقراتقو پوقازويه تجدد تى داسه خدعه زيبوا مرّة بعد أخرى آ و ايستوم نام ورييهمه وواى فعل پوقازويه نى ورييهمه و قومه سه زيبوا يهر يه فعل دوشاو و ويليقو مضارعه قويا سه ودنوسى نا حال ودنوسنو استقبال پا نام وزتو نييه پوترينو دونوسيتى الآن اباى الغد ربيه چى آ و ريه چه ني چى ﴿و هو خادعهم﴾ دونه شه ن يه مسند زاتو دا سه پوقاژه ثبوت. و المراد بالثّبوت حصول المسند للمسند إليه من غير دلالة على تقييده بالزّمان .

Str. 111; 24 x 17,5 (20 x 15); 23 retka. *Nasḫ* sa mješavinom *ta'līqa*. Mastilo crno i plavo. Papir: pisanska sveska iz prve polovine ovog stoljeća. Pojedini listovi odvojeni od poveza i naknadno lijepljeni providnom ljepljivom trakom (selotejpom). Naslovi poglavlja stavljani u zagradu. Citati na arapskom jeziku mjestimično nadvučeni crvenom linijom. Originalna paginacija po stranicama.

Povez kartonski.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Po svoj prilici djelo je pisano rukom autora u prvoj polovini ovog (XX) stoljeća.

Za Gazi Husrev-begovu biblioteku poklonio autorov sin Ibrahim Redžić iz Janjara kod Ugljevika.

2. METRIKA

علم العروض

a) Arapski

أ: المخطوطات العربية

4413. R-2523.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 127; 20 x 12,5 (13,5 x 7); 17 redaka. *Ta'līq.* Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pojedini listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Zadnjih dvadesetak listova, pri gornjem prerezu, dohvaćeno vlagom. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, oštećen vlagom i crvotočinom. Vanjska strana korica i preklopa obložena ukrasnim ebro papirom sa floralnim motivima.

1. L.1b-8b

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4

2. L. 9b-43a

الزّبدة الرّائقة في شرح البردة الفائقة

AZ-ZUBDA AR-RĀ'IQA FĪ ŠARḤ AL-BURDA AL-FĀ'IQA

Kratak komentar poznatoj kasidi البردة, spjevanoj u slavu vjerovjesnika Muhammeda (v. Trako-Gazić, 9-21; Nametak IV, 2635; Dobrača I, 435/2, str. 268). Kasidu je spjevao Šarafuddīn Abū 'Abdullāh Muḥammad b. Sa'īd ad-Dūlāsī al-Būsirī, um. 694/1294. god., a ovaj komentar napisao Muḥammad b. Aḥmad Zakariyā al-Anṣārī, Abū Yaḥyā, umro 926/1520. god. Kako se vidi iz završne bilješke, komentar je završen u srijedu, 9. ševvala 914/1509. god.

Kaḥḥāla IV, 182; Ḥ.Ḫ.II, 1336; Brockelmann G II, 99-100 i S II, 117-118; Dobrača I, 728/2, str. 489; Trako-Gazić, 25;

Početak (l. 9b):

أوّله: قال سيّدنا و مولانا شيخ مشايخ الإسلام ملك العلماء الأعلام... حجّة المناظرين محيي سنّة سيّد المرسلين أبو يحيى زكريا الأنصاري... الحمد لله الملك الوهّاب، المتفضّل بما منح من الثّواب ... و بعد فهذا شرح على البردة المنظومة على بحر البسيط في مدح سيّد المرسلين ...

Završetak (l. 43a):

آخره: و الله سبحانه و تعالى أعلم، قال مؤلفه رحمه الله رحمة واسعة تمّ الشّرح بحمد الله و عونه في يوم الثّلثاء تاسع شهر شوّال المبارك سنة أربع عشر و تسعمائة ...و الحمد لله على التّمام.

3. L. 45b-127a

شرح پند نامهء عطار - سعادت نامه

ŠARḤ-I PAND-NĀMA-I 'AṬṬĀR - SA'ĀDAT-NĀMA

Komentar poznate mistično-didaktične poeme Farīduddīna 'Aṭṭāra (v. Trako-Gazić, 345-388; Nametak IV, 3199/2). Komentar na turskom jeziku napisao Mawlānā Muṣṭafā b. Muḥammad Šam'ī iz Prizrena, umro 1000/1591-92. god.

Fajić III, 2495; Nametak IV, 2793/2; Dobrača I, 698/3, str. 460; Flügel III, 416; Wiesbaden, XII, 2 str. 632; Ḥ.Ḫ. I, 255; Trako 308-325; Karatay II, 2159;

Početak (l. 45b):

أوله: شكر و سپاس بي قياس شول قادر قيومه كه لطف بي غايت و كرم بي نهايتدن معجز شعار و نبوّت ... و رسوللر كوندردى تا زمرهء بنى آدم كه اكرم مخلوقات و أشرف موجوداتدر..

Završetak (l. 127a):

آخره: بو نصيحتلر أول كمسه چوق زوقيه آمين بحق سيّد العالمين تمّت تمام.

Cijelu zbiku, kako se vidi iz bilješke na listu 43a, prepisao Ibrāhīm b. 'Alī al-Iskopyawī 1153/1740. god.

و قد وقع الفراغ من تسويد هذه النّسخة الشّريفة في شهر ربيع الأوّل لسنة ثلاث و خمسين و مائة و ألف عن يد العبد الفقير إبراهيم بن علي الاسقوپيوي غفر الله له و لوالديه و أحسن إليهما و إليه.

Na listu 1a bilješka da je ovaj rukopis 1250/1834. god. uvakufio al-Ḥāǧǧ Abū Bekir-beg, sin Osman-kapetana (Gradaščević). Ispod bilješke njegov lični pečat.

قد وقف هذا الكتاب المستطاب وقفًا صحيحًا شرعيًا طلبًا لمرضاة الله و لشفاعة رسوله الحاجّ أبو بكربك بن عثمان قبودان ... سنة ١٢٥٠

4414. R-4998.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 46; 19,5 x 12 (12,5 x 6); 11-15 redaka. *Nasḫ* i *ta'līq*. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom.

Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, po rubovima izlizani i nevješto popravljani. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela citiran riječima قـــوله, a tekst komentara riječima أقول, pisanim crvenim mastilom. Paradigme metrova date u obliku kružnica. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom.

1. L. 1b-6a

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

2. L. 9b-46a

شرح الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Komentar na al-Andalusī-jevu risalu o arapskoj metrici (v. br. 4230,4), poznat još i pod nazivom شـــرح عـــــروض الأندلـــي. Napisao 'Abdulmuhsin al-Qayṣarī ar-Rūmī, Maǧduddīn, umro 872/1467. god.

Kaḥḥāla VI, 172-173; Ahlwardt VI, 7143; A.M. I, 621; Köprülü III, 453, str. 205; Brockelmann G I, 310 i S I, 544; O.M. I, 351; Ḥ.Ḫ. II, 1135; TÜYATOK 07/III, 3446; Kairo I/ IV, 195, Fajić V, 3506/4; Jahić VI, 4182/6; al-Badiriyya II, str. 466;

Početak (l. 9b):

أوله: أحمد الله على أن قصر سلامة الطّبع على نوع الإنسان، و اضمرّ في طيّ في صدورهم ضروب الأوزان، و حلاهم بنتائج فكر تزرى على اللآلي المنثورة في أحشاء البحور ... و بعد فهذه كلمات لا يهجنها إلاّ الغبيّ الّذي في طبعه طبع مقتفية في شرح مشكلات المختصر في علم العروض...

Završetak (l. 46a):

آخره: و هذان البحران مختصّان بدائرة تسمّى دائرة المتّفق بكسر الفاء، و إنّما سمّيت لإتّفاق الأجزاء الخماسيّة في كلّ واحد من بحريها ... إذا أردت فكّ المتدارك من المتقارب فابدأ من لام فعولن الأوّل، و عكسه من عين فاعلن الأوّل و هذا آخر ما أوردنا من بيان مشكلات المختصر في علم العروض الموسوم بالأندلسي.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Iz biblioteke Ibrahim Elči-pašine (Fejzije) medrese u Travniku. (v. pečat na prvom i zadnjem listu)

4415. R-2564.

Zbirka (مجموع), 2

L. 48; 19,5 x 13 (14 x 6,5); 12-17 redaka. *Ta'līq* sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i nazivi metrova pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Komentarisani tekst citiran riječi ma قوله, a tekst komentara označen riječi أقول, pisanim crvenim mastilom. Paradigme metrova prikazane grafički u obliku duplih kružnica, urađenih crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom. Vanjska strana korica i preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

1. L.1b-8a

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

2. L. 9b-48a

شرح الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4414,2.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu, na strani a dat sadržaj zbirke. a ispod toga bilješka da je rukopis uvakufio 'Iṣmat ef. b. Waysil ef. as-Sarāyī (iz Sarajeva).

4416. R-1117.

Zbirka (مجموع), 5

L. 63; 20,5 x 15, (17,5 x 9), 19 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, nazivi i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Paradigme metrova prikazane grafički u obliku duplih kružnica, urađeni crvenim mastilom. Listovi oštećeni i po rubovima nevješto popravljani. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara pisanih pretežno rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama. Povez polukožni, sa vanjske strane obložen ukrasnim ebro papirom.

1. L.1b-7a

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

2. L.7b-20b

شرح عروض الأندلسي

ŠARḤ 'ARŪḌ AL-ANDALUSĪ

Komentar na al-Andalusī-jevu risalu (v. br. 4230,4) o arapskoj metrici. Prema podacima na početku rukopisa, komentar je napisao Dāwūd b. Muḥammad al-Qāḍī al-Ḥahafī, čija nam je biografija nepoznata. Moguće je da je prepisivač pogrešno prepisao ime autora i da se zapravo radi o Dāwūd b. Muḥammad ar-Qārṣī-ju al-Ḥanafī-ju, umro 1169/1756. god (v. Kaḥḥāla IV, 172; A.M. I, 363; Ahlwardt IV, 6821, Sarkīs II, 1503; Ismā'īl-paša, Ḏayl I, 3 i II, 233)

Početak (l. 7b):

أوّله: الحمد لله الّذي جعل العربيّة مفتاح الكلام ... فيقول العبد الفقير إلى الله الغنيّ داود بن محمّد القاضي الحنفي هذا شرح مختصر، و كلام على الرّسالة الأندلسيّة في العروض و القافية ....

Završetak (l. 20b):

آخره: و أمّا عند الخليل فلها بحر واحد، و هو المتقارب، فابدأ من لام فعولن الأوّل من عين فاعلن، و الحمد لله على التّمام، و الصّلوة على نبيّنا محمّد عليه السّلام، و على آله العظام و أصحابه الكرام.

3. L. 23b-38a

شرح الإستعارات السّمرقنديّة للعصام

ŠARḤ AL-ISTI'ĀRĀT AS-SAMARQANDIYYA LI'L-'IṢĀM

Isto kao br. 4231,2.

4. L. 40b-57b

شرح الرّسالة الحسينيّة في آداب البحث

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ḤUSAYNIYYA FĪ ĀDĀB AL-BAḤṮ

Isto kao br. 4404,3.

5. L. 58b-63b

شرح الرّسالة في آداب البحث و المناظرة

ŠARḤ AR-RISĀLA FĪ ĀDĀB AL-BAḤṮ WA AL-MUNĀẒARA

Isto kao br. 4228,5.

Sudeći po rukopisu, cijelu zbirku pepisao je 1197/1783. god. isti prepisivač, Muṣṭafā b. 'Uṯmān koji je podatke o sebi i godini prepisa naveo jedino poslije djela pod br. 3 (v. list 38a).

4417. R-3003.

Zbirka (مجموع), 3

L. 67; 13,5 x 9,5 (9,5 x 5,5); 15 redaka. *Nasḫ*, pisan oštrim perom i veoma vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Naslovi poglavlja i imena metrova pisani crvenim mastilom. Paradigme metrova prikazane u vidu trostrukih kružnica, urađenih crvenim mastilom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, originalan, sa preklopom. Korice oštećene vlagom i crvotočinom.

1. L.1b-17b

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

2. L.23b-47a

رساله، عروض

RISĀLA-I 'ARŪḌ

Isto kao br. 4239,5.

3. L.51b-67b

مفاتيح الدُّرّيّة في إثبات القوانين الدّرّيّة

MAFĀTĪH AD-DURRIYYA FĪ IṮBĀT AL-QAWĀNĪN AD-DARRIYYA

Kratak udžbenik iz morfologije perzijskog jezika na arapskom jeziku. Napisao Muṣṭafā b. Abū Bakr as-Sīwāsī, poznatiji pod nadimkom Ḥayrat, umro 1240/1825. god.

Kaḥḥāla XII, 244; Ahlwardt VI, 6845; Köprülü III, 436/3; A.M. II, 455; Trako 60, str. 48; Bratislava 352, str. 252; Pertsch VPH, 178;

Početak (l. 51b):

أوّله: سبحان الّذي أخلص الإنسان بالنّطق من عالم الجماد و العجماء، و حمداً لمن علّم البيان مع تنزيل الفرقان من ارم العماء ... و بعد فلمّا كان غالب أسرار الحقّ علت كلمته مصنوعة على ألسن العارفين باللّغة الفارسيّة و كانت ضوابطها مفاتيح معاني ... و سمّيتها مفاتيح الدُّرّيّة في إثبات القوانين الدّرّيّة ...

Završetak (l. 67b):

آخره: و رتّبت أمثلة الفُرس على وفق الطّبع الأقوم، ليكونا هديّتين لأولي الألباب، جعلهما الله تعالى لهم مفتاح كلمات الأقطاب، من الفقير إبن أبى بكر السّيواسي مصطفى لله الحمد في الأولى و الآخرة و على رسوله الصّلوة . تمّت تمام.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XIX stoljeća.

Na prvom i zadnjem listu stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

4418. R-3392.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 54; 20,5 x 13 (14 x 6); 13-17 redaka. *Ta'līq*, pisan tupim perom, vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir srednje debljine, hrapav, tamnobijeli i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Naslovi poglavlja i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Po marginama ima nešto, naknadno pisanih komentara. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kožni, oštećen vlagom i crvotočinom.

1. L.1b-4b

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

Na listovima 9b-34a stihovi od više pjesnika na turskom i perzijskom jeziku, između ostalih i stihovi Maḥmūda Bāqī-ja (933/1527-1008/1600.), Mehmeda b. Suleymana Fuzūlī-ja (umro 970/1558.), 'Omara Naf'ī-ja (umro 1044/1634.), Mawlāna Badruddīna Ḥilālī-ja (umro 936/1529.), Uṣūlī-ja (umro 945/1538.) i Muḥammada Nerkesī-ja (umro 1044/1634).

2. L.34b-41b

ديوان حافظ

DĪWĀN ḤĀFIẒ

Divan pjesam anakreontske i ljubavne sadržine. Spjevao Šamsuddīn Muḥammad Ḥāfiẓ, Šīrāzī, umro u Širazu 791/1389. god.

Ḥ.Ḫ. I, 783; Flügel I, 551; Pertsch VPH, 60-61; Rieu CPM II, 627-628; Heinz XIV, 1, 87; Trako, 426-431, str. 216-218; Nametak V, 3161-3172; Bratislava 557, str. 407;

Početak (l. 34b):

أوّله: ألا يا أيّها السّاقي أدِرْ كأسًا و ناولها   كه عشق آسان نمود أوّل ولى افتاد مشكلها

Dva zadnja lista dohvaćena vlagom i tekst nečitljiv.

3. L.53b-54b

الطّبّ النّبوىّ

AṬ-ṬIBB AN-NABAWĪ

Kratka risala o liječenju raznih fizičkih i duševnih bolesti. Napisao al-Ḥusayn b. Muḥammad b. Ḥabīb an-Naysābūrī, Abū al-Qāsim, umro 406/1015 god.

Kaḥḥāla IX, 175; Ahlwardt V, 6299; Brockelmann S I, 254; CIMM, 80, str. 124;

Početak (l. 53b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و الصّلوة و السّلام على محمّد و آله أجمعين. هذا طبّ الأبدان و الأديان، من أخبار مرويّة عن النّبىّ عليه السّلام انّه قال العلم علمان علم الأبدان وعلم الأديان ...

Završetak (l. 54b):

آخره: باب وجع السّاقين جاء في الخبر أنّه ما جاء أحد إلى النّبىّ يشتكى وجع الرّأس إلاّ قال له احتجم و لا أحد يشتكى من وجع الرّجلين إلاّ قال له اختضبها و عن امرأة أبي نافع قالت كنت عند الرّسول عليه السّلام فأتى رجل يشتكى إليه وجع السّاقين فأمره بتخضبها و يلقى على الحنا...

Znirku je očito prepisivalo više prepisivača. Nema podataka o njihovim imenima, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4419. R-3339.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 70; 21 x 15 (16 x 8). Broj redaka različit od jednog do drugog djela. *Ta'līq* i *nasḫ*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, naziv metrova i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela ili citiran riječima قوله ili nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima dosta komentara. Neki od komentara pisani na ceduljicama koje su uvezane

zajedno sa osnovnim listovima rukopisa. Većina listova dohvaćena vlagom i po lagama odvojena od poveza. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom.

1. L.15b-19a

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

2. L. 19b-26b

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2.

3. L. 30b-37b

شرح الرّسالة الموسويّة في القياس

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-MŪSAWIYYA FĪ AL-QIYĀS

Komentar kratkom natpisu o silogizmu u logici. Osnovnu risalu napisao je Mūsā b. 'Abdullāh at-Tūqatī, Pahliwānī, umro 1113/1720. god. (v. Dobrača I, 151/9, str. 123), a ovaj komentar Muḥammad b. Muṣṭafā al-Arḍurūmī, umro poslije 1240/1824. god.

Kaḥḥāla XII, 24; Fajić V, 3467; Sarkīs I, 426; A.M. II, 482; TÜYATOK 7/II, 704; Brockelmann S II, 956; Kairo 2 /VI, str. 64;

Početak (l. 30b).

أوّله: نحمدك يا من فضّلنا بالمنطق الفصيح، و أنطقنا على الصّواب بالفكر الصّحيح، و نحمدك يا من سهّل لنا كلّ غامض عسير ... و بعد فيقول العبد الفقير إلى ربّه الغنيّ محمّد بن مصطفى الأرضرومي ... لمّا كانت الرّسالة القياسيّة لمولانا الفاضل المحقّق، الحبر المدقّق موسى الكليم البهلواني ...

Završetak (l. 37b):

آخره: هذا لا يخفى على المتتبّع المتأمّل ... و إن خفي على المحجوب البليد، و لذلك لم يعتبروه، و إن وقع في كلامهم أحيانًا، و لعلّه رحمة الله عليه لمّا قرّرناه تأمّل في هذا المقام فإنّه من مزالق ... و الحمد لله الّذي يسّر لنا الختم و الإتمام.

Cijelu zbirku, kako se iz bilješke na listu 37b vidi, prepisao je 'Abdulḥalīm b. 'Abdulmu'min al-Bulġārī 1238/1822. god.

Na listovima 38-69 fragmenti i bilješke iz raznih djela čiji je sadržaj po stranicama dat na prvom zaštitnom listu.

4420. R-1171.

Zbirka (مجموع), 4

L. 67; 21,5 x 16,5 (12 x 8). Broj redaka različit od jednog do drugog djela u zbirci. *Nasḫ* i *ta'līq*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, paradigme i nazivi metrova pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, bijele, tamnobijele i žućkaste boje, sa više vrsta vodenih znakova, evropskog porijekla. Po marginama ima dosta komentara i nešto interlinearnih bilješki. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, a tekst komentara riječi أقول. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi po rubovima izlizani i nevješto popravljani. Paradigme metrova date u obliku kružnica. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, sa preklopom, obložen sa vanjske strane ukrasnim ebro papirom.

1. L.1b-8b

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

2. L.11b-12a

خمسة أبيات في العروض مع شرحها

ḤAMSA ABYĀT FĪ AL-'ARŪḌ MA'A ŠARḤIHĀ

Komentar na pet stihova u kojima su date dužine 16 metrova u arapskoj metrici. Napisao 'Ubaydullāh b. Mas'ūd b. Maḥmūd b. Aḥmad b. 'Ubaydullāh al-Maḥbūbī, Ṣadrušśarī'a al-Aṣġar, umro poslije 747/1346. god.

Kaḥḥāla VI, 246; Ahlwardt VI, 7169/5; Bratislava 356, str. 254;

Početak (l. 11b):

أوّله: أطلْ مُدّتي بَسْطُ المدى منك مأمولُ أنِلْ عِدّتي كفّ العدى عنك مسؤولُ

Završetak (l. 12a):

آخره: فإذا إبتدأت من تقارَبْتُهُ فهو المتقارب و هو فعولن فعولن فعولن فعولن مرّات، و إذا إبتدأت من راكضاً فهو المتدارك: فاعلن فاعلن فاعلن فاعلن. تمّت البحور ستّة عشر فلله الحمد أولاً و آخراً.

3. L.13b-42a

شرح عروض الأندلسي

ŠARḤ ʻARŪḌ AL-ANDALUSĪ

Isto kao br. 4416,2.

4. L.43b-57a

بحر المعارف

BAḤR AL-MAʻĀRIF

Djelo o metrici i rimi na turskom jeziku. Napisao Muṣṭafā b. Šaʻbān, Surūrī, učenik Ṭāšköprü-zāde-a, poznati učenjak u oblasti tefsira, tradicije, islamskog prava, misticizma i, pored turskog, veliki poznavalac arapskog i grčkog jezika, rođ. 897/1492., um. 969/1562 god. Djelo se sastoji iz uvoda, tri poglavlja i zaključka. Autor ga je završio 956/1549. god. i posvetio Muṣṭafī ḫānu b. Sulṭān Sulaymanu ḫānu.

Kaḥḥāla XII, 256; Flügel I, 208; Wiesbaden XIII2, 284; Karatay, 2134; Ḥ.Ḫ. I, 226; Kairo t, 103; Bratislava 465, str.334;

Početak (l. 43b):

أوله: الحمد لله الّذي جعل الإنسان أهل اللّسان و صيّره عالما ببديع المعاني و البيان، حمد اولسون أول اللهه كه خلق ايلدي انسان انسانده دهان قلدي دهان اجره زبان...

Završetak (l. 57a):

آخره: بو دعايه هركه آمين ديرسه صدق قلب ايله جانه اولسون سلامتلر محصّل و السّلام

Djelo pod br. 1 prepisao Ḥāfiẓ ʻAlī 1193/1779. god., pod br. 2 Muḥammad 1228/1813. god., a pod br. 3 i 4 drugi prepisivač o čijem imenu nema podataka.

Na unutrašnjoj strani prve korice, bilješka da je vlasnik rukopisa Muḥammad Ṭāhir ef., a na prvom i posljednjem listu pečat vakifa Salima ef. Muftića iz 1357/1938. god.

4421. R-7757.

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ ʻILM AL-ʻARŪḌ WA AL.AWZĀN AŠ-ŠIʻRIYYA

Isto kao br. 4230,4.

L. 7; 26 x 8 (14 x 7,5); 15 redaka. *Nasḫ* sa mješavinom *taʻlīqa*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja imena i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, usljed čega su se na njima pojavile tamne fleke i znakovi zaraze. Paradigme metrova prikazane grafički, u obliku dvostrukih kružnica. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Bez kustoda i poveza.

Prepis iz 1264/1848. god. Nema podataka o prepisivaču niti mjestu prepisa.

Iz kolekcije hafiza Asima ef. Sirće.

4422. R-7578.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 63; 20 x 16 (14 x 9,5); 8-10 redaka. *Nasḫ*, krupan, pisan veoma vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir žućkaste boje, sa vodoravnim linijama (sveska). Tekst uokviren grafitnom olovkom. Originalna paginacija listova po stranicama. Komentarisani tekst nadvučen crnom linijom. Paradigme metrova prikazane grafički u obliku kružnica. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom. Vanjska strana korica obložena impregniranim platnom crne boje.

1. L. 1b-11b

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ ʻILM AL-ʻARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠIʻRIYYA

Isto kao br. 4230,4.

Naslov na prvom zaštitnom listu كتاب عروض الأندلسي

2. L. 15b-53b

التّيسيرالدّافع للدّاهية في تحصيل علمى العروض و القافية

AT-TAYSĪR AD-DĀFI' LI'D-DĀHIYA FĪ TAḤṢĪL 'ILMAY AL-'ARŪḌ WA AL-QĀFIYA

Djelo o arapskoj metrici i rimi. Napisao 'Abdullaṭīf b. 'Alī b. Ibrāhīm, al-Ḫaṭīb, umro 932/1526. god.

Kaḥḥāla VI, 13; A.M. I, 618; Ismā'īl-paša, Ḏayl I, 343; Brockelmann G II, 403:

Početak (l. 15b):

أوّله: إنّ أحقّ ما ينتظم في سلك التّقرير، و سمت التّحرير، بالتّقديم و التّصدير، برحمة الله تعالى ما أتقن نظام العالم بأوتاد حكمته، و دبّر الأسباب بفيض رحمته ... و بعد إنّ علمى العروض و القافية ممّا لا بدّ منه في العلوم العربيّة لأنّ معظم قواعدها الأشعار الفصيحة العربيّة، و كثيراً ما يتعلّق الإستشهاد بها من جهة الوزن و التّقفية، و لم يوجد من الكتب الجامعة لقواعدهما في ديارنا ...

Završetak (l.53b):

آخره: و بمعنى الإنفراد و الإعتزال سمّى به لأنّه جعل منفرداً ... و لكن هذا ما أردنا إيراده من هذه الأوراق فللّه الحمد و المنّة و على رسوله أفضل الصّلوة و التّحيّة.

Cijelu zbirku prepisao Ḥāfiz 'Aynī ef. u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu, u periodu između 1306/1888. i 1308/1890. god., za hafiza Muhammeda Hadžimulića iz Sarajeva (1886-1918.), muida u Gazi Husrev-begovoj (Kuršumliji) medresi i imama i hatiba u Gazi Husrev-begovoj džamiji, a kasnije profesora arapskog jezika (predmeta sintakse i poetike), usuli fikha, tefsira i hadisa na Šerijatskoj sudačkoj školi u Sarajevu. (v. bilješku na prvom zaštitnom listu).

U rukopisu se nalazi i pismo nekog Bećira, pisano 9. X 1979. god., u kome stoji da on rukopis poklanja hafizu Halidu ef. Hadžimuliću iz Sarajeva, koji ga je, opet, sa svoje strane poklonio Gazi Husrev-begovoj biblioteci.

4423. R-1744.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 92; 20,5 x 14,5 (15,5 x 8); 13 redaka. *Ta'līq*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, jako porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i paridigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Posljednja laga listova razasuta i odvojena od poveza. Komentarisani tekst citiran riječima

قوله, a tekst komentara započet sa riječi أقول, pisanim crvenim mastilom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih, pretežno, rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, sa vanjske strane obložen ukrasnim ebro papirom.

1. L.1b-44a

شرح الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4414,2.

2. L.49b-85b

جمع مختصر - مختصر از منشآت وحيد تبريزى در علم عروض و قافية و صنايع شعر

ĞAM'-I MUḪTAṢAR - MUḪTAṢAR AZ MUNŠA'ĀT-I WAḤĪD TABRĪZĪ DAR 'ILM-I 'ARŪḌ WA QĀFIYA WA ṢANĀYI'-I ŠI'R

Ekscerpt djela منشآت در علم عروض و قافية iz područja perzijske gramatike. Napisao Waḥīd at-Tabrīzī, umro 1080/1669. god. i posvetio svome bratiću Safiyyuddīnu.

Köprülü III, 434/3; Trako 77-78, str. 57; Flügel I, 206-207; Pertsch VPH: 96, Rieu CPM II, 789;

Početak (l. 49b):

أوله: سپاس بي قياس واجب التعظيمي را كه بتشريف نطق انسان را مشرف ساخت ... أما بعد بدانكه اين مختصر يست أز منشآت وحيد تبريزي در علم عروض و قافية و صنايع شعر..

Završetak (l. 85b):

آخره: و ردف دال متحرك و ميان دال وقايا آيد و هركس كه علم قافية را اين مقدار بداند اورا كفايت باشد و الله اعلم...

3. L. 86b-87a

فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة

FARĀ'ID AL-FAWĀ'ID LI-TAḤQĪQ MA'ĀNĪ AL-ISTI'ĀRA

Isto kao br. 4230,2.

4. L. 87b-91b

جامع البيان و ساطع البرهان

ĞĀMI' AL-BAYĀN WA SĀṬI' AL-BURHĀN

Komentar na uvodne stihove kaside na turskom jeziku. I kasidu i komentar na nju, kako se iz uvoda vidi, napisao je neki Kāmilī 'Alī čija nam je biografija nepoznata. Komentar je na arapskom jeziku.

Početak (l. 87b):

أوّله: هذا أوّل بيت من القصيدة الّتي أنشدها المولى المرحوم كاملي علي، عامله الله بلطفه الخفيّ، و شرحها بلسان العربيّة، المسمّى بجامع البيان، و ساطع البرهان، ثنا و حمد و شكر اولسون هدايه سپاس و منت الما في نهاية و قال في شرح هذا البيت ... اعلم أنّ القصيدة بتمامها مثنويّة، و المثنوي: هو البيت الّذي في كلّ مصرعيه قافية و وزن أبيات القصيدة مفاعيلن مفاعيلن فعولن مرّتين ...

Završetak (l. 91b):

آخره: و إنّما أطنبت الكلام في القافية لأنّ مباحثها عند الفضلاء أمور مهمّة، و علمها للشّعراء أمر مهمّ، و لأنّ القافية خاتمة للشّعر، و الإعتبار للخاتمة. نسأل الله أن يجعلنا بخير في الفاتحة و الخاتمة.

Cijelu zbirku prepisao Aḥmad b. Ismā'īl iz Prusca, i to, djelo pod br. 1 u mjesecu šabanu 1071/1661., pod br. 2 u mjesecu rebiul-evvelu 1075/1664., pod br. 3 u mjesecu rebiul-ahiru 1080/1669. god., dok za djelo pod br. 4 nema podataka o godini prepisa.

Na prvom zaštitnom listu na strani a, pečat vakifa Ṣāliḥ ef. Hrōmo-zāde.

4424. R-5772.

Zbirka (مجموع)*, 5*

L. 96; 19,5 x 13,5. Dimenzije teksta i broj redaka različiti od jednog do drugog djela. *Nasḫ* i *ta'līq*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, brojevi, imena i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, hrapav, bijele i tamnobijele boje, sa više vrsta vodenih znakova, evropskog porijekla. U drugom, trećem i petom djelu tekst uokviren crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, a tekst komentara započet riječi أقول, pisanim crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi razasuti i odvojeni od poveza. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom, dohvaćen crvotočinom i sa vanjske strane obložen ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-24b

شرح الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL.AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4414,5.

Dimenzije teksta: 15,5 x 8, 19 redaka.

2. L. 26b-67a

رسالة في الحساب

RISĀLA FĪ AL-ḤISĀB

Djelo iz oblasti matematike, poznato još i pod nazivom خلاصة الحساب البهائيّة. Napisao ga je poznati sufija iz doba Šāha Taḥmāsa b. Šāh Ismā'īla al-Ardabīlī-ja, Muḥammad b. Ḥusayn b. 'Abduṣṣamad al-Ḥāriṯī al-'Āmilī, al-Hamadānī Bahā'uddīn, rođen u Balebeku, 953/1547.god., umro u Isfahanu, 1031/1622. god. Djelo se sastoji od uvoda (المقدّمة) i deset poglavlja (باب). Više puta je štampano: 1812. i 1829. god. u Kalkuti, 1851. god. u Istanbulu i 1881. god. u Kairu. Djelo je prevedeno na njemački jezik i štampano u Berlinu 1843. god.

Kaḥḥāla IX, 242-243; Ahlwardt V, 7998; A.M. 237; Brockelmann G II. 415; Sarkīs II, str. 1263; Dobrača I, 691/11, str. 453; Fajić V, 3485/8; az-Ẓāhiriyya R. 138-139, str. 104-105; al-Badiriyya II, str. 600;

Početak (l. 26b):

أوّله: نحمدك يا مَنْ لا يحيط بجميع نعمه عدد، و لا ينتهي تضاعف قِسَمه إلى أمد، و نصلّي على نبيّك المسدّد المؤيّد ... أمّا بعد فهذه رسالة في الحساب، مرتّبة على مقدّمة و عشرة أبواب المقدّمة: الحساب علم يستعلم منه استخراج المجهولات العدديّة ...

Završetak (l. 67a):

آخره: و المضروب فيه كما في الضّرب، و بالمقسوم و المقسوم عليه، كما في القسمة يظهر الصّحّة و عدمها، و الله أعلم بالصّواب و إليه المرجع و المآب.

Dimenzije teksta: 12,5 x 5, 13 redaka. Tekst uokviren crvenom linijom. Brojevi formule i grafički prikazi posani crvenim slovima.

3. L.71b-78a

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ ‘ILM
AL-‘ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI‘RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

4. L.80b-85a

خمسة أبيات في العروض مع شرحها

ḤAMSA ABYĀT FĪ AL-‘ARŪḌ MA‘A ŠARḤIHĀ

Isto kao br. 4420,2.

Na listovima 85b-88b dati su stihovi iz al-Andalusī-jeve risale o metrici (v. br. 4230,2.) i objašnjene paradigme njihovih metrova.

5. L.91b-95a

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ ‘ILM
AL-‘ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI‘RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

Zbirku su prepisala dvojica prepisivača, i to: pod br. 1, 2 i 3 Ibn Muḥammad Ḥalīl, 1081/1670. god. (v. bilješku na listu 78a), a pod br. 4 i 5 Muḥammad Qarq-beg, u Istanbulu, 1080/1669. god. (v. bilješku na listu 86b).

4425. R-1078.

شرح الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ ‘ILM
AL-‘ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI‘RIYYA

Isto kao br. 4414,2.

L. 34; 20 x 13 (14 x 5,5); 21 redak. *Ta‘līq*, sitan, mjestimično vokaliziran, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela citiran riječima قوله, a tekst komentara započet sa riječi أقول, pisanim crvenim mastilom. Listovi sa kustodama. Povez kartonski sa kožnim hrbatom. Zadnja korica dohvaćena crvotočinom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a bilješka da je rukopis za svoje muške potomke, kao evladijet vakuf, pod uslovom da se ne iznosi iz kuće, uvakufio Ǧannatī-zāde Muṣṭafā-beg b. Fayḍullāh b. Ismā‘īl-beg, 23. ševvala 1289/1872. god.

اشبو نسخه، شريفه جنتي زاده مصطفى بك بن فيض الله بك بن اسماعيل بك أولاد ذكور نه اولاديت وقفيدر بشرط أن لا يخرج من البيت حرّر في اليوم الثّالث و العشرين من شهر شوّال المكرّم سنة تسع و ثمانين و مائتين و ألف.

Ispod bilješke vakifov lični pečat i stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

4426. R-5212.

شرح الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ ‘ILM
AL-‘ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI‘RIYYA

Isto kao br. 4414,2.

L. 35; 17,5 x 10 (11,5 x 5,5); 19 redaka. *Ta‘līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Tekst osnovnog djela citiran riječima قوله قال, a tekst komentara sa riječi أقول, pisanim crvenim mastilom. Po marginama ima nešto bilješki, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom. Rubovi korica i gornja polovina hrbata oštećeni.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku. (v. pečat na prvom i zadnjem listu).

4427. R-6481.

Zbirka (مجموع), 2

L. 63; 21 x 13, (16 x 7), 23 retka. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Papir tanak, glat, bijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela citiran riječima قوله أقول, a tekst komentara sa riječi أقول, pisanim crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom, dobro očuvan. Korice sa vanjske strane presvučene ukrasnim ebro papirom.

1. L.1b-29b

شرح الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4414,2.

2. L. 31b-63a

ضوء المعالي في شرح بدء الأمالي

ḌAW' AL-MA'ĀLĪ FĪ ŠARḤ BAD' AL-AMĀLĪ

Komentar na kasidu بدء الأمالي. Kasidu je napisao 'Alī b. 'Uṯmān b. Muḥammad b. Sulaymān al-'Ūšī, Sirāğuddīn, um. 569/1173. god., a ovaj komentar, po jednim izvorima (v. Ahlwardt III, 2419; Köprülü III, 703/4; Nametak IV, 2652/3) 'Alī b. Sulṭān Muḥammad al-Qārī, Nūruddīn, um. 1014/1606. god., a po drugima (v. Ḥ.Ḫ. II, 1350; TÜYATOK 07/IV, 2871) aš-Šayḫ Ḫalīl b. al-'Alā' an-Naǧǧārī al-Yamanī, um. 632/1234. god.

Početak (l. 31b):

أوّله: الحمد لله المولى القديم الموصوف بأوصاف الكمال الحيّ القيّوم المقدّر ذي الجلال و الإكرام... فقد قال القاضي سراج الدّين الأوشي... يقول العبد في بدء الأمالي...

Završetak (l. 63a):

آخره: و يومًا منصوبًا على الظّرفيّة ... و الموصول مع صلته في محلّ الجرّ لأجل اللاّم الجارّة فيه. تمّت تمام.

Prepis iz 1202/1787. god. (v. bilješku na listu 29b). Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

4428. R-5750.

Zbirka (مجموع), 4

L. 47; 21,5 x 15 (16 x 8,5); 17 redaka. *Nasḫ* sa mješavinom *ta'līqa*, mjestimično vokaliziran. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, nazivi i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela citiran riječima قوله, a tekst komentara započet riječi أقول, pisanim crvenim mastilom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Bez poveza.

1. L.1b-26a

شرح الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

ŠARḤ AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4414,2.

2. L.27b-32b

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

3. L.36b-39b

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

4. L.41b-47b

أبيات تعليم المتعلّم
ABYĀT TA'LĪM AL-MUTA'ALLIM

Stihovi iz djela تعليم المتعلّم koje je napisao Burhānuddīn az-Zarnūğī, umro poslije 593/1196. god. Ispod svakog stiha date su paradigme metrova, njihovi nazivi i naslovi poglavlja iz kojih su uzeti.

Kahhāla III, 43; H.H. I, 425; Sarkīs II, str. 969; Brockelmann G II, 462 i S I, 837; Ahlwardt I, 111-125; Bratislava, 286-287, str. 215-216; Köprülü III, 31/2; Dobrača I, 152/2, str. 124. i II, 1156/2, str. 310; Fajić III, 1978/2 i V, 3385/2; Hasandedić, 121/2, str. 69; Jahić VI, 3797/2;

Početak L. 41b):

أوّله: تعلّم فانّ العلم زين لأهله — و فضل و عنوان لكلّ المحامد
فعولن مفاعيل فعولن مفاعلن — فعولن مفاعيلن فعولن مفاعلن
و كن مستفيداً كلّ يوم زيادة — من العلم و اسبح في بحور الفوايد
فعولن مفاعيلن فعولن مفاعلن — فعولن مفاعيلن فعولن مفاعلن

Završetak (l. 47b):

آخره: النّطق زين و السّكوت سلامة — فاذا نطقتَ فلا تكن مكثراً
مستفعلن مستفعل متفاعلن — متفاعلن متفاعلن مفعولن
لما ندمت على السّكوت مرّة — و لقد ندمت على الكلام مراراً

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru i pismu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu potpis nekog učitelja Mandića, vjerovatno ranijeg vlasnika.

4429. R-2958.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 94; 18,5 x 9,5 (13,5 x 4,7); 21 redak. *Ta'līq*, sitan, pisan tupim perom i vrještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti i po lagama odvojeni od poveza. Na naslovnim listovima tekst uokviren debelom zlatnom linijom, ojačanom sa vanjske strane sa po dvije, a sa unutrašnje strane sa jednom tankom linijom crne boje. Na ostalim listovima tekst uokviren tankom linijom crvene boje. Tekst osnovnog djela ili nadvučen crvenom linijom ili citiran riječima قوله, pisanim crvenim mastilom. Tekst komentara započet riječi ثلث, pisanim crvenim mastilom.

Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom i lijepo urađenim rozetama na koricama u floralnim motivima. Unutrašnja strana zadnje korice presvučena ukrasnim ebro papirom.

1. L.1b-51b

الفهم الألمعي في شرح عروض الأندلسي
AL-FAHM AL-ALMA'Ī FĪ ŠARH 'ARŪD AL-ANDALUSĪ

Komentar na al-Andalusī-jevu risalu iz arapske metrike (v. br. 4230,4). Napisao Mahmūd b. Halīl al-Mūstārī (iz Mostara), poznatiji pod nadimcima Beyādī-zāde i Dāmādī, umro 1099/1688. god. U ovom komentaru autor je dao definicuje svih termina i tehničkih naziva iz metrike i, dajući mnoštvo primjera iz arapske poezije sa varijantama svih šesnaest metrova, objasnio ono što je autor osnovnog djela koncizno kazao. Komentar se odlikuje jasnoćom izlaganja i vješto odabranim primjerima, što upućuje na autorovo dobro poznavanje materije.

Šabanović, str. 370; Handžić (al-Ğawhar), 181, str. 129; Köprülü III, 454; A.M. II, 416; Kahhāla XII, 162, Dayl II, 213; Ljubović-Grozdanić, str. 127; Brockelmann G I, 310/8 i S I, str. 544;

Početak (l. 1b):

أوّله: الحمد لله الباسط نعماً الموفّر باعاماتها الّتي زجرت الانسان بالاعتراف، و العجز عن أداء مقتضياتها ﴿و إن تعُدّوا نعمة الله لا تحصوها﴾ ... و بعد فيقول الفقير محمود بن خليل الموستاري أوصله إلى ما يرضاه الخالق الباري لما كان علم العروض و توابعه متمّماً للغرض من علم المعاني ...

Završetak (l. 51b):

آخره: ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء ... و الصّلوة على رسولك المقدم في الانتهاء و الابتداء و على آله و أصحابه .

2. L. 54b-94a

شرح الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة
ŠARH AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪD WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4414,2.

Cijelu zbirku prepisao, kako se iz bilješke na listu 51b vidi, Muṣṭafā b. Aḥmad as-Sanīčawī (Sjeničak) 18. rebiul-evvela 1135/1722. god.

وقع الفراغ من هذه النّسخة ... في اليوم الثّامن عشر وقت الظهر من شهر ربيع الأوّل لسنة خمس و ثلاثين و مائة و ألف من هجرة سيّد المرسلين ... بيد الفقير مصطفى بن أحمد السنيجوي.

Na listu 1a imena i lični pečati dvojice ranijih vlasnika: Ḥusayn zvani 'Abdula'lā efendī-zāde i 'Abdullāh b. Aḥmad Kantamītrī-zāde. Na istom listu je i bilješka je rukopis vakuf 'Abdullāha b. Aḥmada.

4430. R-2831.

الفوائد الإنسيّة في شرح الأندلسيّة

AL-FAWĀ'ID AL-INSIYYA FĪ ŠARḤ AL-ANDALUSIYYA

Komentar na al-Andalusī-jevu risalu iz arapske metrike (v. br. 4230,4). Napisao Ṣāliḥ b. Yūsuf b. Muṣṭafā al-Āmidī, Wahmī, umro poslije 1148/1725. god.

Kaḥḥāla V, 15; A.M. I, 424;

Početak :

أوله: نحمد الله الذي بسط بساط آلآئه لكلّ صغير و كبير، من غير قطع و نقص و استيعاب ... و مدّ موائد نعمائه لكلّ غنيّ و فقير، من غير جثّ و خرم و عضب و اقتضاب، حمداً سريعاً كاملاً وافراً بلا ارتياب، و نشكره على إحسانه المتدارك ... أمّا بعد فيقول العبد الفقير، إلى رحمة ربّه القدير، صالح بن يوسف بن مصطفى الحاجى الآمدى

Nepotpuno na kraju. Završetak ovdje:

ناقص في آخره. آخر الموجود: و فيه ترنّم، و قيل: صوت رقيق مع ارتفاع كطرب من الباب الرابع، و دنا: قَرُبَ من الدنوّ و هو من الباب الرابع، و ناء: بعيد و يقال ناءه: و ناءى عنه، إذا أبعد من الباب الثّالث ...

L. 68; 19 x 12,5 (13 x 6,5); 19 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavljam nazivi i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom, razasuti i odvojeni od poveza. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, oštećen dužinom hrbata. Vanjska strana korica obložena ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a bilješke o dvojici ranijih vlasnika: Muṣṭafā b. al-Ḥāǧǧ Muḥammad, zvani Trkali-zade (ili Trkuli-zade) iz 1259/1843. god. i Ṣāliḥ b. Muṣṭafā Čelić iz 1301/1883. god.

4431. R-5806.

القصيدة الخزرجيّة في العروض و القوافي

AL-QAṢĪDA AL-ḪAZRAĞIYYA FĪ AL-'ARŪḌ WA AL-QAWĀFĪ

Kasida o arapskoj metrici i rimi, poznata još i pod nazivima عروض الرامزة ili samo الخزرجيّة. Napisao 'Abdullāh b. Muḥammad al-Ḫazraǧī al-Andalusī al-Mālikī, Ḍiyā'uddīn, Abū Muḥammad, umro 626/1229. god. Kasida je prvi put Štampana u Istanbulu 1612. god. Na francuski jezik ju je preveo Rene Basset čiji je prijevod štampan u Alžiru 1902. god.

Kaḥḥāla VI, 117; Ahlwardt VI, 7112-7124; Brockelmann G I, 312 i S I, 545; Köprülü II, 333/8; Ḥ.Ḫ. II, 1337; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 400-403; Sarkis I, str. 821; Bratislava, 358, str. 255; Dobrača I, 691/10, str. 452; az-Ziriklī IV, 124;

Početak:

أوله: و للشّعر ميزان يسمّى عروضه   بها النّقص و الرّجحان يدريهما الفتى

Završetak:

آخره: قد اكتملت ستّاً و تسعين فالّذي   توسع في ذا العلم توسعه حبّاً
و يسأل عبد الله ذا الخزرجي من   مطالعها إتحافه منه بالدّعاء

L. 8; 21,5 x 15 (13,5 x 8,5); 9 redaka. *Nasḫ*, djelimično vokaliziran, pisan vještom rukom. Mastilo crno i crveno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, nazivi i paradigme metrova pisani crvenom mastilom. Papir hrapav, srednje debljine, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dohvaćeni vlagom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Pojedini komentari pisani na listićima i uvezani zajedno sa osnovnim listovima rukopisa. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski, obložen ukrasnim ebro papirom.

Na listovima 8b-10a pet stihova od 'Ubaydullāh b. Mas'ūd al-Maḥbūbī-ja, (um. 747/1346. god.) sa komentarom (v. br. 4412/2).

Prepis iz 1156/1743. god. (v. bilješku na listu 8a) Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

Na listu 1a pečat ranijeg vlasnika Muhamed-age Aganagića, trgovca iz Sarajeva.

4432. R-1660.

Zbirka (مجموع), 5

L. 103; 21,5 x 16. Dimenzije teksta različite od jednog do drugog djela. Broj redaka od 15-25. *Ta'līq*, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, brojevi, nazivi i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan. Vanjska strana korica i preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

1. L.1b-4a

القصيدة الخزرجيّة في العروض و القوافي

AL-QAṢĪDA AL-ḪAZRAĞIYYA
FĪ AL-'ARŪḌ WA AL-QAWĀFĪ

Isto kao br. 4431.

2. L.5b-28a

فتح ربّ البريّة بشرح القصيدة الخزرجيّة

FATḤ RABB AL-BARIYYA BI-ŠARḤ
AL-QAṢĪDA AL-ḪAZRAĞIYYA

Komentar na al-Ḫazrağī-jevu kasidu o arapskoj metrici i rimi (v. br. 4431). Napisao Zakariyyā b. Muḥammad b. Aḥmad b. Zakariyyā al-Anṣārī as-Sunaykī al-Qāhirī, Zaynuddīn, Abū Yaḥyā, rođ. 826/1432., um. 926/1520. god.

Kaḥḥāla IV, 182-183; Ahlwardt VI, 7122-7123; Brockelmann G II, 312/8 i S I, 545; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 416-419; Ḥ.Ḫ. II, 1337; Dobrača I, 691/9, str. 452; Nametak IV, 2676; al-Badīriyya II, str. 521;

Početak (l. 5b):

أوله: الحمد لله الّذي وضع علم العروض ليعلم به أوزان المنظوم، و جعل أفكارنا قافية لآثار العلماء بالمنطوق و المفهوم... و بعد فهذا شرح على الخزرجيّة المنظومة على بحر الطّويل في علمى العروض و القوافي ... و سمّيته بفتح ربّ البريّة بشرح القصيدة الخزرجيّة ...

Završetak (l. 28a):

آخره: و يستل عبد الله ناظمها رحمة الله تعالى عليه ذا أي: هذا الخزرجي الأنصارى و الخزرجى نسبة إلى الخزرج و هو قبيلة من الأنصار من مطالعها أى النّاظر فيها إتحافه منه أى من مطالعها بالدّعاء بخير تمّ شرح الخزرجيّة بحمد الله تعالى.

3. L. 29b-59b

الفهم الألمعى فى شرح عروض الأندلسي

AL-FAHM AL-ALMA'Ī FĪ ŠARḤ 'ARŪḌ AL-ANDALUSĪ

Isto kao br. 4429,1.

4. L. 61b-87a

رسالة في الحساب

RISĀLA FĪ AL-ḤISĀB

Isto kao br. 4424,2.

5. L.90b-103b

بهجة الألباب في علم الأسطرلاب

BAHĞA AL-ALBĀB FĪ 'ILM AL-ASṬURLĀB

Djelo o astronomiji sa posebnim osvrtom na određivanje pravca kible i namaskih vremena pomoću astrolaba. Napisao 'Abdulḥalīm b. Muḥammad al-Ḥusaynī al-Qayṣarī, Söylemez-zāde, umro poslije 1115/1695. god. Djelo se sastoji iz uvoda, osamnaest poglavlja i zaključka.

O.A.L.T., 234/1, str. 362; Šašan, 209, str. 151; Köprülü III, 709/10; O.M. III, 272; Brockelmann S II, 1017/5

Početak (l. 90b):

أوله: الحمد لله ربّ الأرباب، مالك الأمم و الرّقاب، و الصّلوة على من أوتيَ الحكمة و فصل الخطاب، و على آله و أصحابه المهتدين بطريق الصّواب... و بعد فلمّا كانت الآلات الرّصديّة ممّا يحتاج إليه سيّما الأسطرلاب لسمت القبلة و الأوقات... أردت أن أكتب فيه رسالة مستغنية عن الاقتصار و الاطناب، و كتبت هذه الرّسالة بعون الله الملك الوهّاب، على طريق الحقّ و الصّواب ... و سمّيتها ببهجة الألباب، في علم الأسطرلاب، و رتّبتها على مقدّمة و ثمانية عشر بابًا و خاتمة الكتاب....

Završetak (l. 103b):

آخره: الخاتمة في معرفة طول كلّ قائم على بسيط الأرض... و هذا القدر يكفي لمن وفّقه الله سبحانه و تعالى.

Zbirku je prepisalo više prepisivača. O prepisivačima djela pod br. 1 i 2 nema podataka, pod br. 3 prepisao Ibrāhīm Muḥammad al-Mūstārī, bez podataka o gorini prepisa (v, bilješku na l. 59b), pod br. 4 Abū Bakr aṣ-Ṣādiq b. Ḥasan al-Qrīmī, 1136/1723.(v. bilješku na listu 87a), a pod br. 5 Aḥmad Dupčawī, muderris u Gazi Husrev-begovoj medresi u Sarajevu, 1174/1760. god. (v. bilješku na listu 103b)

Za Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu uvakufio muderris Aḥmad efendija. (v. bilješku na prvom zaštitnom listu).

Na više mjesta stari pečat Gazi Husrev-begove biblioteke iz 1280/1863. god.

4433. R-3192.

العيون الغامزة على خبايا الرّامزة
AL-'UYŪN AL-ĠĀMIZA 'ALĀ ḪABĀYĀ AR-RĀMIZA

Komentar na al-Ḫazraǧī-jevu kasidu الرّامزة (v. br. 4431) o arapskoj metrici i rimi. Napisao Muḥammad b. Abū Bakr b. 'Umar b. Abū Bakr b. Muḥammad b. Sulaymān b. Ǧa'far al-Maḫzūmī, poznatiji pod nadimkom Ibn ad-Damāmīnī, rođ. 726/1362., um. 826/1424. god. Autor je ovo svoje djelo završio, u ponedjeljak, 2. redžeba 817/1414. god. u Gornjem Egiptu.

Kaḥḥāla IX, 115; Ahlwardt VI, 7116; H.Ḫ. II, 1136-1137; Brockelmann G I, 312 i S I, 545/3; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 414-415;

Početak:

أوّله: الحمد لله الّذي شرح صدورنا لسلوك عروض الاسلام، و جعل أفكارنا قافية لآثار العلماء الأعلام... أمّا بعد فلا يخفى أنّ العروض صناعة تقييم لبضاعة الشّعر في سوق المحاسن وزنًا ... إلى أنْ حركت الأقدار عزمي إلى كتابة شرح وسيط، فوق الوجيز دون البسيط، و سمّيته بالعيون الغامزة على خبايا الرّامزة ...

Završetak:

آخره: و عامله بالصّفح عنه و بالرّضا، و ساق لمثواه حقائب رحمة تفضى ختام المسك ... و والى على خير الأنام صلاته و تسليمه في الإبتداء و الإنتهاء.

L. 112; 15,5 x 10,5 (12,5 x 5,5); 19 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, imena i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pojedine riječi nadvučene crvenim mastilom. Komentarisani tekst citiran riječima قوله, a tekst komentara počet sa riječi أقول, pisanim crvenim mastilom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Dužinom donjeg prereza, listovi dohvaćeni vlagom. Listovi sa kustodama.

Povez otkinut i zagubljen.

Na kraju rukopisa, (l. 112b) bilješka da je prepisivanje djela završeno 8. ramazana 990/1582. god. Nema podataka o prepisivaču, niti mjestu prepisa.

Na listu 1a bilješka i pečat ranijeg vlasnika 'Abdulkarim al-Qāḍī-ja. Na istom listu i bilješka vakifa Mehmeda ef. Svrze, sina Muhamed-agina.

4434. R-2418.

Zbirka (مجموع), *6*

L. 102; 19 x 12 (16 x 7); 21-23 retka. *Nasta'līq*, mjestimično vokaliziran, pisan tupim perom i vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, imena i paradigme metrova i ukrasni znakovi pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-48a

رفع حاجب العيون الغامزة عن كنوز الرّامزة
RAF' ḤĀĞIB AL-'UYŪN AL-ĠĀMIZA 'AN KUNŪZ AR-RĀMIZA

Komentar na al-Ḫazraǧī-jevu kasidu الرّامزة (v. br. 4431) o arapskoj metrici i riie. Napisao Muḥammad b. Muḥammad b. Muḥammad b. Aḥmad ad-Dalaǧī al-'Uṯmānī, rođ. 860/1456., um. 947/1540. god. Izvori se ne slažu oko njegovog nadimka. Jedni kažu da se zvao ad-Dalaǧī (v. Brockelmann G I, 312/12 i az-Ẓāhiriyya 'UL'A, 405-406), a drugi al-Īǧī (v. Kaḥḥāla XI, 196; Ḥ. Ḫ. I, 830 i II, 1338). Autor je djelo završio 889/1484. god.

Kaḥḥāla XI, 196; Ḥ.Ḫ. I, 830 i II, 1338; Brockelmann G I, 312/12; az-Ẓāhiriyya 'UL'A, str. 405-406;

Početak (l. 1b):

أوّله: اللهمّ إنّ ممّا منحتني به من بسيط جودك الوافر، و خصّصتني من مديد نوالك الكامل المتواتر ... و سمّيته رفع حاجب العيون الغامزة عن كنوز الرّامزة، و اللهَ أسأل أن ينفع به و يجعله

خالصًا لوجهه الكريم إنّه قريب مجيب ﴿و ما توفيقي إلاّ بالله عليه توكّلت و إليه أنيب﴾.
افتتح النّاظم رحمه الله تعالى باسم الملك العلاّم، ذي البركات و الإنعام...

Završetak (l. 48a):

آخره: مع ما ابتليت به من تشتّت الحال، و توزّع البال ... نسأل الله الكريم أن يمنّ علينا من فيض جوده و أن ينفعنا بما علمنا و أن يحشرنا في زمرة خير الأنام محمّد صلعم. تمّت تمام.

2. L. 48b-63b

النّبذة الصّافية في علمى العروض و القافية

AN-NUBḎA AṢ-ṢĀFIYA FĪ 'ILMAY AL-'ARŪḌ WA AL-QĀFIYA

Djelo o arapskoj metrici i rimi. Napisao Aḥmad b. Abū Bakr an-Nasafī al-Ḫazraǧī al-Miṣrī, Qa'ūd, umro 1007/1598. god.

Kaḥḥāla, I, 179; Ismā'īl-paša, Ḏayl II, 545;

Početak (l. 48b):

أوّله: الحمد لله و كفى و سلام على عباده الّذين اصطفى، هذه مقدّمة في علم العروض وافية، بالمهمّ من بحور الشّعر كافية ... و سمّيتها بالنّبذة الصّافية، في علمى العروض و القافية ...

Završetak (l. 63b):

آخره: أمّا القافية المقيّدة فهي على ثلاثة أقسام ... فهذه تسع، و قد أنجزنا ما أردناه و الحمد لله الأعظم ..

3. L. 64b-92b

جمع مختصر ـ مختصر از منشآت وحيد تبريزى
در علم عروض و قافية و صنايع شعر

ǦAM'-I MUḪTAṢAR - MUḪTAṢAR AZ MUNŠA'ĀT-I WAḤĪD TABRĪZĪ DAR 'ILM-I 'ARŪḌ WA QĀFIYA WA ṢANĀYI'I ŠI'R

Isto kao br. 4423,2.

4. L.93b-97a

القصيدة الخزرجيّة في العروض و القوافي

AL-QAṢĪDA AL-ḪAZRAǦIYYA FĪ AL-'ARŪḌ WA AL-QAWĀFĪ

Isto kao br. 4431.

5. L. 97b-100a

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

6. L. 100b-102a

خمسة أبيات في العروض مع شرحها

ḪAMSA AL-ABYĀT FĪ AL-'ARŪḌ MA'A ŠARḤIHĀ

Isto kao br. 4420,2.

Cijelu zbirku prepisao je Muḥammad b. Aḥmad al-Grādačawī (Gradaščević), u Budimu (Mađarska), u periodu između 1060/1650. i 1061/1651. god. (v. bilješke na listovima 63a i 92a).

Iz Šehdijine biblioteke u Sarajevu. (v. pečat na prvom i zadnjem listu)

4435. R-5282

الكواكب المضيئة في شرح الخزرجيّة

AL-KAWĀKIB AL-MUḌĪ'A FĪ ŠARḤ AL-ḪAZRAǦIYYA

Komentar na al-Ḫazraǧī-jevu kasidu الرّامزة (v. br. 4431) o arapskoj metrici i rimi. Napisao 'Abdurraḥmān b. 'Abdurraḥmān b. Aḥmad al-'Abbāsī, Burhānuddīn, Abū al-Fatḥ, rođ. 866/1462. god. u Kairu, um. 963/1556. god. u Istanbulu. Autor je komentar završio 934/1527. god.

Kaḥḥāla V, 205; A.M. I, 563; Ḥ. Ḫ. II, 1337; Brockelmann S II, 394;

Početak:

أوّله: الحمد لله الّذي هدانا لعروض النّجاة و النّجاح، بتوفيق اعتدال ميزان السّداد و الفلاح ... أمّا بعد فانّ القصيدة المسمّاة بالرّامزة الوافية في علمى العروض و القافية ... و سمّيتها بالكواكب المضيئة في شرح الخزرجيّة...

Završetak:

آخره: و حقّ له ذلك إذ لا معروف أعظم من فائدة علميّة يسديها شيخ لتلميذ، أو مصنّف لطالع، و قد جاء عنه صلّى الله عليه و سلّم من أسدى إليكم معروفا فكافئوه فإن لم تجدو فادعو له من رحمة الله تعالى.

L. 98; 21,5 x 12,5 (14 x 7,5); 15 redaka. *Nasḫ*, djelimično vokalizovan. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Tekst osnovnog

djela pisan crvenim mastilom. Papir debeo, grub, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Dužinom donjeg prereza listovi dohvaćeni vlagom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kartonski sa kožnim hrbatom.

Na kraju rukopisa autor kaže da je pisanje komentara završio u četvrtak 12. džumadel-ahira 934/1527. god., a ovaj prepis u nedjelju, 15. muharrema 936/1529. god. Prema tome, ovaj primjerak je autograf.

و كان الفراغ من شرحها ضحى يوم الخميس ثانى عشر جمادى الأخرى عام ٩٣٤ و الفراغ من تبييض هذه النّسخة ضحى يوم الأحد خامس عشر المحرّم الحرام عام ٩٣٦ ... و كتبه مؤلّفه عبد الرّحمن العبّاسي غفر الله ذنوبه و ستر في الدّارين عيوبه، حامداً و مصلّيًا و مسلمًا.

Na listu 1a bilješka da je vlasnik rukopisa bio Darwīš Muḥammad b. aš-Šayḫ as-Sīnūbī.

4436. R-1862.

الإشارات الجائزة لشرح حلّ الرّامزة

AL-IŠĀRĀT AL-ĞĀ'IZA LI-ŠARḤ ḤALL AR-RAĀMIZA

Komentar na al-Ḫazrağī-jevu kasidu الرّامـزة (v. br. 4424), poznat i pod nazivom الإشارات الجائزة لحلّ مغلقات الرّامزة (v.Kaḥḥāla VIII, 230) o arapskoj metrici i rimi. Napisao Muḥammad b. Aḥmad al-Azniqī ar-Rūmī al-Ḥanafī, Waḥyī-zāde, Abū 'Abdullāh, rođ. 940/1533., um. 1018/1609. god.

Kaḥḥāla VIII, 230; A.M. II, 268; Ḥ.Ḫ. II, str. 1136; Ismā'īl-paša, Ḍayl II, 525-526;

Početak:

أوّله: الحمد لله الّذي وضع الميزان وقاية لعباده من الخسران، و شرع الوزن بالقسطاس المستقيم، حفظًا لدائرة الشّرع القويم... و بعد فيقول العبد الفقير الضّعيف محمد بن أحمد الأزنيقي المدعوّ بوحيى زاده لمّا أردت فى أوائل عمري تحصيل علم العروض و القوافي اخترت حلّ الرّامزة من الكتب الدائرة بين الطّالبين فكتبت عليه بعضا من الفوائد ... و سمّيتها بالإشارات الجائزة لشرح حلّ الرّامزة ...

Završetak:

آخره: فلمّا كان لهذا الضّرب انفراد عن نظائره سمّى تحريداً... فيكون المراد بالتّحريد اختلاف الضّروب و الإتيان بها على وجوه متباينة لا يجوز الجمع بينها، إلاّ أنّ التّحريد يخالف الاقعاد من حيث أنّ التّحريد اختلاف الضّروب حيث كانت من البحور، لا يختصّ ببحر دون بحر، الاقعاد في العروض: مختصّ ببحر الكامل، و هما أي: الاقعاد و التّحريد من عيوب الشّعر.

L. 86; 20,5 x 15,5 (15 x 8,5); 21 redak. *Nasḫ tadwīnī.* Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja pisani crvenim mastilom. Papir glat, srednje debljine, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Paradigme metrova prikazane grafički u obliku kružnica u crvenoj boji. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom, dobro očuvan. Vanjska strana korica i preklopa presvučena ukrasnim ebro papirom. Rukopis se čuva u originalnoj kartonskoj futroli, obloženoj sa vanjske strane ukrasnim ebro papirom.

Prepisao, kako se vidi iz bilješke na listu 86a, Manṣūr b. Salīm b. Ḥasan ad-Dumnāwī al-Azharī 1. rebiul-ahira 1046/1636. god.

تمّ الشّرح على يد الفقير منصور بن سليم بن حسن الدّمناوي الأزهري في مستهلّ شهر ربيع الثّاني من شهور سنة ستّ و أربعين و ألف.

Na listu 1a dvije bilješke iz kojih se vidi da su vlasnici ovog rukopisa bili: Ğamāluddīn b. 'Abdurraḥmān al-Bahūtī al-Ḥanbalī al-Wafāyī, 1048/1638. i 'Alī b. al-Ḥāğğ Sulaymān. Ispod bilješke drugog vlasnika nalazi se i otisak njegovog ličnog pečata. Na listu 86a ime i lični pečat još jednog ranijeg vlasnika: Ibrāhīm b. Sulaymān iz 1115/1702. god.

Iz Šehdijine biblioteke iz Sarajeva (v. pečat na prvom i zadnjem listu).

4437. R-852.

افصاح العروض و ايضاح الغموض

IFṢĀḤ AL-'ARŪḌ WA ĪḌĀḤ AL-ĠUMŪḌ

Djelo iz arapske metrike i rime. Napisao Muhammad b. Muhammad b. as-Sākin aṭ-Ṭūsī, Šamsuddīn, Abū 'Abdullāh, umro 800/1397. god.

Ahlwardt; VI, 7149

Početak:

أوّله: الحمد لله الّذي خلق الانسان، و ميّزه عن سائر الحيوان بالنّطق و البيان، و أمره أن يقيم بالقسط الأوزان، فقال: ﴿و أقيموا الوزن بالقسط و لا تخسروا الميزان﴾ ... إعلم أيّها الشّقيق الشّفيق الرّفيق أيّدك الله بتوفيقه، و أرشدك إلى أقوم طريقه، أنّ الشّعر ديوان العرب، و ترجمان الأدب، و له ميزان تعرف به صحّته و وزنه و سقمه ... فوضعت هذا الكتاب ... و سمّيته إفصاح العروض و إيضاح الغموض ...

Rukopis je nepotpun na kraju.

Završetak ovdje:

ناقص في آخره، آخر الموجود: فانّي لا أدّعي أنّي حزت بتأليفه قصب السّبق في الرهان و لا أزعم أنّي فزت في ترصيفه بالقدح المعلّى من بين الأقران، فان وقف ذو طبع نقّاد، و ذهن وقّاد على خلل فيه فليتذكّر قول الحريريّ، و حسن معانيه: [فان تجد عيباً فَسُدَّ الخللا جلّ مَنْ لا عيب فيه و علا] و ليسدّ خلله بالمسامحة...

L. 47; 18,5 x 13 (14 x 6); 17 redaka. *Ta'līq,* sitan, djelimično vokalizovan, pisan vještom rukom. Mastilo crno, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, imena i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, grub, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Po marginama ima nešto komentara pisanih rukom istog prepisivača. Paradigme metrova prikazane grafički u obliku kružnica u crvenoj boji. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni. Vanjske strane korica presvučene ukrasnim ebro papirom.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru, pismu i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a bilješka da je ovaj rukopis uvakufio al-Ḥāğğ Ḏulfiqār-aga b. Muḥammad Spahī-zāde iz sela Čumelj u Hercegovini i predao ga muteveliji Ḫalīl b. Ṣāliḥ-u Istolčewī-ju (Stočeviću):

وقف هذه النّسخة الحاجّ ذو الفقّار آغا بن محمّد سپاهى زاده من حرسنك، من قرية چومل، و سلّمه إلى الفقير المتولّي، و هو خليل بن صالح استولچوي.

Na zadnjoj korici zvijezda petokraka, prepoznatljivi znak ranijeg vlasnika 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamīrī-zāde.

4438. R-2008.

Zbirka (مجموع), *5*

L. 68; 21 x 15 (14 x 8); 17 redaka. *Nasḫ* i *ta'līq*, pisani vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, imena i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir glat, srednje debljine, tamnobijele i žućkaste bije, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi dužinom donjeg prereza dohvaćeni vlagom. U prvom djelu u zbirci, tekst osnovnog djela nadvučen crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Paradigme metrova date grafički u obliku kružnica crvene boje. Listovi sa kustodama.

Povez otkinut i zagubljen.

1. L. 1b-35b

التّيسير الدّافع للدّاهية في تحصيل علمي العروض و القافية
AT-TAYSĪR AD-DĀFI' LI'D-DĀHIYA FĪ TAḤṢĪL 'ILMAY AL-'ARŪḌ WA AL-QĀFIYA

Isto kao br. 4422,2.

2. L. 37b-52b

الفيوض في حدائق العروض
AL-FAYŪḌ FĪ ḤADĀ'IQ AL-'ARŪḌ

Turski prijevod i kratki komentar risale o perzijskoj metrici i rimi koju je napisao 'Abdurraḥmān al-Ğāmī, um. 898/1492. god. Risalu je na turski jezik preveo i na nju svoj komentar dao Aḥmad b. Ṭurḫān b. Aḥmad b. 'Abdulkarīm b. Yūsuf Ḫawāğa, um. 1126/1748. god.

Kairo t. 104;

Početak (l. 37b):

أوّله: الحمد لله الّذي هدانا لنشر الكلام ووفّقنا لإدراك المعنى وفهمه، والصّلوة والسّلام على سيّدنا محمّد أفصح فصحاء العرب ...و بعد فيقول العبدالضّعيف الفقير ... السّيّد أحمد بن السّيّد طرخان بن السّيّد أحمد بن السّيّد عبد الكريم بن السّيّد يوسف خواجه... قد ترجمت عروض المولى الجامي، قدّس سرّه السّامي، بالتّركيّة تقريباً للقواعد العروضيّة، إلى فهم المبتدئين...

Završetak (l. 52b):

آخره: وزني: مفعول مفاعلن مفاعيلن مفعول مفاعل مفاعيلن... من كوش وار آنچه كفتم از قواعد در كتاب و الله أعلم بالصّواب سنة إثنى و ستّين و مائة و ألف.

3. L. 56b-59a

رسالة العروض بالتّركيّة
RISĀLA AL-'ARŪḌ BI'T-TURKIYYA

Kratka risala o arapskoj metrici i rimi na turskom jeziku od nama nepoznatog autora. Naslov prema sadržaju. Nedostaje uobičajeni uvod sa besmelom i hamdalom.

Početak (l. 56b):

أوّله: مقدّمة معلوم أولكه معيار أوزان شعر أوّلها: اصول افاعيل لفظا سكز در: فعولن فاعلن مفاعيلن فاعلاتن مستفعل مفاعيلن متفاعلن مفعولات أوّل و ثاني خماسى، باقيلر سباعي، و بو فائده شريفة ...

Završetak (l. 59a):

آخره: مشطور اطلاق اولنور بيتك... نهك درلر باقيه منهوك اطلاق اولونر، تمّت تمام شد سنة إثنى و ثمانين و مائة و ألف في شهر شوال شريف.

4. L. 61b-64b

الرّسالة الأندلسيّة في علم العروض و الأوزان الشّعريّة

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA

Isto kao br. 4230,4.

5. L. 65b-68b

رسالة ملهمة في شرح لغز منظومة

RISĀLA MULHIMA FĪ ŠARḤ LUĠAZ MANẒŪMA

Kratka risala iz arapske metrike sa uputama za razrješenje u stihu izrečenih zagonetki i poslovica. Naslov na listu 65a. Napisao Muḥammad 'Ārif b. Muḥammad al-Arḍurūmī, Qāḍī-zāde, umro 1173/1760. god.

Kaḥḥāla X, 115; A.M. II, 333;

Početak (l. 65b):

أوله: الحمد لله الذى أفهمنا حلّ المُعَمّيَات و إستخراج الألفاظ المشكولات، و الصّلوة و السّلام على رسولنا محمّد الّذي اوتى جوامع الكلم ... أمّا بعد فيقول الفقير الشّهير بقاضي زاده محمّد المفتي بأرض روم ....

Završetak (l. 68b):

آخره: و هو حرف ينتهي به لفظ القيل و القال و السلام على مَنْ له شرف و كمال، و فيه إشارة إلى الكلام فافهم، تمّ البيان بإلهام الملك المستعان.

Cijelu zbirku prepisao je isti, nama nepoznati prepisivač, i to: pod br. 1 - 1173/1760., pod br. 2 - 1162/1749., pod br. 3 - 1182/1769 i pod br. 5 - 1156/1743. god. Nema podataka o mjestu prepisa.

Iz biblioteke Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku (v. pečat na prvom i zadnjem listu).

4439. R-1592.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 47; 20 x 14,5 (15 x 6,7); 17 redaka. *Ta'līq* i *nasḫ*. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, nazivi i paradigme

metrova pisani crvenim mastilom. Papir debeo, grub, bijele i tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pojedini listovi dohvaćeni vlagom. Po marginama ima dosta komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Paradigme metrova predstavljene grafički u obliku kružnica. U trećem djelu tekst uokviren crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni. Vanjska strana korica presvučena ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-16a

غنية الحفّاظ في أوزان الألفاظ

ĠUNYA AL-ḤUFFĀẒ FĪ AWZĀN AL-ALFĀẒ

Kratak udžbenik arapske metrike od nama nepoznatog autora. U njemu su date paradigme metrova i za svaki metar naveden po jedan primjer iz arapske poezije.

Početak (l. 1b):

أوله: الحمد لله ميسّر العسير، و مسهّل الأمر الخطير، على الصّغير و الكبير، ... أمّا بعد فانّه سألني بعض نجباء الأبناء ... أن أجمع لهم مختصراً في علم العروض يقلّ لفظه، و يسهل حفظه. فأجبته إلى مسئلته ... و جمعت هذا المختصر بسببه داعياً إلى الله سبحانه و تعالى أن ينفع به. و سمّيته غنية الحفّاظ في أوزان الألفاظ...

Završetak (l. 16a):

آخره: كقوله: [قفا نبك من ذكرى حبيب و منزل بسقط اللوى بين الدّخول فحومل]... و لا يقطع في عروض البيت المصرع و المقفى من زحاف أو علّة مفارقة إلاّ ما جاز وقوعه في ضربها وقع فيه أو لم يقع، و الله أعلم بالصّواب.

2. L. 16b-17b

خمسة أبيات في العروض مع شرحها

ḪAMSA ABYĀT FĪ AL-'ARŪḌ MA'A ŠARḤIHĀ

Isto kao br. 4420,2.

3. L. 20b-45a

بحر المعارف

BAḤR AL-MA'ĀRIF

Isto kao br. 4420,4.

4. L. 45b-47b

معلّقة امرئ القيس

MU'ALLAQA IMR' AL-QAYS

Početni stihovi jedne od sedam mu'alaqa, najpoznatijih predislamskih kasida u kojoj se pjeva o ljubavi. Napisao Imr' al-Qays b. Ḥuǧr b. al-Ḥāriṯ al-Kindī, rođ. 497., um. 545. god., koga smatraju najfinijim i najodličnijim predstavnikom džahilijetske poezije uopće.

Kaḥḥāla II, 320; Köprülü II, 1627/8-14; Ahlwardt VI, 7442; az-Ziriklī I, 126-127; Brockelmann G I, 24 i S I, 48; A.Kadić (Izbor iz arap. pjes.) str. str. 7-10; Sarkīs I, 472 i II, 1128;

Početak (l. 45b):

أوله: قفا نبك من ذكرى حبيب و منزل بسقط اللوى بين الدّخول فحومل...

Završetak (l. 47b):

آخره: كأنّ السّباع فيه غرقى عشيّة بأرجائه القصوى أنابيش عنصل.

Zbirku je prepisivalo više prepisivača. Nema podataka o njihovim imenima, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

b) Turski

ب: المخطوطات التركية

4440. R-5281.

بحر المعارف

BAḤR AL-MAʻĀRIF

Isto kao br. 4420,4.

L. 94; 21x 15 (15 x 10); 19 redaka. *Ta'līq.* Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i značajnije riječi pisane crvenim mastilom. Papir debeo, hrapav, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Listovi razasuti, po lagama odvojeni od poveza i pri gornjem prerezu, do 7 cm. dubine, dohvaćeni vlagom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni bez preklopa sa izlizanim rozetama na koricama. Prva korica po rubovima izlizana i oštećena crvotočinom.

Na kraju rukopisa (l. 94b) bilješka da je prepis završen 10. redžeba 1003/1905. god.

Iz biblioteke Osmana Asafa Sokolovića iz Sarajeva.

4441. R-798.

بحر المعارف

BAḤR AL-MAʻĀRIF

Isto kao br. 4420,4.

Nepotpun na kraju.

Završetak ovdje (l. 137b):

ناقص في آخره. آخر الموجود: ذردريا اكرچه قدرست در كفنا رمرد داناريه

آنكه غافل بودن درّ كا وازان كس سميت كاشبه

L. 137; 20 x 12 (13 x 6,5); 19 redaka. *Ta'līq*, sitan, pisan veoma vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja i značajnije riječi pisane crvenim slovima. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Paradigme metrova prikazane grafički u obliku trostrukih kružnica na listovima 16, 17 i 18. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni, dobro očuvan.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na listu 1a bilješka sa imenom ranijeg vlasnika Darwīš Muṣṭafā b. 'Uṯmān. Ispod toga namjerno izbrisan pečat i ime drugog vlasnika.

Iz biblioteke 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamīrije (v. zvijezdu petokraku na l. 1a).

4442. R-6412.

ترجمهء عروض جامي
TARĞAMA ʻARŪḌ-I-ĞĀMĪ

Prijevod na turski jezik risale o metrici koju je na perzijskom jeziku napisao ʻAbdurraḥmān b. Aḥmad b. Muḥammad aš-Šīrāzī, al-Ğāmī, poznat još i pod nadimcima Nūruddīn i Abū al-Barakāt, rođ. 817/ 1414. god. u Hargirdu u provinciji Džam u Iranu; um. 898/1492. god. u Heratu. Autor ovog prijevoda na turski je Ḫalīl Šawqī al-Amāsiyawī, um. poslije 1233/1818. god.(v. bilješku na l. 75b) Prevodilac je uz svaki stih dao i svoj komentar u kome je objasnio značenje upotrijebljenih riječi.

Početak:

أوله: حمد و ثنا يقبل كلّ كلام أولّ ذو الجلال و الإكرامه كه فاصله، صغرى...

Završetak:

آخره: تمّت ترجمة هذه الرّسالة المصنوعة في علم العروض المعتبر عند أولي الألباب مولانا جامي قدّس سرّه السّامي...

L. 75; 22 x 15 (15,5 x 8,5); 23 retka. *Ta'līq,* sitan, pisan vještom rukom. Mastilo crno. Naslovi poglavlja, stihovi i značajnije riječi pisane crvenim mastilom. Papir srednje debljine, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Tekst uokviren crvenom linijom. Tekst osnovnog djela nadvučen tankom linijom crvene boje. Listovi sa kustodama.

. Povez kartonski. Vanjska strana korica presvučena ukrasnim ebro papirom.

Prepisivanje, kako se iz bilješke na kraju djela vidi, završio 23. šabana 1252/1837. god. Darwīš Adham ʻAğazī.

c) Perzijski
ج: المخطوطات الفارسية

4443. R-6330.

جمع مختصر ـ مختصر از منشآت وحید تبریزی
در علم عروض و قافیة و صنایع شعر

ĞAM'-I MUḪTAṢAR - MUḪTAṢAR AZ MUNŠA'ĀT-I WAḤĪD TABRĪZĪ DAR 'ILM-I 'ARŪḌ WA QĀFIYA WA ṢANĀYI'-I ŠI'R

Isto kao br. 4423,2.

L. 63; 19 x 12 (12 x 6,5); 11 redaka. *Ta'līq*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, kvalitetno, neporozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, paradigme metrova i grafički prikazi u obliku kružnica urađeni crvenim mastilom. Papir debeo, glat, tamnobijele i žućkaste boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara pisanih crvenim mastilom. Listovi sa kustodama.

Od nekadašnjeg polukožnog poveza sačuvana samo prva korica. Zadnja korica otkinuta i zagubljena.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i ostacima poveza, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu bilješka izvjesnog šejha Muhammada, muftije u Zenici.

4444. R-5556.

جمع مختصر ـ مختصر از منشآت وحید تبریزی
در علم عروض و قافیة و صنایع شعر

ĞAM'-I MUḪTAṢAR - MUḪTAṢAR AZ MUNŠA'ĀT-I WAḤĪD TABRĪZĪ DAR 'ILM-I 'ARŪḌ WA QĀFIYA WA ṢANĀYI'-I ŠI'R

Isto kao br. 4423,2.

L. 28; 20 x 14,5 (12,5 x 8); 15 redaka. *Nasḫ*, pisan vještom rukom. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i imena metrova pisani crvenim mastilom. Paradigme metrova prikazane grafički u obliku kružnica. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez kožni sa preklopom, dobro očuvan.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu, niti godini prepisa. Sudeći po papiru i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4445. R-5774.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 83; 21,5 x 13,3 (14 x 6); 13 redaka. *Nasẖ*, pisan tupim perom i krupnim slovima. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja, stihovi i paradigme metrova pisane crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Većina listova po rubovima dohvaćena vlagom. Pojedine riječi nadvučene crvenom linijom. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni sa preklopom. Vanjska strana korica i preklopa obložena ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-54b

جمع مختصر ـ مختصر ازمنشآت وحيد تبريزى

در علم عروض و قافية و صنايع شعر

ĞAM'-I MUḪTAṢAR - MUḪTAṢAR AZ MUNŠA'ĀT-I WAḤĪD TABRĪZĪ DAR 'ILM-I 'ARŪḌ WA QĀFIYA WA ṢANĀYI'-I ŠI'R

Isto kao br. 4423,2.

2. L. 55b-83a

قواعد الفرس

QAWĀ'ID AL-FURS

Isto kao br. 4226,2.

Prepisao izvjesni Ḥān ef. (v. bilješku na listu 83a) Nema podataka o mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

4446. R-2102.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 75; 19,5 x 11 (15 x 6,5); 17 redaka. *Nasẖ*, pisan krupnim slovima. Mastilo crno, slaba kvaliteta, porozno na dodir sa vlagom. Naslovi poglavlja i paradigme metrova pisani crvenim mastilom. Papir tanak, glat, tamnobijele boje, sa vodenim znakom, evropskog porijekla. Paradigme metrova prikazane grafički u obliku kružnica urađenih crvenim mastilom. Po marginama ima nešto komentara, pisanih rukom istog prepisivača. Listovi sa kustodama.

Povez polukožni. Vanjska strana korica obložena ukrasnim ebro papirom.

1. L. 1b-40a

جمع مختصر ـ مختصر از منشآت وحيد تبريزى

در علم عروض و قافية و صنايع شعر

ĞAM'-I MUḪTAṢAR - MUḪTAṢAR AZ MUNŠA'ĀT-I WAḤĪD TABRĪZĪ DAR 'ILM-I 'ARŪḌ WA QĀFIYA WA ṢANĀYI'-I ŠI'R

Isto kao br. 4423,2.

2. L. 41b-63a

رسالهٔ عروض

RISĀLA-I 'ARŪḌ

Isto kao br. 4239,5.

3. L. 65b-75b

رسالهٔ فنّ عروض و علم ميزان

RISĀLA-I FANN-I 'ARŪḌ WA 'ILM-I MĪZĀN

Kratka risala o pjesničkim vrstama i metrici na turskom jeziku. Napisao 'Alī b. Ḥasan (Ḥusayn) al-Amāsī, um. 1096/1685. god.

TÜYATOK 34/IV, 995, str. 517; Trako-Gazić, 500/115b-123a, str. 265;

Početak (l. 65b):

أوّله: الحمد لله ربّ العالمين، و الصّلوة على خير البريّة محمّد و آله و صحبه أجمعين، أما بعد ايا سليم الطبيعة شريف النسب، يسر الله لك طريق العلم و الأدب ...

Završetak ovdje (l. 75b):

آخره: سبب بحر متدارك اكر اوله حين روان صنما ابده بن اني شكا بيان.

Nema podataka o prepisivaču, mjestu niti godini prepisa. Sudeći po papiru i povezu, prepis je, najvjerovatnije, iz XVIII stoljeća.

Iz biblioteke 'Abdullāha b. Aḥmada Kantamīrī-je iz Sarajeva.

R J E Č N I C I

القواميس

Arapski rječnici

القواميس العربية – العربية

4447-4456. R-346-355.

صحاح اللغة (الصحاح في اللغة)
ṢIḤĀḤ AL-LUĠA (AṢ-ṢIḤĀḤ FĪ AL-LUĠA)

Veliki leksikon arapskog jezika. Napisao Abū Naṣr Ismā'īl b. Ḥammād al-Ǧawharī al-Farābī, umro 393/1002.

Ḥ.Ḫ. II, 1071; A.M. I, 209; Ahlwardt VI, 6936.

Početak:

أوله: الحمد لله شكرا على نواله... اما بعد فاني قد اودعت في هذا الكتاب ما صح عندي من هذه اللغة ...

Ovo djelo je komplet u deset svezaka. Inače podijeljeno je na 28 poglavlja (*bāb*), a svako poglavlje ima, opet, 28 podpoglavlja (*faṣl*).

Prvi svezak:

L. 203; 24,5x18. Obuhvata dva poglavlja (*bāb*). Listovi su numerisani kasnije obrnutim redom (s lijeva na desno). *Nasḫ*, starinski, većinom vokalizovan, pisan krupnijim slovima. Poglavlja i istaknute riječi pisane su krupnijim slovima i crvenim mastilom. Papir tamnobijel, čvrst, deblji, popravljan.

Povez kartonski, novijeg datuma.

Prepis završen u ponedjeljak, 17. džumadel-ahira 687/1288. godine.

Drugi svezak:

L.197. Počinje od trećeg poglavlja, a završava se *faslom ǧim* od poglavlja *bāb ad-dāl*. Ostale karakteristike ovog sveska su kao i kod prvog sveska.

Treći svezak:

L.177. Nepotpun na početku, jer bi trebalo da počinje *faslom ḥā* od navedenog poglavlja u prethodnom svesku. Ovaj svezak završava se *faslom ṣād* od poglavlja *ḍāl*. Ostale karakteristike su kao i u prethodnim svescima.

Četvrti svezak:

L.195. Počinje *faslom ḍād*, a završava se *faslom 'ayn* od poglavlja *bāb as-sīn*.

Prepis završen koncem ramazana 687/1288.

Peti svezak:

L.196. Nepotpun i oštećen na početku. Oko 40 zadnjih listova manjkavi do polovine ili manje od polovine lista. Završava se *faslom yā'* od poglavlja *bāb aẓ-ẓā'*.

Prepis završen 11. zul-kadeta 687/1288.

Šesti svezak:

L. 199. Počinje poglavljem *'ayn*, a završava se *faslom hā'* od poglavlja *fā'*.

Prepis završen 688/1289.

Sedmi svezak:

L. 160; Počinje od poglavlja *qāf*, a završava se *faslom ṭā'* od poglavlja *lām*.

Osmi svezak:

L. 74. Počinje *faslom ẓā'*, od poglavlja *lām*. Očevidno je da je ovaj svezak nepotpun, jer je po obimu manji od prethodnih svezaka.

Prepis završen u subotu, 4. džumadel-ahira 688/1289.

Deveti svezak:

L. 197. Počinje *faslom kāf*, a završava se *faslom ṭā'* od poglavlja *ya'*.

Prepis završen koncem redžeba 688/1289.

Deseti svezak:

L. 198. Počinje *faslom ğim* od poglavlja *yā'* do završetka djela.

Prepis završen u subotu, 6. šabana 688/1289.

Na naslovnoj stranici u svakom svesku su imena i lični pečati ranijih vlasnika, ali su vrlo teško čitljivi, pa ih nismo mogli ni dešifrovati.

Završetak:

آخره: و ذهبت الالف التي في يا لاجتماع الساكنين لأنها و السين ساكنتان قال ذو الرّمة
الا يا اسلمي يا دار ميّ علي البلي و لا زال منهلا بجرعانك القطر.

4457. R-661.

صحاح اللغة (الصحاح في اللغة)
ṢIḤĀḤ AL-LUĠA (AṢ-ṢIḤĀḤ FĪ AL-LUĠA)

Prva polovina kompletnog djela.

L. 297; 25x18 (18,5x13); 27 redova na jednoj stranici. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom, a poglavlja (*bāb i faṣl*) krupnijim slovima. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni. Preklop otkinut i zagubljen.

Na naslovnoj stranici je naziv djela, napisan pozlaćenim slovima, ime pisca i razne beznačajne bilješke.

Datum i ime prepisivača nisu navedeni, ali je rukopis stariji od 928/1521, jer se ova godina nalazi na naslovnoj stranici, u jednoj teško čitljivoj bilješci na perzijskom jeziku.

Uvakufio Ibrahim-paša za svoju džamiju u Počitelju, 1083/1672. godine (Bilješka na početku i na kraju djela).

4458. R-4059.

مختصر صحاح الجوهري
MUḪTAṢAR ṢIḤĀḤ AL-ĞAWHARĪ

Skraćena prerada velikog enciklopedijskog arapskog rječnika (v. br. 4447). Ovu skraćenu preradu napisao Maḥmūd b. Aḥmad b. Maḥmūd b. Baḫtiyār az-Zanǧānī, Abu aṭ-Ṭanā, umro 656/1258.

Ḥ.Ḫ. II,1073; A.M. II, 405; Ahlwardt VI, 6943.

Početak:

اوله: الحمد لله حق حمده و الصلوة ... اما بعد فاني لما فرغت من كتاب ترويح الأرواح فى تهذيب الصحاح تأليف الاستاذ اسمعيل بن حمّاد الجوهري ...

Završetak:

آخره: و قد زيدت في المجرور في أسماء مخصوصة لا يقاس عليها نحو: مني و عني و لدي و قطني، و انما فعلوا ذلك ليسلم السكون الذي بني الاسم عليه .

L.260; 21 x 15,5 (14 x 9,5),13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Imaju kustode.Papir bijel, čvrst.

Povez kožni, oštećen, neki listovi rastavljeni od poveza. Na sredini korica utisnuti su ornamenti.

Prepisao Ḥusayn b. Munlā Ḫiḍr, u nedjelju poslije podne, 21. rebiul-evvela 982/1574.

Na prvom zaštitnom listu pogrešno je napisan naslov djela, ime ranijeg vlasnika: Maḥmūd b. Muṣṭafā al-Brusawī, bilješka vakifa i nekoliko poučnih izreka. Na naslovnoj stranici su bilješke iz tefsira. Na početku i na kraju djela je mali pečat vakifa.

Uvakufio Aḥmad-aga b. 'Alī, aga carskog harema 1064/1653.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4459. R-3814.

مختار الصحاح
MUḪTĀR AṢ-ṢIḤĀḤ

Arapski rječnik sastavljen na osnovu velikog rječnika (v. br. 4447). Napisao Muḥammad b. Abū Bakr b. 'Abdulqādir ar-Rāzī, umro poslije 666/1268.

Ḥ.Ḫ. II, 1072; A.M. II, 127; Ahlwardt VI, 6944; Köprülü II, 1592,6; 325; Kaḥḥāla IX, 112.

Početak:

الحمد لله بجميع المحامد على جميع النعم ... قال العبد المفتقر ... محمد بن أبي بكر بن عبد القادر الرازي رحمه الله هذا مختار في علم اللغة جمعته من كتاب الصحاح ... الجوهري ... و سميته مختار الصحاح ...

Završetak:

ألا يا أسلمي يا دار ميّ على البلي و لا زال منهلا بجرعائك القطر تم الكتاب بعون الله و حسن توفيقه و الحمد لله ...

L.213; 25 x 17,5 (19 x 11,5); 25 redova. *Nasta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima ima dopuna, od istog prepisivača. Imaju kustode. Papir tamnobijel, malo oštećen, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisao Muḥammad b. Ḥamza b. Timūrtāšī, u drugoj dekadi mjeseca safera 904/1498.

Na naslovnoj stranici su bilješke na turskom jeziku iz fikha, ime i lični pečat ranijeg vlasnika knjige: hafiz Muṣṭafā 'Iffatī i drugo.

Na posljednjoj stranici je ime vakifa: Munlā Ḥusayn b. al-ḥāǧǧ Ḫalīl, godina 1164/1750, nečiji lični pečat, teško čitljiv, dova prepisivača u stihovima, imena nekih šejhova i bilješka o učenju salavata.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4460. R-4399.

مختار الصحاح

MUḪTĀR AṢ-ṢIḤĀḤ

Završetak (ovdje):

فلما دخل عليه بالتنبيه سقطت ألف (اسجدوا) لأنّها ألف وصل و سقطت الف لاجتماع الساكنين الف و السين تم الكتاب.

L. 281; 21 x 14,5 (16 x 10); 27 redova. *Nasta'līq*, djelomično vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen.

Prepisao nepoznati prepisivač 943/1536.

Na naslovnoj stranici je naziv djela, fetve Abu's-Su'ūda na turskom jeziku i ime ranijeg vlasnika: Muḥammad b. Ḥusayn b. Sulaymān, godina 1080/1669. Isto ime i lični pečat je na kraju djela. Na posljednjim zaštitnim listovima su većinom razne dove.

Poklonio dr. Ibrahim-beg Halilbašić.

4461. R-2340.

مختار الصحاح

MUḪTĀR AṢ-ṢIḤĀḤ

L. 187; 21 x 15 (16 x 11); 23 reda. *Nasḫ*. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, malo učađio.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

Prepisao Aḥmad b. Muḥammad 1064/1653.

Na naslovnoj stranici su stihovi na turskom jeziku.

Uvakufio Elči hadži Ibrahim-paša, muhafiz Bosne.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4462. R-245.

مختار الصحاح

MUḪTĀR AṢ-ṢIḤĀḤ

Na donjem prerezu napisan je naslov: لغة مختار جوهر الصحاح

L. 244; 25,8 x 17,5 (19 x 12); 19 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima ima ponegdje dopuna. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom.

Datum prepisa i ime prepisivača nisu navedeni.

Na naslovnoj stranici su imena i lični pečati ranijih vlasnika knjige: Muḥammad b. Ṣalāḥuddīn...(!) i Ṣāliḥ b. Ša'bān ... u gradu Sarajevu, godina 1212/1797, te jedan hadisi-šerif. Na kraju je godina smrti nekog Dervīš Muḥammada,1103/1691.

Na zadnjem zaštitnom listu je bilješka iz hadisa, bilješka na turskom jeziku o zaštiti od kuge, stih na arapskom jeziku i nekoliko ličnih pečata ranijih vlasnika.

4463. R-4111.

مختار الصحاح

MUḪTĀR AṢ-ṢIḤĀḤ

L. 309; 17,2 x 11,5 (11,5 x 6,5),19 redova. *Ta'līq*, sitniji, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima ima dopuna i tumačenja. Tekst na prve dvije stranice obrubljen je pozlaćenom debljom linijom, a na ostalim stranicama tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom;

Povez kožni, s preklopom, oštećen. Na sredini korica i na preklopu utisnuti su ornamenti.

Ime prepisivača i datum prepisa nisu navedeni.

Na prvih 4-5 zaštitnih listova ispisane su razne beznačajne bilješke koje nismo dešifrovali. Na posljednjoj korici je bilješka iz koje se razumije da je knjigu uzimao na povjerenje iz Karađoz-begove biblioteke Aḥmad Fāyī-zāde (Fajić), (neki moj daleki rođak).

Uvakufio za neku džamiju Derviš-aga.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4464. R-6722.

مختار الصحاح

MUḪTĀR AṢ-ṢIḤĀḤ

L. 246 (originalna folijacija); 20 x 13 (15,5 x 7); 25 redova. *Ta'līq*, pisan vještom rukom prepisivača. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Po rubovima ima malo dopuna i ispravaka. Tekst na stranicama obrubljen je tankom crvenom linijom. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni, s preklopom, na sredini korica utisnuti su ornamenti.

Prepisao 'Oṯmān b. al-ḥāǧǧ Ḫusraw as-Sarāyī (Sarajlija), u prvoj dekadi rebiul-ahira, bez oznake godine, vjerovatno u XVIII stoljeću.

Na prvom zaštitnom listu su bilješke iz jezika i naslov djela.

Na listu 1a su bilješke iz jezika, izreke, vremenski razmak između Božijih poslanika, te ime i lični pečat ranijeg vlasnika: 'Abdullāh b. Aḥmad Kantamirija.

Na istom *b* listu je kratka risala iz gramatike arapskog jezika pod naslovom: رسالة فى بيان الاعضاء

Napisao 'Abdullāh Čalabī b. Imra'allāh Qīnālīzāde, umro 918/1511.

Pristupačni izvori ne spominju ovu risalu, a navedenog pisca spominje Brockelmann (G II,433).

Početak:

الحمد لله الذي لا ضدّ له و لا ندّ ... فهذه كلمات شتىّ من الأضداد ...

Poklonio dr. Hamdija Ćemerlić.

4465. R-686.

دستور اللغة

DUSTŪR AL-LUĠA

Arapski rječnik u skraćenoj preradi. Podijeljen je, prema broju slova u arapskom alfabetu, na 28 poglavlja. Napisao Ḥusayn b. Ibrāhīm b. Aḥmad an-Naṭanzī, umro 499/1106. Prepisivač u našem primjerku nije prepisao Uvod, pa početak nije kao kod Hadži Halife.

Ḥ.Ḫ. I, 754; Kairo 2 II, 13; GAL, S I, 505; Kaḥḥāla III, 305-6; Ramaḍān, 827.

Početak:

اوله: آش موروود و الاس نقيه العسل في الخلية نقيه الرماد بين الاثانى ... واحدها الأ و الأ و الى ...

Završetak:

هجمت عليه فهجموا تم الافعال اللواتي شكوى فيها اللزوم و التعدي مع الكتاب بعون الله و منّه تهيأ الفراغ ...

L. 181; 24,5 x 16,5 (16 x 12), 17 redova. *Nasḫ*, starinski, mjestimice vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Papir tamnobijel, čvrst, oštećen, popravljan, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

Prepisao Ṭāhir b. Ṣā'id b. Manṣūr al-Murūzī 633/1235. Datum izražen ebdžed sistemom u riječima: سنة: الكمال من دون النوائب و سنى المصايب

Uvakufio Muḥammad-paša.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4466. R-3838.

النهاية فى غريب الحديث

AN-NIHĀYA FĪ ĠARĪB AL-ḤADĪṮ

Drugi svezak rječnika o Hadisu. Teško razumljive riječi poredane su alfabetskim redom. Napisao Mubārak b. Abū al-Karīm b. Muḥammad Ibn al-Aṯīr al- Ğazarī, umro 606/1209.

H.H. II, 1989; Ahlwardt II, 1650; Sofiya, 102.

Početak:

اوله: حرف الحاء - باب الحاء مع الباء

في حديث إبن صياد «قد خبأت لك خبأ»...

L. 121; 25,5 x 18 (20 x 13), 17 redova. *Nash*, starinski, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Papir tamnobijel, čvrst, deblji.

Povez polukožni, malo oštećen.

Prepisao Ḥusayn b. 'Omar b. Naṣr b. al-Husayn Bāz, mjeseca safera 622/1255.

Uvakufio Dāwūd-aga, aga carskog dvora.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4467. R-459.

المغرب فى ترتيب المعرب فى اللغة

AL-MUĠRIB FĪ TARTĪB AL-MU'RIB FĪ AL-LUĠA

Arapsko-arapski rječnik. Napisao Abū al-Fatḥ Nāṣir b. 'Abdusayyid al-Muṭarrizī, umro 610/1213.

H.H. II, 1747; Ahlwardt VI, 6966; Wiesbaden XVII-b1, 304.

Početak:

اوله: و أحمده على أن خول جزيل الطول، و سدده للإصابة في الفعل و القول... وبعد فهذا ما سبق به الوعد...

Završetak:

آخره: لما وقع في الكتب من التحريف و التصحيف، فاقلني عثرتي و استر عورتي و امّن ودعوتي برحمتك يا ارحم الراحمين، و بفضلك يا كريم، والحمد لله رب العالمين.

L. 199; 26 x 17 (17,5 x 9,5),19 redova. *Nash*, pisan vještom rukom kaligrafa. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom, a neke su nadvučene crvenom crticom. Na naslovnoj stranici izrađen je unvan, u kome je napisan naslov djela, a na početku je, takođe, unvan u kome je napisana besmela. Tekst na prve dvije stranice obrubljen je debljom pozlaćenom linijom. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s utisnutim ornamentima na sredini korica, malo oštećen.

Prepisao Muhammad at-Ta'līqī, bez oznake datuma, vjerovatno u XVI ili XVII stoljeću.

Na naslovnoj stranici je bilješka o uvakufljenju (Muhammad Bosānzāde) i ime ranijeg vlasnika: Ḥāǧǧ Muhammad b. Ḥusayn, kadija u Foči, živio u Istanbulu 1041/1631.

4468. R-6444.

مختصر غريب القرآن

MUḪTAṢAR ĠARĪB AL-QUR'ĀN

Djelo je na kraju nepotpuno.

Skraćena prerada djela *"Ġarīb al-Qur'ān"*- manje poznatih riječi u Kur'anu. Napisao Muḥammad b. Abū Bakr ar-Rāzī, umro oko 666/1267.

Inače, pristupačni izvori ne spominju ovo djelo, osim Hadži Halifa.

H.H. II, 1208.

Početak:

اوله: الحمد لله بجميع محامده على جميع نعمه و صلواته على نبيه المبعث... قال العبد الفقير... محمد بن أبو بكر الرازي ...سألني بعض اخواني من طلبة العلم و حملة القرآن العظيم أن أجمع لهم تفسير الغريب القرآن في جمعا ... فجمعت هذا المختصر..

L. 138; 26x18 (19 x 12) ,28 redova. *Nash*, starinski. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Po rubovima ima malo dopuna. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, oštećen.

Povez kartonski, sa nalijepljenom kožom od starog poveza.

Prepis je vrlo star, vjerovatno iz XV stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu su napisana pogrešno dva naslova:

مختار الصحاح - كتاب مفردات القرآن

Na naslovnoj stranici su bilješke iz jezika, te imena ranijih vlasnika: Muḥammad b. Raǧab, godina 1252/1836. i Ṣāliḥ b. 'Abdullāh al-Mostārī, godina1277/1860.

Iz kolekcije Besim ef. Korkuta.

4469. R-7564.

القاموس المحيط

AL-QĀMŪS AL-MUḤĪṬ

Arapski rječnik. Napisao Abū Ṭāhir Muḥammad b. Ya'qūb b. Ibrāhīm al-Fīrūzābādī aš-Šīrāzī, umro 817/1415.

H.H. II, 1306; Ahlwardt VI, 6972; GAL.G II, 183; Köprülü II, 1556.

Početak:

اوله: الحمد لله منطق البلغاء باللغي فى البوادي ... و بعد فإن للعلم حياضا و رياضا و خمائل ... و أسميته بالقاموس المحيط لأنه البحر الاعظم ...

Završetak:

آخره: و ياء الجزم المنبسط رأيت عبد الله لم تسقط لأنه لا خلف عنها، قال مؤلفه الملتجي ...محمد بن يعقوب الفيروزآبادي ... هذا آخر القاموس المحيط و القابوس الوسيط عنيت بجمعه و تأليفه ...

L. 702; 28,5 x 15,5 (19,5 x 10), 31 red. *Nasḫ*, starinski, često bez tačaka. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Na početku je izrađen lijep unvan u bojama, u kome je napisan naslov djela. Tekst na stanicama obrubljen je jednom debljom pozlaćenom i jednom tankom crvenom linijom. Imaju kustode.Papir tamnobijel, glat, oštećen. Povez kožni, s preklopom, takođe oštećen, a na sredini korica i preklopu utisnuti su ornamenti.

Prepisao u Mekki as-Sayyid Bašīr Fatḥullāh b. al-'Afīf b. 'Abdulqādir al-Hurmūzī, u nedjelju, 2. zul-hidždžeta 921/1515.

Uvakufio Ahmed-aga, nadzornik carskog harema, za svoju medresu u Mostaru.

Rukopis je donesen iz Odbora IZ Mostar.

4470. R-88.

القاموس المحيط

AL-QĀMŪS AL-MUḤĪṬ

Drugi svezak:

L. 172; 41,5 x 23 (30 x 14,5); 39 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan vještom rukom kaligrafa. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom ili su pisani krupnijim slovima. Po rubovima ima ispravaka i dopuna. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, oštećen i popravljan, malo dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom, oštećen. Na sredini korica utisnuti su ornamenti. Prva korica otkinuta od poveza i preklopa, ali se nalazi uz rukopis.

Prepisao ḥāfiẓ 'Alī b. Yaḥyā b. 'Alī 948/1542.

Na prvom zaštitnom listu je ime ranijeg vlasnika i njegov lični pečat: Muḥammad Bāqī Džinozade, koji je rukopis naslijedio od Hajrića. Na drugom zaštitnom listu je bilješka i pečat o uvakufljenju. Na naslovnoj stranici su biografski podaci o autoru, bilješka iz jezika, te ime i lični pečat ranijeg vlasnika: 'Abdul'azīz al-Ḥusaynī b. Ḥifẓī Muḥammad.

Na kraju djela je bilješka iz koje se vidi da je Muḥammad b. 'Abdullāh al-Ma'arī aš-Šāḏilī izvršio korekturu djela, godine 949/1543.

Na listovima 169b-172a je podulja bilješka autora *"al-Qāmūsa"*, u kojoj iznosi povod pisanja svoga djela.

Na posljednjem *b* listu su bilješke iz jezika koje je prepisao Muḥammad b. 'Abdulmadd Ğa'far,1134/1772.

Uvakufio Muhamed Baki Džinozade.

4471. R-464.

القاموس المحيط

AL-QĀMŪS AL-MUḤĪṬ

L. 400; 26 x 17,5 (19,5 x 12,5), 33 reda. *Nasḫ*, mjestimice vokalizovan, pisan vještom rukom kaligrafa. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Po rubovima ima malo dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Na početku je unvan plave i zlatne boje. Tekst na prve dvije stranice obrubljen debljom pozlaćenom a ostale stranice tankom crvenom linijom. Papir tamnobijel, glat dohvaćen vlagom, pismo oštećeno.

Povez kožni, s preklopom.

Prepisao 'Abdurraḥmān b. Muḥammad al-Bagdādī, u trećoj dekadi rebiul-evvela 955/1548.

Na naslovnoj stranici je bilješka iz jezika i imena ranijih vlasnika knjige: Šamsuddīn b. aš-Šayḫ Aḥmad al-Bagdādī, kadija u Tunisu, godina 1138/1725. i Muḥammad Tāğuddīn.

Uvakufio al-ḥāğğ Ibrāhīm b. Islām Spužlija, nastanjen u Travniku, za Ajni-begov mekteb u Sarajevu i predao ga muteveliji al-ḥāğğ Ḫalīl-efendiji b. Ṣāliḥ Hecegliji, godina 1242/1826.

4472. R-3750.

القاموس المحيط

AL-QĀMŪS AL-MUḤĪṬ

Drugi svezak:

L. 330; 31,5 x 21 (22 x 14,5), 27 redova. *Nasḫ*. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni.

Prepisao nepoznati prepisivač 956/1549.godine.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4473. R-4781.

القاموس المحيط

AL-QĀMŪS AL-MUḤĪṬ

L. 469; 26 x 18 (21 x 13), 33 reda. *Nasḫ*, pisan vrlo lijepim rukopisom. Naslovna stranica i početak djela ukrašeni su lijepim unvanima. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Tekst na stranicama obrubljen debljom zlatnom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, malo oštećen crvotočinom.

Povez kožni, s preklopom, ukrašen arabeskama.

Prepisao 'Abdullāh b. 'Alī b. Abū Bakr 997/1588.

Na drugom zaštitnom listu su bilješke iz jezika, brisano ime ranijeg vlasnika, godina 1193/1779, te ime drugog vlasnika: Muḥammad Šawkat b. Muḥammad Fāḍil b. Aḥmad b.Nūḥ b. Muḥammad Kurt, muderris u Travniku, godina 1326/1908.

Poklonili nasljednici spomenutog Kurta, koji je bio kasnije muftija u Tuzli.

4474-4475. R-179,372.

القاموس المحيط

AL-QĀMŪS AL-MUḤĪṬ

Komplet djelo u dva sveska.

L. 251 + 243 (prvi svezak originalna folijacija); 30 x 21 (21,5 x 13); 33 reda. *Nasḫ*, sitniji, pisan vještom rukom kaligrafa. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom ili krupnijim slovima crnim mastilom. Po rubovima ima dopuna i komentara. Naslovna stranica u oba sveska ukrašena je unvanimana na vrhu i na dnu stranice, u zlatnoj, crvenoj i plavoj boji. Tekst na stranicama obrubljen sa dvije tanke crvene i jednom plavom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Povez kožni (drugi svezak sa preklopom), na sredini korica utisnuti su ornamenti. Povez u drugom svesku oštećen. Rukopisi se čuvaju u polukožnoj futroli.

Oba sveska prepisao Adem b.Qāsim al-Ġazawī al-Qaḥṭānī, u subotu, 19. ševvala 1004/1595, bilješka na kraju drugog sveska, a prvi svezak u subotu, 18. ramazana 1003/1594.

Na naslovnoj stranici su imena ranijih vlasnika i njihovi lični pečati: Muḥammad Emin b. Yūsuf-paša, godina 1138/1725. i 'Abdullāh Fāyiq, poznat kao Emni-begzāde, godina 1165/1751.

Iz Šehdi-efendijine biblioteke.

4476. R-433.

القاموس المحيط

AL-QĀMŪS AL-MUḤĪṬ

Prvi svezak:

L. 325: 30,5 x 20,5 (21 x 129, 27 redova. *Nasḫ*, od dvojice različitih prepisivača. Prvi prepisivač tekst je vokalizovao. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima ima malo dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Naslovna stranica i početak djela ukrašeni lijepim unvanima. Tekst na prve dvije stranice obrubljen zlatnom debljom linijom, a ostale stranice (nešto više od od polovine ovog sveska) sa po dvije tanke crvene i jednom plavom linijom. Papir tamnobijel i bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom i utisnutim ornamentima na sredini korica i na preklopu.

Prepisivač i datum prijepisa su nepoznati, ali više od polovine sveska prepisao je, sudeći po pismu, isti prepisivač kao i prethodno djelo (v.br. 4474), a drugi dopisani dio je kasnijeg datuma.

Uvakufio Muḥamed Baki Džinozade (bilješka i pečat na naslovnoj stranici.

4477. R-3235.

مقدمة فتح البارى فى شرح البخارى

(الفصل الخامس)

MUQADDIMA FATḤ AL-BĀRĪ FĪ ŠARḤ AL-BUḪĀRĪ

Naslov u rukopisu je: شرح الفاظ غريب صحيح البخارى

Manje poznate riječi u petom poglavlju komentara djelu "Ǧāmi'i aṣ-Ṣiḥāḥ al-Buḫārī". Napisao Aḥmad b. 'Alī Ibn al-Ḥaǧar al-'Asqalānī, umro 852/1448.

Ahlwardt II, 1201.

Početak:

اوله: الحمد لله الملك المعطي الوهاب ... و بعد قال شيخنا ... ابن حجر العسقلاني في مقدمة فتح الباري:الفصل الخامس في سياق ما في كتاب البخاري من الألفاظ الغريبة على ترتيب الحروف ...

Završetak:

آخره: فصل ى ن(!) قوله: اينعت له ثمرته، اى: أدركت و طبت، و الينع بفتح اليا، إدراك الثمار آخر الفصل و لله الحمد كثيرا. تم الكتاب

L. 56; 27 x 17 (21 x 11,5), 31 red. *Nasḫ*, pisan vještom rukom kaligrafa. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Imaju kustode. Tekst na stranicama obrubljen je debljom pozlaćenom linijom. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom, malo oštećen.

Povez kartonski.

Nema podataka o prepisivaču i datumu prepisa.

Na drugom zaštitnom listu su imena ranijih vlasnika knjige: ʻAbdullāh b. Sayyid ʻOmar, koji je kupio knjigu u Damasku, zatim je postao vlasnik Muḥammad b. Ibrāhīm b. al-ḥāǧǧ Muḥammad b. Ibrāhīm Goraždawī (iz Goražda), nastanje u Sarajevu.

4478. R-184.

كليات ابى البقاء

KULLIYYĀT ABĪ AL-BAQĀ'

Djelo o vrstama znanosti, koje je autor poredao alfabetskim redom, a u kojem je sakupio sva djela učenjaka iz različitih znanosti. Napisao Qāḍī Ayūb b. Mūsā al-Ḥusaynī al-Kafawī al-Ḥanafī, Abū al-Baqā', umro1094/1683.

Fajić V, 3254,2; Köprülü III, 692.

Početak;

اوله: خير منطوق به أمام كل مقال، و افضل صدر به كل كتاب في كل حال ...

Završetak;

آخره: الدايم الغير المنقطع أولى من العجل المنقطع، فالحمد لله على نعمائه، و الصلوة على سيدنا محمد و آله

L. 172 (originalna folijacija); 31 x 21,5 (28 x 18), 41 red. *Nasta'līq*, teško čitljiv. Poglavlja su pisana crvenim mastilom, a istaknute riječi nadvučene su crnom linijom.. Po rubovima ima dopuna i kratkih tumačenja, pisanih sitnijim slovima. U prepisu ima grešaka. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali smatram da rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu je ime ranijeg valsnika: Maḥammad Šākir Muidović. Na istoj stranici su mnoge bilješke iz raznih naučnih disciplina. Na slijedeće tri stranice je sadržaj djela. Na početku i na kraju ima neispisanih listova.

4479. R-445.

(اللغة العربية)

(AL-LUGA AL-ʻARABIYYA)

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju ناقص فى اوله و آخره

Arapski riječnik od nepoznatog pisca. Gornji naslov je naš.

Početak:

اوله : ثقب يثقب ثقبا و هو الثقب و الثقوب و الثِقب و الثقبة ...

Završetak:

آخره: و هي عميا، و الأعميان :السيل و الجمل الهائج، و اعمى الله ابصارهم و عمّي هم وعمّي عليه الخبر و الشعر المعمّى: الذى

L. 181; 26 x 18 (20 x 11,5); redova. *Nasta'līq*, pomiješan, vokalizovan. U proredu i po rubovima ima dosta tumačenja, pisanih sitnim slovima. Papir tamnobijel, čvrst, popravljan i čišćen.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepis potječe iz XVI ili XVII stoljeća.

Uvakufio Ṣāliḥ-efendi Hromozāde (Hromić).

Arapsko-turski rječnici

القواميس العربية – التركية

4480. R-5345.

Zbirka (مجموع), 4

L. 50; 15 x 13 (15 x 9); 13. *Nasḫ*, vokalizovan. Naslovi i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. U djelima pod tačkom 2-4 turske riječi pisane su u proredu, sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, listovi prosuti.

Povez polukožni, s preklopom.

1. L. 1 - 21a

لغت فرشته اوغلى

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

Arapsko-turski rječnik u stihovima. Napisao ʻAbdullaṭīf b. ʻAbdulmağīd Firište oğlu, umro prije 879/1474.

Karatay t II, 2005; Wiesbaden XIII 4, 467

Početak:

اوله: حمد ثابتدر اول الله تعالى حضرتنه كه عالمى ايله بزتدى ...

Završetak:

آخره: تركشى جار اسىْ حار منهمر آقجى رجل آيق كعب طريق خف ادك سق ثغ حبز اتمك قبله اويمك زرع اكمك

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

2. L. 21b-29.

عنوا ن

ʻUNWĀN

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca. Gornji naslov je u rukopisu, napisan crvenim mastilom.

Početak:

اوله: عنوان تسليمات نصاب جناب ...

Završetak:

آخره: نسخ دواج نزح ممتنع تم . تمت والله اعلم

3. L. 30b - 37.

ما يا ايشان

MĀ YĀ ĪŠĀN

Kratki perzijsko-turski riječnik, od nepoznatog pisca. Gornji naslov je na početku djela, napisan crvenim mastilom.

Početak:

ما يا ايشان نيك كرديم ايشان نيز با ما نيك كردن

Završetak:

هزار ده هزار صد هزار هزار هزار تمت تمام
١... ١٠... ١٠٠... ١......

4. L. 38b - 50.

تحفهٔ عشاق

TUḤFA-I 'UŠŠĀQ

Zbirka kratkih izreka i rečenica za razgovor, sa interlinearnim prevodom na turski jezik, od anonimnog autora.

Trako, 79; Flügel I,143.

Početak:

اوله: بنام خداي عزّ و جلّ آغام كردم و بر نعمتان شكر آوردم ...

Završetak:

آخره : ياد كار اين قدر تمام بود
ياد كار بو قدر تمام اولدى

Djela pod tačkom 2-4 prepisao isti nepoznati prepisivač, bez oznake datuma, vjerovatno u XVII stoljeću,

Na posljednjem listu su vježbe u pisanju.

Na zadnjoj unutarnjoj korici je ime ranijeg vlasnika:al-ḥāǧǧ Ḥusayn Muẓaffarī (Muzaferija).

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4481. R-2162.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 56+4; 20 x 13,5 (15 x 7 i 16 x 8); 11 i 21 red. *Nasḫ i ta'līq.* Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Osnovni tekst u drugom djelu nadvučen crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen.

1. L. 1 - 27.

لغت فرشته اوغلى

LUĠAT -I FIRIŠTE OĠLU

Prepisao Muḥammad b. Ibrāhīm, stanovnik Prusca, u Kafijinom džematu, 1173/1759.

2. L. 32b - 56.

مجمع اللطائف

MAĠMA' AL-LAṬĀ'IF

Djelo u kome je sabrano, protumačeno i prevedeno na turski jezik četrdeset hadisa, komentar Oporuke Abū Ḥanīfe i tumačenje o pokajanju i traženju oprosta od Allaha. Napisao Ḥasan b. Naṣūḥ ad-Dumnawī (iz Duvna) al-Bosnawī, živio u drugoj polovini XVII stoljeća. Ovo je njegov četvrti rad, koji je dosad otkriven. O ovom djelu nismo našli podatke u pristupačnim izvorima

Podijeljeno je na tri poglavlja (*bab)* i zaključak *(ḫātima)*

Početak:

اوله: الحمد لله رب العالمين ... و بعد بو عبد ضعيف محتاج الى رب الغني حسن بن نصوح الدمنوي مولنا البوسنوي نسبة ايدر ... و بو رساله اوج باب ايله خاتمه اوزرينه ترجمه اتدم بو رساله مجمع اللطا ئف ناميله تسميه اتدم ...

Završetak:

آخره: و بو حديث شريفى دخى بخاري حضرتلرى روايت ايلدى و الله اعلم بالصواب و اليه المرجع و المآب و نحمده على التمام و نستغفره ...

Prepisivač i godina prepisa isti kao u prvom djelu ove zbirke.

Na kraju ovog djela je nijjet za učenje Kur'ana. Na posljednja tri lista je bilješka iz fikha, na arapskom jeziku i bilješka iz propovjedništva, na turskom jeziku. Na samom kraju je ime prepisivača kao vlasnika rukopisa i imena dana na perzijskom jeziku.

4482. R-5568.

Zbirka (مجموع), *2*

L.95; 20 x 14. *Nasḫ* vokalizovan. U prvom djelu u proredu ima tumačenja, a u drugom djelu turske riječi pisane su u proredu. Poglavlja su

pisana crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel i bijel, glat malo oštećen, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen.

1. L. 1 - 34.

لغت فرشته اوغلی

LUĠAT-I FIRIŠTE OĠLU

Prepisan 1203/1788, iz primjerka koji je datiran 958/1551.

2. L. 35b - 95.

مرقاة اللغة

MIRQĀT AL-LUGA

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca. Ovaj rječnik je nekad teško prepoznati, jer su ga prepisivači često miješali sa rječniciam *al-Iršad fī al-lugat i Lugat Muntahā.*

Kairo t. 100; Karatay t II, 1999; Ahlwardt VI, 7007.

Početak:

اوله: اب اب آباء اباء ابتداء ابتر ابتغاء ابتكار ابتلاء

Završetak:

آخره: يوم الدين : يوم القيامة، يوم الفصل: يوم الحساب، يوم الحسرة: يوم العبوس يوم آخر ...

Prepisao nepoznati prepisivač 1208/1793.

Na posljednim nenumerisanim listovima ima bilježaka iz fikha, hadisa, jezika i drugo.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4483. R-2593.

لغت فرشته اوغلی

LUĠAT-I FIRIŠTE OGĠLU

L. 24; 21 x 15 (16,5 x 8); 13 redova *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, oštećen.

Povez polukožni, također, oštećen i rastavljen od listova.

Ime prepisivača i datum prepisa nisu navedeni (XVIII stoljeće).

Uvakufio Salim ef. Muftić,1938.

4484. R-2974.

لغت فرشته اوغلی

LUĠAT-I FIRIŠTE OĠLU

L. 34; 17 x 11 (13,5 x 7,5); 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Imaju kustode. Tekst na prvih šest listova obrubljen je debljom pozlaćenom linijom, koja je pozelenila, a ostale stranice tankom crvenom linijom. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom. Na sredini korica i preklopu utisnuti su ornamenti.

Nema podataka o prepisivaču i datumu prepisa, ali smatramo da prepis potječe iz XVIII stoljeća.

4485. R-5630.

لغت فرشته اوغلی

LUĠAT-I FIRIŠTE OĠLU

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

Početak (ovdje):

اوله : دع سكسك جيد ييون ودع كسمك قط چنك ...

L. 10; 21,5 x 15,5 (15 x 8,5); 7 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Tekst na starnicama obrubljen je tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, učadio.

Bez poveza.

Prepis je vjerovatno iz XVIII stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4486. R-7803.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 42; 20 x 13,5. *Nasta'līq*. Neki naslovi, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima i interlinearno ima kratkih tumačenja. Tekst na stranicama, osim prvog djela u ovoj zbirci, obrubljen je tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

1. L. 1 - 19 (14 x 7,5); 16.

لغت فرشته اوغلى

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

Početak i kraj djela je isti kao i u prethodnim primjercima.

Na 20-21. listu su bilješke iz tedžvida.

2. L. 22b - 30a (15,5 x 8,5)

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

Kratak perzijsko-turski rječnik za djecu. Napisao Muḥammad b al-ḥāǧǧ Ilyās, čija nam je biografija nepoznata.

Dobrača I, 594,4; Rieu t, 141; Flügel I, 145; Trako, 220; Boškov I, 101; Mostar, 38,3.

Početak:

الحمد لله العلي القوي الجبار ..أما بعد جنين مى كويد أخرج الناس محمد بن الحاج الياس
... و اورا تحفة الهادية نام

دانستن شناختن آموختن ...

بلمك اكلمق اوكرغك ...

Završetak:

نود هزار صد هزار ...

طقسان بيك يوز بيك...

Turske riječi pisane su ispod perzijskih crvenim mastilom.

3. L.32 - 33a (15 x 8,5); 23.

حروف احاديه

ḤURŪF-I AḤĀDIYA

Kraće djelo na turskom iz gramatike arapskog jezika, a opisuju se riječi sa jednim, dva ili tri suglasnika, od nama nepoznatog pisca. Možda je ovo izvadak iz nekog većeg gramatičkog djela.

Početak:

اوله: ا مدّ له ندا ايچوندر كرك اوّل كلمده اولسون كرك آخرنده ...

4. L.33b - 42 . (14,5 x 8): 8.

(لغت عربى فارسى تركى)

(LUĠAT-I ʿARABĪ-FĀRSĪ-TURKĪ)

Arapsko-perzijsko-turski rječnik, od nama nepoznatog autora.

Početak:

اوله: اللهُ الكبيرُ القوىّ العالمُ القادر العزيزُ الغنىّ

خداى بزرك زور دار دانا توانا عزيز بى نياز

اولو تكرى كوچلو بلجى كوج يتر حرمتلو باى

Završetak:

آخره: و من عباده الصالحين. و قلت لا اله الاّ الله محمد رسول الله.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, ali smatramo da rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Na naslovnoj stranici je ime i lični pečat ranijeg vlasnika: ʿAli Riḍā b. Muḥammad Ḥasib-efendi b. al-ḥāǧǧ Ibrāhīm b. Muṣṭafā as-Sarāyī (iz Sarajeva), godina 1257/1841.

4487. R-5561.

لغت فرشته اوغلى

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

Na više mejsta pogrešno je napisan naslov djela: *Šāhidī.*

Početak:

اوله: خبز اتمك قبل اويمك ذرع اكمك قول غلام

Završetak:

آخره: رجل آيق كعب طريق خف ادك سق ثخين

L. 19; 19,5 x 13,5 (16,5 x 10); 15 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Rečenice rastavljene krupnim crvenim tačkama. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Bez poveza.

Nema podataka o prepisivaču i datumu prepisa.

Vakif i vlasnik Ḥusayn b. al-ḥāǧǧ ʿOmar.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4488. R-7745.

لغت فرشته اوغلی
LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

Djelo je na kraju nepotpuno i oštećeno.

L. 30; 16,5 x 11,5 (13 x 8): 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, oštećen.

Bez poveza

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

4489. R-1653.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 68; 22 x 16,5 (17 x 11, 15, x 7, 17 x 9); 9; 11 i 21 red. *Nasḫ*, od različitih prepisivača. Prva dva djela vokalizovana. Naslovi, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima tumačenja. Istaknute riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, malo oštećen.

1. L. 1 - 32.

لغت فرشته اوغلی
LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

Prepisao nepoznati prepisivač, 2. zul-hidždže (1)222/1807.

2. L.33 - 45.

لغت بوسنوی ترکی
LUĠAT-I BOSNAWĪ-TURKĪ

Bosansko-turski rječnik, od nama nepoznatog autora. Iz završetka se vidi da je rječnik završen 1152/1739. godine.

Početak:

اوله: بوغ تكرى يدنو بر در هم يدنى وحدتى
دوشه جاندر چوق آدم درلغى در ژيوتى

Završetak:

آخره: شويله بلسون نكته، سنجان كلام
اولدى بيك يوز اللى ايكى ده بوسنجه تمام.

3. L. 46b - 56.

كتاب رسم عثمانى
KITĀB-I RASM-I ʻOṮMĀNĪ

Naslov u rukopisu je: هذا في بيان قواعد رسم حضرت عثمان رضى الله عنه

Traktat o pravopisu Osmanova mushafa, napisao Ḥusayn b. ʻAlī al-Amāsī oko1062/1651.

Dobrača I, 140,11.

Početak:

اوله : بسم الله الذي لا يضر مع اسمه شئ فى الارض و لا في السماء ...

Završetak:

آخره: تبت يدا و تبّ ما اغنى ذات حمالة ملك الناس اله الناس

Prepisao ḥāfiẓ Zakariyyā b. Sulaymān, učenik Sulaymān b. ʻAlī aṭ-Ṭrnawī-je, 1161/1748.

4. L. 56 - 68.

رسالة في بيان رسوم المصاحف العثمانية
RISĀLA FĪ BAYĀN RUSŪM AL-MAṢĀḤIF AL-ʻOṮMĀNIYYA

Naslov u rukopisu je: هذا الكتاب جامع الكلام بركوى محمد افندى

Traktat na istu temu kao i prethodno djelo. Napisao Muḥammad b. Pīr ʻAlī al-Birgawī, umro 981/1573. Interesantno je napomenuti da pristupačni katalozi ne navode ovo djelo.

O.M. I, 254,4

Početak:

الحمد لله رب العلمين ... فهذه رسالة في بيان رسوم المصاحف العثمانية الستة المدني الخاصّ المسمّى بالإمام ...

Završetak:

سورة الكافرون دين بغير يا ، سورة الفلق النفثت. تمت الرسالة المعمولة لمحمد چلبى نور الله تعالى ...

Prepisao spomenuti Zakariyya, 7. ramazana 1168/1754.godine.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4490. R-7805.

لغت فرشته اوغلى

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

L. 24; 20,5 x 13,5 (13,5 x 8); 12 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Tekst na stranicama obrubljen tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepisao nepoznati prepisivač 1224/1809.godine.

4491. R-4287.

Zbirka (مجموع), *2*

L.72; 19 x 13,5 (13,5 x 9,5 i 16x11); 5 i 11 redova. *Nasta'līq*, pomiješani, vokalizovani, pisani slabim rukopisom. Prvo djelo pisano u razmaknutim redovima, a u proredu i po rubovima je komentar dotičnih riječi. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez polukožni, oštećen.

1. L. 1 - 57a.

لغت فرشته اوغلى

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

2. L. 62b - 72a

لغت مختصر فارسى تركى

LUĠAT-I MUḪTAṢAR FĀRSĪ-TURKĪ

Kratak perzijsko-turski rječnik od anonimnog autora.

Trako, 257.

Početak:

سپاس و منّت اول خلاق پا كه   كه عقل و فهم ..

....

خدا تكرى خبرجى در پيمبر   قولا غوز رهلر و كوجلى توانكر ...

Prepis oba djela potječu iz XIX stoljeća.

4492. R-3033.

شرح لغت فرشته اوغلى

ŠARḤ-I LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

Djelo je na kraju nepotpuno.

Komentar arapsko-turskom rječniku *"Luġat-i Firište Oğlu"*, od nepoznatog pisca. Gornji naslov napisan je na naslovnoj stranici. U pristupačnim izvorima ovaj komentar nismo mogli pronaći, pa je, prema tome, vrlo rijedak primjerak.

Početak:

اوله: خبز اتك دخى الخُبز: معروف و الخَبز بالفتح:مصدر قبل اويمك بالغم من التقبيل زرع اكمك الزرع واحد ...

L. 79; 15 x 10,5 (12,5 x 6,5); 13 redova. *Nasta'līq*, pomiješani, djelomično vokalizovan. Osnovni tekst nadvučen je crvenom linijom, a početne riječi komentara označene su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni; druga korica i dio djela otkinuto i zagubljeno.

Prepis potječe vjerovatno iz XVIII stoljeće.

4493. R-7562.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

Arapsko-turski rječnik. Napisao Muṣṭafa b. Šamsuddīn Aḥmad al-Qaraḥiṣārī al-Aḫtarī, umro 968/1560.

Ḥ.Ḫ. I, 31; A.M. II, 434; Karatay t II, 2015; TÜYATOK 07 V, 3468; Wiesbaden XIII/3, 220.

Početak:

اوله: الحمد لله الذي شرفنا بالنطق و البيان و فضلنا بالفصاحة و التبيان ... و بعد قال الفقير ... مصطفى بن شمس الدين القراحصارى الشهير بالاختري ...

Završetak:

آخره: و يقال يهيّز صمغ الطلح، و حجارة أمثال الكف اليها، صحرا: مفازه كبي اليهم الرجل الكثير

L. 445; 20 x 15,5 (18 x 11,5); 20 i 21 red. *Nasta'līq*, od dvojice različitih prepisivača, djelomično vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, djelomično oštećen, listovi prosuti.

Povez kartonski, oštećen, rastavljen od listova.

Prepisao Ken'an b. 'Abdullāh 962/1554. (za autorova života).

Poklon porodice Riđanović-Velagić.

4494. R-4780.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L.346; 29,3 x 19,5 (19,5 x 12); 25 redova. *Ta'līq*, pisan oštrim perom. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Po rubovima ima dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni, oštećen, a na sredini korica utisnuti su ornamenti.

Prepisao Murād b. Muṣṭafā 985/1577. godine.

Na prvom zaštitnom listu je jedna bilješka na turskom jeziku, pisana vrlo slabim rukopisom i teško čitljiva. Na drugom zaštitnom listu su dvije bilješke iz jezika. Na zadnjem listu, u vrhu, je bilješka o vremenskim nazivima u jednom danu, prenesena iz djela خط الزند. Iza toga, na zaštitnom listu, su bilješke iz jezika, prenesene iz djela *Muḫtār aṣ-Ṣiḥāḥ*.

Iz zaostavštine Ahmed ef. Selimovića, kadije.

4495. R-3868.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 268; 25,2 x 18 (20,5 x 12,5); 27 redova. *Nasḫ*, sa malom primjesom *ta'līqa*, razgovjetan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom, a arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Po rubovima ima ponešto dopuna. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom, oštećen. Na sredini korica i na preklopu utisnuti su ornamenti.

Prepisao al-ḥāǧǧ Sefer b. Muḥammad, u prvoj trećini šabāna, 1000/1592. godine.

Na naslovnoj stranici je bilješka na turskom jeziku o uvakufljenju knjige.

Uvakufio Ahmed-aga, aga carskog harema.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4496. R-727.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 280; 20,5 x 15 (16,5 x 11; 19 redova. *Nasta'līq*, pomiješani. U početku su poglavlja pisana crvenim mastilom, a kasnije krupnijim slovima. Arapske riječi nadvučene crvenom ili crnom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, glat.

Povez polukožni.

Prepisao Maḥmūd b. Ibrāhīm b. Muḥammad, 23. muharrema 1025/1616.

Na prvom zaštitnom listu je ime ranijeg vlasnika i njegov lični pečat: Mustafa, kadija u Jajcu, 25. rebiul-evvela (12)64/1837. Na naslovnoj stranici je brisano ime drugog ranijeg vlasnika.

Uvakufio Hadži Omer ef. Aqhisari Iskopyevi (na pečatu 1284/1867. godina)

4497. R-6568.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 238; 20 X 15 (16,5 X 11,5); 19 redova. *Nasta'līq*, pomiješani. Poglavlja pisana crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, učadio, dohvaćen vlagom, pa je i pismo oštećeno, listovi prosuti.

Povez kožni, rastavljen od listova.

Prepisao Ḥusayn b. Sayyidīn, muallim i mujezin u džamiji i mektebu u kasabi Yenice-Jenidže (Mrkonjić Grad), koju je sagradio hadži Mustafa-aga, koncem džumadel-evvela 1025/1616.

Na naslovnoj stranici su dove; na predzadnjem listu su recepti na turskom jeziku za neke bolesti, pisani kasnije i bilješka o uvakufljenju. Na posljednjem zaštitnom listu je bilješka na turskom jeziku o klanjanju nafile-namaza i ime ranijeg vlasnika:Muharem Čandić, Gradačac, pisano latinicom, zelenim mastilom.

Uvakufila Fatima, kći Mustafina, safera 1248/1832.

4498. R-7394.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 423; 20,3 x 15 (18 x 10,5); 23 reda. *Ta'līq*, pisan uvježbanom rukom prepisivača. Poglavlja pisana crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel.

Povez kožni, oštećen.

Prepisao nepoznati prepisivač u prvoj trećini rebiul-evvela 1025/1616. godine.

Uvakufio Abdulkadir Muzaferija (v. mali pečat na početku djela).

4499. R-171.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 265 (originalna folijacija); 30,2 x 21 (24 x 14,5), 25 redova. Ta'līq, pisan vještom rukom prepisivača. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Tekst na prve dvije stranice obrubljen debljom pozlaćenom linijom. Po rubovima, na nekim listovima, ima malo dopuna i ispravaka. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski, noviji.

Prepisao Aḥmad b. Ibrāhīm al-Balgrādī (Beograđanin), nastanjen u Rudniku, u četvrtak, 22. rebiul-evvela 1041/1631. godine.

(قد وقع الفراغ من تحرير هذا الكتاب، بعون الله الملك الوهاب، في اليوم الثاني و العشرين من شهر ربيع الاول...في يوم الخميس في وقت الظهر عن يد العبد الضعيف المحتاج الى رحمة اللطيف احمد بن ابراهيم البلغرادي الساكن برودنيك غفر الله له ... سنة احدى و اربعين و الف)

Na prvom zaštitnom listu su: naziv djela, jedna bilješka iz jezika na turskom jeziku, jedan hadis, te imena i lični pečati ranijih vlasnika: Aḥmad b. Aḥmad, muderris u medresi nekog Aḥmad-bega (drugo ime teško čitljivo), godina 1069/1658. i Fatḥullāh b. Fayḍullāh b. Aḥmad.

Na naslovnoj stranici su bilješke iz jezika, fikha i naziv djela.

4500. R-7560.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 334 (originalna folijacija); 19,8 x 14,3 (16 x 10,5); 23 reda *Nasḫ*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Po rubovima ima ponegdje dopuna. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni, oštećen.

Prepisao 'Alī b. 'Omar, u trećoj dekadi zul-hidždžeta 1093/1682. godine.

Na prvom zaštitnom listu je bilješka iz tefsira i sadržaj djela.

Poklonio Jakub ef. Memić - Novi Pazar.

4501. R-4192.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 239 (originalna folijacija); 25,3 x 14 (21,5 x 10); 29 redova. *Ta'līq*, pisan vještom rukom kaligrafa. Poglavlja su pisana crvenim mastilom, a arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Po rubovima ima malo ispravaka i dopuna. Imaju kustode. Papir bijel, učadio, dohvaćen vlagom, pismo na mnogim listovima oštećeno, pretposljednji list otkinut i zagubljen.

Povez kožni, s preklopom, oštećen, a neki listovi rastavljeni od poveza.

Prepisao nepoznati prepisivač, u prvoj dekadi mjeseca zul-kadeta 1100/1689. godine.

Na prvih devet nepagiranih listova nalazi se sadržaj djela.

4502. R-3787.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 210; 29 x 18,5 (23,5 x 1 0,5); 32 reda. *Ta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom, oštećen, na početku i na kraju listovi prosuti i rastavljeni od poveza.

Povez polukožni, oštećen, posljednja korica otkinuta i zagubljena. Posljednje poglavlje u ovom primjerku je: فصل الميم و اللام

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, ali smatramo da prepis potječe iz XVII stoljeća.

Na naslovnoj stranici su abdeske dove, bilješka iz jezika i jedna nejasna bilješka (teško čitljiva i izblijejedjla).

Poklonio Enis Muftić.

4503. 6093.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 297; 29 x 19 (21 x 12); 27 redova. *Ta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Povez kartonski, noviji. Djelo ima originalnu folijaciju, ali prilikom preuvezivanja neki su listovi pogrešno složeni i tako uvezani.

Smatramo da rukopis potječe iz XVII stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4504. R-7566.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 330; 30 x 20 (22 x 14); 28 redova. *Nasta'līq*, pomiješani, pisani sitnijim slovima. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom, a arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen i rastavljen od listova.

Prepisao nepoznati prepisivač 1118/1706. godine.

Na naslovnoj stranici i na kraju djela je ime i lični pečat ranijeg vlasnika knjige: Muṣṭafā b. Yūsuf al-Bosnawī, iz kasabe Varcar Vakufa (Mrkonjić Grad), godine različite i nejasne (1186/1772. i 1198/1783).

Rukopis je donesen iz Odbora IZ Mrkonjić Grad.

4505. R-125.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

Djelo je na početku nepotpuno, nedostaju četiri lista.

L. 371 (originalna folijacija); 30,5 x 19 (25 x 13); 31 red. *Nasḫ* sa primjesom *ta'līqa*. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom, a arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom.

Povez kožni. Na sredini korica utisnuti su pozlaćeni ornamenti.

Prepisao Ḥusayn b. Muṣṭafā, u utorak, u mjesecu saferu 1126/1714.godine.

Vakuf Simzade (Đumišića) medrese.

4506. R-6701.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 296; 27,5 X 19 (21 X 11,5; 31 red. *Ta'līq*, sitan, pisan vještom rukom kaligrafa. Poglavla su pisana crvenim mastilom, a arapske riječi nadvučene crvenom linijom.. Tekst na prve dvije stranice obrubljen debljom pozlaćenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, oštećen, dohvaćen vlagom.

Povez na zadnjoj korici kožni, a prvoj kartonski, s preklopom, oštećen.

Prepisao neki Ibrāhīm, vaiz, 1163/1750. (bilješka nalijepljena na prvom zaštitnom listu)

Na prvom zaštitnom listu i naslovnoj stranici su bilješke iz jezika, većinom prenesene iz rječnika Na posljednjem listu i unutarnjoj korici su većinom recepti, na turskom jeziku, za liječenje pojedinih bolesti. Tu je oštećena i nejasna bilješka, na turskom jeziku, koliko smo mogli razumjeti, o postavljanju hatiba u jednom selu kod Travnika, datirana 1151/1738. Na unutarnjem prijeklopu je ime: Hadži Muḥammed, imam u džamiji Osman-bega.

Uvakufio Murad-kapetan b. Osman-kapetan, 1234/1818. (bilješka i pečat na naslovnoj stranici, u lijevom uglu).

Poklonio Muhamed-efendija Ćatić.

4507. R-5627.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

Djelo je na početku nepotpuno.

L. 445; 21,5 x 16 (15 x 10); 23 reda. *Nasta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Tekst na stranicama obrubljen tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, oštećen.

Povez kartonski, noviji.

Prepisao ʻAbdullāh b. al-ḥāǧǧ Muḥammad Dāgistānī, u gradu Karsu, 1170/1756.godine.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4508. R-7565.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 369; 30,5 x 20 (24,5 x 14); 29 redova. *Nastaʻlīq*, od dvojice različitih prepisivača. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima ima dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Tekst na većini stranica obrubljen crvenom linijom. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, malo oštećen.

Povez kožni, s preklopom, oštećen. Na sredini korica utisnuti su ornamenti.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali je rukopis stariji od 1188/1774, jer je u bilješci na prvom zaštitnom listu napisano ime ranijeg vlasnika: hadži Ibrahim i navedena ova godina. Ispod bilješke je druga, iz koje se razumije da je rukopis prešao u vlasništvo Mehmed-efendije iz ruke ʻAlī-efendije Halaćzade, godina (12)43/1827.

Na više mjesta u rukopisu ima mali pečat, u kome piše da je rukopis vakuf nekog Ahmed-efendije.

Poklonio hafiz Mehmed-efendija Zahirović iz Banja Luke.

4509. R-202.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 284; 30 x 20,5 (25,5 x 15); 23 reda. *Taʻlīq i nasḫ*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom, pismo djelomično oštećeno.

Povez kartonski, zaštićen crnim platnom.

Prepisao Ibrāhīm b. Ṣāliḥ b. Aḥmad b. al-ḥāǧǧ Ṣāliḥ Nawabādī (kraj Prusca), 1209/1704.godine.

(من يد المذنب المجرم المحتاج الى رحمة رب الرحيم ابراهيم بن صالح بن احمد بن الحاج صالح نوابادي رضي الله عنهم الباري في سنة تسع و مائتين و ألف من هجرة)

4510. R-150.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 313; 29,8 x 19 (21 x 11); 29 redova. *Taʻlīq*, sitniji. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, malo dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom, oštećen. Na sredini korica i na preklopu utisnuti su ornamenti.

Prepisivač, mjesto i datum prepisa nisu navedeni, ali smatramo da rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu su brisana imena ranijih vlasnika knjige, navedeni broj lista u ovom primjerku, te ime i pečat ranijeg vlasnika: ʻAbdullāh b. Ṣāliḥ b. Aḥmad, iz Gornjeg Vakufa. Ispod ovoga je bilješka iz koje se razumije da je u Bosni 1217/1804. godine bila velika suša, glad i skupoća, tako da je jedan tovar pšenice koštao 70 "eseda" (vjerovatno vrsta nekog vrijednog novca), a tovar ječma 50 eseda. Sirotinja je tražila mesne kosti i kupovala ih za pola ili četvrtinu eseda. Med u ovoj godini koštao je jedan i pol eseda. Ispod ove je druga bilješka, datirana 1232/1816. godine, iz koje se, opet, razumije da je u Bosni te godine bila suša i da je tovar pšenice koštao 150 eseda, a tovar ječma 100 eseda. Ugledajući se na gornje bilješke, neko je ispod ove napisao sličnu bilješku 1370/1950. godine, iz koje se razumije da je tovar pšenice bio veoma skup, ali autor ove bilješke slabo je poznavao arapski jezik, pa nismo mogli tačno ustanoviti koliko je zapravo koštao tovar pšenice te godine.

4511. R-591.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju, manjkaju po dva lista.

L. 496; 26 x 17 (19 x 9,5); 23 reda. *Taʻlīq*, pisan vještom rukom kaligrafa. Naslovi, poglavlja pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Po rubovima u početku ima dopuna i kratkih komentara. Papir tamnobijel, čvrst, glat, dohvaćen vlagom, malo oštećen.

Povez kartonski, noviji.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis je vjerovatno iz XVIII stoljeća.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku (v. pečat na početku i na kraju djela).

4512. R-4419.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 247; 31 x 19 (22,5 x 14); 25 redova. *Ta'līq,* od dvojice različitih prepisivača. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Po rubovima, na nekim listovima, ima malo dopuna. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s prklopom.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Na naslovnoj stranici je ime ranijeg vlasnika: Osman b. Hasan iz Gračanice i bilješka da je rukopis vakuf njegove medrese u istom gradu. Tu je i bilješka iz koje se razumije da je Osman-efendija, nakon što je bio muallim u Gračanici, premješten u Zvornik, u Novu medresu.

4513. R-7563.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 489; 20 x 14,2 (14,5 x 9); 21 red. *Nasḫ,* pisan uvježbanom rukom prepisivača. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom, a arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Po rubovima ima dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Tekst na prve dvije stranice obrubljen sa po dvije tanke crvene linije, a na ostalim stranicama jednom tankom crvenom linijom. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom, pa je pismo na mnogim listovima oštećeno.

Bez poveza, korice otkinute i zagubljene.

Pošto na kraju manjka jedan list, prepisivač i datum prepisa su nepoznati, ali je rukopis najvjerovatnije iz XVIII stoljeća.

Rukopis je donesen iz Odbora IZ Bosanski Novi.

4514. R-4838.

الاختري في اللغة

AL-AḪTARĪ FĪ AL-LUĠA

L. 336; 19 x 13,5 (12 x 7,5); 19 redova. *Nasḫ,* pisan sitnijim slovima. Po rubovima ima malo dopuna i ispravaka. Tekst na prve dvije stranice obrubljen tankom crvenom linijom. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, malo ućadio.

Povez kožni, s preklopom.

Prepisao Muḥammad b. Amīn b. Ḥasan-aga, u Zenici, u mahali Kočeva, u utorak, 25. safera 1261/1845. godine.

Rukopis je bio u vlasništvu porodice Serdarević iz Zenice.

4515. R-1085.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 308; 20,2 x 14 (15 x 9); 19 redova. *Ta'līq,* pisan vještom rukom kaligrafa. Poglavlja su pisana krupnijim slovima, a neki su riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel.

Povez kožni, s preklopom, a na sredini korica utisnuti su ovalni ornamenti.

1. L. 1 - 306a

ترجمان الصحاح

TARĞUMĀN AṢ-ṢIḤĀḤ

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog autora. Hadži Halifa (I,397 i II,1073) navodi ovakav naslov i kaže da je to prevod na turski djela *aṣ-Ṣiḥāḥ fī al-luġa* (v.br. 4447) i da mu je autor Pīr Muḥammad b. Yūsuf al-Anqarawī, bez biografskih podataka i početka djela, pa nismo sigurni da li je riječ o istom djelu.

Karatay t II, 2027; Rieu t, 135.

Početak:

اوله:الحمد لله الذى انزل الفرقان لـبين الشرائع و الايمان بلسان عربي ... أما بعد بلكل كه علوم دينيه و احكام شرعيه عرب لغتى اوزرنه واردر اولمشدر ...

Završetak:

آخره: و لا زال منهلا بجرعانك القطر. تم الكتاب بعون الله الملك الوهاب.

Prepisao nepoznati prepisivač, koncem redžeba 978/1570. godine.

2. L. 306b - 308.

رسالة في الطرق (بيان أقرب الطرق الى الله)

RISĀLA FĪ AṬ-ṬURUQ

(BAYĀN AQRAB AṬ-ṬURUQ ILĀ ALLĀH)

Traktat iz tesavvufa "o najkraćem putu koji vodi Bogu". Napisao Nağmuddīn Abū al-Ğannāb Aḥmad b. 'Omar al-Kubrā al-Ḫīwaqī, umro 618/1221.

Dobrača I, 120,2, str. 73; GAL,S I, 786-7.

Početak:

اوله: الحمد لله رب العالمين... قال الشيخ الامام الأجل... نجم الحق و الدين ابو الجناب الكبرى الخيوقى

Završetak:

آخره: اي: كمن بقي في ظلمات الشجرة الإنسانية ليس بخارج منها لا بازمرية(!) المؤمنية و لا بشمارية الولاية و النبوة. تم بعون الله سنة ٩٧٨.

Prijepis je iz iste godine kao i prethodno djelo.

Prvi zaštitni list i naslovna stranica su, usljed vlage, slijepljeni, a na tom zaštitnom listu su stihovi na arapskom jeziku, naslov djela, ime ranijeg vlasnika:al-ḥāğğ Muṣṭafā, kadija i ime vakifa.

Uvakufio Mehmed ef. Svrzo, 1931. godine.

4516. R-1531.

ترجمان الصحاح

TARĞUMĀN AṢ-ṢIḤĀḤ

L. 250 (originalna folijacija); 19,7 x 13,5 (16x8,5); 24 reda. *Nasḫ-ta'līq*, pomiješani. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Po rubovima ima dopuna i objašnjenja od istog prepisivača. Tekst na stranicama obrubljen sa po dvije tanke crvene linije. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat.

Povez kožni, sa utisnutim pozlaćenim rozetama na sredini korica.

Prepisao Muṣṭafā b. 'Alī, 9. zul-hidždžeta 1007/1598. godine.

Na trećem i četvrtom zaštitnom listu je naslov i sadržaj djela. Na petom listu su bilješke iz jezika, jedna dova, bilješke iz fikha i fetve. Na šestom listu je ime i lični pečat ranijeg vlasnika:Mustafa, kadija. Na sedmom listu je jedna dova sa objašnjenjem na turskom jeziku.

Na naslovnoj strani su imena ranijih vlasnika Muḥammad Rağā'ī, godina (1)174/1760, hafiz Muḥammad Sammāg, muhurdar, godina 1194/1780, Ṣabrī

Ismā'īl, 1214/1799, Muḥammad b. Muṣṭafā b. Ḥusayn b. Muṣṭafā, mutevelija, hatib i serdar u kuli Novi Pazar i muallim rušdije u Zvorniku, godina 1278/1861, te neko ime 'Abdulwahhān Šayḫzāde i jedan stari pečat ove biblioteke sa natpisom: Vakuf Gazi Husrev-begove biblioteke, godina (1)128/1715. Na posljednjih pet-šest zaštitnih listova nalaze se dove, zapisi i stihovi od turskih pjesnika:Sā'iba, Ševketa, Nusret-efendije, Rakima Tibrizije i Vehbije.

Vakuf Gazi Husrevbegove medrese (biblioteke).

4517. R-1619.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 279 (originalna folijacija); 20,5 x 13 (16 x 9,5); 23 reda. *Ta'līq*, sitniji, pisan uvježbanom rukom kaligrafa. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene crvenom linijom. Tekst na stranicama obrubljen sa po dvije tanke crvene linije. Po rubovima, na nekim listovima, ima dopuna i objašnjenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Pvez polukožni, malo oštećen.

1. L. 1 - 263.

ترجمان الصحاح

TARĞUMĀN AṢ-ṢIḤĀḤ

Poslije prve stranice manjka osam listova.

Prepisao Ibrāhīm b. Hūbiyār, poznat kao Šakotić, rođen u Hercegovini u nahiji Belgradčik, drugo ime Konjic, u selu ...(teško čitljivo), 27. ramazana 1030/1621. godine

(يسر الله تعالى إتمام هذه النسخة في اليوم السابع و العشرين من شهر رمضان المبارك سنة ثلثين و ألف عن يد الفقير ... ابراهيم بن حوبيار ... الشهير بشاقتيك المولود در لواء هرسك من القرية الروم ايلى في ناحية بلغرادجق نام ديكر قونج في قرية...؟)

Na kraju je jedan hadis, čija vjerodostojnost nije sasvim pouzdana, te nazivi mjera i fetve.

2. L. 264b - 279.

لغت عربى - تركى (مستخرجة من متون اللغة)

LUGAT-I 'ARABĪ-TURKĪ

Kraći arapsko-turski rječnik, napisan na osnovu prethodnog rječnika, od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : باب الألف أورق دشيا وزن أعراس جمع عروس ...

Prepisivač i datum prepisa kao i u prethodnom djelu.

Na nekoliko mjesta je veliki pečat, u kome se može pročitati: Yūsuf b. Faḍlullāh, imam u džamiji sultana Mehmed-hana, godina 1165/1751.

Na prvom zaštitnom listu je: naslov djela, jedna dova, bilješka o rođenju neke djece, cijena i sadržaj knjige.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4518. R-2342.

ترجمان الصحاح

TARĞUMĀN AṢ-ṢIḤĀḤ

L. 264, 20,2 x 14 (16 x 9); 22 reda. *Nasta'līq*, pomiješani. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom, a arapske riječi nadvučene crvenom linijom.. Po rubovima, na nekim listovima, ima malo dopuna. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat.

Povez polukožni, oštećen i popravljan.

Prepisao Raǧab b. Muḥammad, u Drnišu, 14. šabāna 1033/1624. godine.

(قد تمت هذه النسخة الشريفة في قصبة المسمى بدرنيش في يوم اربعة عشرة من شهر رمضان ... على يد العبد الضعيف ... رجب بن محمد فى سنة ١٠٣٣)

4519. R-7561.

ترجمان الصحاح

TARĞUMĀN AṢ-ṢIḤĀḤ

L. 332 (originalna folijacija); 19,5 x 13,5 (16 x 9); 17 redova. *Nasḫ*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, malo dohvaćen vlagom.

Pvez kartonski, noviji.

Prepisao 'Alī b. Muḥammad, u trećoj dekadi rebiul-evvela 1057/1647. godine.

Na prvom zaštitnom listu je sadržaj djela i dvije bilješke iz fikha. Na naslovnoj stranici su imena i lični pečati dvojice ranijih vlasnika: Ḫalīl i Muṣṭafā Ḫalwatī, te pečati Ujedinjene medrese u Banjoj Luci i ove biblioteke.

Poklonio hafiz Mehmed-efendija Zahirović iz Banje Luke.

4520. R-4835.

ترجمان الصحاح

TARĞUMĀN AṢ-ṢIḤĀḤ

L. 283; 20,5 x 14,5 (16 x 10,5); 19 redova. *Nasḫ*, djelomično vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Po rubovima ima dopuna i kratkih komentara. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, oštećen. Na sredini korica utisnuti su ornamenti.

Datum prepisa i ime prepisivača nisu navedeni.

Na drugom zaštitnom listu su bilješke iz jezika. Na početku je ime 'Izzet-hanuma, kći Salih-age Ruhića (?).

Poklonio Salim Serdar.

4521. R-5799.

ترجمان الصحاح

TARĞUMĀN AṢ-ṢIḤĀḤ

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

L. 281; 20 x 15 (13 x 8,5); 17 redova. *Nasḫ*, djelomično vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski, noviji.

Prepisivač i datum prijepisa nepoznati.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4522. 3736.

ترجمهٔ صحاح جوهری

TARĞAMA-I ṢIḤĀḤ-I ĞAWHARĪ

Djelo je na kraju nepotpuno.

Prijevod rječnika (navedenog pod brojem 4447) na turski jezik. Preveo Meḥmed b. Muṣṭafā al-Wānī-Wānqulī, umro 1000/1591.

Ḥ.Ḫ. II, 1073; O.M. II, 48; Karatay t II. 2026.

Početak:

اوله : الحمد لله رب العالمين..أاما بعد اشبو عبد حقير كثير التقصير المحتاج الى اللطف الرباني محمد بن مصطفى الواني ...

L. 481; 40 x 25 (31 x 17); 43 reda. *Nasḥ*, sa malom primjesom *ta'līqa*, razgovjetan, pisan vještom rukom kaligrafa. Prva tri lista su kasnije dopisana, a i završetak je nepotpun. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom, a arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Po rubovima ima dopuna. Imaju kustode. Papir bijel, učadio, oštećen i popravljan, neki listovi su prosuti i rastavljeni od poveza.

Povez kožni, oštećen i popravljan. Na sredini korica utisnuti su ornamenti.

Datum i ime prepisivača nepoznati, jer je djelo na kraju nepotpuno.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4523. R-5798.

الدرة المضية فى اللغة التركية

AD-DURRA AL-MUḌIYYA FĪ AL-LUGA AT-TURKIYYA

Arapsko-turski rječnik. Napisao Ṣāliḥ b. Muḥammad, umro poslije 1029/1620.

Karatay t II, 2036; Rieu t , 150b.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي شرف الانسان،وزينه بالنطق باللسان...أما بعد فيقول المبتهل...مولاه
بن محمد صالح ...و سميته بالدرة المضية في اللغة التركية ...

L. 28; 20,5 x 15 (14 x 9),15 redova. *Nasḥ*, u početku vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Papir tamnobijel, učadio, dohvaćen vlagom.

Bez poveza, listovi prosuti.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4524. R-2621.

(قاموس عربى - تركى)

(QĀMŪS-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Djelo je na početku nepotpuno.

Poveći arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca .Gornji naslov je naš, jer je prva korica i nekoliko listova na početku otkinuto i zagubljeno, pa nismo mogli ni ustanoviti pravi naslov djela niti ime pisca.

Početak (ovdje):

رجت رجل الباب رَحاب رِحاب رُحاب ...

Završetak:

حيوان مادر حيوان قادق حيوان نايغ حيوان ناعق
حمامه دجاجه خنزير غراب

L. 274; 21 x 14 (15 x 8,5); 7 redova. *Nasḥ*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, djelomično oštećen.

Povez polukožni, prva korica otkinuta i zagubljena.

Prepisao nepoznati prepisivač 950/1543.godine.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4525. R-5919.

محموديه

MAḤMŪDIYYA

Arapsko-turski rječnik u stihovima. Napisao neki *Maḥmūd*, umro 961/1553.

Wiesbaden XIII3, 218; G.Kut t, 353

Početak:

اوله : بفتح خالق فتاح واحد بيمن هادى وهاب واحد ...

Završetak:

آخره: مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن اقويوب اوقيده نك يوزنى آق ايده جق

L. 34; 20 x 14,5 (15,5 x 9;, 15 redova. *Nasḥ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima malo tumačenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, malo dohvaćen vlagom.

Povez polukožni.

Prepisao nepoznati prepisivač 1170/1756.godine.

Naš primjerak je prepisan iz primjerka koji je datiran 1087/1676. godine.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4526. R-4163.

لغت افعال

LUĠAT-I AF'ĀL

Arapski rječnik glagola sa prijevodom na turski jezik, koji je napisao neki Ğārullah.. Ovo su podaci koji se nalaze na naslovnoj stranici, a u pristupačnim izvorima ove podatke nismo uspjeli pronaći.

Početak:

اوله : باب الألف من باب فَعَلَ يَفْعِلُ الله ت امت الته تماء امتا الته حقّه التار ابرته العقرب و هو الميبر و ابر التملة ابرارا ...

Završetak:

آخره: باب المفاعلة ر: يا سره و يا سر باصحابك م:ياوم الاجير تمت تمام

L. 83 + 4; 21 x 15 (16 x 10,5); 13 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan, teško čitljiv. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima tumačenja na turskom jeziku. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

Prepisao Yūsuf b. Ḥusayn 1020/1611. godine.

4527. R-1612.

لغت القرآن المجيد
LUĠAT AL-QUR'ĀN AL-MAĞĪD

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca. U pristupačnim izvorima nismo uspjeli pronaći ovakav rječnik. Jedino Hadži Halifa (II, 1557) spominje naslov sličan našem (*"Lugat al-Qur'ān"*). Karatay (t II,2012) spominje ovakav naslov, ali nismo sigurni da li je to isto djelo, jer kod nas nema uobičajenog uvoda.

Početak:

اوله : الله احد ابتدا اول اب ابّ ابتر

تكرى بر اوّل مثله اتا اتلق اكسك

Završetak:

آخره: يهدى يهيمون يناس ييخف (؟)

L. 32; 20,5 x 15,5 (14,5 x 10,5); 7 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepisao Dervīš b. Sulaymān 1028/1618-19.godine.

Uvakufio Luṭfī-beg b. Aḥmad-beg Paloš, nastanjen u Sarajevu, u mahali Čoban-paša, za Ajni-begov mekteb u Sarajevu, godina 1252/1863.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4528. R-1415.

Zbirka (مجموع), *8*

L.160; 21 x 15,5 (14,5 x 10); 15 redova. *Nasḫ* i *nesta'līq*. Turske riječi u prvom djelu pisane su crvenim mastilom, a u komentarima osnovni tekst nadvučen je crvenom linijom. Po rubovima i u proredu ima sitno pisanih komentara. Imaju kustode. Papir bijel, glat, malo oštećen.

Povez polukožni, s preklopom.

1. L. 1 - 43.

الشذور الذهبية و القطع الاحمدية فى اللغة التركية
AŠ-ŠUḎŪR AḎ-ḎAHABIYYA WA AL- QIṬA' AL-AḤMADIYYA FĪ AL-LUĠA AT-TURKIYYA

Gramatika turskog jezika sa objašnjenjima na arapskom jeziku. Neki izvori svrstavaju ovu gramatiku u rječnike, te je tako ovdje uvrštena. Napisao Ṣāliḥ b. Muḥammad, umro poslije 1029/1620. (v. br. 4523).

Ismā'īl-paša: Ḏayl II, 42; Köprülü II, 217,3; Rieu t. 150a; Jahić VI. 4205,1; GAL,S II, 632.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي شرف الإنسان و زينه بالنطق ... و ترجمتها بالشذور الذهبية، و القطع الأحمدية، في اللغة التركية تسمية الشئ ... جمعت هذه الرسالة على ترتيب المصادر كثيرة التداول ... و رتبتها على مقدمة و اربعة اركان و خاتمة ...

Završetak:

آخره : ان الجاهلين مرضى و العلماء اطباء لهم اسمع منى و صلى الله ...

2. L. 43b - 60.

قصيدة فى التصوف و مناجات امام اعظم
QAṢĪDA FĪ AT-TAṢAWWUF WA MUNĀĞĀT-I IMĀM-I A'ẒAM

Kasida iz tesavvufa od nepoznatog pisca, te molitva ili komentar molitve Imami Azama na turskom jeziku, od nepoznatog prevodioca.

3. L. 61 - 138.

شرح وصيت نا مه للبركوى

ŠARḤ WAṢIYAT-NAME LI AL-BIRGAWĪ

Komentar na turskom jeziku Bergivinoj Vasijetnami iz propovjedništva. Napisao Šayḫ ʻAlī aṣ-Ṣadrī al-Qonawī 1114/1702.

Fajić III, 2429.

Na listovima 138b-147. su razne bilješke i dokumenti, pisano drugom rukom i drugim pismom, koje nismo proučavali.

4. L. 148 - 149a.

منظومات الموجهات فى المنطق

MANẒŪMĀT AL-MUWAĞĞAHĀT FĪ AL-MANṬIQ

Kasida o logici. Napisao Manṣūr al-Manūfī al-Azharī aš-Šāfiʻī 1090/1679.

GAL, G II,356; GAL,SN, 482; Kahhala XIII, 16.

Početak:

اوله :حمدا لرب ذاته منزهه   ضرورة عن الحلول فى جهة

Završetak:

آخره: على يد العويجز الضرير منصور المقر بالتقصير الازهري و المنوفي نسبا الشافعي في العباد مذهبا في عام تسعين بعد الألف عمت من الله بوافي اللطف ...

5. L. 149.

لوازم الشرطيات

LAWĀZIM AŠ-ŠARṬIYYĀT

Kratka kasida s područja arapske sintakse. Napisao Aḥmad b. ʻAbdulfattāḥ b. Yūsuf al-Muğīrī al-Mollawī, umro 1181/1767.

GAL, G II, 355; GAL, S II, 482.

Početak:

اوله : يقول راجي الفوز و التنوير   الملوى احمد المجيري

فهاكه عقدا حوى المهمات   سميته لوازم الشرطيات

6. L. 150b - 154a.

(قصيدة فى الصرف)

(QAṢĪDA FĪ AṢ-ṢARF)

Kasida o gramatici arapskog jezika od nepoznatog autora. Naziv kaside i ime autora nisu navedeni, a gornji naslov je naš, prema sadržaju kaside.

Početak:

الحمد لله لا أبغي به بدلا   حمدا يبلغ من رضوانه الأملا

7. L. 155.

قصيدة فى التقوى

QAṢĪDA FĪ AT-TAQWĀ

Kasida sa područja akaida. Napisao Ismāʻīl b. Abū Bakr Ibn al-Muqrī al-Yamanī, umro 837/1433.

GAL, S II,254.

Početak:

اوله :الى كم تمادي في غرور و غفلة   و كم هكذا نوم الى غير يقظة

Završetak:

آخره : وال و صحب أجمعين و تابع   و تابعهم من كل إنس و جنة

8. L. 155b - 159.

رسا لة فى الآداب

RISĀLA FĪ AL-ĀDĀB

Kasida iz disputacije od nepoznatog pisca. Gornji naslov je prema rukopisu, a ime autora nije spomenuto. U pristupačnim izvorima nismo uspjeli pronaći ovu risalu.

Početak:

اوله : الحمد لله رب العالمين على   انعام آداب البحث الانسان ...

Završetak:

الحمد لله ثم الحمد بحميدا   على ختام نظام قبل نعيان(!) ...

Cijelu zbirku prepisao Ḫalīl b. Ṣāliḥ 1204/1789.godine.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4529. R-2051.

Zbirka (مجموع), 8

L. 193; 21 x 14. *Nasḫ-ta'līq*, od različitih prepisivača, a neka djela pisana su s vokalima. Naslovi, poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Po rubovima, u nekim djelima, ima dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Papir bijel i tamnobijel, čvrst, glat, popravljan. Povez polukožni, malo oštećen.

1. L. 1 - 24 (15 x 8); 17 redova.

مفيد المستفيدين

MUFĪD AL-MUSTAFĪDĪN

Arapsko-turski rječnik u stihovima od nepoznatog pisca. Pristupačni izvori ne navode ovaj rječnik. Jedino A. Aumer (259) navodi ovaj naslov, ali kod njega je samo jedan mali fragment, pa ne navodi ni početak ni kraj djela. Iz završetka ovog djela saznajemo naslov djela, da rječnik ima 500 stihova i da je završen 1053/1643.godien.

Početak:

اوله : اله الخلق علام الخفايا مفيد الخير قسام العطايا

Završetak:

آخره : خير له كم باد ايدوب قبله دعا خير حاجانيز روانيكه خدا

Prepisao neki Muḥammad 1110/1698. godine.

2. L. 28b - 48a. (14 x 8); 13 redova.

تحفه علائى

TUḤFA-I 'ALĀ'Ī

Arapsko-perzijski rječnik, također u stihovima. Napisao Muḥammad b. Bavvāb, čija nam je biografija nepoznata.

Ḥ.Ḫ. I, 370; Karatay p. 304,4.

Početak:

اوله : افتتاح مقال بحمد نعماء بى عد و شكر آلاى بى خد ملك متعال ...

Završetak:

آخره : اى ابن بواب آفرين هستى كنون سحر آفرين

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

3. L. 49b - 80. (14,5 x 8); 13 redova.

شاهدى تعريب

ŠĀHIDĪ TA'RĪB

Arapsko-perzijski rječnik u stihovima od nepoznatog pisca.Naslov je prema rukopisu koji se nalazi na naslovnoj stranici. U pristupačnim izvorima ovakav naslov nismo uspjeli pronaći.

Početak:

اوله : بنام عطا بخش و خطا پوش كه در كندن عقول خلق مدهوش ...

Zasvršetak:

آخره : ثم جاء تاريخ ذي يا مأربي لفظه التحفت روما فاحسب

4. L. 81b - 115. (16 x 9); 13 redova.

سه زبان

SEH ZEBĀN

Arapsko-turskii rječnik u stihovima. Napisao neki Šayḫ Aḥmad 1135/1722.

Gornji podaci su prema rukopisu, jer u pristupačnim izvorima nema spomena o ovom djelu.

Početak:

اوله : ايده لم حمد و ثنا اللهه سوزه لوم يوزيزى در كاهه ...

Završetak:

آخره : قد وقع قلبى الى ذلك الرشى مالى مجال كوكلم اول رشنايه دوشدى قالمدى نبده قرار
قاعلاتن قاعلاتن قاعلات سن اكر اغله اكز كل فايندر هرنه كه وار

Prepisao neki Muḥammad, 9. ševvala 1173/1759. godine.

5. L. 118b - 130a. (15,5 x 8,5); 15 redova.

لغت لامعى چلبى

LUĠAT-I LĀMI'Ī ČALABĪ

Mali perzijsko-turski rječnik u stihovima, namijenjen djeci - početnicima. Napisao Lami'ī Maḥmūd Čalabī, umro 938/1531.

A.M .II, 412; S.O. IV, 86; Kairo p. 28 i 279; Trako, 196-7.

Početak:

اوله : ايده لم اول اول حق آدينى ياد كه عالم اولدى بر امريله بنياد ...

Završetak:

آخره :فعولن فعولن فعولن فعولن آچلور طپو ايله قوتلو قپو

Prepisivač i datum prijepisa nisu navedeni.

6. L. 132b - 162a. (15x9), 9 redova.

مفتاح الادب

MIFTĀḤ AL-ADAB

Perzijsko-turski rječnik. Napisao Muṭahhar b. Abu Ṭālib, čija nam je biografija nepoznata.

Ḥ.Ḫ. II, 1758; Karatay p, 312/IV.

Početak:

اوله : ستايش و سپاس بى حد و قياس قادرى را سزو كه بقوة نطق

Završetak:

آخره : يكيدن ينخوشدن ينجيدن يوزيدن يهتيدن ...

7. L. 165b - 168 (15 x 10); redova.

شروط صلوة

ŠURŪṬ-I ṢALĀT

Djelo nije do kraja prepisano.

Fragment djela, na turskom jeziku, o uvjetima za namaz od nepoznatog pisca.

Početak:

اوله : هر كشى استيه اتمك نماز ابتدا اولا لا بد در اكا كم سكز نسنه ايده ...

Prepisivač i datum prijepisa nepoznati.

8. L. 169b - 193 (15,5 x 10,5); 8 i 11 redova.

لغت فرشته اوغلى

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

(v. br. 4480,1)

Prepisao Yūnus b. 'Alī, u mjesecu šabanu, bez oznake godine (vjerovatno u XVIII stoljeću).

Na naslovnoj stranici su imena ranijih vlasnika:Ḥāǧǧ Yūsuf, ḥāfiẓ-efendi i Muhamed Enveri Kadić, iz čije kolekcije je rukopis dospio u ovu biblioteku.

4530. R- 2327.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 68; 20 x 14 (12,5 x 8,5); 7 redova. *Nasta'liq*. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. U proredu i po rubovima pisane su turske riječi. Papir tamnobijel, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen i rastavljen od listova.

1. L. 1 - 36.

(لغت عربى - تركى)

(LUGAT-I 'ARABĪ - TURKĪ)

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca. Naslov, ime pisca i uobičajeni uvod nisu navedeni.

Početak:

اوله : باب الف التأع اختوى ايتبت اكتأن اجتدى ...

Završetak:

آخره : يورث يشتدّ يتجم يتحاشون يسع يقف يتحسى يسوع. تمت بعون الله الملك ...

2. L. 37b - 51.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ - TURKĪ)

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca. Nema podataka o naslovu ni autoru.Bez uvoda.

Početak:

اوله : اصطبل ارز اجاص اعطاف الطاف الم اسعدك اذثر ...

Završetak:

آخره : يفضل ينظر يرطم يأس يليه يليه يله يل يهه يوز يوغ يم يابس

3. L. 53b - 56.

(لغت فارسى - تركى)

(LUĠAT-I FĀRISĪ-TURKĪ)

Perzijsko-turski rječnik od nepoznatog pisca, nepotpun.

Početak:

اوله : باب الف اسعد انكبير انكور اسب استر ارزن

4. L. 56b - 68.

اللغات المشكلة الواردة فى كتاب القدورى

AL-LUĠĀT AL-MUŠKILA
AL-WĀRIDA FĪ KITĀB AL-QUDŪRĪ

Prijevod na turski jezik problematičnih riječi iz fikhskog djela *"Muḫtaṣr al-Qudūrī"*, od nepoznatog autora. Djelo je podijeljeno po tematskim poglavljima.

Početak:

اوله : كتاب البيوع قال: المؤجل و الحبوب مكايله مجازفة ...

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali smatramo da rukopis potječe iz XVII stoljeća.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese.

4531. R-7393.

Zbirka (مجموع), *8*

L. 76; 20,5 X 14. Nasḫ, vokalizovan, od dvojice različitih prepisivača. Naslovi i istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, oštećen. Pvez polukožni, takođe oštećen.

1. L. 1 - 6.

لغت صرف

LUĠAT-I ṢARF

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : نصر عثر ضرب جلس فتح برأ علم

2. L. 7 - 12a.

عنوا ن

'UNWĀN

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.

Početak:

اوله : عنوان تسليمات نصاب جناب تحفه ...

3. L. 12b - 20.

لغت الها

LUĠAT-I ILĀHĀ

Perzijsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.

Početak:

اوله : الها ملكا معبوناصمدا پروردكارا خداوند كارا ...

4. L. 20 - 28a.

تحفه ء عشاق

TUḤFA-I 'UŠŠĀQ

(v. br. 4480,4)

Prepis završen 2. zul-hidždžeta 1117/1705.godine.

5. L. 31b - 44a.

لغت كلستان

LUĠAT-I GULISTĀN

Perzijsko-turski rječnik koji je nepoznati autor sastavio da bi objasnio neke, posebno arapske, riječi koje se susreću u *"Gulistanu"* Šayḫ Sādi Šīrāzija.

Flügel I, 108; Trako, 236.

Početak:

اوله : منت ناموس مجد فاحش منكر بنات اطفال

شكر كيزلو ايش اوزديجى آشكاره انكار اولنمش قيزلر اوغلنلر ...

6. L. 44b - 54.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM-I ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.

Dobrača I, 147,2; Boškov I, 114.

Početak:

اوله : الله النبى الرسول الملك

تكرى پيغمبر الجى فرشته ...

Završetak:

آخره : و قل لا اله الا الله محمد رسول الله

Prepis završen 22. zul-hidždžeta 1118/1706. godine.

7. L. 54b - 57a.

الفاظ متنوعه، مندرجه و متداوله

ALFĀẒ MUTANAWWI'A-I MUNDARIĠA WA MUTADĀWILA

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog autora. Naslov djela nalazi se na početku rječnika.

Početak:

اوله : عشق مروت أولو الالباب كفارة الامتحان

8. L. 57b - 76.

لغت فرشته اوغلى

LUĠAT -I FIRIŠTE OĞLU

(v. br. 4480,1)

Gledajući rukopis i papir ovaj rječnik bi mogao biti stariji od prethodnih djela.

4532. R- 2992.

جناح الصبيان

ĞANĀḤ AṢ-ṢIBYĀN

Arapsko-turski rječnik. Napisao 'Otmān Ğumhūr (Džumhur), iz Višegrada, u Misrijinoj medresi u Sarajevu, 1125/1713. Navedeni podaci su prema rukopisu.

M. Handžić: Džumhur Osman...,El-Hidaje, god IV/1940/41; br.12, str.282.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي هدانا للاسلام و جعلنا من امة محمد عليه السلام ...

Završetak:

آخره : و سميتها بلغة جناح الصبيان أسأل الله تعالى أن يجعل ما اعتمدته خالصا لوجهه و مكفرا لذنوبي بفضله و رحمته، و هو الموفق للصواب، و اليه المرجع و المآب . تمت تمام

L. 61+3; 16 x 11 (12 x 7,5; 7+7 redova. *Nasḫ*. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, malo dohvaćen vlagom.

Povez kartonski.

Djelo je autograf.

Rukopis je bio uvakufljen za Ajni-begov mekteb u Sarajevu.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4533. R-7790.

Zbirka (مجموع), 2

L. 78; 15,5 x 11 (12 x 7); 10 redova. *Nasḫ*, u prvom djelu vokalizovan, pisan nevještom rukom. U prijepisu ima grešaka. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom, djelomično oštećen.

Bez poveza.

1. L. 1 - 21a.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Djelo je na početku nepotpuno.

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.

Završetak:

آخره : ارحص هزا قلت لك اصبر حتى نصبر عدد را اهمك!
بوندن اجوز ديدم سكا صبر ايله تاكه كوره لم طايى اقچك ...

2. L. 21 - 78.

شرح مقدمة ابى الليث

ŠARḤ MUQADDIMA ABŪ AL-LAYṮ

Komentar kratkom djelu o namazu koje je napisao Abū al-Layṯ Naṣr b. Muḥammad b. Ibrāhīm as-Samarqandī, umro oko 373/983,a ovaj komentar je od nepoznatog pisca.

Dobrača II, 909; Ahlwardt III, str. 278.

Početak:

آوله : الحمد لله رب العالمين، و العاقبة للمتقين، و لا عدوان إلا على الظالمين ... اعلم بأن الصلاة فريضة قائمة و شريعة ثابتة عرفت فرضيتها بالكتاب ...

Završetak:

آخره : فقل: له جمع عند الله، و تفريق من العباد، و جمع في القلب، و تفريق فى اعضاء، مسئلة فإن قيل: آى مصلٍّ صلى صلوة في كمه ...

Oba djela prepisao Ibrāhīm b. Sinān, u Hadži Ahmedovoj tekiji u Travniku, 1143/1730. godine.

4534. R-5837.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 58; 20,5 x 14,5. *Nasḫ,* vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode.. Papir tamnobijel, čvrst.

Bez poveza.

1. L.1 - 10 (12 x 8); 7 redova.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I ʻARABĪ-TURKĪ)

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca. Nakon prvog lista manjka 15 listova, što se vidi po originalnoj folijaciji.

Početak:

اوله :بهجت اسوده ضمير منير كامياب اش عاطفت ...

Završetak:

آخره :معال صادم اطناب تهذيب فحواى عرو جنايت استنكاف عزلت

Prijepis završen 1158/1745.godine.

2. L. 11b - 58 (17 x 9,5); 7 redova.

مرقاة اللغة

MIRQĀT AL-LUĠA

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog autora.

Ahlwardt VI, 7007; Flügel I, 113; Rieu t, 137; Karatay t II, 1999; Boškov II, 2.

Početak: (v.br. 4582 i dalje).

Završetak: (v.br. 4582 i dalje).

Prepisao nepoznati prepisivač 1162/1749.godine.

Na naslovnoj stranici prvog djela je jedan temesuk neke Fatime, kćeri Osmana iz okoline Maglaja, datiran 1198/1783.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4535. R-7001.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 65; 19 x 13,5. *Nasḫ,* vokalizovan u prvom djelu. U ovom djelu turske riječi pisane su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel i tamnobijel.

Povez polukožni, oštećen.

1. L. 1 - 30 (13,5 x 7,5); 9 redova.

علم انشاده مستعمل اولان لغتلر

ʻILM-I INŠĀDA MUSTAʻMAL OLAN LUĠATLAR

Mali rječnik u kome su sabrane i na turski jezik prevedene arapske i perzijske riječi koje se upotrebljavaju u službenoj prepisci i pismima, od nepoznatog autora.

Početak:

اوله: عنوان خاتمه اختتام انتها بى قياس مقرون مقرن ...

Završetak:

آخره : يمن يسرت بياب يمنت يوم الحساب يوم الخميس يوم العداد ...

Prijepis potječe vjerovatno s konca XVIII stoljeća.

2. L. 31 - 65 (16 x 10); 11 redova.

كتاب انشا

KITĀB-I INŠĀ

Zbirka obrazaca za dokumente i pisma. Obrasci su datirani od 1212-15/1797-1800.godine, što ukazuje na vrijeme nastanka ove zbirke.

Poklonio Hivzija Hasandedić iz Mostara.

4536. R-1142.

اللغة فى كلمات القرآن المجيد

AL-LUĠA FĪ KALIMĀT AL-QURʼĀN AL-MAĠĪD

Arapsko-turski rječnik, napisan na osnovu Kur'ana. Napisao Sulaymān b. Muṣṭafā al-Kūtāhiyawī Salāmī, čija nam je biografija nepoznata. Naslov je naš, na osnovu sadržaja djela. Inače, pristupačni izvori ne spominju ovog pisca ni njegovo djelo.

Početak:

الحمد لله الذي جعلنا من الذاكرين ...و بعد قال الفقير ...سليمان بن مصطفى الكوتاهيوي الشهير بين الاقران بسلامي: شاكراً بلطفه ...

Završetak:

يد الـ اي عضو من الاعضا ، فارسيده دست ديكله مغيردر بل يداه مبسوطتان. تمت كتاب اللغات.

L. 49; 22 x 13,5 (16x8); 21 red. *Nesta'līq*. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Tekst na stranicama obrubljen je tankom zelenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

Prepisivač i datuma prepisa nisu navedeni, ali smatramo da rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Uvakufio Hamid-efendija Mulahamidović.

4537. R-4917.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 216; 20 x 14. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenom mastilom. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode.Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

1. L. 1 - 7 (15 x 9,5); 9 redova.

(لغت عربى ـ تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Arapsko-turski rječnik,manjeg obima, od nepoznatog autora. Naslov i ime autura nisu navedeni, a nema ni uobičajenog uvoda. U pristupačnim izvorima nismo uspjeli pronaći ovaj rječnik.

Početak:

اخلاص اختصاص اهمال اعز الله انصار ...

Završetak:

هموم همت همم هجوار هيجان هوادار هجر يد يم الله تعالى يعلم الله يوما فيوما

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

2. L. 8b - 216 (15 x 9,5); 9 redova.

لغت منتها

LUĠAT-I MUNTAHĀ

Početak uvoda je oštećen. Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.

Ahlwardt VI, 7008-9.

Početak:

اذان آل ال آل محمد آل محمد آل ابراهيم آل ابراهيم آل عمران آلهه آل الشئ ...

Završetak:

يوم الحساب يوم العرض يوم الحسرة يوم الندامة يومهم الذى يوعدون يهودى يهود يهود .

Ni kod ovog djela nema podataka o prepisivači i datumu prepisa, ali smatramo da oba djela potječu iz XVIII stoljeća.

4538. R-5145.

(لغت عربى ـ تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

Fragment arapsko-turskog rječnika od nepoznatog pisca.

L. 8; 20 x 13 (15 x 9,5); 7 redova. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Imaju kustode Papir tamnobijel, učadio.

Povez kožni, oštećen.

Prepis potječe vjerovatno iz XVIII stoljeća.

Na drugoj unutarnjoj korici je ime ranijeg vlasnika: Hasan b. hadži Osman iz Rogatice.

4539. R-5995.

الدرة المضية فى اللغة التركية

AD-DURRA AL-MUḌIYYA FĪ AL-LUGA AT-TURKIYA

(v. br. 4523)

Djelo je na početku nepotpuno, jedan list je otkinut i zagubljen.

Ovo djelo trebalo je po redosljedu da bude iza broja 4523, ali se našlo ovdje, jer je imalo drugi naslov i prilikom pripreme za štampu i korekture, ustanovili smo da su ovo dva ista djela.

Završetak:

آخره: و العلماء اطباء لهم اسمع مني هذه النصيحة و اقبلها و علما آنلره طبيبلردر اشيت بنمدن بو نصيحتى قبول ايله. تم الكتاب بعون الله الملك الوهاب و الحمد لله وحده.

L.33; 21 X 15 (15,5 x 9; 15 redova. *Nasḫ*, razgovjetan. Turske riječi pisane su crvenim mastilom u proredu. Uvod, koji obuhvata četiri-pet lista, je na arapskom jeziku. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, malo oštećen ; bez poveza.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, ali je rukopis iz XVIII stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića

4540. R-5893.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca. Nikakvih podataka o djelu i imenu pisca u rukopisu nema.

Početak:

اوله: الله الرحمن الرحيم الغفور العفو النبي الوحي ...

L. 51; 20 x 14,5 (14 x 9); 7 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan slabim rukopisom. U prijepisu ima grešaka. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Papir bijel, glat. Povez polukožni, oštećen.

Prepisao Ismā'il b. Muḥammad Šehić, 1256/1840. godine.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovuća.

4541. R-5621.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 57; 22,5 x 16 i 21 x 14. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu. Po rubovima ima malo kratkih tumačenja. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, oštećen.

Povez kartonski, zaštićen crnim platnom, noviji.

1. L. 1 - 6.

تحفة الغرامى

TUḤFA AL-ĠURĀMĪ

Arapsko-turski rječnik od anonimnog autora. Gornji naslov je napisan na zaštitnom listu, ali u pristupačnim izvorima nismo uspjeli pronaći ovakav naslov.

Djelo je na početku nepotpuno,manjka jedan list, što se vidi po označenoj folijaciji.

Početak (ovdje):

فخذ ركبه ساق عقب كعب رجل بند برك ...

2. L. 7b - 18.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

(v. br. 4486,2)

Djelo je na kraju nepotpuno.

Ovo i prethodno djelo po dimenzijama je manje od zadnjeg djela, ali je skupa uvezano u novije vrijeme.

3. L. 19 - 57.

(لغت فارسى - تركى)

(LUĠAT-I FĀRSĪ-TURKĪ)

Fragment nekog perzijsko-turskog rječnika od anonimnog autora.

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

Početak:

بختو پشیوم برو پرتو پردو پزخو پس رو

يلدرم اكشى ايران قاش شعله باجد و مرتك ...

Prepisivač i datum prijepisa nepoznati, ali smatramo da rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4542. R-6125.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 85; 15 x 10,5. *Nasḫ* i *ta'līq*, od dvojice različitih prepisivača. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Turske riječi i tumačenja su pisani u proredu i po rubovima. Imaju kustode. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom.

Bez poveza, korice otkinute i zagubljene.

1. L. 1 - 21 (10 x 5); 9 redova.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Mali arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca. Nema naslova niti imena pisca.

Početak:

باعد تكسر فرح قاتل اعد مستُ و احسنتُ ...

Završetak:

هوى هم هز يئس يبس هوى

Na kraju su navedena imena Božijih poslanika.

2. L. 22 - 85.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Fragment nekog arapsko-turskog rječnika od nepoznatog pisca.

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

Početak:

معاون معدن معطن معنان معن معوان معون ...

Rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu je bilješka, iz koje se razumije da je vlasnik ovog rukopisa bio Šejh Ilhamija. Tu su još imena i lični pečati drugih vlasnika:Salih Emin-baša i Osman Nuri

4543. R-5851.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 44+3; 20,5 x 13,5 (13 x 8); 11 redova. *Nasḫ* sa primjesom *ta'līqa*. Naslovi i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, oštećen.

1. L. 1 - 3a.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Mali arapsko-turski rječnik od anonimnog autora.

Početak:

اوله : عنوان سرنامه حبذا هكذا

يعنى ابتدى نه كوزل ينه بويلجه ...

Završetak:

آخره : بهيمه زريعه ... ؛ تمت تمام

حيوان وسيله تمام ...

2. L. 3 - 5a

لغت فارسى تركى

LUĠAT-I FĀRSĪ-TURKĪ

Perzijsko-turski rječnik od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : پيشكاه پنشكاه چراكاه باركاه

صاده مجلس ياريم باقيش اوتلق بر بيوك چلويده ...

Na rubovima listova 5-9 su imena sultana i vrijeme njihove vladavine.

3. L. 5b - 44.

إنشاء مرغوب

INŠĀ'-I MARĠŪB

Zbirka uzoraka pisama koja počinju terminološkim rječnikom arapsko-turskim i perzijsko-turskim u kojima su navedene najnužnije riječi koje se koriste u prijepisci.

Nametak IV, 2971.

Početak:

اوله : بسم الله جل جلاله و عم نواله أما بعد ضمير منير معاريف سميره، پوشيده دكلدر كه اشبو انشا غايت لطيف بر علمدر ...

Cijelu zbirku prepisao Munlā Ḥusmān b. 'Abdulbāqī, 1258/1842. godine.

Na kraju je tumačenje matematičkih operacija i brojeva.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića

4544. R-6198.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Fragment arapsko-turskog rječnika od nepoznatog pisca.

Početak:

اوله: خلق خالق مخلوق خبز قبل زرع نبت ...

يرتق يادادوجى يرادولمش اتمك اوپمك اكمك بتمك ...

L. 10; 17 x 11,5 (11,5 x 6,5); 10 redova.Turske riječi pisane su u proredu. Riječi su rastavljene krupnim crvenim tačkama. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

4545. R-7737.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Fragment arapsko-turskog rječnika, od nama nepoznatog autora, nepotpuno i na početku i na kraju.

Početak (ovdje):

اوله : جشب جشيب جعاب جعب جعوب جلب ...

Završetak (ovdje).

آخره : اقليم اقانيم اقاوه اقنم

L. 162; 21,5 x 16 (17 x 9); 7 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Arapske riječi pisane su krupnijim slovima, a turske u proredu i po rubovima sitnjim slovima. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Imaju kustode.Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Ime prepisivača i datum prepisa nepoznati.

Odbor IZ Banja Luka.

4546. R-7788.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Fragment arapsko-turskog rječnik od nepoznatog pisca, nepotpun i na početku i na kraju.

L. 78; 14,5 x 10 (12 x 7,5); 6+6 redova. *Nasḫ* i *ta'līq*. Arapske riječi su vokalizovane, a turske su pisane u proredu. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Papir tamnobijel, listovi prosuti.

Povez kožni, oštećen i rastavljen od listova.

Prepis potječe iz XIX stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4547. R-7800.

(لغت عربى - تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Fragment nekog arapsko-turskog rječnika od nepoznatog pisca, nepotpun i na početku i na kraju.

Početak (ovdje):

اوله : الابل الجمل الجمال الناقة البقر ...

دوه مثله دوه جى ديش دوه صغر ...

L. 19; 19 x 13 (15 x 8); 12 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, oštećen.

Povez plukožni, oštećen.

Rukopis potječe iz XIX stoljeća.

4548. R-7806.

لغت الفاظ قرآنيه

LUĠAT-I ALFĀẒ-I QUR'ĀNIYYE

Tumačenje na turskom jeziku u stihovima značenja nekih riječi u Kur'anu. Raspored je prema redosljedu sureta. Napisao Abū Bakr b.aš-Šayḫ Sayfulḥaqq b. aš-šayḫ Muṣliḥuddīn al-Bosnawī, čija nam je biografija nepoznata. Djelo nije do kraja završeno. Možda je ovo i autograf.

Početak:

حمد بى حد و ثناى لا يعدأول ذات خداى متعال ... بو فقير پر تقصير ابو بكر بن الشيخ سيف الحق بن الشيخ مصلح الدين البوسنوي ...

L. 19 (originalna folijacija); 19,5 x 14 (14 x 8; 13 redova. *Ta'līq*. Imena sureta pisana su crvenim mastilom. Riječi koje autor tumači nadvučene su crvenom linijom. Po rubovima i u proredu ima tumačenja, pisanih sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Smatramo da rukopis potječe iz XIX stoljeća.

Na početku su datumi nekih događaja: pojava kuge, smrt nekog Mula Hasana, osvojenje Beograda od strane Ali-paše, snijeg pao na Petrovdan, osvojenje Carigrada i sadržaj djela

4549. R-5770.

لغت منتها

LUĠAT-I MUNTEHĀ

(v. br. 4537,2)

Pprepisivači su često miješali ovaj rječnik sa rječnicima *Mirqāt al-luga*" i "*al-Iršād fī al-lugah*", pa su često i naslove zamjenjivali, što je uvijek otežavalo određivanje i identifikaciju ovih iječnika.

Zasvršetak:

يوم السبت يوم الاحد يوم الخميس يوم البعث يو عبوس يرعه يتساعه

L. 156; 20,5 x 15 (15 x 9,5; 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Pvez polukožni.

Prepisao Muṣṭafā b. Ḥusayn, u drugoj dekadi mjeseca šabana 1008/1600. godine.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4550. R-1382.

لغت منتها

LUĠAT-I MUNTEHĀ

Završetak:

يومئذ يو القيمة، يوم الدين، يوم الجزاء،

L.191; 23 x 16 (16 x 11); 7 redova. *Nesta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir bijel, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, oštećen. Na sredini korica utisnuti su ornamenti.

Rukopis potječe iz XVII stoljeća.

Uvakufio Muḥammad-paša.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4551. R-2105.

لغت منتها

LUĠAT-I MUNTEHĀ

Početak i kraj djela je isti kao pod brojem 4537,2.

L. 216; 19,5 x 14,5 (13,5 x 9); 7 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir bijel i tamnobijel, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni.

Prepisivač i godina prepisa nepoznati, rukopis je iz XVII stoljeća.

Uvakufio Ḥasan-efendī Boyozāde (Bojić).

4552. R-4737.

لغت منتها

LUĠAT-I MUNTEHĀ

L. 156; 20,5 x 15 (16 x 9,5); 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Turske riječi pisane u proredu i po rubovima. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, tanji.

Povez kožni.

Nema podataka o prepisivaču i datumu prijepisa, ali je rukopis iz XIX stoljeća.

Na naslovnoj stranici je pogrešan naziv djela "*Lugat-i 'Oṯmāniye*", ime ranijeg vlasnika Sarajlija Muḥammad ...?, godina 1295/1878. i četiri ovalna pečata ranijeg vlasnika, čije ime nismo uspjeli pročitati.

Poklonio Mula Alija Hadžijusufović iz Zvornika.

4553. R-5737.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 40; 21 x 15. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Riječi su rastavljene crvenim krupnim tačkama. U proredu su pisane turske riječi. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski, oštećen, zaštićen zelenim platnom.

1\. L. 1 - 9.

لغت منتها

LUĠAT-I MUNTEHĀ

Fragment rječnika.

Početak kao pod br. 4537,2.

اوله : آذان آن آل محمد آل ابراهيم آل عمران آلهه آل الشئ...

2. L. 10b - 27.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM-I ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

(v. br. 4531,6)

3. L. 28 - 37.

حكايات ابن عباس

ḤIKĀYAT-I IBN ʻABBĀS

Priča - israilijat na turskom jeziku, koja se prenosi od Ibn ʻAbbāsa. Naslov smo dali prema početku priče.

Početak:

اوله : حكايت ابن عباس حضرتلرندن روايت اولنور كه علماء بنى اسرائيلدن بر عابد و عامل و بر فاضل و كامل كمسنه وار ايدى كه ...

Završetak:

امور آخرته اعتقاد اوزره اولوب كندوئى ضلالتدن خلاص ايده

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

Na 37-40. listu je izvadak iz nekog arapsko-turskog rječnika od nepoznatog autora.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4554. R-2531.

لغت منتها

LUĠAT-I MUNTEHĀ

Djelo je na početku nepotpuno.

Završetak:

يوم الحساب، يوم العرض، يوم الحسرة، يوم الندامة، يومهم الذي يوعدون، يهودي يهود يهود.

L. 140; 21 x 15 (15,5 x 10; 9 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir bijel, žućkast i zelen, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, malo oštećen i rastavljen od listova.

Prepisao Derwīš Ismāʻīl, mjeseca rebiul-ahira 1044/1634. godine.

Na kraju djela (dva-tri lista) nalaze se fetve, a poslije toga vježbe u pisanju i više neispisanih listova.

Iz kolekcije Muhamed Enveri Kadića.

4555. R-5551.

الإرشاد فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca. Na našim rukopisima naslovi su različiti, ali mi smo se opredijelili za onaj koji navodi Hadži Halifa: لغت ارشاد. لغة القرآن و ارشاد الصبيان. لغت ارشاد الصبيان و الارشاد فى اللغة

Ḥ.Ḫ. I, 68; Kahhala II, 115; Mostar, 8.

Početak:

اوله : أب اب آباؤنا آباؤكم آباؤهم أبو البشر

اوتلاق باب بابلرومز بابالروكز بابلرى آدم عـ . م.

Završetak:

آخره : يوم العرض، يوم النشور، يوم آخر، يوم عبوس، يوم عسير، يوم عظيم

L. 66; 14,5 x 10 (10 x 6,5); 6 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Naslov i poglavlja pisani crvenim mastilom. Turske riječi pisane u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, oštećen.

Povez kartonski, noviji.

Prepisao nepoznati prepisivač (ime teško čitljivo, oštećen list), 1140/1727.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4556. R-2760.

Zbirka* (مجموع), *2

L. 114; 20,5 x 14,5 (15 x 8); 9 i 17 redova. *Nasẖ*, od dvojice različitih prepisivača.

Nalov, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Turske riječi pisane u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s utisnutim ornamentima na sredini korica.

1. L. 1 - 95

الإرشاد فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

Prepisano mjeseca zul-hidždžeta 1140/1728,godine.

2. L. 101 - 114.

محموديه

MAḤMŪDIYA

(v. br. 4525)
Završetak:

آخره : كوز آيدنى درر قرور اونده يرى درر عشير .

Na kraju i prvog i drugog djela je ime ranijeg vlasnika, napisano crvenim mastilom:Abadži hadži Ibrāhīm.

Poklonio dr Muidović.

4557. R-624.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 75; 21,7 x 15,2 (17 x 13,5); 8 i 15 redova. *Nasḫ*. Prvo djelo u zbirci je vokalizovano. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima drugog i trećeg djela ima kratkih tumačenja. Imaju kustode. Papir bijel i tamnobijel, čvrst.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 51 i 58-63a

الإرشا د فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

2. L. 52 - 57.

تجويد قره باش

TAĞWĪD-I QARABĀŠ

Poznati udžbenik o čitanju (učenju) Kur'ana. Napisao Šayḫ 'Abdurraḥmān Qarabāšī, umro u Istanbulu 904/1498.

Dobrača I, 134; Karatay t I, 10.

Početak:

اوله : الله تعالى يه حمد و ثنا حن، و رسولنه و دخى آلنه و اصحابنه صلوة و سلامدن صكره معلوم كه ...

Završetak:

آخره : كلاًبل سكته زان كبى تعريف السكتة قطع الصوت دون النفس

Prepisao nepoznati prepisivač 1174/1760. godine.

Djelo je pogrešno uvezano između listova prethodnog djela.

3. L. 64b - 72a.

(تجويد)

(TAĞWĪD)

Kratak tedžvid na turskom jeziku od nepoznatog pisca.

Dobrača I, 140,4.

Početak:

اوله: بلكلكه قرآ ايكى اوستنه و ايكى اوترية و ايكى اسريه ...

Završetak:

آخره : كه معروف مشهور در و هم يشلر در كه اصح تعوذ اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم و الله اعلم بالصواب

Poslije ovog djela, na nekoliko slijedećih listova, nalaze se hadisi i poučne izreke.

Uvakufio Hadži Omer-efendija Pruščak.

4558. R-1105.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 154; 20,5 x 14 (16,5 x 8); 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan krupnijim slovima. U prvom djelu turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Prve stranice u oba djela ukrašene su unvanima. Tekst je obrubljen jednom debljom pozlaćenom linijom. Riječi su rastavljene krupnim pozlaćenim tačkama. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni, s preklopom i utisnutim ornamentima na sredini korica i na preklopu. Rukopis je dobro očuvan.

1. L. 1 - 107.

الإرشاد فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

2. L. 109b - 154.

لغت فرشته اوغلي

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

(v. br. 4480,1)

Prepisao isti nepoznati prepisivač kao i prethodno djelo, bez oznake datuma.

Na prvom zaštitnom listu su stihovi na turskom jeziku

Uvakufio Mustafa-beg Dženetić. (bilješka i pečat na naslovnoj stranici).

4559. R-1364.

الإرشاد فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

L.50; 20 x 13,5 (15,5 x 8); 9 redova. *Nasta'līq.* Naslov, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni.

Rukopis potječe iz XVIII stoljeća.Na naslovnoj stranici je jedan hadis i jedna bilješka iz jezika, prenesena iz rječnika *"al-Aḫtarī"*.

Uvakufio Salim ef. Muftić, 1357/1938 (v. pečat na početku i na kraju djela).

4560. 1625.

الإرشاد فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

L. 94+32; 20 x 14,5 (15 x 9); 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Turske riječi pisane u proredu. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski, noviji.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis je iz XVIII stoljeća.

Na posljednja 32 lista su razni dokumenti i pisma na turskom jeziku, takođe iz XVIII stoljeća.

4561. R-2711.

الإرشاد فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

L. 73+6; 20 x 13,5 (15 x 10); 7 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Papir bijel, čvrst, malo učadio.

Povez kožni, s preklopom.

Rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Na 74-75. listu su razne bilješke na turskom jeziku, pisane kasnije slabim rukopisom i teško čitljive. Na 76-79. listu su savjeti Zulkarnejna i razni stihovi, sve na turskom jeziku.

4562. R-4030.

الإرشاد فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

Djelo je na početku nepotpuno.

L. 152; 21 x 15,5 (15,5 x 8,5); 6 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Početne riječi svakog alfabetskog slova pisane crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu i po rubovima sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dobro dohvaćen vlagom, malo oštećen.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen i rastavljen od listova.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4563. 4830.

الإرشاد فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

L. 3b - 85; 19 x 13,5 (14,5 x 9); 7 redova. Nasḫ, vokalizovan. Turske riječi pisane u proredu. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez polukožni.

Prijepis potječe iz XVIII stoljeća.

Na 1.a listu su ilahije na arapskom jeziku. Na 1.b - 3.a listu je uvod na turskom jeziku kasidi *"al-Qaṣīda al-munfariğa"*, a poslije toga je spomenuta

kasida, koju je napisao Yūsuf b. Muḥammad b. Yūsuf at-Tawzarī an-Naḥwī, umro 505/1111.

Nametak IV, 3035,1; Köprülü II, 1304,3.

Početak:

اوله: الحمد لمولانا فرجى   و الشكر به ارجو الفرج

....

اشتدي أزمة تنفرجي   قد آذان ليلك بالبلج

Na kraju su stihovi na turskom jeziku.

Iz biblioteke osman ef. Sokolovića.

4564. R-4200.

Zbirka (مجموع), *6*

L. 94; 24 x 16,5 (16,5 x 10); 10 redova. *Nasta'līq*, pomiješani. Naslovi, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. U rječnicima riječi su rastavljene crvenim krupnim tačkama. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, oštećen.

1. L. 1 - 43.a

الارشاد فى اللغة
AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

2. L. 43b - 49

المثلث
AL-MUṮALLAṮ

Mali arapsko-perzijski rječnik, odnosno riječi istog oblika, čije značenje mijenja promjena vokala. Napisao Quṭrub b. Aḥmad al-Baṣrī, čija nam je biografija nepoznata. Istina, Hadži Halifa (II, 1586), Ahlwardt (VI, 7071) i Köprülü (II,1324,6) navode ovaj naslov, ali poredeći kod njih početak i kraj djela sa našim primjerkom, izgleda nam da to nisu ista djela. Mi smo se oslonili na podatke koji su navedeni u rukopisu..

Početak:

اوله : قال الشيخ الإمام رحمه الله فخر العلماء المتأخرين نورالله مرقده ... فصل با الف الاسر الإسر الأسر ...

Završetak:

آخره : آمنت بالله و ملائكته و كتبه و رسله....

Na kraju su kratke rečenice za konverzaciju s prijevodom na turski jezik.

Na 50-51. listu je komentar i tumačenje nekih arapskih i perzijskih riječi.

3. L.52a - 53.a

علم إنشاده مستعمل اولان لغتدر
'ILM INŠĀDA MUSTA'MAL OLAN LUĠATTIR

Izbor perzijskih riječi s prijevodom na turski jerzik koje se upotrbljavaju u uzorcima pisama.

Početak:

اوله : حبذا قرحفزا نر لكشا بى همتا نوشته...

4. L. 53b - 65.a

إنشا مرغوب
INŠĀ-I MARĠŪB

(v. br. 4543,3)

Prepisao 'Abdullāh b. Munlā Ṣāliḥ Hromozāde (Hromić), 7. rebiul-evvela 1254/1838.godine.

5. L. 65b - 76.

تحفه، عشاق
TUHFA-I 'UŠŠĀQ

(v. br. 4480,4)

6. L. 78b - 82.

رسالة فى مناقب الشيخ يويو مصطفى بن يوسف الموستاري
RISĀLA FĪ MANĀQIB AŠ-ŠAYḪ YUYO MUṢṬAFĀ B. YŪSUF AL-MOSTĀRĪ

Biografija učenjaka Šejh Juje Mustafe, sina Jusufa Mostarca. Napisao njegov učenik Ibrāhīm b. Šayḫ Ismā'īl b. Ṣāliḥ b. 'Alī al-Mostārī-Opijač, 1119/1707.

Fajić III, 2078,3; Jahić VI,3736,3.

Na 83-94. listu ima dosta bilježaka iz raznih naučnih disciplina, većinom na turskom jeziku.

Cijelu zbirku prepisao navedeni 'Abdullāh Hromić

4565. R-4457.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 80; 20 x 14 (17,5 x 9) i (15,5 x 10); 15 i 9 redova. Nasḫ, vokalizovan, od dvojice različitih prepisivača. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom, djelomično oštećen.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 74.

الإرشاد فى اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

Djelo je na kraju nepotpuno.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

2. L. 75 - 80.

عبديه

'ABDIYA (AVDIJA)

Religiozno didaktički spjev na bosanskom jeziku od Jusuf-bega Čengića.

Nametak IV, 3234-36.

Početak:

اوله : حيده عبديه تى غاز قلاتاى يأت وقتا غاز ترك نكنى بوژي فرض ...

Prepisano 25. ramazana 1291/1874.godine.

4566. R-7642.

الإرشاد في اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

L. 81; 19,5 x 14,5 (15,5 x 9,5), 7+7 redova. Nasta'liq, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom.

Prijepis potječe iz XIX stoljeća.

Poklonio Muhamed Čaršimamović, porijeklom iz Zenice.

4567. R-7808.

الإرشاد في اللغة

AL-IRŠĀD FĪ AL-LUĠA

L.19+1; 20,5 x 14,5 (15,5 x 11); 14 redova. *Nasta'līq*, pisan nevještom rukom prepisivača. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, oštećen na gornjem prerezu.

Bez poveza.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis je iz XIX stoljeća.

Na 20. listu je tumačenje na turskom jeziku jednog arapskog stiha mističnogsadržaja.

Raniji vlasnik neki Vareniković iz Travnika.

4568. 2839.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 33; 20 x 14 (15 x 9); 7 redova. Nasḫ, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Turske riječi pisane u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen.

1. L. 1 - 15.a

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

(v. br. 4531,6)

2. L. 15b - 33.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYAH (LUĠAT-I DĀNISTEN)

(v. br. 4486,2)

Oba djela prepisao neki Ṣāliḥ, u Gornjem Vakufu,1125/1713.

4569. R-5536.

Zbirka (مجموع), *6*

L. 107; 14 x 10 (11x 7). *Nasḫ*, vokalizovan. U nekim djelima istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, oštećen, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, oštećen.

1. L.1 - 16.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

Prepisao neki imam iz Gradiške 1132/1719.

2. L.18b -31.a

نمازلق

NAMĀZLUK

Traktat o namazu i abdestu od nepoznatog pisca.

Dobrača II, 1561,2; 1627,1.

Početak:

اوله : أولا صباح نمازى درت ركعتدر ..

Završetak:

آخره : اللهم اجعل لى سعيًا مشكوراً و ذنبًا مغفوراً ...

3. L. 31-37.a

شروط الصلوة

ŠURŪṬ AṢ-ṢALĀT

Kratak priručnik,na turskom jeziku,o namazu od nepoznatog pisca. Navedeni naslov zabilježen je crvenim slovima na početku djela.

Početak:

اوله : الحمد لله رب العلمين ... أما بعد هر مؤمنه لازمدر كه ايمان و اسلام نيدوكن بلمك كرك ...

4. L. 37b - 56.a

علم حال لسراج الدين

'ILM-I ḤĀL LI SIRĀĠUDDĪN

Kratka početnica, na turskom jeziku, o vjerovanju od nekog Sirāğuddīna.

Dibrača II, 1622.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي خلق النبيّ على فطرة الإسلام ...

Prepis završen 1133/1720.godine.

5. L. 57 - 81.

نمازلق

NAMĀZLUK

Traktat o namazu i abdestu, sličan navedenom pod tačkom dva, također od nepoznatog autora.

Početak:

اوله: أولا صباح نمازى دورت ركعتدر اول ايكى ركعت سنت قلدى ...

Prepisao nepoznati prepisivač 1128/1715. godine.

6. L. 83b - 107.

نمازلق

NAMAZLUK

Treći primjerak traktata o namazu od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : أولا درت ركعت صباح نمازى أولا ايكى ركعت سنت آندن صكره ايكى ركعت فرض ...

Prepisao Muṣṭafā Spahić, iz sela Pojske, 1193/1779. godine.

(الحقير كاتب مصطفى سپاهي عن قريه پوسقه سنة ١١٩٣)

4570. R-7747.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

Djelo je na početku nepotpuno.

L. 25; 15,5 x 10 (12 x 6,5); 10 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Povez kartonski.

Prepis završen 1132/1719.godine.

Iz zaostavštine Muhamed ef. Tufe.

4571. R-7743.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

L. 24; 16,5x11 (13 x 7,5); 11 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan, pisan slabim rukopisom. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kartonski.

Prepisao Ḥusayn Vilar 1170/1756.godine.

Sa ovim djelom zajedno je uvezano kraće štampano djelo *"Ta'līm al-fārisī"*- kratka gramatika perzijskog jezika za djecu sa prijevodom na turski jezik.

Str. 32; 17x12; štampano (litografija) 1197/1782.godine.

4572. R-4348.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

L. 24; 16 x 10 (13 x 6,5; 5 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, oštećen.

Povez kožni, oštećen.

Rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

4573. R-5511.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

L. 25; 16 x 10,5 (12,5 x 6,5); 6 redova. *Nasẖ*. Poglavlja i tačke pisani crvenim mastilom. Turske riječi pisane u proredu. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4574. R-6220.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

L. 20; 16 x 10 (12 x 6); 7 redova. *Nasẖ*, vokalizovan, pisan slabim rukopisom. Turske riječi pisane u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepisala 'Amila Kadić(?), kći Hatidže, 1229/1814. godine.

4575. R-7156.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 77; 17 x 10,5 (15 x 8,5); 8 redova. *Nasta'līq*, pisan slabim rukopisom. Tekst na stranicama obrubljen debljom cevenom linijom. Imaju kustode. Ima dosta grešaka u prepisu. Papir žućkast.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 38.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

Prepisao nepoznati prepisivač 1303/1885. godine.

2. L. 40 - 77.

لغت تركى بوسنوى

LUĠAT-I TURKĪ- BOSNAWĪ

Tursko-bosanski rječnik od nepoznatog autora

Početak:

اوله : الله تكرى پيغمبر جنت جهنم قريو ...

يوغ يوغ سزاتاچ راى پاتو روپه ...

Završetak:

آخره : كلمك كتمك كورمك كوسترمك بورمق اولنمك سلوى ايلمك
دوك اوتيك وديت قازات اويوتالت أُرْتِشَّه اويبك ...

Prepisivač je isti kao pod tačkom 1.

4576. R-5224.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

L. 22; 16 x 10,5 (13 x 6; 6 redova. *Nasḫ*, djelomično vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez kartonski.

Prepis potječe iz XIX stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4577. R-7801.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

L. 13; 19 x 13,5 (16 x 9); 9+9 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel, oštećen.

Povez polukožni, takođe oštećen.

Datum i ime prepisivača nepoznati, rukopis je iz XIX stoljeća.

Na početku i na kraju djela su vježbe u pisanju.

Poklonio Zihnija Spahić iz sela Obre - Kakanj, iz zaostavštine Mula Salih-efendije Spahića.

4578. R-6305.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 23; 17 x 11,5. *Nasḫ*, vokalizovan. Neka poglavlja pisana crvenim mastilom. Riječi su rastavljene crvenim tačkama. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

1. L. 1 - 12. (13 x 7); 12 redova.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

2. L. 13 - 23. (11 x 7); 10 redova.

(لغت عربى تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ- TURKĪ)

Fragment nekog arapsko-turskog riječnika od nepoznatog autora.

Početak (ovdje):

اوله : العَدَسُ الابِلُ الجَمَلُ الجِمَالُ النَّاقة ...
مرجمك دوه م دوجى ديشى دوه ...

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis je iz XIX stoljeća.

4579. R-7792.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 42; 16 x 11 (12 x 8 i 6); 10 i 11 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Neke istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. U prvom djelu riječi su rastavljene crvenim tačkama. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, malo oštećen, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen.

1. L. 1 - 30.a

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

Prepisao Munlā Ṣāliḥ b. Muḥammad 1216/1801.godine.

2. L. 31b - 42.

تجويد قره باش

TAĠWĪD-I QARABĀŠ

(v. br. 4557,2)

Prepisivač i datum prijepisa nisu navedeni.

4580. R-7742.

Zbirka (مجموع), 2

L. 94; 18,5 x 13 (15 x 9); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan slabim rukopisom. U prepisu ima grešaka. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, oštećen, dohvaćen vlagom.

Bez poveza, prosut.

1. L. 1 - 78.

مرقاة اللغة

MIRQĀT AL-LUĠA

(v. br. 4482,2)
Djelo je na početku nepotpuno.
Prepisao Aḥmad Gülḥiṣārī 1208/1793.godine.

2. L. 79b - 94.

مناجات موسى عليه السلام

MUNĀĞĀT MŪSĀ A. S.

Djelo je na kraju nepotpuno.
Munadžat Musa a. s. na turskom jeziku.
Dobrača I, 787-788; Fajić III,2529,8.
Rukopis je isti kao i u prethodnom djelu.
Odbor IZ Vitez (Atif Alihodža).

4581. R-6532.

Zbirka (مجموع), 2

L. 46; 22 x 16. *Nasḫ*, vokalizovan.Tekst na turskom jeziku u drugom djelu pisan je crvenim mastilom, *ta'līqom*. U drugom djelu imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni.

1. L. 1 - 27.

مرقاة اللغة

MIRQĀT AL-LUĠA

Prepisao 'Alī b. Ibrāhim, iz sela Špionice - Gradačac, 1209/1794. godine.

2. L. 28 - 44.

ترجمة بعض سور القرآن القصيرة

TARĞAMA BA'Ḍ SUWAR AL-QUR'AN AL-QAṢĪRA

Prijevod na turski jezik sura :Yāsīn, Ḥāmīm, Fatḥ ar-Raḥmān, Wāqi'a, 'Amme i drugih kraćih sura, od nepoznatog prevodioca.

Početak:

اوله : يس و القرآن الحكيم انك لمن المرسلين ...

اى آدم يعنى: محمد محكم قرآن حقيچون تحقيق سن المرسللردن ...

Prepisao isti prepisivač 1212/1797.godine.

4582. R-2658.

مرقاة اللغة

MIRQĀT AL-LUĠA

Početak:

اوله : باب الألف فصل الآلف: ابا آباء بالكسرة في الثانى ابتدا ابتغا ..

Završetak:

آخره :فصل اليا - يأبى ياقوتى يتامى يحيى يسرى يقظى يمنى بهدى.

L. 184; 20 x 14 (14 x 9); 11 redova. *Nasta'līq*. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir bijel, popravljan, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, rukopis je iz XVIII stoljeća.

Na kraju je dvadesetak neispisanih listova, a na nekim od njih su vježbe u pisanju, kasnije pisane.

Uvakufio, za Elči Ibrahim-pašinu medresu u Travniku, Derviš Muḥammad b. Muṣṭafā b. al-ḥāğğ Muṣṭafā b.al-ḥāğğ 'Alī b. Maḥmūd b.al-ḥāğğ 'Alī, godina 1289/1872.

Iz Elči Ibrāhīm-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4583. R-4155.

مرقاة اللغة

MIRQĀT AL-LUĠA

Početak:

اوله : آبا ابا ابا ابتدا ابقل ابكل ابنا اثنا ...

Završetak:

آخره : يهيرى يمنى يوم قسي يهودي يَمنى يودني .

L. 289; 20,5 x 14,5 (14 x 9); 7 redova. *Nasẖ*. Arapske riječi pisane su krupnijim slovima, a turske u proredu sitnijim. Neka poglavlja su pisana crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, tanji, dohvaćen vlagom;

Povez kartonski, noviji.

Rukopis je prepisan u Karađoz-begovu mektebu u Mostaru, bez oznake datuma, vjerovatno koncem XVIII stoljeća.

4584. R-1269.

مرقاة اللغة

MIRQĀT AL-LUGAH

Početak:

اوله : اب اب ابا، ابا، ا بتدا ابتر ابتغا ابتكار ...

اوتلق بابا بابالر امتناع اتمك باشلمق اولادى قالميان ...

Završetak:

آخره : يوم الحسرة، يوم عبوس، يوم آخر، مديون مطحون مقطوع مصلوب موطوع معزول مناذي.

L. 33; 20,5 x 14. (13 x 8); 9 redova. *Nasẖ*. Arapske riječi vokalizovane i rastavljene crvenim zarezom. Poglavlja su pisana crvenim mastilom, a turske riječi pisane u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, oštećen i rastavljen od listova.

Na naslovnoj stranici su imena ranijih vlasnika:Munlā Aḥmad b. 'Omar-efendi, 'Alī b. Munlā Derviš i Munlā Muṣṭafā Sa'īd b. Munlā Ḥāġo.

4585. R-650.

مرقاة اللغة

MIRQĀT AL-LUĠA

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 226; 22,5 x 16 (15 x 8); 10 listova. *Nasta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Arapske riječi vokalizovane i pisane

krupnijim slovima, a turske riječi pisane u proredu sitnijim slovima. Papir tamnobijel, čvrst, učadio, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski, noviji.

Prepisivač i godina prepisa nepoznati, rukopis je vjerovatno iz XVIII stoljeća.

Rukopis je porijeklom iz Foče.

4586. R-919.

Zbirka (مجموع), *3*

L.74; 22 x 16,5 *Nasta'līq*, većinom vokalizovan, pisan slabim rukopisom. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Mnoge su riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. U prepisu ima grešaka. Papir bijel, čvrst, prosuti listovi i rastavljeni od poveza.

Povez kožni, s preklopom, oštećen.

1. L. 1 - 29. (17x11), 8 redova.

مرقاة اللغة

MIRQĀT AL-LUĠA

Na kraju ovog djela je jedna dova koja se uči prije početka studiranja.

Na 31-34. listu je tumačenje na turskom jeziku o dovi, a na 35-37.a listu su hutbe.

2. L. 38 - 43.a (18x11), 14 redova.

كتاب نثر اللآلئ من كلام امير المؤمنين على بن ابى طالب

KITĀB NAṮR AL-LA'ĀLĪ MIN KALĀM AMĪR AL-MU'MINĪN 'ALĪ B. ABĪ ṬĀLIB

Izreke halife Alije, poredane abecednim redom prema prvoj riječi izreke. Sabrao i poredao Abū 'Alī al-Ḥasan b. al-Qāsim aṭ-Ṭabarī, umro 305/917 ili 350/961.

Ime prevodioca je nepoznato.

Dobrača I, 299,2.

Početak:

اوله : الحمد لله رب العالمين ... هذا كتاب نثر اللآلئ من كلام امير المؤمنين و امام المتقين...على بن ابي طالب

Završetak:

آخره : الأ ظهر في فلتات لسانه و صفحات وجهه . تمت الكتاب كتاب الطيبات من كلام أمير المؤمنين و إمام المتقين غفر الله له ...

3. L. 50 - 73. (18x12), 11 redova.

(لغت عربي تركي)

(LUĠAT-I ‘ARABĪ-TURKĪ)

Neki arapsko-turski rječnik od anonimnog autora, na početku nepotpun. Poglavlja su označena prema početnom slovu abecede, npr. صحيفة الرابعة ما اول الثا .

Ovo je kod nas prvi naslov poglavlja, ali prije toga ima pet stranica riječi koje počinju slovom “t”.

Cijelu zbirku prepisao isti nepoznati prepisivač u XVIII ili XIX stoljeću.

Arapsko-tursko-bosanski rječnici

القواميس العربية – التركية – البوسنوية

4587. R-7793.

(لغت عربي تركي بوسنوي)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ-BOSNAWĪ)

Mali arapsko-tursko-bosanski rječnik, od nepoznatog sastavljača. Nema naslova niti imena autora.

Početak:

اوله : أَلله: تكرى بوغ النبي: پيغمبر، الملائكه: فرشته آنكل، السموات، كوك، الارض: ير، زمله الشمس: كونش سنجه ...

L. 5+3; 17 x 10,5 (14 x 8);13 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan, pisan slabim rukopisom. U prepisu ima grešaka. Imaju kustode. Papir tamnobijel, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepis potječe iz XIX stoljeća.

Na šestom listu je bilješka iz jezika, a na sedmom i osmom listu je jedna dova.

Arapsko-tursko-perzijsko-bosanski rječnici

القواميس العربية – التركية – الفارسية – البوسنوية

4588. R-2204.

(لغت عربي تركي فارسي بوسنوي)

LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ-FĀRSĪ-BOSNAWĪ

Tematski arapsko-tursko-perzijsko-bosanski riječnik od nepoznatog autoara. Naziv djela i ime pisca nisu navedeni. Gornji naslov je naš.

Početak:

اوله : ألله: تكرى (خداى) بوغ جلّ شانه، الرسول: الچى (پيغمبر) سؤتاج پسلانيق ...

L.30; 20,5 x 15 (12,5 x 7,5); 15 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Imaju kustode. U početku su poglavlja pisana crvenim mastilom, a kasnije su izostavljana, a arapske riječi nadvučene su crvenom linijom. Perzijske riječi označene su crvenim zagradama. Papir tamnobijel, glat.

Povez kartonski.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis je vjerovatno iz XIX stoljeća.

4589. R-7740.

سبحهٔ صبيان ترجمه سى

SUBḤA-I ṢIBYĀN TARĞAMASĪ

Prijevod na bosanski jezik *Subḥa-i ṣbyān*, arapsko-turskog riječnika (v. br. 4600). Na bosanski jezik preveo hafiz hadži Asim Sirćo, bivši imam i muderis Gazi Husrev-begove džamije i medrese u Sarajevu (umro poslije 1960.godine). Riječnik nema nikakvog uvoda, već su odmah pisane riječi u tri kolone, a prema rasporedu jezika: arapski, turski i bosanski. Prevodilac je izostavio perzijske riječi.

Početak:

لسان عربي تركچه ترجمه سى بوسانقى پريوود

الله تكرى بوغ جلّ شانه

Strana 101; 20 x 15,5. *Nasẖ*, vokalizovan. Bosanske riječi pisane arapskim slovima crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel sa linijama (sveska sa plavim tankim koricama).

Riječnik je autograf.

Iz zaostavštine spomenutoga autora.

Arapsko-perzijski rječnici

القواميس العربية – الفارسية

4590. R-3440.

Zbirka (مجموع), *5*

L. 168; 21 x 14. *Nasḫ* sa primjesom *ta'līqa*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Perzijske riječi pisane su većinom u proredu sitnijim slovima.Neke riječi nadvučene su crvenom linijom. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni.

1. L. 1 - 61.

المرقاة - لغة مختصرة فارسية

AL-MIRQĀT - LUĠA MUḪTAṢARA FĀRSIYA

Arapsko-perzijski rječnik u skraćenoj formi, od nepoznatog autora. Sastoji se od 12 poglavlja *(bāb)*. Djelo je vrlo rijetko, jer ga ne spominju nama pristupačni katalozi.

Ḥ.Ḫ. II, 1656.

Početak:

اوله : الحمد لله مبدع الأشياء بقدرته، و مصورها ببدايع حكمته ... و بعد هذه صحايف تتضمن أسماء و ترجمة ...

Završetak:

آخره : البصيرة: آنج بديده دل بينند: البهج زيبايى: الفوز و النجاح پيروزى .تمت بعون الله و حسن توفيقه .

Prepisao 'Alī-paša b. Paša ...(/) b. Ḫiḍr, u prvoj dekadi rebiul-ahira 823/1420. godine

2. L. 62 - 110.

مقدمة الأدب

MUQADDIMA AL-ADAB

Mali arapsko-perzijski rječnik. Djelo je napisao na arapskom jeziku Ǧārullāh Abū al-Qāsim, Maḥmūd b. 'Omar az-Zamaḫšarī al-Ḫwārizmī, umro 538/1144, a prevodilac je nepoznat.

Ḥ.Ḫ. II, 1798; Ahlwardt VI, 6960; Köprülü II, 1517,1; GAL,G I, 292; Wiesbaden IV2, 42; Trako, 56.

Početak:

اوله :الحمد لله الذى فضل على جميع الألسنة لسان العرب، كما فضل الكتاب المنزل به على سائر الكتب ...

Završetak:

آخره : يحيى ، يوسف ، يعقوب ، يعاقيب، تمّ الاسماء ...

Prepisao spomenuti 'Alī-paša 826/1423. godine.

3. L. 112 - 129.

تحفة الصبيان

TUḤFA AṢ-ṢIBYĀN

Djelo je na kraju nepotpuno.

Arapsko-perzijski rječnik, namijenjen početnicima. Prevodilac Šayḫ Yūsuf Dā'ī.

Trako, 209: Ahlwardt VI, 6991; Wiesbaden XIV2 p, 36; Aumer t, 254.

Početak:

اوله : حمد و ثنا شكر دخى اكمك مبدع بى مثال...باب الف ابتدا و افتتاح و انشا آغاز كار كردن اشه بشلمق ...

4. L. 130 - 146.a

(لغت عربي فارسي)

(LUĠAT-I 'ARABĪ FĀRSĪ)

Fragment nekog arapsko-perzijskog rječnika u stihu, od nepoznatog autora.

Početak (ovdje):

اوله : آلهست و الله رحمان خداى   دليلست و هادى توكو ره نماى

5. L.147b - 168.

تحفهء حسامى

TUḤFA-I ḤUSĀMĪ

Perzijsko-turski rječnik u stihu. Napisao Ḥusāmuddīn-efendi (b. Ḥasan) al-Qonawī, po čijem je uzoru Šahidija kasnije napisao svoj rječnik.

Ispod riječi u svim djelima ove zbirke nalaze se brojevi pisani crvenim mastilom koji povezuju riječi istog značenja.

Dobrača I, 111; Wiesbaden XIII4, 472.

Početak:

اوله: نيجه و يراتى عدل ايلدى معمور   نيجه معمورى ظلم ايلدى مقهور ...

Završetak:

آخره : اكر اول حسامى شاعر بو حسامى بركوريدى   دردى زهى دريدى سوزى دفترن دريدى

Cijelu zbirku prepisao je navedeni 'Alī-paša.

Iz Elči Ibrahim pašine (Fejzije) medrese u Travniku

4591. R-1920.

السامي في الاسامي

AS-SĀMĪ FĪ AL-ASĀMĪ

Arapsko-perzijski rječnik za početnike. Napisao Aḥmad b. Muhammad b. Aḥmad an-Nīsābūrī al-Maydānī, umro 518/1124.

Ḥ.Ḫ. II, 974; A.M. I, 82; Ahlwardt VI, 7040; Köprülü II, 1543; Kairo p I, 290; Kahhāla II,63.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي لا يتم أمر دون حمده و لا يبلغ وصف كنه قدره ... و بعد فان الله تعالى ادّخر لكل قرن فضيلة اتّخذوها ...

Završetak:

آخره : و يقال النع الموبق: الحجز بين الشيئين: الموئل الملجأ و المنجاء، الموثق: الميثاق الحبل العهد و الامان .

L. 225; 21 x 12 (16 x 8); 15 redova. *Nasḫ,* vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. U većini djela mastilo je prilično izblijedilo. Papir tamnobijel, čvrst, popravljan, dohvaćen vlagom. Povez polukožni, oštećen.

Prepisao nepoznati prepisivač mjeseca muharrema 872/1467. godine.

Na trećem zaštitnom listu je naziv djela, ime pisca, bilješka iz jezika, te ime i lični pečat ranijeg vlasnika: Derwīš Muṣṭafā b. 'Oṯmān.

Iz kolekcije Muhamed Enveri Kadića.

4592. R-3711.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 108; 17,5 x 13 (13,5 x 9,5); 11 redova. *Nasḫ,* vokalizovan. Naslov, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Tekst je

obrubljen tankom crvenom linijom. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom, djelomično oštećen.

1. L. 1 - 36.

نصاب الصبيان

NIṢĀB AṢ-ṢIBYĀN

Arapsko-perzijski rječnik u stihovima, namijenjen maloj djeci. Napisao Mas'ūd b. Abū Bakr b. Ḥusayn b. Ğa'far, Abū Naṣr al-Farāhī (živio oko 617/1220.godine).

Flügel I, 112; Pertsch p, 214; Wiesbaden XIII3, 345-6: Trako, 86.

Početak:

اوله : الحمد لله رب العالمين ... أما بعد چنين مى كويد أبو نصر فراهى حسد حافده و حقد حاسده ...

Završetak;

آخره : نقره ند آهن يكى مش و شبه مه صفر ماه .

Prepisao anonimni prepisivač, u trećoj dekadi mjeseca rebiul-ahira 893/1488.godine.

2. L. 39b - 67.a

نصيب الفتيان و نسيب التبيان

NAṢĪB AL-FITYĀN WA NASĪB AT-TIBYĀN

Arapsko-perzijski riječnik u stihovima, koji je napisao al-Ḥasan b. 'Abdulmu'min, Ḥusamuddīn al-Ḫuwayyī (živio početkom XIV stoljeća).

Pertsch p, 217; Wiesbaden XIV2, 38; Trako, 95.

Početak:

اوله : الحمد لله العلي القوي المتين... چنين كويد ناقل اين لغات و قايل اين ابيات الحسن بن عبدالمؤمن الخويّى

Završetak:

آخره : آغاز حكايتم بانجام رسيد جان از غم انديشه بآرام رسيد

اين نامه كه نام صاحبش باقى باد المنة لله كه باتمام رسيد

Prepisao isti nepoznati prepisivač 891/1486.godine.

3. L. 68b - 108.

تحفة الصبيان

TUḤFA AṢ-ṢIBYĀN

(v. br.4590,3)

Početak.

اوله : ابتدا و افتتاح فاتحت آغاز كار ...

Završetak:

آخره : يا أمل الخائفين فامح و اثبت لنا ما هو خير القضا عندك أم الكتاب .

Prepisao isti nepoznati prepisivač, u drugoj dekadi mjeseca džumadel-ahira 894/1489. godine.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4593. R-5403.

نصاب الصبيان

NIṢĀB AṢ-ṢIBYĀN

Početak::

اوله : همى كويد أبو نصر فراهى بعون و لطف و توفيق إلهى ...

Završetak:

آخره : يا د كيران نصاب صبيانرا تا شوى در زمان مستشنا

تمت اللغة المسماة بنصاب الصبيان.

L. 20; 18,5 x 13,5 (13 x 6; 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisano crvenim mastilom. Po rubovima ima malo dopuna i tumačenja. Imaju kustode. Papir bijel i žućkast, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis je iz XVIII ili XIX stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef . Sokolovića.

4594. 270.

ترجمان اللغة

TARĞUMĀN AL-LUĠA

Djelo je na kraju nepotpuno.

Arapsko-perzijski riječnik. Napisao Šayḫ 'Alī b. Nuṣret b. Dāwūd, pisao oko 843/1439. U riječniku su sabrana imena, glagoli i čestice po abecednom redu, a prema tri vokala. Podijeljen je na 84 poglavlja, od slova "elif" do slova "ya".

Ḥ.Ḫ. I, 397; GAL, G II, 194.

Početak:

اوله : الحمد لله الذى فضل لسان العرب بالفصاحة و البيان ...قد قال الضعيف الفقير ... الشيخ علي بن نصرت بن داود الراجون غفران الله ... و بوّبته أربع و ثمانين بابًا من أول الألف الى آخر الياء و سميته بالترجمان...

L. 251; 27 x 20 (21 x 14,5); 25 redova. *Nasta'līq*, pomiješani, pisano tankim perom. Neka poglavlja i početna slova pisana crvenim mastilom. Po rubovima ima ponegdje dopuna. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst Povez polukožni, s preklopom.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Na naslovnoj stranici je jedan hadis, naziv djela i ime pisca, te drugi pogrešan naziv djela *"Lugat -i ta'rīfāt Sayyid"*, kao i na zadnjem prerezu. Na rubu zadnjeg lista je ime i lični pečat ranijeg vlasnika Derwīš Ibrāhīm.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu.

4595. R-5554.

تحفة الصبيان

TUḤFA AṢ-ṢIBYĀN

Djelo je na kraju nepotpuno.

Arapsko-perzijski rječnik s interlinearnim prijevodom na turski jezik, namijenjen početnicima. Prevodilac Šayḫ Yūsuf Dā'ī.

Trako, 209: Ahlwardt VI, 6991; Wiesbaden XIV2 p, 36; Aumer t, 254.

Bez uvoda.

Početak:

اوله : الفصل الأول في المفردات. ابندا و افتتاح و مفاتحت آغاز كار كردن ختم و اختتام بپايان بردن كار ...

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 52; 14,5 x 10 (10 x 7; 7 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, oštećen.

Prepis potječe iz XVIII ili XIX stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4596. R-4103.

تحفة الصبيان

TUḤFA AṢ-ṢIBYĀN

Djelo je na kraju nepotpuno.

Početak:

اوله : حمد و ثنا بر مبدع بى مثال و مخترع بى غرض ...

L. 134: 15,5 x 10,5 (10,5 x 7),5 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan slabim rukopisom, krupnijim slovima. Turske riječi pisane su u proredu. *ta'līqom*. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, oštećen.

Rukopis je iz XIX stoljeća

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4597. R-1645.

(لغت عربى فارسى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ - FĀRSĪ)

Arapsko-perzijski riječnik od nepoznatog autora. Naslov djela i ime pisca nisu navedeni. U pristupačnim izvorima nismo mogli pronaći ovaj riječnik.

Početak:

اوله : باب فعل يفعل فعلاً في المبتدي، و فعولا في اللازم هنأه الطعام يهنئه و يهنؤه و يهناءه ...

Završetak:

آخره : و يطفق طفقًا علق يفعل كذا ليس زيدٌ ذاهبًا هات كذا. تمت الأفعال والله اعلم بالصواب ...

L. 275; 21,5x13,5 (15x9,5), 7 redova. Nasḫ starinski, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane cevenim mastilom. Perzijske riječi pisane u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski.

Prepisao Muḥammad b. Amrullāh 806/1403.godine.

Uvakufio Hromozāde.

4598. R-4460.

(لغت عربى فارسى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ - FĀRSĪ)

Isti rječnik kao i broj 4595.

Početak:

اوله : باب فعل يفعل فعلاً فى المبتدى، و فعولا فى اللازم هنأه الطعام يهنئه و يهنؤه و يهناء ه ...

Završetak:

آخره : و يطفق طفقا علق يفعل كذا ليس زيدٌ ذاهبا هات كذا. تمت الأفعال والله اعلم بالصواب ...

L. 106; 24,5 x 17 (17,5 x 11,5); 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i većina riječi u proredu pisani crvenim mastilom. Po rubovima ima tumačenja, pisanih kasnije drugom rukom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, oštećen, dohvaćen vlagom, listovi prosuti.

Povez kožni, oštećen i rastavljen od listova.

Ime prepisivača i datum prepisa nepoznati, rukopis potječe vjerovatno iz XVII stoljeća.

Rukopis je pripadao Vakufu Kizlaragine džamije u Mrkonjić Gradu, a u ovu biblioteku donesen je 25. septembra 1963.godine.

4599. R-3645.

مختصر

MUḪTAṢAR

Mali arapsko-perzijski rječnik najčešćih arapskih riječi koje se upotrebljavaju u konverzaciji i korespondenciji u perzijskom jeziku, od anonimnog autora.

Djelomično je interlinearno preveden i na turski jezik.

Flügel I, 122; Trako,213.

Početak:

اوله : ستايش و سپاس بى حد و قياس...أما بعد اين مختصر مستمل است در الفاظ و اين قسم بر ترتيب حروف هجانهاده...

Završetak:

آخره : راتق و فاتق بستن و كشادن بدست او باشد...تمت بعون الله و حسن التوفيق.

L.48; 21 x 15 (14,5 x 10); 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Riječi su rastavljene crvenim tačkama. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski, oštećen.

Prepisao Sulaymān b. 'Abdullāh al-'Atīq, u nahiji Visoko, u selu (teško čitljivo), u drugoj dekadi zul-kadeta 932/1526.godine.

Iz Karađoz-begove biblioteke Mostar.

4600. R-3791.

درج لغات

DARĞ-I LUGĀT

Arapsko-perzijski rječnik od nepoznatog autora.

Gornji naslov naveden je na prvom zaštitnom listu, a i u uvodu djela. U pristupačnim izvorima nismo uspjeli pronaći ovaj naslov, pa smatramo da je vrlo rijetko.

Početak:

اوله : حمد نا محدود، و ثناى نا معدود، آن خداى را كه ابدىّ الذاتست و سرمدى الصفات ... و اين كتاب يا درج لغات نام نهادم ...

L.177; 28,5 x 19 (20 x 11); 15 redova. Nasḫ (arapske riječi), ta'līq (perzijske riječi). Arapske riječi pisane su crvenim mastilom, krupnijim slovima, vokalizovane. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom, malo oštećen.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali sudeći po pismu i papiru rukopis je veoma star, vjerovatno iz XVI stoljeća.

Na zaštitnim listovima na početku djela ima raznih bilježaka iz medicine, književnosti, jezika, hadisa i drugih. Na krajnjim zaštitnim listovima su bilješke iz jezika, prenesene iz rječnika: *"Baḥr al-garā'ib" i Daqā'iq al-ḥaqā'iq"*, dove koje se uče kada grmi i sijeva, hadisi i drugo.

Uvakufio neki Derviš-aga.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

Arapsko-perzijsko-turski rječnici

القواميس العربية - الفارسية - التركية

4601. R-2594.

اعجوبة الغرائب في نظم جواهر العجائب

U'ĞŪBA AL-ĠARĀ'IB FĪ NAĠM ĞAWĀHIR AL-'AĞĀ'IB

Arapsko-perzijsko-turski rječnik u stihovima. Napisao Bahā'uddīn-efendi Malqarawī 827/1424.

Ismā'īl paša: Ḍayl I, 99; O.M. I, 251; Q.'A. VI, 4329

Početak:

اوله : الله ايزد علام دانا　　قدوس پاك و قادر توانا ...

Završetak:

آخره : تم تظيمه مع تمبيقه　　يومبى من ربع الاخر
واقعا فى شهور عام زكض بطن ابو بلوغ لا الظاهر
رحمه الله من تأمل فيه　　و دعا لي بلطفه الطاهر

L. 25; 21,5 x 15 (15 x 9,5); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Riječi istog značenja nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni.

Nema podataka o prepisivaču i datumu prepisa, ali smatramo da rukopis potječe s konca XVII ili početka XVIII stoljeća.

Uvakufio Salim-efendija Muftić, 1357/1938.

4602. 6690.

سبحهء صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

Arapsko-tursko-perzijski rječnik u stihu. Dobrača (I, 592,4) i Trako navode da je autor Muḥammad b. Aḥmad ar-Rūmī Bosnawī, Abū al-Faḍl. Ostali pristupačni izvori kažu da je autor nepoznat. Karatay (t II,2008) i u katalogu TÜYATOK (III, 3492.) navode da je autor ovom rječniku Firišteoglu, što je neispravno, jer je rječnik urađen po njegovu uzoru.

Wiesbaden XIII3, 222; Flügel I, 120; G.Kut, 363. Trako, 214; Karatay t II, 2008; Tüyatk III, 3492.

Početak:

اوله : نام خدا ذكر ايده لم ابتدا　　منزل مقصوده اودر رهنما

Završetak:

آخره : بر عمل قيل ساكا اوله يارغار　　بر اثر قو تا كه قاله يادكار

L.46; 17,5 x 12 (12 x 7); 11 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan vještom rukom prepisivača. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom.

Mnoge riječi su nadvučene crvenom linijom. Prva stranica ukrašena lijepim unvanom u bojama. Tekst na stranicama obrubljen debljom pozlaćenom linijom. Rečenice su rastavljene krupnim pozlaćenim tačkama. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat; povez kožni, oštećen. Na sredini korica utisnuti su pozlaćeni ornamenti.

Prepisao Nu'mān b. Sulaymān-efendi, učenik as-sayyid al-ḥāǧǧ Muṣṭafe, hafiza, 1212/1797.godine.

Na prvom zaštitnom listu su bilješke o rođenju neke djece, a na naslovnoj stranici je ime i mali lični pečat ranijeg vlasnika:Belgradi Muṣṭafā Muhibbī, naib u kasabi (ime teško čitljivo).

Na zadnjem zaštitnom listu su datumi smrti nekih osoba.

Rukopis je donesen iz Odbora IZ Gračanica.

4603. R-5887.

سبحه، صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

L. 31; 19,5 x 14,5 (14,5 x 9); 11 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni.

Prepis završen 1225/1810.godine.

Na kraju jedan hadis koji je kasnije pisan.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4604. R-4183.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 66+2; 19,5 x 14. *Nasta'līq*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima dopuna i tumačenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, glat, oštećen.

Povez polukožni, takođe oštećen.

1. L. 1 - 25.a (14 x 8); 16 redova.

سبحه، صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

Prepisao 'Abdullāh Hromić, učenik Sulaymān-efendije, u kasabi Stolac, bez oznake datuma.

2. L. 25.b - 26.a (13x8), 15 redova

قصيدة امهاتي

QAṢĪDA UMMAHĀTĪ

Kraća kasida na arapskom jeziku o majkama, od nepoznatog autora. Gornji naslov nalazi se na početku kaside. U pristupačnim izvorima nismo je mogli pronaći.

Početak:

اوله : ما للمساكين مثلي مكثر الزلل   إلا شفاعة خير الخلق و الرسل

3. L. 26a - 27.a (13 x8); 17 redova.

قصيدة فى مدح الرسول سيد الكوثين

QAṢĪDA FĪ MADḤ AR-RASŪL SAYYID AL-KAWṬAYN

Kasida u pohvalu Božijeg Poslanika od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : يا أمين الوحي يا من جاد ، الروح الامين   يا جمال الملك يا من على الغيب ظنين

4. L. 28b - 66 (13,5 x 8; 19 redova

تحفه، وهبى

TUḤFA-I WAHBĪ

Perzijsko-turski rječnik u stihovima. Napisao Meḥmed b. Rašīd Wahbī Sunbulzāde, umro 1224/1809. Djelo je napisano 1196/1782.

Rieu t, 144; Trako, 239.

Početak:

اوله : حمد بى خد اوكره فرمايه   كه انك نعمتيدر بى غايه ...

Završetak:

آخره : هزاران شكر ايدوب حقه ديدم اتمام تاريخن (!)   بحمد الله بو زيبا تحفه، وهبى تمام اولدى

Cijelu zbirku prepisao 'Abdullāh b. Monlā Ṣāliḥ Hromić iz Stoca, 1254/1838.

Na krajnja dva lista su razne bilješke na turskom jeziku, pisane kasnije slabim rukopisom.

4605. R-5886.

Zbirka (مجموع), 7

L. 67; 20 x 14,5 (15 x 11); 11 i 17 redova. *Nasta'līq*, većinom vokalizovan. Naslovi, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom.Tekst u većini djela obrubljen tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, oštećen.

Povez polukožni, takođe oštećen.

1. L. 1 - 15.a

سبحه ٔ صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

Prepis završen 23. safera 1262/1846.godine.

2. L. 25b - 28.a

قصيدة بدء الامالي

QAṢĪDA BAD' AL-AMĀLĪ

Kasida o islamskoj dogmatici. Napisao 'Alī b. 'Oṯmān, Sirāğuddīn al-Ūšī al-Fargānī, umro 575/1179.

Dobrača I, 115,3.

Početak:

اوله : يقول العبد في بدء الامالي   توحيد بنظم كاللالي

Prepisano 15. rebiul-evvela 1262/1846.godine.

3. L. 29b - 34.a

خدا ربم

ḪODĀ RABBUM

Islamska vjeronauka u stihovima na turskom jeziku, od nekog Da'ifī-je, čija nam je biografija nepoznata.

Dobrača I, 155,2; Trako-Gazić, 5000, str. 265.

Početak:

اوله : خدا ربم نبيم حقا محمد رسول الله   هم اسلام دينيدر دينم كتابدر كلام الله ... روايات

Na 34-36. listu su bilješke na arapskom jeziku zasnovano na apokrifnim hadisima.

4. L. 37 - 47.a

مولد النبي لسليمان چلبي

MAWLID AN-NABI'LI SULAYMĀN ČALABĪ

Mevlud na turskom jeziku od Sulaymān Čelebi-je, umro 825/1422.

Dobrača I, 149,5; Ḥ.Ḫ. II, 1910.

Početak:

اوله : الله آدين ذكر ايده لم اولا   واجب اولدر جمله اشده هر قولا

Prepisao Bakr (Bećir) b. 'Omar Maljević iz Jablanice, 5. džumadel-ahira 1262/1846. u nekoj medresi u Mostaru. Navedeni prepisivač prepisao je sva prethodna djela.

(تحرير فى شهر جماد الآخر بشنجى كون فى يوم سبت اويلدنصكره فى بلدة موستار مدرسه سنده تاريخ بيك ايكى يوز آلتمش ايكى سنه سنده من الهجرة كتبه الفقير الحقير بكر بن عمر مالويك عن يبلنچه).

Na 47b -49. listu su dvije prigodne dove.

5. L. 50b - 52.a

علم انشاده مستعمل اولان لغتلردر

'ILM-I INŠĀDE MUSTA'MAL OLAN LUĠATLARDIR

Isto kao br.4535,1.

Izrazi sa prevodom na turski, koji se upotrbljavaju u sližbenoj prepisci i pismima, od nepoznatog sastavljača.

Početak:

اوله : عنوان خاتمه اختتام انتها ...

مكتوبك اولى آخر آخر اولق صوكه ايرمك ...

6. L. 52b - 61.

إنشا مرغوب

INŠĀ-I MARĠŪB

(v. br. 4543,3 i 4564,4)

Prepisao navedeni prepisivač 1263/1847. godine.

7. L. 62 - 67

إنشاء (اوغلدن بابايه بويله يازيلور)

INŠĀ' (OĞULDAN BABAYA BÖYLE YAZILIR)

Obrazac pisma sina svome ocu.

Početak:

اوله : سعادتلو سماحتلو مروتلو پدر عزيزم سبب وجودم باحث ...

Prepisivač i godina prepisa isto kao pod tačkom 6.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4606. R-1350.

Zbirka (مجموع), *3*

L.103; 21 x 15,5. *Nasta'līq.* Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima u drugom i trećem djelu ove zbirke ima dosta komentara, pisanih sitnim slovima. Imaju kustode. Tekst u prvom djelu obrubljen pozlaćenom linijom. Prve stranice drugog i trećeg djela ukrašene su lijepim unvanima, a tekst je obrubljen pozlaćenom debljom linijom,ostale stranice tankom crvenom linijom. Papir tamnobijel, glat, tanji, dohvaćen vlagom, oštećen.

Povez polukožni, takođe oštećen.

1. L. 1 - 28.

سبحهء صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

2. L. 34 - 92.

سلطان سليمان زماننده و شيخ الاسلام أبو السعود عصرنده اولان قانون نامه لردر

SULṬĀN SULAYMĀN ZAMANINDA WA ŠAYḪ AL-ISLĀM ABŪ SU'ŪD 'AṢRINDA OLAN QĀNŪN NĀMELERDIR

Zbirka zakona i uredbi iz vremena sultana Sulejmana i drugih sultana sa fetvama koje su dali šejhuul-islami: Ibn Kamal-paša, Abu-s-Su'ūd i Muḥammad Bahā'ī.

Dobrača II, 1901; Rieu t, 247b

Početak:

اوله : الحمد لله الذي له ملك السموات و الارض و هو على كل شيئ قدير ...

3. L. 96b - 103.

المعروضات في الفتوى

AL-MA'RŪḌĀT FĪ AL-FATWĀ

Fetve za neke slučajeve, koji se uređuju zakonima sultana Sulejmana. Napisao šejhul-islām Abu-s-Su'ūd, umro 982/1574.

Dobrača II, 1727,1.

Početak:

اوله : الحمد لله رب العالمين...أما بعد سعادتلى و سيادتلى فضيلتلى ...

Rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Na listova između djela ima raznih bilježaka, a ponajviše fetvi.

4607. R-7640.

سبحهء صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

L. 15; 20 x 15 (17,5 x 10); 17 redova. *Nasta'līq.* Prvi list i zadnjih osam listova kasnije dopisani i djelo kompletirano. Imaju kustode. Papir bijel i tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni.

Stariji dio rukopisa potječe iz XVIII, a mlađi iz XIX stoljeća.

Poklonio Muhamed Čaršimamović, porijeklom iz Zenice, 1998. godine.

4608. R-4195.

سبحهء صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

L. 19; 22,5 x 16 (17 x 11,5); 17 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir žućkast, glat.

Bez poveza.

Datum prepisa i prepisivač nepoznati, rukopis je iz XIX stoljeća.

4609. R-4705.

سبحهء صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

L. 25+4; 19,5 x 14,5 (13,5 x 9,5); 15 redova. *Nasta'līq* ,vokalizovan crvenim hareketima. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Tekst je obrubljen tankom crvenom linijom. Papir bijel, glat.

Povez polukožni, oštećen.

Prepisao Muṣṭafa b. al-ḥāğğ Muḥammad Amīn b. 'Abdurraḥīm b. Maḥmūd, bez oznake datuma, vjerovatno u XIX stoljeću.

4610. R-5378.

سبحهء صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

L. 53; 19 x 13,5 (15 x 8,5); 9 redova. *Nasḥ,* vokalizovan, pisan krupnijim slovima. Istaknute riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, dohvaćen vlagom, dobro oštećen.

Povez kartonski, noviji.

Rukopis potječe iz XIX stoljeća.

Na naslovnoj stranici je kurban-dova i ime ranijeg vlasnika:ḥāfiẓ Maḥmūd.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4611. R-7198.

سبحهء صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

L. 24; 18 x 12 (12 x 7); 13 redova. *Nasḥ,* vokalizovan, od dvojice različitih prepisivača. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, popravljan.

Povez polukožni.

Rukopis potječe iz XIX stoljeća.

Na kraju je ime ranijeg vlasnika:'Omar Ḥaqqī b. Ḥasan-beg Defterdārīzāde (Defterdarević), Trebinjac.

4612. 5888.

شرح سبحهء صبيان

ŠARḤ-I SUBḤA-I ṢIBYĀN

Komentar prethodnom djelu na turskom jeziku, sa uvodom (Dībāğa), na arapskom jeziku. Napisao al-Ḥāğğ Ismā'īl az-Zuhdī b. al-ḥāğğ 'Omar, muftija u gradu Kutahija (Turska), 1254/1838. Komentar je autograf, što se vidi po završetku djela. Inače, u pristupačnim izvorima ne spominje se ovaj pisac niti njegov komentar.

Početak uvoda:

اوله : الحمد لله الذي علم آدم الاسماء، و زين لسانه بالنطق و الانباء، ... و بعد فيقول العبد ... الحاج اسمعيل الزُهدي ابن الحاج عمر مفتي بالمدينة المحروسة الكوتاهية ...

Početak komentara:

اوله : بدا ايده لم ذكره بنام خدا حق يوله ايصال ايده اول پادشا

Završetak:

آخره : شمار همام وزننده عدد معناسنه در يتمنا و تبركا بز بو بيتى تنظيم ايادك.

قد وقع الفراغ من تحرير هذا الشرح اللطيف علي يد شارحه الفقير الحاج اسمعيل الزهدي ابن الحاج عمر المفتي في اليوم الحادي و العشرين من محرم الحرام لسنة اربع و خمسين و مأتين وألف

L. 241; 20,5 x 15 (13 x 7,5); 15 redova. *Nasta'līq,* lijep, dobro čitljiv. Osnovni tekst pisan je crvenim mastilom. Istaknute riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir žućkast, glat.

Povez polukožni, s preklopom.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4613. R-614.

كتاب در لسان عربي و فارسي و تركي

(منتخب من لهجة فى اللغة)

* الجلد الاول *

KITĀB DAR LISĀN-I 'ARABĪ WA FĀRSĪ WA TURKĪ

(MUNTAḤAB MIN LAHĞA FĪ AL-LUĞA)

- al-ğild al-awwal -

Arapsko-perzijsko-turski rječnik, prvi svezak, od nepoznatog pisca. Na kraju rukopisa se veli da je ovaj rječnik napisan na osnovu rječnika *"Lahğa fī al-luğa"*, kojeg je napisao 'Alī b. al-Ḥasan b. al-Ḥusayn Kurā' an-Namal, umro 307/919.

Ḥ.Ḫ. II, 1571; A.M. I, 676).

Početak:

اوله : باب الهمزة المفتوحة فصل الهمزة مع الباء در لسان عربي قابِلَه: قوابِل قبِيل وُلد قِباله ترحرح تفذخ ...

Završetak:

آخره : سال تاراج سير شدن سير كردن پيغم آكاه شدن آكاه كردن

Str.170 (originalna numeracija); 22,5 x 16,5 (15,5 x 10,5); 9 redova. *Nasta'līq,* pomiješani, pisano crnim, crvenim i plavim mastilom. Po rubovima ima malo tumačenja. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisao 'Abdullāh 1224/1809.godine.

Na početku je napisan sadržaj rječnika.

Uvakufio Ṣāliḥ ef. Hromozāde.

4614. R-6976.

(لغت عربى فارسى تركى)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-FĀRSĪ-TURKĪ)

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

Arapsko-perzijsko-turski rječnik od nepoznatog autora. Pošto je djelo nepotpuno i na početku i na kraju, nismo mogli ustanoviti pravi naslov ovog rječnika niti ime njegovog autora. Gornji naslov je naš.

Početak (ovdje):

اوله : مجشّه مهراس مقبض مقابض هاون منحاز ...

Završetak(ovdje):

آخره : قدر راحة قدر راحةٍ قدر كفّةٍ مثقال ذرّةٍ

L. 123; 18 x 13 (10 x 8); 5 redova. *Nasta'līq,* vokalizovan. Perzijske i turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza, koji je otkinut i zagubljen zajedno sa početkom i krajem djela.

Prepis potječe vjerovatno iz XVIII stoljeća.

Otkupljen od Mahmuta Beširevića iz Sarajeva,1989.

Perzijsko-turski rječnici

القواميس الفارسية – التركية

4615. R-6714.

Zbirka (مجموع), 5

L. 296: 26,5 x 18 (19 x 13,5); 7,11 i 13 redova. *Nash*, vokalizovan. Poglavlja, početna slova i tačke pisani crvenim mastilom. U proredima je pisan prevod ili na turskom ili perzijskom jeziku, osim u zadnjem djelu. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, malo oštećen. Povez polukožni.

1. L. 1 - 54.

الصحاح العجمية
AṢ-ṢIḤĀḤ AL-AĞAMIYYA

Perzijsko-turski rječnik. Napisao Hindūšāh Nahğawānī, umro 730/1330.

Ḥ.Ḫ. II, 1074; Ahlwardt VI, 6997; Pertsch, 138; Karatay t II, 2045; Fajić V, 3309,4; Trako, 87.

Naš primjerak je nepotpun na početku, manjka prvi list.

Početak (ovdje):

اوله : المشبهة على وجه لا يخفى على العقول المتنبهة ...و سميته بالصحاح العجمية على اسلوب الصحاح العربية

Završetak:

آخره : و أما في الأسماء الساكنة الأواخر فبزيادة الكاف فقط نحو: پسرك و دخترك و غيرهما . و قد مر سبب الانحصار مراراً. تمت الصحاح العجمي .

2. L. 55b - 85.a

مقدمة الأدب
MUQADDIMA AL-ADAB

Isto kao br. 4590,2.

Mali arapsko-perzijski rječnik. Napisao na arapskom jeziku Ğārullāh Abū al-Qāsim, Maḥmūd b. 'Omar az-Zamaḫšarī al-Ḫwarizmī, umro 538/1144, a prevodilac je nepoznat.

ḪḪ II, 1798; Ahlwardt VI, 6960; Köprülü II, 1517,1; GAL.G I, 292; Wiesbaden IV2,42; Trako, 56.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي فضل على جميع الألسنة لسان العرب، كما فضل الكتاب المنزل به على سائر الكتب ...

Završetak:

آخره : يحيى ، يوسف ، يعقوب ، يعاقيب تمت الأسماء ...

3. L. 85b - 111.a

(مختصر فى ترجمان القرآن)

(MUḪTAṢAR FĪ TARĞUMĀN AL-QUR'ĀN)

Skraćena prerada kur'anskih riječi, u prijevodu na perzijski jezik, od nepoznatog pisca. Naslov djela i ime pisca nisu navedeni, a gornji naslov je naš, a na osnovu piščeva predgovora ovom djelu. U predgovoru autor kaže da je djelo napisao po nagovoru svojih prijatelja. Kada je proučio građu za pisanje svog djela, najviše mu se dopalo Ğurğānijevo ('Alī b. Muḥammad) djelo, pa je on, ugledajući se na njega, napisao svoje djelo. Međutim, nismo mogli ustanoviti o kome je to djelu riječ. Djelo je podijeljeno na 29 poglavlja.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي أنزل علي عبده الكتاب ... اماّ بعد فقد التمس مني جماعة من الخلان ان اكتب مختصراً في ترجمان القرآن على ترتيب حروف التهجي ...

Završetak:

آخره : فصل الها، هذه القرية، هي ، هدية ، هدايا ، هدى ، هُدى ، هدايت ،هوا، ، هوى ، هوا. تمت الكتاب ...

4. L. 111b - 114.a

المثلث

AL-MUṮALLAṮ

Isto kao br. 4564,2.

Mali arapsko-perzijski rječnik, odnosno riječi istog oblika, čije značenje mijenja promjena vokala. Napisao Quṭrub b. Aḥmad al-Baṣrī, čija nam je biografija nepoznata. Istina, Hadži Halifa (II, 1586), Ahlwardt (VI, 7071) i Köprülü (II,1324,6) navode ovaj naslov, ali poredeći kod njih početak i kraj djela sa našim primjerkom, izgleda nam da to nisu ista djela. Mi smo se oslonili na podatke koji su navedeni u rukopisu.

Početak:

اوله : قال الشيخ الإمام قدوة الفضلاء ...قطرب بن أحمد البصري ...هذا الكتاب المثلث ألفته على اسماء متفقة كتابة مختلفة معنىً على الوجوه الثلث من الفتح و الكسر و الضم: الغَمر . الغِمر . الغُمر ...

Završetak:

آخره : اللحَاء . اللحِاء . اللحُاء. تمت الكتاب بعون الله الوهاب .

5. L. 114b- 296.

المصادر

AL-MAṢĀDIR

Djelo je na kraju nepotpuno.

Arapsko-perzijski rječnik koji je napisao Abū 'Abdullāh al-Ḥusayn b. Aḥmad az-Zawzanī, umro 486/1039.

ḤḤ II, 1703; Karatay p. 311; Flügel I, 105; Trako, 85.

Početak:

اوله : الحمد لله على سوابغ آلائه المتسابقة أفواجا ... قال القاضي ... أبو عبد الله الحسين بن أحمد الزوزني ..

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali da je cijelu zbirku prepisao isti nepoznati prepisivač, vjerovatno u XVI stoljeću.

Poklonio prof. dr Hamdija Ćemerlić.

4616. R-6727.

Zbirka* (مجموع), *2

L. 132; 21 x 14,5 (12 x 8 i 16 x 10); 7 redova. *Nasḫ* sa mješavinom *ta'līqa*. U proredima su riječi pisane veoma sitnim slovima. U prvom djelu, po rubovima, ima tumačenja. Naslovi poglavlja su pisani krupnijim slovima i debljim perom. U drugom djelu riječi su rastavljene krupnim crvenim tačkama. Tekst na prve dvije stranice obrubljen je sa po dvije tanke crvene linije. Papir bijel, čvrst, glat.

Povez kartonski, zaštićen crnim platnom. Listovi prosuti i rastavljeni od poveza.

1. L. 1 - 110.

الصحاح العجمية
AṢ-ṢIḤĀḤ AL-AĞAMIYYA

(v. br. 4615,1.)

Početak:

اوله : الحمد لله الذي الهمنا اللغات و العبارات ...فلما رأيت أكثر الكتب المعتبرة من مصنفات المشايخ الماهرة مدونة بلغة الفارس ...

2. L. 111 - 132.

(لغت عربي فا رسي)
(LUGAT-I ʻARABĪ-FĀRSĪ)

Djelo je na početku nepotpuno.

Arapsko-perzijski rječnik od nepoznatog pisca. Ahlwardt (VI, 6992) navodi isti primjerak, ali mu ne navodi ime.

Završetak:

آخره : تحرير و پليد نيك دادن و كور دل حشس ولين درش و نزم ابتدا و انتها أول و آخر تحريرا ...

Prepisao Ḥusayn b. al-ḥāğğ Ibrāhīm 1087/1676.godine.

Na prvom zaštitnom listu i naslovnoj stranici su prigodne dove sa objašnjenjima na turskom jeziku.

Na posljednjim zaštitnim listovima su: neka priča na turskom jeziku, izbor nekih arapskih riječi sa prijevodom na turski, te neki računi i vježbe u pisanju.

Poklonio prof. dr. Hamdija Ćemerlić.

4617. R-5442.

الصحاح العجمية
AṢ-ṢIḤĀḤ AL-AĞAMIYYA

(v. br.4615,1.)

L. 64; 17,2 x 12,5 (13 x 8); 9 redova. *Nastaʻlīq*, pomiješani. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu i po rubovima. U prijepisu ima grešaka. Papir tamnobijel, čvrst, djelomično oštećen, popravljan, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom, također oštećen. Na sredini korica utisnuti su okrugli ornamenti.

Ime prepisivača i datum prepisa nisu navedeni.

Na rubu drugog lista je ime i lični pečat ranijeg vlasnika: Muḥammad ar-Rifqī al-Hāšimī.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4618. R-3181.

الصحاح العجمية
AṢ-ṢIḤĀḤ AL-AĞAMIYYA

(v. br. 4615,1.)

Djelo je na početku nepotpuno, manjka jedan list.

L. 82;18,2 x 13 (13 x 8); 9 redova. *Taʻlīq*, pisan uvježbanom rukom prepisivača. Poglavlja su pisana krupnijim crvenim slovima. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, malo oštećen. Listovi 7-8 i posljednja četiri lista su kasnije dopisani.

Povez polukožni.

Prepis potječe vjerovatno iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu su bilješke iz fikha i etike, a na posljednjem listu su stihovi na perzijskom jeziku i jedna fetva na turskom jeziku.

Na rubu 1. i 2. lista je mali ovalni pečat ranijeg vlasnika: ʻAbdulkarīm Luṭfī Maẓharānī. Na posljednjem listu je pečat ranijeg vakifa: Muḥammad-paša Bosnawī, godina (1)274/1857.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese.

4619. R-3053.

شرح بحر الغرائب ـ لغت حليمي
ŠARḤ-I BAḤR AL-ĠARĀʼIB - LUĠAT-I ḤALĪMĪ

Komentar na perzijsko-turski rječnik *"Baḥr al-garāʼib"*.Oboje napisao Luṭfullāh b. Abū Yūsuf al-Ḥalīmī. Rječnik je napisan 850/1446, pa je komentar nastao poslije ove godine.

Djelo ima dva dijela (*defte*r).

Karatay t II, 2039; Rieu t,137-8; Trako,102; G. Kut,351.

Početak:

اوله : حمد بليغ و ثنا، بى دريغ جل جلاله و عم نواله ...

Završetak:

آخره : قصور: قصرك جمعدر، يعنى: كويكلى، و صلى الله على سيدنا محمد و آله وصحبه أجمعين إلى يوم الدين .

L.191; 18 x 12,5 (13 x 9); 21 red. *Nasta'liq*. Perzijske riječi pisane su crvenim mastilom. Po rubovima ima malo dopuna. Papir tamnobijel i žućkast, od polovine listovi i pismo oštećeno, pa kasnije nalijepljen otkinuti dio lista, ali bez teksta.

Povez polukožni, oštećen (prva korica otkinuta i zagubljena).

Kolofon na kraju oštećen, ali od bilješke o datumu prepisa vidi se da je rukopis prepisan 22. šabana poslije 900/1495, ali smatramo da je to u XVI stoljeću.

Na naslovnoj stranici je naziv djela, razni pečati i ime ranijeg vlasnika:Ṣāliḥ b.Ša'bān Nikšićawī (iz Nikšića), godina 1217/1802.

4620. R-4365.

شرح بحر الغرائب ـ لغت حليمي

ŠARḤ-I BAḤR AL-ĠARĀ'IB - LUĠAT-I ḤALĪMĪ

Djelo je na početku nepotpuno.

Završetak:

آخره : اكر چه خانه، عمرم بهيده كرد بحور اشاش (اساس) عمروى اندر امان حق بادا ...

L. 151; 20,5 x 13 (13 x 7,5); 17 redova. *Ta'līq*, složen, teško čitljiv. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni, oštećen. Na sredini korica utisnuti su ornamenti.

Prepisao Nabī b. Waliyuddīn aṣ-Ṣamsūnī, 6. džumadel-ahira 933/1527.

Rukopis je porijeklom iz Zenice.

4621. R-1873.

شرح بحر الغرائب ـ لغت حليمي

ŠARḤ-I BAḤR AL-ĠARĀ'IB - LUĠAT-I ḤALĪMĪ

Prvi dio (*defter*) L. 91; 20 x 14,5 (14,8 x 8); 21 red. *Divan*. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni. Na sredini korica i uglovima utisnuti su ornamenti. Rukopis se čuva u polukožnoj futroli.

Prepisao Riḍwān b. 'Abdullāh, mjeseca redžeba 983/1575. godine.

Na prvom zaštitnom listu je dova za konjanika i konja u borbi. Na naslovnoj stranici je naziv djela, jedna dova, dva stiha na turskom jeziku, imena ranijih vlasnika:'Abduraḥmān 'Omar Efendizāde, te Mehmed Dede Mawlawī i razni pečati.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4622. R-6030.

شرح بحر الغرائب ـ لغت حليمي

ŠARḤ-I BAḤR AL-ĠARĀ'IB - LUĠAT-I ḤALĪMĪ

Djelo ima dva dijela (*defter*). L. 209; 24,5 x 15,5 (16,5 x 9,5);19 redova. *Nast'aliq*. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Po rubovima ima malo dopuna. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom. Povez kartonski, noviji.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Na početku je ime i lični pečat ranijeg vlasnika: Muḥammad Ḥasīb b. Ibrāhīm as-Sarāyī, godina 1232/1816.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4623. R-3530.

شرح بحر الغرائب ـ لغت حليمي

ŠARḤ-I BAḤR AL-ĠARĀ'IB - LUĠAT-I ḤALĪMĪ

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 219; 21 x 15 (14 x 10): 15 redova. *Nast'aliq*. Perzijske riječi pisane crvenim mastilom, a neke su nadvučene crvenom linijom. Po rubovima ima dopuna. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom.

Rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Na kraju su imana ranijih vlasnika:Ḥasan, pomoćnik kadije u nekim rumelijskim gradovima i Muḥammad Ḥusāmzāde.

Uvakufio al-ḥāǧǧ Muḥammad-paša.

Iz Elči Ibrahim-pašine medrese u Travniku

4624. R-1061.

مفتاح اللغة

MIFTĀḤ AL-LUĠA

Perzijsko-turski rječnik koji je napisao Šayḫ Maḥmūd b. Adham 897/1492.

Ḥ.Ḫ. II, 1770; O.M. I, 160; Flügel I, 124 ; Trako, 107.

Djelo je na početku nepotpuno.

Završetak:

آخره : تمام شد اين درر درى دَرى غرا بسعى حقير و فقير يوسف بن جعفر في بلدة أدرنه

L. 88; 21 x 15,5 (15,5 x 10); 7 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Tumačenja na turskom jeziku pisana su u proredu i po rubovima. U početku su poglavlja pisana crvenim mastilom, a perzijske riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, malo dohvaćen vlagom.

Povez polukožni.

Prepisao Yūsuf b. Ğa'far, u Edreni, 965/1555. godine.

Uvakufio Mustafa-beg Dženetić, 1289/1872. (bilješka i pečat na prvom zaštitnom listu).

4625. 802.

مفتاح اللغة

MIFTĀḤ AL-LUĠA

Početak:

اوله : بسم الله الملك الحق الكريم ... أما بعد چون لغت فرس ميان مبارزان ميدان بلاغت ... و باسم مفتاح اللغة موسوم كردانيده ...

Završetak:

آخره : تمام شد اين درر درى دَرى غرا بسعى حقير و فقير شيخ محمود بن أدهم المبتلي بوقيع العصر الأعظم تاريخ سنة سبع و تسعين و ثمان مائة. والحمد لله وحده ...

L.148+7+5; 17,5 x 12,5 (13,5 x 8,5);13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Perzijske riječi i poglavlja pisani crvenim mastilom. Po rubovima ima dopuna, ispravaka i tumačenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s prklopom, oštećen.

Datum i prepisivač nepoznati, ali rukopis je iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu su zapisi i bilješke iz astronomije, a na posljednjim zaštitnim listovima su zapisi, sve na turskom jeziku.

Na prvom zaštitnom listu je ime i pečat ranijeg vlasnika: Mustafā Mawlawī Ḥusaynefendīzāde, a na naslovnoj stranici je drugo ime: Aḥmad b. Muḥammad, kadija.

Uvakufio Svrzo Meḥmed ef. b. Muḥamed-aga, 1931. godine.

4626. R-1640.

وسيلة المقاصد الى أحسن المراصد

WASĪLAT AL-MAQĀṢID ILĀ AḤSAN AL-MARĀṢID

Perzijsko-turski rječnik koji je napisao derviš mevlevijskog reda Ḫaṭīb Rustam Mawlawī, dovršivši ga polovinom šabana 903/1498.

Flügel I, 197; Karatay t II, 2086; Pertsch p, 174; Trako, 108; A.M. I, 367.

Početak:

اوله : الحمد لله رب الأرباب، ميسر اليسر و الصعاب، الذى خلق آدم من التراب ... أما بعد چنين سيكويد أضعف عباد الله القوى خطيب رستم المولوي ...

Završetak:

آخره : چون تمام اتدى نصف شعبانده بازدى تاريخى برات منير .

L. 119; 24 x 15,5 (18 x 10); 11 redova. *Ta'līq*, pisan vrlo vještom rukom prepisivača, krupnijim slovima. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Po rubovima, pri kraju djela, ima malo dopuna. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Tekst na stranicama obrubljen je tankom crvenom linijom. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisao nepoznati prepisivač u trećoj dekadi džumadel-ahira 983/1575.godine.

Na naslovnoj stranici je naziv djela, te ime i lični pečat ranijeg vlasnika: Hadži Mustafa, kadija.

4627. R-3327.

وسيلة المقاصد الى احسن المراصد

WASĪLAT AL-MAQĀṢID ILĀ AḤSAN AL-MARĀṢID

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 36; 20,5 x 13 (13,5 x 6,5); 9 redova. *Nash*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, glat, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski, noviji.

Prepis potječe iz XVIII stoljeća.

Na naslovnoj stranici su stihovi na perzijskom jeziku i bilješka iz jezika na turskom jeziku. Na kraju su, također, bilješke iz jezika, pisane kasnije turskim jezikom.

4628. R-2548.

دقائق الحقائق

DAQĀ'IQ AL-ḤAQĀ'IQ

Tumačenje na turski jezik pojedinih perzijskih sinonima, uzetih iz perzijske poezije. Napisao Aḥmad b. Sulaymān Ibn Kamāl-paša, umro 940/1533.

Kairo t. 92; Rieu t. 141; Karatay t. II, 2061; Wiesbaden XIII3, 214.

Početak:

اوله: سپاس بى قياس حداى بى همتايه كه كلزار بديع الاثار بياننده . . .

Završetak:

آخره : أمـا ترك ابر شكل الفن مـقله تلفظ ايدر اصلده محدود دكلدر بونك ده آته اطلاقى باعتبار الوصف در.

L. 144; 20,5 x 14 (13 x 8); 17 redova. *Nast'alīq*. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom ili su nadvučene crvenom linijom. Po rubovima ima dopuna i tumačenja. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni.

Prepisao Aḥsenī b. Bālī al-Aqšehrī, 5. muharrema 956/1549.

Uvakufio Mehmed ef. b. Muhammed-aga Svrzo, 1931. godine.

4629. R-2358.

دقائق الحقائق

DAQĀ'IQ AL-ḤAQĀ'IQ

L.114; 20 x 13 (13 x 7); 15 redova. *Ta'līq*. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom, a neke su nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, malo oštećen, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski, noviji.

Prepisao nepoznati prepisivač, 18. redžeba 963/1556. godine.

Poredeći završetak ovog primjerka sa prethodnim, ustanovili smo da u ovom primjerku ima pet stranica više teksta od prethodnog i narednog primjerka.

Na naslovnoj stranici je naziv djela, dva stiha na turskom jeziku, bilješka o uvakufljenju, ime ranijeg vlasnika; 'Alī b. Sinān i još jedno brisano ime, te imena dvojice vakifa: Muzaferija hadži Abdulkadir, za Simzade (Đumišića) medresu u Sarajevu, godina 1206/1792. i Bičakčić Hasan, iz Šejh Feruhove mahale u Sarajevu.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4630. R-3616.

Zbirka (مجموع), 4

L. 152; 19,5 x 12,5 (13 x 6); 17 i 19 redova. *Ta'līq* i *nasḫ*, od dvojice različitih prepisivača. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Po rubovima ima ponegdje dopuna. Imaju kustode. Tekst u prva dva djela obrubljen je jednom tankom pozlaćenom, a u trećem djelu crvenom linijom. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom. Na sredini korica i na preklopu utisnuti su ornamenti.

1. L. 1 - 112.

دقائق الحقائق

DAQĀ'IQ AL-ḤAQĀIQ

Prepisao Aḥmad b. 'Abdulqādir, 25. ramazana 982/1574. godine.

2. L, 113 - 131.

رساله يائيه

RISĀLA YĀ'IYYA

Rasprava o različitim značenjima slova "j" koje se nalazi na kraju perzijskih riječi. Napisao Aḥmad b. Sulaymān Ibn Kamāl-paša, umro 940/1533.

Rieu t, 142; Wiesbaden XIII3, 216.

Početak:

اوله: بو صحايف لر لطايفك تسويدنه دلعى و باعث مضمون مكتوبنده ...

Završetak:

آخره : بو رساله كه خير له اختتام بولدى حرف اخير نام بيانله تمام اولدى.

3. L. 133b - 152.

قواعد الفرس
QAWĀ'ID AL-FURS

Kratko djelo koje sadrži gramatička pravila perzijskog jezika, od prethodnog autora. Ovo su podaci iz rukopisa, koji su napisani na početku djela crvenim mastilom. Međutim, niže navedeni izvori kažu da je autor nepoznat. (v. br.4226,2).

Ahlwardt VI, 6848; Flügel I, 196; Köprülü III, 438; Trako, 57.

U uvodi autor navodi da djelo ima četiri poglavlja, ali naš primjerak, kao i kod Ahlwardta i Trake, ima samo tri poglavlja.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي سبّحني منحنى من تواتر نعمانه تدوين قواعد الفرس ... و بعد فهذه رسالة مشتملة على القواعد الفارسية ...

Završetak:

آخره : و اعلم ان: فا و: و لا يدخلان إلاّ على المصدر و الفعل لانهما مختصان لمعنى الحدوث و الله اعلم .

Prepisivač i datum prepisa su nepoznati, ali smatramo rukopis potječe iz XVII stoljeća.

Na početku je sadržaj za prvo djelo u zbirci, stihovi na turskom jeziku, nazivi djela (pisani kasnije) i ime ranijeg vlasnika: 'Abdul'azīz Mu'minzāde, muderris u medresi nekog Suhejl-bega. Poredeći pismo ove bilješke sa prva dva djela, izgleda nam da je on i prepisivač.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4631. R-2446.

Zbirka (مجموع), 4

L. 126; 17,5 x 11,5 (12 x 7,5); 17 redova. Ta'līq, teško čitljiv. Naslovi i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima ima malo dopuna i tumačenja. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni.

1. L.1 -93.

دقائق الحقائق
DAQĀ'IQ AL-ḤAQĀIQ

(v. br. 4628)

2. L. 94 - 95.

رسالة في قواعد اللغة التركية
RISĀLA FĪ QAWĀ'ID AL-LUGA AT-TURKIYYA

Kraća risala o pravilima turskog jezika, na arapskom jeziku, od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : الحمد لله على كل شئ قدير... و بعد اعلم أن مصدر اللغة التركية الرومية الصرفانية آخر حرفه ...

3. L. 96b - 111.a

رساله يائيه
RISĀLA YĀ'IYYA

(v, br. 4630,2)

4. L. 113b - 126.

عارف اللطائف
'ĀRIF AL-LAṬĀ'IF

Kraće djelo na perzijskom jeziku iz metrike, od nepoznatog pisca.

Početak:

اوله : سپاس و ا فر قادرى را كه حركت سريع دوائر افلاك را ... أما بعد بدانك ارباب صناعت عروض ...

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali smatramo da rukopis potječe iz XVII stoljeća.

Na početku, između djela i na kraju rukopisa ima raznih bilježaka, teško čitljivih, koje nismo uspjeli dešifrovati.

Iz Abdullah ef. Kantamirijine biblioteke.

4632. R-1673.

تاج الدروس و عز النفوس

TĀĞ AD-DURŪS WA 'IZZ AN-NUFŪS

Perzijsko-turski rječnik. Napisao Aḥmad b. Isḥāq al-Baqqālī al-Qayṣarī 962/1554. Navedeni podaci nalaze se u rukopisu. Međutim, pristupačni izvori ne spominju ovog pisca, pa ni njegovo djelo. Prema tome, djelo je vrlo rijetko.

Početak:

اوله : حمد بی که أحاطت قصور و هم بحد مرکزان نرسد ... أما بعد ذی الفهم السليم و الطبع تامستقيم را معلوم که...این لغات احمد بن اسحاق البقالي القيصري ... موسوم بتاج الدروس و عز النفوس ...

Djelo je na kraju nepotpuno, prepisivač ga do kraja nije prepisao.

L.60; 21,2 x 15,5 (16 x 10,5); 7 redova. *Nasḫ*. Perzijske riječi vokalizovane, a turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Poglavlja i istaknute riječi pisani su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bije, čvrst.

Povez kožni, s preklopom.

Na početku je ime ranijeg vlasnika i vakif ovog rukopisa.

Uvakufio, za Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu, Aḥmad b. Muṣṭafā, muderris.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese.

4633. R-2578.

لغت نعمة الله

LUĠAT-I NI'MATULLĀH

Perzijsko-turski rječnik koji je napisao Ni'matullāh b. Aḥmad b. Qāḍī Mubārak ar-Rūmī, umro u Istanbulu 969/1561.

Ḥ.Ḫ. II, 1965; Flügel I, 137; Rieu t, 142; Karatay t II, 2063; Trako, 198.

Početak:

اوله : حمد بی قیاس و شکر با سپاس آن مالك بی همتایرا که ...

Završetak:

آخره : آرزومند بهیه مثله بهره مثله ...

L.218; 20 x 13,5 (15,5 x 7,5); 25 redova. *Ta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisan crvenim mastilom. Perzijske riječi nadvučene su crvenom linijom. Po rubovima ima malo dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski.

Prepisao nepoznati prepisivač 975/1568. godine.

Na zaštitnim listovima ima raznih bilježaka: hadisi i stihovi na arapskom, turskom i perzijskom jeziku.

Na naslovnoj stranici je naziv djela, imena ranijih vlasnika: Darwiš Muḥammad b. Nūrullāh, hadži Oṯmān b. Aḥmad, Muḥammad Šarmi(?) i jedna nejasna bilješka.

Uvakufio Salim ef. Muftić, 1357/1938.

4634. R-1595.

لغت نعمة الله

LUĠAT-I NI'MATULLĀH

L. 222; 20,5 x 14 (14 x 7,5); 21 red. *Nasta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Perzijske riječi nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni. Na sredini korica utisnuti su ornamenti. Rukopis se čuva u polukožnoj futroli.

Prepisao Muṣṭafa b. Wali, iz kasabe Peć, mjeseca muharrema 983/1575. godine.

Na naslovnoj stranici je ime ranijeg vlasnika: Ibrāhīm b. Muḥammad i još dva brisana imena, te razni pečati.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4635. 231.

لغت نعمة الله

LUĠAT-I NI'MATULLĀH

L. 273; 29 x 16,5 (17 x 8,5); 19 redova. *Nasta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Perzijske riječi nadvučene su crvenom linijom. Papir tamnobijel, glat

Povez kožni, oštećen, preklop otkinut i zagubljen. Na sredini korica utisnuti su ornamenti.

Prepisao Muḥammad b. Ṭurmuš, 3. šabana 1004/1605. godine.

Na naslovnoj stranici je ime i pečat ranijeg vlasnika ʻAbdullāh b. al-ḥāǧǧ Aḥmad...(teško čitljivo) as-Sarāyī, godina 1226/1811.

Na početku i na kraju je bilješka o uvakufljenju i mali pečati:Aḥmad b. Muṣṭafā, zapisao Muḥammad b. Mūsā, bivši kadija.

Poklonio Hamdija Kreševljaković, 6. aprila 1949. godine.

Rukopis je porijeklom iz Foče, od Edhema Loje.

4636. R-868.

لغت نعمة الله

LUĠAT-I NIʻMATULLĀH

L. 244; (originalna folijacija, pisana crvenim mastilom) 19,5 x 11 (16 x 6); 19 redova. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Perzijske riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, ali smatramo da rukopis potječe iz XVII stoljeća.

Na početku, na plavim listovima, napisan je sadržaj djela. Na naslovnoj stranici su imena ranijih vlasnika: Derviš Aḥmad Nedīm, Muṣṭafā al-Ḥalabī, te bilješka, na turskom jeziku, iz koje se razumije da je neko za dušu Raʼif-efendije uvakufio knjigu za Šehdi ef. biblioteku u Sarajevu. Tu je i veliki pečat navedene biblioteke.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4637. R-1764.

لغت نعمة الله

LUĠAT-I NIʻMATULLĀH

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

L. 107; 21 x 13 (16 x 8); 25 redova. *Taʻlīq*, sitniji. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Perzijske riječi nadvučene crvenom linijom. Po rubovima ima malo dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom.

Uvakufio Ḥasan-efendi Boyozāde.

4638. R-1871.

كان معانى لغت

KĀNA MAʻĀNĪ LUĠAT

Perzijsko-turski rječnik. Napisao Ḥasan b. ʻAbdurraḥmān Rıḍāʼī al-Aqsarāyī, umro 1071/1660. Gornji naslov napisan je na početku djela. Navedeni izvori ne pripisuju mu ovo djelo.

A.M. I, 295; O.M. I, 62.

Početak:

اوله : بنام قادر و خلاق عالم   كه اولدر ايلين بو خاكى آدم ...

Završetak:

آخره : آلهى روز محشر شيخ الإسلام   كوره ديدار حق ختم اين دعاى

دعا نامم حسن بوليدى إتمام   بيك اللى اوچده تاريخ رضايى ١٠٥٣ الهجرة

L. 29; 21 x 13 (15 x 8); 14 redova. *Taʻlīq*. Poglavlja i perzijske riječi pisani crvenim mastilom. Uvod je pisan u stihu na turskom jeziku. Tekst na stranicama obrubljen je debljom pozlaćenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, malo dohvaćen vlagom.

Povez kožni.

Iz završetka se vidi da je djelo završeno 1053/1643.

Prepisivač i datum prijepisa nisu navedeni, ali smatramo da rukopis potječe iz XVII stoljeća.

Na naslovnoj stranici je bilješka na turskom jeziku, iz koje se razumije da je ʻAlī Waṣfī uvakufio djelo pred dušu svoga brata Sulaymāna Rāʼif-efendije, za Šehdi ef. biblioteku.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4639. R-4657.

تحفهء وهبي

TUḤFA-I WAHBĪ

(Isto kao br. 4602,4)

Perzijsko-turski rječnik u stihovima. Napisao Meḥmed b. Rašīd Wahbī Sunbulzāde, umro 1224/1809.

Rieu t, 144; Trako, 239.

Početak:

اوله : حمد بى خد اوكره فرمايه   كه انك نعمتيدر بى غايه ...

Završetak:

آخره : هزار ان شكر ايدوب حقه ديدم اتمام تاريخن (!) بحمد الله بو زيبا تحفه، وهبى تمام اولدى

L. 54; 17,5 x 12 (13 x 7,5); 15 redova. *Nash*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Imaju kustode. Tekst je obrubljen jednom tankom crvenom linijom. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali smatramo da rukopis potječe iz XIX stoljeća.

Na kraju je crvenim mastilom napisano ime ranijeg vlasnika: hafiz 'Omar b. al-Ḥāǧǧ Mamūd b. Munlā Ṣāliḥ Pehlivan (Pehlivanović), vjerovatno iz Duvna.

Iz Odbora IZ Mostar.

4640. R-7802.

تحفه، وهبى

TUḤFA-I WAHBĪ

Djelo je na početku nepotpuno.

L. 37; 20 x 14 (14,5 x 8,5); 19 redova. *Nash*, mjestimice vokalizovan. Po rubovima ima dopuna i tumačenja. Imaju kustode. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom, malo oštećen.

Bez poveza.

Prepisan poslije 1253/1837, jer je prepisan iz primjerka štampanog navedene godine.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4641. R-7608.

تحفه، وهبى

TUḤFA-I WAHBĪ

L. 48; 24 x 19,5 (17 x 11,5); 15 redova. *Nash*, vokalizovan. Po rubovima ima malo dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez kožni, prost.

Neme podatak o prepisivaču i datumu prepisa, ali smatramo da rukopis potječe iz XIX stoljeća.

Na kraju su razne bilješke na turskom jeziku.

Poklonio Muhamed Čaršimamović, porijeklom iz Zenice.

4642. R-6716.

شرح تحفه، وهبى

ŠARḤ-I TUḤFA-I WAHBĪ

Komentar perzijsko turskom rječniku u stihovima (v. br. 4639). Komentar je napisao as-Sayyid Aḥmad Ḥayātī, umro 1229/1813-14.

O.M. I, 284; Kairo t, 94; Karatay t II, 2099.

Početak:

اوله : فاتحه، نظم لآلى لغات و سانحه، رقم آمالى نكات ...

Završetak:

آخره : بو شرحك ختامى بيك ايكى يوز آلتى سنه سى رمضانك يوم سادسى يوم اثنينك بين الظهر و العصرنده در بويلهاولنجه تمام ...

L. 170; 23 x 18 (19 x 13,5); 25 redova. *Nasta'līq*. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom ili su nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, malo oštećе;

Povez kožni, prost.

Prepisao Aḥmad b. Muḥammad Feyizade (Fejić?),1239/1823. godine.

Poklonio prof. dr Hamdija Ćemerlić.

4643. R-3859.

شرح تحفه، وهبى

ŠARḤ-I TUḤFA-I WAHBĪ

L. 250; 25 x 18,5 (20,5 x 11,5); 29 redova. *Nasḫ*. Po rubovima ima ponegdje dopuna. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni, s preklopom, zaštićen zelenim platnom.

Rukopis potječe iz XIX stoljeća.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4644. R-7605.

شرح تحفه، وهبى

ŠARḤ I TUḤFA-I WAHBĪ

Komentar perzijsko-turskom rječniku (v. br. 4639). Napisao Mawlā al-Fāḍil Labīb-efendi, čija nam je biografija nepoznata.

Kairo t, 94.

Početak:

اوله : حمدى كه چون غره، صبح اذل شوارق انوار جمال ايله مطلا ...

Završetak:

آخره : جوهر انشانلق ايدوب تاريخنى ديدم لبيب حمد اوله اللهه اولدى تحفه نك شرحى تمام .

L. 179; 24 x 17,5 (17 x 11); 17 redova. *Nasẖ*, jednostavan. Osnovni tekst nadvučen crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni.

Prepisao nepoznati prepisivač 1250/1834. godine.

Poklonio Muhamed Čaršimamović, porijeklom iz Zenice.

4645. R-4202.

نظم الجواهر

NAẒM AL-ĞAWĀHIR

Perzijsko-turski rječnik u stihu, koji je napisao Ḥusayn- efendi al-Aynī, umro 1254/1838. U našem primjerku ispod naslova navedena je godina 1236/1820, vjerovatno godina pisanja.

Köprülü III, 701: O-2763 (štampani primjerak).

Početak:

اوله : الحمد لله الذي أنزل القرآن على (لسان) العربية ...أما بعد اشبو لسانى ثلثه، جامع نظم و انشاسنه موفق بالخير اولديغم نظم الجواهر ....

سر اين نامه را تا جست توحيد

بنام ناظم ديوان هستى

بعشق منشى، حكم الستى...

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 69; 23,5 x 14,5 (15 x 8); 14 redova. *Nasta'līq,* djelomično vokalizovan. Neke riječi pisane su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, oštećen, listovi prosuti.

Povez kartonski, oštećen i rastavljen od listova

Prijepis potječe iz XIX stoljeća.

4646. R-1229.

Zbirka (مجموع), *6*

L.67; 23 x 14,5 (16 x 9); 15 redova. *Nasẖ,* pisan vještom rukom prepisivača. Naslovi, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom.

Unvani su ukrašeni pozlaćenom bojom.Tekst je obrubljen jednom pozlaćenom debljom linijom, a rubovi tankom crvenom linijom. Po rubovima ima dopuna i objašnjenja, sitno pisanih, od istog prepisivača. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, oštećen, dohvaćen vlagom i rastavljen od poveza.

Povez kožni, oštećen.

1. L. 1 - 22.a

تحفه، شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Poznati perzijsko-turski rječnik u stihu. Napisao Ibrāhīm b. Ṣāliḥ Šāhidī, umro 957/1550.

Karatay t II, 2047; Fajić III, 2599,2; Trako, 110.

Početak:

اوله : بنام خالق وحي توانا قديم و قادر و بينا و دانا

ثنا، و حمد شكر بى نهايه سپاس و منت بى حد و غايه

Završetak:

آخره : شاهديه هر كيم ايلرسه دعا ايده محشرده شفاعت مصطفى .

Poslije prvog lista nekoliko listova je otkinuto i zagubljeno.

2. L. 23b - 36.

تحفه، حسامي

TUḤFA-I ḤUSĀMĪ

Isto kao br.4590,5.

Perzijsko-turski rječnik u stihu. Napisao Ḥusāmuddīn-efendi (b.Ḥasan) al-Qonawī, po čijem je uzoru Šahidija kasnije napisao svoj rječnik.

Ispod riječi u svim djelima ove zbirke nalaze se brojevi pisani crvenim mastilom koji povezuju riječi istog značenja.

Dobrača I, 111; Wiesbaden XIII4, 472.

Početak:

اوله : نيچه و يرانى عدل ايلدى معمور نيچه معمورى ظلم ايلدى مقهور ...

Završetak:

آخره : اكر اول حسامى شاعر بو حسامى بركوريدى دردى زهى دريدى سوزى دفترن دريدى

Na naslovnoj stranici ovog djela su stihovi na turskom jeziku, a na kraju djela su bilješke o rođenju neke djece, datirane između 1233-1237/1817-1821.

3. L. 37b - 47.

نظم الآسامي

NAẒM AL-ASĀMĪ

Mali perzijsko-turski rječnik u stihovima, namijenjen djeci, od anonimnog autora.

Kairo p I, 241; Trako, 238.

Početak:

اوله : چو بسم الله پس الحمد لله   ديالم هم توكلنا على الله ...

Završetak:

آخره : آخر انجام ايو آدلونيك نام   كردمش ير داخت ايلادم تمام

4. L. 48b - 55.a

لغت لامعي چلبي

LUĠAT-I LĀMI'Ī ČALABĪ

Mali perzijsko-turski rječnik u stihovima, namijenjen djeci-početnicima. Napisao Lāmi'ī Maḥmūd Čalabī, umro 938/1531.

A.M. II, 412; S.O.IV, 86; Kairo p I, 28 i 279; Trako, 196.

Početak:

اوله : ادالم اوّل اول حق اداني باد   كه غالم اولدى بو امريله بنياد

Završetak:

آخره : فعولن فعولن فعولن فعل   آچيلورطپو ييله قوتلو قپو

5. L. 56b - 62.

(لغت مختصر فارسي تركي)

(LUGAT- I MUḤTAṢAR FĀRSĪ TURKĪ)

Mali perzijsko-turski rječnik u stihovima, od anonimnog autora, namijenjen djeci.

Kairo p I.241; Trako, 196.

Početak:

اوله : بهار اولدى يته لا له جام الدى رندانه   بنفشه شب كولاهنى قورمشدر لوندانه ؟

Završetak:

آخره : پيمودن اولور چوا و بچمكلك   هم خيره شدن قمشق آدى

6. L. 63 - 67.

لغت كريمي

LUĠAT-I KRĪMĪ

Mali perzijsko-turski rječnik u stihu, od nekog Krimije, čija nam je biografija nepoznata. Naslov je prema rukopisu. Pristupačni izvori ne spominju ovakav naslov.

Početak:

اوله : عربجه تركيه سبحان ديرلر   عجم ديلنده بل يزدان ديرلر...

Završetak:

آخره : اولاين ديرسك اى مهر و قمونوك اوستنه عالى   دلو جانيله چهد ايله بو قطعه اوله تا ازبر

Cijelu zbirku prepisao 'Omar b. 'Abdullāh 994/1586. godine.

Na kraju je jedno pismo na turskom jeziku, pisano slabim rukopisom, teško čitljivo, te jedan zapis za glavobolju i jedna dova.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4647. R-942.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 65; 19,8 x 14,5 (15 x 7,5); 15 redova. *Ta'līq* i *nasḫ*, od dvojice različitih prepisivača. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima ima kratkih komentara. Imaju kustode. Papir bijel i tamnobijel, oštećen.

Povez polukožni, također oštećen.

1. L. 1 - 59.

تحفه شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

2. L. 60 - 65.

(لغت فارسي تركي)

(LUĠAT-I FĀRSĪ TURKĪ)

Djelo je na početku nepotpuno.

Perzijsko-turski rječnik od nepoznatog autora.

Početak (ovdje):

اوله : چوب حردنى نه مصلحت اكر هوست هست چوب هردنى را حاضر باش

Završetak:

آخره : هشت هزار   نه هزار   ده هزار . تمت هذا الكتاب

٨...   ٩ ...   ١٠ ...

Prepisao nepoznati prepisivač, u utorak koncem džumadel-evvela 1030/1621.

Na kraju je jedan stih na turskom jeziku.

4648. R-6087.

تحفهٔ شاهدى

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 16; 20 x 14 (14,5 x 9); 17 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan vještom rukom kaligrafa. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom, kao i brojevi koji označavaju riječi istog značenja. Po rubovima i u proredu ima tumačenja na turskom jeziku. Tekst i rubovi obrubljeno tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel i žućkast, malo oštećen.

Povez kožni, oštećen i rastavljen od listova.

Prepisao Muḥammad b. Muḥammad al-Istanbūlī 1063/1652. godine.

Na prvom zaštitnom listu je ime ranijeg vlasnika Muḥammad As'ad.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4649. 5909.

تحفهٔ شاهدى

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Početak:

اوله : صچك و الليل يوزك آيتى نور   رخكآلنك ندر نور على نور ...

L. 29; 20 x 14 (15 x 10); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Perzijske riječi nadvučene su crvenom linijom. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepisao nepoznati prepisivač 1085/1674. godine.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4650. R-3544.

تحفهٔ شاهدى

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 21; 19,5 x 11,5 (12 x 7); 17 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima ima sitno pisanih komentara, od istog prepisivača. Imaju kustode. Papir tamnobijel, oštećen.

Povez kožni, također oštećen.

Prepisao Dervīš Muḥammad al-Kāšī, poznat kao Muzallifzāde, 27. muharrema 1097/1685. godine.

4651. R-2391.

تحفهٔ شاهدى

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 44 (originalna folijacija); 19,5 x 14 (15 x 11,5); 9 redova. *Nasḫ*, pisan nevještom rukom. Po rubovima i u proredu ima sitno pisanih tumačenja na turskom jeziku. Poglavlja, istaknute riječi i većina perzijskih riječi pisano crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali je rukopis prilično star, najvjerovatnije iz XVII stoljeća.

Uvakufio al-ḥāǧǧ Ḏulfikār b. Muḥammad Spahizāde (Spahić) iz sela Čumel (Hercegovina) i predao ga muteveliji Halilu, sinu Salihovu Hercegovcu.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4652. R-2642.

تحفهٔ شاهدى

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 26 (originalna folijacija); 20x10 (13x5), 12 redova. *Ta'līq* sitan, pisan vještom rukom prepisivača. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima ima tumačenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, oštećen, listovi prosuti.

Povez polukožni, oštećen, s preklopom.

Iako je rukopis nepotpun na kraju i nema bilješke o prepisu, smatramo da rukopis potječe iz XVII stoljeća.

Uvakufio Ḥasan-efendi Boyozāde (Bojić).

4653. R-233.

تحفۀ شاهدى

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 19; 22 x 16 (17 x 10); 13 redova. *Nash*, pisan nevještom rukom prepisivača. Istaknute riječi i brojevi pisano crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima sitno pisanih tumačenja na turskom jeziku. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, malo učadio, oštećen.

Povez kartonski.

Prepisao Ismā'īl b. Ibrāhīm, 11. zul-kadeta 1134/1731.godine.

Na unutarnjim koricama je tumačenje nekih arapskih riječi.

4654. R-5314.

تحفۀ شاهدى

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 26; 19,7 x 13,5 (15,5 x 8,5); 15 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima malo dopuna i tumačenja. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez kartonski.

Nema podataka o prepisivaču i datumu prepisa, ali je rukopis stariji od 1153/1740, što zaključujemo po jednoj bilješci na kraju djela u kojoj stoji da se neka osoba rodila navedene godine.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4655. R-4286.

Zbirka (مجموع), *3*

L.119; 19,3 x 14 (15,5 x 10, 15,5 x 8 i 14,5 x 7,5); 12 i 13 redova. *Nash*, od trojice različitih prepisivača. Prva tri lista i posljednji u prvom djelu ove zbirke kasnije su dopisani i djelo kompletirano. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima kratkih tumačenja. U prvom i trećem djelu imaju kustode. Papir tamnobijel i bijel, čvrst i glat, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

1. L. 1 - 34.

تحفۀ شاهدى

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

2. L. 35b - 74.a

تعليم المتعلم

TA'LĪM AL-MUTA'ALLIM

Djelo o vjersko-moralnom odgoju i lijepom vladanju učenika. Napisao Burhānuddīn az-Zarnūǧī oko 600/1203.

Fajić III,1978,2.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي فضل بنى آدم بالعلم و العمل ..

Završetak:

آخره : و لا بد بين ان يتعلم شيئا من الطب الذي جمع الشيخ الإمام أبو العباس المستغفري فى كتابه المسمى بطب :النبى صلى الله عليه و سلم يجده من يطلبه الحمد لله رب العالمين ...

Prepis završen 1153/1740. godine.

3. L. 75b - 119.

مقدمة ابى الليث فى الصلاة

MUQADDIMA ABŪ AL-LAYṮ FĪ AṢ-ṢALĀ

Kratko djelo o namazu. Napisao Abū al-Layṯ Naṣr b. Muḥammad b. Ibrāhīm as-Samarqandī, umro 373/983.

Dobrača II, 904.

Početak:

اوله : الحمد لله رب العالمين و العاقبة للمتقين ... قال الفقيه أبو الليث رحمه الله ثم اعلم بان الصلوة فريضة ...

Završetak:

فاذا مات يذهب لا اله إلا الله مع روحه و محمد رسول الله يبقى مع جسده، فاذا اجتمعا صار اينا والله اعلم بالصواب .

Prepisano početkom rebiul-evvela 1020/1611. godine.

4656. R-1984.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L.29; 22,5 x 15,5 (18 x 11); 13 redova. *Nasḫ*, sa malom primjesom *ta'līqa*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen.

Prepis završen 1182/1768.godine.

Na kraju je napisan *"Abdžad"*, brojčana vrijednost slova, brisano ime ranijeg vlasnika, gdje se može pročitati samo 'Abdullāh i gore navedena godina. Prema rukopisu ove bilješke, moglo bi biti da je navedeni 'Abdullāh i prepisivač. Na zadnjem zaštitnom listu je bilješka iz fikha.

4657. R-7000.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 118; 20 x 13 (16 x 10 i 15 x 10); 10 i 15 redova. *Nasḫ* i *ta'līq*. Prvo djelo vokalizovano. Istaknute riječi i brojevi pisani crvenim mastilom, a u drugom djelu mnoge riječi nadvučene crvenom crticom. Imaju kustode. Papir bijel, malo učadio, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom.

1. L.1 - 42.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

2. L. 43b - 118.

فوائد الامالي و فرائد اللآلي (الرسالة الاسطوانية)

FAWĀ'ID AL-AMĀLĪ _ WA FARĀ'ID AL-LA'ĀLĪ (AR-RISĀLA AL-USṬUWĀNIYYA)

Priručnik o islamskom vjerovanju, vjerskom čišćenju i namazu, od nepoznatog pisca.

Dobrača II, 1560.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي جعل العلماء ورثة الانبياء ، و بعد بو عبد ضعيفه فضل ايدوب رب العالمين ...

Završetak:

آخره : سجدهء تلاوت اتدوكينى سجدهء تلاوت ايدوب تحياتى اوقمقدر اوننجى اوكمسه سهوتكن اوتورى سهو ايدوب تحياتى اوقمقدر.

Prepisao Ṣāliḥ b. Muṣṭafā al-Mostārī 1185/1771.godine.

(تمت هذه النسخة الشريفة(سنة) خمسة و ثمانين و مائة و ألف عن يد عبد الضعيف صالح بن مصطفى الموستاري)

Na kraju su vježbe u pisanju.

Poklonio Hivzija Hasandedić iz Mostara.

4658. R-5595.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 66; 21 x 14,5 (15 x 9); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovano prvo djelo. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Tekst drugog djela obrubljen tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 29.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Prepisao 'Abdullāh Iskopyawī 1192/1778.godine.

2. L. 32b - 66.a

پند نامه (پند عطار)

PAND NĀMA (PAND-I 'AṬṬĀR)

Spjev poučnog vjersko-moralnog sadržaja na perzijskom jeziku. Napisao Farīduddīn Muḥammad b. Ibrāhīm al-'Aṭṭār, umro 627/1229.

Fajić III, 2595.

Početak:

اوله : حمد بى حد آن خداى پاك را   انكه ايمان داد مشتى خاك را ...

Završetak:

آخره : رحمت حق باد بر روح کسی   کین نصایح را بخواند اوسی

Prepisao 'Abdullāh b. Ṣāliḥ, iz Gornjeg Vakufa, 1187/1773.godine.
Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4659. R-4252.

تحفهٔ شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 23; 20,5 x 16 (15,7 x 10,3);14 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan crnim i crvenim mastilom. Po rubovima ima kratkih komentara. Tekst na stranicama i rubovima obrubljen tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, oštećen, listovi prosuti.

Povez kožni, s preklopom, oštećen. Na sredini korica utisnuti ornamenti.

Prepis je završen prije 1169/1755, koja se navodi u jednoj teško čitljivoj bilješci na naslovnoj stranici.

4660. R-7140.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 35; 19,5 x 13,7 (16 x 10); 13 i 14 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Naslovi, poglavlja i brojevi koji označavaju riječi istog značenja pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, oštećen, prosut.

Povez kožni, oštećen.

1. L. 1 - 20.a.

تحفهٔ شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je nepotpuno, zagubljeno nekoliko listova.

2. L. 20b - 21.a

الكواكب الدرية في مدح خير البرية (قصيدة البردة)

AL-KAWĀKIB AD-DURRIYYA FĪ MADḤ ḪAYR AL-BARIYYA (QAṢĪDA AL-BURDA)

Fragment pjesme u slavu Muhammeda. Napisao Šarafuddīn Abū 'Abdullāh Muḥammad b. Sa'īd al-Buṣirī, umro 694/1294.

Dobrača I,435,2.

3. L. 24b - 35.

اورادك شرحي

AWRĀDIN ŠARḤĪ

Komentar zbirke izabranih molitvi od Sayyid Yaḥyā-efendi (Širwānī), čija nam je biografija nepoznata. Naslov djela i ime pisca je prema rukopisu.

Karatay t II, 2899.

Početak:

اوله : هیچ بر کشی الیان کم بو اورادی صدق ایله اوقیه یاخود دکلیه اونك یدی قات بر لجه ...

Cijelu zbirku prepisao Aḥmad b. Ḥasan Ğābīzāde (Džabić), u Mostaru mjeseca zul-kadeta 1188/1775. i 1194/1780.

(كاتب الحروف منلا احمد بن حسن جابي زاده بموستار تاريخ سنة ١١٨٨ ذو القعدة)

4661. R-3538.

تحفهٔ شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L.28; 20,2 x 14 (15,5 x 9,5);13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel i žućkast, dohvaćen vlagom, listovi prosuti.

Povez polukožni, oštećen.

Prepis je završen prije 1202/1787, što se vidi iz jedne bilješke na prvom zaštitnom listu, u kojoj se kaže da je djelo uvezao hadži Bekir...? spomenute godine.

Na zaštitnim listovima na početku i na kraju su vježbe u pisanju, a na naslovnoj stranici je više pečata sa imenom Muhammad. Na završetku su dva imena ranijih vlasnika Munlā Darwīš i Muṣṭafā iz Mehmed-pašine mahale.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4662. R-5035.

تحفهٔ شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 49; 20 x 14 (15 x 7); 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski, oštećen.

Prepisao nepoznati prepisivač 1214/1799.godine.

Na naslovnoj stranici i posljednjem zaštitnom list su vježbe u pisanju.

4663. 2546.

Zbirka (مجموع), 2

L.57; 21 x 13,5. *Nasḫ* sa primjesom *ta'līqa,* vokalizovan. Po rubovima i u proredu ima tumačenja. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Tekst na nekim listovima obrubljen crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, učadio.

Povez polukožni, s preklopom.

1. L. 1 - 29.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

2. L. 31b - 57.

لغت فرشته أوغلي

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

Isto kao br. 4480,1.

Arapsko-turski rječnik. Napisao 'Abdullaṭif b. 'Abdulmağīd Firišteoğlu, umro prije 879/1474.

Karatay t II, 2005; Wiesbaden XIII4, 467.

Početak:

اوله : حمد ثابتدر أول الله كه علمى علما ابله بزتدى ...

Završetak:

آخره : قونشى (قوكشى) جار اسى حار منهمر آقجى رجل آيق كعب طوبق حف ادرك سق ثخين .

Oba djela prepisao Muṣṭafā b. Muḥammad Yeni Palankali (iz Nove Palanke), bez oznake datuma, vjerovatno u XVIII stoljeću.

4664. R-5862.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L.20; 20 x 12,5 (14,5 x 7,5); 17 redova. *Nasḫ,* vokalizovan, pisan vještom rukom prepisivača. Naslov, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim

mastilom. Prve dvije stranice obrubljene debljom pozlaćenom linijom, a ostale tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, glat.

Povez polukožni.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, ali smatramo da rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Na početku je napisano ime ranijeg vlasnika Muḥammad, ḥāfiẓ. Na kraju je pet-šest malih ličnih pečata, u jednom od njih je ime 'Iṣmat, godina 1295/1878.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4665. R-4800.

Zbirka (مجموع), 4

L.51; 20 x 15,5 (14 x 9); 15 redova. *Nasḫ* i *ta'līq.* Mnoge riječi pisane su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, malo dohvaćen vlagom.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 20.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Prepisao neki Aḥmad 'Ārif 22. zul-hidždžeta 1215/1801. godine.

2. L.. 21 - 31.

مفاتيح الدرية في إثبات القوانين الدرية

MAFĀTĪḤ AD-DURRIYYA FĪ IṮBĀT AL-QAWĀNĪN AD-DARRIYYA

Morfologija perzijskog jezika pisana na arapskom. Napisao Muṣṭafā b. Abū Bakr as-Siwāsī, čija nam je biografija nepoznata.

Pertsch p , 187; Blašković, 352; Trako, 60.

Početak:

اوله : سبحان الذى خصّ الإنسان بالنطق من عالم الجماد و العجماء ...

Završetak:

آخره : جعلهما الله تعالى لهم مفتاح الكلمات الأقطاب من الفقير خادم الفقراء أحمد بن علاء الدين ...

Prepisao Aḥmad b. 'Alā'uddīn, bez oznake datuma, koncem XVIII ili početkom XIX stoljeća.

3. L. 32 - 41.

الامثلة المختلفة الفارسية الدرية

AL-AMṮILA AL-MUḪTALIFA AL-FĀRSIYYA AD-DURRIYYA

Glagolski oblici (paradigme) perzijskog jezika, s prijevodom i kraćim komentarom na arapskom i turskom jeziku, od nama nepoznatog pisca. (Naš primjerak je sličan onom kojeg navodi K. Dobrača II,1957,7.)

Početak:

اوله : اعلم كما أن صرفيين جعلوا الفعل ... الأمثلة المختلفة كرد فعل ماضى معناسى ايلدى ...

Završetak:

آخره : نسرك و دخترك و غيرها و قد مرّ سبب الاختصارى في الصفتين مراراً . تمت الكتاب ...

4. L. 42 - 51.

لغت فرشته أوغلى

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

(v. br.4663,2. i 4480,1).

Djela pod tačkom 3 i 4 prepisao isti prepisivač Aḥmad b.'Alā'uddīn.

4666. R-1044.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 20; 23 x 16 (15,5 x 10); 15 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Naslov i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima ima dopuna. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez kartonski.

Prepisao Muḥammad 'Alī b. al-ḥāǧǧ Sulaymān, 1217/1802. godine.

Na naslovnoj stranici napisan je nekoliko puta naziv djela.

Iz kolekcije Ibrahim-efendije Zafranije.

4667. R-5532.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 44; 16 x 12 (13 x 7,5); 11 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Po rubovima ima dopuna i objašnjenja. Tekst je obrubljen tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, malo oštećen.

Povez kartonski, noviji.

Prepisao Muṣṭafā Čalabī 1218/1803. godine.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4668. 1992.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 43. 22,5 x 15 (16 x 9); 9 redova. *Nasḫ* sa primjesom *ta'līqa*. Istaknute riječi, kao i perzijske pisane crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu na prvih desetak listova ima tumačenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Povez polukožni.

Prepisao ḥāfiẓ Ḥusayn-efendi, kurra' i muallim u Travniku, 1224/1809.godine

Na prvoj unutarnjoj korici je jedan temesuk, a na naslovnoj stranici su vježbe u pisanju i naziv djela. Na posljednjoj stranici su ilahije koje se recituju prigodom mevluda.

4669. R-7122.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 39; 17,2 x 11,5 (12 x 9); 12 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i brojevi pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kartonski.

Prepisao Yaḥyā b. Muharram b. 'Alī...(?), (12)26/1811.godine.

Poklonio Emin Islamovski iz Struge.

4670. R-543.

Zbirka (مجموع), 2

L. 55; 23 x 15 (16,5 x 8 i 16 x 10); 15 i 12-13 redova. *Nasẖ*, vokalizovan, od dvojice različitih prepisivača. U prvom djelu istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Tekst je obrubljen jednom tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom.

1. L. 1 - 32.a

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Prepisao Muḥammad Sālim b. Ḥasan Glođozāde Sarayī, dok je bio kadija u Donjoj Tuzli, koncem džumadel-ahira, 1228/1813. Prepisivač na kraju kaže da je djelo prepisao i poklonio uvaženom emiru Maḥmūd-begu, sinu Muṣṭafā-bega Murāfakzāde Tuzlawī-ji.

(قد وقع الاختتام بحمد الله الملك العلام عن يد العبد الضعيف و المذنب النحيف محمد سالم بن حسن الشهير بغلوجوزاده السرايى مولداً في نيابت مملحه، زير في أواخر جمادى الآخر لسنة ثمان و عشرين و مائتين و ألف)

2. L. 36b - 55.

سبحهء صبيان

SUBḤA-I ṢIBYĀN

Isto kao br. 4600.

Početak:

اوله : نام خدا ذکر ایدهلم ابتدا   منزل مقصوده اودر رهنما

Završetak:

آخره : بر عمل قيل ساكه اوله يارغار   بر اثر قو تا كه قاله يادكار

Prepisao Derwīš Ṣāliḥ Emīn az-Zuhdī, učenik svoga oca Ṣaliḥ aṣ-Ṣallāḥī-je, 1228/1813. godine.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese Sarajevo.

4671. R-4229.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 22; 22,5 x 15 (15,5 x 9,5); 16 i 17 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Papir tamnobijel, čvrst.

Bez poveza.

Prepisao al-ḥāǧǧ Ḥasan b. Muṣṭafā-efendi Kresozāde (Kreso), 1241/1825.

(كتبه الفقير الحقير الحاجى حسن بن مصطفى افندي قرأسوزاده غفرالله ...سنة ١٢٤١)

4672. R-6768.

Zbirka (مجموع), 2

L.84; 23,5 x 16,3 (15 x 9,5); 9 i 11 redova. *Nasẖ*. Prvo djelo vokalizovano. U prvom djelu tekst je pisan i crnim i crvenim mastilom, a u proredu ima tumačenja na turskom jeziku. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 54.a

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Na kraju djela ima bilješka da je vlasnik i prepisivač Muḥammad (ili Meḥmed) Tuzlo (Tuzlić), godina 1244/1828.

Na 54.b i 55.a listu su dove sa tumačenjima na turskom jeziku.

2. L. 55b - 84.

انشاء

INŠĀ'

Uzorci pisama na turskom jeziku, od nepoznatog sabirača.

Početak:

اوله : پادشاهلره و ويوهدهاره بو اسلوب اوزره يازلو و دولتلو عنايتلو مزيد مروتلو افندم ...

Godina prepisa je ista kao u prethodnom djelu.

Poklonio dr. Ahmed ef. Tuzlić

4673. R-4667.

تحفه شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 96; 24 x 15,5 (18,5 x 9); 11 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan u razmaknutim redovima. Naslov i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Tekst na stranicama obrubljen tankom crvenom linijom. Na početku i na kraju su neuspjeli crteži. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst. Povez kožni, s preklopom.

Preoisao 'Alī 'Oṯmān, 10. ramazana 1249/1833. godine.

Na istoj stranici je i ime ranijeg vlasnika Mula Ibrāhīm Ḥaği 'Alizāde. Iznad ove bilješke je druga bilješka i pečati ranijih vlasnika: spomenuti Ibrahim knjigu je poklonio Muḥammad Sālimu al-Ḥusnī b. al-ḥāğğ Ibrāhīmu, iz kasabe Kumanovo, sredinom safera 1259/1843.

Na naslovnoj stranici je bilješka na turskom jeziku, iz koje se razumije da se početkom rebiul-evvela 1253/1837. godine u Kumanovu pojavila neka bolest. Na kraju su bilješke, takođe na turskom jeziku, datirane većinom oko navedenih godina, o rođenju i smrti nekih osoba.

Rukopis je donesen iz Odbora IZ Mostar.

4674. R-1991.

تحفه شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 22; 23 x 16,5 (16 x 10; 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, oštećen, dohvaćen vlagom, listovi rastavljeni od poveza. Sedam listova nakon prvog lista otkinuto i zagubljeno.

Povez polukožni, oštećen.

Prepisano prije 1248/1832, kako se vidi iz bilješke ranijeg vlasnika, na kraju djela.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4675. R-1331.

تحفه شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 18; 23,5 x 16 (19 x 10); 18 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima ima malo dopuna. Tekst je obrubljen sa po dvije tanke crvene linije. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat.

Povez kartonski.

Prepisao nepoznati prepisivač 1255/1843. godine.

Poklonio dr. Muidović.

4676. R-2433.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 42; 19,7 x 14 (14,5 x 8); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Naslovi, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima tumačenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 36.

تحفه شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Prepisao Muḥammad b. al-ḥāğğ Muḥammad Hrustamzāde (?), 1200/1785 (v. bilješku na prvoj unutarnjoj korici).

2. L. 37b -39.a i 42.

لغت فرشته أوغلى

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

(v. br 4663,2. i 4481,1.

Ovo je samo jedan fragment navedenog djela.

Prepis završen 1259/1843. godine.

Na listovima 39.b i 40.a su bilješke iz tedžvida i fetve - sve na turskom jeziku.

Uvakufio Mustafa ef. Ruždić.

4677. R-7629.

Zbirka (مجموع), *4*

L. 80; 20,5x15. *Nasḫ* i *ta'līq*, od različitih prepisivača. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. U posljednja dva djela perzijske riječi

nadvučene su crvenom linijom. Kraj prvog djela kasnije je kompletiran. Imaju kustode. Papir bijel i žućkast, malo dohvaćen vlagom.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 27 (17x9); 15 redova.

تحفه شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Prepis dopisanog dijela završen 1261/1845. godine

Na 28-29. listu su bilješke na turskom jeziku, pisane vrlo slabim i teško čitljivim rukopisom: recept za neku bolest, neka ostavština iz Zeničke nahije, pisma i drugo.

2. L. 33b - 43 (16,5x12) , 15redova

منظوم لغت حليمي

MANẒŪM LUĠAT-I ḤALĪMĪ

Perzijsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.

Karatay t II, 2044.

Početak:

اوله : بهار اولدی ينه لا له اله جام الدي رندانه   بنقشه شب كلا هبى قورمشدر لوندانه

...

Završetak:

آخره : علمه سعى ايت روز و شب اى دل ربا   عمروكى يوق بيره ايتمه سن رها

Nismo sigurni da je ovo pravi završetak, jer izgleda nam kao da djelo nije do kraja prepisano.

Prijepis potječe iz XIX stoljeća.

Na 47-48. listu je fragment nekog gramatičkog djela, na turskom jeziku.

3. L. 52 - 71 (13x8), 17 redova.

(لغت فارسي تركي)

(LUĠAT-I FĀRSI-TURKĪ)

Djelo je na početku nepotpuno.

Perzijsko-turski rječnik od anonimnog autora.

Završetak:

يوشيدن استمك يوغيلن بوينلرق اورمق يوغانيدن متعدى . تمت تمام في هذا المقام.

Prepisao Ḫalīl Ḫulūṣī, kadija u nahiji Zenica,1237/1821. godine.

4. L. 72 - 80 (13x8), 17 redova.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

(v. br. 4486,2)

Prepisivač isti kao i u prethodnom djelu

Poklonio Muhamed Čaršimamović, porijeklom iz Zenice.

4678. R-7809.

تحفه شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 10; 21 x 15 (13,5 x 8); 13 redova. *Nasḫ*. Naslov, poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Tekst na prvre dvije stranice obrubljen tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, dohvaćen vlagom, oštećen.

Bez poveza.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis je iz XIX stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4679. R-882.

تحفه شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je na kraju nepotpuno, manjka jedan list.

L. 37; 20,5 x 14,5 (17 x 10); 23 reda. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan nevještom rukom. U proredu ima dopuna. Poglavlja i istaknute riječi pisano crvenim mastilom. Imaju kustode. Tekst na prva tri-četiri lista obrubljen tankom crvenom linijom. Papir bijel, glat.

Povez polukožni.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Na posljednjim zaštitnim listovima su razne bilješke i vježbe u pisanju. Tu je i jedno ime: Aḥmad Ǧam'ī b. Ibrāhīm Ṣarī-efendi, travnički kadija, kao i njegov lični pečat, godina (1)271/1854.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4680. R-1251.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 20; 20 x 13 (16 x 9);15 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan vještom rukom prepisivača. Prva stranica kasnije dopisana. Tekst obrubljen sa po jednom tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Povez kartonski.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

Uvakufio Ṣāliḥ-efendi Hromozāde, 1284/1867 (v. pečat na naslovnoj stranici).

4681. R-1257.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je na početku nepotpuno.

L. 22; 20 x 14 (15 x 8,5); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Papir bijel, glat.

Povez kartonski.

Nema podataka o prepisivaču i datumu prepisa.

Na kraju su razne bilješke i vježbe u pisanju.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese.

4682. R-2436.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 10; 19,5 x 13 (14,5 x 7); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Papir tamnobijel, oštećen.

Povez kartonski.

Ime prepisivača i datum prepisa nepoznati.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese.

4683. R-2492.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 20; 19 x 13 (15 x 8); 15 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Po rubovima ima malo tumačenja. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese.

4684. R-2636.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L.32; 20 x 14 (15 x 8); 12 redova. *Ta'līq*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima tumačenja. Tekst je obrubljen jednom tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez polukožni.

Podaci o prepisivaču i datumu prepisa nisu navedeni.

Na prvoj unutarnjoj korici je bilješka iz koje se razumije da je rukopis kupljen od nekog Ismā'īla 'Abdullāha Sohtića, godina 1279/1862.

4685. R-5857.

تحفهء شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 35; 21 x 14,5 (15 x 8,5); 14 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja pisana crvenim mastilom. Tekst na prve četiri stranice, kao i brojevi koji označavaju riječi istog značenja pisani i crnim i crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima ponešto tumačenja. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez polukožni.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

Na naslovonoj stranici su ajeti iz Kur'ana i dove.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4686. 7598.

تحفه، شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 22; 20 x 12 (15,5 x 8,5), 15 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan. Mnoge su riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima ima tumačenja. Tekst na prve dvije stranice obrubljen debljom zlatnom linijom, a ostale stranice tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski.

Prepisao Ismā'īl ḫawāğe efendi b. Muḥammad ḫawāğe efendi b. Yaḥyā-efendi Bukvić, Livnjak, u Sarajevu, u Duradžik hadži Ahmedovoj mahali, u Patkama, bez oznake datuma, kako se to razumije iz bilješke na posljednjoj stranici.

(مدينه، سرايده دوراجق الحاج أحمد محله سنده پاطقه ديكله شهرتلى نام محله سنده جامع
شريف حرمنده بنا باشا مكتبى ديكله معروف بين العوام نام مكتب منيفده و افرسنه معلم صبيان
اولوب صلحادن، و علماء عاملين دن في الأصل اهلونه لى بوقويج لقب يحيى افنديك حفيدى
إسماعيل خواجه أفندى ابن محمد خواجه أفندى نام ذات حميده صفاتك خط قلم ايله بو تحفه،
شاهديه سى صكره مومى إليه مكه مكرمه يه كيدوب و مكه ده و فات اتمش)

Poklon npoznate žene, aprila 1998.

4687. R-7735.

تحفه، شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je na početku nepotpuno.

L.- 21; 22 x 15 (14 x 7,5); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, tanji, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski. Prva korica i nekoliko listova otkinuto i zagubljeno.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

4688. R-7736.

تحفه، شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 26; 22 x 15 (14 x 9,5); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijeel, glat, dohvaćen vlagom.

Povez kožni.

Nema datuma niti imena prepisivača.

Odbor IZ Travnik.

4689. R-7739.

تحفه، شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je nepotpuno i na početki i na kraju.

L. 13; 20 x 13 (14 x 7,5); 15 redova. *Ta'līq*, vokalizovan. Poglavlja, istaknute riječi i brojevi pisani crvenim mastilom. Perzijske riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, oštećen, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

4690. R-7768.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 74; 22 x 15,5 (15,5 x 10); 13 redova. *Nasta'līq*, pomiješani. Poglavlja i istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Tekst na stranicama (u prvom djelu i početak drugog djela) obrubljen je tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, malo oštećen.

Povez polukožni, s perklopom.

1 L. 1 - 38.

تحفه، شاهدي

TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

2. L. 41 - 74.

پند عطار (پند نامه)

PAND-I 'AṬṬĀR (PAND NĀMA)

(v. br. 4658,2)

Oba djela prepisao nepoznati prepisivač, vjerovatno u XIX stoljeću.

Rukopis je otkupljen od Mešić Suvada iz Lepenice - Tešanj.

4691. R-7804.

تحفهٔ شاهدي
TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 36; 20 x 13,5 (14,5 x 6,5); 9 redova. *Ta'līq*. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima i u proredu ima tumačenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, oštećen.

Povez kožni, s preklopom, oštećen.

Datum i ime prepisivača nepoznati.

4692. R-7807.

تحفهٔ شاهدي
TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

L. 19; 22,5 x 13. *Nasḫ*, vokalizovan. Naslov, poglavlja i brojevi pisani crvenim mastilom.Tekst na stranicama obrubljen debljom pozlaćenom linijom, koja je pozelenila. Imaju kustode. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom, malo oštećen.

Povez polukožni, oštećen.

Inače, datum i ime prepisivača nisu navedeni.

Iz zbirke Ahmed ef Hadžića iz Gradačca.

4693. R-7810.

تحفهٔ شاهدي
TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je na početku manjkavo za jedan list.

L. 37; 21,5 x 14,5 (14,5 x 6,5); 11 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Po rubovima ima sitno pisanih bilježaka, pisanih *ta'līqom*.. Tekst na stranicama obrubljen debljom pozlaćenom linijom koja je pozelenila, a margine tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, oštećen, listovi prosuti.

Bez poveza.

Datum i ime prepisivača nepoznati.

Odbor IZ Janja.

4694. R-744.

تحفهٔ مير علي شاهدي
TUḤFA-I MĪR 'ALĀ ŠĀHIDĪ

Komentar Šahidijinom rječniku. Napisao Meḥmed b. 'Abdulbāqī Pīrīpašazāde al-Ǧamālī 1131/1718.

O.M. II, 111; Wiesbaden XIII4, 479; Trako, 193.

Početak:

اوله :حمد تا معدود أول آفريننده، بى انبار ... أما بعد بو عبد أحقر و بنده، كمتر معاصى وآثام ايله مالى و معارف و دانشدن خالي السيد السر محمد بن عبد الباقى الشهير پيري پاشازاده الجمالي ...

Završetak:

ناظر اولان أرباب عقودن مرجودر كه قصور و عيوبنه ممكن اولدقچه ستر و محو بيوره لر تمّقه الشارح حمد.

L. 329 (originalna folijacija); 21 x 15 (17 x 9); 21 red. *Ta'līq*, pisan vještom rukom prepisivača. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Osnovni tekst nadvučen je crvenom linijom. Po rubovima ima malo dopuna. Imaju kustode. Prva stranica ukrašena je lijepim unvanom u bojama. Tekst na stranicama obrubljen jednom debljom pozlaćenom linijom. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, pismo djelomično oštećeno.

Povez polukožni.

Prepisao nepoznati prepisivač 1150/1737. godine.

Na prvom zaštitnom listu neko je kasnije napisao naslov djela, ime pisca i kao godinu kompletiranja djela 1101/1689, što nije tačno.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4695. R-3574.

تحفهٔ مير علي شاهدي
TUḤFA-I MĪR 'ALĀ ŠĀHIDĪ

L. 244; 21 x 13 (15 x 6,5); 21 red. *Ta'līq*, pisan uvježbanom rukom kaligrafa. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Osnovni tekst nadvučen crvenom linijom. Po rubovima, na nekim listovima, ima dopuna i tumačenja dotičnog teksta. Imaju kustode. Na početku je izrađen unvan. Tekst na prve dvije stranice obrubljen je debljom pozlaćenom linijom. Papir bijel, glat.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

Prepisao Muḥammad b. Ḥusayn Lubuškali (iz Ljubuškog), 1190/1776.

(قد وقع الفراغ عن تنميق هذه الكتاب ...على يد العبد الضعيف محمد بن حسين لبوشقه لى ...لسنة تسعين و مائة و ألف)

Na prvom zaštitnom listu je bilješka na turskom jeziku o hrišćanskim praznicima. Na naslovnoj stranici je bilješka o uvakufljenju.

Uvakufio Hadži Mustafa b. hadži Derviš al-Mostari za Ćejvan Ćehajin mekteb u Mostaru.

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4696. R-3307.

تحفه، مير علي شاهدي

TUḤFA-I MĪR 'ALĀ ŠĀHIDĪ

L. 109; 23 x 17 (17 x 11); 25 redova. *Nasḫ*, sitniji. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Osnovni tekst nadvučen crvenom linijom. Po rubovima ima kratkih tumačenja dotičnog teksta. Imaju kustode. Na početku je izrađen unvan. Tekst na prve dvije stranice obrubljen je jednom debljom i jednom tanjom pozlaćenom linijom, a ostale stranice crvenom linijom. Papir bijel, čvrst.

Povez kartonski.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

Na zadnjem zaštitnom listu je ime i lični pečat ranijeg vlasnika Sayyid Ibrāhīm b...? U pečatu godina 1203/1788.

4697. R-1711.

شرح تحفه، شاهدي (لابن كمال پاشا)

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Komentar Šahidijevom perzijsko-turskom rječniku. Napisao Aḥmad b. Sulaymān Ibn Kamāl-paša, umro 940/1533. Ovo su podaci koji se nalaze u rukopisu. Međutim, pristupačni izvori ne pripisuju mu ovaj komentar. Inače, u katalozima nismo uspjeli pronaći ovaj njegov komentar.

Početak:

اوله : بنام خالق وحى توانا قديم و قادر و بينا و دانا

شاهدى مرحوم كتابنك اولينى حديث شريفه اتباعا اسم الله تعالى عز و جل ايله ابتدا ايليوب ...

Završetak:

آخره : فاذا ما خرت علما بالعدد و احتفظ تاريخ شرحى و ابتدى جاء تاريخًا له يا (ما) واحدى ها لكم يا صاح شرح شاهدى تمت الكتاب شرح الشاهدى كمال پاشازاده .

L. 88; 21,5 x 13 (13,5 x 6,5); 19 redova. *Nasta'līq*. Osnovni tekst pisan crvenim mastilom. Tekst na stranicama i margine obrubljeni jednom tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez kožni, s preklopom. Na sredini korica i na preklopu utisnuti su ornamenti.

Prepisao nepoznati prepisivač 1175/1761. godine.

Uvakufio neki Munlā Mūsā za Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu.

4698. R-7587.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 111; 19,5 x 14 (15 x 8,5); 18 i 15 redova. *Nasḫ* sa malom primjesom *ta'līqa*. Naslovi i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Osnovni tekst u prvom djelu u početku pisan crvenim mastilom, a kasnije nadvučen crvenom linijom. Po rubovima ima malo dopuna i ispravaka. Tekst na većini stranica obrubljen jednom tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez polukožni, s preklopom.

1. L. 1 - 78.a

شرح تحفه، شاهدي (لابن كمال پاشا)

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Prepisao Ḥusayn b. 'Alī Ukoplawī, u Kuršumliji medresi u Sarajevu, 1232/1816. godine.

(اشبو كاتب الحروف اسقوپلوي الحقير حسين بن على بمدينه، سراي بوسنه قورشونلى مدرسه سنده غفر الله ذنوبهما).

Na 78.b listu je nekoliko stihova na turskom jeziku, a na 79. listu napisan je sadržaj komentara. Na 80. listu je jedna dova, a na 81. listu su vježbe u pisanju.

2. L. 82b - 111.

رساله، حمزه أفندي

RISĀLA-I ḤAMZA-EFENDI

Raprava na turskom jeziku o trgovini, kamati i pitanjima s tim u vezi sa šeriatsko-pravnog gledišta. Napisao Ḥamza-efendi Darendelī oko godine 1089/1678.

Dobrača I, 236,4.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي بين الحلال و الحرام ... اما بعد هر انسانه علم حالنى بلمك ...

Završetak:

آخره : الحمد لله الذي هدانا لهذا و ما كنا لنهتدى لو لا أن هدانا الله اللهم اجعلنا ...

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

Na naslovnoj stranici je jedna bilješka iz fikha, prenesena iz *"Fatawā Qāḍīḥān"* i *"al-Fatāwā al-Bazāziyya"*, te ime i lični pečat ranijeg vlasnika: Dervīš Selīm, zaim b. al-ḥāğğ Sinān-paša b. 'Omar, mīralaj zvornički b. Aḥmad, miralaj b. al-ḥāğğ Sinān Čauš, godina 1242/1826.

Rukopis je otkupljen iz zaostavštine Bajraktarević Ajni-efendije, muftije iz Pljevalja.

4699. 869.

تحفة الملوك

TUḤFA AL-MULŪK

Komentar Šahidijevom rječniku. Napisao 'Abdurraḥmān b. 'Abdullāh al-Quddusī, umro 1080/1669.

Ismā'il-paša: Ḍayl I, 259; O.M. I, 146; Karatay t II, 2057; Trako, 189.

Početak:

اوله: سپاس بى قياس ،و شكر بى مقياس، أول خداى خالق و اناسه اولسونكه ...

Završetak:

آخره: و زنى بودر جون رمل محذور اوله الحمد لله على التمام و الصلاة و السلام على سيد الأنام، كتبت هذا الشرح المنيف من نسخة شارح الفاضل عبد الرحمن بن عبد الله القدسي بعد مقابلة من خط الشارح الفاضل

Prepisao Ḥusayn b. Ibrāhīm 1170/1756. godine iz autorovog rukopisa i sravnio ga s njim.

L. 197; 19 x 11,5 (13 x 6,5); 17 redova. *Nasḫ.* Osnovni tekst nadvučen je crvenom linijom. Tekst na prve dvije stranice obrubljen je debljom pozlaćenom linijom, a na ostalim stranicama jednom tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, tanji.

Povez kožni. Rukopis se čuva u polukožnoj futroli.

Na naslovnoj stranici je naziv djela, ime pisca, pečati ove i Šehdi-efendijine biblioteke.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4700. R-2515.

تحفة الملوك

TUḤFA AL-MULŪK

L. 88; 20,5 x 14,5 (16 x 8); 19 redova. *Ta'līq.* Istaknute riječi pisane crvenim mastilom, a neke su nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepis završen 5. zu-l-hidžeta 1186/1773.godine.

Prema bilješci na naslovnoj stranici moglo bi biti da je prepisivač neki Muṣṭafā, kadija iz Gračanice. Na krajnjim zaštitnim listovima su razne bilješke, hadisi, neki računi i drugo.

Poklonio Enis Muftić, geometar iz Banje Luke, 28. oktobra 1950. godine (bilješka na prvoj korici).

4701. R-6720.

تحفة الملوك

TUḤFA AL-MULŪK

L. 146 (originalna folijacija); 20,5 x 13 (16 x 7,5); 19 redova. *Ta'līq.* Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Osnovni tekst nadvučen crvenom linijom. Tekst na prve dvije stranice obrubljen debljom pozlaćenom, a ostale stranice tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat.

Povez kožni, s preklopom, rastavljen od listova, oštećen. Na sredini korica i na prijeklopu utisnuti su ornamenti.

Prepis potječe iz XVIII stoljeća.

Na kraju je jedna pjesma na turskom jeziku, kasnije napisana.

Poklonio dr. Hamdija Ćemerlić.

4702. 635.

حله، منظومه - شرح تحفة شا هدي

ḤULLA-I MANẒŪMA - ŠARḤ TUḤFA ŠĀHIDĪ

Komentar Šahidijevom perzijsko-turskom rječniku. Napisao Muṣṭafā b. Yūsuf b. Murād al-Mostārī - Šayḫ Yūyo, umro 1119/1707.

AM II, 443; O.M. II, 30; Trako, 179; H. Šabanović: Književnost..., str. 409.

Početak:

اوله: اجناس سپاس حوشيد اقتباس و كردون اساس ... و بعد چونكه منظومه، شاهدى ديارمزده بلكه جميع دياره غايت اشتهارده اولوب ...

Završetak:

آخره: اكرچه شاهدي مرحومك تحفه سنده كه حله، منظومه إسميله مسمات در اسمى تاريخ دوشمشدر فلله الحمد على الافتتاح و الاختتام ...

Autor je završio djelo 1110/1698.godine.

L. 40; 25 x 17 (18 x 8,5), 31 red. *Ta'līq*, pisan vještom rukom prepisivača. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Osnovni tekst nadvučen crvenom linijom. Imaju kustode. Tekst na stranicama obrubljen jednom tankom crvenom linijom. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom.

Na naslovnoj stranici je naziv djela, ime pisca (bilješka H. Mehmeda Handžića), ime vakifa: Osman-efendija, muderris Simzade medrese u Sarajevu.

Iz Šehdi ef. biblioteke.

4703. R-1301.

حله، منظومه - شرح تحفة شا هدي

ḤULLA-I MANẒŪMA - ŠARḤ TUḤFA ŠĀHIDĪ

L.109; 21 x 15 (15 x 7,5; 16 redova. *Ta'līq*. Osnovni tekst nadvučen crvenom linijom. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Po rubovima ima ispravaka i dopuna. Tekst na prve dvije stranice obrubljen sa po dvije tanke crvene linije. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez polukožni, oštećen.

Prepisao 'Omar b. Aḥmad-aga b. Ibrāhīm, kapetan Počitelja, mjeseca redžeba 1168/1755.godine.

(كتبه الفقير عمر بن أحمد آغا بن ابراهيم قپودان پوچتل ... في شهر رجب ثمان و ستين و مائة و ألف)

Na naslovnoj stranici su vježbe u pisanju i dva imena ranijih vlasnika koja su teško čitljiva.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4704. R-2573.

حله، منظومه - شرح تحفة شا هدي

ḤULLA-I MANẒŪMA - ŠARḤ TUḤFA ŠĀHIDĪ

L. 64; 20 x 12 (14,5 x 6); 21 red. *Ta'līq*, pisan vještom rukom prepisivača. Osnovni tekst nadvučen je crvenom linijom. Početak je ukrašen unvanom, a tekst na prve dvije stranice obrubljen pozlaćenom debljom linijom, a ostale stranice tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, ali smatramo da rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Na naslovnoj stranici je bilješka o uvakufljenju i razni pečati. Na prvoj unutarnjoj korici naslov djela i ime vakifa kao vlasnika. Na kraju su stihovi na turskom jeziku, kasnije pisani.

Uvakufio Ahmed Asim b. Meḥmed Mutevelić, godina 1269/1852.

4705. R-6121.

حله، منظومه - شرح تحفة شا هدي

ḤULLA-I MANẒŪMA - ŠARḤ TUḤFA ŠĀHIDĪ

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

L. 98; 20,5 x 13 (16,5 x 7; 17 redova. *Ta'līq*. Osnovni tekst nadvučen je crvenom linijom. Po rubovima ima malo dopuna i ispravaka. Imaju kustode. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom, oštećen.

Povez polukožni, s preklopom, takođe oštećen.

Prepis potječe iz XVIII stoljeća.

Iz Odbora IZ Mostar.

4706. R-2161.

حله، منظومه - شرح تحفة شا هدي

ḤULLA-I MANẒŪMA - ŠARḤ TUḤFA ŠĀHIDĪ

L.54; 20 x 15 (17 x 9); 25 redova. *Ta'līq*. Osnovni tekst nadvučen crvenom linijom. Po rubovima ima malo dopuna i tumačenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni.

Na prvom zaštitnom listu su: dove, izreke i imena ranijih vlasnika sa ličnim pečatima: Ḥusayn b. Muḥammad i Muḥammad b. Isḥāq Ihlewnī (iz Livna), a na naslovnoj stranici je naziv djela, jedan distih na perzijskom jeziku i imena ranijih vlasnika:Fehmī 'Omar b. Ṣādiq, kadija, godina1188/1774. Prema tome, rukopis bi morao biti stariji od ove godine. Tu je i jedno brisano ime i Mehmed b. Muhamed Handžić Bosnawī.

Na kraju su izreke, fetve, recepti i bilješke iz jezika - sve većinom na turskom jeziku.

4707. R-1041.

شرح تحفۀ شاهدي

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Komentar Šahidijevom rječniku. Napisao Ḥātem Aḥmad b. 'Oṯmān Šehdī ef. Kadić Aqowalī (Bjelopoljak), umro 1168/1754.

Kairo t, 94; O.M. II, 166; Karatay t II, 2059; Trako, 185; H. Šabanović: Književnost...,469.

Početak:

اوله : سپاس هزار موزون مصرع آفرين لعل كلكون حضرت فياض بيچون كم ...فچبه روزكار آق اوه لى زاده خاتم و لفكارك طويل ...

Završetak:

آخره : اليوم بو ديارلرده اكه ...(!) لا نفع قاوونى ديرلر الحمد لله على اقامه و الصلاة و السلام على حبيبه نبينا محمد و آله و اصحابه اجمعين.

L. 91; 22,5 x 15 (18 x 8); 27 redova. *Ta'līq*. Osnovni tekst pisan je crvenim mastilom. Papir bijel, glat.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisao nepoznati prepisivač 13. rebiul-evvela 1227/1812. godine.

Uvakufio Mustafa-beg b. Ismail-beg b. Fadlullah-beg Dženetić (bilješka i pečat na naslovnoj stranici).

4708. R- 257.

شرح تحفۀ شاهدي

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Djelo je na kraju nepotpuno.

L. 60; 26 x 18 (18 x 10); 21 red. *Ta'līq*. Osnovni tekst većinom pisan crvenim mastilom. Neke riječi su nadvučene crvenom linijom. Imaju kustode. U prepisu ima grešaka. Po rubovima ima dopuna i tumačenja, pisanih rukom istog prepisivača. Prva stranica ukrašena unvanom u bojama, a tekst na prve dvije stranice obrubljen sa po dvije tanke crvene linije, a ostale stranice jednom crvenom linijom. Papir bijel, čvrst.

Povez kartonski, oštećen.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis potječe iz XIX stoljeća.

Uvakufio Nuri ef. Zahić, muderris Okružne medrese u Sarajevu.

4709. R-2924.

شرح تحفۀ شاهدي

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

229; 15,5 x 10,5 (12 x 5); 17 redova. *Nasta'līq*. Osnovni tekst pisan crvenim mastilom, a neke riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, čvrst.

Povez kožni, s preklopom, oštećen. Imaju utisnuti ornamenti na sredini korica i na preklopu.

Rukopis potječe iz XIX stoljeća.

4710. R-6194.

شرح تحفۀ شاهدي

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Ovo je samo jedan mali fragment navedenog djela.

L.10; 21,5 x 15 (15,5 x 8); 21 red. *Nasḫ*, pisan tanjim perom. Osnovni tekst pisan crvenim mastilom. Imaju kustode. Tekst na stranicama obrubljen je jednom tankom crvenom linijom. Papir bijel, čvrst.

Bez poveza.

Rukopis je iz XIX stoljeća.

4711. R-5877.

شرح تحفۀ شاهدي

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Komentar na turskom jeziku Šahidijevom rječniku. Napisao Ḥusayn Nūrī al-Qaraḥiṣārī aš-Šarqī, rođen u Istanbulu, čija nam je biografija nepoznata. Pristupačni izvori ne spominju ovog pisca niti njegov komentar.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي شرفنا بشرح الكتاب المسمى بالشاهدي المنظوم من اللغات الفارسية ... و بعد قال الفقير ... حسين نورى القره حصارى الشرقى مولدا بالقسطنطنية ...

Završetak:

آخره : الحمد لله على التمام، و للرسول أفضل الصلوة و السلام بونى يزدم چوق كچردم روزكار قلميم بن قاله خطوم يادكار .

L. 86; 21 x 15,5 (14 x 8,5); 15 redova. *Nasta'līq*. Osnovno djelo pisano crvenim mastilom. Po rubovima ima malo tumačenja i dopuna. Tekst na stranicama obrubljen tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen.

Prepisao Ismā'il b. Ibrāhīm 1140/1727.godine.

Na kraju su hadisi i vježbe u pisanju.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4712. R-1407.

شرح تحفه، شاهدي

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Komentar Šahidijevom rječniku od anonimnog autora.

Wiesbaden XIII4, 485.

Početak:

اوله : معلوم اولا كه بو منظومه نك ديباجه سى بحر هزجدن نظم أولنمشدر ...

Završetak:

آخره : كل وحيد وحشته امن وحشة الناظم و شفع فيه و في الشارح الخاطى حبيبك محمدا و صلى رب على اكليل الوجود و على آله و اصحابه اجمعين و التابعين لهم بالاسكان ما تكلم متكلم أو سكت ساكت .

L. 152; 21,5 x 14 (17 x 6,8); 21 red. *Nasḫ*. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Osnovni tekst nadvučen crnom i crvenom linijom. Po rubovima ima glosa.. Imaju kustode.. Prva stranica ukrašena je neuspjelim unvanom. Tekst na prve dvije stranice obrubljen je sa po tri deblje linije u raznim bojama. Ostale stranice su obrubljene ili pozlaćenom ili crvenom linijom. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom.

Prepisao Muṣṭafā Tamīmzāde at-Tašliğawī (iz Pljevalja), mjeseca šabana 1203/1788.godine.

Na početku i na kraju je ime ranijeg vlasnika: Ṣāliḥ b. Ša'bān Onogoštawī (iz Nikšića), nastanjen u Sarajevu, godina1203/1788, te Ḫalīl b. Ṣāliḥ al-Hersenkwī (Hercegovac), nastanjen također u Sarajevu, godina 1232/1816.

Iz Đumišića medrese u Sarajevu.

4713. R-3352.

شرح تحفه، شاهدي

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Isto kao i prethodni komentar. Djelo je na kraju nepotpuno.

Početak:

اوله : الحمد لله رب العالمين و الصلوة و السلام على رسوله و نبيه محمد و آله و صحبه اجمعين، و بعد معلوم أوله كه بو منظومه نك ديباجه سى ...

L. 98; 21 x 15 (15 x 6,5); 19 redova. *Nasḫ*. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Osnovni tekst nadvučen crvenom linijom. Po rubovima ima malo glosa. Imaju kustode. Prva stranica ukrašena unvanom, a tekst na prve dvije stranice obrubljen pozlaćenom debljom linijom, a ostale stranice tankom crvenom linijom. Papir tamnobijel, čvrst.

Povez kožni, preklop otkinut i zagubljen.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

4714. R-6018.

شرح تحفه، شاهدي

ŠARḤ-I TUḤFA-I ŠĀHIDĪ

Komentar Šahidijevom rječniku od nepoznatog pisca. Naziv djela i ime pisca u komentaru nisu navedeni. U pristupačnim izvorima nismo uspjeli pronaći ovaj komentar.

Početak:

اوله : الحمد لله على نعمائه و الصلوة و السلام على محمد سيد الانام و بعده القطعة لغتا بر پاره نسنه يه درلر اصطلاحا دورت بيتده اطلاق اولنور كه ...

Završetak:

آخره : سنكلاخ الفاظ مركبه دندر معناسى چاقل لق ديمك اولور .

L. 68; 23,5 x 12 (17 x 7); 19 redova. *Nasta'līq*, teško čitljiv. Imaju kustode. Papir bijel, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, malo oštećen.

Rukopis potječe iz druge polovine XVIII stoljeća.

Na zaštitnim listovima na početku i na kraju djela su neuspjeli crteži, vjerovatno kasnije rađeni.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4715. R-7746.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 118; 16,5 x 13 (13,5 x 9); 11 i 9 redova. *Nasħ*, vokalizovan Turske riječi pisane su u proredu. Poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Papir tamnobijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom.

1. L. 1 - 52.

مشكلات شاه نامه
MUŠKILĀT-I ŠĀH-NĀMA

Perzijsko-turski rječnik od anonimnog autora. Gorni naslov je prema rukopisu, jer u pristupačnim izvorima ovakav naslov nismo uspjeli pronaći.

Početak:

اوله : شكر و سپاس بى قياس بر آن قادر براكه بيك نظر رحمت خلق را ... اين كتاب را مشكلات شاه نا مه نها دم ...

Poglavlja:

اول مصادر پارسى استخراج كرده است بر خروف تهجى مبوت

دوم در قواعد أمثله پارسى است

سوم در أنواع امثله است

چهار در اشمائست

Završetak:

آخره : في المضمومة يشترم يوهه و يهه يوغ يوز يوزدان يويه يوزه . تمت اللغة ...

Prepisao nepoznati prepisivač, u petak, mjeseca zul-hidždžeta 889/1494. godine.

Na slijedeća tri lista ima raznih bilježaka, pisanih kasnije, slabim rukopisom i teško čitljive.

2. L. 56 - 118.

كتاب التقدمة
KITĀB AT-TAQADDUMA

Arapsko-perzijski riječnik od nepoznatog autora.Navedeni podaci su prema rukopisu. Pristupačni izvori ne spominju ovaj naslov.

Početak:

الباب الاول: في ذكر المبادئ و الأعضاء الشئ چيز العين و الذات هشتى الجوهرى كومر...

Djelo je podijeljeno tematski na 12 poglavlja:

الباب الاول: في ذكر المبادئ و الأعضاء.

= الثاني: في أصناف الناس و ذكر الحرف.

= الثالث. في ذكر الأدواء و الأمراض.

= الرابع: في ذكر الأطعمة والأشربة.

= الخامس: في ذكر الأمتعة و القماش و الأسلحة.

= السادس: فيما يلبس و يفرش.

= السابع: في ذكر الحيوان من السباع و البهايم و الطيور و الحشرات و الهوام و غير ذلك.

= الباب الثامن: في ذكر السماء و ما يتعلق بها.

= التاسع: في ذكر الأرض و ما يتعلق بها.

= العاشر: في ذكر النبات و الشجر.

= الحادى عشر: في ذكر الأبنية و الأمكنة.

= الثاني عشر: في فصول مفردة و متفرقة.

Završetak:

آخره : البصيرة بينآيى البهجة زيبآيى الفوز و النجاح پيروزى . تم الكتاب التقدمة في اللغة على ...

Prepisao Šamsuddīn b. Abū Bakr b. al-ḥāǧǧ ʿImrān b. Rasūl b. Šuʿayb, 28. zul-kadeta 814/1412. godine.

Rukopis je iz zaostavštine Muhamed ef. Tufe iz Sarajeva.

4716. R-4107.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 124; 16,5 x 12 (10 x 8 i 12 x 7); 5 i 7 redova. *Nasħ*, vokalizovan, od dvojice različitih prepisivača. Naslovi i poglavlja pisani crvenim mastilom. U prvom djelu ove zbirke turske riječi pisane su u proredu. Papir tamnobijel i bijel, čvrst.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 79.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

Isto kao br. 4486,2.

Kratak perzijsko-turski rječnik za djecu. Napisao Muḥammad b. al-ḥāǧǧ Ilyās, čija nam je biografija nepoznata.

K. Dobrača I, 504,4; Rieu t, 141; Flügel I, 145; Trako, 220; Boškov I, 101; Mostar, 38,3.

Početak:

اوله : الحمد لله العلي القوي الجبار ... أما بعد چنين ميكويد أخرج الناس محمد بن الحاج الياس ... و اورا تحفة الهادية نام دانستن شناختن آموختن بلمك اكلمك اكرنمك ...

Završetak:

آخره : نود هزار صد هزار طقسان بيك يوز بيك

Rukopis je možda stariji od 922/1516, što razumijemo iz jedne bilješke na naslovnoj stranici.

2. L. 80 - 124.

لغت فرشته اوغلى

LUĠAT-I FIRIŠTE OĞLU

(v. br. 4480,1)

Prepisao nepoznati prepisivač 1069/1658. godine.

Raniji vlasnik Hadži Mustafa, kadija (bilješka na naslovnoj stranici).

Iz Karađoz-begove biblioteke u Mostaru.

4717. R-5841.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

L. 31+1; 20,5 x 14,5 (14 x 8,5); 6 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen.

Prepisao nepoznati prepisivač 24. redžeba 1129/1717.godine.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4718. R-2853.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

L. 33; 17,5 x 11,5 (12 x 7,5); 11 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Turske riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis je vjerovatno iz XVIII stoljeća.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese.

4719. R-2948.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 50; 19 x 13 (14 x 8); 7 i (14 x 10,5); 15 redova. *Nasḫ*, od različitih prepisivača i iz različitog vremena. U prvom djelu turske riječi pisane su u proredu. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Tekst na prve dvije stranice obrubljen sa po dvije tanke crvene linije. Imaju kustode. Papir tamnobijel i bijel, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski.

1. L. 1 - 32.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

Ovaj primjerak nema uvoda.

Prepis potječe iz XVIII stoljeća.

2. L. 35 - 50.

شرح الأمثلة المختلفة بالتركية

ŠARḤ AL-AMṮILA AL-MUḪTALIFA BI AT-TURKIYYA

Djelo je na kraju nepotpuno.

Komentar na turskom jeziku paradigmi arapske gramatike, od nepoznatog autora.

Fajić V, 3331,5.

Početak:

اوله:أمثله، مختلفه صيغه سنده قاچ ألفاظ واردر ...

Djelo je pisano slabim rukopisom, a prepis potječe iz XIX stoljeća.

Uvakufio Salih ef. Hromozāde (Hromić).

4720. R-4416.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

L. 20; 17 x 10,5 (12 x 8); 7 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan nešto krupnijim slovima. Turske riječi pisane u proredu crvenim slovima. Imaju kustode. Papir tamnobijel, dohvaćen vlagom, oštećе;

Povez kožni, s preklopom, takođe oštećen.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis potječe iz XVIII stoljeća.

Poklonio dr. Ibrahim-beg Halilbašić.

4721. R-7138.

Zbirka (مجموع), *5*

L. 53; 19 x 13. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, s preklopom, oštećen.

1. L. 1 - 10.a (15 x 8); 9 redova.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

Početak:

اوله: المصدر دانستن شناختن اموختن

بلمك اكلمك اوكرنمك ..

Na 10b - 11. listu su glagolski oblici na perzijskom jeziku.

2. L. 12b - 22a. (15 x 8); 9 redova.

(لغت عربي تركي)

(LUĠAT-I 'ARABĪ-TURKĪ)

Arapsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.

Početak:

اوله : إرشاد امتثال انتقال ارتحال إظهار أسماء

طغرو يولّ يكدش أولق بريدن بريه وارمق كوچمك لشكاره ايلمك جمع اسم ...

Završetak:

آخره : فصل يوم يد يسار يوم الحشر

كون ال صول قيامت كونى

3. L. 23b - 36a (15 x 8); 9 redova.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

(v. br. 4531,6).

4. L. 36b - 45a (15 x 8); 9 redova.

(لغت تركي ـ عربي نظما)

(LUĠAT-I TURKĪ-'ARABĪ NAẒMEN)

Tursko-arapski rječnik u stihu od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : عربچه تكريه سبحان ديرلر.

عجم ديلنده بيل يزدان درلر

Završetak:

آخره : لوقوياني دكليني يازه نى

رحتدده يار لغافل ياغنى

5. L. 45b - 53.

(منظوم لغت تركي- فارسي)

(MANẒŪM-I LUĠAT-I TURKĪ-FĀRSĪ)

Tursko-perzijski rječnik u stihovima od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : الهى نا فلك باقي و عرش و فرش اوله قايم

Završetak:

آخره : بونى ايرمق امتياز اولدى چونكى لطيف الله بونى ياد اولدى

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali smatramo da rukopis potječe iz druge polovine XVIII stoljeća.

Poklonio Emin Islamovski - Struga.

4722. R-7796.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

L. 20; 18 x 12 (12 x 6,5); 7+7 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu, a istaknute crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, oštećen.

Bez poveza.

Nema podataka o prepisu, ali smatramo da rukopis potječe iz XIX stoljeća.

4723. R-4358.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 48; 14,5 x 10 (10,5 x 6,5); 5 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Povez polukožni, s preklopom.

1. L. 1 - 24.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

Djelo je na početku nepotpuno.

Završetak:

آخره : پنج زده شانزده هفت ده هشت ده

2. L. 25b - 48.

لغت اسم الله (لغت الله تكرى)

LUĠAT-I ISM ALLĀH (LUĠAT-I ALLĀH TANRĪ)

(v. br. 4531,6).

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

4724. R-1707.

Zbirka (مجموع), *5*

L. 175; 21 x 15,5. *Ta'līq*, od različitih prepisivača. Naslovi poglavlja i istaknute riječi pisani crvenim mastilom. Po rubovima, kod djela koja su u stihu, ima komentara. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, s preklopom.

1. L. 1 - 94 (16,5 x 12,5); 18 redova.

اقنوم العجم (اقنوم اللغة)

UQNŪM AL-'AĠAM (UQNŪM AL-LUĠA)

Perzijsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.

Ḥ.Ḫ. I, 140; Karatay t II, 2102/III.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي أعطى كُلُّ شيئ خلقه ثم هدى و كرم بنى آدم عوارف اللغات و الاهتدا . كما قال الله تبارك و تعالى ...

Završetak:

آخره : و ديكر رنك بوهه و بوهمه مرغى باشد صورتا بيا زماند ليكن شكار نكند بتركى دلوجه طغلن كويند . تمت الكتاب ...

Prepisao nepoznati prepisivač 959/1552. godine.

2. L. 95 - 96 (15x12), 11 redova.

المثلث

AL-MUṮALLAṮ

(v. br 4564,2).

Ovo je samo jedan fragment spomenutog rječnika.

Prepisivač je, izgleda nam, isti kao i u prethodnom djelu.

3. L. 97b - 105 (16 x 8,5); 19 redova.

روشنا ئى نامه

RŪŠNĀ'Ī-NĀMA

Djelo u stihu Mesnevije, na perzijskom jeziku. Napisao Nāṣir b. Ḫusraw al- Qubāḏyānī, umro 481/1088.

Ḥ.Ḫ. I, 915; A.M. II, 487; Karatay p, 387.

Početak:

اوله : بنام كردكا ر پاك دلور   كه هست از عقل و فهم و فكر بر تر ...

Završetak:

آخره : تمام شد كتاب روشنايى نا مه .

Ovo djelo prepisao je drugi nepoznati prepisivač, bez oznake datuma (XVI ili XVII) stoljeće.

4. L. 106 - 122a (16 x 8,5); 19 redova.

كنز الرموز

KANZ AR-RUMŪZ

Djelo u stihu, na perzijskom jeziku sa područja književnosti. Napisao Šayḫ Ḥusayn b. Ḥasan al-Ḥusaynī, umro 817/1414.

Ḥ.Ḫ. II, 1517.

Početak:

اوله : يار طبعم را هواى ديكر ست   بلبل جانرا نوايى ...؟

Završetak:

آخره: طول و عرضى حواستم ان نامه را   مصلحت نامد شكستم حا مه را

5. L. 122b - 175 (16 x 8,5); 19 redova.

مخزن الأسرار

MAḪZAN AL-ASRĀR

Djelo u stihovima, na perzijskom jeziku, sa područja etike i tesavvufa. Napisao Šayḫ Ğamāluddīn (Abū Muḥammad) Yūsuf b. Mu'ayyad al-Ğanğawī, umro 597/1200.

Ḥ.Ḫ. II, 1638; Karatay p. 475.

Početak:

اوله : بسم الله الرحمن الرحيم   هست كليد در كنج حكيم ...

Završetak:

آخره : ختم سيدى و سياهى شوى   مخزن الأسرا ر اللهى شوى

Djela pod tačkom 3-5 prepisao isti nepoznati prepisivač, bez oznake datuma (XVI ili XVII stoljeće).

Uvakufio Hasan ef. Boyozade (Bojić).

4725. R-2379.

جامع الفوارس

ĞĀMI' AL-FAWĀRIS

Djelo je na početku nepotpuno.

Perzijsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.. Gornji naslov zabilježio je prepisivač na kraju djela i na gornjem prerezu. Inače, u pristupačnim izvorima nismo uspjeli pronaći ovaj naslov, pa je, prema tome, djelo vrlo rijetko.

Završetak:

دلوجه طغا ن و كركز دخى درلر بعضلر بويمول درلر يهه مثله

تم الكتاب المسمى بجامع الفوارس في يد علي بن ولي ... في اوائل شهر ذي القعدة سنة تسع و خمسين و تسعمائة ...

L. 219; 21,5 x 14 (15 x 9); 15 redova. *Nasta'līq*, pomiješani. Poglavlja su pisana crvenim mastilom, a perzijske riječi nadvučene su crvenom linijom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, glat, malo dohvaćen vlagom, oštećen crvotočinom, neki listovi prosuti.

Povez kožni. Prva korica i nekoliko listova otkinuto i zagubljeno.

Prepisao 'Alī b. Walī 959/1552. godine.

Vakuf Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu.

4726. R-5391.

كتاب الفاظ

KITĀB-I ALFĀẒ

Perzijsko-turski rječnik od nepoznatog autora. Navedeni naslov nalazi se na naslovnoj stranici u rukopisu. U pristupačnim izvorima ni ovaj rječnik nismo uspjeli pronaći.

Početak:

اوله : باب الف مفتوحة الله خداى سزاى

احد يكى آحاد جمع اوّل نخستين اوائل جمع آخر .

Završetak:

آخره : بيزار او كناه هل زد الاعوان

تمت بعون الله الملك الوهاب و حسن التوفيق و الله أعلم بالصواب .

L. 52; 18 x 13 (14 x 9); 9 redova. *Ta'līq*, teško čitljiv. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Neke turske riječi pisane su u proredu.. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez polukožni, oštećen.

Prepisao Ḥamza b. 'Alī, bez oznake datuma.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4727. R-2426.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 48; 19 x 14,5 (15 x 9); 12 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan. U drugom djelu ove zbirke istaknute riječi pisane crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst.

Povez polukožni.

1. L. 1 - 3.

تحفهء عشاق

TUḤFA-I 'UŠŠĀQ

Isto kao br. 4480,4.

Zbirka kratkih izreka i rečenica za razgovor, sa interlinearnim prijevodom na turski jezik, od anonimnog autora.

Flügel I, 143; Trako, 79.

Početak:

اوله : بنام خداى عز و جل آغام كردن و بر نعمتان شكر ...

Završetak:

آخره : ياد كار اين قدر تمام بود

ياد كار بوقدر تمام اولدى

Prepisao Ṣāliḥ b. 'Alī al-Farā'inī, u Bistrik hanikahu (Sarajevo), imam iz Gornjoseoce (Jajce), mjeseca redžeba 1135/1723. godine.

(تمت تمام ... تحريراً في ماه رجب المرجب في مقام بسترق خانقاه سنة خمس و ثلثين و مائة، و ألف كتب الحقير الفراعنى صالح بن علي الإمام عن سنوچه يه بالا غفر الله لهما)

2. L. 15 - 35.

شروط الصلوة

ŠURŪṬ AṢ-ṢALĀT

Kratka risala o namazu, odnosno o uslovima za valjanost namaza, od nepoznatog pisca.

Dobrača II, 991,3; 1333,2.

Prepisivač je isti kao i u prethodnom djelu, što zaključujemo po pismu.

3. L. 38b - 48.

(الاحاديث مع الترجمة التركية)

(AL-AḤĀDĪṮ MA'A AT-TARĞAMA AT-TURKIYYA)

Kraća zbirka hadisa sa interlinearnim prijevodom na turski jezik, od nepoznatog sabirača i prevodioca.

Početak:

اوله : قال النبي عليه السلام صحبة العاقل زيادة الدين ... پيغمبر ع . م . ايدى اللهك صلوة سلام آنك اوزرينه أولسون عقل كشنك صحبت ...

4728. R-4949.

Zbirka (مجموع), *3*

L. 62; 21 x 14 (16 x 7); 6 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu sitnijim slovima. Riječi su rastavljene krupnijim crvenim tačkama. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom, malo oštećen, listovi prosuti.

Povez polukožni, oštećen.

1. L. 1 - 18.

تحفهء عشا ق

TUḤFA-I 'UŠŠĀQ

(v. br. 4480,4).

2. L. 19b - 32.

(لغت فارسي تركي)

(LUĠAT-I FĀRSĪ-TURKĪ)

Perzijsko-turski razgovorni rječnik, od nepoznatog autora.

Boškov I, 113.

Početak:

اوله : بنام خدا بدولت پيغمبران آغازى سحن كردم ...

Završetak:

آخره : در جهان عزيزباشى پنج و صلوترا در روح استاذ فاتحه .

3. L. 33b - 62.

تحفة الهادية (لغت دانستن)

TUḤFA AL-HĀDIYA (LUĠAT-I DĀNISTEN)

(v. br. 4716,1)

Ime prepisivača i datum prepisa nepoznati, ali smatramo da je rukopis iz XVIII stoljeća.

Na zadnjoj nutarnjoj korici je ime ranijeg vlasnika: Muhamed Hamdi Pašić iz Rogatice.

4729. R-3451.

Zbirka (مجموع), *8*

L. 299; 20,5 x 13,5 (16 x 7,5); 17 redova. *Ta'līq*, složen, teško čitljiv. Poglavlja i istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Kod prvih pet djela po rubovima i u proredu ima kratkih tumačenja. Tekst ovih djela obrubljen je jednom tankom crvenom linijom. Imaju kustode.. Papir bijel, malo učadio, čvrst.

Povez kožni, oštećen, s utisnutim ornamentima na sredini korica.

1. L. 1 - 23.

(لغت فا رسي تركي)

(LUĠAT-I FĀRSĪ-TURKĪ)

Perzijsko-turski rječnik u stihovima od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : القطعة الأولى فى بحر . المضارع الاحزب

اخسارك اوزره أول خال خال اوزره اول سيه مو . صان آتش اوزره عنبر عنبرده درد خوش بو

....

ايزد خداى تكرى مينو بهشت اوچمق . دو زح زرنك طامود واره كاه چردق ...

Završetak:

آخره : مفعول مفاعلن مفاعيل بولمادى بو نقشى هيچ نقاش

Inače, djelo je podijeljeno na 19 poglavlja (قطعه).

Prvo poglavlje navedeno je na početku, a 19. poglavlje glasi:

القطعة التاسعة عشر فى بحر الهزج المسدس الاحزب

2. L. 23b - 28.

(لغت مختصر فارسي تركي)

(LUĠAT-I MUḤTAṢAR FĀRSĪ-TURKĪ)

Isto kao br. 4646,5.

Mali perzijsko-turski rječnik u stihovima, namijenjen djeci, od anonimnog autora.

Trako, 256.

Početak:

اوله : بهار اولدى ينه لا له جام اولدى رندانه بنفشه شبكلا هينى اكو بدورز لوندامه ...

3. L. 29 - 38.

تحفهء حسامي

TUḤFA-I ḤUSĀMĪ

(v. br. 4590,5; 4646,2)

4. L. 39 - 43.

لغت لامعي چلبي

LUGAT-I LĀMI'Ī ČALABĪ

(v. br. 4529,5; 4646,4)

5. L. 44 - 50.

تحفهء منظومه (لغت مختصر فارسي تركي)

TUḤFA-I MANẒŪMA

(LUĠAT-I MUḤTAṢAR FĀRSĪ-TURKĪ)

Perzijsko-turski rječnik u stihovima. Napisao 'Oṯmān b. Ḥusayn al-Bosnawī 1061/1650. Trako (257) navodi ovaj rječnik i kaže da je od anonimnog pisca. Rječnik se sastoji od 19 poglavlja *(qiṭ'a)*, 210 stihova i tumači oko 800 riječi.

Wiesbaden XIII4, 478; Trako, 257.

Početak:

اوله : بسم الله الرحمن الرحيم - لا آلاء إلاّ آلاء الله الكريم

سپاس و منّت اول خلاق پاكه كه عقل و فهم و دانش ويردى خاكه

قطعه در بحر هزج مسدس محذوف

خدا تکری خبرجی در پیمبر   قولا غرر رهبر و کوجلی توانکر

Završetak:

آخره : نظم دلکش اولسه طکمی بو کلام   بی قصور اولدی چو تاریخی نظام .

6. L. 50b - 57a.

نظم الاسامي

NAẒM AL-ASĀMĪ

Mali perzijsko-turski rječnik, pisan u stihovima, namijenjen djeci, od nepoznatog autora. Sadrži 16 *qiṭ'a* ispjevanih u raznim metrovima.

Trako, 238

Početak:

اوله : چو بسم الله پس الحمد لله   دیالم هم توکلنا علی الله

انك بر لکنه اتدك شهادت   قلالم مصطفایه بی نهایت

7. L. 57b - 73a.

محموديه

MAḤMŪDIYYA

(v. br. 4525)

Početak:

اوله : بنام خالق و فتام و واحد   بیمن هادی و وهاب و راجد

....

ختر اتمك قبله اوپمك زرع اکمك قول علام

8. L. 77 - 299.

بحر المعارف في العروض

BAḤR AL-MA'ĀRIF FĪ AL-'ARŪḌ

Djelo iz turske metrike. Sastoji se iz uvoda, tri poglavlja *(maqala)* i završetka. Sabrao i napisao Muṣṭafā b. Ša'bān as-Surūrī , umro 969/1561. Djelo je napisano 956/1549. i posvetio ga Mustafi, sinu sultana Sulejmana.

Ḥ.Ḫ. I, 226; A.M. II, 434; Flügel I, 208; Kairo t, 103; Karatay t II, 2134.

Početak:

اوله : الحمد لله الذي جعل الإنسان أهل اللسان،   و صيره عالما ببديع المعانى و البيان

Završetak:

آخره : تم تأليف الكتاب في اليوم الحادي عشر من شهر صفر المظفر سنة ست و خمسين و تسعمائة من الهجرة المصطفية عليه أفضل الصلوات ...

Cijelu zbirku prepisao nepoznati prepisivač u drugoj polovini XVII stoljeća.

Iz Elči Ibrahim-pašine (Fejzije) medrese u Travniku.

4730. R-5611.

(لغت فارسي تركي)

(LUĠAT-I FĀRSĪ-TURKĪ)

Perzijsko-turski rječnik od anonimnog autora.

Početak:

اوله : بدأت بسم الله و الحمد لله أولا   على نعم لم تحصى فيما تنزلا

ایزد ایر آرد اسب اشتر آسمان

تکری بولت اون آت دده کوك

Djelo je nepotpuno na kraju.

L. 11; 21,5 x 15,5 (16 x 10); 7 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu. Imaju kustode. Papir tamnobijel.

Bez poveza.

Prepis potječe vjerovatno iz XVIII stoljeća.

Na prvom zaštitnom listu i naslovnoj stranici ima bilježaka na arapskom i turskom jeziku, prenesenih iz raznih djela.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4731. R-7787.

(لغت فارسي تركي)

(LUĠAT-FĀRSĪ-TURKĪ)

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

Perzijsko-turski rječnik od nepoznatog pisca.

L. 69; 14 x 10,5 (11 x 8); 7 redova. *Nasḫ*, večinom vokalizovan. Poglavlja i istaknute riječi pisanei su crvenim mastilom. Turske riječi pisane su u proredu. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza koji je otkinut i zagubljen. Prepisivač i datum prijepisa nepoznati, ali rukopis potječe iz XVIII ili još ranije, jer na prvom zaštitnom listu nalazi se ime ranijeg vlasnika:Ahmed b. Mustafa, muderris Husrevije medrese u Sarajevu, a poznato je da je on živio u navedenom stoljeću.

Otkupljen od Suvada Mešića iz Lepenice - Tešanj.

4732. R-7775.

(لغت فارسي تركي)

(LUĠAT-I FĀRSĪ-TURKĪ)

Isto kao br. 4731.

L.80; 19,5 x 14,5 (14 x 7); 8 redova. *Nash*, vokalizovan. Turske riječi pisane su u proredu. Poglavlja i istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, dohvaćen vlagom.

Bez poveza, koji je otkinut zajedno sa nekoliko listova i zagubljen.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Otkupljen Mešić Suvada od Mešić Suvada iz Lepenice - Tešanj.

4733. R-6162.

(لغت فارسي تركي)

(LUĠAT-I FĀRSĪ-TURKĪ)

Fragment perzijsko-turskog rječnika od nepoznatog pisca.

L. 20; 17 x 13 (12 x 8); 7 redova. *Nash*, vokalizovan. Neka poglavlja pisana su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Bez poveza.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Tursko-bosanski rječnici

القواميس التركية - البوسنوية

4734. R-485.

لهجة اللغات

(تركچه بوشناقه لغت تفسيرى)

LAHĞA AL-LUGĀT
(TURKČE-BOŠNAKČA LUĠAT-I TAFSĪRĪ)

Tursko-bosanski rječnik. Napisao Ḥusayn Ḥusnī-ef. Hadžihusejnović-Muvekitović, sin poznatog našeg istoričara Salih Sidki-efendije, umro 1317/1899.

Šabanović: Književnost, str. 603.

Djelo nema uobičajenog uvoda niti završetka, nego je autor odmah počeo da piše po arapskom alfabetu turske riječi i njihova značenja na bosanskom jeziku.

Str. 379 (originalna paginacija); 24,5 x 19 (20 x 19; 17 redova. *Ta'līq.* Papir tamnobijel, sa plavim linijama.

Povez kartonski. Ukratko rečeno, sveska u današnjem smislu.

Treba napomenuti da je neko kasnije pored bosanskih riječi pisao olovkom i arapske riječi.

Djelo je autograf.

Na prvoj korici je vinjeta i na njoj piše: Hadžihusejnović Akif ef., muvekit u Gazi Husrev-begovoj džamiji u Sarajevu. On je autorov mlađi brat. Prema tome, rukopis je dospio u biblioteku iz Akif ef. zaostavštine.

4735. R-7704.

(لغت تركي بوسنوي)

(LUĠAT-I TURKĪ-BOSNAWĪ)

Djelo je na početku nepotpuno.

Tursko-bosanski rječnik od nepoznatog autora.

Početak (ovdje):

اوله : طوليدر طاتليدر طاتسزدر سموك توكرك
سلاتو سلاتقويه نسلاتقو سيلنه بولونقه

L.34; 16,5 x 11,5 (13 x 8,5); 10 i 12 redova. *Nasḫ,* većinom vokalizovan, od dvojice različitih prepisivača. Izgleda nam da je bivši vlasnik sastavio dva fragmenta u jednu cjelinu. Riječi su rastavljene crvenim krupnijim tačkama. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, listovi prosuti.

Bez poveza.

Prepisao ʻAbdullāh b. Sulaymān iz Gračanice, 1219/1804. godine. (كاتب الحروف عبد الله بن سليمان عن غرچانچه لى سنة ١٢١٩).

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4736. R-7791.

(لغت تركي بوسنوي)

(LUĠAT-I TURKĪ-BOSNAWĪ)

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

Tursko-bosanski rječnik od nepoznatog pisca.

Početak (ovdje):

اوله : يلمق چيتمك سكرتمك بسلمك ...
ليزات ژواقت پوتك خرانيت ...

L. 30; 15,5x10,5 (11,5x7), 10 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan, pisan slabim rukopisom. U prepisu ima grešaka. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepis potječe vjerovatno iz XIX stoljeća.

4737. R-7789.

(لغت تركي بوسنوي)

(LUĠAT-I TURKĪ-BOSNAWĪ)

Tursko-bosanski rječnik od nepoznatog pisca.

Početak:

اوله : تكرى پيغمبر ايمان اينانمق مسلمان ...
بوغ اسوتاچ ويره ويروات تورچن ...

Završetak:

آخره : سكا عيبدر آدملر تعييب الدرلر سكا عيبدر ...
تبى يه سراموته لودى سه روغايو تبى يه سراموته ...

L. 31; 14 x 10 (15 x 7,5); 10 redova. *Nasta'līq*, djelomično vokalizovan, pisan nevještom rukom. Riječi su rastavljene krupnim crvenim tačkama.. Tekst na stranicama obrubljen je sa po dvije ili tri tanke crvene linije. Papir bijel, glat.

Povez polukožni.

Prepisao ʻAzīz, 25. rebiul-evvela 1262/1846. godine.

4738. R-7744.

(لغت تركي بوسنوي)

(LUĠAT-I TURKĪ-BOSNAWĪ)

Mali tursko-bosanski rječnik od nepoznatog autora. Nema uvoda, nego su riječi pisane u dvije kolne: turski i bosanski.

Početak:

اوله : ترك بسنوى ترك بسنوى
ايمان ويرا اريهجق يچميق
اينانمق ويرووات آياق چمرمك نوغو زاغرنوت ...

Završetak:

آخره: يلدورمك سيوات تاقمق لك
يتر دوسته يوالوق سوالوتق ...

L. 17; 17 x 10,5 (15 x 7,5); 16 redova. *Nasta'līq*. vokalizovan. Poglavlja su nadvučena crvenom linijom. Papir bijel, čvrst.

Bez poveza.

Prepisao Muḥammad b. ʻOmar Pehlivan(ović),1322/1904. godine.

Odbor IZ Vitez.

4739. R-7695.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 36; 15 x 10,5 (11 x 8 i 6;, 10 i 12 redova. *Nasḫ* i *ta'līq*, od dvojice različitih prepisivača. Prvo djelo vokalizovano. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kožni, oštećen.

1. L. 1 - 25.

(لغت تركي بوسنوي)

(LUĠAT-I TURKĪ-BOSNAWĪ)

Djelo je na početku nepotpuno.

Tursko-bosanski rječnik od anonimnog autora.

Završetak:

آخره : سموز سپورکه حاروپ آريق چلقله بن سن
ايرتلو مطله م ميرشاوو زارورداق يا طى

Prepisao nepoznati prepisivač 1162/1748. godine.

2. L. 27b - 36.

كتاب تركيات دلى

KITĀB-I TURKIYĀT DILĪ

Navedeni naslov nalazi se na početku rukopisa.

Djelo je na kraju nepotpuno.

Mali tursko-bosanski rječnik od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : الله خدا تكرى بنام خدا بدولت پيغمران
بوغ بوغ بوغ تكرى آديله پيغمبرك دولت ايله ...

Izgleda nam da je prijepis ovog djela nešto mlađi od prethodnog.

Poklonio Muhamed Čaršimamović, porijeklom iz Zenice.

4740. R-6191.

(لغت تركي بوسنوي)

(LUĠAT-I TURKĪ-BOSNAWĪ)

Fragment tursko-bosanskog rječnika od anonimnog autora.

Početak (ovdje):

اوله : پتر هوده كريى كتبك قرد قرث تلك
وورچه پوه يأ ژ قرتچه چريو ووق لسبچه ...

L. 4; 20,5 x 14 (16 x 9,5); 12 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan slabim rukopisom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

4741. R-6213.

(لغت تركي بوسنوي)

(LUĠAT-I TURKĪ-BOSNAWĪ)

Djelo je nepotpuno i na početku i na kraju.

Fragment tursko-bosanskog rječnika od nepoznatog autora.

Početak (ovdje).

اوله : امزق قلب جنبر طولوم نوى تويلى
ديرژاق اويروچ ميه رونه روناوو

Završetak (ovdje):

آخره : تقدر لازمدر كمه بكرر يوزنده سكا بكزر كزشده بكا بكزر
تولقو ولا نا قوغا نالقيأ ا ابرازو نا ت نالقيأ او حودو نامه نالقيأ ...

L. 19; 22,5 x 15,5 (18 x 9); 12 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, pisan slabim rukopisom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Bez poveza.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

4742. R-3248.

لغت تركچه ـ بوشناقچه

LUĠAT-I TURKČE-BOŠNAKČE

Fragment tursko-bosanskog rječnika od nepoznatog autora. Ovo je samo jedna laga iz nepoznatog rječnika.

Početak (ovdje):

اوله : طمع م لاتوم طمعكار م لاتومان طمر م ژيواج ...

L. 12; 25 x 18,5 (19,5 x 15); 10 redova. *Nasta'līq*, pisan u razmaknutim redovima. Bosanske riječi su vokalizovane. Papir bijel, glat.

Bez poveza

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Tursko-italijanski rječnici

القواميس التركية - الايطالية

4743. R-5538.

ترکچه اطالینچه لغتی

TURKČE-ITALIYANČA LUĠATĪ

Fragment tursko-italijanskog rječnika od nepoznatog autora. Treba napomenuti da su italijanske riječi upisane samo na nekoliko prvih i posljednjih listova.

L. 53; 14,5 x 9 (11 x 6); 5 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Poglavlja su pisana crvenim mastilom. Papir tamnobijel, hrapav, dohvaćen vlagom,- oštećen.

Povez kartonski, takođe oštećen.

Prepisivač i datum prepisa nepoznati.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

Bosansko-turski rječnici

القواميس البوسنوية – التركية

4744. R-2865.

مقبول عارف (پوتور شاهدیه)

MAQBŪL-I 'ĀRIF (POTUR ŠĀHIDIYA)

Bosansko-turski rječnik u stihovima. Napisao Muḥammad-efendi Hawāyī Uskufī 1041/1631.

Fajić III, 2581,3.

Početak:

اوله : خدا اسمی هر ایشده ایده لم یاد که تا ایده بزی اولداخی دلشاد

....

بوغ تکری یدنو بر در هم یدینو وحدتی

دوشا جاندرچویق آدم دیرلغی در ژیوتی

Završetak:

آخره : ۋاز ناغش اسویلا دیر ایپکه چاکر بیوز شه مراد عادلك

L. 25; 15x10.5 (10,5x7,5), 9 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. i brojevi između redova koji označavaju riječi istog značenja. Imaju kustode. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski.

Prepisao Ḥasīb b. Ibrāhim 1164/1750.godine.

Uvakufio Čadordžija.

4745. R-6294.

مقبول عارف (پوتور شاهدیه)

MAQBŪL-I 'ĀRIF (POTUR ŠĀHIDIYA)

Samo jedan list spomenutog rječnika. 20 x 12,5 (15 x 8); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Smatramo da prepis potječe iz XVIII stoljeća.

Poklonio Alija Nametak.

4746. R-7795.

مقبول عارف (پوتور شاهدیه)

MAQBŪL-I 'ĀRIF (POTUR ŠĀHIDIYA)

L. 13; 18 x 13 (15 x 9); 13 redova. *Nasḫ*, vokalizovan, osim uvoda. Istaknute riječi pisane su crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, čvrst.

Bez poveza.

Prepisao nepoznati prepisivač (ime teško čitljivo), 1255/1839. godine.

Na zadnjem listu su imena:Ajanović hafiz-efendi, njegov brat Sabit i Mustafa Akhisari.

4747. R-7738.

مقبول عارف (پوتو ر شاهديه)

MAQBŪL-I 'ĀRIF (POTUR ŠĀHIDIYA)

L. 15; 21 x 17 (17 x 12,5); 12 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan. Poglavlja, istaknute riječi i brojevi, koji označavaju riječi istog značenja, pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir tamnobijel, tanji.

Bez poveza.

Prepisao nepoznati prepisivač 1316/1898. godine.

Otkupljen iz zaostavštine hadži hafiz Asim ef. Sirće.

4748. R-2961.

Zbirka (مجموع), *2*

L. 26; 18,5 x 11,5 (13,5 x 7,5); 12 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Papir tamnobijel, čvrst, dohvaćen vlagom.

Povez kartonski.

1. L. 1 - 8.

مقبول عارف (پوتور شاهديه)

MAQBŪL-I 'ĀRIF (POTUR ŠĀHIDIYA)

Djelo je na kraju nepotpuno.

2. L. 9 - 26.

(لغت تركي بوسنوي)

(LUĠAT-I TURKĪ-BOSNAWĪ)

Tursko-bosanski rječnik od nepoznatog autora.

Početak:

اوله : عورت قوجه اورته باش قنى قوجه ...

ژنا استارو اسريدووچن وعومه ستارو...

Prepisivač i datum prepisa nepoznati, rukopis je iz XIX stoljeća.

Na krajnjim zaštitnim listovima su vježbe u pisanju.

4749. R-3376.

مقبول عارف (پوتور شاهديه)

MAQBŪL-I 'ĀRIF (POTUR ŠĀHIDIYA)

L. 15; 21 x 15,5 (17 x 11,5);12 redova. *Nasta'līq*, pomiješani, pisani nevještom rukom prepisivača. Poglavlja, istaknute riječi i brojevi pisani crvenim mastilom. Imaju kustode. Papir bijel, glat, malo oštećen.

Povez kartonski.

Prepisivač i datum prepisa nisu navedeni, ali smatramo da rukopis potječe iz XIX stoljeća.

Na naslovnoj stranici napisano je ime ranijeg vlasnika: Muḥammad b. 'Abdullaṭif-beg Pavicazāde (!), godina 1314/1896. Ispod ovog imena je drugo ime, napisano mastiljavom olovkom: Hadži Muhammed b. Ahmed-ef. Škaljić. Prvo navedeno ime nalazi se i na posljednjem zaštitnom listu.

Na kraju djela, u četiri reda, ispisane su neke arapske i turske riječi, pisane olovkom, *ta'līq* pismom.

4750. R-7798.

مقبول عارف (پوتور شاهديه)

MAQBŪL-I 'ĀRIF (POTUR ŠĀHIDIYA)

L. 14; 18 x 12 (14,5 x 7,5); 17 redova. *Nasẖ*, vokalizovan. Naslov i brojevi pisani crvenim mastilom. Tekst na stranicama obrubljen tankom crvenom linijom. Imaju kustode. Papir bijel, glat.

Povez kartonski.

Rukopis potječe iz XIX stoljeća.

Na drugom zaštitnom listu je teravih-dova i lhamijado pjesma koja počinje:

"Ah, dervišu, otvor' oči..."

Na 15 listu je pomiješana turskim i bosanskim jezikom ljubavna pjesma koja počinje ovako:

"Canim dildim sevmiš oldum, tebe draga dilbera..."

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

4751. R-7720.

مقبول عارف (پوتور شاهدیه)

MAQBŪL-I 'ĀRIF (POTUR ŠĀHIDIYA)

Djelo je na kraju nepotpuno.

Završetak (ovdje):

آخره : ترى دسد دخى قرق چأتردسد   اولدى سكسان هم دخى اوسام دسد

L. 14; 20,5 x 16,5 (16 x 11,5); 11 redova. *Nasta'līq*, vokalizovan. Riječi su označene crvenim brojevima, koje imaju isto značenje. Imaju kustode. Papir žućkast, glat, prosut.

Bez poveza..

Prepis potječe vjerovatno s početka ovog stoljeća.

Iz biblioteke Osman ef. Sokolovića.

Bosansko-arapsko-turski rječnici

القواميس البوسنوية – العربية – التركية

4752. R-7797.

(لغت بوسنوي - عربي - تركي)
(LUĠAT-I BOSNAWĪ-'ARABĪ-TURKĪ)

Bosansko-arapsko-turski rječnik, od nekog našeg anonimnog autora. Bosanske riječi pisane su alhamijado pismom, sitnijim slovima, u jednoj koloni, a u slijedeće dvije arapske i turske riječi, koje na mnogim mjestima nisu napisane. Bosanske riječi poredane su po arapskom alfabetu. Nema nikakvog uvoda.

L. 67; 18,5 x 11,5. *Ta'līq*, sitan, teško čitljiv, pisan u svesci sa širokim linijama i uzdužnim crvenim linijama, koje je priređivač ovog rječnika označio.

Povez kartonski, oštećen.

Rječnika je nastao početkom ovog vijeka.

Bosansko-tursko-perzijsko-arapski rječnici

القواميس البوسنوية – التركية – الفارسية – العربية

4753-4754. R-1110-1111.

بوشناقچه – ترکچه – فارسچه – عربچه لغت

BOŠNAKČA-TURKČA-FARSČA-ARAPČA LUGAT

Bosansko-tursko-perzijsko-arapski rječnik u dva sveska. Napisao Ḥusayn Ḥusnī ef. Hadžihusejnović - Muvekitović, umro 1317/1899. Ovo je drugi rječnik koji je napisao spomenuti pisac (v. br. 4734). Hazim Šabanović i Mehmed Handžić ne spominju ovaj rječnik, nego samo onaj pod gore navedenim brojem. Nažalost, rječnik nije završen. U kolonama gdje su trebale biti napisane perzijske i arapske riječi ostao je prazan prostor.

Na prvom zaštitnom listu drugog sveska piše:

موقت زاده موقت حسين حسنى افنديك اثريدر.

Godina 1310/1892.

Nema uvoda nego su odmah bosanske riječi pisane abecednim redom, a do njih, u tri kolone, riječi na spomenutim jezicima.

I, str. 1 - 199 + II, str. 200 - 379 (originalna numeracija); 20 x 16.5. *Ta'līq*. Rječnik je napisan u dvije veće sveske sa linijama.

Povez kartonski, oštećen.

Djelo je autograf.

Poklonio, vjerovatno, njegov mlađi brat Akif ef.

INDEKSI

INDEKS NASLOVA

ا

ب، پ

ت

INDEKS NASLOVA U TRANSKRIPCIJI

Ğ, Ġ

Ḥ, Ḫ, H

I, 'I

K

L

S, Ṣ

Š

T, Ṭ

U, 'U

W

Z

INDEKS AUTORA

A, ʻA

B

D, Ḍ

F

Ǧ

H, Ḥ, Ḫ

I

K

L

M

N

'O

P

Q

R

S, Ṣ

Š

T, Ṭ

'U

W

Y

Z

INDEKS PREPISIVAČA

B

D

H, Ḥ, Ḫ

I

INDEKS VAKIFA

INDEKS BIVŠIH VLASNIKA

A ʿA

K

M

N

O

P

S, Ṣ

Š

Ṭ

'U

INDEKS MJESTA

J

K

L

LJ

M

N

O

P

R

S

Š

T

U

V

Z

KONGRUENCIJA BOJEVA I

R 88	4470	R 485	4734	R 942	4647	R 1460	4408
R 125	4505	R 502	4358	R 1041	4707	R 1485	4316
R 150	4510	R 531	4388	R 1044	4666	R 1498	4315
R 153	4369	R 536	4406	R 1049	4325	R 1526	4284
R 171	4499	R 543	4670	R 1061	4624	R 1531	4516
R 179	4474	R 545	4376	R 1078	4425	R 1538	4304
R 184	4478	R 571	4273	R 1085	4515	R 1564	4321
R 202	4509	R 581	4265	R 1089	4410	R 1592	4439
R 231	4635	R 591	4511	R 1105	4558	R 1595	4634
R 245	4462	R 596	4367	R 1110	4753	R 1612	4527
R 247	4359	R 601	4312	R 1111	4754	R 1619	4517
R 257	4708	R 614	4613	R 1117	4416	R 1625	4560
R 270	4594	R 624	4557	R 1142	4536	R 1640	4626
R 302	4270	R 635	4702	R 1171	4420	R 1645	4597
R 316	4365	R 650	4585	R 1202	4225	R 1653	4489
R 323	4310	R 655	4364	R 1226	4353	R 1660	4432
R 346	4447	R 656	4262	R 1229	4646	R 1673	4632
R 347	4448	R 661	4457	R 1239	4333	R 1674	4237
R 348	4449	R 686	4465	R 1251	4680	R 1689	4349
R 349	4450	R 727	4496	R 1257	4681	R 1707	4724
R 350	4451	R 744	4694	R 1269	4584	R 1711	4697
R 351	4452	R 755	4328	R 1272	4371	R 1731	4236
R 352	4453	R 798	4441	R 1301	4703	R 1744	4423
R 353	4454	R 802	4625	R 1331	4676	R 1764	4637
R 354	4455	R 831	4212	R 1332	4411	R 1766	4228
R 355	4456	R 852	4437	R 1350	4606	R 1768	4251
R 372	4475	R 853	4366	R 1364	4559	R 1769	4220
R 419	4361	R 854	4208	R 1382	4550	R 1794	4319
R 433	4476	R 858	4331	R 1407	4712	R 1838	4329
R 439	4264	R 868	4636	R 1412	4305	R 1857	4396
R 445	4479	R 869	4699	R 1413	4320	R 1862	4436
R 459	4467	R 882	4679	R 1415	4528	R 1871	4638
R 464	4471	R 919	4586	R 1438	4288	R 1873	4621

R 1896	4218	R 2446	4631	R 2927	4400	R 3638	4209
R 1920	4591	R 2457	4324	R 2940	4267	R 3645	4599
R 1952	4274	R 2468	4249	R 2948	4719	R 3656	4357
R 1984	4656	R 2470	4253	R 2958	4429	R 3670	4271
R 1991	4674	R 2492	4683	R 2961	4748	R 3682	4405
R 1992	4668	R 2515	4700	R 2974	4484	R 3688	4346
R 2001	4407	R 2523	4413	R 2992	4532	R 3692	4380
R 2008	4438	R 2531	4554	R 2993	4219	R 3701	4313
R 2030	4347	R 2534	4230	R 3003	4417	R 3711	4592
R 2051	4529	R 2546	4663	R 3033	4492	R 3723	4339
R 2063	4401	R 2548	4719	R 3034	4302	R 3733	4233
R 2102	4446	R 2554	4210	R 3053	4619	R 3736	4522
R 2105	4551	R 2564	4415	R 3180	4256	R 3750	4472
R 2133	4318	R 2573	4704	R 3181	4618	R 3787	4502
R 2137	4272	R 2578	4633	R 3192	4433	R 3791	4600
R 2147	4240	R 2593	4483	R 3235	4477	R 3792	4356
R 2161	4706	R 2594	4601	R 3248	4742	R 3814	4459
R 2162	4481	R 2595	4239	R 3307	4696	R 3838	4466
R 2204	4588	R 2608	4216	R 3324	4250	R 3843	4362
R 2220	4317	R 2619	4283	R 3327	4627	R 3847	4360
R 2302	4306	R 2621	4524	R 3339	4419	R 3859	4643
R 2311	4282	R 2628	4363	R 3352	4713	R 3862	4326
R 2314	4394	R 2633	4222	R 3376	4749	R 3865	4409
R 2327	4530	R 2636	4684	R 3381	4279	R 3868	4495
R 2340	4461	R 2642	4652	R 3392	4418	R 3872	4348
R 2342	4518	R 2658	4582	R 3419	4323	R 3884	4266
R 2344	4291	R 2675	4390	R 3432	4242	R 3923	4373
R 2356	4211	R 2711	4561	R 3436	4293	R 3935	4269
R 2358	4629	R 2727	4391	R 3438	4235	R 3982	4229
R 2363	4252	R 2760	4556	R 3440	4590	R 4011	4342
R 2368	4309	R 2806	4327	R 3451	4729	R 4018	4392
R 2372	4381	R 2812	4386	R 3462	4227	R 4024	4332
R 2379	4725	R 2828	4395	R 3481	4383	R 4030	4562
R 2391	4651	R 2831	4430	R 3510	4377	R 4046	4354
R 2399	4224	R 2839	4568	R 3530	4623	R 4059	4458
R 2418	4434	R 2853	4718	R 3538	4661	R 4072	4374
R 2426	4727	R 2865	4744	R 3544	4650	R 4073	4387
R 2432	4393	R 2867	4214	R 3574	4695	R 4076	4350
R 2433	4676	R 2877	4398	R 3605	4345	R 4077	4379
R 2436	4682	R 2882	4232	R 3616	4630	R 4086	4296
R 2445	4343	R 2924	4704	R 3623	4337	R-4103	4596

R 4107	4716	R 4838	4514	R 5627	4507	R 6294	4745
R 4111	4463	R 4847	4378	R 5630	4485	R 6305	4578
R 4155	4583	R 4851	4259	R 5737	4553	R 6309	4207
R 4163	4526	R 4859	4370	R 5750	4428	R 6315	4216
R 4183	4604	R 4917	4537	R 5770	4549	R 6320	4261
R 4192	4501	R 4949	4728	R 5772	4424	R 6330	4443
R 4195	4608	R 4998	4414	R 5774	4445	R 6361	4330
R 4200	4564	R 5016	4231	R 5798	4523	R 6403	4355
R 4202	4645	R 5035	4662	R 5799	4521	R 6412	4442
R 4229	4671	R 5087	4258	R 5806	4431	R 6444	4468
R 4252	4659	R 5123	4303	R 5837	4534	R 6481	4427
R 4286	4655	R 5145	4538	R 5841	4717	R 6523	4248
R 4287	4491	R 5153	4285	R 5851	4543	R 6532	4581
R 4309	4243	R 5157	4290	R 5857	4685	R 6535	4292
R 4348	4572	R 5198	4223	R 5859	4281	R 6568	4497
R 4358	4723	R 5212	4426	R 5862	4664	R 6571	4234
R 4365	4620	R 5224	4576	R 5866	4280	R 6575	4244
R 4399	4460	R 5281	4440	R 5877	4711	R 6625	4300
R 4416	4720	R 5282	4435	R 5886	4605	R 6690	4602
R 4419	4512	R 5314	4654	R 5887	4603	R 6701	4506
R 4457	4565	R 5345	4480	R 5888	4612	R 6714	4615
R 4460	4598	R 5378	4610	R 5893	4540	R 6716	4642
R 4574	4335	R 5391	4726	R 5909	4649	R 6720	4701
R 4601	4336	R 5403	4593	R 5915	4340	R 6722	4464
R 4602	4314	R 5441	4215	R 5919	4525	R 6727	4616
R 4624	4382	R 5442	4617	R 5995	4539	R 6742	4412
R 4644	4275	R 5479	4334	R 6018	4714	R 6768	4672
R 4657	4639	R 5482	4226	R 6030	4612	R 6976	4614
R 4658	4397	R 5511	4573	R 6042	4344	R 7000	4657
R 4667	4673	R 5532	4667	R 6068	4260	R 7001	4535
R 4705	4609	R 5536	4569	R 6087	4648	R 7016	4263
R 4735	4254	R 5538	4743	R 6093	4503	R 7023	4278
R 4737	4552	R 5551	4555	R 6121	4705	R 7024	4268
R 4769	4247	R 5554	4595	R 6125	4542	R 7025	4322
R 4780	4494	R 5556	4444	R 6162	4733	R 7027	4338
R 4781	4473	R 5561	4487	R 6176	4289	R 7031	4221
R 4787	4257	R 5568	4482	R 6191	4740	R 7034	4311
R 4800	4665	R 5595	4658	R 6194	4710	R 7110	4294
R 4810	4299	R 5606	4352	R 6198	4544	R 7112	4669
R 4830	4563	R 5611	4730	R 6213	4741	R 7137	4276
R 4835	4520	R 5621	4541	R 6220	4574	R 7138	4721

R 7140	4666	R 7629	4677	R 7753	4404	R 7794	4735
R 7156	4575	R 7640	4607	R 7754	4298	R 7795	4746
R 7195	4308	R 7642	4566	R 7757	4421	R 7796	4722
R 7198	4611	R 7695	4739	R 7758	4368	R 7797	4752
R 7233	4653	R 7720	4751	R 7759	4277	R 7798	4750
R 7234	4255	R 7735	4687	R 7760	4238	R 7800	4547
R 7393	4531	R 7736	4688	R 7761	4267	R 7801	4577
R 7394	4498	R 7737	4545	R 7762	4245	R 7802	4640
R 7427	4213	R 7738	4747	R 7763	4341	R 7803	4486
R 7560	4500	R 7739	4689	R 7764	4384	R 7804	4691
R 7561	4519	R 7740	4589	R 7765	4307	R 7805	4490
R 7562	4493	R 7742	4580	R 7766	4246	R 7806	4548
R 7563	4513	R 7743	4571	R 7768	4690	R 7807	4692
R 7564	4469	R 7744	4738	R 7775	4732	R 7808	4567
R 7565	4508	R 7745	4488	R 7787	4731	R 7809	4678
R 7566	4504	R 7746	4715	R 7788	4546	R 7810	4693
R 7578	4422	R 7747	4570	R 7789	4737	R 7811	4301
R 7587	4698	R 7748	4403	R 7790	4533	R 7812	4351
R 7598	4680	R 7749	4389	R 7791	4736	R 7814	4402
R 7605	4644	R 7750	4295	R 7792	4579	R 7815	4384
R 7608	4641	R 7751	4297	R 7793	4587	R 7816	4375
R 7618	4286					R 7817	4372

KONGRUENCIJA BOJEVA II

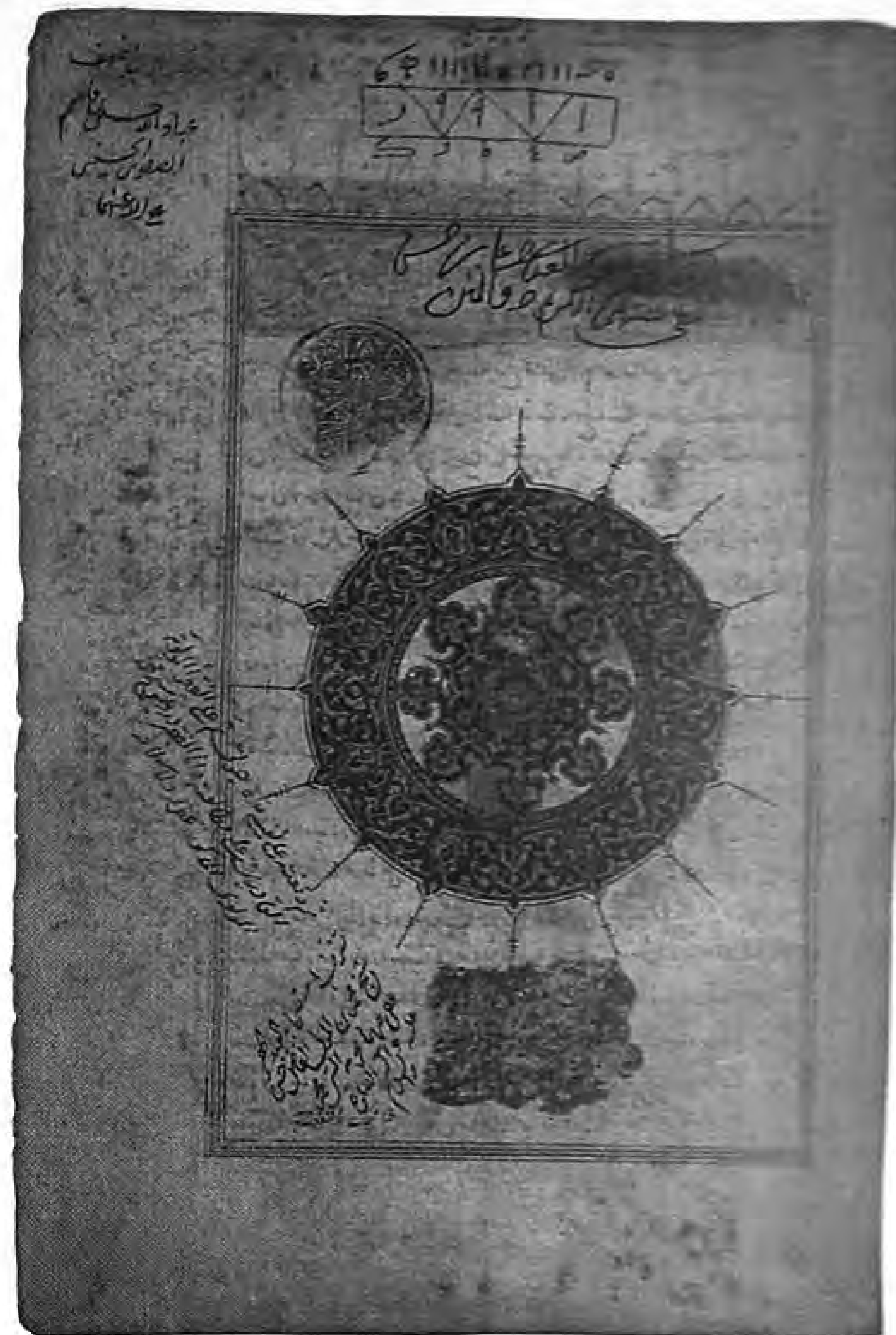
4207	R-6309	4240	R-2147	4273	R-571	4306	R-2302
4208	R-854	4241	R-2453	4274	R-1952	4307	R-7765
4209	R-3638	4242	R-3432	4275	R-4644	4308	R-7195
4210	R-2554	4243	R-4309	4276	R-7137	4309	R-2368
4211	R-2356	4244	R-6575	4277	R-7759	4310	R-323
4212	R-831	4245	R-7762	4278	R-7023	4311	R-7034
4213	R-7427	4246	R-7766	4279	R-3381	4312	R-601
4214	R-2867	4247	R-4769	4280	R-5866	4313	R-3701
4215	R-5441	4248	R-6523	4281	R-5859	4314	R-4602
4216	R-6315	4249	R-2468	4282	R-2311	4315	R-1498
4217	R-2608	4250	R-3324	4283	R-2619	4316	R-1485
4218	R-1896	4251	R-1768	4284	R-1526	4317	R-2220
4219	R-2993	4252	R-2363	4285	R-5153	4318	R-2133
4220	R-1769	4253	R-2470	4286	R-7618	4319	R-1794
4221	R-7031	4254	R-4735	4287	R-7761	4320	R-1413
4222	R-2633	4255	R-7234	4288	R-1438	4321	R-1564
4223	R-5198	4256	R-3180	4289	R-6176	4322	R-7025
4224	R-2399	4257	R-4787	4290	R-5157	4323	R-3419
4225	R-1202	4258	R-5087	4291	R-2344	4324	R-2457
4226	R-5482	4259	R-4851	4292	R-6535	4325	R-1049
4227	R-3462	4260	R-6068	4293	R-3436	4326	R-3862
4228	R-1766	4261	R-6320	4294	R-7110	4327	R-2806
4229	R-3982	4262	R-656	4295	R-7750	4328	R-755
4230	R-2534	4263	R-7016	4296	R-4086	4329	R-1838
4231	R-5016	4264	R-439	4297	R-7751	4330	R-6361
4232	R-2882	4265	R-581	4298	R-7754	4331	R-858
4233	R-3733	4266	R-3884	4299	R-4810	4332	R-4024
4234	R-6571	4267	R-2940	4300	R-6625	4333	R-1239
4235	R-3438	4268	R-7024	4301	R-7811	4334	R-5479
4236	R-1731	4269	R-3935	4302	R-3034	4335	R-4574
4237	R-1674	4270	R-302	4303	R-5123	4336	R-4601
4238	R-7760	4271	R-3670	4304	R-1538	4337	R-3623
4239	R-2595	4272	R-2137	4305	R-1412	4338	R-7027

4339	R-3723	4380	R-3692	4421	R-7757	4462	R-245
4340	R-5915	4381	R-2372	4422	R-7578	4463	R-4111
4341	R-7763	4382	R-4624	4423	R-1744	4464	R-6722
4342	R-4011	4383	R-3481	4424	R-5772	4465	R-686
4343	R-2445	4384	R-7815	4425	R-1078	4466	R-3838
4344	R-6042	4385	R-7764	4426	R-5212	4467	R-459
4345	R-3605	4386	R-2812	4427	R-6481	4468	R-6444
4346	R-3688	4387	R-4073	4428	R-5750	4469	R-756
4347	R-2030	4388	R-531	4429	R-2958	4470	R-88
4348	R-3872	4389	R-7749	4430	R-2831	4471	R-464
4349	R-1689	4390	R-2675	4431	R-5806	4472	R-3750
4350	R-4076	4391	R-2727	4432	R-1660	4473	R-4781
4351	R-7812	4392	R-4018	4433	R-3182	4474	R-179
4352	R-5606	4393	R-2432	4434	R-2418	4475	R-372
4353	R-1226	4394	R-2314	4435	R-5282	4476	R-433
4354	R-4046	4395	R-2828	4436	R-1862	4477	R-3235
4355	R-6403	4396	R-1857	4437	R-852	4478	R-184
4356	R-3792	4397	R-4658	4438	R-2008	4479	R-445
4357	R-3656	4398	R-2877	4439	R-1592	4480	R-5345
4358	R-502	4399	R-4937	4440	R-5281	4481	R-2162
4359	R-247	4400	R-2927	4441	R-798	4482	R-5568
4360	R-3847	4401	R-2063	4442	R-6412	4483	R-2593
4361	R-419	4402	R-7814	4443	R-6330	4484	R-2974
4362	R-3843	4403	R-7748	4444	R-5556	4485	R-5630
4363	R-2628	4404	R-7753	4445	R-5774	4486	R-7803
4364	R-655	4405	R-3682	4446	R-2102	4487	R-5561
4365	R-316	4406	R-536	4447	R-346	4488	R-7745
4366	R-853	4407	R-2001	4448	R-347	4489	R-1653
4367	R-596	4408	R-1460	4449	R-348	4490	R-7805
4368	R-7758	4409	R-3865	4450	R-349	4491	R-4287
4369	R-153	4410	R-1089	4451	R-350	4492	R-3033
4370	R-4859	4411	R-1332	4452	R-351	4493	R-4780
4371	R-1272	4412	R-6742	4453	R-352	4495	R-3868
4372	R-7817	4413	R-2523	4454	R-353	4496	R-727
4373	R-3923	4414	R-4998	4455	R-354	4497	R-6568
4374	R-4072	4415	R-2564	4456	R-355	4498	R-7394
4375	R-7816	4416	R-1117	4457	R-661	4499	R-171
4376	R-545	4417	R-3003	4458	R-4059	4500	R-7560
4377	R-3510	4418	R-3392	4459	R-3814	4501	R-4192
4378	R-4847	4419	R-3339	4460	R-4399	4502	R-3787
4379	R-4077	4420	R-1171	4461	R-2340	4503	R-6093

4504	R-7566	4545	R-7737	4586	R-919	4627	R-3327
4505	R-125	4546	R-7788	4587	R-7793	4628	R-2548
4506	R-6701	4547	R-7800	4588	R-2204	4629	R-2358
4507	R-5627	4548	R-7806	4589	R-7740	4630	R-3616
4508	R-7565	4549	R-5770	4590	R-3440	4631	R-2446
4509	R-202	4550	R-1382	4591	R-1920	4632	R-1673
4510	R-150	4551	R-2105	4592	R-3711	4633	R-2578
4511	R-591	4552	R-4737	4593	R-5403	4634	R-1595
4512	R-4419	4553	R-5737	4594	R-270	4635	R-231
4513	R-7563	4554	R-2531	4595	R-5554	4636	R-868
4514	R-4838	4555	R-5551	4596	R-4103	4637	R-1764
4515	R-1085	4556	R-2760	4597	R-1645	4638	R-1871
4516	R-1531	4557	R-624	4598	R-4460	4639	R-4657
4517	R-1619	4558	R-1105	4599	R-3645	4640	R-7802
4518	R-2342	4559	R-1364	4600	R-3791	4641	R-7608
4519	R-7561	4560	R-1625	4601	R-2594	4642	R-6716
4520	R-4835	4561	R-2711	4602	R-6690	4643	R-3859
4521	R-5799	4562	R-4030	4603	R-5887	4644	R-7605
4522	R-3736	4563	R-4830	4604	R-4183	4645	R-4202
4523	R-5798	4564	R-4200	4605	R-5886	4646	R-1229
4524	R-2621	4565	R-4457	4606	R-1350	4647	R-942
4525	R-5919	4566	R-7642	4607	R-7640	4648	R-6087
4526	R-4163	4567	R-7808	4608	R-4195	4649	R-5909
4527	R-1612	4568	R-2839	4609	R-4705	4650	R-3544
4528	R-1415	4569	R-5536	4610	R-5370	4651	R-2391
4529	R-2051	4570	R-7747	4611	R-7198	4652	R-2642
4530	R-2327	4571	R-7743	4612	R-5888	4653	R-233
4531	R-7393	4572	R-4348	4613	R-614	4654	R-5314
4532	R-2992	4573	R-5511	4614	R-6976	4655	R-4286
4533	R-7790	4574	R-6220	4615	R-6714	4657	R-1984
4534	R-5837	4575	R-7156	4616	R-6727	4658	R-5595
4535	R-7001	4576	R-5224	4617	R-5442	4659	R-4252
4536	R-1142	4577	R-7801	4618	R-3181	4660	R-7140
4537	R-4917	4578	R-6305	4619	R-3053	4661	R-3538
4538	R-5145	4579	R-7792	4620	R-4365	4662	R-5035
4539	R-5995	4580	R-7742	4621	R-1873	4663	R-2546
4540	R-5893	4581	R-6532	4622	R-6030	4664	R-5862
4541	R-5621	4582	R-2658	4623	R-3530	4665	R-4800
4542	R-6125	4583	R-4155	4624	R-1061	4666	R-1044
4543	R-5851	4584	R-1269	4625	R-802	4667	R-5532
4544	R-6198	4585	R-650	4626	R-1640	4668	R-1992

4669	R-7122	4691	R-7804	4712	R-1407	4733	R-6162
4670	R-534	4692	R-7807	4713	R-3352	4734	R-485
4671	R-4229	4693	R-7810	4714	R-6018	4735	R-7704
4672	R-6768	4694	R-744	4715	R-7746	4736	R-7791
4673	R-4667	4695	R-3574	4716	R-4104	4737	R-7789
4674	R-1991	4696	R-3307	4717	R-5841	4738	R-7744
4675	R-1331	4697	R-1711	4718	R-2853	4739	R-7695
4676	R-2433	4698	R-7587	4719	R-2948	4740	R-6191
4677	R-7629	4699	R-869	4720	R-4416	4741	R-6213
4678	R-7809	4700	R-2515	4721	R-7138	4742	R-3248
4679	R-882	4701	R-6720	4722	R-7796	4743	R-5538
4680	R-1251	4702	R-635	4723	R-4358	4744	R-2865
4681	R-1257	4703	R-1301	4724	R-1707	4745	R-6294
4682	R-2436	6704	R-2573	4725	R-2379	4746	R-7795
4683	R-2492	4705	R-6121	4726	R-5391	4747	R-7738
4684	R-2636	4706	R-2161	4727	R-2426	4748	R-2961
4685	R-5857	4707	R-1041	4728	R-4949	4749	R-3376
4686	R-7598	4708	R-257	4729	R-3451	4750	R-7798
4687	R-7735	4709	R-2924	4730	R-5611	4751	R-7720
4688	R-7736	4710	R-6194	4731	R-7787	4752	R-7797
4689	R-7739	4711	R-5877	4732	R-7775	4753	R-1110
4690	R-7768					4754	R-1111

Naslovna strana djela ŠARḤ AL-QISM AṮ-ṮĀLIṮ MIN MIFTĀH AL-'ULŪM
(prepis iz 816/1413. god. ; R-3656)

Početak djela ḤĀŠIYA 'ALĀ AL-MUṬAWWAL LI ḤASAN ČALABĪ
(Prepisao Rağab b. Aḥmad al-Qonawi 1033/1624. god. ; R-2220)

Početak djela AL-FAHM AL-ALMA'Ī FĪ ŠARḤ 'ARŪḌ AL-ANDALUSĪ
(Napisao Maḥmūd b. Ḫalīl al- Mūstārī, Bayādī-zāde, Damādī, umro [illegible] god.; R-2958)

Kraj djela AL-MUṬAWWAL-ŠARḤ TALḪĪS AL-MIFTĀḤ (prepisao Aḥmad b. Ḥabib u Istanbulu 880/1475. god.; R-6320)

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA (l. 15b; R-3003)

AR-RISĀLA AL-ANDALUSIYYA FĪ 'ILM AL-'ARŪḌ WA AL-AWZĀN AŠ-ŠI'RIYYA (l. 15b; R-3003)

Početak djela ŠARḤ AL-QISM AṮ-ṮĀLIṮ MIN MIFTĀḤ AL-'ULŪM (prepis iz 816/1413. god.; R-3656)

Naslovna strana rječnika AL-QĀMŪS AL-MUḤĪṬ (R-179)

1

فصل الباء

أرض يباب أي خراب يقال خراب يباب وليس باتباع

اليلب الدروع اليمانية كانت تتخذ من الجلود تخرز

الى بعض وهو اسم جنس الواحدة يلبة قال الشاعر

علينا البيض واليلب اليماني واسياف يقمن وينحنينا

تم الجزء الاول من كتاب الصحاح للجوهري

في اللغة في يوم الاثنين سابع عشر جمادى الآخر

سنة سبع وثمانين وستمائة الهجرة

Naslovna stranica rječnika AL-QĀMŪS AL-MUḤĪṬ (R-1?4)

Posljednja strana rječnika TARĞUMĀN AS-ṢIḤĀḤ, prepisan u Drnišu, 1033/1624. god (R-2342)

Prva stranica komentara Šahidijinom rječniku TUHFA-i MĪR 'ALĀ ŠAHIDĪ (R-[illegible])

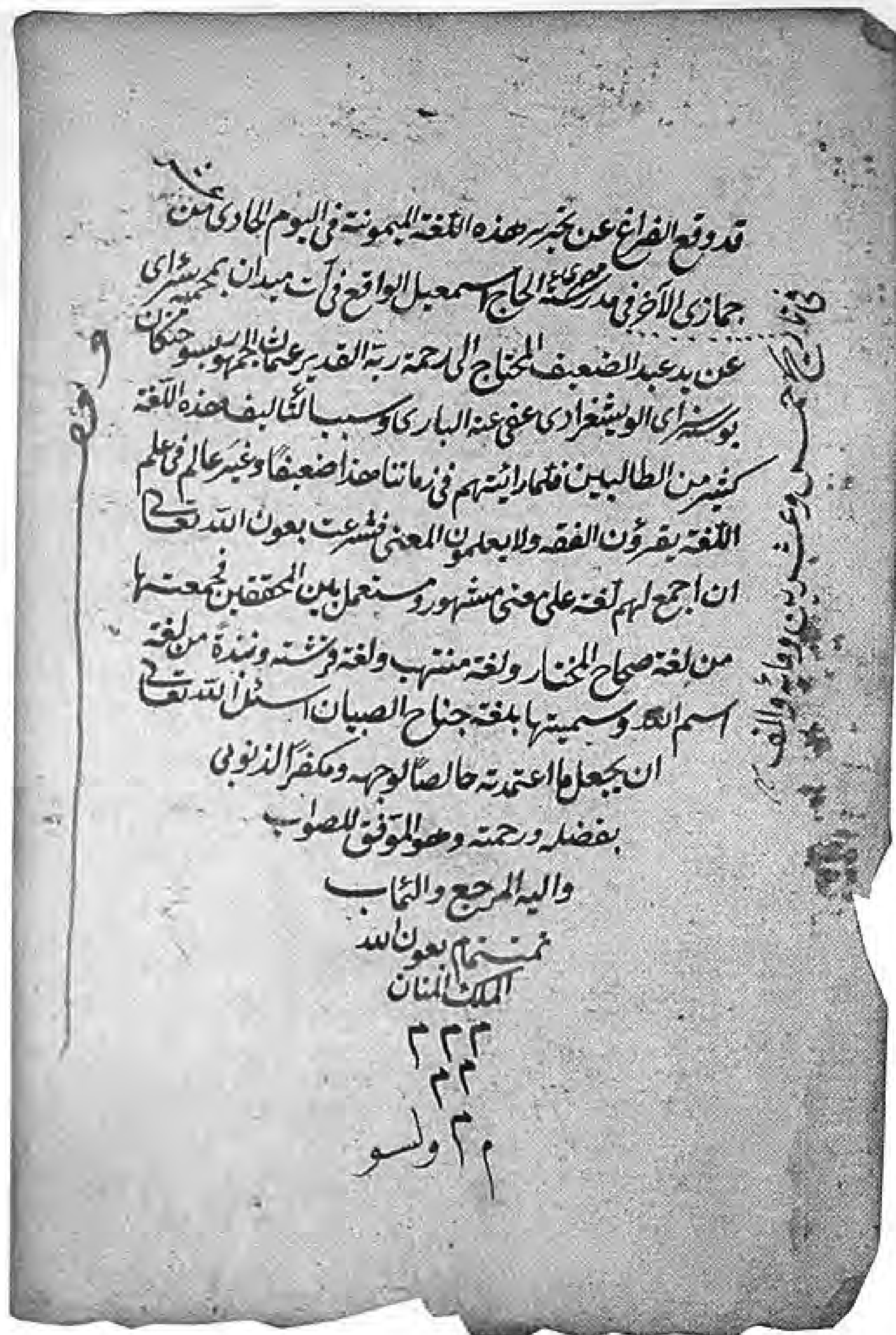
Prva stranica rječnika AL-MUGRIB FĪ TARTĪB AL- MU'RIB FĪ AL-LUGA (R-459)

من كتاب النهاية في غريب الحديث والآثار

حرف الراء

باب الراء مع الهمزة

Posljednja stranica djela AN-NIHĀYA FĪ GARĪB AL-HADĪṮ (R-[illegible])

Posljednja stranica autografa Osman Džuhurovog rječnika, porijeklom iz Višegrada (Bosna), ĞANĀḤ AṢ-ṢIBYĀN (R-2992)

Rijaset Islamske zajednice u BiH
Gazi Husrev-begova biblioteka
Al-Furqān Islamic Heritage Foundation
London

Za izdavača
Mustafa Jahić

DTP
Izdavački centar *El-Kalem*

Tehnički urednik
Ismail Ahmetagić

Dizajn korice
Tarik Jesenković

Tiraž
1 500 primjeraka

Štampa
DES Sarajevo

Za štampariju
Džemal Bašić

ISBN 9958-23-036-4
ISBN 1-873992-51-3

أمّا المؤلفات الأخرى في مجال علم البلاغة فإنّ أغلبها تمثّل العشرات من التعاليق والشروح والحواشي، والحواشي على الحواشي ، التي تتفاوت فوائدها في بيان وتبيين مواضيع المؤلفات الأصلية المشروحة.

ومن الجدير بالذكر أن بعض المخطوطات المفهرسة في هذا الجزء هي من أقدم النسخ المحفوظة في المكتبات العالمية الخاصة والعامة لأنها نُسخت في حياة مؤلّفيها ، أو بعد وفاتهم بفترة قصيرة. ومثال ذلك مخطوطة كتاب القزويني المسمى بالإيضاح في علم المعاني والبيان ، حيث نُسخت سنة ٧٥١ / ١٣٥٠ في خوارزم، أي بعد ١٢ سنة من وفاة المؤلف، وحاشية الجرجاني على المطوّل للتفتازاني التي نُسخت سنة ٨١٤/١٤١١ أي قبل وفاة مؤلفها بسنتين .

اهتم البوسنويون بالعلوم الإسلامية والعربية دراسةً وتأليفًا، وبرز عددٌ منهم في علم البلاغة والعروض ، وفي مقدمتهم حسن كافي الآقحصاري (٩٥١/١٠٢٥هـ - ١٥٤٤/١٦١٦م) الذي سلك مسلك التفتازاني في شرحه تلخيص المفتاح للقزويني، فلخّصه أولاً تحت عنوان: تمحيص التلخيص، ثم شرحه تحت عنوان: شرح تمحيص التلخيص، كما برز حسين أفندي الإصبحي السّراتي الذي لم يُعرف تاريخ وفاته وقد ألّف شرحًا على الإستعارات السمرقندية تحت عنوان: شرح فرائد الفوائد لتحقيق معاني الإستعارة، ثم محمود بن خليل الموستاري الشهير بيباضي زاده، داماد، الذي توفي عام ١٠٩٩هـ/١٦٨٨م ، وألّف شرحًا على رسالة عروض الأندلسي، ويعتبر شرحه من أوضح الشروح وأقربها أصالة ، وسماه بالفهم الألعي شرح عروض الأندلسي. وقد أشرنا إلى المؤلفين البوسنويين في كشاف أسماء المؤلفين بخطٍّ مميز عن غيرهم .

أما فيما يتعلق بمجموعة القواميس التي تقتنيها مكتبة الغازي خسرويك فإنها تمتاز عن غيرها من محتويات المكتبات المماثلة في العالم باقتنائها نوادر القواميس العربية، والعربية - التركية، والعربية - التركية - الفارسية، والفارسية - التركية، والتركية - البوسنوية، والبوسنوية - التركية.

وبما أن عدد النسّاخ غفيرٌ من أبناء البوسنة والهرسك ، فقد أشرنا إلى أسمائهم بخط مُميز عن غيرهم في كشاف النسّاخ الملحق بالفهرس. ورغم بحثنا في المراجع والمصادر التي كانت في متناول أيدينا فإننا لم نتمكن من تحديد عناوين دقيقة لبعض المخطوطات، كما لم نستطعْ معرفةَ أسماء مؤلفيها، وبصورة خاصة تلك المؤلفات التي كانت ناقصة الأول والآخر، لأنها قطع متناثرة مجهولة العناوين والمؤلفين، وعدد هذه المؤلفات كثير نسبيًا وبصورة خاصة القسم الذي يعالج موضوع القواميس.

وفيما يخصُّ المؤلفات التي ذُكِرَتْ في هذا الجزء ولم يتمُّ وَصْفُها، فقد تمّت الإشارةُ إليها بوضع النجيمة إلى جانب رقمها في الكشّاف الملحق. ولقد اتّبعنا نفسَ الطريقة في كشّاف أسماء المؤلفين. وألحقنا بالفهرس كشّافات بأسماء المؤلفين والنُسّاخ وأصحاب الوقف والمالكين ، ورتبنا الكشّافات الملحقة حسب الترتيب الهجائي للأسماء.

أما أسماءُ المؤلفين والنسّاخ والوقف والمالكين السّابقين المكتوبةُ بالحروف اللاتينية فإننا لم نلتزمْ دائمًا بنفس طريقة الكتابة ، وبصورة خاصّة فيما يتعلّق بالأسماء التركيّة والبوسنويّة.

إنَّ إصدارَ الجزء السّابع من فهرس مكتبة الغازي خسرويك في سرايبفو يُقدِّمُ خدمةً جليلةً للباحثين في مجالات التُّراث الإسلامي المخطوط بشكل عام، ويقدّم معلوماتٍ جديدةً للباحثين في البلاغة والعروض، وقد تمّ هذا العملُ بفَضْلٍ من الله عزّ وجلّ ، ثُمَّ برعاية معالي الشيخ أحمد زكي يماني رئيس مؤسّسة الفُرقان للتُّراث الإسلامي بلندن الذي رعى - مِنْ قَبْلُ - إصدار ثلاثة أجزاء من الفهرس العام للمكتبة وهي الرابع والخامس والسادس ، فجزاه الله خيراً ، ونأمل مُتابعة التعاون المثمر بُغْيَةَ إتمام إصدار ما تبقّى من أجزاء الفهرس العام ، والله من وراء القصد ، وهو نعم المولى ونعم النصير.

حرِّرَ في سرايبفو بتاريخ ١٦ أيلول / سبتمبر ١٩٩٩ م

المُفهرسان

حاسو بوبارا زينل فايتش

المقدمة

لقد تمّ بعون الله إعدادُ الجزء السابع من فهرس المخطوطات العربيّة والتركيّة والفارسيّة والبوسنويّة بمكتبة الغازي خسرويك في سراييفو ورُوْعِيَتْ في إعداده نَفْسُ المبادئ التي طُبِّقت في أجزاء الفهرس الستة السابقة .

وبما أنّ هذا الجزء يتناول مخطوطات في علم البلاغة والعروض والقواميس، وذلك بالاعتماد على أوائل عناوين المخطوطات فقد تمّ وصفُ عددٍ كبيرٍ من المؤلفات التي لا تخصُّ المواضيعَ المذكورة بسبب وجودها داخل المجاميع التي تضمُّ أكثرَ من مخطوطة واحدة.

قام بإعداد هذا الجزء الأستاذان حاسو بوبارا ، وزينل ڤايتش، فأعدّ حاسو مخطوطاتٍ في علمي البلاغة والعروض وأعدّ زينل مخطوطات القواميس.

بلغ مجموع مجلدات المخطوطات المفهرسة في هذا الجزء ٥٤٨ مجلداً تحتوي على ٨٧٣ مخطوطة ، علمًا بأن ٢٤٠ مجلداً من هذه المخطوطات تحتوي على ٤١٦ مخطوطة تخصّ القسم الذي يتضمنُ وصفَ مخطوطات علمي البلاغة والعروض ، وأنّ ٣٠٨ مجلداً تحتوي على ٤٥٧ مخطوطة تخصّ القسم الذي يتضمنُ وصف مخطوطات القواميس.

أمّا مخطوطات علمي البلاغة والعروض فإنّ أكثر من أربعة أخماس عددها الإجمالي قدكتبت باللغة العربية وكُتب الخُمسُ الباقي باللغات التركية والفارسية والبوسنوية. وإنّ أقْدَمَ مخطوطة في مجال علم البلاغة ضمن هذا المجلد من الفهرس هي كتاب «مفتاح العلوم - القسم الثالث» ليوسف بن أبي بكر السَّكّاكي (٥٥٥/٦٢٦هـ - ١١٦٠/١٢٢٨م) الذي يُعالِجُ فيه أهمَّ ثلاثة علوم من علوم اللغة العربية وهي: المعاني والبيان والبديع، ويعود تاريخ استنساخ هذه المخطوطة إلى عام ٩٧٢هـ/١٥٦٤م.

ومن المخطوطات القديمة : ملخص لكتاب السَّكّاكي المذكور، والموسوم بتلخيص المفتاح ، لمحمد بن عبد الرحمن القزويني (٦٦٦/٧٣٩هـ - ١٢٦٨/١٣٣٨م). ويعود تاريخُ أقدمِ مخطوطةٍ من هذا الكتاب إلى سنة ٧٧٣هـ/١٣٧٢م.

ويتضمن هذا الجزء السابع من الفهرس وَصْفَ شرحين على تلخيص مفتاح القزويني هما المطوّل والمختصر ، وكلاهما لمسعود بن عمر بن عبد الله التفتازاني (٧١٢/٧٩١هـ - ١٣٢١/١٣٧٢) وبهذين الشرحين وَصَلَ تطوّرُ علم البلاغة في اللغة العربية ذروتَه. ويعود تاريخ نسخِ أَقْدَمِ نسخةٍ من مخطوطات المطوّل إلى عام ٨٢٨هـ/١٤٢٤م ، وأقدمُ نسخة من مخطوطات المختصر إلى عام ٩٧٨هـ/١٥٧٠م.

تصدير

إنَّ إصدارَ الجزء السَّابع من فهرس مكتبة الغازي خسرويك في سراييفو لهو مواصلة للعمل على فهرسة مخطوطاتها الإسلامية، ويُقَدِّمُ هذا الجزء خدمةً جليلةً للباحثين في مجالات التُّراث الإسلامي المخطوط بشكل عام، ويقدِّم معلومات جديدةً للباحثين في البلاغة والعروض، وقد تمّ هذا العملُ بِفَضْلٍ من الله عزّ وجلّ، ثُمَّ برعايةِ معالي الشيخ أحمد زكي يماني رئيس مؤسَّسة الفُرقان للتُّراث الإسلامي بلندن الذي رعى - مِنْ قَبْلُ - إصدار ثلاثة أجزاء من الفهرس العام للمكتبة وهي الرابع والخامس والسادس، فجزاه الله خيراً، ونأمل مُتابعة التعاون المثمر بُغْيَةَ إتمام إصدار ما تبقّى من أجزاء الفهرس العام، والله من وراء القصد، وهو نعم المولى ونعم النصير.

مصطفى يحيتش

مدير مكتبة الغازي خسرويك

A catalogue record for this book is available from the British Library

ISBN 1 873992 51 3

(Cataloguing -in- Publication Data: (بيانات الفرقان للفهرسة أثناء النشر :

POPARA, Haso, comp.
Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa. Gazi Husrev-Begova Biblioteka u Sarajevu = Catalogue of the Arabic, Turkish, Persian and Bosnian manuscripts [in] the Ghazi Husrev-Bey Library in Sarajevo = Fihris al-makhṭūṭāt al-'Arabīyah wa-al-Turkīyah wa-al-Fārisīyah wa-al-Būsnavīyah fī Maktabat al-Ghāzī Khusrū Bik fī Sarāyīfū

فهرس المخطوطات العربية والتركية والفارسية والبوسنوية في مكتبة الغازي خسرو بك في سرايفو /
obradio Haso Popara i Zejnil Fajic. - Sarajevo: Rijaset Islamske zajednice u BiH Sarajevo; London: Al-Furqān Islamic Heritage Foundation, 1420/2000.
v. 7: p. 624; 25 cm. - (Al-Furqān Islamic Heritage Foundation Publication; no. 51; Islamic Manuscripts Catalogues Series; no. 31 =

(منشورات الفرقان؛ رقم ٥١ . سلسلة فهارس المخطوطات الإسلامية؛ رقم ٣١)

Previous vols. published with al-Furqān Foundation: vols. 4-6.- (Al-Furqān Islamic Heritage Foundation Publication; no 33; 39; 41. IslamicManuscripts Catalogues Series; no. 22; 25; 27)
1. Manuscripts, Turkish- Bosnia- Herzegovina- Sarajevo- Catalogs
2. Manuscripts, Arabic- Bosnia- Herzegovina- Sarajevo- Catalogs
3. Manuscripts, Persian- Bosnia- Herzegovina- Sarajevo- Catalogs
4. Manuscripts, Bosnian- Bosna- Herzegovina- Sarajevo- Catalogs
5. Ghazi Husrev-Bey Library (Sarajevo, Bosnia-Herzegovina) - Manuscripts
I. FAJIC, Zejnil, comp. II. Al-Furqān Islamic Heritage Foundation (London, Great Britain), III. Riasat of Islamic Community in B&H (Sarajevo, Bosnia-Herzegovina). IV. Title (English). V. Title (Transliterated). VI-VII. Series.

ISBN 1 873992 51 3

Published by Al-Furqān Islamic Heritage Foundation.
Eagle House, High Street, Wimbledon, London. SW 19 5EF, UK

تقديم

بتوفيق من الله وبفضله أكملت مؤسَّسةُ الفرقان عشرَ سنوات في خدمة التُّراث الإسلامي على اختلاف مشاربه، وذلك من خلال مؤتمراتها وندواتها ومعارضها، وما نَشَرَتْهُ من كُتُب وفهارس، وما صوّرته من مخطوطات ووثائق ووقفيات وسجلات محاكم شرعية، وما بذلته من جهود لإنقاذ مكتبة الغازي خسرويك في سراييڤو عاصمة البوسنة والهرسك على أكثر من صعيد بُغية مرضاة الله تعالى، ثمّ حفظ هوية تلك البلاد، وذلك بالمحافظة على تُراثها من الضياع في خضمّ الصراع اللاإنساني، فقد تمّ تجهيز المكتبة بكُلّ ما تلزمه من رُفوف لحفظ الكُتُب المخطوطة والمطبوعة، كما تمّ تزويدها بوحدة الكترونية لتصوير المخطوطات والوثائق على الأقراص المدمجة CD ROM، وتطوّرَ مشروعُ تصوير المخطوطات على الميكروفيلم حتى غطّى نصف ما تملكه المكتبة من مخطوطات ووثائقٍ تاريخية، وما زال العمل مستمراً بأقصى سرعة لإتمام تصوير كل ما في المكتبة بإذن الله.

أما من ناحية الفهرسة فالعمل فيها على ما يرام حيث أن مؤســسة الفرقان تتولى إصدار الفهرس بالتعاون مع رئاسة الجماعة الإسلامية في البوسنة والهرسك، وقد تمّ في هذا الإطار إصدار المجلد الرابع سنة ١٤١٩ هـ / ١٩٩٨ م، ثُمّ تَمّ إصدارُ المجلد الخامس والمجلد السادس في العام ١٤٢٠ هـ / ١٩٩٩ م، وها نحن نُقَدِّمُ إلى عُشاق التراث المخطوط المجلّدَ السابعَ من فهرس المخطوطات العربية والتركية والفارسية والبوسنوية في مكتبة الغرزي خسرويك.

لقد تضمّنت مجلداتُ الفهرس الستة السابقة فهرسة: ٤٢٠٦ مخطوطات يتضمن بعضُها عدّةَ عناوين، أما المجلد السابع فيتضمّن فهرسةَ المخطوطات من الرقم: ٤٢٠٧ حتى الرقم ٤٧٥٤، وتحتوي هذه المخطوطات على: ٨٧٣ عملاً كتابيًا مخطوطًا، وموضوعات هذه المخطوطات هي علوم البيان والبديع والمعاني والعروض بالدرجة الأولى، تليها مخطوطات المعاجم المتعدّدة اللغات، لذا يُعْتَبَرُ إصدار هذا المجلد من الفهرس خدمة جليلة للباحثين في علوم البلاغة وعلوم اللغات.

أرجو من الله تعالى العون والتوفيق كي تُنجزَ ما تهدف مؤسسة الفرقان للتراث الإسلامي إلى إنجازه في ميادين التراث الإنساني وعلومه، وأوجّهُ كلمةَ شُكر إلى فضيلة الدكتور مصطفى تسيريتش رئيس علماء البوسنة والهرسك، والأستاذ مصطفى يحيتش مدير مكتبة الغازي خسرويك، والسيدين حاسو بوبارا وزينل ڤايتش اللذين أعدّا هذا المجلد، وأتمنى السؤدُدَ والتوفيق للجميع.

لندن، جُمادى الثانية ١٤٢٠ هـ

تشرين الأول/اكتوبر ١٩٩٩ م

أحمد زكي يماني

رئيس مؤسسة الفرقان للتراث الإسلامي

مؤسسة الفرقان للتراث الاسلامي
سلسلة فهارس المخطوطات الاسلامية : رقم ٣١

فهرس المخطوطات

العربية والتركية والفارسية والبوسنوية
في
مكتبة الغازي خسروبك في سراييفو

الجزء السابع

إعداد

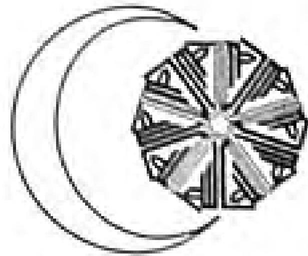
حاسو بوبارا　　زينل فايتش

إصدار

مـؤسسـة الفـرقـان
للتـراث الإسـلامي
لـنـدن

رئاسة الجماعة الإسلامية
في البوسنة والهرسك
سراييفو

لندن - سراييفو
١٤٢٠ هـ / ٢٠٠٠ م

منشورات الفرقان: رقم ٥١
سلسلة فهارس المخطوطات الإسلامية: رقم ٣١

مؤسسة الفرقان للتراث الإسلامي

Al-Furqān Islamic Heritage Foundation
Eagle House
High Street
Wimbledon
London
SW19 5EF
U.K.

فهرس المخطوطات

العربية والتركية والفارسية والبوسنوية
في
مكتبة الغازي خسروبك في سراييفو

الجزء السابع

فهرس المخطوطات

العربية والتركية والفارسية والبوسنوية
في
مكتبة الغازي خسروبك في سراييفو

الجزء السابع

إعداد

حاسو بوبارا زينل فايتش

إصدار

مؤسسة الفرقان للتراث الإسلامي لندن

رئاسة الجماعة الإسلامية في البوسنة والهرسك سراييفو

لندن - سراييفو

١٤٢٠هـ/ ٢٠٠٠م